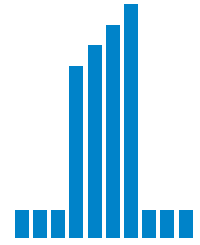

4	Carta del president
8	Magnituds rellevants de 2017
12	Grup Banc Sabadell
13	Banc Sabadell
16	Govern corporatiu
22	Claus de l'exercici de 2017 i Pla 2020
29	L'acció de Banc Sabadell i els accionistes
31	El client
43	Equip humà
48	Responsabilitat social corporativa
54	Entorn econòmic, sectorial i regulador
64	Informació financera del grup Banc Sabadell
65	Principals magnituds el 2017
66	Resultats de l'exercici
72	Evolució del balanç
79	Gestió de la liquiditat
82	Gestió del capital
88	Negocis
89	Banca Comercial
102	Mercats i Banca Privada
110	Regne Unit
114	Corporate & Investment Banking
119	Altres geografies
122	Transformació d'Actius
128	Gestió del risc
129	Fites de l'exercici
131	Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos
160	Mapa de ruta de la informació publicada
162	Informació legal
163	Informe d'auditoria
173	Comptes anuals
390	Informe de gestió
442	Contacte

Josep Oliu Creus, president

Distingits/ides accionistes,

L'exercici de 2017 s'ha caracteritzat per la positiva evolució del negoci ordinari juntament amb l'adequada gestió dels diferencials de clients, el control dels costos d'exploració recurrents i la contínua reducció dels actius problemàtics. El grup Banc Sabadell ha tancat l'exercici de 2017 amb un benefici net de 801,5 milions d'euros, xifra un 12,8% superior a la de l'any anterior, en línia amb els objectius fixats per al període.

L'exercici ha estat marcat per esdeveniments geopolítics importants. L'any es va iniciar amb el canvi de govern als Estats Units, i posteriorment el focus es va situar a Europa, amb l'inici de les negociacions del Brexit i les eleccions a França, el Regne Unit i Alemanya. L'enfortiment de l'economia global i una inflació superior a la d'anys anteriors han contribuït al fet que els bancs centrals de les principals economies hagin fet passos, incipients en el cas del Banc Central Europeu, cap a la normalització monetària. En aquest escenari, els mercats financers han mantingut un bon comportament en un context d'elevada complaença. Els mercats seguiran exposats als desenllaços dels esdeveniments com el Brexit, els Estats Units i el NAFTA, encara que amb perspectives més clares.

El creixement de l'activitat econòmica global ha passat a ser més robust i a estar més sincronitzat en les principals economies desenvolupades al llarg de l'any. A la zona euro, l'economia ha registrat taxes de creixement significatives. L'economia britànica, per la seva banda, s'ha beneficiat d'un entorn econòmic global favorable, fet que ha contribuït a pal·liar els efectes econòmics associats a la incertesa del Brexit. El Regne Unit ha crescut prop del 2% en el conjunt de 2017, una taxa similar a la de l'any anterior. Així mateix, la taxa d'atur s'ha situat en mínims dels últims 42 anys.

L'economia espanyola ha tornat a mostrar un important dinamisme, amb un creixement superior al 3% per tercer any consecutiu. L'activitat s'ha tornat a beneficiar d'unes condicions de finançament favorables i també de la millor situació financera dels agents privats. La incertesa política de l'octubre ha tingut un impacte limitat i temporal en l'activitat. El mercat laboral s'està beneficiant de la bona conjuntura econòmica, de manera que la taxa d'atur s'ha situat en mínims des de finals de 2008.

El sistema bancari europeu, per la seva banda, ha enfortit la seva solvència, ha millorat la qualitat dels actius i ha augmentat la rendibilitat el 2017. Al llarg de l'any, el Mecanisme Únic de Supervisió s'ha anat consolidant com a supervisor amb alts estàndards reguladors, ajustats a les millors pràctiques internacionals.

Durant l'exercici de 2017, els ingressos del negoci bancari del grup s'han incrementat un 5,5% respecte a l'any anterior a perímetre constant. El marge de clients manté la seva fortalesa en el 2,8% com a resultat de la intensa gestió comercial. El marge d'interessos ha crescut, en termes interanuals i comparables, un 4,9% , un 2,9% excloent-ne TSB. Els ingressos per comissions han tingut un comportament destacat, han crescut un 7,4% a tipus constant l'últim any.

La bona gestió proactiva dels costos ha permès una contenció dels costos recurrents. L'increment interanual correspon principalment als costos extraordinaris de tecnologia de TSB. La ràtio d'eficiència del grup s'ha situat en el 50% al tancament de l'exercici, en línia amb els objectius establerts.

La ràtio de morositat ha continuat disminuint fins a situar-se en el 5,1% el 31 de desembre de 2017, de manera que millora així la ràtio en comparació amb l'any anterior. Durant aquest any s'han efectuat amb èxit diverses operacions corporatives, i l'aportació dels beneficis extraordinaris generats per aquestes ha estat destinada a incrementar el nivell de cobertura dels actius problemàtics, que ha assolit el 49,8% al tancament de l'any i el 54,7% proforma després de la implementació de l'IFRS9.

Banc Sabadell ha tancat l'exercici amb una posició forta de capital, amb una ràtio *common equity* Tier 1 en termes *fully loaded* del 12,8%. Després de la implementació de l'IFRS9, la ràtio *common equity* Tier 1 *fully loaded* proforma pujarà al 12,0%.

L'activitat comercial ha tingut un comportament molt satisfactori al llarg de l'any, i els volums de crèdit viu han augmentat en un entorn d'elevada competència. El crèdit viu del grup ha crescut un 4,6% interanual a perímetre comparable, motivat per una forta activitat en pimes, i la captació d'empreses i particulars ha estat intensa. Aquest augment de clients es produeix, a més, amb una qualitat de servei que supera la mitjana del sector. Banc Sabadell millora la quota de mercat dels diferents productes a Espanya i consolida el lideratge en experiència de client en pimes i grans empreses.

Els recursos de clients van evolucionar de manera positiva durant l'exercici, i han crescut, tant dins com fora del balanç, un 5,0% interanual a perímetre constant.

El resultat del ferm compromís de Banc Sabadell amb la transformació digital es manifesta en les diverses iniciatives desenvolupades en el model de distribució, la simplificació dels processos comercials i operatius amb els clients, el desenvolupament de noves capacitats en l'oferta digital per proporcionar la millor experiència d'usuari i la generació de valor als clients, així com la millora de la presa de decisions de negoci.

Al Regne Unit, l'objectiu fonamental ha estat desenvolupar i desplegar la nova plataforma bancària de TSB. El novembre de 2017, TSB en va fer la presentació, de manera que es converteix en el primer banc al Regne Unit amb una plataforma avantguardista i adaptada als reptes de l'era digital. El posicionament de TSB serà diferencial després de la migració. La nova plataforma permetrà a TSB guanyar autonomia tecnològica i potenciar nous negocis i constitueix un element essencial per a la generació de valor per a la franquícia i l'accionista.

A Mèxic, l'activitat, tant en banca corporativa com en banca d'empreses, ha superat les expectatives fixades per a aquest exercici. Al començament del mes de novembre, Banc Sabadell va anunciar la posada en marxa a partir del mes de gener de 2018 del seu negoci de banca de particulars a Mèxic, amb un model totalment digital que obre noves perspectives de desenvolupament de negoci al país i amb l'objectiu de seguir contribuint a la creació de valor de la franquícia.

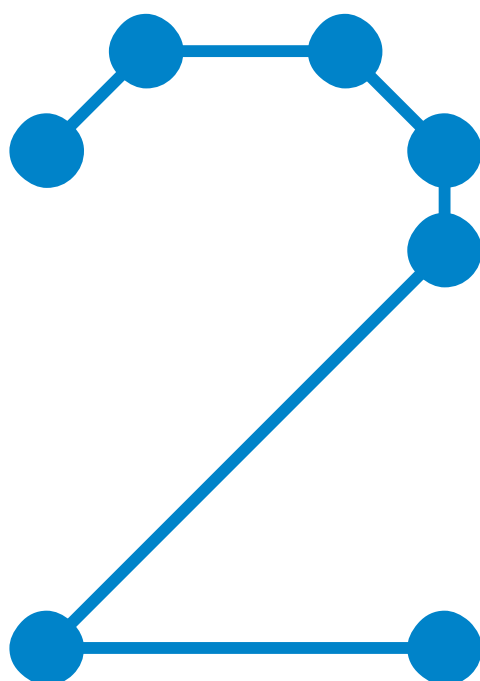
El mercat ha reconegut els bons resultats de la gestió realitzada pel banc el 2017, i una mostra d'això és la pujada del *rating* per part de les agències de qualificació a *investment grade* i el bon comportament de l'acció durant l'any. S'ha aconseguit la primera posició en el rànquing d'experiència de client en pimes i grans empreses, i TSB ha estat premiat en els 2017 Banking Technology Awards.

La proposta de distribució del dividend amb càrrec al benefici net de l'exercici de 2017 que es proposa a la Junta General d'Accionistes és de 0,07 euros per acció en efectiu, la qual cosa suposa un augment del *payout* fins al 49%, des del 40% el 2016. El dividend de 0,07 euros per acció inclou els 0,02 euros per acció que es van pagar com a dividend a compte el desembre de 2017, així com un dividend complementari en efectiu de 0,05 euros per acció, que s'abonarà un cop hagi estat aprovat per la Junta General.

Com a conseqüència dels objectius assolits el 2017, el banc se situa en una posició sòlida per encarar el Pla Director 2018-2020. El nou pla té com a objectiu millorar la rendibilitat de l'entitat, assegurant la sostenibilitat del negoci i la generació de valor per als nostres accionistes. Per aconseguir els objectius dels pròxims anys, comptem amb la contribució diària, la dedicació i la professionalitat de l'equip d'empleats, que ens permet afrontar amb il·lusió els nous reptes que ens planteja el futur i refermar Banc Sabadell com una de les entitats financeres constitutives del nucli financer espanyol.

Josep Olliu
President

Magnituds relevants de 2017

Dades clau

Benefici atribuït al grup

801,5 €M

+13%

Marge brut

5.737 €M

Payout
49%

Crèdits a clients

147.325 €M

La ràtio de morositat¹
es redueix fins a

5,1%

Ràtio de cobertura d'actius
problemàtics²

54,7%

CET1 (fully loaded)²

12%

Clients

En milions

+1,7%
2017/2016

12,1

Oficines

-10,7%
2017/2016

2.473

Nivell de qualitat del servei

Net promoter score (NPS)⁴

Evolució de l'índex de qualitat del Sabadell respecte al sector

	2017	Rànquing
Grans empreses (facturació > 5 €M)	34%	1°
Pimes (facturació < 5 €M)	19%	1°
Banca personal	29%	2°
Banca detallista	5%	4°

Sabadell amplia el seu diferencial de qualitat respecte al sector i se situa en primera posició en experiència de client per a grans empreses i pimes

Accionistes

235.130

0,07€

Dividend
proposat 100%
en efectiu

Rendibilitat
per dividend
després de la seva
aprovació del
4,2%

Empleats

25.845

89%
van rebre formació
durant l'any

55,6%

44,4%

El 34,6% dels directius són dones

1 Inclou risc contingent. Els préstecs fallits del Sabadell ex-TSB, els actius adjudicats i els NPA inclouen el 20% de l'exposició problemàtica inclosa en l'EPA, risc que el Sabadell assumeix d'acord amb el protocol de l'EPA.

2 Dades proforma post-IFRS9.

3 Dada proforma post-IFRS9; inclou risc contingent; els préstecs fallits del Sabadell ex-TSB, els actius adjudicats i els NPA inclouen el 20% de l'exposició problemàtica inclosa en l'EPA, risc que el Sabadell assumeix d'acord amb el protocol de l'EPA. Exclou les provisions per les clàusules sòl.

4 Estudi benchmark NPS d'Accenture. NPS es basa en la pregunta següent: "En una escala de 0 a 10 on 0 és 'gens probable' i 10 és 'definitivament el recomanaria', en quin grau recomanaria vostè Banc Sabadell a un familiar o amic?". L'NPS és el percentatge de clients que puntuen 9-10 després de restar els que responen entre 0 i 6. Inclou entitats comparables amb el grup. Dades de l'últim mes disponible.

Transformació digital i comercial

Els clients digitals han augmentat l'any 2017 un 10% fins als 4,4M de clients

Aquest és el resultat del nostre ferm compromís amb la transformació digital

4,4M

(+10% YoY)
Clients digitals grup

3,3M

(+17% YoY)
Clients mòbil grup

88%

(+2 pp YoY) Operacions fora de l'oficina d'Espanya

20%

(+1 pp YoY) Vendes digitals a Espanya

59%

(+9 pp YoY) Vendes digitals al Regne Unit

26.725

(+68% YoY) Vendes digitals de finançament consum a Espanya

35M

(+19% YoY) Trànsit mensual en web/mòbil a Espanya

14%

Quota de registres per a Bizum a Espanya

332.000

(+108% YoY) Descàrregues Sabadell Wallet a Espanya

Banc Sabadell torna a assolir el nivell d'Investment grade.

Grup Banc Sabadell

Presència mundial

Inversió creditícia per geografia

Espanya

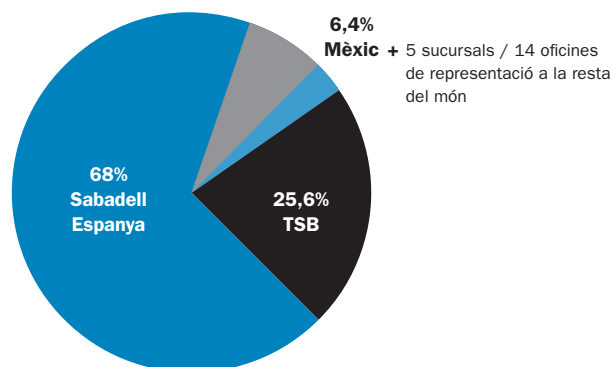
Sabadell

Regne Unit

TSB

Mèxic

Sabadell Capital

Dades financeres

Sòlida posició de capital i solvència

Balanç	Milions d'euros	2017/2016
Actius totals en el balanç	221.348	4,2
Crèdits a clients	147.325	-1,8
Recursos gestionats	204.420	1,4
Recursos propis	13.426	3,9
Resultats		
Ingressos negoci bancari (dades comparables) ⁵	5.025,8	5,5
Benefici atribuït al grup	801,5	12,8
Riscos		
Riscos dubtosos	7.925	-18,7
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) ⁶	49,8	
Solvència (%)		
CET1 <i>phase-in</i>	13,4	
CET1 <i>fully loaded</i>	12,8	
Liquiditat (%)		
Ràtio de crèdits sobre dipòsits (LTD)	104,3	

Certificacions de qualitat

MADRID EXCELENTE

CERTIFICACIÓ ISO 14001

CERTIFICACIÓ ISO 9001

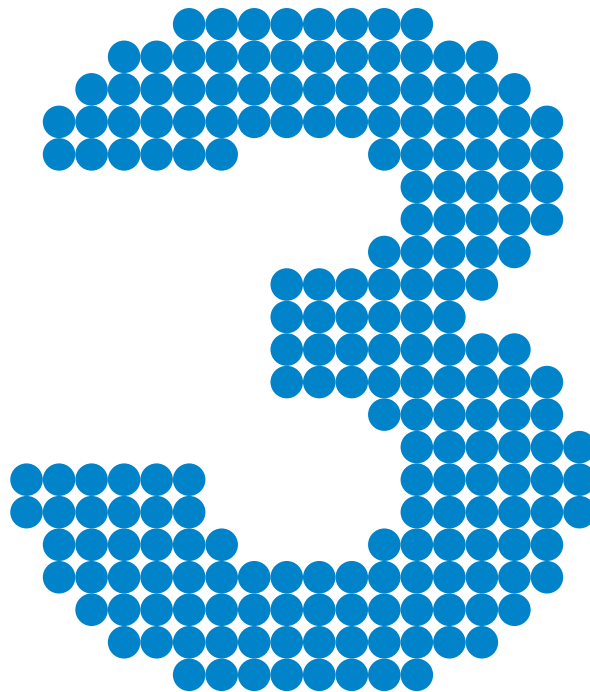
EXCEL·LÈNCIA EUROPEA EFQM

⁵ Marge d'interessos i comissions; calculat sobre bases homogènies assumint tipus de canvi constant i exclouent-ne Sabadell United Bank.

⁶ Dada pre-IFRS9; exclou les provisions per clàusules sòl.

Grup Banc Sabadell

13	Banc Sabadell
16	Govern corporatiu
22	Claus de l'exercici de 2017 i Pla 2020
29	L'acció de Banc Sabadell i els accionistes
31	El client
43	Equip humà
48	Responsabilitat social corporativa

Banquers des de 1881.

Fundat fa 136 anys, Banc Sabadell és avui una empresa de l'IBEX 35 i un grup bancari internacional amb una xarxa de 2.473 oficines i més de 12,1 milions de clients. Banc Sabadell és actualment una de les principals entitats del sistema financer espanyol, i ocupa una posició destacada en el mercat de banca personal i d'empreses.

Amb un equip humà jove i ben preparat, dotat dels recursos tecnològics i comercials adaptats a les necessitats actuals de mercat, el model de gestió de Banc Sabadell s'enfoca a ser el banc principal dels seus clients, amb una relació a llarg termini basada en la qualitat i en el compromís.

Construint relacions duradores i rendibles, Banc Sabadell acompanya el client en tot el seu cicle de vida financer, amb propostes i ús de canals adequats a les seves necessitats i amb una oferta global de productes i serveis que potencien la relació a llarg termini, d'acord amb criteris professionals, ètics i transparents.

Així mateix, Banc Sabadell ha mostrat ser una entitat àgil i enfocada al client, que adapta el seu model de negoci a les diferents necessitats de mercat mitjançant l'ús de diferents marques i línies de negocis que representen propostes de valor diferenciades.

Les línies estratègiques de Banc Sabadell s'han fixat tradicionalment en plans de negoci triennals. Tanmateix, l'exercici de 2017 ha representat un any de transició en què el banc ha prioritzat desenvolupar l'última fase de la migració tecnològica de TSB, així com millorar els seus resultats per tal d'assentar unes bases sòlides de cara al nou pla de negoci triennal 2018-2020.

Culminar amb èxit el procés de migració tecnològica de TSB a una plataforma autònoma i de nova creació permetrà a aquest respondre de manera més ràpida i eficaç a les necessitats del client, així com expandir-se en noves línies de negoci, com en la banca d'empreses al Regne Unit. En definitiva, millorar l'experiència de client, que és una palanca de diferenciació competitiva, alhora que s'aconseguiran importants sinergies.

Així mateix, el 2017 Banc Sabadell s'ha focalitzat a millorar els seus resultats. Per fer-ho, el banc s'ha centrat en la generació d'activitat comercial, protegint marges i incrementant comissions, i en la consolidació del seu negoci en mercats *core*: Espanya i el Regne Unit. En aquest sentit, durant el 2017 el banc ha tancat la venda de Sabadell United Bank, la seva filial a Florida, per un import de 1.025 milions de dòlars.

A més a més, Banc Sabadell, seguint la tònica positiva d'anys previs, ha continuat millorant la seva qualitat creditícia. Això es fa visible en la reducció d'actius improductius, els quals s'han rebaixat en prop de 3,5 milers

de milions d'euros (inclou 1.252 milions d'euros d'actius problemàtics del *carved out* de la nova línia de negoci Solvia Desenvolupaments Immobiliaris), així com en la ràtio de morositat, la qual se situa al voltant del 5%. Paral·lelament, cal destacar que durant aquest any el banc ha estat capaç de reforçar la seva solvència i ha aconseguit una ràtio de capital CET1 *fully-loaded* de prop del 13%.

La millora dels resultats, de la qualitat creditícia i de la solvència del banc durant l'exercici de 2017 ha tingut una molt bona recepció per part del mercat. Això es veu reflectit en el fet que aquest any Banc Sabadell tingui ràting de grau d'inversió per part de tres agències de qualificació creditícia: Standard & Poor's, Moody's i DBRS.

Finalment, cal destacar que Banc Sabadell ha continuat liderant la transformació digital i accelerant la seva transformació comercial amb l'objectiu de millorar l'excel·lent experiència de client que sempre l'ha caracteritzat.

Evolució històrica i adquisicions

El 2017, Banc Sabadell ha prioritzat l'enfortiment dels seus resultats amb l'objectiu d'establir unes bases sòlides per al nou pla de negoci triennal de 2018-2020.

G1 Fites principals de Banc Sabadell

Un grup de 127 empresaris i comerciants de Sabadell funden el banc amb el propòsit de finançar la indústria local.	Adquisició del grup NatWest Espanya i del Banco de Asturias.	Èxit en la licitació per Banco Atlántico.	Adquisició de Banco Urquijo.	Adquisició del negoci de banca privada de BBVA a Miami (EUA). Venda del 50% del negoci d'assegurances.	Oferta pública d'adquisició pel 100% del capital social de Banco Guipuzcoano.	Adquisició de Banco CAM.	Inici d'operacions a Mèxic.	Venda de Sabadell United Bank (EUA).
1881	1996	2003	2006	2008	2010	2012	2014	2017

1965	2001	2004	2007	2009	2011	2013	2015
Comença l'expansió d'oficines en forma de taca d'oli.	Banc Sabadell surt a borsa. Adquisició de Banco Herrero.	Increment de capital i entrada a l'IBEX 35. Integració tecnològica i operativa de Banco Atlántico.	Adquisició de TransAtlantic Bank (EUA).	Adquisició de Mellon United National Bank.	Adquisició d'actius i passius de Lydian Private Bank (Florida) i anunci de l'adjudicació de Banco CAM.	Adquisició de la xarxa de Caixa Penedès, Banco Gallego i del negoci espanyol de Lloyds Banking Group.	Adquisició TSB. Obtenció de llicència bancària a Mèxic.

En milions d'euros

	2007	2010	2017	2017/2007
Actius	76.776	97.099	221.348	X 2,9
Inversió (*)	63.165	73.058	145.323	X 2,3
Dipòsits (**)	34.717	49.374	132.096	X 3,8
Oficines	1.249	1.467	2.473	X 2,0
Empleats	10.234	10.777	25.845	X 2,5

T1 Evolució de les magnituds principals de Banc Sabadell

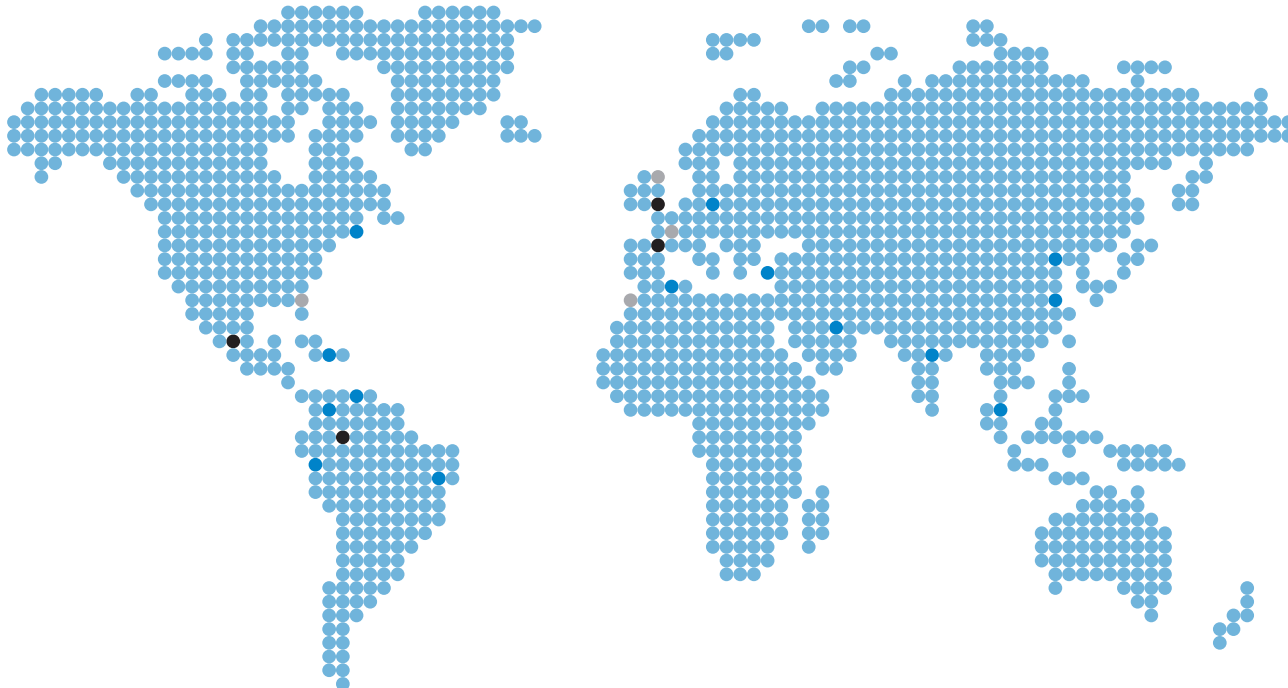
El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és de 0,8872 el 31/12/2017.

(*) Inversió creditícia bruta sense repos.

(**) Recursos de clients en el balanç.

Avui dia, Banc Sabadell és present a dinou països a través de sucursals, oficines de representació, filials i participades, fet que representa un 32% del crèdit total fora d'Espanya (G2).

G2 Banc Sabadell al món

● **Filials i participades**

- Andorra
- Bogotà (Colòmbia)
- Mèxic DF (Mèxic)
- Londres (Regne Unit)

● **Sucursals**

- Miami (EUA)
- París (França)
- Casablanca (Marroc)
- Londres (Regne Unit)

● **Oficines de representació**

- Alger (Algèria)
- São Paulo (Brasil)
- Pequín (Xina)

- Xangai (Xina)
- Bogotà (Colòmbia)
- Dubai (EAU)
- Nova York (EUA)
- Nova Delhi (Índia)

- Varsòvia (Polònia)
- Lima (Perú)
- Santo Domingo (RD)
- Singapur (Singapur)
- Istanbul (Turquia)
- Caracas (Veneçuela)

Jaume Guardiola Romojaro, conseller delegat

Consell d'Administració

President

Josep Olliu Creus (E)

Vicepresident

José Javier Echenique Landiribar (I)

Conseller delegat

Jaume Guardiola Romojaro (E)

Conseller director general

Josep Lluís Negro Rodríguez (E)

Consellers

Anthony Frank Elliott Ball (I)

Aurora Catà Sala (I)

Pedro Fontana García (I)

M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)

George Donald Johnston (I)

José Manuel Lara García (Ex)

David Martínez Guzmán (D)

José Manuel Martínez Martínez (I)

José Ramón Martínez Sufrategui (I)

Manuel Valls Morató (I)

David Vegara Figueras (I)

Secretari no conseller

Miquel Roca i Junyent

Vicesecretària no consellera

María José García Beato

Comissions delegades del Consell

Comissió Executiva

Josep Olliu Creus (P) (E)

José Javier Echenique Landiribar (I)

Jaume Guardiola Romojaro (E)

José Manuel Martínez Martínez (I)

Josep Lluís Negro Rodríguez (E)

María José García Beato (S)

Comissió d'Auditoria i Control

Manuel Valls Morató (P) (I)

Pedro Fontana García (I)

M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)

José Manuel Lara García (Ex)

José Ramón Martínez Sufrategui (I)

Miquel Roca i Junyent (S)

Comissió de Nomenaments

Aurora Catà Sala (P) (I)

Anthony Frank Elliott Ball (I)

Pedro Fontana García (I)

M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)

Miquel Roca i Junyent (S)

Comissió de Retribucions

Aurora Catà Sala (P) (I)

Anthony Frank Elliott Ball (I)

M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)

George Donald Johnston (I)

María José García Beato (S)

Comissió de Riscos

David Vegara Figueras (P) (I)

M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)

George Donald Johnston (I)

Manuel Valls Morató (I)

María José García Beato (S)

Direcció General

President

Josep Olliu Creus

Conseller delegat

Jaume Guardiola Romojaro

Conseller director general

Josep Lluís Negro Rodríguez

Secretària general

María José García Beato

Director general Financer

Tomàs Varela Muiña

Director general d'Operacions, Organització i Recursos

Miguel Montes Güell

Director general de Banca Comercial

Carlos Ventura Santamans

Director general adjunt de Gestió de Riscos

Rafael García Nauffal

Director general adjunt de Banca Privada i Asset Management

Ramón de la Riva Reina

Director general adjunt de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries

Enric Rovira Masachs

Director general adjunt de Transformació de Negoci i Màrqueting

Manuel Tresánchez Montaner

Director general adjunt de Corporate & Investment Banking

José Nieto de la Cierva

Director general adjunt i Conseller delegat de TSB

Paul Pester

Director general adjunt Direcció Financera de TSB

Ralph Coates

Subdireccions Generals

Direccions Corporatives

Auditoria Interna

Nuria Lázaro Rubio

Operacions Corporatives

Joan M. Grumé Sierra

Control de Riscos

Joaquín Pascual Cañero

Assessoria Jurídica

Gonzalo Baretino Coloma

Compliment Normatiu

Federico Rodríguez Castillo

Gestió Financera Global

i CFO Espanya

Sergio Palavecino Tomé

Control Financer Global

Anna Bach Portero

Chief Economist

Sofía Rodríguez Rico

Recursos Humans

Conchita Álvarez Hernández

Organització i Serveis

Adrià Galian Valldeneu

Global IT i Operacions

Rüdiger Schmidt

Transformació de Riscos

Xavier Comerma Carbonell

Chief Analytics Officer

Alfonso Ayuso Calle

Direccions de Negoci

Banca Comercial

Bancassegurances

Silvia Ávila Rivero

Productes i Distribució

Albert Figueras Moreno

Negocis Institucionals

Blanca Montero Corominas

Sabadell Consumer Finance

Miquel Costa Sampere

Direcció Territorial Catalunya

Luis Buil Vall

Direcció Territorial Centre

Eduardo Currás de Don Pablos

Direcció Territorial Est

Jaime Matas Vallverdú

Direcció Territorial Nord-oest

Pablo Junceda Moreno

Direcció Territorial Nord

Pedro E. Sánchez Sologaistua

Direcció Territorial Sud

Juan Krauel Alonso

Mercats i Banca Privada

Asset Management i Anàlisi

Cirus Andreu Cabot

Contractació i Custòdia

Javier Benzo Perea

Sabadell Urquijo Banca Privada

Pedro Dañobeitia Canales

Tresoreria i Mercat de Capitals

Guillermo Monroy Pérez

Corporate & Investment Banking

Banca Corporativa EMEA

Ana Ribalta Roig

Corporate America & Asia i SIB

Maurici Lladó Vila

Finançament Estructurat

David Noguera Ballús

Mèxic

Francesc Noguera Gili

Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries

Real Estate i Mercats

Institucionals

Jaume Oliu Barton

Solvía

Javier García del Río

Consell d'Administració

Excepte en les matèries reservades a la competència de la Junta General, el Consell d'Administració és el màxim òrgan de decisió de l'entitat, ja que té encomanada, legalment i estatutàriament, l'administració i la representació de l'entitat. El Consell d'Administració es configura bàsicament com un instrument de supervisió i control, i delega la gestió dels negocis ordinaris a favor dels òrgans executius i de l'equip de direcció.

El Consell d'Administració es regeix per normes de govern definides i transparents, en particular pels Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració, i compleix amb les millors pràctiques de bon govern corporatiu.*

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, té una composició diversa i eficient. Té una dimensió adequada per exercir eficaçment les seves funcions amb profunditat i contrast d'opinions, fet que permet aconseguir un funcionament de qualitat, eficaç i participatiu. La seva composició reuneix la necessària varietat d'habilitats, coneixements i experiències professionals, perquè compta amb membres amb coneixement del grup, de la banca, d'auditoria i del sector financer en general, i experiència internacional i empresarial; tot això en sectors rellevants per a l'activitat del banc.

La composició del Consell d'Administració guarda un adequat equilibri entre les diferents categories de conseller que el formen. En benefici de la funció general de supervisió que constitueix la missió del Consell d'Administració, aquest ha incorporat al seu si una proporció òptima entre consellers externs i executius: els consellers externs constitueixen una àmplia majoria, mentre que els consellers independents compten amb un pes suficient en el Consell per defensar adequadament els interessos dels accionistes minoritaris d'acord amb les normes de bon govern. El 2017 el Consell d'Administració ha reforçat la posició dels consellers independents en el si del Consell i de les comissions delegades (G3).

El Consell d'Administració estava format, el 31 de desembre de 2017, per quinze membres: tres consellers executius i dotze no executius, dels quals deu eren independents, un dominical i un extern. Durant l'exercici de 2017 s'han incorporat al Consell d'Administració els consellers independents Manuel Valls Morató, Anthony Frank Elliott Ball, George Donald Johnston i Pedro Fontana García, i han estat baixa el conseller dominical António Vítor Martins Monteiro, el conseller independent Joan Llonch Andreu i el conseller extern Joaquín Folch-Rusiñol Corachán.

A la fi de 2017, el Consell d'Administració del banc va acordar traslladar el seu domicili social a la ciutat d'Alacant, decisió adoptada per protegir els interessos dels nostres clients, accionistes i empleats i que implica que el banc continuarà desenvolupant amb absoluta normalitat la seva activitat al servei de les empreses i les famílies en tots els territoris en els quals està present sota la supervisió del Banc Central Europeu i la regulació de l'Autoritat Bancària Europea.

G3 Govern corporatiu

Composició del Consell d'Administració

Diversitat de perfils i experiència

20% Internacionals

13% Dones

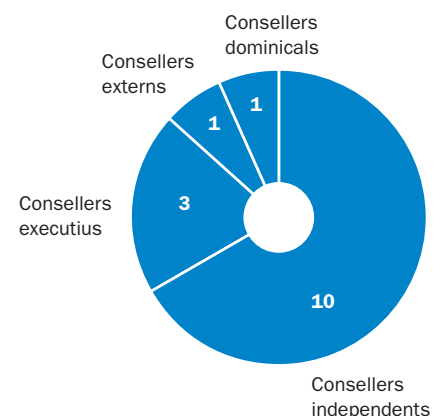
66% Independents

Compliment dels més alts estàndards de qualitat, entre d'altres

Formació contínua

Avaluació per part d'un consultor extern

Avaluació continuada de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració

* Vegeu els Estatuts del banc, el Reglament del Consell d'Administració i l'Informe anual de govern corporatiu al web del banc.

Comissions delegades del Consell

Actualment, hi ha cinc comissions delegades en funcionament, en les quals el Consell d'Administració delega les funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, i a les quals acudeixen, així mateix, membres de la Direcció General.

Comissió Executiva

La Comissió Executiva està formada per cinc consellers, en què el president del Consell d'Administració és el president de la comissió, amb una composició per categories similar a la del Consell. Li correspon l'adopció de tots els acords i les decisions en l'àmbit de les facultats que li hagi atorgat el Consell d'Administració i el seguiment de l'activitat ordinària del banc. A més, ha d'informar al Consell d'Administració de les decisions adoptades en les seves reunions, sense perjudici de les altres funcions que li atribueixin els Estatuts i el Reglament del Consell d'Administració.

Nom	Càrrec	Categoria
Josep Oliu Creus	President	Executiu
José Javier Echenique Landiribar	Vocal	Independent
Jaume Guardiola Romojaro	Vocal	Executiu
José Manuel Martínez Martínez	Vocal	Independent
Josep Lluís Negro Rodríguez	Vocal	Executiu
María José García Beato	Secretària no consellera	

Comissió d'Auditoria i Control

La Comissió d'Auditoria i Control, formada per cinc consellers no executius, quatre dels quals són consellers independents, es reuneix com a mínim trimestralment i té com a objectius principals supervisar l'eficàcia del control intern del banc, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos; supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada; informar dels comptes anuals i semestrals del banc; mantenir les relacions amb els auditors externs, així com assegurar que es prenguin les mesures oportunes en cas de conductes o mètodes que puguin ser incorrectes. També vetlla perquè les mesures, polítiques i estratègies definides en el Consell d'Administració s'implantïn degudament.

Nom	Càrrec	Categoria
Manuel Valls Morató	President	Independent
Pedro Fontana García	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
José Manuel Lara García	Vocal	Extern
José Ramón Martínez Sufrategui	Vocal	Independent
Miquel Roca i Junyent	Secretari no conseller	

Comissió de Nomenaments

La Comissió de Nomenaments, formada per quatre consellers independents, té com a funcions principals vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració, avaluant la idoneïtat, les competències i l'experiència necessàries dels membres del Consell d'Administració; elevar les propostes de nomenament dels consellers independents, i informar de les propostes de nomenament de la resta de consellers. Així mateix, ha d'establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com assolir aquest objectiu, a més d'informar sobre les propostes de nomenament i separació d'alts directius i del col·lectiu identificat i sobre les condicions bàsiques dels contractes dels consellers executius i dels alts directius.

Nom	Càrrec	Categoria
Aurora Catá Sala	Presidenta	Independent
Anthony Frank Elliott Ball	Vocal	Independent
Pedro Fontana García	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
Miquel Roca i Junyent	Secretari no conseller	

Comissió de Retribucions

La Comissió de Retribucions, formada per quatre consellers independents, té com a funcions principals proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels consellers i dels directors generals, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels consellers executius, i vetllar per la seva observança. Així mateix, informa respecte als programes de retribució mitjançant accions i/o opcions i respecte a l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers. A més a més, revisa els principis generals en matèria retributiva i els programes de retribució de tots els empleats, i vetlla per la transparència de les retribucions.

Nom	Càrrec	Categoria
Aurora Catá Sala	Presidenta	Independent
Anthony Frank Elliott Ball	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
George Donald Johnston	Vocal	Independent
María José García Beato	Secretària no consellera	

Comissió de Riscos

A la Comissió de Riscos, formada per quatre consellers independents, li correspon supervisar i vetllar per una adequada assumpció, control i gestió de tots els riscos de l'entitat i el seu grup consolidat i aportar informació al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb el que estableixen la llei, els Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració.

El banc ha publicat l'Informe anual de govern corporatiu, incorporat als comptes anuals de 2017, i l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers a la pàgina web de la Comissió Nacional del Mercat de Valors i a la de Banc Sabadell.*

El 2017 l'avaluació anual del funcionament del Consell d'Administració i les seves comissions delegades ha estat realitzada per un expert extern independent.**

Nom	Càrrec	Categoria
David Vegara Figueras	President	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
George Donald Johnston	Vocal	Independent
Manuel Valls Morató	Vocal	Independent
María José García Beato	Secretària no consellera	

* Vegeu l'Informe anual de govern corporatiu i l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers al web del banc.

** Vegeu els informes de les comissions sobre el seu funcionament i les activitats en l'exercici de 2017 al web del banc.

Enfortiment dels resultats. El grup supera tots els seus objectius i posa les bases del Pla director.

El mercat ha reconegut el 2017 els bons resultats en la gestió del banc.

L'any 2017 ha representat un any de transició en què Banc Sabadell ha prioritzat l'enfortiment dels seus resultats, així com la creació de la plataforma tecnològica de TSB, amb l'objectiu d'establir unes bases sòlides per afrontar el nou pla de negoci triennal corresponent al període 2018-2020.

Banc Sabadell ha estat capaç de superar amb èxit tots els objectius establerts a principis de l'any 2017, els quals han estat àmpliament reconeguts pel mercat.

La màxima prioritat per a Banc Sabadell el 2017 ha estat reforçar els seus resultats. Per fer-ho, el banc s'ha centrat en la generació d'activitat comercial, defensant els seus marges i incrementant les comissions, així com consolidant la seva posició en els mercats principals en què opera (Espanya i el Regne Unit), fet que ha permès aconseguir un benefici net de 801,5 milions d'euros.

A més a més, Banc Sabadell, seguint la tònica positiva d'anys previs, ha continuat millorant la seva qualitat creditícia. Paral·lelament, el 2017 el banc ha estat capaç de reforçar la seva solvència i ha aconseguit una ràtio de capital CET1 *fully-loaded* del 12,8%.

La fortalesa dels resultats (G4), juntament amb una sòlida solvència, ha permès a Banc Sabadell continuar incrementant la retribució a l'accionista amb un dividend anual total de 0,07 euros per acció, de manera que ha augmentat el *payout* total al 49% (des del 40% de 2016).

Com ja estava previst, la ràtio d'eficiència ha estat impactada per les despeses extraordinàries tecnològiques de TSB, que han estat parcialment compensades en l'àmbit ex-TSB.

Activitat comercial

Els volums de crèdit viu s'han vist impulsats pel bon comportament de les pimes i grans empreses, que contraresten la caiguda que han seguit patint les hipoteques d'habitatge.

Així, el banc ha continuat millorant la quota de mercat en diversos productes i segments, i ha mantingut una elevada qualitat de servei, tot buscant la millor experiència de client (G5 i G6).

Rendibilitat

El 2017 cal destacar el fort creixement dels ingressos del negoci bancari (marge d'interessos i comissions), els quals van augmentar interanualment un 5,5% a perímetre constant. En aquest sentit, el marge d'interessos ha mostrat un bon comportament fruit del dinamisme comercial i de l'increment del marge de clients. D'altra banda, les comissions també han mostrat una evolució molt positiva gràcies a la fortalesa del negoci de gestió d'actius i a l'estratègia comercial implementada per incrementar la vinculació dels clients.

★ Pujada de ràting per part de les agències de qualificació.
Investment grade per part de les 3 agències

★ Primera posició en el rànquing NPS¹ de pimes i grans empreses

★ Millor comportament de l'acció entre els bancs espanyols el 2017

★ TSB ha estat premiat en la 2017 Banking Technology Awards, i l'NPS ha arribat als +25 punts al final de l'any (des dels +16 punts el 2015)¹

1. Estudi de Qualitat Objectiva Sectorial. Font: Report Benchmark NPS Accenture. Inclou entitats comparables del grup. Dades de l'últim mes disponible.

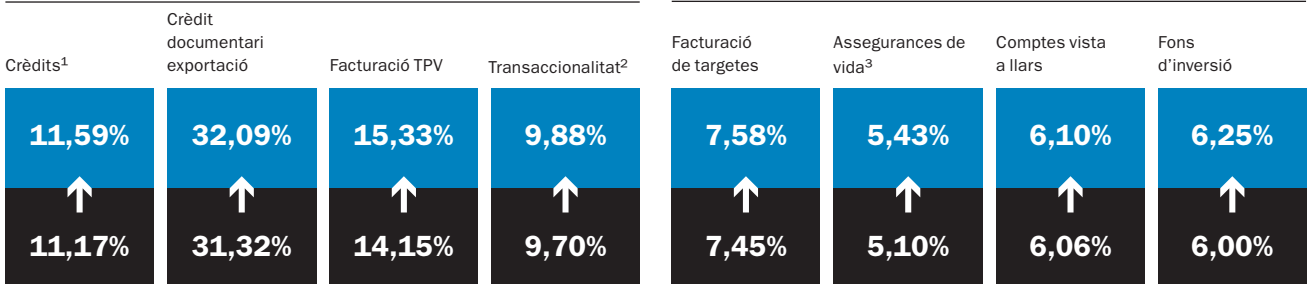
G5 Quotes de mercat per producte

En percentatge

● Des. 2017
● Des. 2016

Empreses

Particulars

Nota: Dades de 2017 mostrades al tancament de desembre de 2017 o de l'últim mes disponible. Comparació interanual.

Fonts: ICEA (assegurances de vida), BdE (préstecs i comptes vista a llars), ServiRed (facturació TPV i facturació de targetes), Iberpay (transacc.) i Swiftwatch (crèdit documentari exportació).

1 Exclou serveis d'activitats immobiliàries i ATA's.

2 Transaccionalitat calculada per volum.

3 Assegurances calculades segons nombre de contractes.

La posició del banc en el mercat espanyol es fa més forta amb una elevada qualitat de servei.

Banc Sabadell amplia el seu diferencial de qualitat respecte al sector i se situa en primera posició en experiència de client per a grans empreses i pimes.

Nivell de qualitat del servei Net promoter score (NPS)

Evolució de l'índex de qualitat del Sabadell respecte al sector

G6

	2017	Rànquing
Grans empreses (facturació > 5 M€)	34%	1r
Pimes (facturació < 5 M€)	19%	1r
Banca personal	29%	2n
Banca detallista	5%	4t

Font: Report Benchmark NPS Accenture. NPS es basa en la pregunta següent: "En una escala de 0 a 10 on 0 és 'gens probable' i 10 és 'definitivament el recomanaria', en quin grau recomanaria Banc Sabadell a un familiar o amic?" L'NPS és el percentatge de clients que puntuen 9-10 després de restar els que responen entre 0 i 6. Inclou entitats comparables amb el grup. Dades de l'últim mes disponible.

Qualitat creditícia i solvència

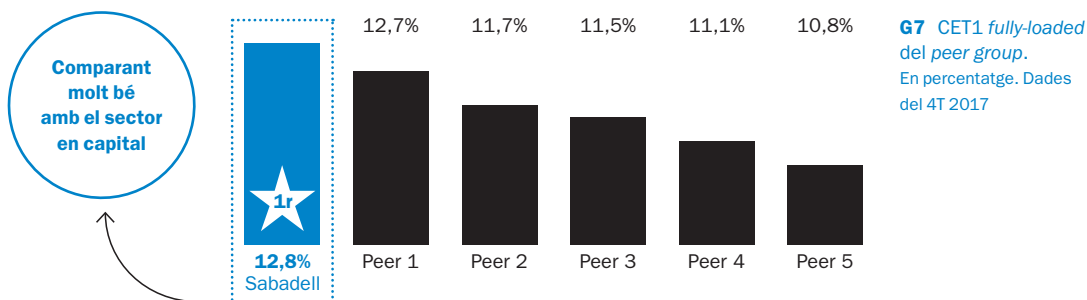
Banc Sabadell, seguint la tònica positiva d'anys previs, ha continuat millorant la seva qualitat creditícia. Això es fa visible amb la reducció d'actius problemàtics de 2,2 milers de milions d'euros durant l'any, de manera que s'ha superat l'objectiu inicial. Així mateix, s'ha creat una nova línia de negoci dedicada al desenvolupament de promocions immobiliàries (Solvía Desenvolupaments Immobiliaris) amb uns actius per valor d'1,3 milers de milions d'euros d'actius gestionats (0,7 milers de milions d'euros nets de provisions), que, sumats als anteriors, suposen una disminució d'actius problemàtics per 3,5 milers de milions d'euros (inclou 1.252 milions d'euros d'actius problemàtics del *carved out* de la nova línia de negoci, Solvia Desenvolupaments Immobiliaris), així com amb la ràtio de morositat, la qual s'ha reduït des d'un 6,14% fins al 5,14%. Durant el 2017, el banc ha realitzat diverses operacions

corporatives amb èxit, fet que li ha permès incrementar les provisions per un import de prop de 900 milions d'euros, de manera que ha reforçat la cobertura d'actius improductius fins al 49,8%, alhora que li ha permès posar fi a les pèrdues en les vendes d'actius adjudicats.

Així mateix, aquestes operacions corporatives han permès seguir reforçant la nostra sòlida posició de solvència, i s'ha aconseguit una ràtio de capital CET1 *fully-loaded* de prop del 13% (G7).

A més, la implementació de l'IFRS9 al gener de 2018 suposarà 900 milions d'euros de provisions i incrementarà la cobertura d'actius problemàtics fins al 54,7% proforma (excloent-ne les provisions per clàusules terra; incloent-hi les provisions per clàusules terra, la cobertura d'actius problemàtics puja al 51,1% i al 56,0% proforma després de la implementació de l'IFRS9), mentre que situarà la ràtio de capital CET1 *fully-loaded* proforma en el 12,0%. Pel que fa al mercat de capitals, cal destacar que el 2017

Líder en solvència dins del sector bancari espanyol.

Dades de les presentacions de resultats de bancs del sector. Dades des de desembre de 2013 fins a desembre de 2017.

Banc Sabadell s'ha iniciat en el mercat de les participacions preferents contingentment convertibles (AT1), amb dues emissions de 750 i 400 milions d'euros. D'aquesta manera, el banc ha aconseguit completar el coixí de l'1,5% de l'AT1 de l'estructura de capital requerit pel BCE a les entitats financeres. Aquestes emissions li han permès a Banc Sabadell optimitzar la seva estructura de capital.

Migració tecnològica de TSB

L'any 2017, Banc Sabadell ha construït una nova plataforma tecnològica avantguardista per a TSB, que es va presentar als analistes i a la premsa al novembre. Així mateix, s'ha iniciat la fase final de la migració tecnològica de TSB, la qual cosa permetrà la desconexió definitiva d'aquesta entitat de la seva antiga casa matriu, Lloyds Banking Group. Després de la migració, TSB es convertirà en el primer banc al Regne Unit amb una plataforma avantguardista i adaptada als reptes de l'era digital.

Culminar amb èxit el procés de migració tecnològica a una plataforma autònoma i de nova creació aportarà a TSB un considerable avantatge competitiu i contribuirà a impulsar la seva transformació comercial, alhora que disminuirà de manera significativa el temps necessari per llançar nous productes i serveis al mercat i permetrà realitzar importants sinergies.

La primera fita visible de la migració ha estat la nova aplicació mòbil de TSB, que permet als clients disposar d'una interfície adaptada a les seves necessitats, amb una experiència d'usuari millorada i en què s'incorporen funcionalitats innovadores. Com a bona mostra d'això, TSB és el primer banc d'Europa que compta amb el reconeixement de l'iris integrat en l'aplicació mòbil gràcies al seu

acord de col·laboració amb Samsung.

Transformació comercial i digital

Banc Sabadell ha continuat evolucionant la seva transformació comercial desenvolupant els nous models de distribució: Gestió Activa, oficines multiubicació i oficines amb director compartit, entre d'altres. Així mateix, la implementació de models *pull* basats en *data & analytics* i màrqueting dirigit ens permetrà incrementar la rellevància i millorar la densitat de relació amb els clients (G8).

Banc Sabadell també està fortament conscienciat pel que fa als reptes tecnològics a què s'enfronten les entitats financeres en l'era digital. Per aquest motiu, el banc ha continuat el 2017 enfocant-se cap al progrés d'un model de gestió eficient, desplegant les capacitats tecnològiques necessàries per al desenvolupament dels negocis digitals.

En aquest sentit, en l'exercici de 2017, Banc Sabadell va fundar InnoCells, el *hub* de nous negocis digitals, i la seva *corporate venture*, InnoCapital, destinada a fer inversions estratègiques de caràcter digital i tecnològic en negocis en fase *seed*, sèries A i B, sempre relacionats amb àrees d'interès per al grup Banc Sabadell.

D'aquesta manera, el banc, en la seva estratègia global de suport a les *startups*, ha coliderat el 2017, a través d'InnoCapital, la seva primera ronda d'inversió en una *fintech*, Bud, la plataforma britànica líder en la integració de solucions i productes financers en un únic *marketplace*.

Així mateix, Banc Sabadell, en col·laboració amb InnoCells, ha posat en marxa Kelvin Atlas, el portal públic d'*open data* més complet del sector financer espanyol, que permet a qualsevol usuari conèixer en detall dinàmiques

G8 Transformació comercial i digital

4,4M

(+10% YoY)
Clients digitals grup

3,3M

(+17% YoY)
Clients mòbil grup

88%

(+2 pp YoY) Operacions fora de l'oficina d'Espanya

20%

(+1 pp YoY) Vendes digitals a Espanya

59%

(+9 pp YoY) Vendes digitals al Regne Unit

26.725

(+68% YoY) Vendes digitals de finançament consum a Espanya

35M

(+19% YoY) Trànsit mensual en web/mòbil a Espanya

14%

Quota de registres per a Bizum a Espanya

332.000

(+108% YoY) Descàrregues Sabadell Wallet a Espanya

econòmiques, comercials i turístiques mitjançant un mapa interactiu d'actualització contínua. Gràcies a l'ús de dades totalment anònimes i protegides, es pot conèixer l'evolució del consum en qualsevol territori (G9).

Operacions corporatives

El 2017 Banc Sabadell ha aconseguit crear valor de manera significativa a través de diverses transaccions completes amb èxit (G10):

— El mes de juliol, Banc Sabadell va tancar la venda de la seva filial Sabadell United Bank (SUB). El banc va percebre d'Iberiabank Corporation (IBKC), en concepte de preu de compra, 796 milions de dòlars americans en efectiu i 2,6 milions d'accions d'IBKC representatives del 4,87% del seu capital social, amb un valor, al tancament del mercat el 28 de juliol de 2017, de 209 milions de dòlars americans. El resultat de l'operació ha suposat una plusvàlua neta per valor de 370 milions d'euros. Posteriorment, durant l'últim trimestre de l'any, el banc es va desfer de la seva participació d'accions a IBKC per

un import de 205 milions de dòlars.

- En el mes de juny, BanSabadell Vida, empresa participada al 50% per Banc Sabadell, va subscriure amb l'entitat reasseguradora Swiss Re Europe, S.A. un contracte de reassegurança sobre la seva cartera d'assegurances individuals de vida-risc. Aquesta transacció ha suposat per al grup Banc Sabadell un ingrés net d'aproximadament 253,5 milions d'euros.
- El mes d'octubre, la filial de Banc Sabadell Hotel Investment Partners, S.L. va vendre la seva plataforma de gestió hotelera (HI Partners Holdco Value Added, S.A.U.) a The Blackstone Group L.P. Aquesta operació ha generat una plusvàlua neta d'aproximadament 51 milions d'euros en els resultats de Banc Sabadell de l'exercici de 2017.

Els clients digitals van augmentar l'any 2017 un 10%, fins als 4,4 milions de clients, com a resultat del nostre ferm compromís amb la transformació digital.

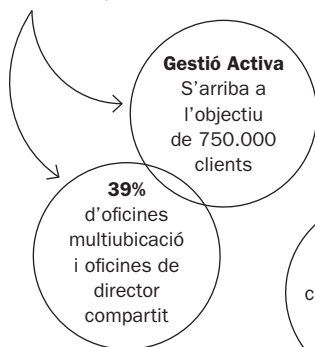
El banc continua desenvolupant la transformació comercial i digital.

G9 Transformació comercial i digital

Iniciatives → Evolució anual

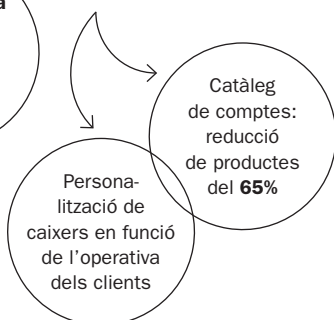
Model de distribució

Més eficiència i més conveniència, així com millor experiència de client

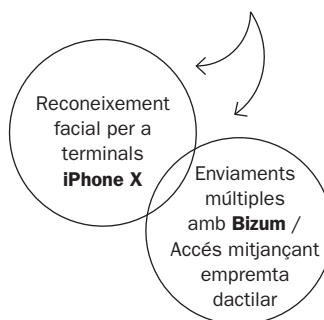
Simplificació

Facilitar els processos comercials i operatius als nostres clients i simplificar la seva interacció amb el banc

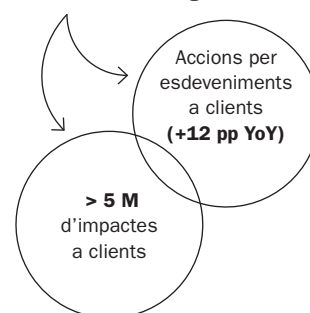
Oferta digital

Desenvolupament de noves capacitats i promoció de la seva utilització per proporcionar la millor experiència d'usuari als nostres clients

Data driven processes

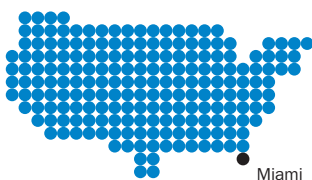
Generar valor als clients i millorar la presa de decisions de negoci

Durant el 2017 s'han dut a terme amb èxit operacions corporatives que han reforçat el nivell de capital i cobertura del grup.

G10 Operacions corporatives

Venda Sabadell United Bank

Miami

Materialització del valor tangible comptable

x1,95

1.025\$M

Import de l'operació

Reassegurança de la cartera de BanSabadell Vida

Acord amb el segon reassegurador mundial

Gestió de riscos en monetitzar el valor futur de la cartera

254M€

Import de l'operació

Venda HI Partners

Ubicats a les principals destinacions turístiques

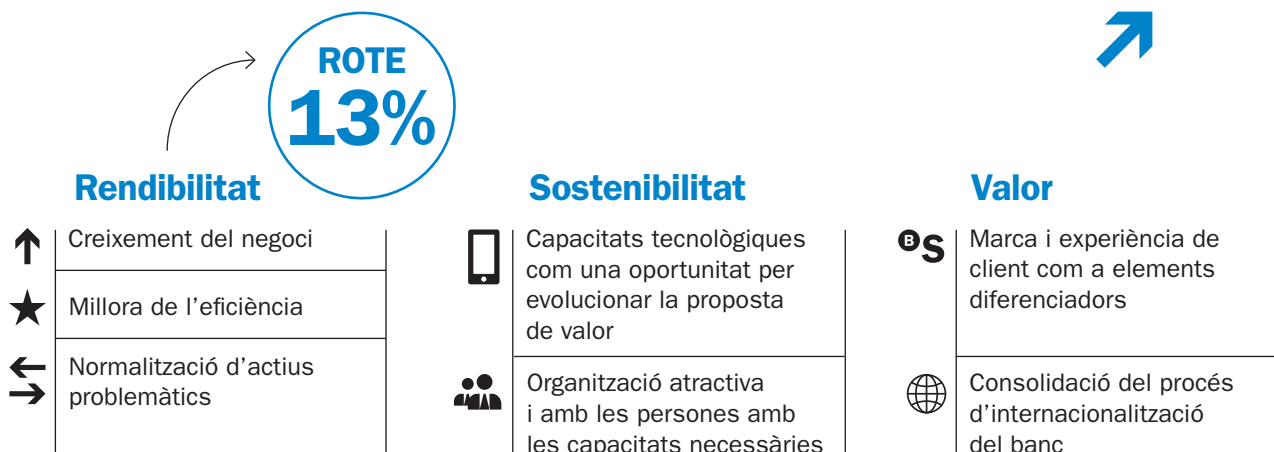
Plataforma de gestió hotelera amb focus en el sector hotelier vacacional

631M€

Import de l'operació

Pla estratègic 2018-2020

G11 Pla estratègic 2020

En el Pla estratègic triennal Sabadell 2020, el banc adaptarà els seus programes estratègics al grau de maduresa de cada mercat en el qual té presència (Espanya, el Regne Unit i Mèxic) (G11, G12, G13 i G14).

En relació amb el negoci Espanya, la visió per al 2020 és la de desenvolupar el negoci actual posant més focus en aspectes concrets per créixer en quota de mercat, tant per a particulars com per a empreses, incrementar el marge

i guanyar eficiència. Tot això amb una marca coherent i consistent internament i externament, oferint una experiència de client diferencial, transformant el negoci per ser més rellevants i convenients per als nostres clients, desenvolupant nous negocis digitals i tenint un enfocament de gestió de riscos més propositiu. Així mateix, serà prioritari continuar gestionant els actius improductius per tal de normalitzar el flux d'entrades de morosos, accelerar la

reducció de l'estoc de morosos, no incórrer en pèrdues en la venda dels actius adjudicats i així poder assolir el 2020 un nivell de cost de risc normalitzat.

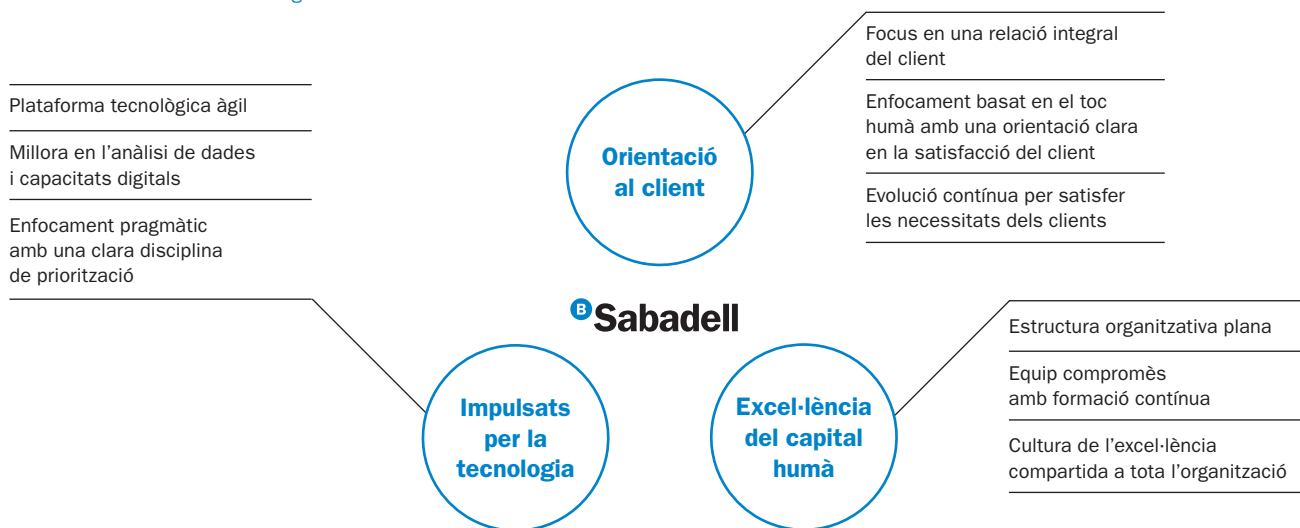
Per al negoci del Regne Unit, Banc Sabadell se centrarà a assolir un creixement significatiu del negoci, a aprofitar l'autonomia tecnològica com a palanca de diferenciació, a millorar l'eficiència mantenint el focus en la gestió dels costos i a aprofitar el coneixement i lideratge del grup en el segment de pimes i empreses per iniciar aquesta activitat al Regne Unit.

Referent al negoci de Mèxic, els esforços se centraran a impulsar el negoci de banca d'empreses i corporativa amb un ambiciós pla de creixement, tenint en compte l'històric positiu de l'activitat i les bases sòlides ja construïdes. Així mateix, es donarà inici al negoci de banca de particulars amb una proposta digital i innovadora.

Atesa la seva rellevància per al grup, els tres mercats comparteixen com a eixos estratègics el fet de focalitzar-se en una marca i experiència de client com

a elements diferenciadors, un model de gestió eficaç i eficient, desplegant les capacitats tecnològiques necessàries per al desenvolupament dels negocis digitals, a més de liderar la transformació cultural dins de l'empresa i el desenvolupament de talent intern.

G12 Enfocament del Pla estratègic 2020

G13 Bases del Pla

Millora de la rendibilitat

Evolució positiva de volums i marges

Marca i experiència de client

Lideratge en pimes

Millor eficiència a Espanya

Bon nivell de cobertura d'actius improductius

Creixement internacional

Tecnologia avantguardista

Ben posicionats per aprofitar pujades en els tipus d'interès

G14 Una manera de ser

El client i els accionistes són al centre de la cultura de Banc Sabadell

Anticipar-se i ocupar-se

L'acció de Banc Sabadell i els accionistes

Durant l'exercici de 2017, els principals focus d'atenció dels mercats han estat les decisions de política monetària dels bancs centrals, el risc geopolític i el seu potencial impacte en l'economia i la regulació financera.

En els primers set mesos de l'any, la cotització de l'acció va estar marcada principalment per unes expectatives per part dels inversors d'un avançament del calendari de pujades de tipus d'interès per part del Banc Central Europeu (BCE), la incertesa per les negociacions dels termes de sortida del Regne Unit de la Unió Europea (Brexit) i la resolució de Banco Popular amb la seva posterior venda.

D'altra banda, la fortalesa del negoci bancari de Banc Sabadell, l'increment de la solvència i la millora de la qualitat del balanç van suposar una revisió a l'alça del ràting del deute a llarg termini per part de Standard & Poor's, i es va arribar al grau d'inversió per part de les tres agències de ràting. Aquests factors, juntament amb l'anunci d'operacions singulars sobre la venda de Sabadell United Bank i de reasserurança de la cartera de BanSabadell Vida *value-in-force*, van permetre a l'acció assolir la seva cotització màxima de l'any.

En mesos posteriors, el retard en les expectatives de pujada de tipus d'interès per part del BCE, una major incertesa reguladora i una tensió política més elevada a Catalunya van reduir la revaloració de la cotització de l'acció (G15).

En conjunt, durant l'exercici de 2017 l'acció de Banc Sabadell ha mostrat una evolució positiva amb una revaloració del +29% (ajustat per ampliacions i dividendes), fet

que representa el millor comportament del sector bancari espanyol.

Banc Sabadell té com a objectiu correspondre a aquesta confiança dipositada pels accionistes a través d'una rendibilitat adequada, un sistema de govern equilibrat i transparent i una acurada gestió dels riscos associats a la seva activitat.

Paral·lelament, al tancament de 2017, més d'un 80% dels analistes que cobreixen l'acció de Banc Sabadell recomanaven comprar o mantenir l'acció.

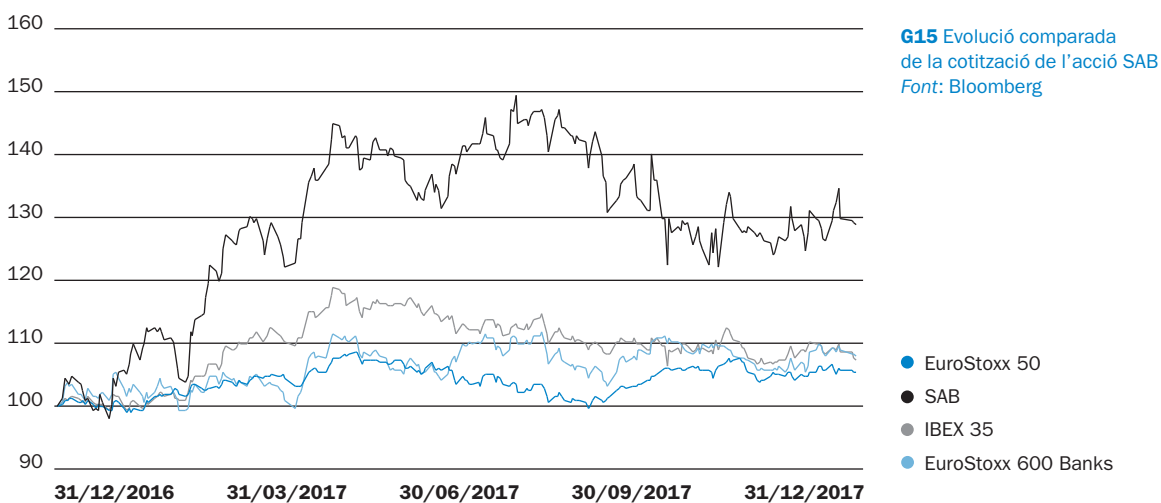
Al llarg de 2017, el pes dels inversors institucionals en la base accionarial de Banc Sabadell s'ha incrementat significativament des d'un 43,9% al desembre de 2016 fins a un 54,3% al desembre de 2017 (G16, T2 i T3).

Com a part del continu esforç de transparència i comunicació amb el mercat que està fent Banc Sabadell els últims anys, de manera coherent amb la major dimensió del grup, la direcció de Banc Sabadell ha mantingut un elevat nivell d'interacció amb inversors institucionals. Fruit d'aquesta activitat, el 2017 s'ha assistit a 19 conferències, s'han fet 4 *roadshows* de resultats, 2 *deal roadshows* de renda fixa i s'han mantingut reunions amb més de 700 inversors en més de 10 països, fet que suposa unes xifres rècord.

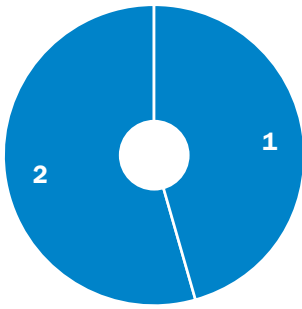
La capitalització borsària de Banc Sabadell al tancament de l'any era de 9.224 milions d'euros, i la ràtio preu-valor comptable (P/VC) se situava en 0,69.

El Consell d'Administració proposarà a la pròxima Junta General d'Accionistes la distribució d'un dividend brut per acció amb càrrec al benefici net de l'exercici de 2017 de 0,07 euros per acció en efectiu.

Millor comportament de l'acció entre els bancs espanyols el 2017.

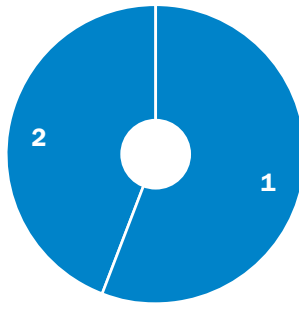
Nota: cotització ajustada per l'efecte dels dividendes i ampliacions de capital.

G16

Distribució d'accionistes 31/12/2017 (en %)

1	Accionistes detallistes	45,7
2	Inversors institucionals	54,3

Distribució d'accionistes 31/12/2016 (en %)

1	Accionistes detallistes	56,1
2	Inversors institucionals	43,9

Nombre d'accions	Accionistes	Accions per trams	% sobre el capital
D'1 a 12.000	191.049	568.067.780	10,10%
De 12.001 a 120.000	41.430	1.255.935.409	22,32%
De 120.001 a 240.000	1.572	255.423.290	4,54%
De 240.001 a 1.200.000	882	384.358.991	6,83%
D'1.200.001 a 15.000.000	159	490.753.568	8,72%
Més de 15.000.000	38	2.672.425.663	47,49%
TOTAL	235.130	5.626.964.701	100,00%

T2 Distribució d'accions per trams el 31 de desembre de 2017

Nombre d'accions	Accionistes	Accions per trams	% sobre el capital
D'1 a 12.000	210.724	637.613.634	11,35%
De 12.001 a 120.000	47.192	1.434.418.837	25,54%
De 120.001 a 240.000	1.815	298.083.930	5,31%
De 240.001 a 1.200.000	1.016	447.346.950	7,97%
D'1.200.001 a 15.000.000	165	465.697.498	8,29%
Més de 15.000.000	36	2.332.990.347	41,54%
TOTAL	260.948	5.616.151.196	100,00%

T3 Distribució d'accions per trams el 31 de desembre de 2016

	En milions	En milions d'euros	En euros	En milions d'euros	En euros
	Nombre d'accions	Benefici atribuït al grup	Benefici atribuït al grup per acció	Recursos propis	Valor comptable per acció
2014	4.024	372	0,092	10.224	2,54
2014 (*)	4.290	372	0,087	10.224	2,38
2015	5.439	708	0,130	12.275	2,26
2015 (**)	5.472	708	0,129	12.275	2,24
2016	5.616	710	0,126	12.926	2,30
2016 (***)	5.624	710	0,126	12.926	2,30
2017	5.627	802	0,142	13.426	2,39

T4 Benefici i valor comptable per acció 2014-2017

(*) Amb efecte dilució de les emissions de convertibles, incorporant 265,27 milions d'accions.

(**) Amb efecte dilució de les emissions de convertibles, incorporant 33,01 milions d'accions.

(***) Amb efecte dilució de les emissions de convertibles, incorporant 7,52 milions d'accions.

El client

Banc Sabadell té un model de negoci en què el client és sempre el principal focus d'atenció. El model relacional, basat en l'assessorament personalitzat i en elevats estàndards de servei i qualitat, permet al banc ser capaç de crear valor per als seus clients i ser on siguin.

Banc Sabadell creu que la relació amb els clients ha de ser una relació a llarg termini, basada en la confiança i l'autenticitat. Per això, el banc aposta per la millora de l'experiència de client com una font de diferenciació competitiva i creixement rendible. Aquesta aposta s'entén com a natural tenint en compte que l'excel·lència en la qualitat del servei és part de l'ADN de Banc Sabadell.

Els atributs d'experiència de client pels quals el banc vol ser reconegut són la confiança, l'excel·lència en el lliurament del servei, la transparència i la conveniència.

Davant un entorn de canvi constant, en què la tecnologia té cada vegada un paper més rellevant i el client més poder de decisió, l'ambició de Banc Sabadell és ser líders en experiència de client en tots els segments de clients.

Per aconseguir aquest repte, el banc està duent a terme un profund pla de transformació en el seu model comercial i en la seva oferta de capacitats digitals. Una estratègia d'omnicanalitat en què es combini la relació personal amb el millor del món digital permetrà a Banc Sabadell forjar una relació basada en la confiança i adaptada a les necessitats reals de cada client (G17).

Banc Sabadell ha seleccionat l'indicador NPS (*net promoter score*) per conèixer i mesurar l'experiència dels seus clients, perquè és l'indicador de referència i es tracta d'un estàndard del mercat, que li permet comparar-se amb els seus competidors i fins i tot amb empreses d'altres sectors, tant nacionals com internacionals. Així mateix, periòdicament duu a terme enquestes i estudis interns que permeten conèixer la satisfacció en profunditat dels seus clients i identificar àrees de millora existents en cada moment, tant en l'àmbit global com de cada un dels canals de contacte amb els clients. Per a cada un d'aquests estudis, el banc es marca uns objectius de millora i en fa un seguiment continu.

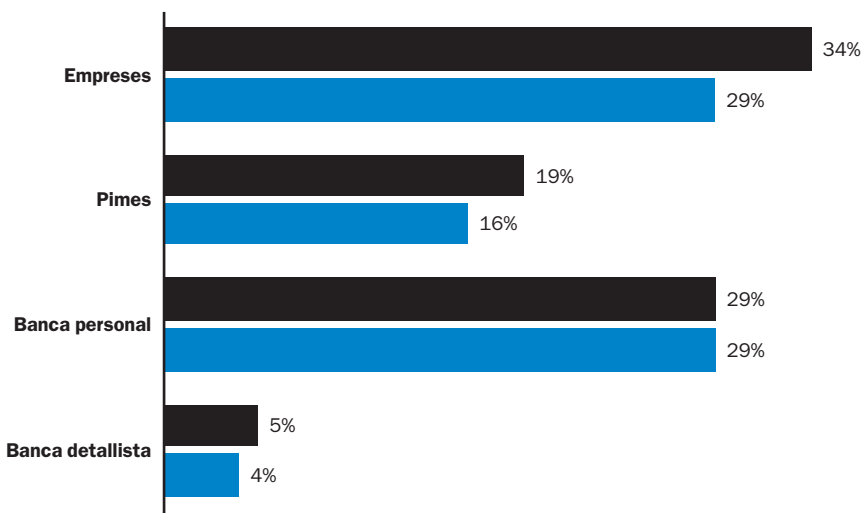
Els resultats d'aquests estudis recullen l'aposta per la qualitat del servei al client, amb una tendència de millora permanent en tots els indicadors (G18).

Aquests magnífics resultats d'NPS ens refermen en la primera posició del *peer group* dels segments de clients empresa, en el *top 4* en clients particulars detallistes i en segona posició en clients de banca personal.

De manera recurrent es duen a terme estudis en profunditat amb clients, en què aquests ens expliquen en detall com viuen determinats processos de l'entitat, fet que permet identificar les seves opinions per millorar l'experiència de client.

Banc Sabadell vetlla per protegir els interessos dels seus clients i compta amb controls per supervisar els productes i serveis que ofereix. Abans de comercialitzar

G17 Estratègia d'omnicanalitat

G18 Nivells d'NPS dels clients per segment amb Banc Sabadell
Font: Report Benchmark NPS Accenture.

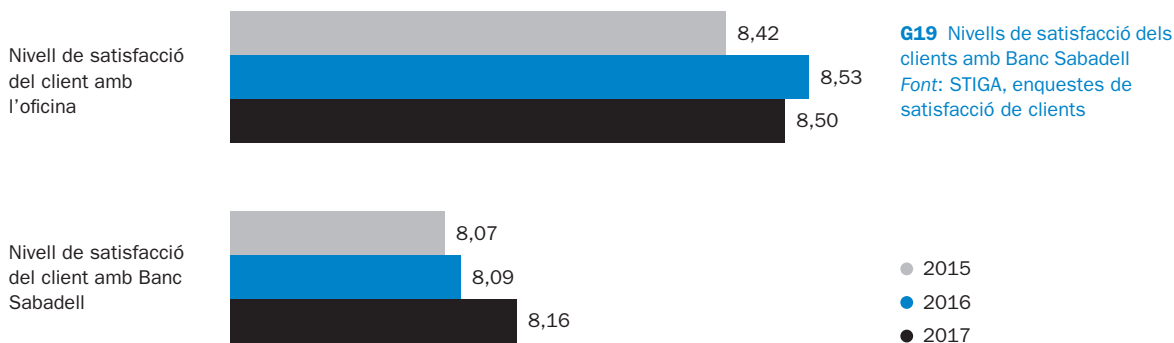
Nota: NPS es basa en la pregunta següent: "En una escala de 0 a 10 on 0 és 'gens probable' i 10 és 'definitivament el recomanaria', en quin grau recomanaria Banc Sabadell a un familiar o amic?" L'NPS és el percentatge de clients que puntuen 9-10 després de restar els que responen entre 0 i 6. Inclou entitats comparables amb el grup. Dades de l'últim mes disponible.

un producte o servei, en valora la idoneïtat, i en la xarxa d'oficines es faciliten fitxes d'informació precontractual. A més a més, per a la comercialització de productes financers complexos i en compliment de la Directiva europea sobre mercats i instruments financers (MiFID), el banc efectua un test de conveniència i d'idoneïtat.

Banc Sabadell porta a terme periòdicament un seguiment per identificar les àrees de millora en cada moment. Els resultats d'aquests estudis recullen l'aposta per la qualitat del servei al client, amb una tendència de millora permanent en tots els indicadors (G19).

Els clients i usuaris del grup es poden dirigir al Servei d'Atenció al Client (SAC) per dirimir les queixes o reclamacions que no hagin resolt a través de la relació habitual amb la seva oficina. El SAC és un servei independent de les línies comercials i operatives del grup, i el seu funcionament es regeix pel Reglament per a la defensa dels clients i usuaris financers del grup Banc Sabadell. Els clients i usuaris també poden recórrer al Defensor del Client, un organisme independent de l'entitat i competent per resoldre les reclamacions que se li plantegin, tant en primera com en segona instància. Les resolucions d'ambdós serveis són d'obligat compliment per a totes les unitats del banc.

Durant l'exercici de 2017, el SAC ha gestionat 65.964 queixes o reclamacions, un 198,06% més que l'any anterior. El SAC també presta un servei d'assistència i informació als clients i usuaris en diferents assumptes. El 2017 s'han atès 1.917 peticions d'assistència i informació respecte a les 1.057 de l'exercici anterior.*

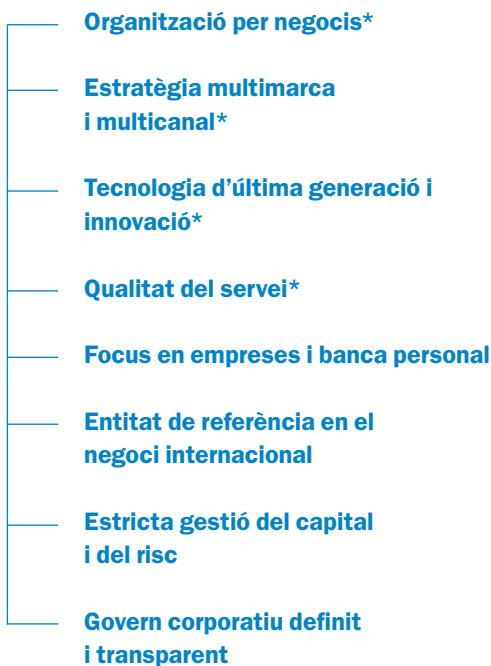

Nota: Dades reportades corresponents al desembre de 2015, 2016 i 2017.

* Vegeu-ne més detall en la nota 43 dels comptes anuals consolidats de 2017.

Fortaleses BS

Les fortaleses del grup Banc Sabadell s'expliquen al llarg de l'Informe Anual en diferents capítols, a excepció de les que es detallen a continuació i es marquen amb un asterisc (*).

Organització per negocis

El negoci bancari del banc agrupa les següents unitats de negoci.

Banca Comercial

Banca Comercial centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes i negocis; particulars –banca privada, banca personal i banca *retail*–, no residents i col·lectius professionals. El seu grau d'especialització li permet prestar una atenció personalitzada als seus clients en funció de les seves necessitats, ja sigui a través de l'expert personal de la seva xarxa d'oficines o mitjançant els canals habilitats a fi de facilitar la relació i l'operativitat a distància.

Ofereix productes tant d'inversió com d'estalvi. En inversió destaca la comercialització de préstecs, amb i sense garantia hipotecària, crèdits i finançament del circulat. Pel que fa a l'estalvi, els productes principals són els dipòsits (vista i termini), els fons d'inversió, les assegurances d'estalvi i els plans de pensions (G20).

També cal destacar els productes d'assegurances de protecció i mitjans de pagament, com les targetes de crèdit i l'emissió de transferències, entre d'altres.

Mercats i Banca Privada

Materialitzant una transformació cap a un model de relació amb els clients desenvolupat en la multicanalitat, amb base tant en la relació personalitzada i directa com en les alternatives d'atenció comercial a distància, s'ofereixen als clients solucions integrals amb una oferta global de productes i serveis. D'aquesta manera, s'analitzen les necessitats particulars dels nostres clients que requereixen un servei i una atenció especialitzada i a mida, compaginant el valor de l'assessorament en banca privada amb la solidesa financera i capacitat de producte d'un banc universal.

Així doncs, es proposa un servei amb vocació d'alt valor afegit i qualitat reconeguda en el disseny i la gestió de productes d'estalvi i inversió, cosa que permet oferir des de l'anàlisi de les alternatives més eficients d'inversió, l'assessorament i l'execució en els mercats, fins a la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia.

Negoci bancari Regne Unit (TSB)

La franquícia de TSB comprèn el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.

Corporate and Investment Banking

Ofereix tot tipus de serveis bancaris i financers, des dels més complexos i especialitzats per a grans corporacions i institucions financeres (com operacions de *project finance* i tresoreria), amb un enfocament d'oferta global de productes i serveis de banca transaccional que puguin necessitar professionals i empreses de qualsevol mida, fins a productes específicament dissenyats per a banca privada i particulars en qualsevol de les geografies que atén.

Altres geografies

La unitat de negoci Altres geografies està integrada principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de banca corporativa, banca privada i banca comercial.

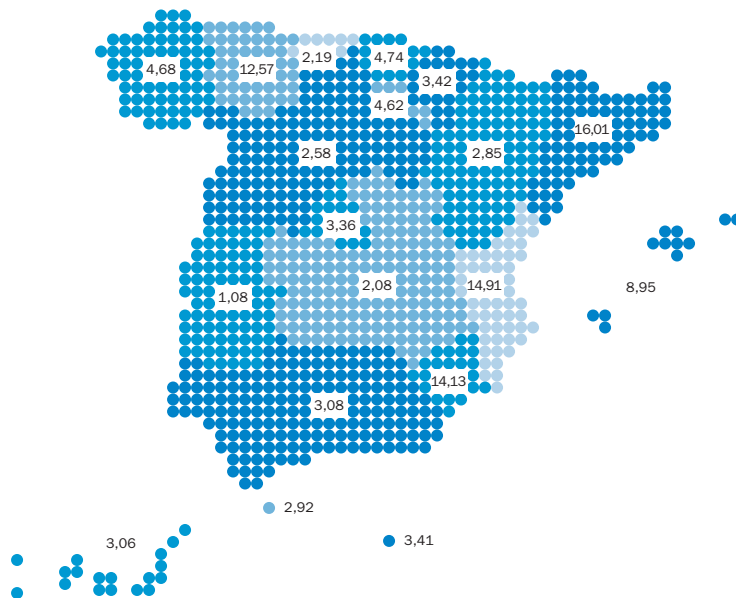
Transformació d'Actius

Gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de societats immobiliàries del grup, incloent-hi Solvia. Pel que fa al risc irregular i l'exposició immobiliària, la unitat es focalitza a desenvolupar l'estratègia de transformació d'actius i a integrar la visió global del balanç immobiliari del grup amb l'objectiu de maximitzar-ne el valor.

G20 Quota de negoci per comunitat autònoma

Banc Sabadell, quota a Espanya

7,58%

Dades en percentatge al setembre de 2017.
Nota: La quota d'Astúries també inclou Lleó.

Estratègia multimarca

L'entitat opera amb el distintiu de la marca Sabadell, incorporant en certs territoris d'origen la marca identificativa del territori (T5).

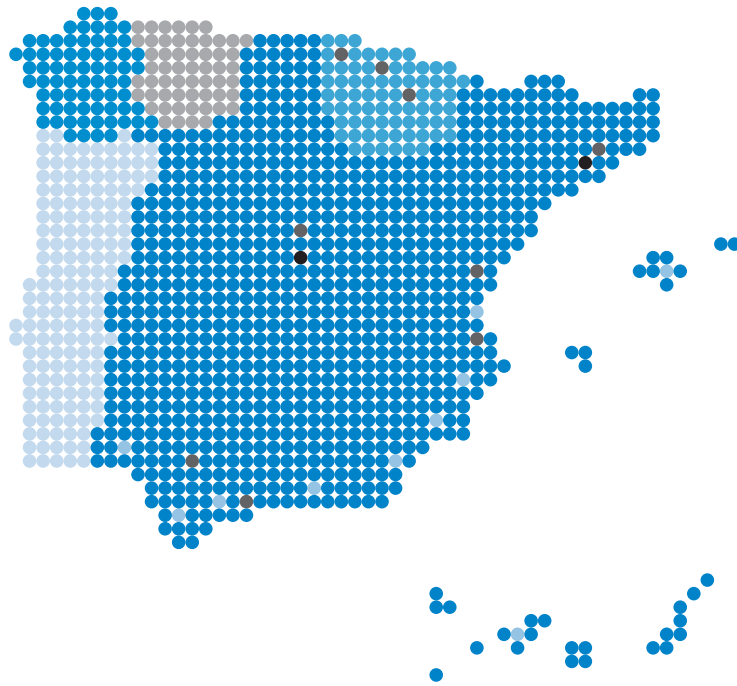
Banc Sabadell és una entitat de referència en el negoci internacional. Amb una oferta especialitzada i una proposta de valor eficaç, Banc Sabadell està present en places estratègiques i col·labora amb organismes promotors de comerç exterior, de manera que dona suport al client en el desenvolupament i creixement de la seva activitat internacional (G21).

Sabadell	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: tot Espanya, excepte territoris de la resta de marques
Sabadell Guipuzcoano	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: País Basc, Navarra i La Rioja
Sabadell Herrero	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: Astúries i Lleó
Sabadell Solbank	— Banca comercial per a particulars europeus residents en zones turístiques d'Espanya — Cobertura: zones de la costa mediterrània i illes
Sabadell Urquijo Banca Privada	— Banca Privada. Fusió de Sabadell Banca Privada i Banco Urquijo — Cobertura: tot Espanya, banca comercial i banca d'empreses
Sabadell Gallego	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: Galícia
ActivoBank	— Banca comercial — Centres a Madrid i Barcelona

T5 Marques amb què opera Banc Sabadell en la geografia nacional

G21 Mapa de marques per zones

- Sabadell
- SabadellHerrero
- SabadellGallego
- SabadellGuipuzcoano
- SabadellSolbank
- SabadellUrquijo
- ActivoBank

Indicadors de percepció de marca BS

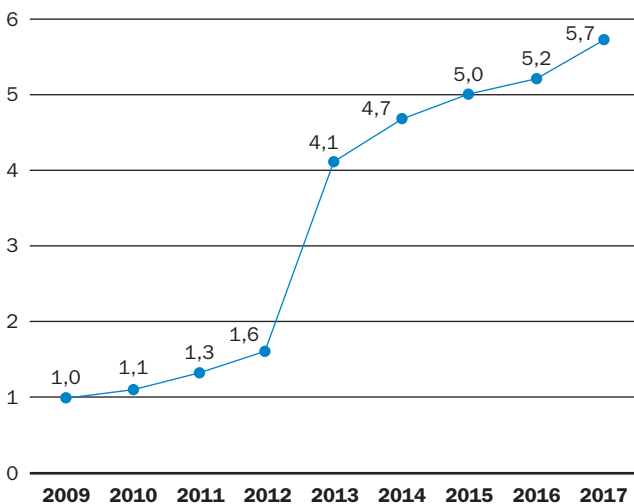
Durant l'any 2017, el banc ha prosseguit amb èxit la política d'elevat la notorietat de la seva marca, necessària per incrementar la capacitat de creixement en el mercat detallista del nostre país, amb l'objectiu d'arribar a equiparar el seu nivell de coneixement al d'altres competidors rellevants. Així, la notorietat de la marca Sabadell ha passat en sis anys de l'1,3% al 5,7% en termes *top of mind* (+338%) i del 5,7% al 32,0% en termes de notorietat total (+461%), de manera que ocupa ja el cinquè lloc entre les entitats financeres espanyoles, segons dades de l'enquesta anual FRS Inmark, de referència en el sector (G22 i G23).

Campanyes publicitàries i accions per reforçar la imatge del banc el 2017

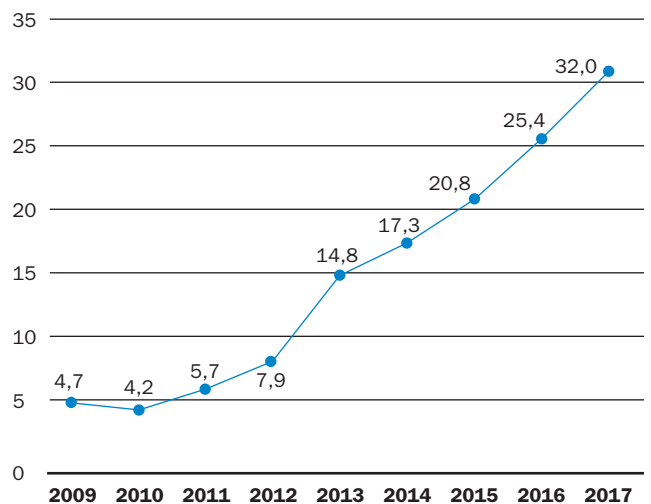
El 2017, el banc ha continuat amb el codi publicitari que el caracteritza i permet diferenciar-lo tant de la competència com de la resta d'anunciant dins dels blocs publicitaris.

A més, s'opta per una evolució del model de comunicació i de presència en mitjans massius, passant d'aparicions puntuals i estacionals en el temps a una presència més continuada a través d'acords i patrocinis en mitjans afins al nostre *target*.

G22 Notorietat *top of mind*
Font: FRS Inmark

G23 Notorietat total
Font: FRS Inmark

El concepte “Acompanyar-te” va ser el fil conductor per a tot l’any 2017, ja que definia molt bé la vocació de servei del banc i la seva manera d’entendre les relacions amb els clients, situant-los al centre. Així mateix, aconseguia posar en valor el *claim* de l’entitat, “Ser on siguis”, entenent-lo com a moment vital.

Per al primer quadrimestre, es va il·lustrar aquest acompanyament amb la metàfora de la música en una campanya protagonitzada pel cantant i compositor Pau Donés i la violoncel·lista Andrea Amador. S’hi presentava un actualitzat Compte Expansió que s’adaptava a les diferents necessitats financeres i moments vitals (nens, joves i adults) dels clients.

Des del maig fins al desembre de 2017 es va evolucionar la línia creativa, gràcies a un videoclip en què parelles de diferents edats, a través del ball i amb una música i lletra creades *ad hoc*, explicaven una petita història sobre l’acompanyament al llarg d’una vida.

Sota aquesta línia, es va apostar per reforçar el posicionament expert de l’entitat en el segment empreses amb la campanya “Compromís Empreses”, en què es van posar en valor els gestors especialitzats en aquest segment, i amb “Sabadell Protecció”, amb la proposta personalitzada d’assegurances, per al segment particulars.

La campanya de Servicing presentava la conveniència de l’oferta digital i innovació en el dia a dia dels nostres clients.

Posteriorment, es reiterava l’agilitat i senzillesa del Préstec Expansió per donar resposta a les necessitats de finançament. I, per acabar l’any, amb els Plans Personalitzats de Futur es van presentar múltiples fórmules d’estalvi per a la jubilació adaptades a cada persona.

Banc Sabadell compta amb la figura de Rafa Nadal, el millor tennista en terra batuda de la història, com a destacat ambaixador del banc. Les positives qualitats que transmeten la seva personalitat i la seva trajectòria esportiva d’èxit enriqueixen encara més els valors corporatius atribuïts a l’ensenyà Banc Sabadell. El seu carisma i el prestigi internacional dels seus èxits esportius contribueixen a augmentar la nostra notorietat a Espanya i potèncien, sens dubte, la nostra imatge internacional, allà on Nadal és un ídol. Valors com el rigor i la constància en la preparació, l’esforç, l’afany de superació, el treball en equip i d’altres com l’experiència, el *fair play* i el respecte al rival, perfectament identificables en la persona de Rafa Nadal, coincideixen plenament amb els atributs que caracteritzen la cultura corporativa del grup, els fonaments del qual són la professionalitat, la proximitat amb el client, l’ètica i l’excel·lència en el servei.

A finals de 2017 s’ha llançat una nova campanya amb Nadal com a protagonista, per celebrar el seu número 1 en el rànquing mundial, i al mateix temps la seva llarga relació personal com a client del banc des dels seus inicis.

Estratègia multicanal

L’any 2017 ha estat un any de transició després de la finalització del Pla Triple i ha servit per estabilitzar i impulsar el pla de transformació de l’entitat iniciat el 2014 amb l’anterior pla director. Una de les palanques clau per dur a terme aquesta transformació ha estat la focalització en la millora de l’experiència de client. Així doncs, la forma de relació entre el client i el banc s’ha anat ajustant per tal d’adaptar-nos als hàbits de consum dels nostres clients, convertint-nos en una entitat més convenient, més àgil i més propera; adaptant els nostres serveis a les seves necessitats, alhora que busquem l’excel·lència en aquests serveis; transmetent confiança i transparència.

Durant el 2017 ha continuat el desplegament del nou model de distribució, amb noves figures més especialitzades i una xarxa d’oficines més adaptades a les necessitats dels nostres clients. Actualment, hi ha 731 oficines que operen sota aquest nou model, a més de sis oficines mòbils que donen servei a localitats de manera periòdica tot i que no permanent.

Paral·lelament a aquest model, també s’ha impulsat el model de Gestió Activa en el segment detallista, que permet al client fer les seves gestions mitjançant una relació multicanal, i és el gestor qui continua aportant valor a la relació amb el client, però complementat pels canals remots (web, mòbil i caixers). D’aquesta manera, 750.000 clients en l’àmbit nacional poden dur a terme les seves gestions sense necessitat de desplaçar-se a una oficina i en un horari ampliat.

La distribució de 3.500 *tablets* a la xarxa permet als nostres gestors acostar-se a casa dels nostres clients, i així guanyar efectivitat i eficiència en l’activitat comercial alhora que millora la satisfacció del client.

Un altre aspecte en el qual hem treballat al llarg de 2017 és la millora de la interacció entre el client i el banc a través d’una optimització dels processos i una simplificació del catàleg de productes perquè sigui més comprensible. Ara les interaccions client-banc són més àgils, de manera que s’ha reduït el temps per a la finalització de les operacions (exemples d’optimització són el procés d’alta de client i el procés de concessió i formalització d’hipoteques).

Finalment, un altre aspecte per millorar la conveniència i proximitat amb els nostres clients ha estat la digitalització. Actualment, més del 48% dels clients majors de setze anys són digitals, dels quals el 80% interacciona amb el banc a través del mòbil i fa prop del 88% de les operacions fora de l’oficina, de manera que així s’eliminen obstacles pel que fa a espai i temps.

Aquesta digitalització ha estat possible gràcies al treball de dotació de noves capacitats als nostres canals digitals, incorporant noves funcionalitats per operar i contractar de manera remota, fet que ha posicionat l’*app* del banc com una de les millors *apps* bancàries del mercat.

Compromís Empreses

El teu gestor especialitzat en empreses,
sempre a la teva disposició.

La clau està
a pensar
com si
fóssim
un

Rafa Nadal & Marc López (parella de tenistes)

Xarxa d'oficines

En la taula T6 es presenta la xarxa nacional d'oficines. Incloent-hi les 593 oficines que configuren la xarxa internacional, el grup totalitza 2.473 oficines al tancament de 2017.

Comunitat	Oficines	Comunitat	Oficines
Andalusia	135	C. Valenciana	326
Aragó	31	Extremadura	6
Astúries	112	Galícia	109
Balears	57	La Rioja	8
Canàries	31	Madrid	184
Cantàbria	5	Múrcia	126
Castella - la Manxa	23	Navarra	15
Castella i Lleó	59	País Basc	92
Catalunya	559	Ceuta i Melilla	2

T6 Nombre d'oficines per comunitat autònoma

Xarxa de caixers

El parc de dispositius de la xarxa d'autoservei del grup a Espanya al desembre de 2017 és de 2.954 caixers i 345 actualitzadors de llibreta. Aquest nombre és inferior al del tancament de 2016 (3.494 al desembre de 2016).

El nombre de transaccions que es realitzen en els caixers continua creixent any rere any. El 2017 ha crescut prop del 3%, i ha assolit els 113 milions d'operacions. Respecte al suport amb el qual es fan les operacions, es manté estable l'ús de les targetes i llibretes amb un 65% i un 35%, respectivament (l'any anterior també va ser del 65% i 35%).

La tipologia de transacció més freqüent és el reintegrament d'efectiu (més d'un 63% de les operacions), i el segueixen l'actualització de llibreta, les consultes de saldo i moviments i els ingressos d'efectiu.

Durant l'any 2017 s'ha seguit millorant en disponibilitat i rapidesa en l'execució de les operacions, fet que millora la satisfacció dels clients, segons les enquestes realitzades periòdicament.

Com a novetat, aquest any s'ha efectuat la personalització dels menús en els caixers, basada en l'històric d'operacions realitzat pel client, utilitzant tecnologia *big data*. D'aquesta manera, en les opcions del menú, el client ja té per defecte la quantitat de diners que sol retirar o les operacions que sol utilitzar amb més freqüència, cosa que li'n facilita l'ús. També s'ha millorat la interfície gràfica general, amb la qual cosa s'aconsegueix una millor experiència d'usuari. En l'aplicació de Sabadell Wallet, s'ha millorat l'operativa d'Instant Money, de manera que se n'ha incrementat l'ús considerablement.

BS Online

Es tanca l'any 2017 amb un increment de contractes de banca a distància superior al 8% respecte a l'any 2016, fregant els 4,5 milions de clients amb aquest servei disponible. Pel que fa a clients actius a BS Online, hem arribat a la ràtio del 34% dels clients actius de l'entitat.

El nombre de transaccions que es realitzen a través de BS Online continua creixent; en el segment d'empreses han crescut un 5% les operacions de *servicing* respecte a l'any passat i un 11% les de contractació. En el cas de Sabadell Mòbil (BSM), el creixement ha estat substancial aquest any, amb un creixement del 65% en operacions de *servicing* i un 85% en les de contractació.

El 2017 s'ha iniciat el desplegament de la Firma Digital als clients empresa. S'estan millorant els circuits de sol·licitud de productes a través de canals remots. Això és un pas important cap a la consolidació de l'autoservei i la gestió remota de les necessitats dels nostres clients.

Increment en contractes de banca a distància

+8%

Sabadell Mòbil

El nombre d'usuaris de Sabadell Mòbil (BSM) ha crescut de manera significativa enguany i ha arribat als 3 milions de clients; en els últims quatre anys s'ha multiplicat per tres el volum d'usuaris. Aquest increment és fruit de les noves versions llançades durant l'any, que incorporen cada vegada més capacitats; del fet que la usabilitat és cada vegada millor, i, a més, està lligat a la Firma Digital.

També destaca el creixement de clients actius només en mòbil, que han passat de 425.000 a gairebé 750.000 aquest any. Representen prop d'un 30% dels clients digitals actius del banc (G24).

Durant el 2017, basant-nos en les dades d'analítica digital, s'ha anat desenvolupant una línia de treball al voltant de la millora de l'experiència de client, reduint els punts de fricció i caiguda de les operatives principals. S'han redefinit el conjunt de les missatgeries d'error de l'app per tal de contextualitzar l'error en el procés, donar opcions de resolució o sol·licitar que li truqui el nostre *call center*.

Al seu torn, s'han anat treballant millores sobre el procés de disposició d'un préstec preconcudit, tant des de la part de l'increment de la visibilitat del producte com de la conversió del mateix procés de sol·licitud.

A més, s'ha incrementat la visibilitat i el coneixement de l'opció de fraccionament de pagaments superiors a 100 euros des del mòbil. També s'han inclòs missatgeries de notificació enllaçades amb l'operativa i s'ha inclòs l'operativa des de les llistes de moviments de comptes. Finalment, s'ha desenvolupat un nou procés que anticipa les diferents opcions de fraccionament i quotes resultants i redueix la contractació a dos clics des del tiquet de compra.

Dins el marc de la política d'“anticipar-se” a les necessitats dels nostres clients, s'ha desenvolupat un nou emplaçament per poder mostrar esdeveniments rellevants per al client des de la *home* de l'app. Hi ha 50 esdeveniments en producció relacionats amb el cicle de vida del client, el seu moment vital i la seva situació financera.

Finalment, l'últim trimestre ha concentrat actualitzacions de BSM encaminades a deixar l'app preparada per complir amb la normativa MiFID de la manera més òptima per a la seva experiència d'informació i contractació.

Sabadell Wallet

El servei Bizum, llançat de manera sectorial a finals de 2016, segueix el seu creixement i té 200.000 accessos al mes; 60.000 clients accedeixen cada mes a Sabadell Wallet. Els usuaris de Banc Sabadell representen una quota del 13,7% del total d'usuaris de Bizum i suposen una quota total del 15% de les transaccions totals de Bizum.

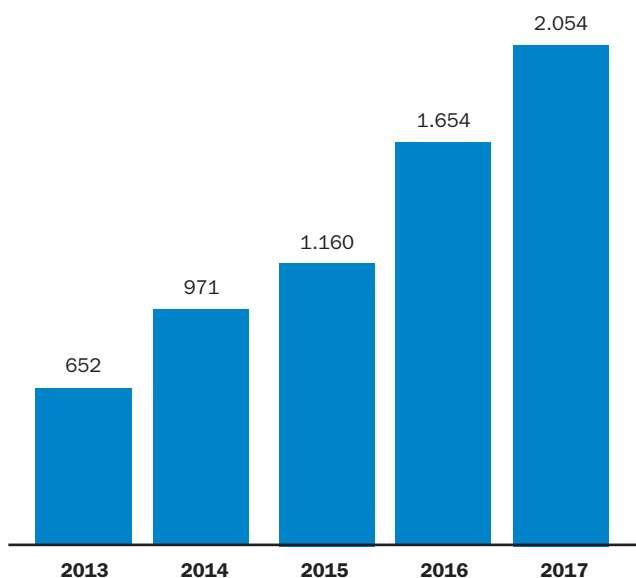
Pel que fa a Instant Money, s'han fet millores a Sabadell Wallet tant de visibilitat del servei com d'usabilitat, fet que ha multiplicat per deu el volum d'*instant monies* que es realitzen a la nostra app Wallet.

Oficina Directa

Durant l'any 2017 s'han incrementat els contactes a l'Oficina Directa en més d'un 4,87%, de manera que s'ha arribat als 3,8 milions de contactes respecte als que es van registrar el 2016.

Els canals de contacte que han experimentat més creixement durant aquest any han estat el telefònic, el xat i les

G24 Evolució de clients actius a Sabadell Mòbil

x 3 en 4 anys

#clients actius de Sabadell Mòbil

xarxes socials. Les consultes telefòniques representen el 68% dels canals, per sobre dels contactes pel canal correu electrònic, el xat i les xarxes socials. En el gràfic G25 s'informa dels increments de contactes per tipus de canal.

Quant als nivells de servei, la ràtio SLA (*service level agreement*) en atenció telefònica es va posicionar per sobre del 96%, seguit per un SLA al xat del 94,39% i un SLA al canal correu electrònic del 86,56%. En les xarxes socials es van rebre més de 521.000 mencions, i el nivell d'interaccions va superar les 101.000, amb un 95,40% d'SLA.

Els increments de volumetries durant el 2017 estan motivats per les constants millores i iniciatives per potenciar els diferents canals:

- En el canal telefònic s'ha implementat la Firma Digital en les operacions dels clients, s'han redissenyat els encaminaments a través de l'agent virtual, que facilita una millor gestió i afavoreix l'experiència de client, i s'han optimitzat els recursos de les plataformes.
- S'ha incorporat un nou proveïdor per atendre el trànsit de l'Oficina Directa.
- S'ha optimitzat el procés d'extracció i anàlisi de dades en xarxes socials amb la utilització d'una nova eina de gestió.

Xarxes socials

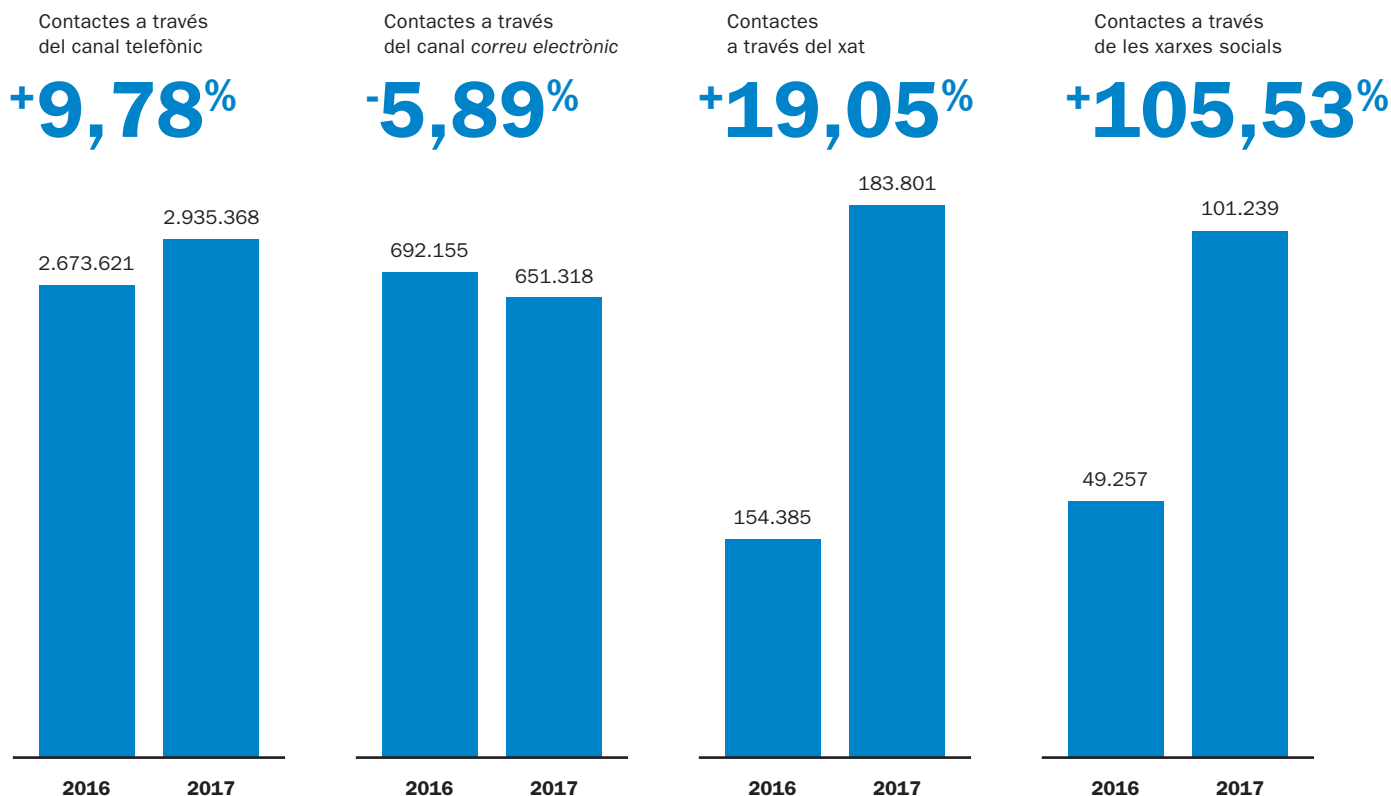
Les xarxes socials són un dels principals canals en la relació amb els nostres clients, tant per gestionar l'operativa com per transmetre missatges institucionals, de negoci i campanyes de màrqueting. El seu ús es multiplica de manera exponencial, i és prioritat del banc potenciar-hi la nostra presència.

A través d'aquest mitjà, s'han difós un gran nombre d'esdeveniments, tant institucionals com actes en què el banc ha participat. Un exemple d'això són les presentacions de resultats o la Junta d'Accionistes, que s'han pogut seguir a través de Twitter, però també el Barcelona Open Banc Sabadell Comte de Godó, les converses amb Rafa Nadal o la cimera de *startups* al Mobile World Congress, 4YFN.

Banc Sabadell va ampliar la seva presència a les xarxes socials durant el 2017, amb la posada en marxa del perfil d'Instagram i el compte de Twitter del *hub* de negocis digitals (@Innocells).

El nombre de seguidors a les xarxes socials ja supera els 380.000 seguidors en la suma de tots els canals en què el banc està present: Twitter, Facebook, Instagram, YouTube, LinkedIn i Google+, tant a Espanya com al Regne Unit i Amèrica. La producció de contingut propi ha continuat sent una constant el 2017 amb articles al blog i la producció de vídeos a Banc Sabadell TV, així com les aliances amb tercers per a la difusió d'aquests continguts i d'actes en *streaming*.

G25 Contactes per tipus de canal

Tecnologia d'última generació i innovació (InnoCells)

InnoCells, el hub de negocis digitals de Banc Sabadell

Les noves tecnologies i l'entrada de nous competidors en el sector financer han propiciat un canvi en l'oferta de productes i serveis, que al seu torn han satisfet les creixents demandes de personalització i immediatesa de les noves generacions digitals.

Banc Sabadell afronta aquest canvi de paradigma com una oportunitat per reforçar la seva posició en el mercat, i manté el seu focus en el bon servei al client, que el caracteritza des dels seus orígens, així com el seu lideratge tecnològic i digital.

Les capacitats diferencials de Banc Sabadell en el sector financer –un ampli coneixement dels seus clients, una marca sòlida basada en el servei i proximitat al món emprenedor, entre d'altres– en faciliten la integració en l'ecosistema digital reforçat per un model únic: InnoCells, el seu hub de negocis digitals i *corporate venture arm*.

InnoCells és l'evolució natural de la contínua aposta de l'entitat per la seva transformació digital i comercial per tal d'oferir el millor servei als seus clients. Ara Banc Sabadell uneix en InnoCells l'agilitat i innovació de l'ecosistema digital amb l'experiència i la trajectòria de l'entitat.

InnoCells contribueix activament a l'estratègia digital del grup Banc Sabadell mitjançant el seu coneixement de l'ecosistema digital i les tendències de mercat centrals o adjacents al *core business* de l'entitat. Així mateix, la nova filial dona suport al desenvolupament de noves propostes de valor centrades en les necessitats del client per seguir acompanyant-lo en el seu dia a dia.

InnoCells se suma a l'ecosistema d'emprenedoria de l'entitat, format per BStartup, programa destinat a donar suport als emprenedors en fases inicials, i Sabadell Venture Capital, enfocat a companyies que busquen potenciar el seu creixement mitjançant rondes d'inversió A o B.

Business builder, creació i impuls de nous negocis

El hub actua com a *business builder* mitjançant la creació i l'impuls de negocis digitals al voltant d'àrees d'interès estratègic per al grup Banc Sabadell. És un model flexible que tant desenvolupa nous negocis des de zero com ofereix els millors recursos i capacitats de l'entitat a equips i *startups* ja existents per fer evolucionar el seu projecte.

InnoCells desenvolupa nous negocis digitals a través de cèl·lules internes liderades per emprenedors en residència o CEOs amb un ampli coneixement del mercat. Així, es facilita tant la construcció de capacitats i negocis estratègics per al grup com l'accés a talent de l'ecosistema digital.

InnoCapital, el vehicle d'inversions estratègiques

InnoCells també porta a terme inversions estratègiques de caràcter digital i tecnològic a través d'InnoCapital, la seva *corporate venture fund*.

El seu focus se centra en la presa de participacions en *startups*, tant B2B com B2C, en fase *seed*, sèries A i B, amb un *ticket* mitjà flexible d'entre 0,5 milions d'euros i 3 milions d'euros, que es podria ampliar per participar en oportunitats de rellevància estratègica.

InnoCapital considera en la seva estratègia coinvertir amb altres *venture capital*, així com liderar rondes de finançament. L'objectiu de les inversions és accelerar la transformació del grup, construir *know-how* estratègic i acostar l'entitat al talent diferencial.

De moment, si bé l'àmbit d'actuació és internacional, les inversions es focalitzen a Europa –especialment a Espanya, el Regne Unit i Alemanya com a principals hubs fintech–, Israel i Mèxic.

Inversions estratègiques

Al setembre de 2017, el vehicle d'inversió va coliderar la seva primera inversió a Bud, el proveïdor tecnològic del Regne Unit que ofereix a les entitats financeres una plataforma per accelerar la seva transformació digital i evolucionar cap a models de plataforma (PSD2).

Vocació internacional

El model d'InnoCells és flexible i respon a una estratègia escalable a les múltiples localitzacions en què opera Banc Sabadell. La capacitat d'internacionalització dels negocis digitals que impulsem i la portabilitat de les idees és clau. Per això, les primeres cèl·lules s'han activat a Espanya, el Regne Unit –on comptem amb el valor de TSB– i Mèxic.

Qualitat del servei

Per a Banc Sabadell, la qualitat no és una opció estratègica, sinó una manera d'entendre i fer la seva activitat, tant des de la perspectiva del valor lliurat als seus grups d'interès com en l'execució de tots i cadascun dels processos en què s'articula aquesta activitat. Aquesta orientació natural cap a l'excel·lència l'ajuda a enfortir les seves capacitats en totes les àrees de gestió, de manera que converteix les amenaces en fortaleses i els reptes en oportunitats de futur.

Per això, el banc avalua la seva activitat d'acord amb els estàndards i els models existents, per assegurar la bondat dels enfocaments de gestió i per fixar nous objectius de millora des de l'autocrítica permanent.

El *benchmark* de mercat EQUOS RCB, que la consultora independent STIGA ha realitzat durant els últims dotze anys, mostra el resultat de tots els esforços que Banc Sabadell ha dut a terme: l'entitat se situa per sobre de la mitjana del *peer group* (+0,53) i del sector (+0,77), i és líder del *peer group* en actuació comercial, aspecte amb més rellevància de l'estudi.

El referent principal per a la comparació i millora de les pràctiques de gestió és el model de l'European Foundation for Quality Management (EFQM), sota el qual el banc se sotmet a avaluacions independents cada dos anys.

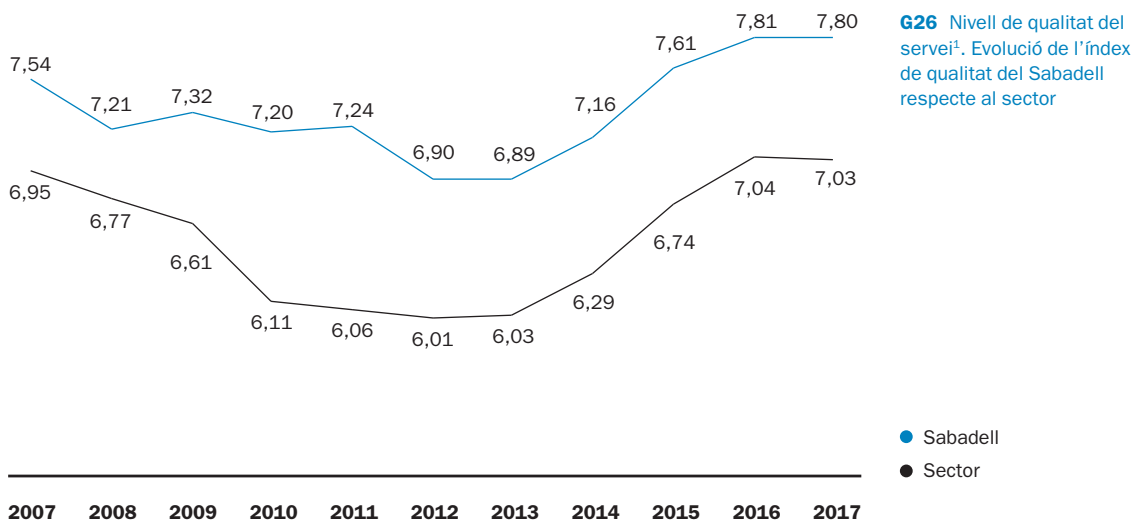
El Sabadell continua mantenint el seu diferencial de qualitat respecte al sector.

En l'avaluació de novembre de 2016, es va renovar el Segell d'Or a l'Excel·lència en Gestió (+500), i es van superar els 700 punts d'aquest exigent model. Això representa haver-se mantingut en nivells molt elevats, respecte a la de 2014, fet que suposa un resultat que cal destacar (G26).

A més a més, Banc Sabadell continua sent l'única entitat de crèdit espanyola amb el 100% de la seva activitat financera certificada sota l'ISO, la qual cosa demostra la seva orientació al client i el rigor en la gestió dels processos. El 2017, Banc Sabadell ha renovat el certificat ISO 9001.

El banc disposa del distintiu "Madrid Excelente", renovat l'any 2015 per tres anys més, després de superar l'avaluació satisfactòriament.

Les diferents actuacions del pla comercial que s'han dut a terme han donat els seus fruits, i les valoracions dels clients han constatat la millora en la qualitat del servei, tant respecte a la mitjana del sector com en termes absoluts.

1. Font: EQUOS, STIGA, Estudi de qualitat de xarxes bancàries. Dades de 2017 reportades amb el perímetre a la data de tancament de cada any.

Certificacions de qualitat

MADRID EXCELENTE

CERTIFICACIÓ ISO 14001

CERTIFICACIÓ ISO 9001

EXCEL·LÈNCIA EUROPEA EFQM

Equip humà

El banc disposa d'un equip humà jove, ben preparat i amb diversitat de gènere. El model de recursos humans segueix una estratègia clara i es basa en palanques clau que li permeten assolir els objectius (G27).

En aquest sentit, també són fonamentals quatre premisses, que regeixen en tot moment la gestió del capital humà del grup:

- El banc té establertes polítiques i normatives de recursos humans que regeixen tota l'organització.
- Les persones són un actiu diferencial i factor crític de l'èxit de Banc Sabadell.
- Les persones són de tota l'organització i formen part d'un únic equip: Banc Sabadell.
- El banc considera que cal reforçar constantment el contracte emocional entre el banc i les persones del seu equip.

25.845 **89%**
van rebre formació
durant l'any

G27 Nombre d'empleats
del grup Banc Sabadell

 55,6% **44,4%**

El 34,6% dels directius
són dones

Estratègia de gestió de recursos humans i eixos d'actuació el 2017

Les capacitats construïdes en l'anterior pla director són la base de l'evolució cap a una nova estructura de gestió més eficient i propera al negoci. La funció de persones s'ha fet definitivament global, i l'alineació amb la resta de línies d'actuació corporatives és absoluta.

La reformulació de l'estructura de Recursos Humans, culminada a finals de 2017, permetrà una acció coordinada i eficaç en cadascuna de les línies d'actuació que requereix el Pla director 2018-2020:

- Planificació i anticipació a les necessitats futures de l'entitat en matèria de persones.
- Gestió proactiva orientada a la millora del capital humà.
- Evolució de la cultura i millora de la satisfacció dels empleats.

El 2017 s'han consolidat diversos programes, iniciats en gran part en exercicis anteriors, entre els quals destaquen:

— **Global Performance Management**

Peça angular d'una gestió global, integrada i estandaritzada del talent a tot el grup, que té com a objectiu

principalment mesurar l'acompliment de manera objectiva, transversalment en tota l'organització, per tal de potenciar les fortaleses i minimitzar les àrees de millora de cada individu.

— **Programa de Millora del Clima Organitzatiu**

Que, gràcies a l'esforç coordinat de totes les àrees del banc, ha possibilitat una millora significativa de les ràtios *target* i reforça l'atractiu ocupador del grup.

— **Programa de Mobilitat i Diversitat**

Que es tradueix en multitud d'oportunitats professionals per al talent intern, en una especial atenció sobre el talent femení com a avantatge competitiu i en la flexibilitat com a oportunitat per millorar la productivitat i el clima laboral.

— **Desplegament definitiu del concepte Sabadell Campus**

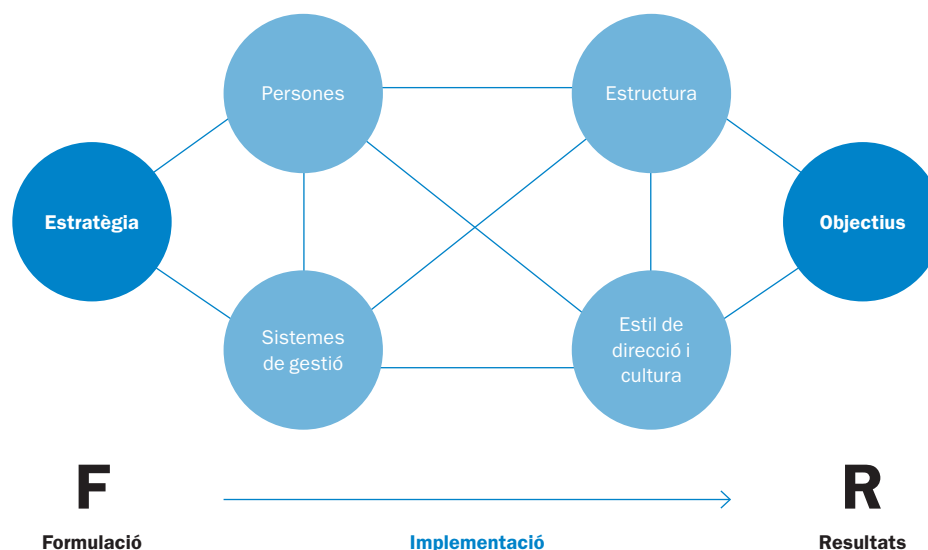
com a paraigua d'una visió integrada de la formació, basada en l'autodesenvolupament, l'elecció de carrera professional i el repte com a motor de progrés personal.

A aquests programes de continuïtat s'hi han unit altres crítics en l'escenari de futur immediat de la nostra entitat:

- La planificació estratègica de persones, tant en el seu caràcter quantitatiu com qualitatiu, amb especial focus en el *gap* existent entre les capacitats actuals de la nostra plantilla i els reptes futurs.

- L'adequació de les polítiques retributives i compensatòries per alinear els nostres sistemes de recompensa a l'esquema regulador actual i futur i a una retribució més orientada a premiar els millors acompliments.
- Expressar la marca a través dels nostres empleats, com a avantatge competitiu fonamental en la transició d'un banc d'oficines a una plataforma de relació omnicanal i hiperconnectada.

G28

La planificació del talent serà una prioritat estratègica per a la sostenibilitat del projecte a llarg termini.

Distribució de la plantilla

Al tancament de l'exercici de 2017, la plantilla de Banc Sabadell i el seu grup era de 25.845 persones, xifra que representa un decrement de 100 persones respecte a l'exercici anterior. La mitjana d'edat de la plantilla s'ha situat en 43,04 anys, i la mitjana d'antiguitat ha estat de 16,19 anys. Pel que fa a la comparació de la plantilla per gènere, el 44,4% eren homes, i el 55,6%, dones.

El 89% de la plantilla ha participat en alguna de les activitats proposades al Sabadell Campus.

Projectes en matèria de recursos humans

Formació i desenvolupament. Un nou model de formació en marxa

Aquest any 2017, Banc Sabadell ha continuat donant impuls al model d'aprenentatge de l'entitat, llançant el 2016, amb la consolidació del Sabadell Campus i les seves diferents escoles i espais. Un projecte en què es materialitzen els eixos del model de formació de Banc Sabadell, basats en la innovació, la personalització de la formació, l'alineament amb el negoci i l'eficiència.

Consolidació de l'espai digital

El Sabadell Campus posa a disposició de tots els seus empleats un espai de desenvolupament d'habilitats digitals que pretén ajudar a la transformació digital de tots els professionals de Banc Sabadell.

Creixement de l'Escola Comercial

L'Escola Comercial, amb orientació total de la seva oferta formativa als reptes de la xarxa comercial, ha incrementat els seus continguts i temàtiques.

Aquest 2017 s'han dissenyat i creat formacions específiques per a molts altres perfils comercials, tant de Banca Comercial (com Gestió Activa, director de Pime, director de Negoci) com de Banca Privada o Corporativa. S'ha prioritzat, així, disposar d'una oferta molt més completa, orientada i adaptada a les necessitats de cada professional.

Enfortiment de l'Escola de Management

L'Escola de Management és l'espai del Sabadell Campus on es poden trobar continguts orientats per assolir reptes professionals i personals mitjançant el desenvolupament de les habilitats. Aquest 2017 ha ampliat la seva oferta tant de cursos presencials amb temàtiques útils i innovadores com del seu catàleg *online*, disponible per a tots els empleats, en diferents formats, incloent-hi ludificació. L'Escola de Management és la més visitada, amb accés per part de més de 9.500 empleats aquest 2017.

A més, l'Escola de Management ha impulsat dues noves edicions del Programa Corporatiu de Management. Aquest programa va ser redissenyat per ser més eficient amb un format *blended* i inclou *networking* amb directius i una presentació competitiva de projectes mitjançant *elelevator pitch*, amb la finalitat que els projectes guanyadors es puguin implantar en el banc.

Obertura de totes les aules de l'Escola Tècnica i Financera

L'Escola Tècnica i Financera té la missió de millorar la cultura financera de l'entitat, ofereix una oferta formativa especialitzada i posa a disposició de tots els empleats una oferta atractiva de continguts i metodologies d'aprenentatge.

Aquest 2017 s'han desenvolupat tres nous reptes financers que ajuden els empleats a analitzar un balanç, un compte de resultats o tenir una visió general del negoci bancari.

L'Escola Tècnica i Financera està tenint molt bon *feedback* del desenvolupament del Programa de Gestió de Riscos impartit per la UPF als analistes de riscos del banc.

Oferta de l'Espai d'Idiomes

Seguint amb l'objectiu de millorar el nivell de coneixement d'idiomes a l'entitat, es disposa de l'Espai d'Idiomes del Sabadell Campus, un espai en què qualsevol empleat pot conèixer tota l'oferta formativa d'idiomes que ofereix el banc per a cada perfil i necessitat concreta.

Creixement de l'equip de formadors interns

Un dels grans pilars del nou model de formació de Banc Sabadell és el col·lectiu de formadors interns. Aquesta figura facilita la gestió del coneixement i el talent intern i permet fer arribar la formació a tots els territoris en el moment en què es necessita.

El 2017 ha estat clau en la formació pròpia per als formadors interns, en què destaquen les jornades celebrades al febrer i el programa de tècniques i habilitats per a formadors impartit per la Universitat de Barcelona.

L'equip de formadors ha participat, segons les necessitats del banc, en diversos projectes, dels quals els més rellevants han estat els tallers de suport a la formació EIP, les tutories per al Programa Laude i les implantacions de sistemàtica comercial amb tallers per a col·lectius de Banca d'Empreses i Gestió Activa.

Aquests professionals han fet més de 25.000 hores de formació, amb més de 86 hores de mitjana per formador, per aportar el seu coneixement a la resta de la plantilla.

Mobilitat

A fi de dinamitzar el servei de selecció interna, de donar oportunitats de creixement professional i afavorir la mobilitat interna dels empleats i empleades del grup, s'han pres les mesures següents:

- Adequar la normativa interna de selecció per poder atraure més talent intern.
- Aprovar un protocol de recerca activa i interna d'empleats.

- En l'àmbit internacional, s'ha fet extensiva la política de selecció interna a les diferents regions en què opera el grup, per tal de fer més eficients els moviments entre empleats.

En selecció externa, se segueix treballant en la consolidació d'un planter de professionals que nodreixin selectivament la futura expansió, així com en la incorporació de l'experiència internacional en la carrera directiva.

Per aquest motiu s'ha creat una unitat de servei enfocada a dissenyar i a gestionar els programes destinats a atreure talent jove amb potencial per desenvolupar-lo com a planter per acompanyar el creixement del grup.

- Internship Programme
- Young Talents
- Talent Graduate Programme

Pel que fa a diversitat, s'ha posat especial focus en el fet de potenciar el talent femení com a font de riquesa corporativa, mitjançant una anàlisi exhaustiva dels indicadors per gènere, *workshops* de treball amb directives i directius per entendre el moment del talent femení en el banc i el llançament d'un pla concret per seguir avançant en termes de diversitat i igualtat.

Així mateix, Banc Sabadell ofereix un ampli ventall de mesures orientades a millorar la conciliació de la vida laboral i familiar i/o personal de la seva plantilla, mitjançant la contractació de serveis o compra de productes a través del portal per a empleats, que els ofereix no tan sols un estalvi econòmic, sinó també de temps, ja que reben els productes en el seu lloc de treball i s'estalvien el desplaçament o fer la gestió fora de l'horari laboral.

El 2017 s'han activat noves mesures de flexibilitat i millora de la conciliació familiar, entre les quals destaquen la possibilitat de comprar dies addicionals de vacances o el desplegament progressiu del teletreball.

En els edificis de centre corporatiu de Sant Cugat del Vallès i Madrid, a més a més, es posa a disposició dels treballadors i treballadores diversos serveis que permeten l'estalvi de temps i desplaçaments, com ara gimnàs, tintoreria, parafarmàcia, agència de viatges i perruqueria.

Gestió del lideratge

Ancorat en un lideratge proper al negoci, que es propaga a través de l'Escola de Management, s'ha consolidat el model de gestió amb l'objectiu de disposar de la millor informació sobre el nostre talent actual i el seu potencial, per assegurar una idònia presa de decisions, una gestió eficaç i eficient i el desenvolupament efectiu dels nostres directius i predirectius. En concret:

- Disposar d'informació objectiva, rellevant i consistent per prendre les millors decisions en matèria de persones (valoració de candidats interns i incorporacions al col·lectiu directiu), per donar resposta en l'àmbit nacional i internacional.
- Donar suport als directius i predirectius en el seu desenvolupament d'una manera més personalitzada i, si escau, a través de programes transversals.
- Construir una cultura de gestió del talent global (valoració, identificació i desenvolupament) que permeti maximitzar l'acompliment present i futur, fent-ne partícip el conjunt de l'equip directiu.

S'ha llançat un nou programa d'*onboarding* per a nous directors corporatius i *top 300*, amb l'objectiu d'acompanyar-los en els moments de transició de carrera i preparar-los davant l'entorn canviant del negoci, amb un focus especial en els desafiaments propis del nou rol de lideratge. El programa es planteja en un model de *learning by doing* i amb l'objectiu de crear xarxes en el col·lectiu directiu, oferint oportunitats de *networking* i visibilitat.

Direcció d'Operacions, Organització i Recursos

Seguint amb la voluntat de ser a prop del negoci i amb capacitat de suport, destaca el paper dels nous directors d'Organització i Recursos, la funció dels quals, sempre des d'una visió corporativa, és facilitar al negoci els mitjans per aconseguir els seus objectius, sempre amb el focus en les persones. Entre les seves funcions destaquen definir el pla de persones i l'adequació organitzativa dels seus àmbits de responsabilitat, a partir del coneixement profund de les persones que els componen, el seu talent i les expectatives. Aquesta comprensió, juntament amb el coneixement de l'estructura, els processos, les magnituds rellevants i els indicadors d'aquestes àrees, compon una missió centrada a millorar l'activitat, la productivitat i la satisfacció dels seus empleats, a través de l'ús de models i solucions dissenyades per la Direcció de Recursos Humans.

Millora del clima organitzatiu

Sota les premisses del model d'excel·lència *great place to work*, s'ha continuat mesurant i actuant en els diferents pilars que determina el model, amb la finalitat que el nivell de confiança intern no deixi de créixer. Totes les àrees del banc s'han compromès amb aquest objectiu, i amb aquesta finalitat s'han desenvolupat multitud d'iniciatives relacionades amb la millora del clima. Destaquen especialment les accions destinades a la millora de la comunicació interna, el reconeixement i la meritocràcia.

Paral·lelament, s'han dut a terme accions corporatives orientades a donar suport a aquest procés. Entre aquestes destaquen el nou portal Els Meus Beneficis, l'ampliació de les mesures de flexibilitat i conciliació o les millores en els processos de selecció i acompliment d'acord amb les aportacions dels mateixos empleats i empleades.

Premis i reconeixements

Mercotalento

Banc Sabadell continua sent una de les empreses de referència en aquest prestigiós monitor d'atracció de talent, amb el lloc 21 entre les 100 millor reputades.

Randstad Award

Banc Sabadell revalida la seva posició com una de les empreses financeres amb més atractiu laboral d'acord amb l'estudi de Randstad.

II Premis al Talent - Trobada Recursos Humans en el sector assegurador

Banc Sabadell aconsegueix el premi a la millor empresa en innovació de Recursos Humans.

Premi El Mundo Zen Adecco al Foment de l'Activitat Física i Hàbits Saludables

Banc Sabadell aconsegueix el segon premi entre més de 200 candidatures presentades.

Responsabilitat social corporativa

La responsabilitat social corporativa de Banc Sabadell se centra en la idea de desenvolupar el negoci de manera ètica i responsable, orientat sempre a l'excel·lència i compromès amb la societat per aportar les millors solucions als reptes que aquesta té plantejats. Anticipar-s'hi i ocupar-se'n a través del desenvolupament responsable del negoci, el compromís amb els empleats, amb el medi ambient i amb la societat en tots els territoris on el banc desenvolupa la seva activitat. Són tots els professionals que integren l'organització els qui apliquen els principis i les polítiques de responsabilitat social que asseguren aquest propòsit i el compromís de Banc Sabadell.

Més enllà de complir amb les normes aplicables, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques i codis que garanteixen el comportament ètic i responsable de tota l'organització i que inclouen tota l'activitat del grup, que fa extensives als seus proveïdors, de manera que incorpora la responsabilitat social i ambiental a la cadena de subministrament.

El control i seguiment de les qüestions relacionades amb aquestes polítiques, normes i codis es duu a terme a través del Comitè d'Ètica Corporativa, els membres del qual són designats pel Consell d'Administració. Mitjançant el Comitè de Responsabilitat Social Corporativa, s'impulsen i es coordinen l'estratègia, les polítiques i els projectes de responsabilitat social corporativa del grup.

La responsabilitat social corporativa de Banc Sabadell també es concreta a través de l'adhesió a diferents iniciatives i compromisos internacionals, així com en l'obtenció de diversos certificats i qualificacions.

Enguany s'han continuat desenvolupant els programes previstos de responsabilitat social corporativa, estructurats en quatre grans àmbits d'actuació: negoci responsable, compromís amb els empleats, compromís amb el medi ambient i compromís amb la societat.

Negoci responsable

Habitatge social

Banc Sabadell gestiona, a través de Sogeviso, la problemàtica social de l'habitatge per tal d'abordar les situacions d'exclusió social dels seus clients hipotecaris. Segons la situació en què se situï el client hipotecari, s'aporten diferents solucions que inclouen des d'un lloguer assequible fins al lloguer / contracte social, en què s'engloben diversos serveis.

En aquest exercici s'han formalitzat 2.912 nous lloguers socials i s'ha continuat amb la progressiva implementació del contracte social, annex al contracte de lloguer social. Aquest servei inclou, d'una banda, un acompanyament específic de les famílies vulnerables per part d'un gestor social, en col·laboració amb els serveis

socials de les administracions públiques de caràcter local i, de l'altra, ajuda les famílies a través d'accions formatives, preparació d'entrevistes i *coaching* per aconseguir una feina, i també per a la millora de la situació socioeconòmica d'aquests clients mitjançant la col·laboració amb proveïdors del grup Banc Sabadell, l'administració pública i les entitats del tercer sector. En aquest marc, el contracte social, des de la seva implementació i fins al tancament de l'exercici, inclou 3.769 famílies, de manera que s'arriba a una cobertura del 48% del total de les famílies a les quals el banc facilita una solució habitacional a conseqüència de la seva situació de sobreendeutament hipotecari per la pèrdua dels seus ingressos econòmics. A finals de 2017, el nombre de famílies a les quals el banc facilita un lloguer assequible o social puja a 8.656.

Vulnerabilitat

Una part de les solucions que Banc Sabadell aporta per facilitar la inclusió financera de clients vulnerables es fa des de Sogeviso mitjançant el programa JoBS d'inserció laboral. Aquestes accions de suport se centren en la idea de reforçar les seves habilitats, a través del *coaching* o la formació, de manera individualitzada i sempre focalitzada en el perfil de llocs de treball que ofereix el mercat. A través de JoBS es connecten els clients amb les ofertes laborals que s'adaptin millor al seu perfil professional i personal, de manera que s'aconsegueixen més insercions laborals. Des de novembre de 2016, està donant cobertura a més de 2.000 clients, i més de 600 han aconseguit un lloc de treball a finals de 2017.

Transparència

El banc, buscant facilitar la relació amb els clients i la comprensió de les seves relacions, ha continuat amb el procés de simplificació dels contractes mitjançant la seva reestructuració amb un llenguatge més senzill, menys tècnic i sense renunciar a la seguretat legal i informativa de què han de disposar els clients. En aquesta línia s'ha simplificat el catàleg de productes de comptes a la vista incorporant els avantatges dels inicials III productes a 31 noves ofertes.

A través d'una única signatura contractual s'unifica l'obertura simultània de diversos serveis associats i necessaris per al client, de manera que es redueix el temps de gestió, l'emissió de documentació i els impresos.

Inversió ètica i solidària

Banc Sabadell fomenta la inversió responsable a través de l'oferta als seus clients de productes d'estalvi i inversió que contribueixen a projectes solidaris. En matèria d'inversió, tant l'entitat gestora de fons de pensions BanSabadell Pensiones, EGFP, S.A., com, des de 2016, Aurica Capital, societat de capital de risc amb participacions en

companyies espanyoles amb projectes de creixement en el mercat exterior, estan adherides als Principis d'Inversió Responsable en la categoria de gestió d'actius. Aquests principis inclouen criteris socials, ambientals i de bon govern en les polítiques i pràctiques de gestió.

Dins d'aquest apartat cal destacar el fons d'inversió Sabadell Inversión Ética y Solidaria, F.I., la societat d'inversió Sabadell Urquijo Cooperación, S.I.C.A.V, S.A., el pla de pensions BS Ético y Solidario, P.P. i el pla de pensions BanSabadell 21 F.P., així com el fons de pensions G.M. PENSIONES, F.P., destinat a empleats de l'entitat. El 2017 la Comissió Ètica ha seleccionat 22 projectes enfocats majoritàriament a cobrir riscos d'exclusió social, millorar les condicions de vida de persones amb discapacitat i resoldre necessitats bàsiques d'alimentació i sanitat. En aquest exercici s'han cedit més de 430.000 euros a entitats i projectes solidaris.

Compromís amb els empleats

Gènere

Banc Sabadell garanteix la igualtat de gènere tant en els processos de selecció, formació i promoció com en les condicions salarials i de treball. Aquest compromís, per a cada un dels àmbits que constitueixen aquesta relació, queda concretat en el Pla d'igualtat, en la política de recursos humans i en el Codi de conducta.

En aquest sentit, el banc continua treballant amb l'objectiu d'evitar qualsevol tipus de discriminació laboral en matèria de gènere. Banc Sabadell ha assolit i superat el 2017 el compromís assumit el 2014 amb la signatura de l'Acord de col·laboració amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, que fixa un objectiu del 18% de dones en posicions directives el 2018. Actualment, el 34,6% de les posicions de direcció de Banc Sabadell estan ocupades per dones.

Durant el període 2016-2020 s'han fixat objectius en la promoció de 450 dones amb un determinat grau de responsabilitat, amb la promoció de 198 dones des de l'inici del programa, de manera que s'assoleixi el 38% de l'objectiu final. Així mateix, el banc ha participat en diferents esdeveniments i iniciatives que fomenten la igualtat de gènere i el lideratge com ara 'Inversión y Finanzas', 'Mujer Hoy', 'Women, Leadership and #climatechange' o el fòrum 'Mujeres influyentes'.

Conciliació

El banc té implantades mesures de conciliació de la vida personal i familiar amb la laboral per a tots els empleats de l'entitat. Aquests beneficis preveuen la reducció de jornada, excedències i permisos per diverses circumstàncies (lactància, maternitat, cura de familiars, permisos

especials, paternitat), així com diferents modalitats de flexibilitat horària.

Aquest any el banc ha ampliat aquestes mesures i ha ofert, a més, la modificació de la jornada laboral (reducció entre el 20% i el 50% per a l'atenció de necessitats personals), la compra de vacances (adquisició de fins a 31 dies addicionals, a càrrec del salari) i la jubilació parcial (destinada a majors de 61 anys, reduint la seva jornada entre un 25% i un 50%). També en coordinació amb les mesures existents, s'ha creat una gestora de conciliació amb funcions d'assessorament, intermediació i acompanyament per a mànagers i col·laboradors.

Creixement professional

Per a Banc Sabadell tant el benestar personal com el creixement professional dels seus empleats són una prioritat. Per això, des de la Direcció del Talent es gestiona la incorporació i el desenvolupament de nous integrants, així com la seva retenció, factors clau per a la competitivitat, el lideratge i l'excel·lència.

En aquest exercici, el grup ha continuat donant impuls al model de formació de l'entitat, llançat el 2016, amb la consolidació del seu portal de formació interna Sabadell Campus i les seves diferents escoles: Escola de Management, Escola Comercial i Escola Tècnica i Financera. El 89% dels empleats reben formació, i han accedit a més de 137.000 sessions *online*.

Diversitat

Banc Sabadell també fomenta la diversitat a través de la integració en l'àmbit laboral de persones amb diferents discapacitats, amb processos de selecció orientats a la no discriminació. En aquest sentit, el grup estableix accions d'adequació del lloc de treball en cas que calguin. Aquest any s'ha iniciat un programa pilot amb la Fundació DKV Integralia per contractar persones amb discapacitat en algunes de les seves filials.

Compromís amb el medi ambient

Banc Sabadell disposa d'una política ambiental que emmarca el seu compromís amb el medi ambient i la seva lluita contra el canvi climàtic. Aquesta política se centra a minimitzar els impactes ambientals de processos, instal·lacions i serveis inherents a l'activitat, a gestionar adequadament els riscos i les oportunitats relatives al negoci, i també a promoure el compromís mediambiental de les persones amb què el banc es relaciona. En aquest sentit, el banc està adherit a diverses iniciatives globals com ara els Principis de l'Equador i el Carbon Disclosure Project (CDP).

Compromís amb el planeta

Des de 2011 Banc Sabadell està adherit als Principis de l'Equador, marc voluntari internacional de polítiques, normes i guies que coordina la Corporació Financera Internacional (IFC), agència que depèn del Banc Mundial, que té per objecte determinar, avaluar i gestionar els riscos ambientals i socials en els projectes de finançament estructurat d'un import superior o igual a 10 milions de dòlars i préstecs corporatius a partir de 100 milions de dòlars. A través d'aquests estàndards, s'efectua una avaluació social i ambiental, abordant en determinats casos la minimització, mitigació i compensació adequada, que és revisada per un expert independent. Durant aquest exercici, Banc Sabadell ha signat onze projectes que incorporen els Principis de l'Equador, dels quals el 91% corresponen a projectes d'energies renovables.

Així mateix, tota la xarxa d'oficines disposa d'informació de suport per a l'avaluació del risc ambiental relacionat amb el sector o l'activitat de les empreses analitzades. Aquesta avaluació també s'inclou en l'expedient en què s'avalua el risc de crèdit de les operacions i influeix en la presa de decisions.

Banc Sabadell fomenta el desenvolupament d'un model energètic més sostenible a través de la inversió directa en projectes i el finançament d'energies renovables.

Així, el 2016 i fins al 2019, Banc Sabadell, a través de la seva filial Sinia Renovables, ha iniciat un nou cicle inversor de 150 milions d'euros en capital per a aquest tipus d'actius. Seguint l'estratègia d'internacionalització del banc, aquest cicle de Sinia preveu inversions a Espanya, Mèxic, el Regne Unit i altres països LatAm. L'energia elèctrica renovable atribuïble a Sinia a Espanya és de 181 GWh anuals i supera el consum elèctric de Banc Sabadell en oficines i centres corporatius.

En relació amb el finançament, el banc ha contribuït en projectes d'energies renovables per un import de 1.048 milions d'euros.

Una altra de les línies de negoci del banc relacionada amb el medi ambient és el finançament d'instal·lacions d'eficiència energètica a través de productes de rënting i/o lísing específics per a aquestes necessitats, que permeten finançar des de projectes d'enllumenat públic fins a instal·lacions de calderes de biomassa i instal·lacions de cogeneració.

Consum responsable

Pel que fa a la infraestructura pròpia, Banc Sabadell disposa d'un sistema de gestió ambiental que segueix l'estàndard mundial ISO 14001 i amb el qual s'han certificat sis seus corporatives. A fi de reduir el seu consum energètic, Banc Sabadell també desenvolupa mesures de millora contínua d'ecoeficiència en les seves instal·lacions i processos.

Així mateix, el 2017, s'ha mantingut el contracte amb Nexus Renovables, que cobreix el 99,93% del subministrament elèctric amb origen 100% renovable, de manera

que s'aconsegueix una disminució del 99,83% d'emissions de CO₂ d'abast 2 (consum elèctric, prenent com a any base el 2014).

Banc Sabadell treballa per minimitzar els consums de recursos (aigua, paper), i també per gestionar-ne adequadament els residus. En aquesta línia, durant el període 2015-2017 s'ha reduït el consum de paper en un 33%. A més a més, l'ús de sistemes de contractació digital ha evitat la impressió de 4,7 milions de pàgines.

Mobilitat sostenible

Aquest any s'ha ampliat la gamma de rënting de vehicles sostenibles, que ha assolit el 78% de la flota viva. Així mateix, Banc Sabadell també ha contribuït a la mobilitat sostenible de ciutats com Terrassa i Bilbao finançant autobusos urbans híbrids i taxis 100% elèctrics en col·laboració amb primeres marques del sector.

Compromís amb la societat

Banc Sabadell concreta aquest compromís mitjançant el diàleg permanent i a partir de les preocupacions compartides amb la societat. L'atenció a l'educació financera, l'acció social i el suport a les diferents iniciatives d'impacte social constitueixen els eixos d'aquest compromís, que també es vehicula a través del voluntariat corporatiu, de les iniciatives de les diferents direccions del banc i de la Fundació Banc Sabadell.

Educació financera

Banc Sabadell promou i participa en diferents iniciatives d'educació financera i dona resposta a les necessitats en aquesta matèria de diferents segments de la societat.

- Per a nens: A través del concurs de dibuix infantil "Per a què serveixen els diners?", s'aporta material didàctic i un glossari especialitzat, amb el qual s'anima a reflexionar els més petits sobre la importància de l'estalvi i a ser solidaris. Per cada dibuix rebut Banc Sabadell fa una donació a una causa solidària. A finals de 2017, en la vuitena edició, la participació ha estat de prop de 5.000 nens.
- Per a joves: Per cinquè any consecutiu i des del seu origen, el banc participa en el programa d'Educació Financera d'Escoles de Catalunya (EFEC), destinat a joves de quinze i setze anys en més de 320 centres lectius. Enguany hi han participat un total de 179 voluntaris, incloent-hi professionals en actiu i col·lectiu sènior (persones jubilades del banc). Així mateix, el banc també participa en la iniciativa "Les teves Finances, El teu Futur" en col·laboració amb l'Associació Espanyola de Banca (AEB) i la Fundació Junior Achievement (JA), que inclou més de cent centres de tot Espanya. En el marc d'aquest programa han participat un total de 32 voluntaris (professionals en actiu i col·lectiu sènior) i

s'ha assistit al primer Campament d'Innovació Financera organitzat per l'AEB, mentorant alumnes de quart d'ESO.

- Per a pimes: Banc Sabadell, en col·laboració des de fa cinc anys amb Aenor, AMEC, Arola, CESCE, Cofides, ESADE i Garrigues, és impulsor del programa “Exportar per créixer”, amb el qual s'acompanyen les pimes en el seu procés d'internacionalització. El 2017 s'han efectuat 5 jornades sobre els Estats Units i l'Índia amb més de 420 persones inscrites a ciutats com Barcelona, Madrid i Bilbao. Així mateix, el banc ha ampliat el seu compromís de suport i assessorament a empreses clients a través del Sabadell International Business Program, un programa formatiu i simultani en ciutats com Barcelona, Madrid, València, Oviedo, Sant Sebastià i Màlaga, en col·laboració amb la Universitat de Barcelona (UB). En aquesta primera edició més de 70 empreses participants obtindran un certificat universitari en comerç internacional.

Així mateix, Banc Sabadell està adherit al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya en el marc del Pla nacional d'educació financera. Aquest pla, que segueix les recomanacions de la Comissió Europea i de l'OCDE, té com a objectiu millorar la cultura financera dels ciutadans, dotant-los dels coneixements bàsics i les eines necessàries perquè controlin les seves finances de manera responsable i informada.

Voluntariat corporatiu

Banc Sabadell facilita i promou a través dels recursos i mitjans necessaris la solidaritat i el compromís voluntari dels seus empleats. El 2017 s'ha consolidat el portal intern Sabadell Life, una plataforma amb més de 9.800 usuaris que integra més de 200 iniciatives solidàries i de voluntariat corporatiu, proposades pel banc i pels mateixos empleats. Els empleats més solidaris, a través de dinàmiques de ludificació, han canviat el seu premi per un donatiu a una de les causes que Sabadell Life promou a través de la plataforma Actitud Solidària: “Ningú dormint al carrer”, d'Arrels Fundació; l'atenció psicològica per a persones amb demència, d'Alzheimer Catalunya, i l'atenció pediàtrica de la Fundació Vicenç Ferrer.

Entre les iniciatives de voluntariat que han comptat amb més participació, a més de les col·laboracions en programes d'educació financera citats anteriorment, cal destacar:

- Programes que posen en valor el coneixement i l'experiència tant d'empleats com del col·lectiu sènior, amb incidència en sectors vulnerables i en risc d'exclusió social: Projecte Coach de la Fundació Exit per millorar la integració laboral a través del *mentoring* de joves en situació de vulnerabilitat i la Transpirenaica Social Solidaria.
- Aportacions i participacions en campanyes solidàries: Trailwalker, en què van participar més de 70 equips i més de 400 voluntaris; la Cursa de la Dona, amb l'aportació solidària de 360 dorsals; donacions de sang, amb

més de 280 aportacions; la col·laboració amb Fundació Magone en els Reis Mags solidaris a través de l'aportació de més de 400 regals, i altres activitats dissenyades pels mateixos empleats, com la campanya Imparables, de captació de fons dirigits a l'ajuda en investigació mèdica contra la leucèmia.

- Projectes d'integració i la millora de l'ocupabilitat: Aliança amb Càritas en el programa Feina amb Cor, en què participen persones en situació d'atur i vulnerabilitat. En l'actualitat, de les catorze persones del programa, onze continuen treballant per a Banc Sabadell.

Solidaritat

Banc Sabadell desenvolupa una part del seu compromís amb la societat a través de la seva fundació, que centra les seves activitats en els àmbits del talent, la ciència, la cultura i l'emprenedoria social. Entre les seves iniciatives més rellevants destaquen el Premi a la Investigació Biomèdica i el Premi a la Investigació Econòmica, tots dos dirigits a reconèixer i donar suport a la trajectòria de joves investigadors espanyols d'aquestes disciplines.

En relació amb les aliances en innovació social i el talent, la Fundació Banc Sabadell, conjuntament amb la Fundació Ship2B, ha llançat dos programes: B-Value, programa d'innovació per a entitats socials en què es porta a terme un *mentoring* especialitzat en diversos sectors i que compta amb l'assessorament d'empleats del banc, i el B-Challenge, un programa de talent jove en què s'inclou el *crowdfunding* per als quatre millors projectes que proposin solucions innovadores a reptes socials amb models de negoci sostenible.

Així mateix, a través del treball transversal entre diferents direccions del banc, s'aprofiten diferents iniciatives de negoci per aportar valor a la societat. Aquest és el cas de l'aliança signada amb Worldcoo, una *startup* participada pel banc a través del programa BStartup 10, per facilitar a través de l'operativa *online* les aportacions dels clients a diferents campanyes solidàries. Aquest any a través de Worldcoo s'ha canalitzat l'actitud solidària dels clients i empleats amb més de 2.400 donacions en 10 projectes destinats a més de 34.000 beneficiaris. Gràcies a aquesta plataforma, també s'ha pogut respondre amb eficàcia a diverses demandes d'emergència com les que s'han produït per recaptar donacions pel terratrèmol de Mèxic, de manera que s'han atès més de 2.500 nens i famílies, o bé l'ajuda a més de 2.200 persones refugiades a través de la campanya “Missió Mediterrani”, de Proactiva Open Arms.

Normes corporatives i compromisos institucionals

Més enllà de les actuacions i iniciatives que es resumeixen en aquest informe, Banc Sabadell està dotat d'un conjunt de codis, polítiques i normes que determinen el seu compromís amb el propòsit del grup, i també manté subscrits diversos acords nacionals i internacionals que, al seu torn, emmarquen aquest compromís.

Principis i polítiques

- Codi de conducta: d'aplicació general a totes les persones que formen part directa del grup, ja sigui a través d'un vincle laboral o formant part dels seus òrgans de govern.
- Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors.
- Codi de conducta per a proveïdors.
- Política d'ètica i drets humans.
- Política de responsabilitat social corporativa.
- Polítiques en relació amb els grups d'interès (accionistes i inversors, clients, proveïdors, recursos humans, medi ambient i acció social).
- Pla d'igualtat.
- Codi d'ús de les xarxes socials.
- Adhesió a Autocontrol (Associació per a l'Autoregulació de la Comunicació Comercial).
- Adhesió al Codi de bones pràctiques bancàries.

Pactes, acords i compromisos

- Signant del Global Compact (Pacte Mundial de les Nacions Unides) en matèria de drets humans, treball, medi ambient i anticorrupció.
- Signant dels Principis de l'Equador, que incorporen criteris socials i ambientals (ESG) en el finançament de grans projectes i en els préstecs corporatius.
- Integració de l'RSC en la pràctica empresarial seguint la guia ISO 26000.
- Adhesió als Principis d'Inversió Responsable (PRI) de les Nacions Unides en la categoria de gestió d'actius.
- Adhesió al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya per al desenvolupament d'actuacions en el marc del Pla nacional d'educació financera.
- Inclusió en els índexs sostenibles FTSE4Good i FTSE-4Good IBEX.
- Segell d'Or del model de l'European Foundation for Quality Management (EFQM).
- Certificació ISO 9001 vigent per al 100% dels processos i per a les activitats del grup a Espanya.
- Signant del Carbon Disclosure Project (CDP) en matèria d'acció contra el canvi climàtic.*

* Vegeu la informació i les dades d'RSC al web del banc, apartat RSC (www.grupbancsabadell.com).

Entorn econòmic, sectorial i regulador

55	Entorn de l'economia mundial
58	Entorn de l'economia espanyola
58	Polítiques monetàries i mercats financers
62	Entorn del sector bancari
62	Entorn regulador
63	Perspectives per al 2018

L'exercici de 2017 ha estat condicionat pels esdeveniments polítics i geopolítics i pels passos fets pels principals bancs centrals cap a la normalització monetària.

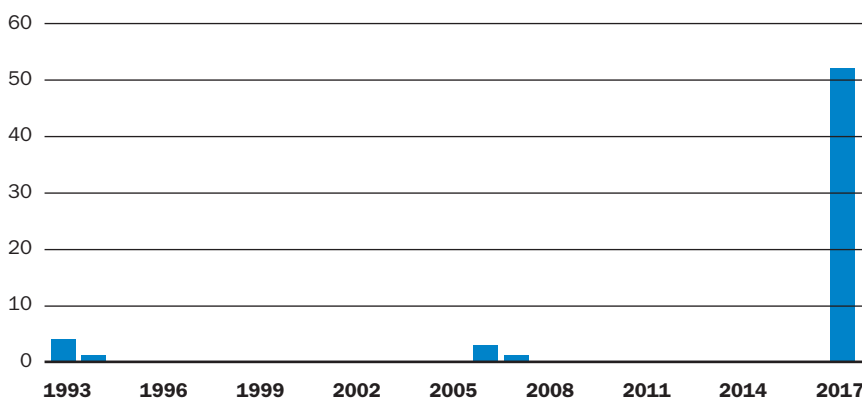
El creixement de les economies desenvolupades ha passat a ser més robust i sincronitzat.

L'economia espanyola ha mantingut un important dinamisme, i ha tornat a destacar en positiu dins de la zona euro.

Entorn de l'economia mundial

L'exercici de 2017 ha estat condicionat per l'entorn polític i geopolític i els passos fets pels principals bancs centrals cap a la normalització monetària. L'any es va iniciar amb el canvi de govern als Estats Units, i posteriorment el focus es va situar a Europa, amb l'inici de les negociacions del Brexit i les eleccions a França, el Regne Unit i Alemanya. Per la seva banda, l'enfortiment de l'economia global i una inflació una mica més elevada que en anys anteriors van contribuir al fet que els bancs centrals de les principals economies desenvolupades confirmessin la seva intenció d'iniciar o continuar la reversió gradual de les polítiques extremadament acomodaticies adoptades en anys passats. En aquest escenari, els mercats financers han tingut un comportament positiu al llarg de l'any, en un context de creixent complaença, tal com es pot apreciar en el gràfic

G1, en què l'índex VIX mesura la volatilitat de l'índex borsari S&P 500 dels Estats Units. Que es mantingui per sota de 10 és significatiu perquè és un senyal que els mercats financers es troben en una situació de complaença, amb poca volatilitat.

G1 Nombre de dies en què el VIX s'ha situat per sota de 10
Font: Bloomberg

Els esdeveniments polítics en les diferents regions han centrat l'atenció dels mercats financers, tot i que amb un impacte puntual i limitat sobre aquests.

Al Regne Unit, el Govern va sol·licitar formalment al març abandonar la Unió Europea (UE) mitjançant la invocació de l'article 50. Les negociacions del Brexit es van iniciar al juny amb posicions allunyades, malgrat que el Regne Unit va accedir a la seqüència establerta per la UE. Així, es va decidir tractar en primer lloc l'acord de sortida, per després, en una segona fase, abordar la forma que ha de prendre la nova relació comercial entre el Regne Unit i la UE. L'executiu britànic va anar suavitzant la seva posició pel que fa als tres punts prioritaris de la primera fase de les negociacions: la factura de sortida, els drets dels ciutadans expatriats i la frontera d'Irlanda. Tot això va contribuir al fet que s'arribés a un principi d'acord de sortida i es permetés donar pas a la segona fase de negociacions. En l'àmbit domèstic, la capacitat de lideratge de la primera ministra, Theresa May, s'ha vist qüestionada per la pèrdua de la majoria absoluta en les eleccions generals anticipades del juny, el suport limitat dins del seu partit i gabinet, la dimissió de tres ministres per no haver respectat els codis de conducta i l'augment de la popularitat del líder del Partit Laborista, Jeremy Corbyn.

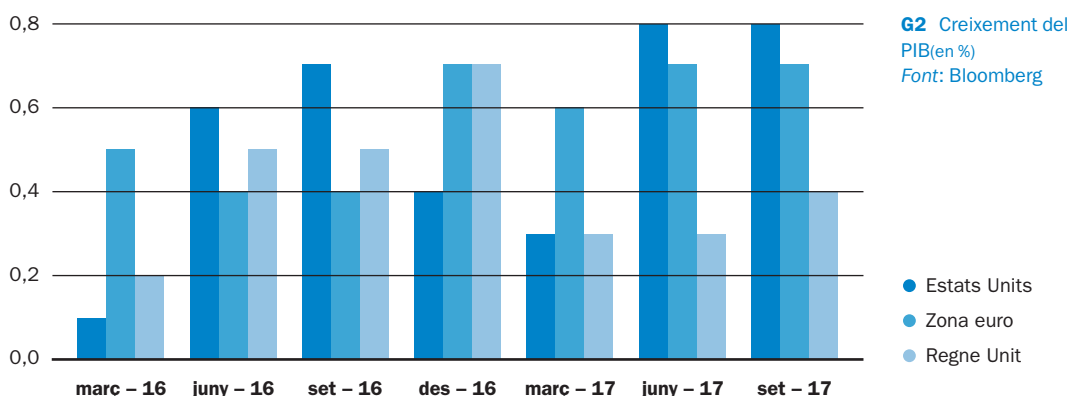
A la resta d'Europa, van destacar les eleccions a França i a Alemanya. A França, les eleccions presidencials van estar precedides de soroll polític, davant els escàndols de corrupció d'un dels principals candidats i la possibilitat que guanyés Marine Le Pen, la candidata del partit euroescèptic Front Nacional. Finalment, es va imposar el liberal Emmanuel Macron, amb un discurs proeuropeu. Pel que fa a Alemanya, el partit d'Angela Merkel va ser la força política més votada en les eleccions generals, però no va obtenir la majoria absoluta, fet que està dificultant la formació de govern. A Espanya, per la seva banda, el context polític es va tornar més complex arran del procés sobiranista a Catalunya. En les seves eleccions autonòmiques celebrades al desembre, Ciutadans va ser el partit amb més vots i escons, alhora que es va revalidar la majoria parlamentària independentista.

Als Estats Units, Donald Trump ha mostrat un to menys agressiu i més pragmàtic que el que va presentar fins a arribar a la presidència. Així, no va continuar

acusant la Xina de manipular divises ni va abandonar el NAFTA. Diverses de les polítiques més controvertides que pretenia implementar han estat paralitzades per la manca d'acord dins del seu propi partit o pel poder judicial, mentre que el principal èxit ha estat l'aprovació de la reforma fiscal. Alhora, s'ha fet evident la divisió interna del Partit Republicà, que a més va patir derrotes rellevants en les eleccions que es van celebrar en alguns estats al novembre i va reduir la seva ja estreta majoria al Senat. El soroll polític domèstic va augmentar per la investigació per aclarir els vincles de Rússia amb la campanya electoral de Trump, cosa que va suposar la dimissió de diversos ministres i assessors. En l'àmbit geopolític, va ser destacat l'increment de la tensió entre els Estats Units i Corea del Nord en la segona meitat de l'any, tot i que amb un impacte en els mercats financers limitat i centrat en els actius asiàtics.

Pel que fa a l'activitat econòmica en l'àmbit global, el creixement ha passat a ser més robust i a estar més sincronitzat en les principals economies desenvolupades al llarg de l'any. A la zona euro, l'economia ha registrat taxes de creixement elevades, amb més equilibri entre els diferents components que en anys anteriors: als Estats Units, l'activitat ha mantingut la seva solidesa amb un bon comportament del consum privat i més dinamisme en la inversió (G2). D'aquesta manera, la taxa d'atur s'ha reduït fins a mínims des de principis dels anys 2000. Per la seva banda, al Japó l'economia ha mantingut un comportament favorable, gràcies a la bona situació econòmica a Àsia. Al Regne Unit el creixement econòmic ha estat modest, arrossegat per la incertesa relacionada amb les negociacions del Brexit.

Les economies emergents han deixat enrere la pitjor fase de l'ajust econòmic que han experimentat al llarg dels últims anys. El creixement a la Xina ha estat superior al que es va fixar en els objectius governamentals, alhora que les autoritats han posat èmfasi en el reforç regulador i la reducció dels riscos financers. Per la seva banda, Trump no ha implementat la seva amenaça de guerra comercial contra la Xina i, per contra, ha mostrat un cert acostament cap al país asiàtic a canvi de col·laboració en el conflicte de Corea del Nord. Al Brasil, l'ímpetu reformista ha animat l'inici de la recuperació econòmica. A Mèxic, el creixement del PIB ha estat millor que el que es va pronosticar després

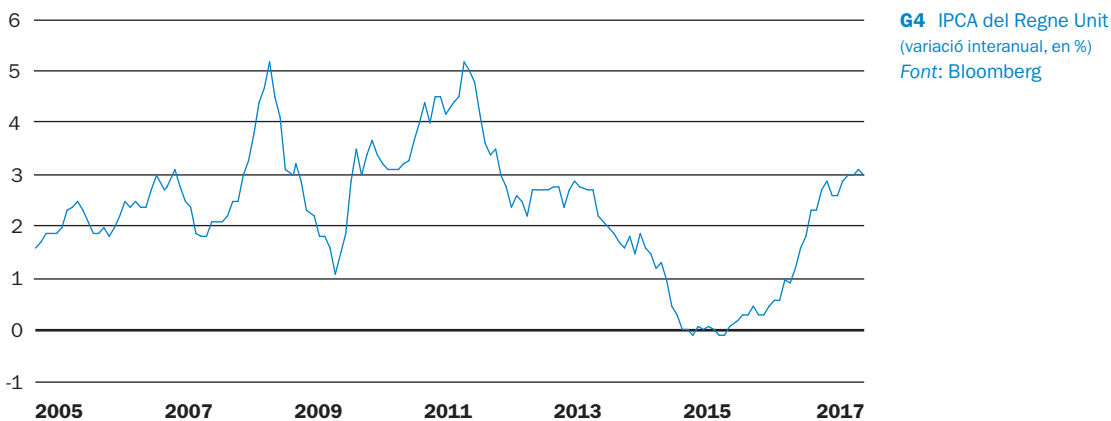
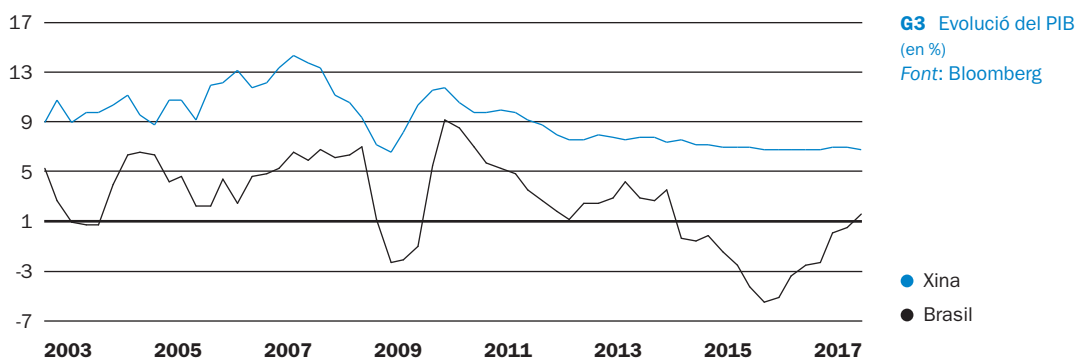

de l'arribada de Trump, gràcies, en gran part, al dinamisme del sector exterior. Mentrestant, els Estats Units, Mèxic i el Canadà han iniciat les converses per renegociar l'acord de lliure comerç existent entre els tres països, amb la intenció d'arribar a un acord abans de març de 2018 (G3).

Pel que fa a la inflació, aquesta s'ha situat per sobre dels registres de 2016 en les principals economies desenvolupades, tot i que encara per sota dels objectius de la política monetària, amb l'excepció del Regne Unit, on es va situar clarament per sobre. En els primers mesos de l'any, la inflació va repuntar en totes les economies, emparada per l'efecte base favorable del preu del petroli, fins a arribar a màxims des de 2012-2013. Des de llavors, el comportament ha estat dispar. A la zona euro, la inflació va anar una mica a la baixa, alhora que als Estats Units va estar llastada per diversos factors transitoris. Al Regne

Unit, per la seva banda, la inflació va continuar repuntant de manera significativa, gràcies a la depreciació de la lliura derivada de les negociacions del Brexit i la debilitat política de May (G4).

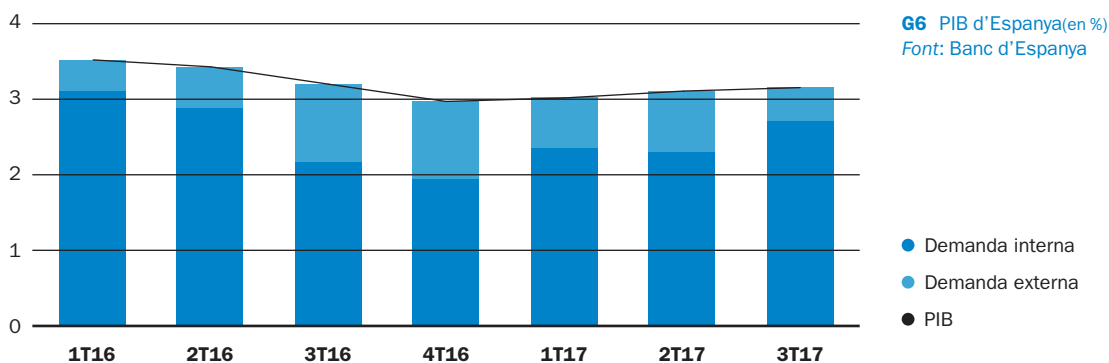
En relació amb el petroli, el seu preu va assolir màxims des de mitjans de 2015, encoratjat per l'extensió de les retallades de producció per part de l'OPEP i altres països productors fins a finals de 2018. A això es va unir un alentiment en l'increment de l'oferta de cru procedent dels Estats Units, la robustesa de les dades de demanda i la inestabilitat geopolítica a l'Orient Mitjà (G5).

Entorn de l'economia espanyola

L'economia espanyola ha mantingut un important dinamisme, i ha tornat a destacar en positiu dins de la zona euro, amb un creixement de prop del 3,0% per tercer any consecutiu (G6). En relació amb el mercat laboral, la taxa d'atur es va reduir fins a mínims des de finals de 2008. En

l'àmbit exterior, la balança per compte corrent ha acabat l'any en superàvit per cinquè exercici consecutiu. L'evolució dels comptes públics, per la seva banda, està sent compatible amb el compliment de l'objectiu del dèficit. Respecte al mercat immobiliari, aquest va confirmar la seva reactivació, encara que amb una destacada disparitat entre regions. Finalment, el context polític domèstic va suposar una revisió a la baixa de les previsions de creixement per al 2018 per part del govern.

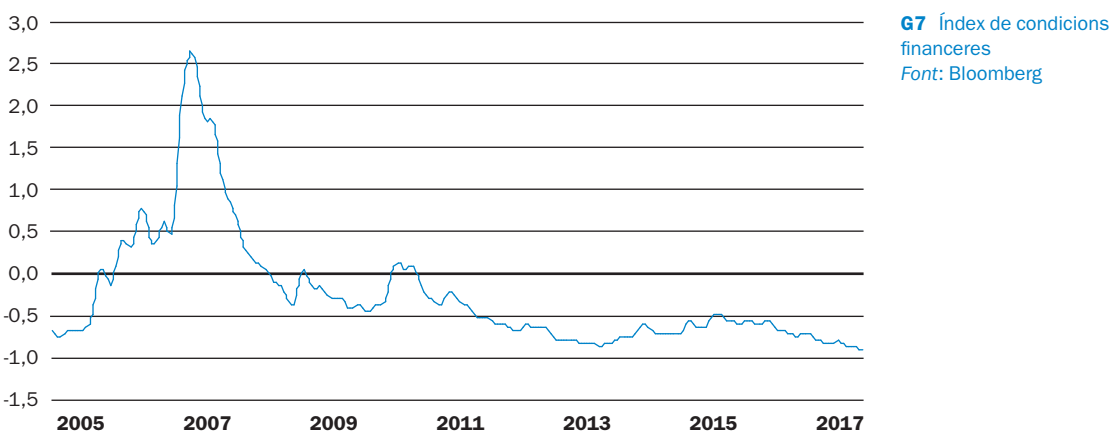

Polítiques monetàries i mercats financers

Mercats financers globals

Els mercats financers globals han tingut un comportament positiu en un context de creixent complaença, i només s'han vist arrossegats de manera puntual per certs episodis de tipus polític i geopolític. Els nivells de volatilitat s'han situat al voltant de mínims històrics en la major part dels actius. Les condicions financeres s'han mantingut relaxades malgrat les pujades del tipus rector de la Fed. En aquest context, diversos organismes internacionals han advertit d'un augment dels riscos, especialment fora del sector financer no bancari (G7).

Els bancs centrals de les principals economies desenvolupades han continuat avançant cap a la normalització de les seves polítiques monetàries. El BCE va iniciar el canvi d'orientació de la seva política monetària al juny, en descartar noves baixades del tipus rector i mostrar menys preocupació sobre els riscos a l'activitat. A l'octubre va modificar el seu programa de compra d'actius. Així, va prolongar la durada del programa almenys fins al setembre de 2018, tot i que reduirà el ritme de compres de 60 a 30 milers de milions d'euros mensuals a partir de gener de 2018. El BCE va insistir que mantindrà sense canvis els tipus d'interès per un període prolongat de temps i força més enllà de la fi del programa de compra d'actius. Al Regne Unit, el Banc d'Anglaterra va augmentar el tipus rector al novembre fins al 0,50% i va desfer així la baixada implementada després del referèndum del Brexit. El banc central va justificar la seva decisió a partir de l'elevada

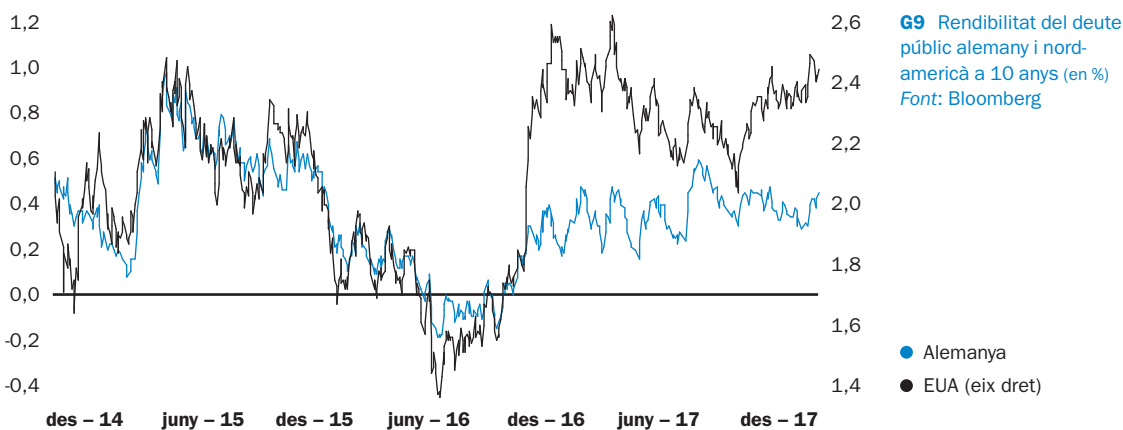
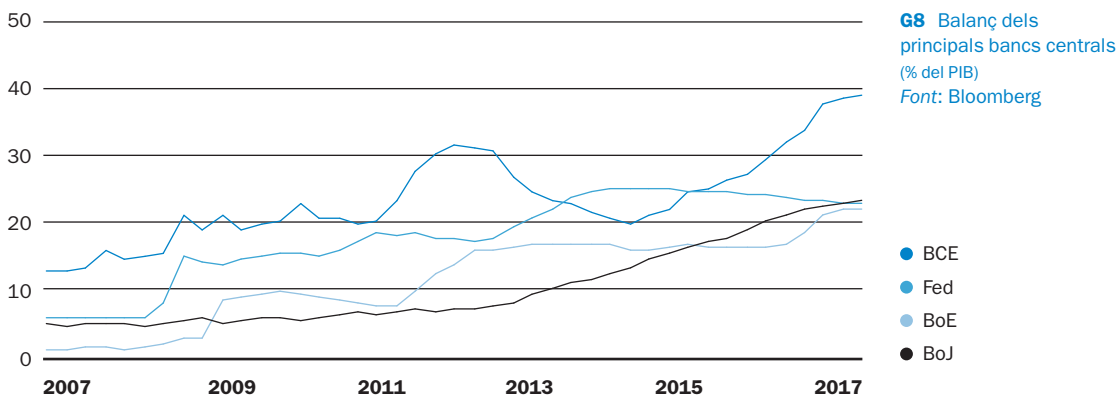
inflació i una taxa d'atur en mínims històrics. Als Estats Units, la Fed va apujar el tipus d'interès de referència en tres ocasions, fins a l'1,25-1,50%, i va mostrar la seva intenció de fer-ho tres vegades més el 2018. A més, va començar a reduir el seu balanç a l'octubre en línia amb els detalls del pla publicat mesos abans. També es va saber que Powell, actual membre del Board de la Fed, serà el nou governador, una vegada que Yellen abandoni el càrrec i el seu lloc en el Board al febrer de 2018. Finalment, el Banc del Japó ha anat reduint les compres de deute públic, tot i no haver fet un anunci formal del canvi (G8).

Les rendibilitats del deute públic a llarg termini de les principals economies desenvolupades s'han mantingut en nivells reduïts i sense una tendència definida. Al llarg de l'any, els esdeveniments polítics, les actuacions dels bancs centrals i la inflació han estat els principals condicionants de l'evolució de l'actiu. Als Estats Units, el soroll polític, juntament amb les dificultats de Trump d'implementar el seu programa electoral, la moderació i les sorpreses a la baixa de la inflació van ser els principals catalitzadors. En el tram final de l'any, l'aprovació de la reforma fiscal va suposar un repunt de la rendibilitat. Per la seva banda, la rendibilitat del deute públic d'Alemanya es va veure influïda pel soroll polític al voltant de les eleccions a França en la primera part de l'any i per la gestió del BCE dels primers passos en la normalització de la seva política monetària (G9).

Les primes de risc en els països de la perifèria europea han continuat estant emparades per la política

acomodatícia del BCE i, en particular, pel seu programa de compra d'actius. Els diferencials d'Espanya i Itàlia van repuntar en la primera meitat de l'any, influïts pel soroll polític relacionat amb les eleccions franceses. Un cop superada la cita electoral, el diferencial italià es va reduir encoratjat, a més, per la millora del ràting del seu deute públic. La prima de risc espanyola es va veure sotmesa a volatilitat a causa del context polític domèstic. Les primes de risc de Portugal i Grècia van caure de manera significativa, encoratjades per les millores del ràting del deute públic de cada país, el favorable context econòmic i, en el cas de Grècia, per les notícies positives sobre el seu programa de rescat. Aquest context ha possibilitat que el país hel·lè hagi realitzat la primera emissió de deute públic a llarg termini des de 2014. En el cas de Portugal, Standard & Poor's i Fitch van tornar a qualificar el deute públic del país com a grau d'inversió (G10).

En els mercats de divises, l'exercici s'ha caracteritzat per l'apreciació de l'euro respecte al dòlar i a la lliura. En el seu encreuament amb el dòlar, l'euro va assolir nivells màxims des de finals de 2014, després de trencar el rang de fluctuació que havia mantingut durant els dos últims anys i mig (G11). La divisa única va trobar suport, principalment, en el soroll polític als Estats Units i en la consolidació de la recuperació econòmica a la zona euro. La lliura esterlina, per la seva banda, s'ha depreciat respecte de l'euro fins a aconseguir mínims de 2011, arrossegada pels diferents esdeveniments polítics relacionats amb el Brexit i la política domèstica. La política monetària del

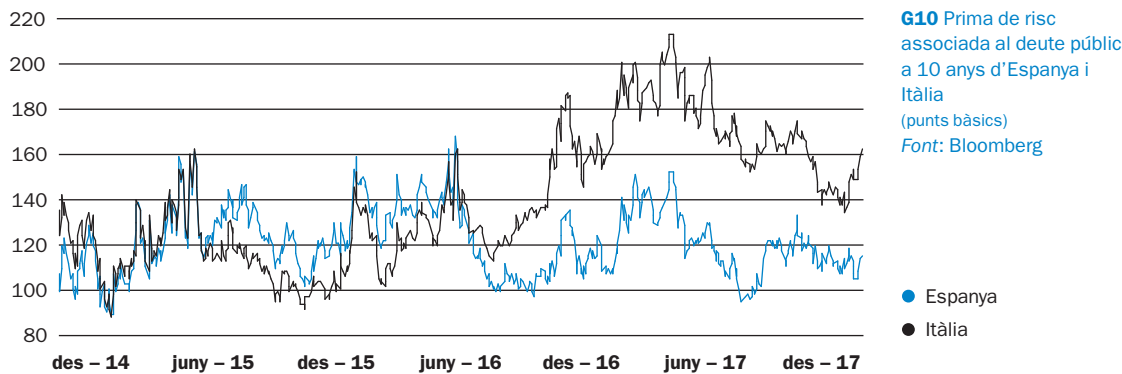

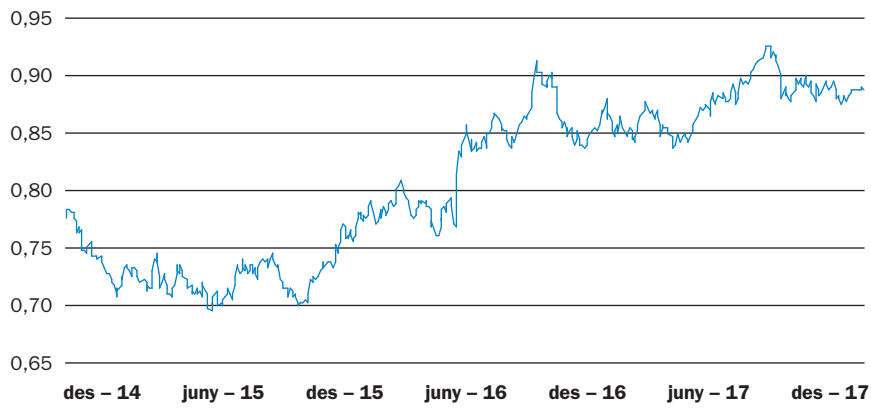
Banc d'Anglaterra ha tractat de contenir la debilitat de la divisa (G12). Finalment, el ien va mostrar una elevada volatilitat en l'encreuament amb el dòlar. La divisa nipona es va emparar en la favorable situació econòmica del país, el soroll polític nord-americà i l'augment de les tensions geopolítiques amb Corea del Nord a l'estiu.

En els mercats de renda variable, les borses han registrat importants revaloracions en les principals economies desenvolupades, algunes de les quals se situen en màxims històrics. A Itàlia i Espanya, la positiva evolució dels seus sectors bancaris va representar un suport. Els esdeveniments polítics i geopolítics han arrossegat només puntualment la favorable evolució de l'actiu (G13).

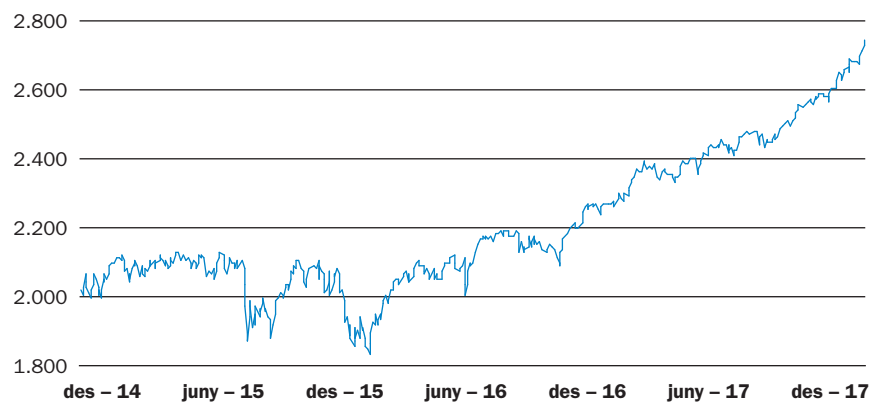
Mercats financers de països emergents

Els mercats financers dels països emergents han mostrat, en general, un comportament favorable al llarg de l'any. Les primes de risc s'han vist afavorides per la major tranquil·litat respecte a l'evolució de l'activitat a la Xina; la posició menys agressiva del discurs de Trump; la depreciació del dòlar; la perspectiva d'una normalització suau de la política monetària en els països desenvolupats, i un preu del petroli que ha assolit els nivells més elevats en més de dos anys (G14). En aquest context, el *peso* mexicà s'ha vist especialment afectat pels esdeveniments polítics, però ha mostrat una apreciació en l'agregat de l'any.

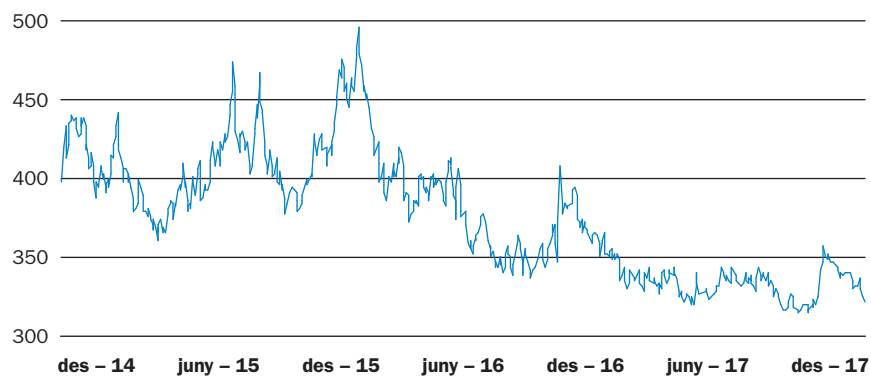

G12 Tipus de canvi de la lliura respecte de l'euro (lliures per euro)
Font: Bloomberg

G13 S&P 500
Font: Bloomberg

G14 Prima de risc de països emergents (índex EMBI+, punts bàsics)
Font: Bloomberg

Entorn del sector bancari

El sistema bancari europeu ha enfortit la seva solvència, ha millorat la qualitat dels actius i ha augmentat la rendibilitat el 2017. Així, la mitjana de la ràtio de capital de més qualitat (CET1, *fully-loaded*) va arribar al 14,3% al setembre de 2017, respecte del 13,6% de setembre de 2016. La taxa de morositat mitjana dels bancs de la UE ha disminuït del 5,4% (des de setembre de 2016) al 4,2%, de manera que ha reflectit el progrés realitzat pels bancs de la UE per sanejar els seus balanços. La rendibilitat ha millorat gràcies a un entorn més favorable, però continua sent un desafiament clau per al sector bancari de la UE. Al setembre de 2017, el ROE mitjà es va situar en el 7,1%, 170 p. b. més que dotze mesos enrere, el seu nivell més alt des de 2014. Aquests avenços han estat desiguals entre jurisdiccions i institucions, de manera que la reducció del nivell total de préstecs morosos i la millora de la rendibilitat a llarg termini continuen sent desafiaments clau per al sector en el seu conjunt.

A Espanya, la baixa rendibilitat del negoci bancari continua sent un focus d'atenció, igual que el volum d'actius improductius, que, malgrat el continu descens, es manté en nivells elevats.

Entorn regulador

Unió Bancària

Al llarg de 2017, el Mecanisme Únic de Supervisió (MUS) s'ha seguit consolidant com a supervisor amb alts estàndards reguladors, ajustats a les millors pràctiques internacionals. Per la seva banda, en el seu segon any a ple funcionament, el Mecanisme Únic de Resolució (que persegueix la gestió efectiva dels processos de resolució d'entitats en fallida) ha continuat la seva tasca en l'aprovació dels plans de resolució, la determinació del requeriment individual de l'MREL (mínim requerit de passius elegibles) i la normalització del procés d'aportacions al Fons Únic de Resolució. A més, la Junta Única de Resolució ha pres les seves primeres decisions en matèria de resolució en els sistemes bancaris d'Espanya i Itàlia.

A l'octubre, la Comissió Europea (CE) va instar el Parlament Europeu i els estats membres a accelerar els processos per finalitzar la Unió Bancària (UB) abans de 2019. La CE estableix un camí ambiciós per garantir la compleció de la UB, sobre la base dels compromisos ja assumits pel Consell. Les mesures preveuen: accelerar l'adopció del paquet legislatiu proposat al novembre de 2016 per reduir els riscos en el sector bancari; dotar la UB d'un mecanisme de protecció pressupostària (transformació del MEDE en un Fons Monetari Europeu); possibles mesures sobre els títols garantits per bons sobirans; un paquet de mesures per reduir la morositat; el manteniment d'una supervisió d'alta qualitat (inclusió de les grans empreses d'inversió que duen a terme activitats similars a les bancàries sota el mandat de supervisió del MUS), i una nova proposta per instaurar un Sistema Europeu de Garantia de Dipòsits (SEGD).

La nova proposta per instaurar un SEGD intenta conciliar la divergència de punts de vista i preocupacions plantejades al Parlament i Consell europeus en oferir una introducció més gradual en comparació amb la proposta de la CE de 2015. Així, només hi hauria dues fases en lloc de tres: una fase de reasserança més limitada i, a continuació, una de coassegurança (condicionada als avenços aconseguits en la reducció dels riscos). En l'etapa de reasserança, l'SEGD només aportaria una cobertura de liquiditat temporal als sistemes de garantia de dipòsits nacionals. En la fase de coassegurança, l'SEGD també sufragaria progressivament les pèrdues.

Unió de Mercats de Capitals

A mitjans de juny, la CE va publicar la Revisió intermèdia de la Unió de Mercats de Capitals (UMC), una prioritat clau dins del Pla d'inversions per a Europa del president Juncker. La UMC pretén complementar el finançament bancari contribuint a atreure més inversions de la UE i de la resta del món; connectar més eficaçment el finançament als projectes d'inversió a tota la UE; fer que el sistema financer sigui més estable, en diversificar les fonts de finançament, i aprofundir en la integració financera i intensificar la competència.

La revisió arriba en un moment oportú per fer balanç del que s'ha aconseguit fins ara i per analitzar els reptes futurs derivats de desafiaments recents com ara el Brexit o les *fintech*. El Pla d'acció revisat s'ha concebut després d'una consulta i una audiència públiques per recollir els punts de vista de la indústria. La revisió s'articula al voltant d'un nou conjunt de prioritats centrades en una supervisió més eficaç per part de l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (ESMA, per les sigles en anglès), que garanteixi un entorn regulador més proporcionat per a les pimes, simplifiqui les inversions transfrontereres i desenvolupi ecosistemes de mercats de capitals a tota la UE. Tot això explorant vies per canalitzar el poder transformador de la tecnologia financera i orientar els capitals privats cap a inversions sostenibles.

Les polítiques macroprudencials han continuat tenint un paper important el 2017 com a complement de la política monetària i de la política microprudencial. Aquestes poden abordar els desequilibris nacionals o sectorials, i contribuir així a fer front a l'heterogeneïtat dels cicles financers i empresarials. Diversos països europeus han activat o anunciat l'activació dels requeriments del coixí de capital anticíclic, que cerca prevenir i mitigar riscos sistèmics de naturalesa cíclica que poden ser causats pel creixement excessiu del crèdit a nivell agregat.

A mesura que augmenten els riscos sistèmics en els sectors menys regulats, les autoritats públiques competents ressalten la necessitat d'establir un conjunt global d'eines macroprudencials fora de l'àmbit de la banca, no disponibles actualment.

Marc regulador i superior

L'estiu de 2017 va coincidir amb el desè aniversari de l'inici de la crisi financera global, crisi que va sacsejar els fonaments de la UE i que va exigir importants mesures per estabilitzar l'economia i el sistema financer. En l'àmbit internacional, s'ha aconseguit finalment arribar a un acord amb el qual es tanca el marc regulador postcrisi de Basilea III, que pretén aconseguir més sensibilitat al risc, senzillesa i comparabilitat en matèria de solvència.

Moltes d'aquestes mesures ja estan en fase d'implementació o legislació a la UE. El paquet legislatiu presentat al novembre de 2016 per la CE ha avançat en algun dels seus capítols –mesures transitòries per a l'IFRS9 o aprovació de l'ordre de prelació en insolvència–, tot i que la major part segueix en el procés de negociació tripartida amb el Consell de la UE i el Parlament Europeu.

Altres àrees reguladores que han centrat l'atenció el 2017 i que s'espera que continuïn sent el focus a partir d'ara inclouen: la reducció dels actius improductius (el Consell Europeu ha llançat un pla d'acció amb iniciatives supervidores i reguladores per donar-hi un enfocament europeu); la revisió dels índexs de referència de tipus d'interès (perquè siguin més sòlids i representatius), i la regulació de la tecnologia digital (*fintech*, ciberseguretat) per garantir un *level playing field* i la seguretat amb la promoció de la innovació.

Així mateix, el sector financer s'està preparant per a l'entrada en vigor de diverses noves normes que d'una manera directa o indirecta incidiran en el sector. Entre aquestes destaca el canvi de les normes comptables (IRFS9), que introdueixen una nova classificació d'actius financers i noves normes de dotació de provisions basades en la pèrdua esperada en lloc de l'actual pèrdua incorreguda. També cal destacar les preparacions per a la nova regulació orientada a la protecció de l'inversor/consumidor (MiFID III, PRIIP, PSD2 i reforma del crèdit immobiliari), que suposen un augment en les obligacions d'informació al client i al mercat, més adaptació del producte o servei a les necessitats del client i la gestió de situacions de conflictes d'interès.

Perspectives per al 2018

El 2018, s'espera que el *mix* de creixement i inflació sigui favorable. En aquest sentit, és previsible que el creixement global sigui més sincronitzat, tant en les economies desenvolupades com en les emergents, i que se segueixin reduint els excessos de capacitat. El creixement econòmic trobaria suport en uns tipus d'interès encara reduïts i les retallades impositives en alguns països. En aquest entorn, s'espera que els riscos econòmics estiguin equilibrats. Pel que fa a la inflació, és previsible que sigui positiva i continguda, en un context en què les majors pressions domèstiques estarien compensades per les tendències globals de fons (tecnologia, globalització, etc.).

Quant als bancs centrals de les principals economies desenvolupades, s'espera que avancin en el procés de normalització de les polítiques monetàries. Així, podria ser el primer any després de la crisi en què els balanços dels principals bancs centrals en agregat no s'incrementin. Amb tot això, és previsible que es produeixi un tensionament gradual de les condicions financeres i un entorn de més volatilitat en els mercats.

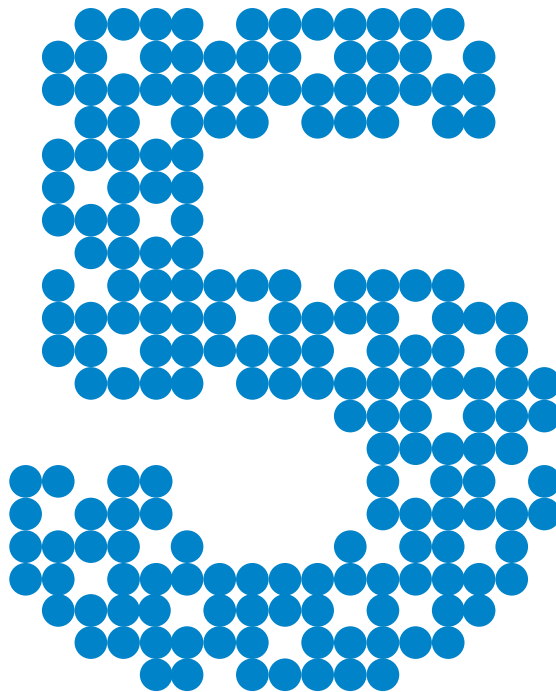
En relació amb les economies emergents, s'espera que puguin fer front als avenços en la normalització de la política monetària dels bancs centrals dels països desenvolupats, sempre que el creixement econòmic global sigui favorable i que les pujades del tipus rector de la Fed siguin graduals.

La política estarà, previsiblement, marcada pels desenllaços dels esdeveniments polítics i geopolítics dels últims anys, especialment pel que fa al Brexit, Trump i el NAFTA. S'espera que els mercats estiguin exposats a aquests desenvolupaments, pel fet que no han cotitzat aquests riscos i que el suport dels bancs centrals sembla inferior que en anys anteriors.

Quant als temes de regulació bancària, s'espera que s'alentixi la tendència dels darrers anys i que s'entri en una fase de recalibratge de les mesures ja adoptades, amb un cert rumb desregulador.

Informació financera del grup Banc Sabadell

65	Principals magnituds el 2017
66	Resultats de l'exercici
72	Evolució del balanç
79	Gestió de la liquiditat
82	Gestió del capital

Principals magnituds el 2017

T1

	2016	2017	% 17/16
Balanç (en milions d'euros)	(A)		
Total actiu	212.507,7	221.348,3	4,2
Inversió creditícia bruta viva	140.557,3	137.521,7	(2,2)
Inversió creditícia bruta de clients	150.095,2	147.324,6	(1,8)
Recursos en el balanç	160.948,0	159.095,3	(1,2)
<i>Dels quals: Recursos de clients en el balanç</i>	133.456,6	132.096,2	(1,0)
Fons d'inversió	22.594,2	27.374,6	21,2
Fons de pensions i assegurances comercialitzades	14.360,4	13.951,4	(2,8)
Recursos gestionats	201.554,0	204.419,9	1,4
Patrimoni net	13.083,0	13.221,8	1,1
Fons propis	12.926,2	13.425,9	3,9
Compte de resultats (en milions d'euros)	(B)		
Marge d'interessos	3.837,8	3.802,4	(0,9)
Marge brut	5.470,7	5.737,3	4,9
Marge abans de dotacions	2.411,5	2.612,1	8,3
Benefici atribuït al grup	710,4	801,5	12,8
Rendibilitat i eficiència (en percentatge)	(C)		
ROA	0,35%	0,38%	
RORWA	0,83%	1,03%	
ROE	5,59%	6,10%	
ROTE	6,72%	7,27%	
Eficiència	48,68%	50,15%	
Gestió del capital	(D)		
Actius ponderats per risc (APR) (en milions d'euros)	86.069,9	77.638,2	(9,8)
<i>Common equity Tier 1 phase-in (%)</i>	12,0	13,4	
<i>Tier 1 phase-in (%)</i>	12,0	14,3	
<i>Ràtio total de capital phase-in (%)</i>	13,8	16,1	
<i>Leverage ratio phase-in (%)</i>	4,7	5,0	
Gestió del risc	(E)		
Riscos dubtosos (milions d'euros)	9.746,0	7.925,3	(18,7)
Total actius problemàtics (milions d'euros)	18.781,0	15.318,4	(18,4)
Ràtio de morositat (%)	6,14	5,14	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%) (excloent-ne clàusules terra)	47,3	45,7	
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) (excloent-ne clàusules terra)	47,4	49,8	
Gestió de la liquiditat	(F)		
<i>Loan-to-deposit ratio (%)</i>	105,1	104,3	
Accionistes i accions (dades a fi de període)	(G)		
Nombre d'accionistes	260.948	235.130	
Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.452	5.570	
Valor de cotització (en euros)	1.323	1.656	
Capitalització borsària (en milions d'euros)	7.212,9	9.223,9	
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)	0,13	0,14	
Valor comptable per acció (en euros)	2,37	2,41	
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	0,56	0,69	
PER (valor de cotització / BPA)	10,15	11,85	
Altres dades			
Oficines	2.767	2.473	
Empleats	25.945	25.845	

(A) La finalitat d'aquest bloc de magnituds és oferir una visió sintetitzada de l'evolució interanual dels principals saldos del balanç consolidat del grup, i destacar especialment les magnituds relacionades amb la inversió i els recursos de clients.

(B) En aquest apartat es mostren els marges del compte de resultats dels dos últims exercicis que es consideren més significatius.

(C) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la rendibilitat i eficiència durant els dos últims exercicis.

(D) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la solvència durant els dos últims exercicis.

(E) Aquest apartat mostra els principals saldos i ràtios relacionats amb la gestió del risc del grup.

(F) El propòsit d'aquest apartat és mostrar una visió significativa de la liquiditat durant els dos últims exercicis.

(G) La finalitat d'aquest bloc és oferir informació relativa al valor de l'acció i altres indicadors i ràtios relacionats amb el mercat borsari.

Vegeu la llista, la definició i la finalitat de les MAR utilitzades en l'àmbit del grup Banc Sabadell a:

www.grupbancsabadell.com/INFORMACION_ACCIONISTAS_E_INVERSORES/INFORMACION_FINANCIERA/MEDIDAS_ALTERNATIVAS_DEL_RENDIMIENTO.

Resultats de l'exercici

El benefici aconseguit compleix amb l'objectiu anual, amb un sòlid creixement dels ingressos del negoci bancari (marge d'interessos i comissions netes).

El marge d'interessos presenta un creixement sostingut a perímetre constant, i es manté estable el marge de clients.

Les comissions mostren un creixement destacat, impulsat pel bon comportament de les comissions de serveis i de gestió d'actius.

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	% 17/16
Interessos i rendiments assimilats	5.170,1	4.839,6	(6,4)	3.820,5	3.605,9	(5,6)
Interessos i càrregues assimilades	(1.332,3)	(1.037,3)	(22,1)	(1.033,6)	(837,1)	(19,0)
Marge d'interessos	3.837,8	3.802,4	(0,9)	2.786,9	2.768,8	(0,6)
Rendiment d'instruments de capital	10,0	7,3	(27,7)	10,0	7,1	(29,7)
Resultats entitats valorades mètode participació	74,6	308,7	313,9	74,6	308,7	313,9
Comissions netes	1.148,6	1.223,4	6,5	1.022,8	1.127,8	10,3
Resultats d'operacions financeres (net)	609,7	614,1	0,7	556,2	504,5	(9,3)
Diferències de canvi (net)	16,9	8,4	(50,1)	16,9	8,4	(50,1)
Altres productes i càrregues d'explotació	(226,9)	(227,0)	0,1	(209,1)	(211,3)	1,1
Marge brut	5.470,7	5.737,3	4,9	4.258,3	4.514,0	6,0
Despeses de personal	(1.663,1)	(1.573,6)	(5,4)	(1.235,6)	(1.178,9)	(4,6)
Recurrents	(1.595,1)	(1.546,9)	(3,0)	(1.186,4)	(1.163,0)	(2,0)
No recurrents	(68,0)	(26,6)	(60,8)	(49,3)	(15,8)	(67,9)
Altres despeses generals d'administració	(1.000,3)	(1.149,4)	14,9	(581,0)	(614,8)	5,8
Recurrents	(981,2)	(1.116,7)	13,8	(581,0)	(614,8)	5,8
No recurrents	(19,1)	(32,7)	71,5	—	—	—
Amortització	(395,9)	(402,2)	1,6	(323,2)	(329,6)	2,0
Marge abans de dotacions	2.411,5	2.612,1	8,3	2.118,4	2.390,8	12,9
Dotacions per a insolvències i altres deterioraments	(550,7)	(1.225,2)	122,5	(522,5)	(1.136,4)	117,5
Altres dotacions i deterioraments	(876,5)	(971,1)	10,8	(876,5)	(971,1)	(10,8)
Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	35,1	432,6	—	39,5	425,9	—
Fons de comerç negatiu	—	—	—	—	—	—
Resultat abans d'impostos	1.019,4	848,3	(16,8)	758,9	709,1	(6,6)
Impost sobre beneficis	(303,6)	(43,1)	(85,8)	(222,4)	5,8	—
Resultat consolidat de l'exercici	715,9	805,2	12,5	536,5	714,9	33,2
Resultat atribuït a interessos minoritaris	5,4	3,7	(31,5)	5,4	3,7	(31,5)
Benefici atribuït al grup	710,4	801,5	12,8	531,1	711,2	33,9
Promemòria:						
Actius totals mitjans	206.265,2	214.356,2	3,9	163.325,7	168.418,0	3,1
Benefici per acció (en euros)	0,13	0,14	—	0,09	0,13	—

El tipus de canvi mitjà aplicat per al compte de resultats de TSB del saldo acumulat és de 0,8759, que és la mitjana dels mesos de 2017 ponderada pel marge d'interessos més comissions. El tipus de canvi acumulat al desembre de 2016 va ser de 0,8166.

Marge d'interessos

El marge d'interessos de l'any 2017 totalitza 3.802,4 milions d'euros, un -0,9% per sota del marge d'interessos obtingut en l'exercici anterior. Excloent-ne TSB, el marge d'interessos arriba a 2.768,8 milions d'euros al tancament de l'exercici de 2017, cosa que suposa una caiguda del -0,6% respecte a l'exercici anterior (T2 i T3).

A perímetre constant (tipus de canvi constant excloent-ne l'aportació de SUB, Mediterraneo Vida i el *mortgage enhancement* de TSB) creix un 4,9% interanual (2,9% excloent-ne TSB).

Marge d'interessos a perímetre constant (variació interanual)

Banc Sabadell (ex-TSB)

+2,9%

Grup

+4,9%

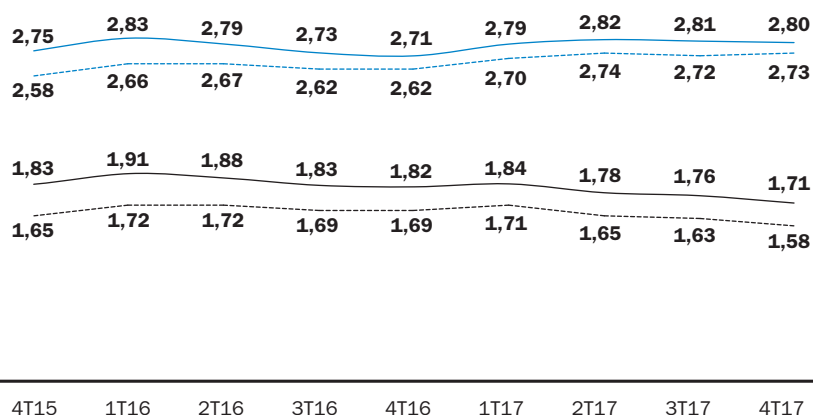
En termes mitjans acumulats, el marge sobre actius totals mitjans s'ha situat en l'1,77%, (1,86% el 2016). La disminució de la rendibilitat mitjana sobre els actius totals mitjans, tot i l'increment del marge de clients (conseqüència principal del menor cost de finançament dels dipòsits de clients), va ser degut a diversos factors, principalment a la menor rendibilitat de la renda fixa (G1 i G2).

T3 Rendiments i càrregues

En milions d'euros

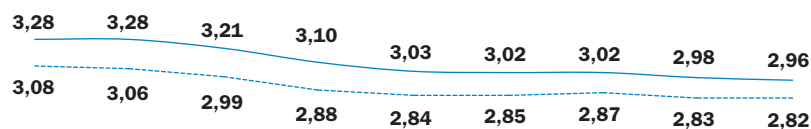
	2016			2017			17/16		Efecte		
	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus	Volum	Dies
Caixa, bancs centrals i EC	11.336,2	31,1	0,27	18.512,4	2,9	0,02	7.176,2	(28,2)	(33,4)	5,3	(100)
Crèdits a la clientela	138.202,2	4.361,3	3,16	136.937,9	4.102,1	3,00	(1.264,3)	(259,2)	(232,7)	(18,4)	(8.005)
Cartera de renda fixa	26.336,2	657,2	2,50	28.809,2	494,3	1,72	2.473,0	(162,9)	(187,2)	25,4	(1.171)
Subtotal	175.874,6	5.049,6	2,87	184.259,5	4.599,4	2,50	8.385,0	(450,3)	(453,3)	12,3	(9.276)
Cartera de renda variable	1.004,4	—	—	1.079,2	—	—	74,8	—	—	—	—
Actiu material i immaterial	4.030,9	—	—	4.268,3	—	—	237,4	—	—	—	—
Altres actius	25.355,3	84,2	0,33	24.749,2	88,6	0,36	(606,1)	4,4	—	4,4	—
Total inversió	206.265,2	5.133,9	2,49	214.356,2	4.688,0	2,19	8.091,0	(445,9)	(453,3)	16,7	(9.276)
Entitats de crèdit	18.046,2	(78,4)	(0,43)	28.553,5	(29,6)	(0,10)	10.507,3	48,8	44,7	33,9	(29.827)
Dipòsits a la clientela	134.792,3	(525,0)	(0,39)	138.258,3	(266,3)	(0,19)	3.466,1	258,7	226,1	1,4	31.165
Mercat de capitals	30.214,3	(585,8)	(1,94)	26.020,3	(386,9)	(1,49)	(4.193,9)	198,9	110,5	86,7	1.708
Subtotal	183.052,7	(1.189,2)	(0,65)	192.832,2	(682,8)	(0,35)	9.779,5	506,4	381,3	122,1	3.046
Altres passius	10.280,2	(107,0)	(1,04)	8.438,1	(202,8)	(2,40)	(1.842,1)	(95,9)	—	(95,9)	—
Recursos propis	12.932,3	—	—	13.086,0	—	—	153,7	—	—	—	—
Total recursos	206.265,2	(1.296,1)	(0,63)	214.356,2	(885,6)	(0,41)	8.091,0	410,5	381,3	26,2	3.046
Total ATMs	206.265,2	3.837,8	1,86	214.356,2	3.802,4	1,77	8.091,0	(35,4)	(72,0)	42,9	(6.230)

Els ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, i destaquen com a més significatius els ingressos de la TLTRO II.

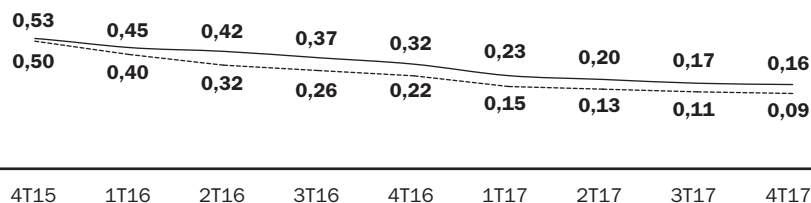
G1 Evolució del marge d'interessos (en percentatge)

- Marge de clients
- Marge de clients ex-TSB
- Marge d'interessos sobre ATMs
- Marge d'interessos sobre ATMs, ex-TSB

G2 Evolució del marge de clients (en percentatge)

- Rendiment crèdits a la clientela
- Rendiment crèdits a la clientela ex-TSB
- Cost dipòsits de la clientela
- Cost dipòsits de la clientela ex-TSB

Marge brut

Els dividendes cobrats i els resultats de les empreses que consoliden pel mètode de la participació pugen en conjunt a 315,9 milions d'euros, respecte de 84,6 milions d'euros el 2016. Aquests ingressos engloben principalment els resultats aportats pel negoci d'assegurances i pensions i la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassurança amb Swiss Re Europe en el tercer trimestre de 2017.

Les comissions netes pugen a 1.223,4 milions d'euros (1.127,8 milions d'euros sense considerar TSB) i creixen un 6,5% (10,3% sense considerar TSB) en termes interanuals (T4). Aquest creixement es manifesta com a conseqüència del bon comportament tant de les comissions de serveis, que creixen un 11,5% (16,2% sense considerar TSB), com de les comissions de gestió d'actius, que creixen un 8,6% respecte de l'exercici anterior.

Comissions netes (variació interanual)

Banc Sabadell (ex-TSB)

+10,3%

Grup

+6,5%

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	% 17/16
Operacions d'actiu	215,7	206,1	(4,5)	119,8	121,1	1,0
Avals i altres garanties	101,0	98,7	(2,2)	101,0	98,7	(2,2)
Comissions derivades d'operacions de risc	316,7	304,8	(3,7)	220,8	219,8	(0,5)
Targetes	191,2	205,7	7,6	156,1	174,4	11,7
Ordres de pagament	50,4	54,0	7,1	50,4	54,0	7,1
Valors	50,4	60,4	19,9	50,4	60,4	19,9
Comptes a la vista	89,9	130,8	45,6	76,0	119,3	57,0
Resta	138,2	129,1	(6,6)	157,2	161,3	2,6
Comissions de serveis	520,0	580,0	11,5	490,1	569,4	16,2
Fons d'inversió	145,7	158,4	8,7	145,7	158,4	8,7
Comercialització de fons de pensions i assegurances	140,9	152,8	8,5	140,9	152,8	8,5
Gestió de patrimonis	25,3	27,4	8,2	25,3	27,4	8,2
Comissions de gestió d'actius	311,9	338,6	8,6	311,9	338,6	8,6
Total	1.148,6	1.223,4	6,5	1.022,8	1.127,8	10,3

T4 Comissions

Els resultats per operacions financeres totalitzen 614,1 milions d'euros (504,5 milions d'euros sense considerar TSB), incloent-hi l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB en el segon trimestre. En l'exercici de 2016, els resultats per operacions financeres van pujar a 609,7 milions d'euros (556,2 milions d'euros sense considerar TSB), i destaquen 109,5 milions d'euros per la venda de la totalitat d'accions de Visa Europe.

Els resultats nets per diferències de canvi pugen a 8,4 milions d'euros, respecte d'un import de 16,9 milions d'euros l'any 2016.

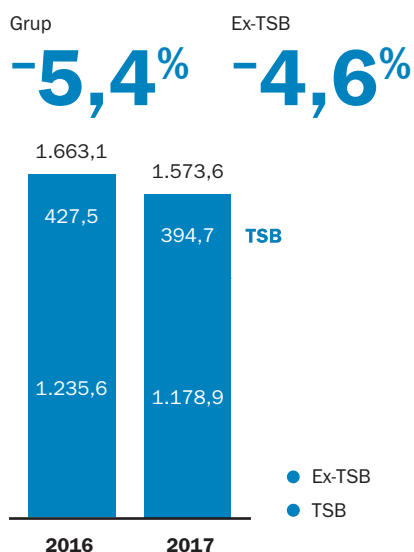
Els altres productes i les càrregues d'explotació totalitzen -227,0 milions d'euros (-211,3 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -226,9 milions d'euros (-209,1 milions d'euros sense considerar TSB) l'any 2016. Dins d'aquest epígraf, destaquen particularment les dotacions al Fons de Garantia de Dipòsits, que inclou l'aportació de TSB al Financial Services Compensation Scheme, per un import de -98,3 milions d'euros (-94,9 milions d'euros en l'exercici anterior), la prestació patrimonial per conversió d'actius per impostos diferits en crèdit exigible davant de l'Administració Tributària Espanyola per -54,7 milions d'euros (-57,0 milions d'euros en l'exercici anterior), l'aportació al Fons Nacional de Resolució per un import de -50,6 milions d'euros (-47,7 milions d'euros en l'exercici anterior) i la contribució a l'impost sobre dipòsits de les entitats de crèdit (IDEC) per -28,1 milions d'euros (-27,6 milions d'euros en l'exercici anterior).

Marge abans de dotacions

Les despeses d'explotació (personal i generals) de l'any 2017 pugen a 2.723,0 milions d'euros (1.793,6 milions d'euros sense considerar TSB), dels quals 59,3 milions d'euros van correspondre a conceptes no recurrents (15,8 milions d'euros sense considerar TSB). En l'exercici de 2016, les despeses d'explotació van totalitzar 2.663,3 milions d'euros (1.816,7 milions d'euros sense considerar TSB) i van incloure 87,1 milions d'euros de despeses no recurrents (49,3 milions d'euros sense considerar TSB). L'increment interanual correspon als costos extraordinaris de tecnologia de TSB ja previstos (G3 i T5).

Despeses de personal (variació interanual)

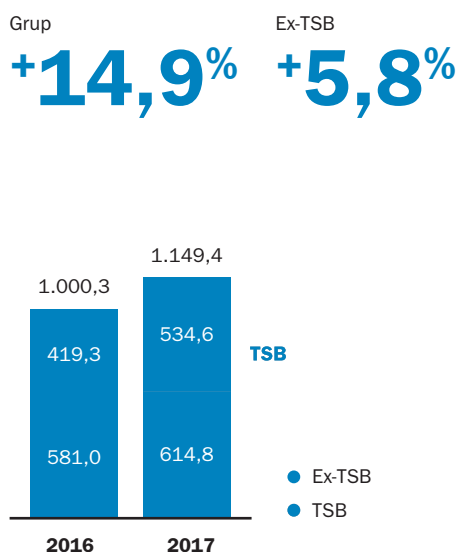
En milions d'euros

Altres despeses generals d'administració (variació interanual)

En milions d'euros

G3

L'exercici incorpora els beneficis extraordinaris generats per les operacions corporatives que han reforçat el nivell de capital i cobertura del grup.

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	% 17/16
Recurrents	(1.595,1)	(1.546,9)	(3,0)	(1.186,4)	(1.163,0)	(2,0)
No recurrents	(68,0)	(26,6)	(60,8)	(49,3)	(15,8)	(67,9)
Despeses de personal	(1.663,1)	(1.573,6)	(5,4)	(1.235,7)	(1.178,9)	(4,6)
Tecnologia i comunicacions	(293,6)	(438,1)	49,2	(151,2)	(157,7)	4,3
Publicitat	(111,1)	(106,7)	(4,0)	(38,7)	(39,2)	1,2
Immobles, instal·lacions i material d'oficina	(249,7)	(229,7)	(8,0)	(145,7)	(138,3)	(5,1)
Tributs	(95,7)	(106,9)	11,6	(95,7)	(106,6)	11,4
Altres	(231,1)	(235,3)	1,8	(149,6)	(173,0)	15,6
Total recurrents	(981,2)	(1.116,7)	13,8	(580,9)	(614,8)	5,8
No recurrents	(19,1)	(32,7)	71,5	—	—	—
Altres despeses generals d'administració	(1.000,3)	(1.149,4)	14,9	(580,9)	(614,8)	5,8
Total	(2.663,3)	(2.723,0)	2,2	(1.816,7)	(1.793,6)	(1,3)

T5 Despeses
d'explotació

La ràtio d'eficiència de l'exercici de 2017 se situa en el 50,15% (42,10% sense considerar TSB), respecte del 48,68% (42,66% sense considerar TSB) de l'any 2016.

Cal tenir en compte que el 2017 s'exclouen del marge brut els ingressos generats per l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB i la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe.

Com a resultat de tot el que s'ha exposat anteriorment, l'exercici de 2017 va concloure amb un marge abans de dotacions de 2.612,1 milions d'euros (2.390,8 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de 2.411,5 milions d'euros l'any 2016 (2.118,4 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un increment del 8,3% (12,9% sense considerar TSB).

Ràtio d'eficiència el 2017

Banc Sabadell (ex-TSB)

42,1%

Grup

50,1%

core

El total de dotacions i deterioraments totalitzen -2.196,4 milions d'euros (-2.107,6 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -1.427,1 milions d'euros l'any 2016 (-1.399,0 milions d'euros sense considerar TSB). Aquest augment el 2017 es deu principalment als beneficis extraordinaris generats per les operacions corporatives, que han afavorit dotacions addicionals per un import brut de 900 milions d'euros.

Les plusvàlues per vendes d'actius pugen a 432,6 milions d'euros (35,1 milions d'euros en l'exercici anterior) i inclouen principalment la plusvàlua neta per la venda de Sabadell United Bank, la venda de Mediterráneo Vida i la

venda del 100% del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U. per part de la filial Hotel Investment Partners, S.L. (HIP). En l'exercici de 2016, inclou principalment una plusvàlua bruta de 52 milions d'euros per la venda de la participació mantinguda a Dexia Sabadell.

Benefici atribuït al grup

Un cop aplicats l'impost sobre beneficis i la part del resultat corresponent a minoritaris, dona un benefici net atribuït al grup de 801,5 milions d'euros al tancament de l'any 2017, fet que suposa un increment del 12,8% respecte a l'exercici anterior. Sense considerar TSB, el benefici net atribuït al grup puja a 711,2 milions d'euros al tancament de 2017, un 33,9% per sobre del resultat obtingut en el mateix període de 2016.

Benefici net atribuït el 2017

801,5M€

17/16

+13%

ROTE el 2017

7,3%

Evolució del balanç

Creixement en els volums de crèdit viu impulsat pel bon comportament de les pimes.

Els recursos de clients en el balanç augmenten impulsats pel creixement dels comptes a la vista, així com els recursos fora del balanç, que creixen principalment pels fons d'inversió.

Reducció dels actius problemàtics nets, que sobre el total d'actius se situen en el 3,5%, amb una cobertura del 49,8%. Amb la implantació de l'IFRS9, se situaran en 3,2%, amb una cobertura del 54,7%.

Sòlida posició de capital, que presenta una ràtio CET1 *phase-in* de 13,4% i de 12,8 *fully-loaded*.

En milions d'euros

T6 Balanç de situació

	2016	2017	% 17/16
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	11.688,3	26.362,8	125,5
Actius financers mantinguts per negociar	3.484,2	1.572,5	(54,9)
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	34,8	39,5	13,5
Actius financers disponibles per a la venda	18.718,3	13.180,7	(29,6)
Préstecs i partides a cobrar	150.384,4	149.551,3	(0,6)
Valors representatius de deute	918,6	574,2	(37,5)
Préstecs i bestretes	149.465,9	148.977,1	(0,3)
Inversions mantingudes fins al venciment	4.598,2	11.172,5	143,0
Inversions en negocis conjunts i associades	380,7	575,6	51,2
Actius tangibles	4.475,6	3.826,5	(14,5)
Actius intangibles	2.135,2	2.245,9	5,2
Altres actius	16.608,0	12.821,0	(22,8)
Total actiu	212.507,7	221.348,3	4,2
Passius financers mantinguts per negociar	1.975,8	1.431,2	(27,6)
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	34,8	39,5	13,5
Passius financers a cost amortitzat	192.011,0	204.045,5	6,3
Dipòsits	162.909,1	177.325,8	8,8
Bancs centrals	11.827,6	27.847,6	135,4
Entitats de crèdit	16.666,9	14.170,7	(15,0)
Clientela	134.414,5	135.307,4	0,7
Valors representatius de deute emesos	26.533,5	23.787,8	(10,3)
Altres passius financers	2.568,4	2.931,9	14,1
Provisions	306,2	317,5	3,7
Altres passius	5.096,9	2.292,8	(55,0)
Total passiu	199.424,7	208.126,5	4,4
Fons propis	12.926,2	13.425,9	3,9
Un altre resultat global acumulat	107,1	(265,3)	—
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	49,7	61,2	23,2
Patrimoni net	13.083,0	13.221,8	1,1
Total patrimoni net i passiu	212.507,7	221.348,3	4,2
Garanties concedides	8.529,4	8.726,8	2,3
Compromisos contingents concedits	25.208,7	24.079,3	(4,5)
Total comptes d'ordre	33.738,0	32.806,2	(2,8)

El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és de 0,8872 el 31.12.2017.

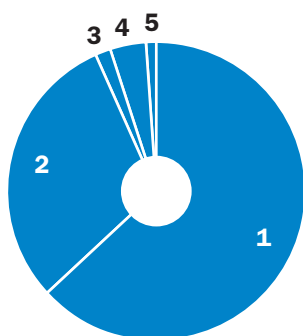
Actiu

Al tancament de l'exercici de 2017, els actius totals de Banc Sabadell i el seu grup van totalitzar 221.348 milions d'euros (173.203 sense considerar TSB), respecte del tancament de l'any 2016 de 212.508 milions d'euros (168.787 milions sense considerar TSB).

T7 Préstecs i bestretes a la clientela

En milions d'euros

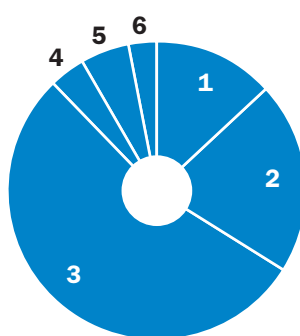
	2016	2017	% 17/16	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	%17/16
Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	88.430,6	84.266,6	(4,7)	56.692,3	52.259,4	(7,8)
Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2.262,9	2.314,8	2,3	2.262,9	2.314,8	2,3
Crèdit comercial	5.530,0	5.801,6	4,9	5.530,0	5.801,6	4,9
Arrendament financer	2.168,8	2.316,3	6,8	2.168,8	2.316,3	6,8
Deutors a la vista i diversos	42.164,9	42.822,4	1,6	39.650,5	39.426,6	(0,6)
Inversió creditícia bruta viva	140.557	137.522	(2,2)	106.305	102.119	(3,9)
Actius dubtosos (clientela)	9.641,5	7.867,2	(18,4)	9.478,0	7.722,9	(18,5)
Ajustos per periodificació	(111,5)	(65,6)	(41,2)	(142,3)	(99,7)	(29,9)
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	150.087	145.323	(3,2)	115.640	109.742	(5,1)
Adquisició temporal d'actius	7,9	2.001,4	—	7,9	2.001,4	—
Inversió creditícia bruta de clients	150.095	147.325	(1,8)	115.648	111.743	(3,4)
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(4.921,3)	(3.726,7)	(24,3)	(4.835,2)	(3.646,0)	(24,6)
Préstecs i bestretes a la clientela	145.174	143.598	(1,1)	110.813	108.097	(2,5)

G4
Préstecs i bestretes a la clientela per tipus de producte
31.12.2017 (en %) (*)

1	Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	61,3
2	Deutors a la vista i diversos	31,2
3	Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	1,7
4	Crèdit comercial	4,2
5	Arrendament financer	1,7

(*) Sense actius dubtosos ni ajustos per periodificació.

G5
Préstecs i bestretes a la clientela per perfil de client
31.12.2017 (en %) (*)

1	Empreses	15,3
2	Pimes	19,4
3	Particulars	54,6
4	Administracions públiques	4,2
5	Promoció	3,9
6	Altres	2,6

(*) Sense actius dubtosos ni ajustos per periodificació.

La inversió creditícia bruta viva tanca l'exercici de 2017 amb un saldo de 137.522 milions d'euros (102.119 milions d'euros sense considerar TSB). En termes interanuals, presenta una disminució del -2,2% (-3,9% sense considerar TSB), i la reducció dels actius dubtosos és del -18,7% (-18,8% sense considerar TSB). El component amb més pes dins dels préstecs i les partides a cobrar bruts són els préstecs amb garantia hipotecària, que el 31 de desembre de 2017 tenien un saldo de 84.267 milions d'euros i representaven el 61% del total de la inversió creditícia bruta viva (T7, G4 i G5).

A perímetre constant, al tancament de l'any 2016 la inversió creditícia bruta totalitzava 134.288 milions d'euros, de manera que el 2017 representa un increment interanual del 2,4%.

La ràtio de morositat es continua reduint i se situa en el 5,14% (6,57% sense considerar TSB).

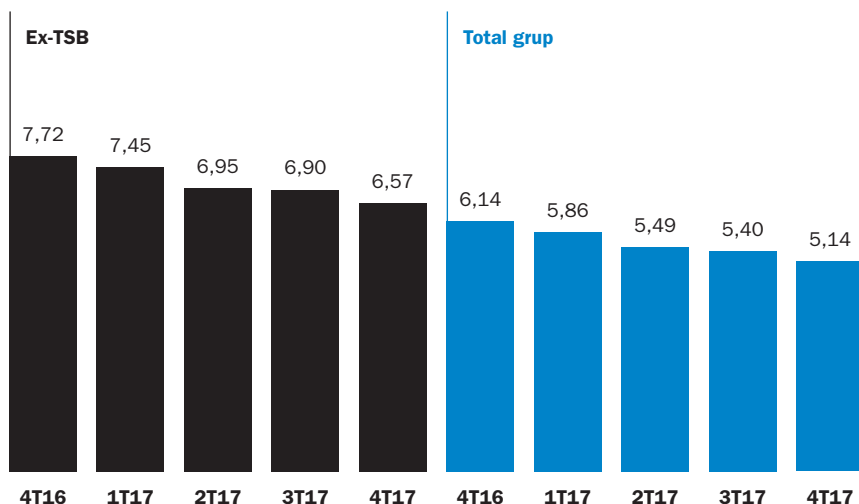
La ràtio de morositat del grup (G6 i T8) continua la tònica decreixent a causa de la contínua reducció dels actius problemàtics (riscos dubtosos i adjudicats). Així mateix, els nivells de cobertura sobre actius dubtosos es mantenen en nivells confortables, amb un increment de la cobertura dels actius adjudicats que se situa en el 54,08% al tancament de desembre de 2017.

Al tancament de 2017, el saldo de riscos dubtosos del grup Banc Sabadell puja a 7.925 milions d'euros i s'ha reduït en 1.821 milions acumulats durant l'any.

El saldo d'actius adjudicats del grup Banc Sabadell puja a 7.393 milions d'euros i s'ha reduït en 390 milions acumulats durant l'any. A més a més, s'ha creat una nova línia de negoci enfocada al desenvolupament de promocions immobiliàries (Solvia Desenvolupaments Immobiliaris), amb 1.252 milions d'euros d'actius gestionats (683 milions d'euros nets de provisions). Incloent-hi aquests actius, la reducció d'actius adjudicats és de 1.642 milions d'euros durant l'any.

Per tant, els actius problemàtics (que inclouen riscos dubtosos i adjudicats) pugen a 15.318 milions d'euros, i presenta una reducció acumulada durant l'any de 2.210 milions. Considerant els actius de la nova línia de negoci, la reducció és de 3.462 milions d'euros.

G6 Ràtios de morositat (en %)

En percentatge

Ex-TSB	4T16	1T17	2T17	3T17	4T17
Promoció i construcció immobiliària	29,05	28,04	25,80	23,82	21,37
Construcció no immobiliària	9,68	5,88	6,57	6,44	6,87
Empreses	3,82	3,16	3,01	3,03	3,33
Pimes i autònoms	8,47	8,41	8,31	8,21	8,09
Particulars amb garantia de la primera hipoteca	7,25	7,24	7,20	7,51	6,88
Ràtio de morositat	7,72	7,45	6,95	6,90	6,57

T8 Ràtios de morositat per segment

Calculat incloent-hi riscos contingents i 20% del saldo EPA.

L'evolució trimestral d'aquests actius sense TSB (dubtosos més actius immobiliaris no coberts per l'Esquema de Protecció d'Actius) es pot veure en la taula T9.

En milions d'euros

	2016				2017			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Entrades (1)	654	660	547	700	636	526	513	617
Recuperacions	(1.111)	(1.629)	(880)	(1.174)	(897)	(1.067)	(706)	(956)
Sortides del perímetre (2)	—	—	—	—	—	—	(10)	—
Entrada neta ordinària	(457)	(969)	(333)	(474)	(261)	(541)	(203)	(339)
Entrades	364	362	248	384	312	304	148	254
Vendes i altres sortides (3)	(404)	(290)	(406)	(457)	(379)	(355)	(302)	(1.624)
Variació immobles	(41)	71	(158)	(73)	(67)	(51)	(154)	(1.370)
Entrada neta i immobles	(498)	(898)	(491)	(547)	(328)	(592)	(357)	(1.709)
Fallits	(213)	(70)	(144)	(101)	(178)	(61)	(152)	(66)
Variació trimestral saldo dubtosos i immobles	(711)	(968)	(635)	(648)	(506)	(653)	(509)	(1.775)

Les dades inclouen el 20% EPA.

(1) En l'últim trimestre de 2016 s'inclou l'impacte de 184 milions d'euros derivats de la nova circular de provisions del Banc d'Espanya.

(2) Correspon a la sortida del perímetre de SUB.

(3) En el quart trimestre de 2017 s'ha creat una nova línia de negoci enfocada al desenvolupament de promocions immobiliàries (Solvía Desenvolupaments Immobiliaris), amb 1.252 milions d'euros d'actius gestionats.

T9 Evolució dubtosos i immobles ex-TSB

L'evolució de les ràtios de cobertura del grup es pot veure en la taula següent (T10).

En milions d'euros

	2016				2017			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Riscos dubtosos	11.870	10.812	10.328	9.746	9.307	8.703	8.345	7.925
Provisions	6.488	5.847	5.468	5.024	4.548	4.100	4.069	3.625
Ràtio de cobertura de dubtosos (%) (*)	54,66	54,08	52,95	51,55	53,13	51,00	51,40	48,26
Actius immobiliaris	9.193	9.265	9.107	9.035	8.968	8.917	8.763	7.393
Provisions	3.928	3.997	3.911	4.297	4.299	4.264	4.746	3.998
Ràtio de cobertura d'immobles (%)	42,73	43,14	42,95	47,56	47,93	47,82	54,15	54,08
Total actius problemàtics	21.064	20.077	19.435	18.781	18.275	17.619	17.108	15.318
Provisions	10.417	9.845	9.380	9.321	8.847	8.364	8.814	7.623
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) (**)	49,45	49,03	48,26	49,63	50,60	49,40	52,81	51,07

NOTA: Inclou riscos contingents. Les dades inclouen el 20% de l'EPA.

(*) La ràtio de cobertura de dubtosos sense l'ajust per deteriorament de les clàusules terra és del 45,55% ex-TSB i del 45,74% per al total del grup.

(**) La ràtio de cobertura d'actius problemàtics sense l'ajust per deteriorament de les clàusules terra és del 49,71% ex-TSB i del 49,77% per al total del grup.

T10 Evolució de les ràtios de cobertura del grup

Ràtio de cobertura d'actius problemàtics pre- IFRS9 (sense clàusules terra)

+49,8%

Recursos de clients en el balanç

-1,0%

Recursos de clients fora del balanç

+11,6%

Passiu

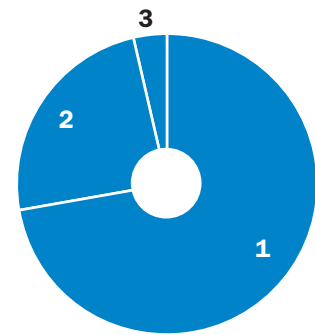
Durant l'exercici de 2017, els recursos gestionats creixen un 1,4% interanual (2,4% sense considerar TSB), principalment pel creixement dels comptes a la vista i dels recursos de fora del balanç, i destaquen els fons d'inversió (T11 i G7).

Els saldos de comptes a la vista van sumar 98.020 milions d'euros (68.039 milions sense considerar TSB), fet que representa un increment del 6,5% interanual (8,6% sense considerar TSB) (G8).

Al tancament de l'any 2017, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 132.096 milions d'euros (97.686 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un saldo de 133.457 milions d'euros al tancament de l'any 2016 (99.123 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa una caiguda de l'1,0% (caiguda de l'1,4% sense considerar TSB). Aïllant els impactes de Sabadell United Bank, de Mediterráneo Vida i de l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB, al tancament de l'any 2016 els recursos de clients en el balanç totalitzaven 129.562 milions d'euros (95.229 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un increment interanual del 2,0% (2,6% sense considerar TSB).

El total de recursos de clients de fora del balanç puja a 45.325 milions d'euros i creix un 11,6% respecte a l'exercici precedent. Dins d'aquest capítol, van destacar en particular el creixement ininterromput del patrimoni en institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que el 31 de desembre de 2017 es va situar en 27.375 milions d'euros, cosa que va representar un increment del 21,2% en relació amb el tancament de l'any 2016, i la gestió de patrimonis, que es van elevar fins als 3.999 milions d'euros, fet que va representar un increment del 9,5% en relació amb el tancament de l'any 2016.

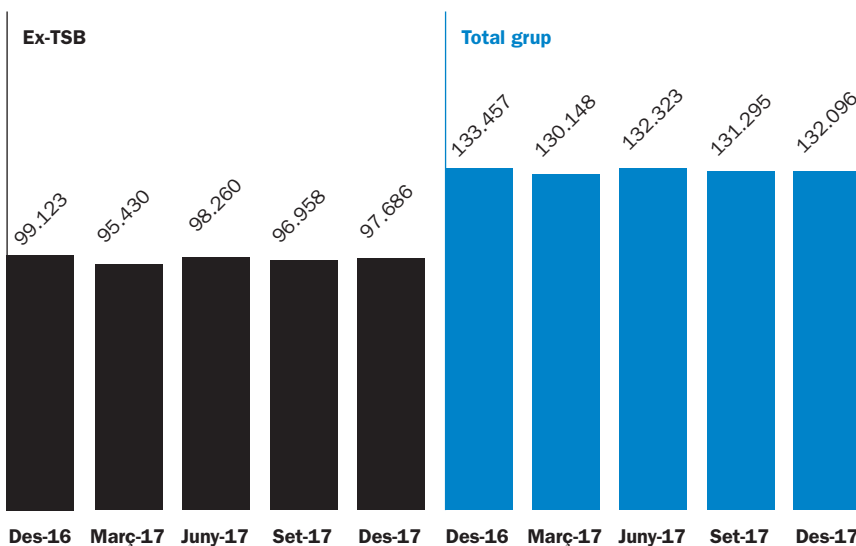
Els valors representatius de deute emesos (emprèstits i altres valors negociables i passius subordinats), al tancament de l'any 2017, totalitzen 23.788 milions d'euros (21.845 milions sense considerar TSB), respecte d'un import de 26.534 milions d'euros (22.618 milions sense considerar TSB) el 31 de desembre de 2016.

G8
Dipòsits de clients
31.12.2017 (en %) (*)

1	Comptes a la vista	72,0
2	Dipòsits a termini	24,0
3	Cessió temporal d'actius	3,5

(*) Sense ajustos per periodificació ni per cobertura amb derivats.

G7 Recursos de clients en el balanç (en milions d'euros)

T11 Recursos de clients

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	Ex-TSB % 17/16
Recursos de clients en el balanç (*)	133.456,6	132.096,2	(1,0)	99.123,0	97.686,3	(1,4)
Dipòsits de la clientela	134.414,5	135.307,4	0,7	99.325,7	99.277,3	—
Comptes corrents i d'estalvi	92.010,6	98.019,8	6,5	62.624,0	68.039,1	8,6
Dipòsits a termini	40.154,0	32.425,3	(19,2)	35.206,9	27.996,1	(20,5)
Cessió temporal d'actius	2.072,2	4.749,6	129,2	1.303,0	3.119,4	139,4
Ajustos per periodificació i cobertura amb derivats	177,9	112,7	(36,6)	191,8	122,7	(36,0)
Emprèstits i altres valors negociables	24.987,5	21.250,5	(15,0)	21.555,2	19.764,1	(8,3)
Passius subordinats (**)	1.546,0	2.537,4	64,1	1.063,3	2.080,6	95,7
Recursos en el balanç	160.948,1	159.095,3	(1,2)	121.944,2	121.122,0	(0,7)
Fons d'inversió	22.594,2	27.374,6	21,2	22.594,2	27.374,6	21,2
Fl de renda variable	1.313,0	1.928,9	46,9	1.313,0	1.928,9	46,9
Fl mixtos	4.253,4	6.489,7	52,6	4.253,4	6.489,7	52,6
Fl de renda fixa	4.773,2	4.488,0	(6,0)	4.773,2	4.488,0	(6,0)
Fl garantit	4.057,2	3.829,3	(5,6)	4.057,2	3.829,3	(5,6)
Fl immobiliari	88,3	125,4	42,0	88,3	125,4	42,0
Fl de capital de risc	21,4	38,0	77,7	21,4	38,0	77,7
Societats d'inversió	2.065,4	2.192,1	6,1	2.065,4	2.192,1	6,1
IIC comercialitzades no gestionades	6.022,3	8.283,3	37,5	6.022,3	8.283,3	37,5
Gestió de patrimonis	3.651,3	3.998,7	9,5	3.651,3	3.998,7	9,5
Fons de pensions	4.117,0	3.986,6	(3,2)	4.117,0	3.986,6	(3,2)
Individuals	2.621,0	2.475,6	(5,5)	2.621,0	2.475,6	(5,5)
Empreses	1.481,4	1.498,2	1,1	1.481,4	1.498,2	1,1
Associatius	14,6	12,7	(13,0)	14,6	12,7	(13,0)
Assegurances comercialitzades	10.243,4	9.964,9	(2,7)	10.243,4	9.964,9	(2,7)
Recursos gestionats	201.554,0	204.420,0	1,4	162.550,1	166.446,7	2,4

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-repos) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

(**) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.

Patrimoni net

Al tancament de l'exercici de 2017, el patrimoni net del grup puja a 13.221,8 milions d'euros (T12).

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16
Fons propis	12.926,2	13.425,9	3,9
Capital	702,0	703,4	0,2
Reserves	11.688,0	12.106,6	3,6
Altres elements de patrimoni net	38,4	32,5	(15,4)
Menys: valors propis	(101,4)	(106,3)	4,9
Benefici atribuït al grup	710,4	801,5	12,8
Menys: dividends i retribucions	(111,3)	(111,6)	0,3
Un altre resultat global acumulat	107,1	(265,3)	—
Interessos de minoritaris	49,7	61,2	23,2
Patrimoni net	13.083,0	13.221,8	1,1

T12 Patrimoni net

Gestió de la liquiditat

La ràtio ajustada de *loan-to-deposit* el 31 de desembre de 2017 és del 104,3% amb una estructura de finançament detallista equilibrada.

La ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*) se situa el 31 de desembre de 2017 en un 168% ex-TSB i en un 295% TSB.

La política de finançament de l'entitat s'ha enfocat a mantenir una estructura de finançament equilibrada basada principalment en dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals, en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col-lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

En aquest sentit, els recursos de clients en el balanç han disminuït un 1,0% en relació amb el tancament de l'exercici de 2016, i presenten un saldo de 132.096 milions d'euros, respecte d'un saldo de 133.457 milions d'euros al tancament de l'any 2016. L'any 2017 s'ha continuat amb el moviment de saldos des de dipòsits a termini a comptes a la vista i a fons d'inversió, com a resultat de l'evolució decreixent dels tipus d'interès. El 31 de desembre de 2017 el saldo dels comptes a la vista totalitzava 98.020 milions d'euros (+6,5%), en detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda del 19,9%.

Durant el 2017 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en mercat de capitals i, al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) o dipòsits entre crèdits del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 104,3% al tancament de 2017). Per al càlcul de la ràtio LTD es computa en el numerador el crèdit a la clientela net ajustat pel finançament subvencionat i en el denominador el finançament detallista (T13).

	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	Total grup 2016	Total grup 2017
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	115.640	109.742	150.087	145.323
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(4.835)	(3.646)	(4.921)	(3.727)
Crèdits de mediació	(4.900)	(3.110)	(4.900)	(3.835)
Crèdit net ajustat	105.905	102.986	140.266	137.761
Recursos de clients en el balanç	99.123	97.686	133.457	132.096
Loan-to-deposit ratio (%)	106,8	105,4	105,1	104,3

T13 Loan-to-deposit ratio

El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és de 0,8872 el 31.12.2017 i de 0,8562 el 31.12.2016.

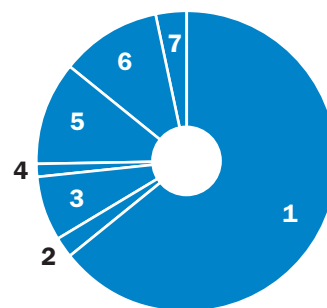
L'entitat ha continuat accedint amb normalitat als mercats de capitals. Durant l'any s'han produït venciments en el mercat de capitals per un import de 3.206 milions d'euros. Per contra, Banc Sabadell ha efectuat emissions públiques per un total de 5.194,6 milions d'euros. Concretament, Banc Sabadell va realitzar una emissió pública de cèdules hipotecàries a deu anys a l'abril per un import de 1.000 milions d'euros que va ser ampliada per 100 milions addicionals el mes d'octubre; una emissió de cèdules hipotecàries a vuit anys per un import de 500 milions d'euros subscrita íntegrament pel Banc Europeu d'Inversions (BEI), i sis emissions de deute sènior a un termini entre dos i cinc anys cadascuna d'elles per un import total de 1.444,6 milions d'euros. Així mateix, durant l'any, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingents convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750 milions d'euros i, posteriorment, el 23 de novembre de 2017 es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400 milions d'euros. Finalment, el 5 de desembre de 2017, Banc Sabadell va fer una emissió de deute sènior per un import de 1.000 milions d'euros a un termini de cinc anys i tres mesos (G9 i G10).

D'altra banda, el 24 de febrer de 2017, l'FCA va aprovar el nou programa de *covered bonds* de TSB amb un límit màxim d'emissió de 5.000 milions de lliures. El 7 de desembre de 2017, TSB va fer la seva primera emissió inaugural de *covered bonds* llançant al mercat institucional una operació a cinc anys per un import de 500 milions de lliures amb un cupó de £ Libor 3 mesos + 24 pbs.

El 2017 Banc Sabadell ha participat en l'última subhasta de liquiditat del BCE a quatre anys amb objectiu específic (TLTRO II o *targeted longer-term refinancing operations* II), duta a terme el mes de març per un import de 10.500 milions d'euros, i s'ha sumat als 10.000 milions d'euros presos l'any anterior sota aquest mateix esquema.

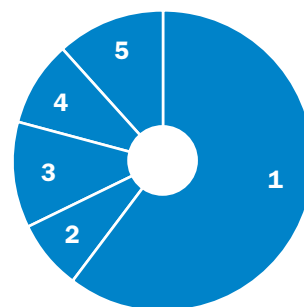
D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou una reducció del *bank base rate* i la introducció del *term funding scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016 pel Banc d'Anglaterra, mitjançant el qual els bancs anglesos poden fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'Sterling Monetary Framework (SMF), ha fet ús del TFS al llarg de 2017, amb un import disposat de 6.334 milions d'euros al tancament de 2017.

L'entitat ha mantingut un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuais necessitats de liquiditat. L'1 d'octubre de 2015 va entrar en vigor la *liquidity coverage ratio* (LCR) o coeficient de cobertura de liquiditat, amb l'aplicació d'un període de *phase-in* fins al 2018. L'any 2017 el mínim exigible reguladorament era del 80%. Pel que fa al grup, la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable al llarg de l'any àmpliament per sobre del 100%. En relació amb la *net stable funding ratio* (NSFR) o ràtio de finançament

G9
Estructura de finançament
31.12.2017 (en %)

1	Dipòsits	64,3
2	Emissions retail	2,1
3	Repos	7,2
4	Finançament ICO	1,2
5	Mercat majorista	11,1
6	BCE	10,9
7	Bank of England	3,2

G10
Detall d'emissions institucionals
31.12.2017 (en %)

1	Cèdules hipotecàries	60,4
2	Deute sènior	7,6
3	Preferents + subordinades	11,3
4	Pagarés ECP + institucionals	9,2
5	Titulitzacions	11,5

estable net, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era el gener de 2018, i, de la mateixa manera que amb la ràtio LCR, està previst un període d'aplicació gradual. Tanmateix, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells superiors al 100%.

Qualificacions de les agències de ràting

El banc torna a assolir el nivell d'*investment grade*.

El 2017, les tres agències que avaluen la qualitat creditícia de Banc Sabadell són S&P Global Ratings, Moody's i DBRS. A continuació, es detallen els ràtings actuals i l'última data en què s'ha fet alguna publicació reiterant aquest ràting.

El 27 de juny de 2017, S&P Global Ratings va pujar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB- des de BB+ i a curt termini a A-3 des de B, mantenint la perspectiva positiva. Amb aquesta pujada de ràting, Banc Sabadell torna a assolir el nivell d'*investment grade*. S&P Global Ratings ha valorat per a aquesta pujada que Banc Sabadell ha continuat enfortint la seva solvència i que continua progressant en l'evacuació de riscos del seu balanç. A més a més, S&P Global Ratings ha incrementat el ràting del deute subordinat i de les accions preferents de Banc Sabadell en dos esglaons, i l'ha situat en BB i B, respectivament.

El 23 de novembre de 2017, Moody's Investors Service (Moody's) va confirmar el ràting de dipòsits a llarg termini de Banc Sabadell de Baa2 amb perspectiva estable i el de deute sènior a llarg termini de Baa3 amb perspectiva positiva. L'agència valora la millora del risc de crèdit malgrat l'elevat volum d'actius problemàtics, la millora en la capacitat d'absorció de pèrdues durant l'exercici i l'adequada liquiditat tenint en compte la situació política de Catalunya.

El 21 de desembre de 2017, DBRS va confirmar el ràting de Banc Sabadell, mantenint-se en BBB (*high*) a llarg termini i en R-1 (*low*) a curt termini amb perspectiva estable. L'agència destaca el creixement dels ingressos *core* tot i la contínua pressió dels baixos tipus d'interès, la reducció dels actius problemàtics, encara que continuen en nivells elevats si es compara amb la mitjana europea, i la sòlida posició financera emparada en els seus clients d'Espanya i el Regne Unit. A més, valora el bon nivell de capital gràcies a la millora en la generació de capital intern i la recent emissió d'instruments de capital.

Al llarg de 2017, Banc Sabadell s'ha reunit amb les tres agències. En aquestes visites o teleconferències s'han discutit temes com ara l'estratègia del banc, l'evolució de TSB, els resultats, el capital, la liquiditat, els riscos, la qualitat creditícia i la gestió d'actius problemàtics (T14).

Agència	Data	Llarg termini	Curt termini	Perspectiva
DBRS	21.12.2017	BBB (<i>high</i>)	R-1 (<i>low</i>)	Estable
S&P Global Rating	27.06.2017	BBB-	A-3	Positiva
Moody's (*)	23.11.2017	Baa3 / Baa2	P-3 / P-2	Positiva/Estable

T14 Qualificacions de les agències de ràting

(*) Correspon a deute sènior i dipòsits, respectivament.

El banc segueix comptant amb un sòlid perfil de capital i solvència després de la implementació de l'IFRS9.

Gestió de capital

La gestió dels recursos de capital és el resultat del procés continu de planificació de capital. Aquest procés considera l'evolució esperada de l'entorn econòmic, regulador i sectorial, així com escenaris més adversos. Recull el consum de capital esperat de les diferents activitats, en els diferents escenaris establerts, així com les condicions de mercat que poden determinar l'efectivitat de les diferents actuacions que es puguin plantejar. El procés s'emmarca dins dels objectius estratègics del banc i es proposa cercar una rendibilitat atractiva per a l'accionista, assegurant al mateix temps un nivell de recursos propis adequat als riscos inherents a l'activitat bancària.

Com a política general, l'entitat té com a objectiu, pel que fa a la gestió de capital, l'adequació de la disponibilitat d'aquest al nivell global dels riscos en què s'ha incorregut.

El grup segueix les pautes definides per la CRD-IV i els reglaments derivats per establir els requeriments de recursos propis inherents als riscos en què realment ha incorregut l'entitat, a partir de models interns de mesurament de riscos prèviament validats de manera independent. A aquest efecte, el grup compta amb l'autorització del supervisor per utilitzar la majoria dels models interns de què disposa per al càlcul dels requeriments de capital regulador.

El mapa de capital per tipus de risc al tancament de l'exercici de 2017 és el que es mostra en el gràfic G11.

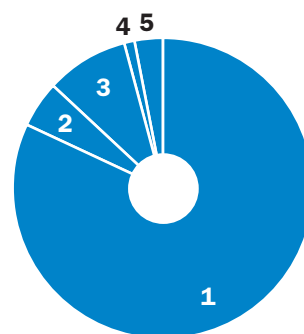
El grup té establert un complex sistema de mesurament de cada tipus de risc en què s'incorre, així com unes metodologies d'integració de cada un d'aquests riscos; tot això des d'un punt de vista comprensiu i considerant possibles escenaris d'estrès i la planificació financera pertinent. Aquests sistemes d'avaluació del risc estan adaptats a les millors pràctiques en aquest sentit.

El grup porta a terme anualment un procés d'autoavaluació del capital. Aquest procés parteix d'un ampli inventari de riscos identificats prèviament i de l'autoavaluació qualitativa de polítiques, procediments, sistemes d'assumpció, mesurament i control de cada un, així com de les tècniques de mitigació pertinents.

Posteriorment, s'estableix una avaluació quantitativa global del capital necessari sota paràmetres interns fent servir els models utilitzats per l'entitat (per exemple, els sistemes de qualificació d'acreditats tipus ràtings o *scorings* en risc de crèdit), així com altres estimacions internes adequades a cada tipus de risc. Seguidament, s'integren les avaluacions de cada un i es determina una xifra sota un indicador en termes de capital assignat.

A més a més, es tenen en compte els plans de negoci i financers de l'entitat i els exercicis de *stress test*, per tal de verificar si l'evolució del negoci i els possibles escenaris extrems poden posar en perill el seu nivell de solvència en comparar-lo amb els recursos propis disponibles.

La valoració del risc en termes del capital necessari atribuït permet la seva relació amb la rendibilitat obtinguda des del nivell d'operació i client fins al nivell d'unitat de negoci. El grup té implantat un sistema analític de rendibilitat ajustada a risc (RaRoC) que proporciona aquesta valoració i possibilita dur

G11. Mapa de capital per tipus de risc 31.12.2017 (en %)

1	Risc de crèdit	82
2	Risc estructural	5
3	Risc operacional	9
4	Risc de mercat	1
5	Altres	3

a terme comparacions homogènies, així com la seva inclusió en el procés de fixació de preus de les operacions.

El nivell i la qualitat de capital són mètriques del *risk appetite statement* i es troben dins del Marc Estratègic de Riscos del grup, que s'explica en el capítol "Gestió del risc".

Per a més informació sobre la gestió del capital vegeu el document publicat anualment sobre informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc a l'apartat "Informació a accionistes i inversors / Informació financera".

Recursos propis computables, ràtios de capital

Regulació

L'1 de gener de 2014 va entrar en vigor el nou marc normatiu, a partir del qual la Unió Europea ha implementat les normes de capital en els acords de Basilea III del Comitè de Supervisió Bancària (BCBS), amb un model d'introducció per fases (*phase-in*) fins a l'1 de gener de 2019.

Aquesta normativa, estructurada en tres pilars, regula els recursos propis mínims que han de mantenir les entitats de crèdit, tant a títol individual com consolidat, tenint en compte la manera com s'han de determinar aquests recursos propis (pilar 1), el procés d'autoavaluació de capital i supervisió (pilar 2) i la informació de caràcter públic que s'ha de divulgar al mercat (pilar 3).

Com a entitat de crèdit espanyola, el grup està subjecte a la Directiva CRD-IV, que al seu torn s'ha implementat a Espanya a través de diverses normes (vegeu més informació de la regulació en la nota 5 dels comptes anuals consolidats de 2017).

D'acord amb els requeriments establerts en el Reglament CRR, les entitats de crèdit han de complir en tot moment amb una ràtio total de capital del 8%. Tanmateix, cal tenir en compte que els reguladors poden exercir la seva potestat sota el nou marc normatiu i requerir a les entitats el manteniment de nivells addicionals de capital.

El 14 de desembre de 2017, l'entitat va rebre una comunicació per part del Banc Central Europeu respecte a la decisió sobre els requeriments mínims prudencials aplicables a l'entitat per al 2018, derivats del Procés de Revisió i Avaluació Supervisora (SREP), pel qual el grup Banc Sabadell ha de mantenir en base consolidada una ràtio de CET1 del 8,3125% mesurada sobre el capital regulador *phase-in*. Aquest requisit inclou el mínim exigít pel pilar 1 (4,50%), el requeriment del pilar 2 (1,75%), el coixí de conservació de capital (1,875%) i el requeriment derivat de la seva consideració com una altra entitat d'importància sistèmica (0,1875%). A més a més, aquest és el nivell de CET1 consolidat per sota del qual el grup es veuria obligat a calcular l'import màxim distribuïble (MDA), que limitaria les seves distribucions en forma de dividendes, de retribució variable i pagaments de cupó als titulars dels valors de capital de nivell 1 addicional.

Així mateix, i a partir de la nota publicada pel Banc d'Espanya el 24 de novembre de 2017 en què designa les entitats sistèmiques i estableix els seus coixins de capital seguint les directrius de l'Autoritat Bancària Europea sobre la identificació d'OEIS (altres entitats d'importància sistèmica) (EBA/GL/2014/10) recollides en la Norma 14 i en l'Annex 1 de la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, confirma la consideració de Banc Sabadell com a OEIS i fixa en un 0,1875% aquest coixí de capital anticíclic per al 2018. Pel que fa al coixí de capital anticíclic específic de Banc Sabadell, calculat segons el que estableix la Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, s'ha mantingut en un 0% durant tot l'any 2017.

El 31 de desembre de 2017 el grup manté una ràtio de capital CET1 del *phase-in* 13,4%, de manera que, respecte als requeriments de capital, no implica cap de les limitacions esmentades.

La ràtio CET1 *fully-loaded* puja al 12,8%, i amb la implementació de l'IFRS9 se situa en 12,0% proforma, al desembre de 2017.

El 31 de desembre de 2017, els recursos propis computables del grup pugen a 12.524 milions d'euros, que suposen un excedent de 6.313 milions d'euros, com es mostra en la taula T15.

Els recursos propis de *common equity* Tier 1 (CET1) suposen el 83,2% dels recursos propis computables. Les deduccions estan compostes principalment per fons de comerç i intangibles.

El Tier 1 a Basilea III està compost, a més de pels recursos CET1, pels elements que integren majoritàriament els fons propis de nivell 1 addicional, que són, d'una banda, els elements de capital constituïts per participacions preferents i, de l'altra, les deduccions, integrades per les deduccions per fons de comerç i actius intangibles en el percentatge que li correspon en el període transitori (20%) i les deduccions per la insuficiència de les provisions per pèrdues esperades segons IRB, també pel percentatge que li correspon en el període transitori (10%).

Els recursos propis de segona categoria, que aporten l'11% a la ràtio BIS, estan compostos bàsicament per deute subordinat i provisions genèriques (amb els límits de computabilitat establerts en la regulació), així com la resta de deduccions requerides.

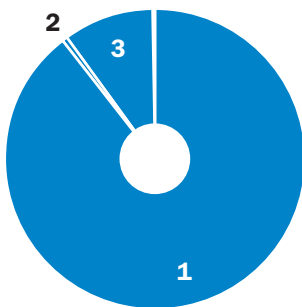
Els actius ponderats per risc (RWA) es distribueixen per tipus de risc com es mostra en el gràfic G12, i el risc de crèdit és el de més volum.

La distribució dels requeriments de recursos propis per aquesta tipologia de risc (risc de crèdit), desglossats per segment, àrea geogràfica i sector econòmic, és la que es mostra en els gràfics G13 i G14.

En els gràfics G15, G16, G17, G18, G19 i G20 es mostra la distribució de l'exposició en el moment de l'incompliment o EAD (*exposure at default*) i dels RWA (actius ponderats per risc) segons el segment, i també es pot veure la mateixa informació oberta en detall per mètode de càlcul.

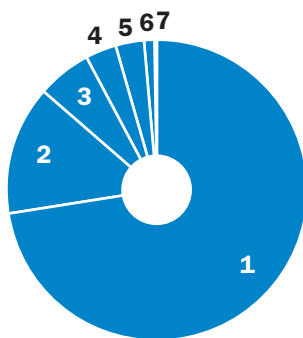
A més de les ràtios de capital, la ràtio de palanquejament (*leverage ratio*) pretén reforçar els requeriments de capital amb una mesura complementària desvinculada del nivell de risc. Es defineix com el quocient entre els recursos propis computables de nivell 1 (Tier 1) i la mesura de l'exposició calculada segons el que estableix el Reglament delegat (UE) 2015/62 de la Comissió, de 10 d'octubre de 2014. A la taula T16 es presenta la ràtio de palanquejament el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016; com es pot veure, l'entitat supera àmpliament el mínim requerit pel supervisor.

La CRR defineix una ràtio de palanquejament el compliment de la qual és obligatori a partir de l'1 de gener de 2018. Prèviament, s'ha establert un període de definició i calibratge comprès entre 2014 i 2017, en què les entitats estan obligades a publicar-la i a enviar informació relativa a la ràtio al supervisor, que, en funció dels resultats observats, realitzarà les adaptacions que consideri oportunes per a la seva entrada en vigor. Actualment, es reporta al supervisor amb caràcter trimestral, i el nivell de referència que s'està considerant és del 3%.

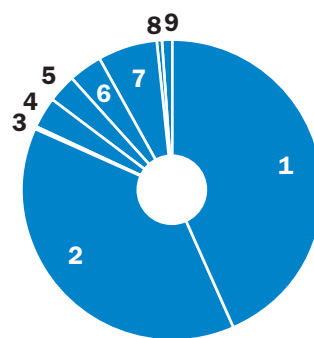
G12
Distribució dels requeriments de recursos propis per tipologia de risc 31.12.2017 (en %)

1	Risc de crèdit	89,5
2	Risc de mercat	0,7
3	Risc operacional	9,8

G13
Requeriments de recursos propis per àrea geogràfica 31.12.2017 (en %)

1	Espanya	72,6
2	RU	13,8
3	Iberoamèrica	5,9
4	Resta UE	3,4
5	Nord-amèrica	3,1
6	Resta del món	1,2
7	Resta OCDE	0,0

G14
Exposició per sectors 31.12.2017 (en %)

1	Finances, comerços i altres serveis	43,6
2	Particulars	38,3
3	Indústries extractives	0,2
4	Indústries manufactureres	3,3
5	Producció i distribució energia	3,1
6	Activitat immobiliària	3,5
7	Transports, distribució i hostaleria	6,6
8	Agricultura, ramaderia i pesca	0,4
9	Construcció	1,0

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16
Capital	702,0	703,4	0,2
Reserves	11.874,2	12.106,6	2,0
Obligacions convertibles en accions	—	—	—
Interessos de minoritaris	21,5	16,9	(21,3)
Deduccions	(2.265,4)	(2.403,8)	6,1
Recursos CET1	10.332,4	10.423,1	0,9
CET1 (%)	12,0	13,4	—
Accions preferents, obligacions convertibles i deduccions	—	697,9	—
Recursos AT1	—	697,9	—
AT1 (%)	—	0,9	—
Recursos de primera categoria	10.332,4	11.121,0	7,6
Tier I (%)	12,0	14,3	—
Recursos de segona categoria	1.519,2	1.403,3	(7,6)
Tier II (%)	1,8	1,8	—
Base de capital	11.851,6	12.524,3	5,7
Recursos mínims exigibles	6.885,6	6.211,1	(9,8)
Excedents de recursos	4.966,0	6.313,2	27,1
Ràtio BIS (%)	13,8	16,1	—
Actius ponderats per risc (APR)	86.070,0	77.638,2	(9,8)

T15 Composició de les ràtios de capital

En milions d'euros

	2016	2017
Capital de nivell 1	10.332,4	11.121,0
Exposició	217.918,6	223.785,8
Ràtio de palanquejament	4,74%	4,97%

T16 Ràtio de palanquejament

Actuacions de capital

En els últims cinc anys, el banc ha incrementat la base de capital en més de 5.000 milions d'euros a través de la generació orgànica de beneficis i d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, entre les quals destaca l'ampliació de capital amb dret de subscripció preferent per un import de 1.607 milions d'euros duta a terme el 2015 com a conseqüència de l'adquisició de TSB (T17).

La variació del *common equity* Tier 1 (CET1) *phase-in* entre el 2016 i el 2017 és deguda principalment al benefici retingut de l'exercici, a més deduccions i al fet que durant el 2017 s'han dut a terme dues emissions de valors perpetus eventualment convertibles en accions ordinàries de Banc Sabadell per imports de 750 i 400 milions d'euros, respectivament. Aquestes dues emissions no tan sols han permès incrementar la ràtio CET1 *phase-in*, sinó al seu torn optimitzar l'estructura del capital de Banc Sabadell.

Els actius ponderats per risc (APR o RWA) del període se situen en 77.638 milions d'euros, cosa que representa una disminució del 9,80% respecte al període anterior. Cal destacar, entre d'altres, la venda de la filial Sabadell United Bank, l'aplicació al càlcul de requeriments de capital dels nous models de particulars i d'ajust al grup, així com la millora del perfil creditici dels clients.

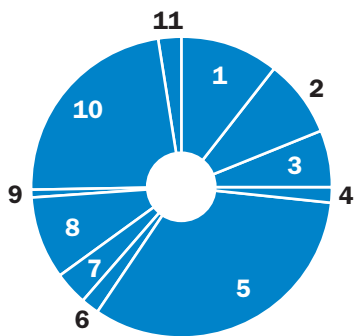
Totes aquestes actuacions i esdeveniments, tant en termes de capital disponible com d'actius ponderats per risc, han permès que Banc Sabadell arribi a un nivell de *common equity* Tier 1 (CET1) *phase-in* al desembre de 2017 del 13,4% i una ràtio de capital total del 16,1%, molt per sobre dels estàndards exigits pel marc de regulació.

En milions d'euros

		Import	Impacte en capital
Febrer de 2011	Canvi <i>debt-for-equity</i> (<i>equity</i> a través d' <i>accelerated book building</i> i recompra de preferents i subordinades)	411	+68 pb de <i>core Tier 1</i>
Febrer de 2012	Canvi de preferents per accions	785	+131 pb de <i>core Tier 1</i>
Març de 2012	Ampliació de capital	903	+161 pb de <i>core Tier 1</i>
Juliol de 2012	Canvi d'instruments de deute preferents i deute subordinat de Banco CAM per accions	1.404	+186 pb de <i>core Tier 1</i>
Setembre de 2013	Col·locació accelerada d'accions i ampliació de capital amb drets	1.383	+178 pb de <i>core Tier 1</i>
Octubre de 2013	Emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles per canvi híbrids Banco Gallego	122	+17 pb de <i>core Tier 1</i>
Abril de 2015	Ampliació de capital amb dret preferent de subscripció - TSB	1.607	+181 pb de <i>core Tier 1</i>

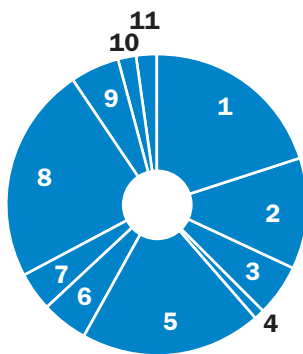
T17

Nota: L'impacte en capital (en punts bàsics) està calculat amb les dades de tancament de cada exercici, xifres que han anat variant significativament per l'increment del perímetre del grup durant aquests últims exercicis.

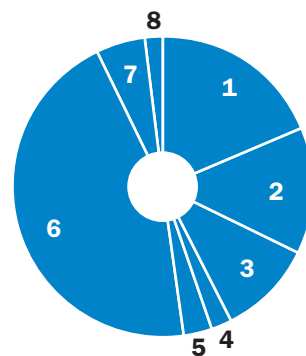
G15
EAD per segments
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	10,7
2	Pime empreses	8,3
3	Pime detallistes	6,3
4	Comerços i autònoms	1,5
5	Préstecs hipotecaris	32,7
6	Préstecs	2,1
7	Resta detallista	3,6
8	Altres	8,7
9	Renda variable	0,8
10	Sector públic	23,0
11	Entitats financeres	2,3

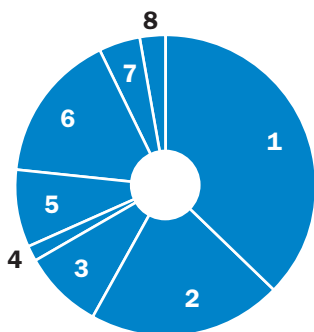
G16
RWA per segments
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	20,1
2	Pime empreses	12,0
3	Pime detallistes	5,4
4	Comerços i autònoms	1,1
5	Préstecs hipotecaris	19,5
6	Préstecs	5,1
7	Resta detallista	4,1
8	Altres	23,3
9	Renda variable	5,5
10	Sector públic	1,7
11	Entitats financeres	2,2

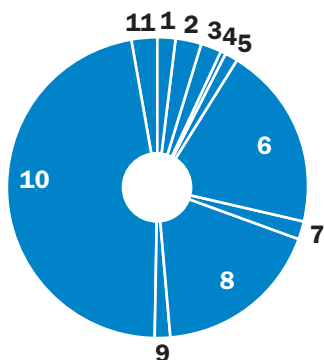
G17
EAD per segments sota mètode IRB
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	18,8
2	Pime empreses	13,5
3	Pime detallistes	10,3
4	Comerços i autònoms	2,4
5	Préstecs	3,0
6	Préstecs hipotecaris	44,9
7	Resta detallista	5,2
8	Entitats financeres	1,9

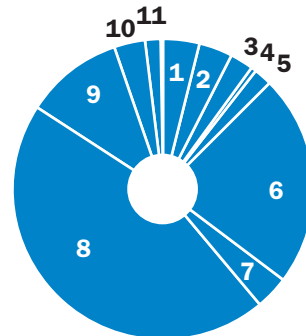
G18
RWA per segments sota mètode IRB
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	37,4
2	Pime empreses	20,9
3	Pime detallistes	8,6
4	Comerços i autònoms	1,7
5	Préstecs	8,4
6	Préstecs hipotecaris	16,0
7	Resta detallista	4,5
8	Entitats financeres	2,5

G19
EAD per segments sota mètode estàndard
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	2,1
2	Pime empreses	2,9
3	Pime detallistes	2,1
4	Comerços i autònoms	0,6
5	Préstecs	1,3
6	Préstecs hipotecaris	20,0
7	Resta detallista	1,9
8	Altres	17,9
9	Renda variable	1,6
10	Sector públic	47,0
11	Entitats financeres	2,6

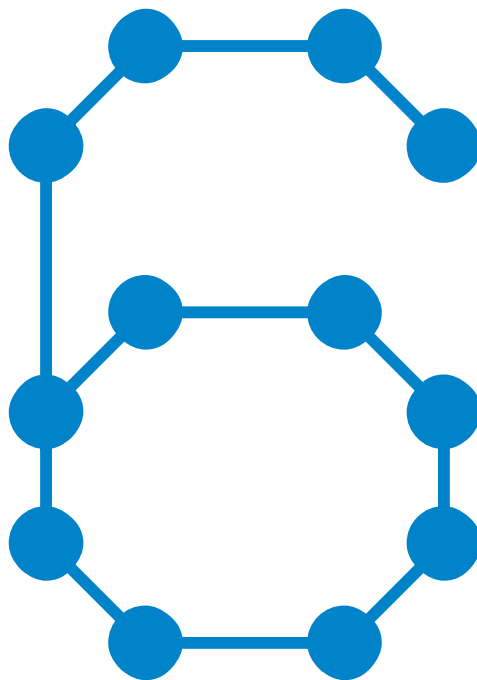

G20
RWA per segments sota mètode estàndard
31.12.2017 (en %)

1	Empreses	3,9
2	Pime empreses	3,8
3	Pime detallistes	2,4
4	Comerços i autònoms	0,6
5	Préstecs	2,0
6	Préstecs hipotecaris	22,7
7	Resta detallista	3,7
8	Altres	45,1
9	Renda variable	10,6
10	Sector públic	3,3
11	Entitats financeres	1,9

Negocis

89	Banca Comercial
102	Mercats i Banca Privada
110	Regne Unit
114	Corporate & Investment Banking
119	Altres geografies
122	Transformació d'Actius

El grup compta amb una organització estructurada en els negocis següents i disposa de sis direccions territorials amb responsabilitat plena i integrada.

Banc Sabadell està integrat per diferents entitats financeres, marques, societats filials i societats participades que inclouen tots els àmbits del negoci financer.

Ser on el client sigui.

Aspectes destacats

- Millora de les comissions netes.
- Més vinculació dels clients amb l'entitat.
- Increment substancial de l'activitat en assegurances, especialment en assegurances vinculades.
- Més producció de préstecs habitatge i de consum i un fort creixement en fons d'inversió.

Descripció del negoci

Banca Comercial és la línia de negoci amb més pes del grup. Centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, col·lectius professionals, emprenedors i altres particulars. El seu grau d'especialització li permet prestar un servei personalitzat de qualitat totalment adaptat a les necessitats dels clients, ja sigui a través de l'expert personal de l'àmplia xarxa d'oficines multimarca o bé mitjançant els canals habilitats per facilitar la relació i l'operativitat digital. Incorpora el negoci de Bancassegurances i de Sabadell Consumer Finance.

El negoci de Banca Comercial es compon dels segments d'empreses, negocis i administracions públiques i de particulars, i opera sota la marca Sabadell (registrada com a BSabadell).

Benefici abans d'impostos

1.124,9M€

Comissions netes

+10,5%

Banca Comercial

Segments

Empreses, negocis i administracions públiques

Empreses

Operativa domèstica

Operativa internacional

Finançament a mitjà i llarg termini

Negocis

Crèdits preconcedits

Captació dels comerços

Franquícies

Clients institucionals

Agrari

Turístic

Administracions públiques

Particulars

Gestió Activa

Banca Personal

Estrangers

Joves

Marques comercials

SabadellHerrero

SabadellGallego

SabadellGuipuzcoano

BStartup

Bancassegurances

BanSabadell Vida

BanSabadell Pensions

BanSabadell Assegurances Generals

BanSabadell Previsió, E.P.S.V.

BanSabadell Mediació

Sabadell Consumer Finance

Prioritats de gestió el 2017

L'any 2017 ha estat un any de transició entre el Pla de negoci Triple, en el qual s'han prioritzat els objectius de rendibilitat i transformació comercial, i el nou pla de negoci Sabadell 2020, que es focalitzarà en l'impuls del negoci actual i el creixement en àmbits amb recorregut. L'objectiu és seguir avançant cap al banc que volem ser a partir de la transformació del negoci i la potenciació de la marca, juntament amb el lideratge en experiència de client i la transformació en riscos.

Banca Comercial s'estructura en el segment d'empreses, negocis i administracions públiques, i en el segment de particulars, i opera sota la marca Sabadell (registrada com a BSabadell).

En l'àmbit d'empreses, els focus de gestió han estat la captació de clients i la concessió de crèdit. Això ha comportat que un any més les quotes de mercat s'hagin incrementat i que s'hagi enfortit la posició de Banc Sabadell com a referent en el negoci d'empreses.

En relació amb la captació de clients, Banc Sabadell ha continuat apostant per créixer en el món de les microempreses i els comerços, de manera que ha creat figures de gestió especialitzades en aquest segment i ha desenvolupat un producte específic per a aquest que generi un valor diferencial.

Respecte a la concessió de crèdit i emmarcat en un context de recuperació econòmica, Banc Sabadell ha mantingut la seva política de compromís amb els clients i ha facilitat el seu accés al finançament, palanquejant part d'aquest a partir d'acords amb organismes oficials, autonòmics, estatals i europeus, que han ajudat a donar resposta a les necessitats de crèdit de les empreses.

També cal remarcar que Banc Sabadell es manté un any més com a referent nacional en el mercat de franquícies i sectors estratègics de creixement, com el turístic, i incrementa la seva presència en el segment agrari. A fi d'intensificar aquesta política d'especialització que permeti el millor servei per als clients, Banc Sabadell ha creat la unitat d'Institucions Religioses, que vol satisfer les necessitats específiques d'aquest sector. També ha mantingut una posició de lideratge en la gestió especialitzada de les administracions públiques.

L'àmbit de particulars suposa aproximadament la meitat de la generació total del marge comercial del banc, amb més de 5,5 milions de clients, dels quals 4,2 milions són actius. Destaca el gran creixement en clients que consideren Banc Sabadell com el seu banc principal, havent crescut en més de 250.000 clients.

El Compte Expansió és l'oferta líder del mercat, ja que ofereix les millors solucions per a les necessitats financeres del dia a dia. El Compte Expansió permet gaudir de franc del servei de compte, targetes, retirada d'efectiu en caixers, transferències i, a més, retribueix els rebuts domèstics.

Disposar de la millor oferta de productes transaccionals es complementa amb l'exigència d'oferir l'excel·lència en l'experiència de client. En aquest sentit, s'ha

implementat la simplificació del procés d'obertura del compte, que permet que el gestor pugui dedicar més temps al client i menys temps al procés administratiu.

Per al banc és clau el compromís amb la transformació comercial per adaptar-nos al client. Això s'ha plasmat en l'evolució dels serveis digitals (app, Sabadell Wallet, Bizum, Instant Money, etc.) i la consolidació del servei de Gestió Activa amb totes les capacitats necessàries per operar i contractar de manera remota.

Banc Sabadell és un referent en la gestió de col·lectius professionals en l'àmbit nacional, i basa la seva diferenciació en l'estreta relació que manté amb els col·lectius, a través de la qual coneix les necessitats específiques dels seus professionals, cosa que permet oferir els productes i serveis financers que la seva especificació requereix.

La unitat de Banc Sabadell que gestiona els col·lectius professionals i banca associada té com a objectiu prioritari captar nous clients particulars, comerços, pimes i despatxos professionals. El 2017 es va tancar amb 3.113 convenis de col·laboració amb col·legis i associacions professionals, amb més de 2.926.000 col·legiats i associats professionals, dels quals més de 772.000 ja són clients del banc, i amb uns volums gestionats superiors als 24.000 milions d'euros.

La xarxa d'agents de Banc Sabadell es manté com un eficient canal de captació de negoci, amb més de 45.300 nous clients captats durant l'any 2017. Els volums gestionats han superat els 9.420 milions d'euros.

Magnituds principals del negoci

El 2017, el marge d'interessos atribuït a Banca Comercial s'ha situat en 2.278,9 milions d'euros, i el resultat abans d'impostos ha assolit els 1.124,9 milions d'euros. La ràtio ROE s'ha situat en el 21,3%, i la ràtio d'eficiència, en el 45,0%. La inversió creditícia neta creix un +0,5%; els recursos del balanç es queden estables, i els recursos fora del balanç, un +7,7%, principalment pel creixement en fons d'inversió (T1).

El 2017, el benefici net atribuïble a Banca Comercial ha arribat als 886,0 milions d'euros, un increment interanual del 8,3% considerant les vendes de Mediterráneo Vida i Exel Broker, la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe i per l'increment extraordinari de provisions i deterioraments. El marge brut de 3.202,4 milions d'euros s'incrementa un 9,4%. El marge bàsic de 3.120,2 milions d'euros s'incrementa un 2,2%, i a perímetre constant (sense considerar Mediterráneo Vida i Exel Broker) s'incrementa un 4,0%.

El marge d'interessos és de 2.278,9 milions d'euros i es queda estable respecte al 2016. A perímetre constant creix un 1,7%.

El resultat pel mètode de la participació i dividends incorpora la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe.

Les comissions netes se situen en 841,3 milions d'euros, un 10,5% superior a l'any anterior a causa del bon comportament de les comissions de comptes a la vista i targetes de crèdit.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi recull els impactes de vendes de carteres de morosos.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -1.467,6 milions d'euros, un -0,8% menys que el mateix període de l'any anterior, de manera que la ràtio d'eficiència ha arribat al 45,0%.

Les provisions i els deterioraments arriben a -631,5 milions d'euros per les dotacions extraordinàries efectuades durant l'any.

Respecte a les principals magnituds del balanç, la inversió creditícia neta creix un +0,5%; els recursos del balanç es queden estables, i els recursos fora del balanç, un +7,7%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

T1 Banca Comercial

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	2.292	2.279	(0,6)
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	52	304	484,6
Comissions netes	761	841	10,5
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	20	(37)	(285,0)
Altres productes/càrregues d'explotació	(198)	(185)	(6,6)
Marge brut	2.927	3.202	9,4
Despeses d'administració i amortització	(1.480)	(1.468)	(0,8)
Marge d'explotació	1.447	1.734	19,8
Provisions i deterioraments	(317)	(632)	99,4
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	15	22	—
Resultat abans d'impostos	1.145	1.124	(1,8)
Impost sobre beneficis	(327)	(238)	(27,2)
Resultat després d'impostos	818	886	8,3
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	818	886	8,3
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	18,2%	21,3%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	49,6%	45,0%	—
Ràtio de morositat (%)	7,7%	6,4%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	39,7%	40,5%	—
Actiu	161.286	158.697	(1,6)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	74.760	75.121	0,5
Passiu	156.922	154.718	(1,4)
Recursos de clients en el balanç	79.543	79.475	(0,1)
Capital assignat	4.365	3.979	(8,8)
Recursos de clients fora del balanç	21.989	23.691	7,7
Altres indicadors			
Empleats	11.865	11.427	—
Oficines	2.105	1.868	—

Segments

Empreses, negocis i administracions públiques

Empreses

Sòlid creixement del crèdit viu impulsat per la forta activitat en empreses i pimes.

Nous clients	129.160
Quota en autònoms	19,74%
Quota en microempreses	33,75%
Quota en pimes	51,10%
Quota en grans empreses	74,07%
Quota en empreses (*)	35,90%

(*) No inclou autònoms.

T2 Principals indicadors del segment Empreses

Banc Sabadell ha mantingut un any més el lideratge en la gestió del negoci de pimes i grans empreses, lideratge que les empreses reconeixen a través de les enquestes de *net promoter score* i que Banc Sabadell materialitza en el seu model de relació Compromís Empreses (T2).

L'eix de la relació amb el client és el gestor, i per donar resposta a les necessitats que en cada moment pugui tenir el client, Banc Sabadell posa a la seva disposició un ampli ventall d'especialistes –internacional, finançament estructurat, gestió de tresoreria, assegurances, etc.– que permeten aproximar el banc a l'excel·lència en el *servicing* al client. També cal remarcar la gestió especialitzada que Banc Sabadell ofereix a les grans empreses a través de la seva xarxa d'oficines d'empresa, que actualment disposa de 40 oficines repartides en el territori nacional.

En un entorn de contínua evolució digital, Banc Sabadell ha iniciat un procés de transformació que vol facilitar la relació del client amb el banc. En són la prova les evolucions de la banca a distància i el servei d'acompanyament digital que s'ofereix als nous clients del banc en l'entorn digital.

Sens dubte, l'obtenció de crèdit és una de les principals preocupacions de les pimes i les grans empreses. L'ambició del banc en aquest segment de negoci es materialitza en la concessió de línies de finançament global per a les empreses, que els permeten planificar les seves inversions anuals amb la certesa que disposaran en cada moment temporal de la facilitat creditícia necessària. Un any més, Banc Sabadell ha estat acompanyant les empreses en els seus processos de creixement o consolidació. La concessió de nou finançament per part de Banc Sabadell ha crescut en un 10,13% respecte a l'any anterior.

Cal remarcar que aquesta posició de Banc Sabadell com a facilitador de crèdit per a les empreses es basa

sempre en el coneixement del client i la rigorosa aplicació de la política de riscos de l'entitat, fet que ha permès al banc el creixement en inversió i alhora la reducció de les taxes de morositat.

En relació amb la captació de dipòsits, i malgrat l'extraordinària complexitat de l'exercici i l'entorn de tipus negatius, el banc ha incrementat la seva posició en un 1,22% respecte a l'exercici de 2016.

El subsegment d'empreses s'estructura per tipus de productes, i es distingeix l'operativa domèstica, l'operativa internacional i el finançament a mitjà i llarg termini.

L'operativa domèstica engloba els productes de *confirming* i *factoring*. En aquest exercici de 2017, el banc ha tingut un any d'activitat important focalitzada sempre a incorporar valor afegit, servei i acompanyament als productes destinats a l'empresa.

En *confirming* s'ha buscat millorar el producte per dotar-lo de més flexibilitat per als clients, per exemple, amb la possibilitat de seleccionar factures o establir un termini de pròrroga de manera unitària per poder adaptar-se a les necessitats dels clients. També ha incorporat en *confirming* internacional les divises més habituals en l'operativa dels nostres clients. Com a novetat de producte, Banc Sabadell ha començat la comercialització del *confirming* Cellers, destinat al finançament especialitzat de compra d'ampolles de vi i cava.

En *factoring* ha incrementat les funcionalitats del producte amb la possibilitat de realitzar prefinançament i posterior *factoring* amb cobertura. D'aquesta manera es pot fer un finançament integral que va des del finançament del bé d'equip fins al cobrament, per cobrir de forma completa les necessitats dels clients i incorporar la garantia comercial. En les operacions en divises s'ha incorporat l'assegurança de canvi al cobrament de manera

El 2017 s'ha seguit amb l'objectiu d'oferir productes i serveis més moderns i especialitzats.

automàtica. En *factoring* sindicat, s'ha incorporat la possibilitat d'efectuar operacions sindicades en qualsevol divisa cotitzada, cosa que permet gestionar operacions complexes com a banc agent d'aquestes.

Respecte a l'operativa internacional, el banc ha mantingut una alta quota d'activitat de comerç exterior a Espanya creixent en nombre de clients i en operativa. A més, ha continuat amb la seva política d'innovació, amb el llançament de l'app de negoci internacional, de manera que és la primera app especialitzada que incorpora una agenda d'actes i recursos de serveis d'internacional. Així mateix, incorpora Sabadell Go Export, que permet beneficiar-se de serveis i informació d'interès per a les empreses exportadores i/o importadores. També ofereix una eina d'enquestes dirigides als clients per conèixer les seves preferències i un apartat de *market intelligence* destinat a conèixer els principals mercats per a les empreses espanyoles.

En l'última part de l'any, Banc Sabadell ha llançat amb èxit el Sabadell International Business Program, destinat a clients als quals s'ofereix realitzar de forma activa un pla de promoció de negoci internacional, basat en un acompanyament i *coaching* professional amb professors externs i professors interns del banc amb una titulació universitària.

Paral·lelament, s'ha seguit amb èxit continuat el programa "Exportar per créixer", destinat a informar d'aspectes essencials les empreses interessades a competir a l'exterior, i s'han fet jornades específiques sobre els Estats Units i l'Índia a les principals ciutats espanyoles.

Un altre exemple d'innovació és la creació de Sabadell Link, vinculat a la xarxa d'oficines de representació amb presència en més de catorze països, que ofereix un servei de valor afegit per als clients amb l'organització de sessions individualitzades i personalitzades en funció de les necessitats dels clients. Mitjançant una connexió per videoconferència, Sabadell Link aporta informació macroeconòmica del país, política, situació econòmica, principals sectors d'activitat i, finalment, oportunitats comercials per als clients, per facilitar els primers contactes amb els diferents mercats de manera eficient i digital.

Per acabar, pel que fa als productes de finançament a mitjà i llarg termini, i concretament en líasing, Banc Sabadell ha posat en marxa diverses millores de producte. Així, ha creat el líasing amb quotes flexibles, que permet adaptar el producte a les previsions de tresoreria i/o a l'activitat de les empreses en qualsevol sector d'activitat. Paral·lelament, ha posat en marxa un comparatiu fiscal entre préstec, líasing i autofinançament que facilita als clients la possibilitat de triar el millor finançament, amb una taula informativa de les amortitzacions fiscals i els avantatges en

cada cas. Cal destacar que, en líasing immobiliari, el banc realitza una de cada quatre operacions a Espanya.

En relació amb el rènting, el 2017 s'ha consolidat la dinàmica de creixement del negoci, i s'ha projectat un increment del +24% respecte a l'any anterior. Aquest creixement està basat en el manteniment de la rendibilitat i la millora en la valoració ECI del nostre client intern, i ha col·locat el producte en el *top 20* de banca comercial.

Negocis

Amb l'objectiu de seguir creixent en captació i vinculació i focalitzar la nostra activitat comercial, aquest 2017 Banc Sabadell ha continuat amb el Pla negocis, amb una potent oferta de productes a través del Compte Expansió Negocis Plus, amb l'eina de Proteo Mobile, que disposa de noves funcionalitats per acompanyar els gestors en les seves visites fora de l'oficina, de manera que poden fer tot el procés comercial en una sola visita, i amb el servei de TPV Kelvin Retail, d'alt valor afegit per als comerços.

El 2017 Banc Sabadell ha actualitzat i millorat el seu pla d'acompanyament per a aquest segment, amb l'objectiu de reforçar la vinculació primerenca de clients a través d'actuacions centralitzades, prioritzant el canal digital.

A més, l'últim trimestre de 2017 s'ha dut a terme l'homologació d'una nova figura de gestió que ha de potenciar la captació i vinculació d'aquest segment i que es desplegarà en tota la seva amplitud a principis del 2018.

Pel que fa a la notorietat, el 2017, el Compte Expansió Negocis va ser premiat com a millor compte d'empreses 2016 per Rankia, un dels principals portals financers *online*. A més, també es va premiar el servei Kelvin Retail com una de les 100 millors idees en categoria de banca, atorgat per Actualidad Económica.

El subsegment de negocis engloba els crèdits preconcedits, la captació de comerços, les franquícies, els clients institucionals i el sector agrari i turístic.

Quant als crèdits preconcedits, el banc ha evolucionat el model de preconcessió de préstecs i ha passat a un model automatitzat. Això permet un salt qualitatiu en la manera de gestionar aquest segment i les seves necessitats d'actiu, de manera que s'agilitza el procés d'obtenció de finançament. Així, durant aquest any el banc ha ofert 4.000 milions d'euros en préstecs preconcedits a una cartera de 146.000 clients i ha incrementat la producció en 900.000 milions d'euros.

En relació amb la captació de comerços, el 2017 el banc ha continuat les campanyes de comerços "Creiem" en 24 localitats de tot Espanya. L'objectiu d'aquestes accions és impulsar el trànsit de clients als punts de venda de cada

municipi, fomentar el consum, dinamitzar l'activitat del teixit comercial en aquestes ciutats i incentivar les visites externes dels gestors. A cada localitat, la campanya ha tingut reforç de publicitat en mitjans massius, com publicitat exterior, premsa i ràdio, de manera que ha aconseguit una gran notorietat i repercussió mediàtica.

Pel que fa a franquícies, destaca l'alt potencial prescriptor dels franquiciadors, que el banc aprofita, en un moment òptim per a la captació i vinculació del franquiciat. Això li ha permès incrementar els volums i el marge del negoci en un sector que continua tenint un potencial elevat. El 2017 ha aconseguit 1.387 empreses franquiciadores, que suposen un 5,4% més respecte a l'exercici anterior, gairebé 30.000 milions d'euros de facturació global i prop de 300.000 empleats. El negoci de franquícies en el mercat espanyol representa l'11,1% del comerç detallista, mentre que a la resta d'Europa ja representa més del 30%. Anualment creix en pes respecte al comerç detallista total, i les ràtios de morositat són inferiors a la mitjana del comerç detallista.

En el sector de clients institucionals, la unitat de Clients Institucionals del banc ha seguit afrontant una situació en els mercats financers de tipus negatius a curt termini. Això ha donat lloc a una reducció en la contractació, ja que els clients han tractat d'evitar, en la mesura que podien, aquestes rendibilitats negatives. Els saldos a la vista s'han mantingut estables sota el règim de franquícies, que exoneren determinats imports dels tipus negatius. Els serveis d'intermediació de renda fixa, renda variable i fons d'inversió s'han potenciat entre els clients de Banc Sabadell, i s'ha mantingut la distribució de productes d'inversió alternatius com el fons de capital de risc, propostes de *corporate finance* i solucions immobiliàries.

A mitjans del 2017 Banc Sabadell incorpora una nova unitat dedicada a la gestió d'institucions religioses, amb l'objectiu de donar un servei especialitzat als clients d'aquest col·lectiu. Durant aquest exercici Banc Sabadell ha treballat en l'adaptació de la gamma de productes i serveis tenint en compte les necessitats dels clients d'aquest segment.

D'altra banda, en relació amb el sector agrari, el banc compta amb més de 500 oficines i més de 700 gestors especialitzats en aquest sector. Ha incrementat la base de clients en els subsectors agrícola, ramader, pesquer, silvicultor i agroalimentari, i ha completat la gamma de productes amb característiques ajustades a les exigències dels clients. Això ha permès al banc oferir respostes eficients als clients i incrementar notablement la captació i vinculació. En l'actualitat, Sabadell Negoci Agrari gestiona un volum de negoci superior als 3.400 milions d'euros, un 4% més que fa un any, i compta amb la confiança de més de 42.300 clients, la qual cosa representa un increment del 9% respecte a l'exercici anterior.

Finalment, pel que fa al sector turístic, cal destacar les bones xifres que presenta aquest sector en els últims anys, sobretot en projectes hotelers, que s'han convertit en un dels majors objectius de les entitats financeres. L'excel·lent moment que està vivint el sector, amb xifres rècord d'ingrés i ocupació, ha permès tancar l'exercici de 2017 amb més de 82 milions de turistes estrangers i uns ingressos totals per

valor de 86.000 milions d'euros. Banc Sabadell, a través de la seva unitat especialitzada en negoci turístic, s'ha consolidat com a referent en el sector a través del seu assessorament especialitzat, acompanyament de les operacions, catàleg global de productes i serveis especialment adaptats a l'activitat del sector.

Administracions públiques

El 2017, l'evolució econòmica de les administracions públiques segueix marcada per dos efectes diferencials: els recursos econòmics de l'Estat, coneguts com a Fons de Liquiditat Autònomic (FLA), i la bona situació econòmica a la qual han arribat la majoria dels ajuntaments com a conseqüència de les mesures adoptades per l'Estat sobre la contenció de la despesa. Aquesta situació de partida ha desembocat en importants excessos de liquiditat d'aquests ens, cosa que ha comportat un alentiment de la demanda de crèdit per afrontar els seus plans d'inversió.

A la primera meitat de la legislatura, en l'àmbit municipal les inversions realitzades s'han emprès amb recursos propis. A partir de mitjans de 2017 s'han començat a publicar de manera recurrent licitacions d'obra per a inversions en infraestructures, medi ambient i eficiència energètica.

En un altre ordre, s'ha mantingut l'entorn de tipus d'interès de referència negatius, així com la subjecció de tota l'Administració als criteris de prudència financera marcats mensualment pel Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat (preus màxims/regulats), fet que ha dificultat el manteniment dels marges en aquest segment. L'estreyniment dels tipus d'interès no ha impedit que el banc hagi incrementat en tots els paràmetres les seves quotes de participació i marge comercial. Mitjançant la incorporació de comissions per serveis de tresoreria, s'han assolit creixements en les quotes de mercat d'inversió i recursos, que s'han situat en el 7,59% i el 7,67%, respectivament. Cal destacar l'excel·lent comportament de la quota de clients, que s'ha situat en el 19,40%.

Banc Sabadell ha mantingut en el sector de les administracions públiques una política comercial sustentada en una àmplia atomització de clients, de manera que ha permès l'augment dels serveis de tresoreria i la seva operativa corresponent, i s'ha consolidat com una entitat de referència en aquest sector.

Particulars

En termes de generació de marge, el negoci de particulars aporta aproximadament la meitat del marge total generat pel banc.

Els seus eixos principals són tres: el Compte Expansió, com a oferta líder del mercat; l'àmplia selecció de productes transaccionals, i el compromís amb la transformació

comercial que es reflecteix en l'evolució digital (app, Sabadell Wallet, Bizum, Instant Money, etc.) i en la consolidació de Gestió Activa, amb una gran capacitat d'operar en canal remot.

El segment de Particulars engloba al seu torn els sub-segments de Gestió Activa, Banca Personal, Estrangers i Joves.

Vinculació de clients com a palanca per construir relacions a llarg termini.

Gestió Activa

Gestió Activa és un nou model de gestió amb l'objectiu de "ser on el client sigui". El banc posa a disposició del client un gestor que se sustenta en noves eines i capacitats que li permeten relacionar-se amb el client de manera propera, flexible i oportuna, cosa que evita que el client s'hagi de desplaçar a l'oficina.

Destaca l'èxit de l'obertura de vuit noves oficines de gestió directa repartides per tot el territori, com a aprenentatge i assaig del pròxim desplegament, que se sumen als nou centres ja existents.

Gestió Activa obté bons resultats en termes de producció, amb nivells de vendes superiors als previstos, i destaquen els nivells d'activitat assolits en préstecs al consum.

En termes de capacitats, s'han implementat solucions per a la millora de la gestió assistida i l'autoservei, en la sol·licitud de préstec i hipoteca i la contractació de Plans Futur Cicles de Vida i Pla d'Estalvi, respectivament. A més, també s'ha avançat en solucions per millorar la gestió administrativa de les oficines amb eines transversals.

Consolidació del nou model de relació amb els clients.

Banca Personal

Pel que fa a Banca Personal, enguany s'ha llançat el Compromís Integral de Banca Personal com a eix principal de la relació amb els nostres clients, i s'ha ofert a tots ells la figura d'un gestor especialitzat, una oferta específica i una entrevista anual per oferir una cobertura integral de totes les seves necessitats. L'oferta també inclou l'enviament d'un informe personalitzat de tancament de l'any amb els avantatges fiscals propis del client i la gestió proactiva de la seva satisfacció en el procés de canvi de gestor. Tot això amb el compromís de màxima disponibilitat a través de tots els nostres canals.

També hem millorat la proposta de valor per a clients accionistes, amb l'objectiu de premiar la seva fidelització i compromís amb el banc, a través del Compte Expansió

Premium, que remunera els rebuts domèstics i una targeta or accionista exclusiva.

Així mateix, s'ha redissenyat el Contracte Directius per potenciar un perfil de clients que tradicionalment sempre ha estat molt rellevant.

Continuem en segona posició en experiència de client, basant-nos en la satisfacció amb el gestor per part dels nostres clients amb una nota de 8,46. El 2017 el banc compta amb més de 258.000 clients, fet que ha suposat un increment del 0,5% respecte a l'exercici anterior.

Compromesos amb el client.

Estrangers

En relació amb els clients estrangers, és un segment clau de particulars, i el 2017 representen més de 770.000 clients, aporten l'11,4% dels ingressos i el 18% del total de la firma d'hipoteques.

Una xarxa de 198 oficines especialitzades (un 12% sobre el total), la meitat de les quals procedeixen de la marca Solbank, ofereix una atenció al client d'alta qualitat, que es tradueix en la millor nota de satisfacció d'oficina de particulars, un 8,63. El client, principalment britànic, alemany i francès, valora que parlin en el seu idioma i que l'oferta de productes s'adapti a les seves necessitats.

Banc Sabadell cobreix aquestes necessitats del client estranger amb una proposta de valor des de la realitat dels seus dos *targets* principals: turistes residencials i expatriats. Ambdós *targets* són clients molt digitalitzats i amb un ús elevat de transaccions *online*.

Tenint en compte aquestes necessitats i el perfil del client, el banc va llançar aquest any passat el Welcome Service, una plataforma *online* d'acollida i acompanyament per a expatriats i turistes residencials en què poden trobar assistència experta tant en solucions financeres com no financeres, i el *card transfer*, una operativa de transferència de divises amb la targeta bancària del seu país d'origen al compte en el banc, des de l'app o el web.

Banc Sabadell continua apostant pel segment de clients internacionals.

Joves

Finalment, en el sector de Joves, que engloba nens i joves fins a 30 anys, s'ha millorat l'oferta de producte i s'ha llançat el programa El meu Primer Sabadell, amb la intenció d'iniciar una relació a llarg termini que s'anirà adaptant a les necessitats financeres del seu cicle de vida.

Durant el 2017, el Compte Expansió s'ha adaptat per oferir a tots els joves entre 18 i 30 anys els avantatges de no pagar comissions, devolució de rebuts i serveis gratuïts sense la condició d'uns ingressos recurrents.

El programa El meu Primer Sabadell promou a cada franja d'edat i amb l'acompanyament de la família realitzar la primera experiència financera: el primer estalvi, el primer pagament amb targeta i la primera nòmina. Cadascuna d'aquestes experiències es recompensa, i es pot arribar fins a un màxim de 80 euros.

A més, el compromís d'acompanyar les famílies en l'educació financera dels més petits es materialitza en el web www.paraquesirveeldinero.com i el concurs solidari anual, un espai en què les famílies poden aprendre el valor dels diners i conceptes financers a través de jocs, concursos i material descarregable.

En relació amb els productes més destacats del segment de particulars, cal ressaltar que han estat condicionats per la tendència de tipus d'interès molt baixos, i davant d'aquesta situació s'ha mantingut una oferta continuada en productes com ara dipòsits referenciats, fons d'inversió i bons simples en funció de l'oportunitat de mercat. El flux de saldos de clients cap a fons d'inversió ha continuat a l'alça, cosa que ha fet situar la nostra quota

de mercat en fons d'inversió en un 6,25% al desembre de 2017, màxim històric dels últims anys. L'oferta de fons d'inversió s'ha focalitzat en fons perfilats i s'ha dotat d'una nova oferta de fons d'inversió garantits que donen oportunitat als nostres clients d'optar a majors rendibilitats garantint la recuperació del capital al venciment.

En relació amb els préstecs habitatge, es manté el canvi de tendència en el mercat immobiliari i hipotecari, i s'ha materialitzat en un creixement de la nova producció del 12% en import. Els clients han seguit demanant principalment hipoteques a tipus fix, que han representat un 68% sobre el total. A més, s'ha seguit innovant amb la comercialització de la nova Hipoteca Fixa Bonificada, producte que permet obtenir una bonificació en el tipus d'interès en funció dels productes vinculats que el client tingui contractats.

En consum, ha seguit una tendència a l'alça molt favorable durant el 2017 i ha destacat un augment significatiu de la contractació de préstecs a distància (les operacions contractades per canals *online* han pujat al 20%, mentre que el 2016 eren del 14%) i s'espera que segueixi incrementant. Per això, es té el focus posat en la transformació digital, per satisfer la immediatesa en temps de resposta i anàlisi i l'experiència de client.

El percentatge de contractació de préstecs preconcèdits es manté estable amb un lleuger ascens (un 47% respecte al 44% del 2016), i se segueixen potenciant la Línia Expansió (un crèdit preconcedit 100% *online* sense comissions) i el Préstec Puntual (un préstec no preconcedit al 0% d'interès), en campanyes estacionals per finançar despeses familiars de petits imports.

El meu Primer Sabadell, el millor programa per a nens i joves.

Dins de mitjans de pagament, el negoci de targetes ha continuat mantenint l'excel·lent ritme de creixement observat els darrers anys. El parc de targetes ha arribat a un increment del 6,5%, i ha augmentat la facturació en compres amb targetes en un 16,9%. Cal destacar l'evolució de Sabadell Wallet, la innovadora aplicació que permet pagar amb el mòbil, consultar operativa i gestionar l'ús de targetes o enviar o sol·licitar diners als contactes del telèfon intel·ligent a través del servei Bizum.

Els indicadors del negoci de TPV han crescut considerablement respecte al mateix període de l'any anterior. S'ha incrementat un +18,7% la facturació processada, de manera que la quota de mercat a Espanya és del 14,62%. L'entitat continua com a referent en pagaments per a vendes per Internet, amb un augment en cobraments *e-commerce* del +30,96%. Part d'aquest creixement se suporta en els més de trenta acords de col·laboració amb *fnitechs* processadores de pagaments i empreses *scrow*; la meitat d'aquests, per donar serveis a comerços ubicats a l'estranger (negoci *cross-border*).

Marques comercials

Banc Sabadell és la marca de referència que opera a la major part del mercat espanyol, excepte a Astúries i Lleó, on centra la seva activitat la marca SabadellHerrero; al País Basc, Navarra i La Rioja, on el protagonisme és per a la marca SabadellGuipuzcoano, i a la comunitat gallega, en la qual s'actua sota la marca SabadellGallego. La marca SabadellSolbank s'ocupa de manera prioritària de les necessitats del segment d'europaus residents a Espanya, mitjançant una xarxa d'oficines especialitzada que opera únicament a les Canàries, a les Balears i a les zones costaneres del sud i el llevant.

Les diferents marques comercials del banc han continuat millorant les xifres de marge de negoci i de nous clients, tant en empreses com en particulars; també han incrementat quotes de mercat, i s'ha aconseguit el lideratge en diversos segments de negoci.

Totes les marques han tingut una funció social i cultural destacable en els seus territoris d'influència gràcies a accions de patrocini i mecenatge. Les fites aconseguides per la resta de marques del grup durant el 2017 es presenten a continuació.

SabadellHerrero

L'exercici de 2017 ha suposat per a SabadellHerrero un nou avenç en el camí de transformació en què es troba immers amb l'objectiu final de guanyar eficiència en els seus processos i proporcionar una millor experiència de client, mantenint el lideratge pel qual destaca tant al Principat d'Astúries com a Lleó en qualitat de servei i com a principal proveïdor financer de les empreses.

Al tancament de l'any, més de 28.000 clients han rebut servei personal d'atenció remota a través del servei de

Gestió Activa amb millor conveniència pel fet de disposar d'un gestor per a les seves operacions en un horari ampliat i des de qualsevol lloc, de manera que s'eviten desplaçaments. La xarxa de distribució també s'ha renovat amb nous centres multidistribuïts en diversos punts de venda que comparteixen direcció i recursos per guanyar eficiència i capacitat d'atenció especialitzada. I tot això sense abandonar cap comarca en què la marca hagi estat històricament implantada. Un 27% del total dels clients eren atesos en aquests nous centres al tancament de l'exercici. Les noves oficines mòbils ha estat una altra iniciativa de renovació de la xarxa del banc en l'àmbit rural. Localitats i petites parròquies rurals que no tenien dimensió per sostenir una oficina convencional han trobat una solució en aquestes noves agències mòbils, dotades de l'última tecnologia, que permeten prestar un servei bancari ple i que recorren diàriament diferents nuclis rurals apropant-se a noves poblacions en què fins ara el banc no estava present. Durant el 2017 s'han posat en marxa 3 rutes que circulen per 15 poblacions, 3 de les quals no eren ateses pel banc amb anterioritat.

La transformació es basa també en les modernes tecnologies digitals per respondre a les noves demandes dels clients. SabadellHerrero comptava, al tancament del 2017, amb 153.155 clients digitals que es relacionen amb el banc a través dels seus ordinadors i dispositius mòbils.

La captació de nous clients ha estat novament un dels eixos principals de l'exercici. Un servei renovat i convenient ha atret 19.897 nous clients a SabadellHerrero: 4.067 noves empreses i 15.830 particulars s'han sumat, en l'exercici, a la base de clients.

Exponent d'una gestió i capacitació dels gestors per a la prestació del millor servei possible al client és el guardat atorgat al banc per la Federació Asturiana d'Empresaris (FADE), premi a la millor gestió de recursos humans 2016. El jurat del premi va valorar el desenvolupament de la política de recursos humans del banc i la seva creació de valor compartit, amb la promoció de més de 150 activitats relacionades amb l'esport, la salut i la solidaritat.

Els volums de negoci de SabadellHerrero van créixer fins a totalitzar 3.573 milions d'euros d'inversió i 7.522 de recursos al final de l'exercici, cosa que suposa taxes de creixement interanual del 0,6% i el 3,3%, respectivament.

El nou impuls al finançament de l'activitat de promoció immobiliària, amb vuit noves operacions d'inversió que van suposar posar en el mercat 333 habitatges, de manera que es van superar els anys d'atonia marcats per la passada crisi; la incorporació d'un nou servei centrat en el negoci turístic, amb 8 milions de producció de nova inversió en el sector, i les operacions complexes de finançament estructurat al sector naval van ser novetats destacades de l'exercici.

SabadellHerrero va renovar els seus suports en matèria de patrocini i mecenatge. Es va lliurar el Premi Álvarez Margaride, que distingeix trajectòries empresarials exemplars i que, en aquesta edició, va ser atorgat al doctor Luis Fernández Vega, catedràtic d'universitat i director mèdic de l'Institut Oftalmològic Fernández-Vega.

SabadellGallego

La marca gallega de Banc Sabadell s'ha consolidat com un referent a Galícia en tan sols tres anys. El coneixement de la marca entre els clients la situa entre les entitats més destacades del mercat regional, amb un índex de notorietat en ràpida expansió. Les enquestes de mesurament d'experiència de client col·loquen la marca àmpliament per sobre de la mitjana del seu mercat, i el flux d'entrada de nous clients, amb 21.692 captats el 2017, sumant 15.261 nous particulars i 6.431 empreses, reflecteix el seu dinamisme comercial.

El banc ha sabut compassar un notable creixement comercial amb una profunda transformació en la prestació dels seus serveis, en la seva distribució i lliurament als clients i en l'ocupació innovadora de l'espai digital.

Amb 95.342 clients digitals que es relacionen a distància amb el banc a través d'ordinadors, tauletes o mòbils i amb una utilització creixent en freqüència i penetració dels serveis digitals, el banc transforma el seu servei optimitzant les noves possibilitats tecnològiques i les demandes dels seus clients. Així mateix, la seva xarxa d'oficines incorpora els nous formats multiubicació, on s'atén ja el 30% de la seva clientela i les oficines mòbils per àmbit rural, que van obrir el 2017 la seva primera ruta a Galícia.

La inversió va créixer un 12% interanual, de manera que es va tancar l'exercici en 2.493 milions d'euros, i els recursos de clients van arribar als 3.751 milions, amb els fons d'inversió com a component més destacat, amb un increment interanual del 13,58%.

És ressenyable la progressió del banc en el segment d'empreses i negocis, en què a les fórmules de finançament tradicional s'hi van afegir nous desenvolupaments especialitzats en finançament immobiliari, negoci turístic i finançament estructurat al sector naval. El sector agrari, en què el banc compta amb una àmplia xarxa d'oficines en el rural galleg, va ser també un segment d'atenció preferent i desenvolupament d'una oferta especialitzada.

Mostra del seu compromís amb l'empresa gallega és la col·laboració que SabadellGallego manté amb la Conselleria d'Economia i Indústria, que va desenvolupar Galícia Indústria 4.0 - Agenda de Competitivitat Industrial, instrument per a la planificació de la política industrial executada per la Xunta de Galícia els anys 2015-2020. El banc forma part del grup de treball de directius de grans empreses tractores que busca identificar i consensuar noves mesures per avançar en la modernització del teixit empresarial galleg i millorar la competitivitat i la creació de més ocupació industrial de qualitat.

En l'àmbit social i cultural, Banc Sabadell va oficialitzar el préstec, en règim de comodtat, d'una gran part del fons històric de Banco Gallego a la Xunta de Galícia, per a la seva custòdia a l'Arquiu de Galícia, institució adscrita a la Conselleria de Cultura, Educació i Ordenació Universitària, amb seu a la Ciutat de la Cultura, a Santiago de Compostel·la. La documentació, que ha estat restaurada i inventariada per l'Arxiu Històric de Banc Sabadell (AHBS), inclou el període cronològic comprès entre el 1760 i el 1900.

SabadellGuipuzcoano

Els indicadors de qualitat de servei a clients de Sabadell-Guipuzcoano van millorar durant el 2017, i van superar tant els objectius establerts com la mitjana de tota la xarxa d'oficines.

Els resultats de negoci de l'exercici de SabadellGuipuzcoano, reflectits en els epígrafs més rellevants del Pla comercial i recollint la seva evolució respecte de l'exercici anterior, van ser els següents: sota el Pla nord s'ha aconseguit contribuir a millorar de manera notable tots els indicadors de negoci de l'entitat, amb un fort creixement també en captació de particulars i empreses, increments importants en volums i ingressos, i una excel·lent adaptació al nou model comercial i al procés digital. El 2017, s'han captat 23.843 nous clients, 17.574 particulars i 6.269 empreses; s'ha assolit un increment de la inversió del 4,8% i del 8,12% en fons d'inversió, i s'ha aconseguit un increment en notorietat en el seu àmbit geogràfic, que cap a finals d'any se situava prop del 29,70%.

La valoració d'aquests resultats, atès el context econòmic en què s'han produït, és molt favorable, i és oportú assenyalar que s'han produït a través de l'aplicació estricta de la sistemàtica comercial i prestant especial atenció a una de les principals pautes d'actuació comercial: la qualitat del servei als clients, en la qual una vegada més les oficines de SabadellGuipuzcoano han destacat.

Així, la xarxa de la marca va merèixer una qualificació de 8,66 en el sistema de control de qualitat conegut com a Mystery Shopper, i va obtenir un índex de satisfacció global d'oficines (SGO) de 8,63, de manera que va superar en ambdós casos els objectius generals de qualitat establerts pel banc.

Una de les facetes més pròpies de la gestió específica de la presència de la marca i la notorietat en el seu àmbit geogràfic específic és la relacionada amb la comunicació, els patrocinis i les relacions institucionals.

Aquesta intensa activitat es desplega en diferents àmbits, però amb una única política de rellevància pública ben definida i executada, presència institucional, suport al negoci i proporcionalitat de mitjans.

Lesdeveniment principal va continuar sent, com els anys anteriors, el patrocini de la volta ciclista al País Basc, que durant el 2017 es va desenvolupar per territori del País Basc i de Navarra, i va ampliar, per tant, la seva influència i suport a la marca també en la comunitat foral. L'entitat també va patrocinar i col·laborar amb diferents esdeveniments esportius, com la prova Mendi Trail de Bilbao, el torneig de golf al Reial Club de Pedreña o la Gala Anual de l'Associació de la Premsa Esportiva de Guipúscoa, en què es tria el millor esportista guipuscoà de l'any, que en l'edició passada li va tocar a la piragüista Maialen Chourraut, medallista d'or en els Jocs Olímpics de Rio.

En l'àmbit socioeconòmic, SabadellGuipuzcoano va participar durant el 2017 en l'organització i el foment de diferents fòrums, dels quals van destacar el Fòrum Econòmic amb el diari *El Correo*, el Fòrum Diario Montañés i el Fòrum de Col·legis Professionals d'Aragó, en què van

ser convidats els presidents i directors dels col·legis professionals més importants de la comunitat.

Finalment, SabadellGuipuzcoano ha continuat donant suport i impulsant la concessió de diferents premis i distincions, com el Premi a l'Empresa Guipuscoana juntament amb la Cambra de Comerç, el Premi Aragonès de l'Any en col·laboració amb *El Periódico de Aragón* o el Premi a les Arts i les Lletres, organitzat per l'*Heraldo de Aragón*.

ActivoBank

ActivoBank, amb 49.500 clients en tancar l'any 2017, ha focalitzat la seva activitat comercial en la gestió patrimonial, i ha aconseguit uns volums de 757,2 milions d'euros. Cal destacar l'increment de saldos en comptes, d'un 14,4%, i el dels recursos fora del balanç, d'un 5%. Els fons d'inversió han crescut un 13,5%, amb un volum de 135 milions d'euros, i les pensions totalitzen 40,5 milions d'euros.

BStartup

En els seus quatre anys de vida el programa BStartup ha col·locat Banc Sabadell com la institució financera referent en el sector emprenedor espanyol.

BStartup és el programa que va crear Banc Sabadell al novembre de 2013, destinat a donar suport en el seu desenvolupament a les joves empreses innovadores i tecnològiques. El seu objectiu és doble: d'una banda, es persegueix la notorietat i la consideració del banc com el que dona més suport a les joves empreses tecnològiques i a la innovació i la transformació digital, i, de l'altra, té un objectiu de negoci, des del convenciment que d'entre aquestes joves empreses sorgiran grans companyies de futur. El banc els vol donar suport des del primer moment. Per això s'ofereix un programa holístic, tenint en compte tot el que una *startup* pot buscar en un banc:

- Producte i servei bancari especialitzat en *startups*. Les *startups* tenen models de desenvolupament i finançament diferents de les empreses tradicionals. Per això els oferim atenció en 50 oficines especialitzades a tot Espanya, amb gestors que comprenen millor el seu funcionament i les seves necessitats, oferint-los productes específics i un circuit de riscos especial. Aquest any 2017 s'ha treballat en un nou model de distribució que es posarà en marxa el 2018, així com en nous productes especialitzats, dels quals ja s'ha llançat l'Assegurança RC BStartup, en col·laboració amb AXA.
- Inversió en *equity*: BStartup inverteix en les *startups* amb una filosofia centrada en el suport als emprenedors i la notorietat, sense oblidar la rendibilitat. A més,

el banc disposa ara de dos instruments més d'inversió en *startups*: Sabadell Venture Capital, amb focus en la rendibilitat financera, adreçada a *startups* en fases posteriors a BStartup10, i InnoCapital d'InnoCells, orientada a les inversions estratègiques. El vehicle d'inversió BStartup10 es dirigeix a negocis digitals en fase inicial. Se seleccionen 10 projectes a l'any per invertir 100.000 euros en cadascun d'ells i se'ls facilita, a més, un acompanyament personalitzat per afavorir-ne l'establiment al mercat i l'accés a posteriors rondes d'inversió. En aquests moments es compta amb 33 participades. El 2017 s'ha canviat el procediment de selecció, i s'ha passat de dues convocatòries a l'any a un model d'inversió contínua.

- Innovació col·laborativa: BStartup és un radar d'innovació per la seva posició privilegiada, ja que està present en tots els fòrums d'empreses innovadores, té convenis amb nombroses entitats que donen suport a la creació de noves iniciatives i està fortament integrat en el sector emprenedor espanyol. Per això identifica i rep propostes que des d'una òptica d'*open innovation* poden ajudar a accelerar el ritme d'innovació del banc. BStartup filtra i deriva les possibles oportunitats a altres direccions. Durant aquest any 2017 hem estructurat aquests fluxos en el programa BS Open to Innovation.

D'altra banda, aquest any BStartup ha participat activament en 163 esdeveniments d'emprenedoria en 31 ciutats de tot el territori espanyol. A més, aquest any s'han signat 30 convenis nous de col·laboració amb entitats que donen el seu suport a emprenedors i que prescriuen els serveis del banc. Gràcies a tot això, el 2017 s'ha consolidat la notorietat de BStartup en els mitjans (954 aparicions en premsa escrita i *online*) i l'impacte en xarxes socials (s'han assolit els 7.853 seguidors a Twitter), sempre amb un sentiment positiu.

BStartup ha generat una marca amb capacitat de tracció, i ha aconseguit col·locar el banc com a líder del segment en la percepció del mateix sector emprenedor. Pel que fa a la generació de negoci directe, s'han gestionat 332,73 milions d'euros (111,31 milions d'euros d'actiu i 221,42 milions d'euros de passiu), un 9,46% més que l'any anterior, i s'ha generat un marge de 8,06 milions d'euros amb un total de 2.732 clients (increment del 17,66% respecte a l'any anterior).

Bancassegurances

Un negoci orientat a la fidelització del client.

BanSabadell Vida

Primes de vida el 2017

2.669,4M€

Primes assegurances de protecció vida el 2017 (variació interanual)

281,84M€ (+11%)

Saldo d'estalvi gestionat el 2017

7.850,2M€

Benefici aportat al grup el 2017

302,0M€

BanSabadell Pensions

Fons gestionats el 2017

3.515,5M€

Dels que corresponen a plans de pensions individuals i associatius el 2017 (variació interanual)

2.028,0M€ (-5%)

Plans de pensions d'ocupació el 2017 (variació interanual)

1.487,4M€ (+1%)

Benefici aportat al grup el 2017

-4,0M€

BanSabadell Assegurances Generals

Primes el 2017 (variació interanual)

226,8M€ (+5%)

Benefici aportat al grup de 2017

6,3M€

BanSabadell Previsió, E.P.S.V.

Estalvi gestionat el 2017

315,4M€

BanSabadell Mediació

Ingressos per comissions el 2017

133,3M€

Primes mitjançades el 2017

3.097,6M€

Benefici aportat al grup el 2017

32,4M€

El 31 de desembre de 2017, el negoci d'assegurances i pensions de Banc Sabadell s'estructura de la manera següent: — BanSabadell Vida, BanSabadell Pensions i BanSabadell Assegurances Generals, en *joint venture* des de 2008 amb el grup assegurador Zurich.

— BanSabadell Mediació és la societat de mediació d'assegurances del banc. Té caràcter d'operador de bancassegurances vinculat a través del qual es realitza el procés de distribució d'assegurances a la xarxa d'oficines del banc.

— BanSabadell Previsió, E.P.S.V., entitat que comercialitza plans de previsió social per als clients del País Basc.

El 2017 s'han realitzat les vendes de les companyies Exel Broker de Seguros, S.A., corredoria d'assegurances provinent de l'adquisició de Banco Guipuzcoano, i Mediterráneo Vida, S.A de Seguros y Reaseguros, procedent de l'adquisició de Banco CAM. A més, BanSabadell Vida ha signat un contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe, S.A., sucursal a Espanya, sobre la major part de la cartera de vida-risc al juliol de 2017, i ha cobrat una comissió anticipada de 684 milions d'euros, que ha suposat per al grup un ingrés net d'aproximadament 253,5 milions d'euros.

Banc Sabadell ha continuat establint les claus estratègiques per transformar el negoci d'assegurances i pensions adaptant-lo als nous reptes del mercat. Aquests reptes es basen en la major orientació al client, oferint-li una cobertura global a través de Sabadell Protecció, nou programa de fidelització personalitzat, a més de la digitalització dels processos de negoci.

En l'exercici de 2017, BanSabadell Vida aconsegueix uns volums de negoci que el situen en la segona posició del rànquing espanyol del sector per volum total de primes de vida i en cinquena posició del rànquing espanyol del sector per volum de primes d'assegurances i estalvi gestionat, segons les últimes dades publicades al tancament de l'exercici. El benefici net ha augmentat respecte a exercicis anteriors a causa, principalment, de la comissió rebuda per l'operació de reassegurança amb Swiss Re esmentada anteriorment.

D'altra banda, els volums gestionats per Sabadell Pensions situen l'entitat en el novè lloc del rànquing total del sistema, segons les últimes dades publicades al tancament de l'exercici. El resultat negatiu de l'exercici de Sabadell Pensions ha estat de 7,5 milions d'euros, i incorpora un ajust negatiu derivat dels acords d'exclusivitat amb Zurich el 2014. En relació amb Sabadell Assegurances Generals, cal destacar l'increment del 5% respecte a l'any anterior del volum de primes, principalment en assegurances de la llar.

Sabadell Consumer Finance

Transformació en entitat de crèdit.

Marge brut el 2017

60,4M€

Variació marge brut

+7,5%

Benefici aportat al grup

17,5M€

Sabadell Consumer Finance és la companyia del grup especialitzada en el finançament al consum des del punt de venda, i desenvolupa la seva activitat a través de diversos canals, establint acords de col·laboració amb diferents punts de venda detallista.

A fi de potenciar les capacitats de la companyia cap a un model de bancaritzat que posi en valor l'especialització en el negoci de finançament al consum, s'ha completat durant aquest any 2017, amb l'autorització del Banc Central Europeu, la transformació efectiva de Sabadell Consumer Finance en entitat bancària.

Aquest context permetrà a la societat dotar-se de capacitats especialitzades addicionals, necessàries per capturar noves oportunitats de negoci, i millorar processos i incrementar l'oferta comercial per garantir una ràpida resposta a les necessitats dels nostres clients.

La continuada tendència a l'alça en el consum privat i en el seu finançament ha propiciat per al negoci un increment del volum de clients i d'operacions vives respecte a l'any anterior, a més d'un increment en les quotes de participació en el mercat.

L'activitat comercial el 2017 ha continuat millorant respecte als exercicis anteriors, i destaquen els increments en marge comercial i d'explotació.

De la mateixa manera, l'eficàcia en el recobriment ha permès mantenir els nivells baixos de morositat, que ha situat la ràtio de mora en el 3,5%. Així mateix, la ràtio de cobertura ha estat del 128,0%.

Durant l'any s'ha potenciat la comercialització de targetes de crèdit mitjançant acords comercials amb marques rellevants, s'han posat les bases per a la comercialització a través de comerç electrònic i s'ha incrementat la venda associada. En l'activitat total de la companyia s'han realitzat 314.057 noves operacions a través dels 10.000 punts de venda distribuïts per tot el territori espanyol, que han suposat una entrada de noves inversions el 2017 de 708 milions d'euros, fet que ha comportat que el risc viu total de la companyia se situï per sobre dels 1.000 milions d'euros.

Així mateix, per donar suport al creixement del negoci s'ha continuat fomentant l'ús de les eines tecnològiques implementades. En aquesta línia, s'ha potenciat la firma electrònica dels contractes de préstec, tant en mòbils com en *tablets*, i ha arribat fins al 58% del total d'operacions.

Tot això ha facilitat el manteniment de la ràtio d'eficiència en percentatges baixos del 31,8%.

Banc Sabadell es manté en el cinquè lloc tant per volum de patrimoni com per nombre de SICAVs dins de les entitats espanyoles.

Aspectes destacats

- Increment destacat del marge d'interessos i comissions.

Benefici abans d'impostos

137M€
(+15,1%)

Marge d'interessos

+28,9%

Descripció del negoci

Banc Sabadell presenta una oferta global de productes i serveis d'inversió per als clients que confien al banc els seus estalvis i inversions. Això cobreix des de l'anàlisi d'alternatives fins a la intervenció en els mercats, la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia.

Mercats i Banca Privada manté la seva vocació d'oferir i dissenyar productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, així com incrementar i diversificar la base de clients. Tot això assegurant la consistència dels processos de negoci amb una anàlisi rigorosa i de qualitat reconeguda i transformant el model de relació cap a la multicanalitat. Agrupa així les activitats següents:

- SabadellUrquijo Banca Privada és la unitat de Banc Sabadell adreçada a oferir solucions integrals a clients que, per les seves necessitats particulars, requereixen un servei i una atenció especialitzada i a mida, compaginant el valor de l'assessorament en banca privada amb la solidesa financera i la capacitat de producte d'un banc universal. L'equip comercial compta amb el suport i la col·laboració d'experts en productes i en assessorament fiscal i patrimonial que aporten solucions personalitzades i eficients als clients.

Mercats i Banca Privada

SabadellUrquijo Banca Privada

Asset Management i Anàlisi

Tresoreria i Mercat de Capitals

Contractació i Custòdia de Valors

Direcció d'Estratègia de Negoci
d'Estalvi i Inversió

- Asset Management i Anàlisi constitueix una àrea separada dedicada a l'orientació i recomanació d'inversions i a la gestió discrecional o col·lectiva de les inversions de clients particulars, empreses i inversors institucionals. Engloba en el seu perímetre dues àrees separades encara més especialitzades: Sabadell Asset Management, societat matriu del grup de societats gestores d'institucions d'inversió col·lectiva, i la Direcció d'Anàlisi. És, per tant, responsable de la decisió del catàleg de continguts, publicacions i recomanacions de la Direcció d'Anàlisi de Banc Sabadell. La seva missió també és enquadrar el negoci de gestió d'inversions a través de les gestores d'institucions d'inversió col·lectiva i a través d'altres gestores no vinculades.
- Tresoreria i Mercat de Capitals és l'àrea encarregada de proporcionar al client solucions de finançament, productes d'inversió i serveis de mitigació i cobertura de riscos financers. Aquestes solucions s'ofereixen tant a través de la xarxa comercial com de l'equip d'especialistes de la unitat. Així mateix, des de Tresoreria es gestionen en el mercat els riscos generats per les posicions generades pels clients. A més, Tresoreria proporciona suport tàctic a la Direcció Financera, i és la responsable de la liquiditat conjuntural del banc, així com de la gestió i el compliment dels seus coeficients i les ràtios reguladores, gestionant el risc de tipus d'interès i tipus de canvi generats per l'activitat del grup.
- Contractació i Custòdia de Valors porta a terme les funcions d'intermediació de Banc Sabadell en qualitat de membre dels mercats de renda variable, que consisteixen en el fet de tramitar i executar les ordres de compravenda de valors directament a través de la mesa de contractació, i és responsable, com a *product manager*, de la renda variable en el grup. Així mateix, crea i dirigeix l'oferta de producte de custòdia i dipositaria.
- La Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió ha tingut com a objectiu donar resposta al nou entorn regulador des d'una perspectiva de negoci, aprofitant l'oportunitat per establir un avantatge diferencial en la proposta de valor en els productes, tenint en compte l'aparició de nous canals i solucions tecnològiques, a fi de propiciar els canvis necessaris en l'activitat de comercialització i assessorament relacionada amb productes d'estalvi i inversió.

Prioritats de gestió el 2017

El banc disposa d'un procés de generació i aprovació de productes i serveis que garanteix que tota l'oferta dirigida als clients supera els requeriments en termes de qualitat, rendibilitat i adequació a les necessitats del mercat. La revisió permanent dels procediments i les pràctiques d'identificació i coneixement dels clients assegura que les ofertes realitzades i l'orientació de les inversions s'efectuen tenint en compte aquest coneixement i que es compleixen totes les mesures de protecció derivades de la Directiva

de Mercats d'Instruments Financers (MiFID II) i la seva transposició en la regulació del nostre país.

El nou i exigent marc regulador està propiciant canvis en l'activitat de comercialització i assessorament relacionada amb productes d'estalvi i inversió. El banc ha decidit afrontar i té com a objectiu donar resposta al nou entorn regulador des d'una perspectiva de negoci, aprofitant l'oportunitat per establir un avantatge diferencial en la proposta de valor en els productes tenint en compte l'aparició de nous canals i solucions tecnològiques.

L'esforç per adequar l'oferta de productes i serveis a les necessitats de cada client continua reforçant i millorant la posició del banc en la intermediació i l'accés a nous mercats, així com el fet d'oferir nous serveis al client, generar noves oportunitats d'inversió i seguir consolidant el reconeixement de la marca d'aquest negoci: SabadellUrquijo Banca Privada.

En aquest exercici, el protagonisme en les subscripcions de fons d'inversió de Sabadell Asset Management ha estat per als fons d'inversió perfilats, que han multiplicat per 1,8 vegades el seu patrimoni fins a arribar als 5.067,7 milions d'euros sota gestió, i han continuat amb l'elevada acceptació d'anys anteriors. Aquesta gamma de fons d'inversió perfilats es gestionen amb l'objectiu de mantenir un nivell de risc constant, fins i tot en diferents moments de mercat. Entre aquests destaca, per la seva centralitat en les preferències de risc dels inversors, Sabadell Prudente, FI, que disposa de 85.388 partícips i acumula un patrimoni de 4.463,9 milions d'euros al tancament de 2017.

Per aconseguir l'objectiu de desenvolupament i potenciació de l'activitat de Mercat de Capitals, la unitat continua focalitzant la seva activitat en el fet de reforçar la relació amb els clients, tant del segment de clients corporatius com de clients d'empreses, a fi d'aportar valor a la relació global amb els clients del banc.

El que fa a l'activitat de *trading*, la borsa espanyola va negociar en renda variable 1.283.813,28 milions d'euros el 2017, cosa que representa un increment del 0,04% respecte a les xifres de l'any anterior.

Banc Sabadell ha aconseguit finalitzar l'any com a entitat líder en el mercat espanyol de BME amb una quota del 14,77%.

La Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió ha centrat la seva activitat el 2017 en la definició i implantació de la nova proposta de valor en estalvi-inversió de Banc Sabadell. L'entrada en vigor de MiFID II ha estat un element central per a la definició d'aquesta, però els desenvolupaments s'han realitzat tenint en compte el canvi de context en l'activitat bancària en general i en els productes d'estalvi-inversió en particular. Factors com uns tipus d'interès estructuralment baixos o la digitalització també han estat tinguts en compte com a claus.

Magnituds principals del negoci

En milions d'euros

T3 Principals magnituds del negoci Mercats i Banca Privada

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	45	58	28,9
Resultats pel mètode de la participació i dividends	—	—	—
Comissions netes	178	188	5,6
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	10	1	(90,0)
Altres productes/càrregues d'explotació	(2)	(2)	—
Marge brut	231	245	6,1
Despeses d'administració i amortització	(112)	(105)	(6,3)
Marge d'explotació	119	140	17,6
Provisions i deterioraments	—	(3)	—
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	—	—	—
Resultat abans d'impostos	119	137	15,1
Impost sobre beneficis	(35)	(41)	17,1
Resultat després d'impostos	84	96	14,3
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	84	96	14,3
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	37,8%	38,2%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	47,8%	42,5%	—
Ràtio de morositat (%)	1,4%	0,5%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	41,7%	71,0%	—
Actiu	9.210	8.858	(3,8)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	1.853	2.175	17,4
Passiu	8.988	8.631	(4,0)
Recursos de clients en el balanç	6.880	6.367	(7,5)
Capital assignat	222	227	2,3
Recursos de clients fora del balanç	14.064	17.213	22,4
Altres indicadors			
Empleats	533	531	—
Oficines	12	10	—

Fins al mes de desembre de 2017 s'ha superat la xifra de 2.000 milions d'euros d'import contractat en carteres de gestió discrecional, amb prop de 5.000 contractes. La xifra de fons d'inversió ha arribat als 7.629 milions d'euros. El nombre de Sicav al desembre de 2017 puja a 178 amb un volum de negoci de 2.138 milions d'euros, i l'increment respecte al mes de desembre de 2016 és de 116 milions d'euros (un 5,7%), de manera que s'ha aconseguit una quota de mercat de patrimoni gestionat i de nombre de Sicav del 6,67% al desembre de 2017. La xifra de volum de negoci arriba als 26.396 milions d'euros (al desembre de 2017), i el nombre de clients, als 30.000.

El benefici net al desembre de 2017 puja a 96,0 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 14,3%. El marge brut de 245,1 milions d'euros s'incrementa un 6,1%, i el marge bàsic de 245,8 milions d'euros s'incrementa un 9,8% (T3).

El marge d'interessos de 57,8 milions d'euros s'incrementa interanualment un 28,9% pels bons resultats obtinguts en Tresoreria i Mercat de Capitals.

Les comissions netes se situen en 188 milions d'euros, un 5,6% superior a l'any anterior a causa de majors comissions en fons d'inversió i en valors.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -105,4 milions d'euros i es redueixen un -6,3%.

Les provisions i els deterioraments arriben a -2,7 milions d'euros.

La inversió creditícia neta creix un +17,4%, concentrat en els clients cotutelats; els recursos de clients en el balanç

baixen un -7,5% pel transvasament cap a productes de recursos de fora del balanç, que creixen un +22,4%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

SabadellUrquijo Banca Privada

La xifra de volum de negoci arriba als 26.396 milions d'euros, i el nombre de clients, als 30.000.

Equip comercial

Banquers

178

Oficines especialitzades

10

Centres d'atenció

20

Durant el 2017 s'ha mantingut la premissa clau del negoci: el servei i l'atenció personalitzada al client, centre de totes les activitats que es desenvolupen en el dia a dia des dels dos models de negoci existents a la unitat, el model de cotutela i el de 360º. En el primer, donant tot el suport comercial i un assessorament professional a la xarxa d'oficines i clients de Banc Sabadell. En el segon, portant a terme una gestió integral de les deu oficines existents.

Des del punt de vista de l'oferta s'ha treballat en la idea de dissenyar i posar a disposició de la clientela els productes més adequats i rendibles d'acord amb el seu perfil de risc. En aquest sentit, els fons d'inversió, les carteres de gestió discrecional i els productes estructurats han seguit ocupant les primeres posicions.

Com a complement s'han seleccionat alternatives d'inversió enfocades a productes de gestió alternativa i capital de risc, en què els fons d'autor, o l'entrada en sectors nínxol, molt específics, amb una liquiditat limitada, han permès augmentar la diversificació i donar resposta a la demanda d'inversors sofisticats. Tot això ha permès aprofundir en l'*asset allocation*, i oferir, al mateix temps, una explicació detallada de les seves característiques principals.

En aquest període es va mantenir l'enfocament per segments de clients, ja que la identificació de grups homogenis amb característiques comunes ha permès dissenyar millor l'oferta requerida. En aquest sentit, es va aprofundir en la gestió comercial del segment d'EAFI, Institucions Religioses o Sports & Entertainment, potenciant la signatura d'acords i relacions comercials que van

permetre seguir aportant valor al servei ofert, així com ampliant la gamma existent amb la incorporació de noves categories de fons, per exemple, la d'inversions socialment responsables (ISR).

El 2017 ha estat un any de treball d'adequació a la Directiva MiFID II, que entrarà en vigor al gener de 2018. Això suposa fer un pas més en la millora de la qualitat de servei de protecció i de transparència total d'informació i de preus, fet que permetrà al client escollir amb més facilitat i rapidesa. Això ha comportat tant l'adequació i el desenvolupament dels sistemes informàtics com la definició de la política comercial que es posarà a disposició dels clients.

A això cal unir-hi la previsible tendència del mercat cap a un entorn de més volatilitat i modificacions en la corba de tipus, fet que ja, des de 2017, ha obligat a revisar en detall l'evolució de les carteres, sobretot les de caire més conservador.

El compromís amb l'oferta d'un servei de qualitat ha fet que la xarxa de banquers continuï la seva formació, de manera que ha aconseguit el 2017 noves certificacions EFPA, cosa que garanteix el compliment de les exigències de la nova regulació.

La gestió del client en mobilitat i la necessitat d'adaptació als desenvolupaments tecnològics que permetin la contractació fora de les oficines continuen sent clau en el dia a dia de SabadellUrquijo, alineant-se, de la mateixa manera que la resta de l'entitat, a la premissa "Ser on siguis".

Els fons d'inversió perfilats gestionats per Sabadell Asset Management multipliquen per 1,7 vegades el seu patrimoni.

Patrimoni sota gestió el 2017

290,0M€

El model de negoci d'Asset Management i Anàlisi es caracteritza per la prioritat de la recerca de l'encert en la formulació de les recomanacions d'inversió resultants de l'anàlisi sobre els mercats d'accions cotitzades i sobre els instruments de deute públic i privat, així com la recomanació de presa de posicions en les diferents classes d'actius d'inversió. Les recomanacions dels nostres analistes constitueixen el fonament de les nostres propostes de solucions d'inversió.

També es caracteritza per l'excel·lència dels fons d'inversió que es proposen i dels serveis de gestió discrecional o col·lectiva oferts amb l'aspiració de mantenir la seva alta fiabilitat, sostenibilitat, consistència i excel·lent rendibilitat, sempre en benefici de l'inversor.

S'adequa l'oferta a la consecució de bones rendibilitats per part dels inversors en funció de les seves diferents necessitats, de la seva experiència financera, de la seva capacitat per assumir riscos, de les seves necessitats de liquiditat i de les seves aspiracions de rendibilitat. Amb aquesta finalitat es persegueix millorar el coneixement per part dels inversors de l'ús recomanat per als fons d'inversió i entitats de capital de risc que es proposen i també per als serveis de gestió discrecional o col·lectiva.

Finalment, es caracteritza per la incorporació d'estalviadors a l'ús de les solucions d'inversió que els donin accés a les millors oportunitats de preservar o revalorar els seus diners mitjançant la gestió fiduciària professional i la inversió col·lectiva. Es tracta d'incrementar l'ús, no tan sols dels inversors més habituals i experimentats, sinó també dels estalviadors més modestos, de les solucions d'inversió que els ajudaran a superar l'actual entorn de tipus d'interès baixíssims, assumint riscos acceptables i un horitzó de maduració en les seves posicions d'inversió.

Durant l'any s'ha impulsat l'oferta de nous fons garantits de rendiment variable, i s'han emès noves garanties de revaloració sobre quatre fons garantits per un import de 412,7 milions d'euros. En tancar el 2017, el conjunt de fons garantits representen 3.782,0 milions d'euros de patrimoni. El pes dels fons garantits en el conjunt dels fons d'inversió de dret espanyol sota la gestió de Sabadell Asset Management ha disminuït fins al 23,0%, des del 28,4% de l'any anterior.

El 2017, Sabadell Asset Management ha realitzat tres processos de fusió de fons d'inversió, amb el resultat de l'absorció de cinc fons d'inversió per altres de la mateixa especialitat inversora, en interès dels partícips. En acabar l'exercici, eren 243 les institucions d'inversió col·lectiva de dret espanyol gestionades per Sabadell Asset Management (64 fons d'inversió, una societat d'inversió immobiliària i una societat d'inversió de capital variable) i SabadellUrquijo Gestión (177 societats d'inversió de capital variable), i eren 2 les entitats de capital de risc gestionades per Sabadell Asset Management (2 fons de capital de risc).

Els fons d'inversió de Sabadell Asset Management han rebut destacats reconeixements. L'any 2017, l'agència Fitch Ratings ha reconegut l'alta qualitat de la gestió de tres fons de renda fixa i dos fons de renda variable de Sabadell Asset Management, i els ha assignat un ràting qualitatiu de "proficient".

Sabadell Asset Management acumula, al tancament de l'exercici, un patrimoni sota gestió en fons d'inversió de dret espanyol de 16.434,8 milions d'euros, un 16,4% superior al del tancament de l'any anterior i per sobre del creixement del sector, que ha estat de l'11,6% (T4). Amb aquest volum de patrimoni gestionat s'ha superat el 6% de quota en el patrimoni gestionat pels fons d'inversió

T4 Fons d'inversió de dret espanyol

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Patrimoni gestionat (en milions d'euros)	9.102,4	5.844,5	5.609,6	4.312,4	4.203,3	4.443,2	6.356,7	9.952,6	13.091,3	14.122,7	16.434,8
Quota de mercat (en percentatge)	3,81	3,49	3,44	3,12	3,29	3,63	4,13	5,11	5,95	6,01	6,25
Nombre de partícips	374.522	217.360	218.761	195.140	192.282	197.954	270.552	438.582	608.858	623.749	705.682

espanyols. Sabadell Asset Management és la quarta gestora amb més patrimoni gestionat en fons d'inversió de dret espanyol el 2017, que ha millorat any rere any. L'increment de partícips durant l'any ha estat de 81.933, cosa que suposa un creixement del 13,1% anual.

Posant en valor la seva capacitat i experiència, Sabadell Asset Management condueix la gestió discrecional de carteres d'inversió de clients de Banc Sabadell. Aquesta es configura com un repertori de solucions d'inversió, de vegades modelitzada i de vegades personalitzada, és a dir, com una resposta àmplia de serveis ajustada a les necessitats de clients actuals i potencials del banc. En aquest capítol de serveis de gestió discrecional destaca, un any més, l'èxit de BS Fons Gran Selecció, que suma 19.675 contractes sota gestió, amb un patrimoni total de 2.081,3 milions d'euros el 2017, des dels 18.468 contractes i 1.800,5 milions d'euros al tancament de 2016.

Sabadell Asset Management també exerceix activitats de gestió i administració de carteres per compte d'altres inversors institucionals. El patrimoni inclòs en aquests conceptes puja a 6.618,9 milions d'euros a la fi de 2017.

El servei d'anàlisi aspira a orientar la presa de posicions mitjançant la prospecció, identificació, selecció i recomanació d'oportunitats d'inversió.

Durant el 2017, el nostre servei d'anàlisi ha reforçat la seva producció d'informes, tant de recomanacions borsàries com de recomanacions relatives a instruments de deute públic i privat. S'ha incrementat el nombre d'accions cotitzades analitzades a Espanya i la resta d'Europa. Passa el mateix amb les emissions de deute privat analitzades, ja sigui de les considerades d'alta qualitat creditícia com de les conceptuades com de més risc creditici. El catàleg d'informes s'ha desenvolupat avançant en l'estudi i seguiment d'índexs i sectors de renda variable i en l'anàlisi del deute emès pels governs sobirans, per les agències governamentals, empreses i organismes supranacionals.

La publicació dels informes, tant en forma de text com en format audiovisual, ha arribat el 2017 a més de 7.000 destinataris. Contribuïm amb la visió de la nostra anàlisi a la premsa especialitzada i generalista, actuant com a font d'opinió financera experta i primerenca per aconseguir-ne la divulgació universal.

El servei d'anàlisi de Banc Sabadell ha rebut destacats reconeixements. El 2017 ha estat premiat amb el quart lloc com a millor casa d'anàlisi d'Ibèria en estimacions i recomanacions segons Starmine de Thomson Reuters.

Tresoreria i Mercat de Capitals

Focalitzant la seva activitat a reforçar la relació amb els clients.

El volum negociat en productes de cobertura del risc de tipus de canvi ha suposat un increment del 32% sobre l'exercici anterior.

L'evolució del negoci gestionat per Tresoreria i Mercat de Capitals està condicionada per l'entorn macroeconòmic. L'exercici de 2017 ha estat positiu per a molts dels actius financers, especialment els de més risc. A això hi deu haver contribuït: (i) la millora del creixement econòmic, amb un patró de comportament molt sincronitzat en l'àmbit global; (ii) l'anunci del començament de la normalització monetària a Europa i al Regne Unit i la continuació de la contracció monetària als Estats Units, i (iii) la dissipació d'alguns dels riscos geopolítics tant als Estats Units com al Regne Unit. Tot això ha propiciat unes volatilitats molt reduïdes i una alta correlació entre els actius, fet que s'ha traduït en el bon comportament dels índexs borsaris, *commodities* i actius *non-investment-grade*.

En l'àmbit de Mercat de Capitals, la conjuntura macroeconòmica, amb tipus d'interès inusualment baixos i excés de liquiditat en el sistema, ha propiciat que les companyies, en la seva recerca de finançament, s'hagin decantat pel

curt termini i hagin fet prevaldre l'emissió de pagarés per sobre de l'emissió de bons.

L'entorn macroeconòmic actual ha permès un augment significatiu de la transaccionalitat en divises i en productes de cobertura de risc de tipus de canvi. Per la seva banda, els baixos tipus d'interès i la baixa volatilitat han derivat en un mercat amb uns volums decreixents al llarg de l'any en certs serveis d'inversió oferts, particularment en renda fixa.

Cal destacar l'impacte que ha tingut en l'exercici el procés d'adaptació al nou entorn de mercat derivat dels canvis reguladors, que suposen un veritable repte i una gran oportunitat. Tresoreria i Mercat de Capitals ha col·laborat activament amb diferents unitats del banc durant l'exercici per assegurar la correcta implementació del nou marc regulador derivat de la normativa MiFID II i la cobertura de les necessitats del client.

Enguany el banc continua com un dels principals actors en el Mercat Alternatiu de Renda Fixa (MARF), fet que reflecteix tant el lideratge comercial del banc en aquest sector com la vinculació aconseguida amb els emissors. En aquest sentit, el Sabadell destaca per la seva participació en el mercat de pagarés, on col·labora en la col·locació de 16 programes. A més, l'equip de Mercat de Capitals ha crescut en el nombre d'emissions corporatives nacionals, i ha destacat en les col·locacions privades amb grans empreses, així com en la participació en la col·locació de dues emissions sota el format "Green Bond".

D'altra banda, la inversió estructurada ha jugat un paper significatiu durant aquest exercici, sobretot a causa dels nivells de liquiditat en els mercats europeus i dels baixos tipus d'interès. El nombre de productes estructurats a

mida ha augmentat de manera significativa -120% respecte a l'any anterior-, i ha permès al banc aportar més valor afegit als seus clients.

Cal destacar la gestió proactiva davant les oportunitats mostrades en el mercat de divises, que ha suposat un increment significatiu en el volum negociat en productes de cobertura del risc de tipus de canvi -el 17% respecte al 2016- i una evolució positiva en el nombre d'operacions amb clients corporatius.

Tant la gestió en mercat del risc originat per l'operativa amb clients com la de tipus d'interès en divises i de posicions de col·laterals han contribuït a incrementar el resultat d'aquest segment de negoci en un 14% respecte a l'any passat.

Contractació i Custòdia de Valors

Banc Sabadell ha acabat el 2017 com la primera entitat del mercat de renda variable espanyol per volum de contractació.

Posició en el mercat per volum de contractació el 2017

Quota

15,07%

Rànquing

1^r

El 2017 ha estat un any caracteritzat per la recuperació del negoci, després del descens experimentat el 2016, i s'han aconseguit volums superiors al 25% respecte al 2016.

Durant aquest any s'ha treballat intensament en la preparació dels canvis normatius requerits tant per a aquest exercici (Reforma Fase II i T2S) com per al pròxim, fonamentalment per les obligacions i els requeriments exigits per l'adaptació a MiFID II.

D'altra banda, el 2017 s'ha caracteritzat per un increment de l'activitat amb emissors. En aquest sentit, Banc Sabadell ha participat, amb èxit, en la col·locació de diferents participacions significatives d'entitats cotitzades, així com en operacions de sortida a borsa, com Neinor Homes i Aedas Homes.

A més, s'han desenvolupat activitats de creació de mercat, autocartera, *roadshows* i altres per a entitats cotitzades.

En aquest exercici s'ha continuat amb la captació de clients *retail*, principalment a través del compte eBorsa.

Des del seu llançament el 2014 aquest compte ha captat prop de 59.000 comptes i actius totals per un import de 1.650 milions d'euros (dels quals 1.130 han estat en valors de renda variable nacional i la resta entre valors de renda variable internacional, renda fixa i fons d'inversió, tant nacional com estrangera).

Durant aquest exercici, també ha intensificat la seva participació com a banc agent de diferents operacions, principalment abonaments de dividends, ampliacions de capital, emissions de bons, programes de pagarés i gestió de llibres registre d'accionistes. Actualment, el nombre d'emissors que utilitzen els serveis supera les 20, xifra que es va incrementant any rere any.

Aquests serveis van adquirint cada dia més rellevància en el banc i busquen com a objectiu situar-lo com una entitat de referència entre les entitats emissors. L'evolució de quota i rànquing l'any 2017 es mostra en el gràfic.

Any d'implementació de MiFID II.

Definició de la nova proposta
del banc en estalvi i inversió:

- Nova plataforma de gestió.
- Nou model d'assessorament
- Adaptats als nous requeriments reguladors.

G1 Principals objectius de 2018

**Plataforma
Sabadell Inversor**
Industrialització

Plataforma d'entrada al servei d'estalvi i inversió que guia el client a la proposta de producte/servei més adequada

**Sabadell
Markets**
Autoservei

Portal que proporciona l'accés a una solució d'estalvi-inversió en autoservei

**Gestor
especialitzat**
Especialització

Gestor amb formació específica en productes i serveis d'estalvi-inversió que ofereixen un servei d'atenció presencial i remota a clients

**Investment
Unit**
Centralització

Centre aglutinador de l'opinió de mercat de BS, de les directrius de producte i del seguiment i control intern de les carteres

**Segmentació
comportamental**
Classificació

Classificació dels clients en funció del seu comportament i objectius

La Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió ha tingut com a objectiu donar resposta al nou entorn regulador des d'una perspectiva de negoci, aprofitant l'oportunitat per establir un avantatge diferencial en la proposta de valor en els productes, tenint en compte l'aparició de nous canals i solucions tecnològiques, a fi de propiciar els canvis necessaris en l'activitat de comercialització i assessorament relacionada amb productes d'estalvi i inversió.

Aquesta direcció posa al centre de l'activitat el client. El 2017, s'ha continuat avançant en la construcció de la infraestructura que asseguri el compliment de les obligacions reguladores. Alhora, s'ha desenvolupat un nou frontal per al servei en les oficines que permet un millor coneixement del client i poder oferir-li una recomanació adequada a les seves característiques, objectius i necessitats de manera homogènia. Aquesta plataforma s'ha integrat a Sabadell Inversor, que actualment serveix de punt d'entrada, tant per a gestors com clients, a informació de mercats de valor afegit. A més, s'ha creat la nova Direcció d'Assessorament en Estalvi-Inversió, que en un primer estadi farà les funcions de *pool* de supervisió MiFID II i donarà suport a la xarxa comercial en tots els aspectes relacionats amb l'estalvi-inversió. En definitiva, tot el

projecte s'ha orientat a l'excel·lència del servei i a millorar l'experiència de client (G1).

També s'ha continuat donant suport a l'activitat comercial, participant en la definició dels productes comercialitzats i aprovant més de 350 propostes de nous productes d'inversió. Destaquen per la seva dimensió les famílies de productes de dipòsits referenciats amb recuperació de capital i les emissions de bons simples BS, que acumulen prop del 62% del total del volum previst en la comercialització.

Banc Sabadell, a través de Sabadell Inversor, manté el compromís de millorar la comunicació de la seva orientació de les inversions mitjançant l'enviament massiu d'informació personalitzada a través dels nous canals. El 2017 s'han publicat més de 100 continguts, dels quals se n'han enviat més de 70 a clients via correu electrònic, i clients amb accés a Sabadell inversor han visualitzat més de 150.000 pàgines, amb més de 13.500 sessions de mitjana iniciades al mes.

Els clients segueixen recomanant TSB, amb un NPS que va aconseguir +25 punts el 2017.

Aspectes destacats

- Increment de la quota de comptes bancaris, capturant més del 6% del flux brut en cinc anys.
- Augment de la inversió creditícia en més d'un 40% en cinc anys des de la seva sortida a borsa.

Descripció del negoci

La franquícia de TSB (TSB Banking Group PLC) desenvolupa el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit i que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals i targetes de crèdit/dèbit.

TSB té un model de distribució multicanal a escala nacional, integrat per 551 oficines, presents a Anglaterra, Gal·les i Escòcia. Al tancament de l'exercici compta amb 5,1 milions de clients i 8.287 empleats. Anteriorment, el seu negoci es dividia en tres segments:

- La franquícia, que constitueix el negoci de banca comercial multicanal.
- *Mortgage enhancement*, constituït per un conjunt d'hipoteques que es va assignar a TSB el 2014 en el context de la reestructuració de Lloyds Banking Group.
- La cartera de Whistletree, un conjunt de crèdits, principalment hipoteques, que es van comprar a Cerberus el 2015.

Després de la devolució de la cartera de *mortgage enhancement* a Lloyds Banking Group al juny de 2017, TSB ha operat com un únic segment empresarial dins del segment de franquícies, incloent-hi la cartera creditícia de Whistletree.

TSB llança la seva nova plataforma bancària.

Les prioritats de l'exercici han estat el desenvolupament de la seva capacitat digital, promoure la marca TSB i oferir un servei diferenciat als clients. El 2017, TSB ha seguit complint amb la seva missió d'impulsar la competència en el negoci bancari del Regne Unit després del seu relançament fa quatre anys. Continua creixent i la seva transformació tecnològica ha anat guanyant terreny el 2017. Ha superat, per quart any consecutiu, el seu objectiu de captar el 6% de tots els clients que volen canviar de compte bancari o obrir un compte nou al Regne Unit. La inversió creditícia ha augmentat en més del 50% des del seu relançament, de manera que ha arribat a més de 30.000 milions de lliures, i continua sent el banc comercial (*high street bank*) més ben valorat del país. En el gràfic 2 es mostren els tres eixos estratègics de TSB.

El 2017, TSB ha seguit invertint per convertir-se en un negoci més àgil i digital mitjançant la seva transformació tecnològica. A l'abril, es va llançar una nova app mòbil, que s'ha anat desenvolupant, responant directament al *feedback* dels clients. Els clients de TSB han estat els primers a Europa de gaudir d'un sistema de seguretat per escaneig de l'iris amb l'app mòbil, i dels primers al món d'utilitzar la nova tecnologia de reconeixement facial d'Apple, accedint als seus comptes amb una sola mirada al seu dispositiu mòbil. L'última etapa del programa de migració i el desplegament de la plataforma per als clients es durà a terme el 2018.

La franquícia ha estat valorada com una de les deu millors empreses en què treballar al Regne Unit –sent l'únic banc de la llista– i ha estat reconeguda com un excel·lent lloc per treballar (*great place to work*). Més que mai, els clients recomanen TSB als seus amics i familiars, i continua sent el banc comercial més ben valorat, amb un *net promoter score* (índex de qualitat) sòlid de 25 punts, respecte dels 23 de 2016.

En l'exercici s'ha capturat el 6,2% de tots els clients que van canviar de compte bancari o que van obrir un compte nou, fet que equival a uns 1.000 clients diaris, de manera que ha superat el seu objectiu del 6,0% per quart any consecutiu.

G2 Eixos estratègics TSB

Oferir una
banca de qualitat
a més clients

Facilitar
l'accés de més
persones a condicions
favorables
de finançament

Crear el tipus
de banca que
la gent vol
i es mereix

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2017 va arribar als 90,3 milions d'euros, amb un descens interanual del 49,8%, a causa principalment de l'augment previst de les despeses d'externalització satisfetes a favor de Lloyds Banking Group, del reconeixement el 2016 de resultats no recurrents derivats de la venda de la participació a Visa Europe després de la seva adquisició per Visa Inc. i dels ajustos derivats del *purchase price allocation* (T5).

Tanmateix, les caigudes previstes en el nivell de beneficis s'han mitigat majoritàriament amb l'augment del marge bàsic en un 6,5% a tipus de canvi constant, sense *mortgage enhancement* (a perímetre constant) i reflectint principalment el creixement dels saldos mitjans de crèdits hipotecaris. La mitjana dels tipus aplicats sobre els crèdits de la franquícia i la cartera Whistletree el 2017 s'ha reduït fins al 3,22% (3,56% el 2016), a causa del major pes dels crèdits amb garantia (*secured*) en relació amb els crèdits sense garantia (*unsecured*), més lucratius, i de l'impacte de la política de competència. El cost dels dipòsits de la clientela ha disminuït considerablement fins al 0,40% el 2017 (0,66% el 2016). Les despeses per interessos sobre comptes bancaris s'han reduït fins al 0,24% (0,53% el 2016), i han reflectit els canvis realitzats en el compte Classic Plus des de gener de 2017.

El marge brut de 1.223,3 milions d'euros s'incrementa un 0,9%, i a perímetre constant creix un 7,3%. Les despeses d'administració i amortització creixen un 9,0% i se situen en -1.002,0 milions d'euros pels costos extraordinaris de tecnologia previstos a TSB; sense incloure'ls, les despeses han seguit una tendència majoritàriament estable.

La capitalització de TSB s'ha mantingut en nivells positius, amb un augment de la seva ràtio CET1 de 160 pbs, de manera que ha arribat al 20,0% al desembre de 2017.

TSB ha adoptat la normativa NIIF 9 "Instruments financers", amb efecte a partir de l'1 de gener de 2018, cosa que suposarà un augment ja previst del nivell de dotacions per a insolvències i reducció de fons propis, tot i que en termes de capital no ha estat significatiu, atès que l'efecte de l'augment en les dotacions per a insolvències ha estat àmpliament compensat per les menors pèrdues esperades i els règims transitoris reglamentaris.

El crèdit a la clientela ha augmentat un 4,9% el 2017, i ha arribat a més de 30.000 milions de lliures, fet que ha representat un increment de més del 50% des del seu llançament. Aquest augment en el crèdit a la clientela ha tingut el suport de la intermediació hipotecària, amb els saldos hipotecaris de la franquícia augmentant un 15,1% fins a arribar als 26.000 milions de lliures. Aquest increment és degut principalment a l'augment en la producció bruta d'hipoteques noves, que arriben als 7.000 milions de lliures el 2017 (6.600 milions el 2016). Els crèdits personals *unsecured* de TSB han estat comercialitzats a la seva xarxa comercial i en els seus canals digitals el 2017 als clients que actualment no tenen obert un compte bancari

a TSB. Això ha afavorit el creixement dels saldos de crèdits personals *unsecured* en un 11,3%.

El suport i la confiança dels clients de TSB es veuen reflectits en el creixement del balanç durant el 2017, amb els saldos de dipòsits de clients augmentant. Això ha contribuït a donar suport al tercer eix de l'estratègia de TSB –facilitar l'accés de més persones a condicions favorables de finançament– amb un augment en els saldos del balanç de 1.400 milions de lliures (+4,9%) fins a 30.900 milions. Això ve impulsat per l'augment de 3.700 milions de lliures en el saldo de crèdits de la franquícia, compensat en part per la devolució abans del previst (*early call*) a Lloyds Banking Group de la cartera *mortgage enhancement* per un import de 1.900 milions de lliures, així com la disminució prevista de la cartera Whistletree, adquirida el 2015.

En milions d'euros

T5 Magnituds principals del negoci TSB

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	1.051	1.034	(1,6)
Resultats pel mètode de la participació i dividends	—	—	—
Comissions netes	126	96	(24,0)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	54	110	104,5
Altres productes/càrregues d'explotació	(18)	(16)	(11,6)
Marge brut	1.213	1.223	0,9
Despeses d'administració i amortització	(919)	(1.002)	9,0
Marge d'explotació	293	221	(24,6)
Provisions i deterioraments	(28)	(89)	—
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	(4)	7	—
Resultat abans d'impostos	261	139	(46,7)
Impost sobre beneficis	(81)	(49)	(39,9)
Resultat després d'impostos	180	90	(49,8)
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	180	90	(49,8)
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	8,0%	5,8%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	69,8%	79,5%	—
Ràtio de morositat (%)	0,5%	0,4%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	52,7%	55,9%	—
Actiu	43.720	48.145	10,1
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	34.361	35.501	3,3
Passiu	42.200	46.597	10,4
Recursos de clients en el balanç	34.334	34.410	0,2
Finançament majorista mercat de capitals	3.882	1.920	(50,5)
Capital assignat	1.521	1.548	—
Recursos de clients fora del balanç	—	—	—
Altres indicadors			
Empleats	8.060	8.287	2,8
Oficines	587	551	(6,1)

Amb tipus de canvi aplicat per al 2017 en el balanç GBP 0,887 i en compte de resultats GBP 0,875 (mitjana de l'any).
Amb tipus de canvi aplicat per al 2016 en el balanç GBP 0,856 i en compte de resultats GBP 0,816 (mitjana de l'any).

Banc Sabadell líder en MLA de sindicats i *project finance* del mercat espanyol.

Aspectes destacats

- 4a posició en els rànquings MLA de sindicats i *project finance* del mercat espanyol.
- S'ha consolidat l'activitat d'emissió de bons per a clients.

Benefici abans d'impostos

200M€
(+7,5%)

Magnituds del negoci de Finançament Estructurat

Cartera de finançament el 2017

12.608,3M€

Nova activitat el 2017

6.340,5M€

Nombre d'operacions el 2017

250

Descripció del negoci

Corporate & Investment Banking, a través de la seva presència tant al territori espanyol com internacional en setze països més, ofereix solucions financeres i d'assessorament a grans corporacions i institucions financeres espanyoles i internacionals. Agrupa les activitats de Banca Corporativa, Finançament Estructurat i Global Financial Institutions.

- Banca Corporativa és la unitat responsable de la gestió del segment de les grans corporacions que, per la seva dimensió, singularitat i complexitat, requereixen un servei a mida, complementant la gamma de productes de banca transaccional amb els serveis de les unitats especialitzades en Finançament Estructurat, Corporate Finance i Tresoreria i Mercat de Capitals, a fi d'oferir un model de solució global a les seves necessitats. El model de negoci es basa en una relació propera i estratègica amb els clients, aportant-los solucions globals i adaptades a les seves exigències, tenint en compte per fer-ho les particularitats del seu sector d'activitat econòmica, així com els mercats en què opera.

Activitats principals del negoci Corporate & Investment Banking

Banca Corporativa

Finançament estructurat

Global Financial Institutions

- Finançament Estructurat consisteix en la creació i estructuració d'operacions de finançament, tant en l'àmbit del finançament corporatiu i d'adquisicions com en *project finance*. A més del finançament bancari tradicional, també s'ha especialitzat en l'emissió de bons corporatius, i d'aquesta manera completa totes les alternatives de finançament a llarg termini per a les empreses. En finançament estructurat, Banc Sabadell disposa d'un equip amb activitat global i presència física a Madrid, Barcelona, Bilbao, Alacant, Oviedo, París, Londres, Lima, Bogotà, Miami, Nova York i Mèxic DF, amb més de vint anys d'experiència.
- A Global Financial Institutions, el model de negoci es basa en dos eixos vertebrals: l'acompanyament òptim a clients empresa en el seu procés d'internacionalització en coordinació amb la xarxa d'oficines, filials i entitats participades del grup a l'estranger, i la gestió comercial del segment de clients bancs amb els quals Banc Sabadell manté acords de col·laboració (més de 3.000 entitats financeres de tot el món), que complementen la capacitat per garantir la màxima cobertura mundial als clients del grup.

Prioritats de gestió el 2017

Durant l'exercici de 2017, Banc Sabadell ha mantingut la seva política d'acompanyament als seus clients, i s'ha adaptat a les seves noves necessitats dins de l'entorn macroeconòmic espanyol i internacional i d'acord amb la situació dels mercats de crèdit. El banc és un referent en el segment Middle Market espanyol i està exportant la seva forma de fer a altres regions. Corporate & Investment Banking ocupa la 4a posició en els rànquings MLA de sindicats i *project finance* del mercat espanyol (T6 i T7).

Les comissions ingressades en els mercats internacionals en què opera la unitat han representat el 47,2% dels ingressos del negoci el 2017, i hem realitzat diverses operacions fora d'Espanya en què som banc agent de l'operació de finançament.

Així mateix, s'ha consolidat l'activitat d'emissió de bons per a clients. Aquesta àrea de negoci, realitzada conjuntament amb l'àrea de tresoreria, permet oferir alternatives completes als clients de Banc Sabadell en l'estructuració de finançament a llarg termini.

A Global Financial Institutions durant el 2017 s'han resolt més de 350 negociacions plantejades amb el segment banc de mercats internacionals relacionades amb els fluxos de negoci bilateral, i s'ha potenciat el negoci amb altres entitats financeres en l'àmbit internacional.

Sabadell Corporate Finance durant el 2017 ha tancat una important operació del sector del *food service* i, a més, ha treballat en coordinació amb els equips de Mèxic i Amèrica per poder participar en l'assessorament en operacions de fusions i adquisicions (M&A) en aquesta regió.

Quotes de mercat de Global Financial Institutions

LC Share el 2017

30,03

En milions d'euros

Posició	Mandated Lead Arranger	Import	Número
1	Santander	656	25
2	CaixaBank	699	23
3	BBVA	503	23
4	Banco de Sabadell, S.A.	414	19
5	Bankia	501	16
6	BNP Paribas	269	11
7	Bankinter	191	6
8	Crédit Agricole CIB	174	6
9	ING	164	5
10	SG Corporate & Investment Banking	254	4

T6 Préstecs sindicats MLA per activitat en l'exercici de 2017 del mercat espanyol

En milions d'euros

Posició	Mandated Lead Arranger	Import	Número
1	Santander	865	21
2	CaixaBank	528	17
3	BBVA	399	15
4	Banco de Sabadell, S.A.	403	13
5	Bankia	180	9
6	BNP Paribas	298	6
7	ING	388	5
8	Natixis	227	4
9	ICO	65	4
10	Crédit Agricole CIB	351	4

T7 Projecte de finançament de préstecs MLA en l'exercici de 2017 del mercat espanyol

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2017 puja a 139,5 milions d'euros, un increment interanual del 7,7%, principalment pel descens en provisions i deterioraments. El marge brut de 302 milions d'euros s'incrementa un 1,0%, i sense les vendes registrades en el resultat d'operacions financeres el 2016, l'increment seria del 5,0% (T8).

El marge d'interessos de 192,3 milions d'euros s'incrementa interanualment un 9,1%. Les comissions netes se situen en 116,7 milions d'euros, un 3,5% per sobre de l'any anterior a causa de majors comissions en préstecs sindicats.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi disminueix un -81,3% pel fet que el 2016 es van registrar resultats extraordinaris de vendes de carteres de préstecs.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -33,5 milions d'euros i es queden estables respecte al mateix període de l'any passat.

Les provisions i els deterioraments arriben a -68,6 milions d'euros, fet que suposa una reducció del 13,7%. La inversió creditícia neta disminueix un lleuger 0,9%; els recursos del balanç incrementen un 57,5% gràcies als comptes a la vista i dipòsits fixos, i els recursos fora del

balanç, un +15,4% principalment per plans de pensions d'empreses.

Banca Corporativa

L'any 2017 ha estat un any excel·lent per als equips de Corporate & Investment Banking, en un entorn de normalitat de funcionament del mercat i de molta liquiditat, especialment en l'eurozona d'acord amb la política monetària vigent. Aquest entorn d'excés de liquiditat, unit al bon funcionament dels mercats d'emissió, ha comportat una enorme pressió competitiva (preus en descens sobre assegurances d'operacions, cancel·lació anticipada d'operacions de finançament bancari, etc.).

Malgrat aquest entorn, la política de nova concessió en Banca Corporativa s'ha mantingut invariable, seguint estrictes criteris de risc i rendibilitat (la taxa de morositat se situa per sota de l'1% en tancar l'exercici). En aquest sentit, ha estat molt positiu el desplegament realitzat durant l'any 2017 d'una nova eina que permet simular la rendibilitat sobre capital, ja sigui per a una operació considerada aïlladament o per al conjunt de posicions del client i independentment de la geografia en què operi amb Banc Sabadell. El 2017 hi ha hagut un creixement sòlid del negoci amb un augment del 6% del volum d'inversió, impulsat fortament

En milions d'euros

T8 Magnituds principals
del negoci Corporate
& Investment Banking

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	176	192	9,1
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	—	—	—
Comissions netes	113	117	3,5
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	16	3	(81,3)
Altres productes/càrregues d'explotació	(6)	(10)	66,7
Marge brut	299	302	1,0
Despeses d'administració i amortització	(33)	(33)	—
Marge d'explotació	266	269	1,1
Provisions i deterioraments	(80)	(69)	(13,7)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	—	—	—
Resultat abans d'impostos	186	200	7,5
Impost sobre beneficis	(56)	(60)	7,1
Resultat després d'impostos	130	140	7,7
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	130	140	7,7
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	15,4%	16,2%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	11,1%	11,1%	—
Ràtio de morositat (%)	5,5%	4,1%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	75,5%	94,0%	—
Actiu	13.255	15.879	19,8
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	8.850	8.773	(0,9)
Passiu	12.377	15.069	21,8
Recursos de clients en el balanç	3.526	5.555	57,5
Capital assignat	878	810	(7,7)
Recursos de clients fora del balanç	540	623	15,4
Altres indicadors			
Empleats	150	140	—
Oficines	2	2	—

per l'activitat dels nostres clients fora d'Espanya, que ha crescut en un 23,6% (destaquen els mercats de Mèxic amb un 43,5% i el Regne Unit amb un 37,2%). Aquesta tendència continuada els últims anys permet diversificar geogràficament de manera significativa el risc del banc i que aconseguixi el 44,5% d'aquest tipus de negoci a l'exterior.

Quant als recursos gestionats dels nostres clients (recursos del balanç i fora del balanç, operativa de valors –custòdia inclosa–), l'increment ha estat encara més significatiu, ja que s'ha assolit un augment del 146% (a tipus de canvi constant entre exercicis), fruit d'una estratègia de relació de *partner* estratègic amb els nostres clients, fet que ha suposat aconseguir més de mig centenar de mandats el 2017 per participar en la seva operativa de més valor, com ara operacions d'emissió, *equity*, finançament estructurat, desinversió d'actius, operacions d'M&A, etc.

L'homogeneïtat en la metodologia utilitzada per part dels equips de Corporate & Investment Banking en els

dissert països a través dels quals opera, una política comercial de col·laboració en favor dels nostres clients i disposar no tan sols d'equips comercials especialistes, sinó també d'un *middle office* exclusiu per als clients del segment de les grans corporacions, permeten un any més mantenir uns alts estàndards de qualitat de servei, contrastat a partir dels diferents indicadors amb els quals es monitora l'evolució del servei, com ara les enquestes de satisfacció del client dutes a terme per la consultora independent Stiga (nota de 8,74 sobre 10, el 2017).

Finançament Estructurat

Finançament Estructurat ofereix solucions de finançament especialitzat i d'assessorament als clients i dona cobertura global, amb equips locals.

Des d'un punt de vista de finançament s'ofereix als clients l'estructuració i execució d'operacions tant en l'àmbit del finançament corporatiu i d'adquisicions com de Project i Asset Finance, Commercial Real Estate i Global Trade Finance. Es té la capacitat per syndicar, assegurar i efectuar operacions de compra/venda de participacions en préstecs sindicats en el mercat secundari. A més del finançament bancari tradicional, el banc també s'ha especialitzat en l'emissió de bons corporatius, i d'aquesta manera completa totes les alternatives de finançament a llarg termini per a les empreses.

Així mateix, a través de Sabadell Corporate Finance, es desenvolupa una destacada activitat d'assessorament en fusions i adquisicions, i el banc és membre de Terra Alliance (T9).

En finançament estructurat, Banc Sabadell disposa d'un equip amb activitat global i presència física a Madrid, Barcelona, Bilbao, Alacant, Oviedo, Sant Sebastià, París, Londres, Lima, Bogotà, Miami, Nova York i Mèxic DF, amb més de vint anys d'experiència.

Activitat	
Finançament especialitzat	Assessorament/OTD
Corporatius	Sindicació
Project Finance	M&A
Asset Finance	ECM
Trade Finance	DCM/PP
Commercial Real Estate	GFI

T9 Activitat en Finançament Estructurat

Aspectes destacats

- Consolidació del negoci de finançament corporatiu.
- Desenvolupament del finançament a empreses.
- Preparació del llançament del finançament a particulars.

Descripció del negoci

La unitat de negoci Altres geografies està integrada principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial.

En el procés d'internacionalització establert dins el marc estratègic del Pla Triple, el banc va decidir apostar per Mèxic, geografia que representa una oportunitat clara, perquè és un mercat atractiu per al negoci bancari i en què Banc Sabadell té presència des de 1991, primer amb l'obertura d'una oficina de representació, i després amb la participació en el Banco del Bajío durant 14 anys (de 1998 a 2012).

L'establiment a Mèxic es va instrumentar a través d'un projecte orgànic, amb l'arrencada de dos vehicles financers, primer una SOFOM (societat financera d'objecte múltiple), que va començar a operar el 2014, i posteriorment un banc. La llicència bancària es va obtenir el 2015, i l'inici d'operacions del banc es va produir a principis de 2016.

Tots dos vehicles operen sota un model d'enfocament al client, amb processos àgils, canals digitals i sense sucursals. El desplegament de capacitats comercials considera els dos vehicles esmentats i les següents línies de negoci:

- Banca Corporativa, amb focus en corporatius i grans empreses: tres oficines (Ciutat de Mèxic, Monterrey i Guadalajara) i una especialització per sectors.
- Banca d'Empreses, que reproduceix el model de relació d'empreses original del grup: llançament el 2016 amb tretze oficines, i en plena fase d'expansió durant els pròxims anys.
- Banca Personal, basada en un model digital disruptiu i amb focus inicial en la captació de recursos de clients. El llançament està previst per a inicis de 2018.

Benefici abans d'impostos

130M€

Prioritats de gestió el 2017

El 2017 ha estat un any de grans reptes i èxits per a Sabadell a Mèxic, amb l'objectiu prioritari de seguir construint el negoci bancari.

Per complir amb la consolidació del negoci de banca corporativa i el desenvolupament de la banca d'empreses, s'ha avançat en la integració d'una oferta multicanal de productes i serveis a través d'un equip comercial amb profunda experiència en el mercat local, i s'ha posat èmfasi a desenvolupar un model d'atenció comercial diferencial a clients basada en els valors del grup: compromís, qualitat i proximitat.

D'altra banda, la Banca d'Empreses s'ha centrat en la idea d'enfortir la seva força de vendes, a través de l'increment de l'equip i la presència territorial, i s'ha passat de sis a tretze centres d'empresa.

Per la seva banda, la Banca Corporativa ha incrementat la rendibilitat dels seus clients mitjançant la venda associada de productes, i ha aconseguit una posició de lideratge en sectors d'especialitat com hotels i energies renovables.

Aquestes actuacions en les dues línies de negoci esmentades han permès que el Sabadell hagi arribat a la desena posició en el sector financer per volum de crèdit a empreses, i la sisena posició en el rànquing de creixement anual d'aquest negoci, competint amb entitats que fa dècades que són en el mercat mexicà.

L'any 2017 també ha estat un any de preparació per al llançament el 2018 de la Banca Personal. Un model fonamentalment digital, sense precedents en el mercat local, i que pretén ser el primer banc mexicà amb alta i gestió de necessitats de clients 100% digital. Tot això basat en una proposta de productes d'estalvi amb un atractiu rendiment i gràcies a un servei àgil i simple a través d'una aplicació mòbil, canal de relació en el dia a dia dels nostres clients.

Magnituds principals del negoci

En milions d'euros

T10 Magnituds principals del negoci
Altres geografies

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	300	293	(2,4)
Resultats pel mètode de la participació i dividends	3	3	(2,0)
Comissions netes	64	50	(22,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	23	9	(60,1)
Altres productes/càrregues d'explotació	3	3	—
Marge brut	394	358	(9,1)
Despeses d'administració i amortització	(206)	(205)	(0,4)
Marge d'explotació	188	153	(18,7)
Provisions i deterioraments	(29)	(24)	(14,6)
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	(0)	1	—
Resultat abans d'impostos	160	130	(18,5)
Impost sobre beneficis	(54)	(37)	(31,1)
Resultat després d'impostos	105	93	(12,1)
Resultat atribuït a la minoria	(0)	4	—
Resultat atribuït al grup	105	89	(16,0)
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	13,2%	8,8%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	49,1%	54,5%	—
Ràtio de morositat (%)	0,5%	0,9%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	174,8%	113,0%	—
Actiu	20.740	15.298	(26,2)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	12.083	8.836	(26,9)
Exposició immobiliària (net)	22	23	3,5
Passiu	19.629	14.431	(26,5)
Recursos de clients en el balanç	9.116	5.024	(44,9)
Capital assignat	1.111	866	(22,0)
Recursos de clients fora del balanç	988	1.033	4,5
Altres indicadors			
Empleats	1.059	765	(27,8)
Oficines	61	42	(31,1)

Amb tipus de canvi mitjà aplicat el 2017 per a compte de resultats USD 1,132, MXN 21,303 i MAD 11,597 i per al balanç tipus de canvi USD 1,199, MXN 23,661 i MAD 11,426.

Amb tipus de canvi mitjà aplicat el 2016 per a compte de resultats USD 1,105, MXN 20,736 i MAD 10,666 i per al balanç tipus de canvi USD 1,054, MXN 21,771 i MAD 10,652.

El benefici net al desembre de 2017 va arribar als 88,6 milions d'euros, i representa un descens interanual del 16,0% per la venda de Sabadell United Bank (SUB), que anteriorment s'inclouïa en aquesta unitat de negoci (T10). Sense tenir en compte aquesta venda, el benefici net ha crescut un 25,4%, principalment a causa del bon acompliment del marge financer i les comissions cobrades i per un adequat control de les despeses d'administració i promoció.

El marge d'interessos de 292,7 milions d'euros ha baixat un 2,4%. Sense tenir en compte la venda de SUB, el creixement ha estat del 21,8%, principalment pel creixement de Mèxic.

Les comissions netes retrocedeixen un 22,4%, per comissions inferiors de valors i fons d'inversió i menys operacions de banca corporativa a Mèxic.

El marge brut de 358,0 milions d'euros ha baixat un 9,1%, tot i que, sense considerar la venda de SUB, el marge ha crescut un 9,9%.

Les despeses d'administració i amortització baixen un 0,4%. Sense tenir en compte la venda de SUB, s'han incrementat un 22,3%, principalment per les despeses d'expansió a Mèxic.

La inversió creditícia neta s'ha situat en 8.836 milions d'euros, un decrement del 26,9% a causa de la venda de SUB, tot i que aïllant aquest impacte la inversió creix un 9,2% pel negoci de Mèxic. Cal destacar que els nivells de morositat s'han mantingut molt baixos, la qual cosa reflecteix una bona gestió del risc en aquesta unitat.

Els recursos de clients en el balanç són de 5.024 milions d'euros i baixen en un 44,9% per la venda de Sabadell United Bank. Sense tenir en compte aquesta venda, els recursos han baixat un 3,8%, mentre que els recursos de fora del balanç de 1.033 milions d'euros creixen un 4,5%.

Les dues filials a Mèxic estan qualificades per l'agència qualificadora Standard & Poor's i per l'agència qualificadora local HR Ratings. Pel desenvolupament positiu de l'activitat en les filials, la primera agència va atorgar un increment de tres *notches* i la segona d'un *notch* en la qualificació local durant el 2017. Actualment, tant SabCapital com Banc Sabadell tenen una qualificació local de llarg termini d'A- per Standard & Poor's amb perspectiva positiva des d'estable i d'AA per HR Ratings.

Reducció dels actius problemàtics en l'exercici amb una elevada rotació i millor composició d'actius adjudicats.

Aspectes destacats

- Durant l'exercici de 2017 el grup s'ha adaptat a les recomanacions emeses pel BCE en la seva "Guia per a la gestió d'actius problemàtics", procés en què destaca l'aprovació d'un Pla Estratègic i un Pla Operatiu específicament enfocats a la reducció dels actius no productius, i els resultats dels quals s'han materialitzat en el fort progrés de la reducció d'actius problemàtics, que manté la tendència dels darrers exercicis, en què cal ressenyar la positiva evolució dels actius immobiliaris. Així, en l'exercici de 2017 s'han reduït els actius problemàtics en c.3.500 milions d'euros (inclou 1.252 milions d'euros d'actius problemàtics del *carved out* de la nova línia de negoci Solvia Desenvolupaments Immobiliaris), i s'han superat els objectius inicials establerts.
- Les vendes d'actius immobiliaris han començat a aportar un resultat net positiu (beneficis) a partir del segon semestre de l'exercici.

- Solvia continua mostrant un bon comportament en la seva activitat, i destaquen les vendes d'actius immobiliaris.

Descripció del negoci

La Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries (DTAP) gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de filials immobiliàries, entre les quals s'inclou Solvia.

Pel que fa al risc irregular i l'exposició immobiliària, la DTAP es focalitza a desenvolupar l'estratègia de transformació d'actius i a integrar la visió global del balanç immobiliari del grup amb l'objectiu de maximitzar-ne el valor.

Prioritats de gestió el 2017

Durant l'exercici de 2017 Banc Sabadell s'ha adaptat a les recomanacions emeses pel BCE en la seva "Guia per a la gestió d'actius problemàtics", la majoria de les quals ja formaven part de l'estratègia de transformació d'actius establerta en exercicis anteriors i inspiradora de l'actuació de la unitat de negoci de Transformació d'Actius, que té com a objectiu principal la millora dels processos de recuperació i transformació d'actius problemàtics per tal de maximitzar el possible recorregut de valor, ja sigui mitjançant l'optimització de la seva gestió o mitjançant la desinversió, buscant la millor alternativa.

Així, el banc ha aprovat uns ambiciosos objectius de reducció d'actius problemàtics per als pròxims anys, i ha establert formalment dues prioritats estratègiques que regeixen la gestió d'aquesta tipologia d'actius:

- Reducció contínua dels actius problemàtics (riscos dubtosos i actius immobiliaris adjudicats) fins a la normalització dels saldos.

- Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la seva Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries (DTAP), una de les primeres *workout units* bancàries enfocada específicament a la gestió d'actius d'aquesta naturalesa a Espanya.

L'estratègia definida s'edifica sobre cinc pilars que s'han identificat com a crítics en el procés de gestió dels actius problemàtics (NPA):

- Globalitat, entesa com a gestió de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques: visió *end-to-end* del procés de transformació dels actius problemàtics, amb especial atenció a l'anticipació en la gestió. Disminuir les entrades en morositat i impagament és imprescindible per normalitzar els saldos problemàtics.
- Especialització i segmentació de responsabilitats per processos i carteres per assegurar el focus en la gestió, de manera que cada tipologia d'actiu problemàtic tingui un tractament idoni i així s'optimitzi la reducció d'NPA.
- Maximització de la recuperació i monetització dels NPA, per millorar l'eficiència dels processos de gestió en terminis i cost.
- Multicanalitat i capacitat transaccional: Banc Sabadell ha desenvolupat canals específics que el doten d'una alta capacitat transaccional per a la recuperació de la seva exposició problemàtica.
- Alineació de tota l'organització en la gestió i el control dels NPA sota el principi de tres línies de defensa, assegurant la independència de la DTAP de la resta d'àrees que van participar en la concessió dels riscos problemàtics.

Com a suports fonamentals al procés de gestió d'actius problemàtics, s'afegeixen:

- Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos, amb l'objectiu de desenvolupar i aprofundir en les capacitats de segmentació i de predicció de l'acció de recuperació, per sistematitzar, millorar de manera contínua, corporativitzar i optimitzar els processos al llarg de tot el cicle de recuperació.
- Capacitat financera que garanteixi l'adequada cobertura comptable actual de la pèrdua incorreguda/esperada associada a aquests actius i la capacitat de generació d'ingressos futurs amb els quals atendre possibles deterioraments i sòlids nivells de capitalització que permeten donar cobertura a potencials pèrdues inesperades provinents dels NPA.
- Sistema de governança basat en tres línies de defensa, en què, després de la primera línia de defensa, en la qual destaca la *workout unit* especialitzada i independent (DTAP), així com les unitats de negoci que concedeixen els riscos, se situa una segona línia de control, independent d'aquella, formada per les direccions de Control de Riscos i de Compliment Normatiu i, en tercera línia de defensa, la Direcció d'Auditoria Interna, que revisa l'adequació i bondat de tot el procés.

Amb la vocació de desenvolupar l'estratègia exposada, la DTAP s'estructura en diferents direccions, fent èmfasi en cadascun dels estadis del procés de recuperació i de l'administració, gestió i transformació dels actius problemàtics, comptant amb un alt grau d'experiència i especialització en els diferents àmbits del procés. Aquesta estructura organitzativa, que ha anat canviant al llarg dels anys per adaptar-se i donar una millor resposta a les necessitats i prioritats requerides pels objectius perseguits, i que ha demostrat la seva idoneïtat, plasmada en la millora continuada i progressiva de la reducció dels saldos dubtosos i problemàtics del grup durant els últims exercicis, està configurada, al tancament de l'exercici de 2017, per les direccions que es presenten a continuació i que s'enfoquen als diferents àmbits del procés. Pel que fa al procés de recuperació i de gestió de la mora, es disposa de les direccions següents:

La Direcció de Prevenció i Gestió de la Mora té com a missió principal implementar a la pràctica les polítiques i decisions de transformació del risc creditici irregular, de manera que fomenta la gestió amistosa, en la mesura que aquesta sigui la via òptima per al cas concret, i presta especial atenció a la problemàtica d'exclusió social implicada en algunes d'aquestes situacions.

La Direcció Tècnica de Recuperacions engloba la gestió externa de cobrament, la gestió concursal i la gestió judicial, i té com a objectiu optimitzar la gestió de recuperació del risc creditici per vies externes i/o contencioses, quan la via amistosa no és suficient o no es considera idònia.

La Direcció de Reestructuració de Crèdit Corporatiu s'especialitza en la problemàtica de recuperació del risc corporatiu i immobiliari/promotor, amb focus especial en la reestructuració, recuperació i minimització de les pèrdues en el seu àmbit.

Per la seva banda, la Direcció d'Intel·ligència de Negoci, Control de Gestió i EPA és una direcció transversal, l'objectiu de la qual és l'optimització i millora contínua dels processos de recuperació del grup, així com el seguiment de la gestió d'aquests processos. Entre les seves responsabilitats hi ha el desenvolupament i l'explotació de la informació existent sobre els diferents actius problemàtics del grup per tal de facilitar la presa de decisions financeres òptimes respecte a les diferents alternatives de transformació del balanç.

Per la seva banda, pel que fa a la gestió de l'exposició immobiliària i dels actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes, la DTAP compta amb la Direcció Sabadell Real Estate i Mercats Institucionals, que és l'encarregada de gestionar transversalment l'exposició immobiliària del grup i la seva transformació, amb l'objectiu clar de reduir l'exposició problemàtica mitjançant l'optimització del seu valor; la millora de rendibilitat de la no problemàtica, i el creixement ordenat de la nova inversió; tot això combinant l'enfocament de risc i rendibilitat de la cartera (G3 i G4). Aquesta direcció també gestiona la desinversió de carteres d'NPA per mitjà de processos dirigits a inversors institucionals i majoristes de perímetres seleccionats en funció de les necessitats i polítiques del grup Banc Sabadell,

i analitza i revisa les estratègies i els models de gestió d'NPA per maximitzar i incrementar l'eficiència dels processos de recuperació. Entre les filials immobiliàries cal esmentar la prestadora de serveis immobiliaris de Banc Sabadell: Solvia.

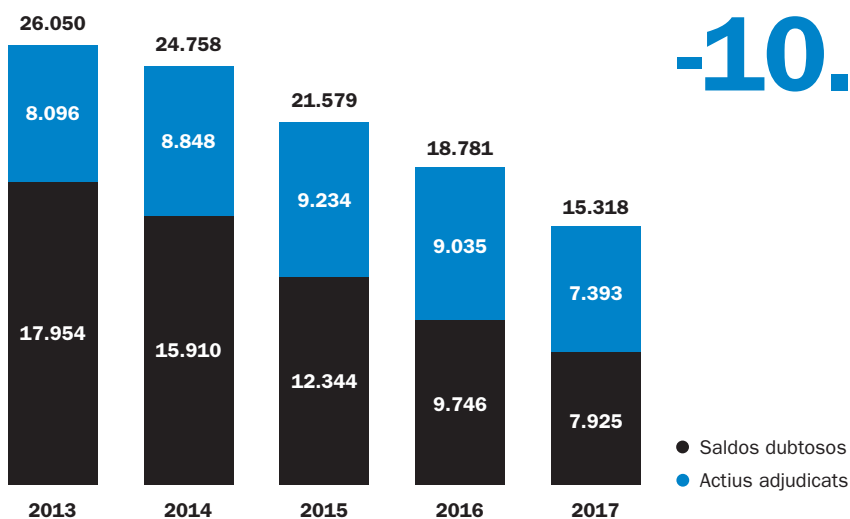
En relació amb les accions de recuperació de deute en situació de mora efectuades en l'exercici de 2017, és especialment important destacar que Banc Sabadell ha continuat gestionant de manera proactiva les situacions d'impagament de deutes hipotecaris d'habitatge habitual de clients, buscant solucions que evitin processos judicials i sense realitzar, en cap cas, llançaments forçosos. Així, s'han formalitzat 2.592 operacions de dació en pagament per un import de 420 milions d'euros. Com a conseqüència d'oferir solucions habitacionals als clients en risc d'exclusió social afectats per processos judicials hipotecaris o dacions en pagament, el banc té un parc de gairebé 7.500 habitatges en règim de lloguer social, incloent en aquesta xifra els aportats al Fons Social d'Habitatges i més de 850 habitatges en règim de lloguer assequible.

Durant el 2017, s'ha transaccionat un volum d'actius de 2.751 milions d'euros amb una aportació positiva al compte de resultats, fet que ha suposat una nova reducció del volum total d'immobles problemàtics respecte a l'inici del període, intensificant la tendència iniciada l'exercici

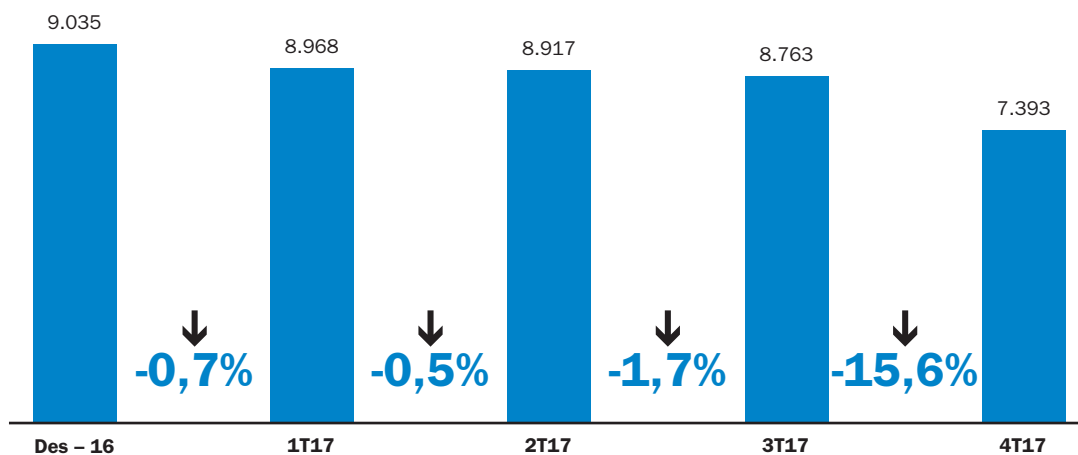
anterior i anticipant la seva positiva evolució el 2018. En aquest sentit, és especialment significatiu, per segon any consecutiu, l'increment de vendes d'actius professionals (solars, sòls i producte acabat no residencial) respecte a exercicis anteriors. La variació interanual en el volum d'actius professionals venuts ha estat del 16,4%, afavorida per un increment notable de l'interès dels inversors internacionals professionals en aquesta tipologia de producte. Des del grup s'ha continuat el desenvolupament del canal de venda institucional per maximitzar el volum i el preu de desinversió, així com per millorar l'experiència de client.

Per la seva banda, en l'últim trimestre de l'exercici, com a conseqüència de l'impuls donat a l'activitat de desenvolupament de sòl i promoció pròpia, materialitzada en la creació de Solvia Desenvolupaments Immobiliaris, s'han identificat els sòls i solars amb potencial específic i recorregut de valor, la gestió dels quals s'ha traspassat a aquesta nova filial.

G3 Evolució dels saldos dubtosos i actius adjudicats

-10.732M€

G4 Variació d'actius adjudicats (en milions d'euros)

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2017 arriba als -943,4 milions d'euros, afectat per les provisions extraordinàries durant l'exercici (T11).

El marge d'interessos és -52,1 milions d'euros, inferior que l'any anterior per la caiguda de la cartera creditícia en *run-off*.

Els resultats d'operacions financeres recullen els impactes de vendes de carteres de morosos. El marge brut se situa en 30,1 milions d'euros, un descens de -38,4%, inferior a l'any anterior.

Les despeses d'administració i amortització creixen un 7,6% interanual i se situen en -162,7 milions d'euros per l'expansió del *servicer* i l'increment en la cartera d'hotels que gestionava Hotel Investment Partnership.

Provisions i deterioraments pugen a -1.215,8 milions d'euros pels deterioraments extraordinaris realitzats.

En milions d'euros

	2016	2017	% 17/16
Marge d'interessos	(26)	(52)	98,8
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	(1)	(1)	(49,9)
Comissions netes	(1)	2	—
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(50)	(37)	(25,7)
Altres productes/càrregues d'explotació	128	118	(7,6)
Marge brut	49	30	(38,4)
Despeses d'administració i amortització	(151)	(163)	7,6
Marge d'explotació	(102)	(133)	29,5
Provisions i deterioraments	(801)	(1.216)	51,9
Resultats per vendes	(96)	(14)	(85,4)
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	—	41	—
Resultat abans d'impostos	(903)	(1.307)	44,8
Impost sobre beneficis	263	364	38,3
Resultat després d'impostos	(640)	(943)	47,5
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	(640)	(943)	47,5

T11 Magnituds principals del negoci Transformació d'Actius

Ràtios (%)

ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	—	—	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	—	—	—
Ràtio de morositat (%)	31,7%	32,2%	—
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	54,2%	49,9%	—

Actiu	17.956	15.384	(14,3)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	6.663	3.865	(42,0)
Exposició immobiliària (net)	4.716	3.372	(28,5)
Passiu	15.886	13.728	(13,6)
Recursos de clients en el balanç	172	104	(39,7)
Finançament intragrup	14.057	12.627	(10,2)
Capital assignat	2.069	1.656	(20,0)
Recursos de clients fora del balanç	15	27	83,0
Altres indicadors			
Empleats	825	1.018	23,4
Oficines	—	—	—

El resultat per vendes se situa en -14,1 milions d'euros i millora una 85,4% respecte a l'exercici anterior. En els dos últims trimestres de l'any s'han registrat beneficis de 8,5 i de 5,1 milions d'euros per la venda d'immobles respectivament.

Les plusvàlues per venda d'actius recullen principalment la venda de la filial HI Partners Holdco Value Added d'Hotel Investment Partners.

Continua la bona gestió d'actius immobiliaris; la inversió creditícia neta baixa un -42,0% interanual, i l'exposició immobiliària neta es redueix en un -28,5%.

La recuperació del mercat immobiliari espanyol ha permès a Solvia desenvolupar nous negocis.

Solvia

Pel que fa a serveis immobiliaris, cal destacar que l'activitat de Solvia, filial prestadora de serveis immobiliaris de Banc Sabadell, ha continuat amb un alt dinamisme el 2017. Solvia constitueix una de les principals plataformes de solucions immobiliàries, ja que cobreix una oferta completa d'aquests serveis: des de la promoció i el desenvolupament, passant per l'administració d'actius, fins a la seva comercialització. A més, també porta a terme l'activitat de gestió i liquidació de crèdits per a alguns dels seus clients.

En termes de desenvolupament de negoci la companyia ha continuat diversificant la seva cartera de clients. En aquest exercici cal destacar la incorporació de nous actius de clients a la cartera de promoció, així com la captació de nous clients, als quals s'ha assessorat en la recerca i selecció d'actius a promoure i en la gestió i comercialització de promocions. A més a més, Solvia fa treballs de consultoria immobiliària per a fons internacionals que adquireixen carteres a Espanya.

Durant el 2017 s'ha continuat treballant en el desenvolupament de l'oferta de serveis d'intermediació (venda i lloguer) per a particulars i empreses. En aquest sentit, Solvia ha reforçat les capacitats dels seus equips, i, en particular, està estenent la seva pròpia xarxa de comercials i consultors d'empreses, així com incrementant la seva presència a través de la xarxa de franquiciats. En tancar l'exercici de 2017, ja compta amb 18 oficines pròpies i ha formalitzat contractes amb 41 franquiciats en els principals municipis d'Espanya. La companyia ha seguit apostant pel desenvolupament dels seus canals de màrqueting, cosa que li ha permès mantenir el seu lideratge en reconeixement de marca durant el 2017.

Durant l'exercici de 2017, les vendes d'immobles de Solvia han estat de 1.778 milions d'euros, i l'activitat de recuperació de crèdits que Solvia executa per a la Sareb continua presentant un alt dinamisme, havent generat una liquiditat de 191 milions d'euros. El 2017 Solvia ha gestionat i comercialitzat 101 promocions immobiliàries, que ha desenvolupat a partir de solars dels seus clients, i les vendes de promocions durant l'exercici han superat els 83 milions d'euros.

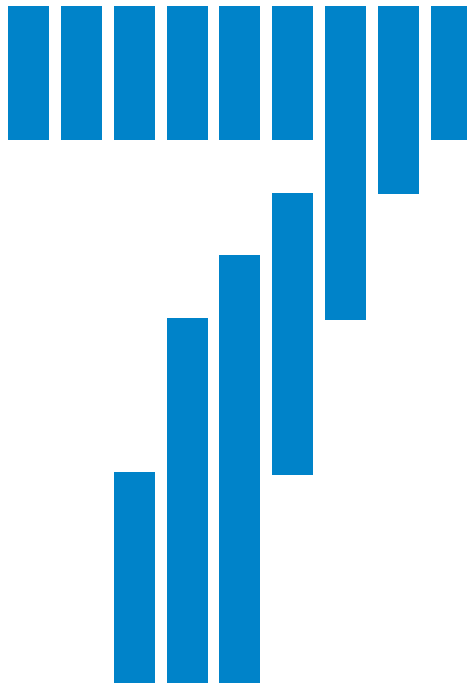
BS Capital

BS Capital és la direcció que gestiona les participades industrials. Centra la seva activitat en la presa de participacions temporals en empreses, tenint com a objectiu principal maximitzar el retorn de les inversions realitzades en les diferents empreses en què es té participació.

El 2017 s'ha continuat amb la gestió activa de la seva cartera de participades, i s'ha prosseguit amb el procés desinversor d'anys anteriors. Així mateix, en el marc dels nous projectes que s'estan impulsant, destaca el *fundraising* del fons Aurica III, FCR per un import de 160 milions d'euros, superior a la mida objectiu de 150 milions d'euros, havent formalitzat les seves dues primeres inversions. Un altre dels nous projectes ha estat la constitució de Sinia Capital, filial mexicana de Sinia Renovables, mitjançant la qual s'han emprès les primeres inversions de capital i deute *mezzanine* en dos projectes d'energia eòlica a Mèxic. A més, durant l'any s'ha invertit en més de 8 *startups* digitals o tecnològiques a través de Sabadell Venture Capital, incloent-hi la primera inversió en *venture debt*, i s'ha continuat amb la formalització, gestió i venda de participacions procedents de processos de reestructuració i capitalització de deute.

Gestió del risc

- 129 Fites de l'exercici
- 131 Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos
 - Risc de crèdit
 - Risc de liquiditat
 - Risc de mercat
 - Risc operacional
 - Risc fiscal
 - Risc de compliment normatiu

La millora en els fonamentals del grup es continua reflectint en les bones qualificacions de les agències de ràting.

Fites de l'exercici

Al llarg de 2017 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell s'ha continuat adaptant a la nova estructura del grup

arran de la seva internacionalització, amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu de les mètriques d'apetència pel risc o RAS (*risk appetite statement*) del grup a totes les àrees geogràfiques (G1).

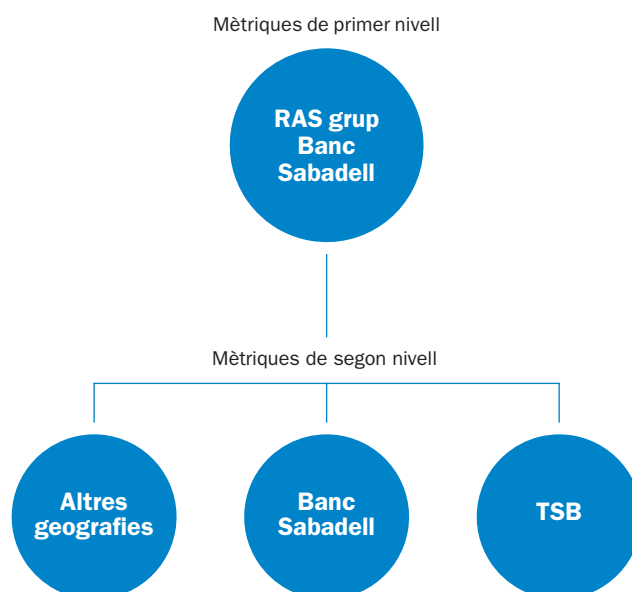
Mitjançant el RAS com a primer nivell es fixen els objectius i límits en l'àmbit global i es defineix en un segon nivell el desplegament dels objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

Enfortiment del Marc Estratègic de Riscos dotant-lo de més desplegament sectorial i geogràfic.

Durant el 2017, s'ha continuat treballant en la millora del perfil de riscos del grup, així com en l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament de marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia. Aquesta potent eina permet el desplegament del Marc Estratègic de Riscos i encamina el creixement de la inversió seguint optimitzar el binomi rendibilitat / risc a llarg termini.

Així mateix, s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

G1 Mètriques de l'apetència pel risc

Millora del perfil de risc del grup en l'exercici

El perfil de risc del grup durant l'exercici de 2017 millora fonamentalment per tres motius: la diversificació internacional, la concentració i la qualitat dels actius.

Respecte a la diversificació internacional, l'exposició del risc de crèdit internacional (44.259 milions d'euros al tancament de 2017) suposa un 30% de l'exposició total del grup, i s'ha multiplicat per sis des de 2014. La major diversificació internacional és deguda principalment a l'adquisició de TSB, amb una exposició de 35.581 milions d'euros (90% en hipoteques *retail*). Així mateix, el creixement internacional sense tenir en compte l'efecte de l'adquisició de TSB és d'un 29% des de 2014.

En relació amb la concentració, s'ha reduït l'exposició en *real estate* (el seu pes és un terç respecte al de 2014) i ha augmentat l'exposició en el segment detallista després de l'adquisició de TSB el 2015. Des del punt de vista sectorial, la cartera està ben diversificada amb tendència a l'alça en els sectors de més qualitat creditícia. Així mateix, en termes de concentració individual, també s'han reduït les mètriques de risc de concentració de les grans exposicions. Geogràficament, la cartera està posicionada en les regions més dinàmiques, tant en l'àmbit nacional com internacional.

Sobre la qualitat dels actius, en els darrers anys s'ha produït una forta reducció en el volum d'actius problemàtics. En aquest sentit, des de 2013 s'ha reduït l'exposició dubtosa en 10.173 milions d'euros. Durant el 2017 s'han reduït els actius problemàtics en el grup en 3.463 milions d'euros. Tot això ha portat a una reducció de la taxa de morositat del 6,14% al 5,14%.

La millora en els fonamentals del grup, principalment en termes de risc, es veu reflectida en el manteniment i la millora de les qualificacions de les agències de ràting del deute sènior del banc durant l'exercici, de manera que el banc recupera així la consideració d'*investment grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute.

Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc

Durant el 2017, s'ha continuat amb l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament i desplegament dels marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia.

En cada un d'aquests marcs es defineix l'apetència que el grup té en aquest sector o cartera i els requisits per assolir-la establint:

- *Asset allocation*, fixant els objectius de creixement en cada eix bàsic (qualitat, tipologia, etc.).
- Principis generals que han de guiar l'activitat en cada cartera, sector o geografia.
- Polítiques bàsiques per a l'admissió i el seguiment del crèdit.

- Mètriques de seguiment i control del risc (tant de l'estoc com de la nova producció).

Finalment, la unió de marcs de gestió i control conjuntament amb la planificació i gestió contínua permeten anticipar actuacions de la cartera (*portfolio management*) amb l'objectiu d'encaminar el creixement d'una manera rendible a llarg termini.

Millora de l'entorn de seguiment

El 2017 s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

L'entorn de seguiment té com a principal *input* els models d'alertes primerenques adaptats als diferents segments. Així s'aconsegueix:

- Millora de l'eficiència en enfocar el seguiment en els clients amb símptomes de deteriorament.
- Anticipació en la gestió davant de qualsevol símptoma d'empitjorament, i és potestat de l'Equip Bàsic de Gestió la renovació del ràting dels clients que hagin patit un deteriorament.
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'Equip Bàsic de Gestió.
- Retroalimentació amb la informació que l'Equip Bàsic de Gestió proporciona com a resultat de la gestió.

Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics

El 2017, donant compliment als requisits dictats pel Banc Central Europeu (BCE) en el document "Guidance to banks on non-performing loans", el Consell d'Administració ha aprovat un nou "Pla estratègic per a la gestió d'actius problemàtics", així com el corresponent "Pla operatiu per a la gestió d'actius problemàtics". Els punts del pla estratègic més destacats són els següents:

- Uns principis de gestió per a aquests actius.
- Una estructura de govern i de gestió que faciliti aquests objectius.
- Uns objectius quantitatius amb diferents horitzons temporals de reducció tant d'actius dubtosos com d'actius adjudicats.

Amb l'objectiu d'aconseguir aquests resultats, el banc ha fixat dues prioritats estratègiques pel que fa a la gestió d'actius problemàtics:

- Reducció contínua dels actius problemàtics fins a la normalització dels saldos.

- Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries, una de les primeres *workout units* a Espanya.

Aquestes dues prioritats estratègiques es tradueixen en cinc principis de gestió dels actius problemàtics, que són:

- L'anticipació de la gestió de la mora i la gestió preventiva de les entrades.
- La gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial).
- Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos.
- Capacitat financera.
- Clar sistema de *governance* basat en tres línies de defensa.

També s'han desenvolupat les polítiques referents a la gestió d'actius problemàtics d'acord amb els requeriments definits en el mateix document del BCE i l'Annex IX de la Circular 4/2016 del Banc d'Espanya. Aquestes polítiques estan alineades amb el Pla estratègic per a actius problemàtics i el Pla operatiu d'actius problemàtics. Així mateix, les polítiques donen cobertura al nou model de gestió del risc implementat durant el mes de juliol de 2017.

Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos

Introducció

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

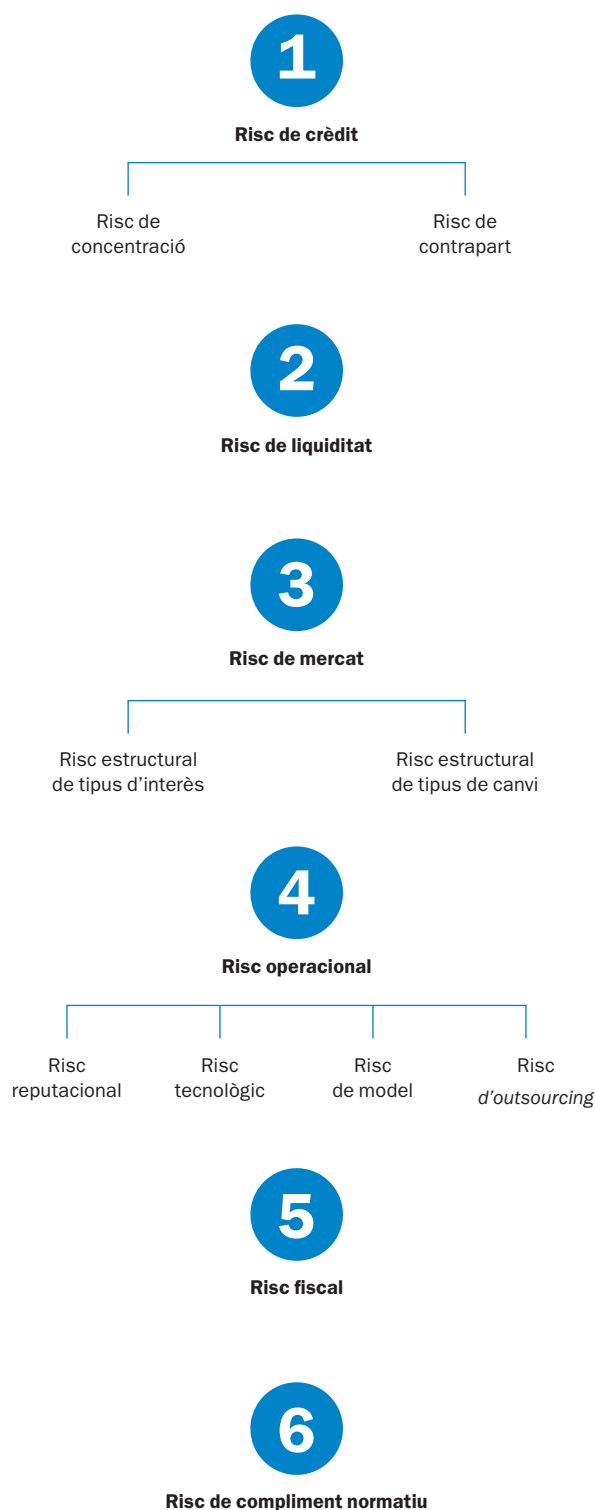
El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell s'ha continuat adaptant a l'estructura internacional del grup amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu del RAS del grup en totes les àrees geogràfiques.

D'aquesta manera, s'estableix un primer nivell que forma el RAS del grup que fixa objectius i límits en l'àmbit global, i es defineix un segon nivell que desplega els objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

El *risk appetite statement* inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitius que les complementen.

La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient

G2 Riscos principals

estructura de decisió sota un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

El marc de principis, polítiques, procediments i metodologies queda reflectit en el document “Polítiques de gestió de riscos del grup Banc Sabadell”, que es revisa periòdicament i que és aprovat pel Consell d'Administració.

Per a cada risc rellevant del grup es detallen els intervinents principals, les seves funcions, les polítiques, els mètodes i els procediments, així com els mecanismes de seguiment i control. Així mateix, queda explicat el detall de l'organització de la funció de riscos, en què s'indiquen els rols i la responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control, adequats a les activitats de les unitats de negoci, incloent-hi les funcions de concessió de préstecs i crèdits (G2).*

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup.**

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, el fiscal i el de compliment normatiu.

En la gestió del risc del grup es considera l'entorn macroeconòmic i regulador.***

Principis generals de gestió de riscos

Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors de l'entitat, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen:

- Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i el control de riscos. Des d'abans de 1994 al banc hi ha una Comissió de Riscos que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i del seu alineament amb el perfil definit pel grup.
- El grup Banc Sabadell compta amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *risk appetite statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos sota un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.
- L'Equip Bàsic de Gestió com a peça clau en l'admissió i el seguiment del risc. En funcionament des de fa més de vint anys, està format pel responsable de compte, d'una banda, i per l'analista de riscos, de l'altra. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això involucra especialment l'equip en la decisió, i, a més a més, aporta riquesa argumental i solidesa als dictàmens.
- Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (*real estate*, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.
- Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (any 1999 per a particulars i 2000 per a empreses). El grup, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests models per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.
- La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten fent servir la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.

* Vegeu més informació en la nota 4 dels comptes anuals consolidats de 2017.

** Vegeu el mapa de capital en el capítol “Informació financera del grup Banc Sabadell”.

*** Vegeu informació de l'entorn macroeconòmic i regulador en el capítol “Entorn econòmic, sectorial i regulador”.

- Rigorós seguiment del risc de crèdit a partir d'un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i 2011), que permeten una anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació irregular, excedits en descompte comercial, avals o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponibles.
- Avançat model de gestió del risc irregular que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. S'ha implementat un model integral de gestió del risc irregular que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.
- *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital). Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.
- El model de gestió de riscos està absolutament integrat en la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la

gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa del banc. Això permet una translació immediata de les polítiques a la gestió efectiva diària. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions que ha dut a terme el banc.

- Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió. Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de *stress test* i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.

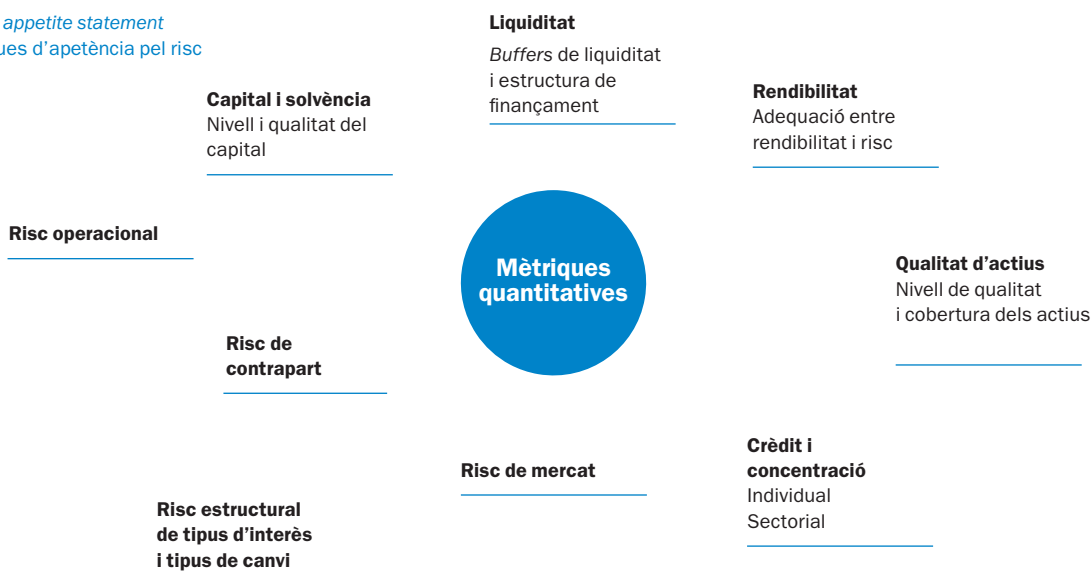
Marc Estratègic de Riscos (*risk appetite framework*)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement*, definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* (RAS) està compost de mètriques quantitatives (G3), que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitius que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

Elements quantitius

G3 *Risk appetite statement*
o mètriques d'apetència pel risc

Aspectes qualitius

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

- La posició general de l'entitat respecte a prendre riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que asseguri un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.
- El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.
- El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La funció de riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.
- Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orientaran a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.
- La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configura com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.
- La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.
- Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.
- No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.
- L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, apetència, capacitats i perfil del banc.
- La funció de riscos és independent i amb una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.
- L'objectiu del grup en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.
- La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer

de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

- L'entitat disposarà de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.
- Els sistemes retributius del grup han d'alinear els interessos dels empleats i de l'alta direcció al compliment del Marc Estratègic de Riscos.

Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en totes les unitats, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'alta direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de control de riscos i el director general financer) i assegurar que aquest sigui consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Hi ha quatre comissions delegades en funcionament en les quals el Consell d'Administració delega les seves funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, que reporten al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que els corresponen i informen de les decisions adoptades (G4).

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions.

Primera línia de defensa

Composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen les unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera i de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

Són els responsables de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Mantenir els controls interns efectius i executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
- Identificar, avaluar, controlar i mitigar els seus riscos,

Comissions delegades del Consell relacionades amb riscos					
Comissió de Riscos		Comissió Executiva		Comissió d'Auditoria i Control	Comissió de Retribucions
Supervisió del perfil de risc i adequació al RAS		Aprovació d'operacions per delegacions Aprovació estratègia <i>asset allocation</i>		Supervisió d'eficàcia de control intern, auditoria interna i sistemes de gestió de riscos	Supervisió de la política redistributiva i la seva alineació amb el Marc Estratègic de Riscos
Principals comitès relacionats amb riscos					
Comitè Tècnic de Riscos	Comitè d'Actius i Passius	Comitè d'Operacions de Crèdit	Comitè d'Operacions d'Actius i Capital	Comitè de Risc Operacional	Institutional Coordination Committee
Suport Comissió de Riscos Gestió de riscos	Gestió i supervisió del risc estructural del balanç	Aprovació d'operacions de crèdit per delegacions	Aprovació d'operacions d'actius per delegacions	Gestió i supervisió del risc operacional	Garantia d'alineació de polítiques entre TSB i el grup

complint amb polítiques i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són consistents amb els seus propòsits i objectius.

- Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i que facin èmfasi en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.

Segona línia de defensa

Composta fonamentalment per:

- La Direcció de Control de Riscos, independent de la primera línia de defensa i responsable de la identificació i valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests riscos.
- La Direcció de Compliment Normatiu té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixin incompliments normatius i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades.
- La funció de Validació Interna, responsable de revisar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- La Direcció d'IT Control té com a objectiu identificar les situacions de risc associades a l'ús de la tecnologia, en l'àmbit de qualsevol unitat, que puguin derivar en risc operacional o reputacional per al grup, promoure entre les unitats del grup la formació i el suport necessaris perquè aquestes puguin resoldre les situacions de risc associat a les responsabilitats i actuacions del seu àmbit i traslladar a la Direcció de Risc Operacional del grup, de manera independent, els riscos residuals rellevants que no hagin pogut ser coberts pels controls implantats.

En termes generals, la segona línia de defensa assegura que la primera línia de defensa està ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconsella per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Proposar el marc de gestió i control de riscos.
- Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
- Col·laborar en el desenvolupament de processos i controls de gestió de riscos.
- Identificar canvis en l'apetència pel risc subjacent de l'organització.
- Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
- Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
- Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.
- Validar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- Impulsar i procurar els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup.
- Garantir tant la continuïtat operativa del negoci ordinari com la seguretat de la informació que el sustenta.

Tercera línia de defensa

Fonamentada en la funció d'Auditoria Interna:

- Desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiu, que es guia per una filosofia d'afegir valor ajudant el grup a complir els seus objectius.
- Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per

avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

Gestió i seguiment dels riscos més rellevants

Risc de crèdit

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

El Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions d'empreses presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment està compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral de la situació de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització. L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea i a les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió dels riscos, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el ràting per a acreditats empreses o l'*scoring* per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del ràting permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment

de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El seguiment del risc es realitza sobre totes les exposicions amb l'objectiu d'identificar possibles situacions problemàtiques i evitar el deteriorament de la qualitat creditícia. Aquest seguiment, en termes generals, té com a base un sistema d'alertes primerenques tant pel que fa a operació/prestatari com a cartera, i tots dos es nodreixen tant d'informació interna de l'entitat com d'informació externa per obtenir resultats. El seguiment es duu a terme de manera anticipativa i sota una visió prospectiva (*forward looking*), és a dir, amb una visió de futur d'acord amb la previsible evolució de les seves circumstàncies per poder determinar tant accions de potencialitat de negoci (increment d'inversió) com de prevenció del risc (reducció de riscos, millora de garanties, etc.).

El sistema d'alertes primerenques permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspàs a especialistes en la gestió de recobriment, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes i uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute, dels quals els més rellevants són els següents:

- Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.
- Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realista i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.
- Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'hauran de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'hauran de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.

- Limitació de períodes dilatats de carència.
- El grup porta a terme un seguiment continu del compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

Models interns de risc

El grup Banc Sabadell també disposa d'un sistema de tres línies de defensa per assegurar la qualitat i el control dels models interns i d'un procés de govern dissenyat específicament per a la gestió i el seguiment d'aquests models i el compliment amb la regulació i el supervisor.

El marc de govern dels models interns de risc de crèdit i deteriorament (gestió del risc, capital regulador i provisió) se sustenta en els pilars següents:

- Gestió efectiva dels canvis en els models interns.
- Seguiment recurrent de l'entorn de models interns.
- *Reporting* regular, tant intern com extern.
- Eines de gestió de models interns.

Com a òrgans rellevants dins el marc de govern de models interns de risc de crèdit i deteriorament, cal destacar el Comitè de Models, que se celebra amb una periodicitat mensual i al qual li corresponen funcions d'aprovació interna, segons nivells de materialitat, i seguiment de models interns de risc de crèdit.

El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament, de manera que es redueixi l'entrada en mora dels clients en dificultats, s'asseguri la gestió intensiva i s'evitin temps morts entre les diferents fases.*

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i en particular la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a la mitigació dels riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades, es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és la seva finalització, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es faci no s'entregui una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o a la compra d'actius.

Quan no és possible cap d'aquestes solucions es recorre a la via judicial i a la posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament, compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió.

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert tres línies estratègiques d'actuació:

1. Nou finançament: negoci promoció immobiliària

A finals de 2014 es restableix una unitat comercial per gestionar exclusivament nou finançament a promotors en identificar la necessitat del mercat i la solvència dels seus nous *players*. Es dota aquesta unitat d'una nova metodologia de seguiment que permet al banc conèixer en detall tots els projectes que s'estudien des de la unitat (des de la superfície i el nombre d'unitats fins al volum de vendes o pressupost de construcció, passant pel grau de precomercialització).

En paral·lel, es posa en marxa una nova Direcció d'Anàlisi Immobiliària, que té la funció d'analitzar tots els projectes immobiliaris que es plantegi finançar des d'un

* Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats, "Altres informacions de riscos: operacions de refinançament i reestructuració".

punt de vista purament de negoci immobiliari, de manera que examina tant la localització com la idoneïtat del producte, així com l'oferta i la demanda actuals potencials, contrastant en cada un dels casos les xifres del pla de negoci presentat pel client (costos, vendes i terminis són aspectes rellevants). El nou model d'anàlisi va acompanyat d'un model de seguiment de les promocions formalitzades. A través d'informes estandarditzats, es monitora l'evolució de cada una de les promocions per controlar les disposicions i el compliment del pla de negoci (vendes, costos i terminis).

El nou model de gestió ha permès la definició d'alertes per fer un seguiment tant des de la Direcció d'Anàlisi i Seguiment com des de la Direcció de Riscos, amb qui es va treballar en la definició. A més de les alertes per a promocions formalitzades, el nou finançament té com a referència el marc promotor, que defineix l'*allocation* òptim del nou negoci en funció de la qualitat del client i de la promoció.

2 Gestió del crèdit immobiliari problemàtic

El risc problemàtic es gestiona d'acord amb la política definida. Amb caràcter general, la gestió es porta a terme tenint en compte el client, les garanties i la situació del préstec, que va des del moment que salti una possible alerta en la seva situació normal fins que es materialitzi una dació en pagament / compra en una gestió amistosa o se celebri una subhasta després d'un procés d'execució i hi hagi una interlocutòria d'adjudicació.

Després d'analitzar les tres dimensions esmentades anteriorment, es gestiona la solució òptima per estabilitzar o liquidar la posició, per via amistosa o judicial, que pot variar segons l'evolució de cada client/expedient. Per dur a terme la gestió, en cas que l'estabilització del crèdit o la seva liquidació per part del client no siguin viables, es disposa de models de suport en funció de la tipologia del préstec o bé finançat. En el cas de promocions immobiliàries acabades o immobles no residencials acabats, s'ofereix la possibilitat de comercialitzar a través de Solvia a uns preus que puguin traccionar el mercat. En el cas de solars es pot oferir la possibilitat d'incrementar el deute per promoció d'habitatges si els equips interns del banc identifiquen una demanda d'habitatges contrastada a la plaça, i són els responsables del control de la inversió i la comercialització. A la resta d'immobles finançats s'estudia la possibilitat d'establir acords de venda a tercers, es proposen solucions amistoses (compra, dació, que en el cas d'habitatges de particulars poden anar acompanyades de condicions favorables per a la relocalització o lloguer social en funció de la necessitat del client) o es procedeix finalment per la via judicial.

3 Gestió d'immobles adjudicats

Un cop convertit el préstec en immoble, s'estableix una estratègia de gestió en funció de la tipologia i la localització per identificar el potencial de cada actiu segons la seva demanda potencial. El mecanisme principal de sortida és la venda, per a la qual el banc, a través de Solvia, ha desenvolupat diferents canals en funció de la tipologia de l'immoble i del client. L'èxit d'aquests canals es reflecteix en els elevats volums d'habitatges comercialitzats any rere any, en el gran creixement del volum de venda d'immobles no residencials, solars finalistes i sòls en gestió que s'ha experimentat quan s'ha despertat l'interès del mercat per aquestes tipologies, i en la confiança de tercers per comercialitzar els seus immobles a través de Solvia.

En determinats solars i terres en gestió amb un alt potencial de demanda localitzats en mercats amb elevats nivells de creixement de preu previst, es decideix emprendre la inversió per optimitzar el resultat tenint en compte els marges previstos aplicant hipòtesis de desenvolupament conservadores.

El grup, atesa la rellevància que va tenir en el passat assolir una elevada concentració en aquest risc, disposa d'una mètrica del RAS de primer nivell que estableix un nivell màxim de concentració en termes de mètrica de concentració en promoció en funció del Tier 1 d'Espanya. Aquesta mètrica es monitora mensualment i es reporta al Comitè Tècnic de Riscos, la Comissió de Riscos i el Consell d'Administració.

Finalment, cal destacar que des de la Direcció de Control de Riscos, en col·laboració amb les direccions de Negoci i de Riscos, es fa un seguiment periòdic de l'adequació dels nous finançaments al marc promotor, en què es revisa el compliment de les polítiques i de l'*asset allocation*. Aquest seguiment és elevat al Comitè Tècnic de Riscos per a la seva informació.*

Models de gestió del risc de crèdit

Ràting

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de ràting basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament. El model de ràting es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de ràting intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra (G5).

* Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats, "Risc de crèdit: concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària".

Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

Scoring de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

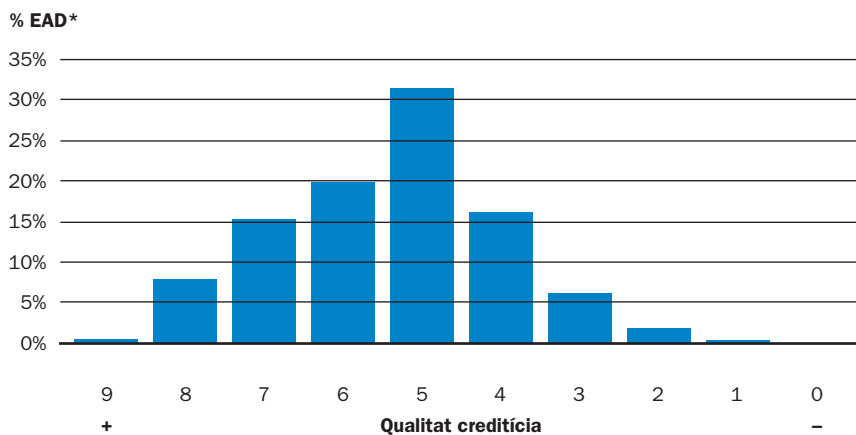
Scoring reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques (G6).

Eines d'alertes

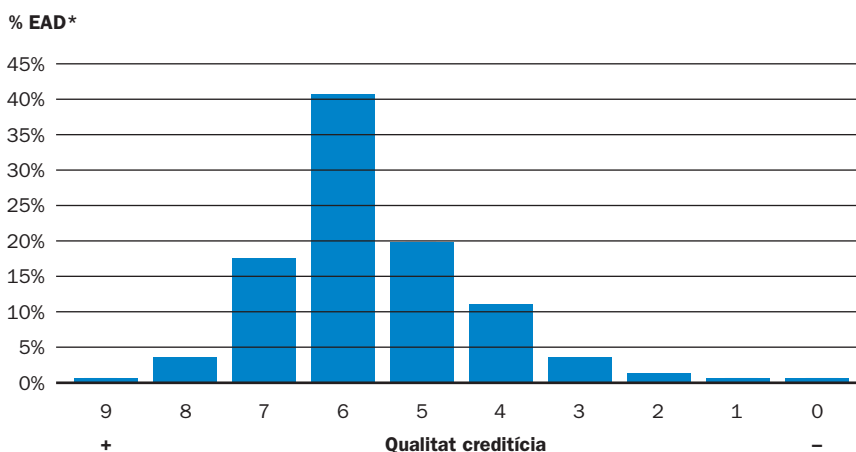
Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes primerenques, individuals o models avançats, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (ràting o *scoring*, fitxa client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses. Aquest sistema d'alertes permet:

- Millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
- Anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'Equip Bàsic de Gestió.

G5 Distribució per ràting de la cartera d'empreses

* EAD (*exposure at default*) exposició en el moment de l'incompliment

G6 Distribució per *scoring* de la cartera de particulars

* EAD (*exposure at default*) exposició en el moment de l'incompliment

El crèdit viu va créixer un +4,6% (calculat sobre bases homogènies), derivat d'una forta activitat en pimes i de la nova producció de préstecs hipotecaris.

Reducció dels actius problemàtics en 3,5 milers de milions d'euros durant l'any amb una elevada rotació i millor composició d'actius adjudicats.

En milions d'euros

	2016	2017
Exposició màxima al risc de crèdit		
Actius financers mantinguts per negociar	1.649,73	131,76
Instrumentos de patrimoni	10,63	7,43
Valors representatius de deute	1.639,10	124,33
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	34,83	39,53
Instrumentos de patrimoni	34,83	39,53
Valors representatius de deute	—	—
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers disponibles per a la venda	18.895,13	13.380,57
Instrumentos de patrimoni	766,61	606,70
Valors representatius de deute	18.128,53	12.773,87
Préstecs i partides a cobrar	155.324,48	153.284,56
Valors representatius de deute	930,59	575,45
Préstecs i bestretes	154.393,89	152.709,11
Inversions mantingudes fins al venciment	4.598,19	11.173,21
Derivats	2.369,66	1.814,76
Total risc per actius financers	182.872,01	179.824,39
Garanties concedides	8.529,35	8.726,85
Compromisos contingents concedits	25.208,69	24.079,34
Total compromisos i garanties concedides	33.738,04	32.806,19
Total exposició màxima al risc de crèdit	216.610,05	212.630,58

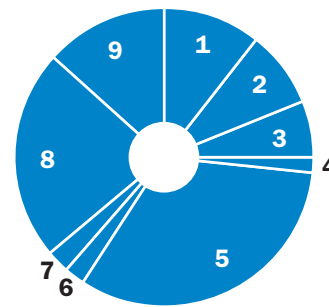
T1 Exposició al risc de crèdit

A la taula 1 es presenten els actius financers exposats al risc de crèdit per carteres i instruments al final de cada exercici, mitjançant el seu import comptable, com a expressió del màxim nivell d'exposició al risc de crèdit incorregut, ja que reflecteix el màxim nivell de deute de l'acreditat en la data a la qual es refereixen.

El grup també manté garanties i compromisos contingents concedits amb acreditats, materialitzats mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats suposen també l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment.

Al valor de l'exposició al risc de crèdit descrit anteriorment no se li ha deduït l'import de les garanties reals ni altres millores creditícies obtingudes per assegurar-ne el compliment, d'ús comú en els tipus d'instruments financers gestionats per l'entitat.*

El gràfic G7 mostra la distribució del risc de crèdit entre els diferents segments i carteres del grup.

G7
Perfil global de risc per carteres
(distribució per exposició al risc
de crèdit) %EAD (exposure at default)

1	Grans empreses	10,7
2	Empreses mitjanes	8,3
3	Petites empreses	6,3
4	Comerços i autònoms	1,5
5	Hipoteques	32,7
6	Consum	2,2
7	Bancs	2,3
8	Sobirans	23,0
9	Altres	13,0

Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. L'entitat també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'aval, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera. Les garanties reals es formalitzen davant de notari a través d'un document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant de tercers. Aquests documents públics, en el cas

* Per a més informació vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats de 2017, en què es presenten dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc de crèdit per àrea geogràfica.

d'hipoteques d'immobles, s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es dipositen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació del risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM, el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia addicional proporcionada per l'Esquema de Protecció d'Actius (EPA), amb efectes retroactius al 31 de juliol de 2011 i per un període de deu anys (vegeu-ne més detalls en la nota 2 dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017).

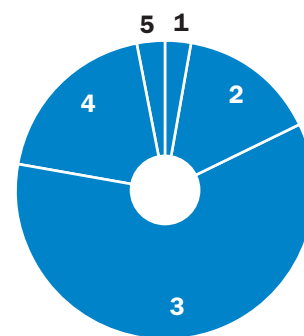
El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-les o pignorar-les, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de les garanties esmentades, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de sis mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor comptable.

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 63% del total de la inversió bruta.

Qualitat creditícia dels actius financers

Tal com s'ha exposat anteriorment, el grup, en termes generals, qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el NACB. No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns, a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament.

El desglossament del total de l'exposició qualificada segons els diferents nivells interns s'exposa en el gràfic G8.

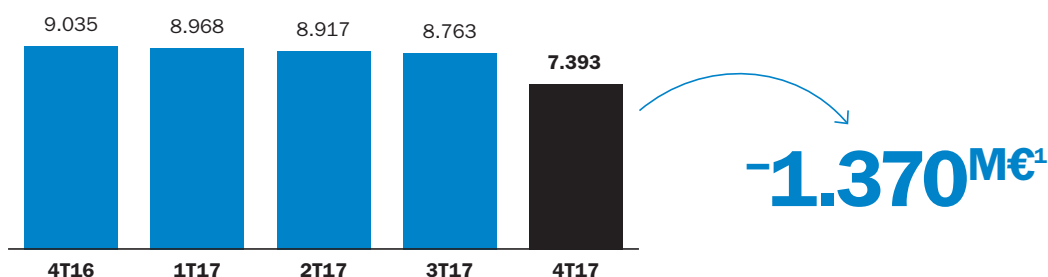
G8
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació (en %)

1	AAA/AA	3,0
2	A	15,0
3	BBB	60,0
4	BB	19,0
5	B	3,0

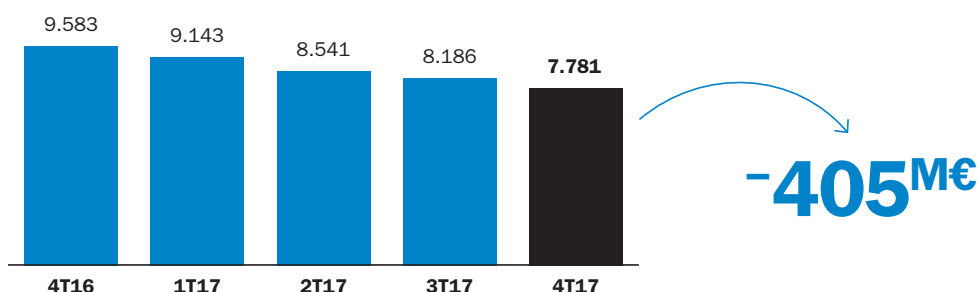
La ràtio de morositat segueix descendint i se situa en el 5,1%.

La ràtio de cobertura dels actius problemàtics va arribar al 49,8% durant l'any.

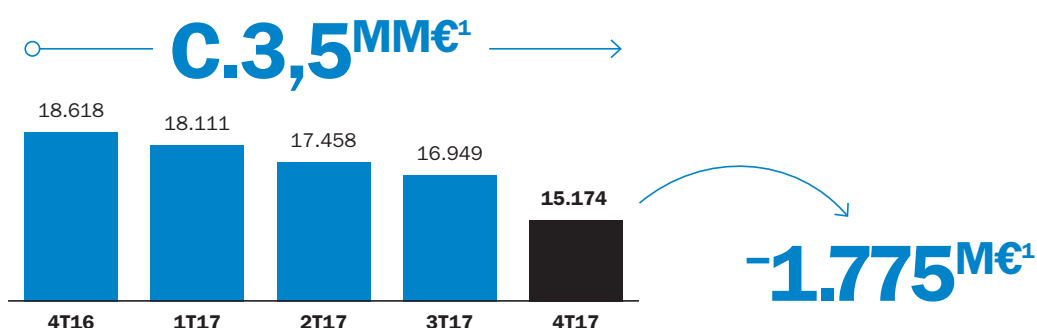
La implementació de l'IFRS9 al gener de 2018 suposarà 900 milions d'euros de provisions i incrementarà la cobertura d'actius problemàtics fins al 54,7% *pro forma*.

G9 Evolució d'actius adjudicats, ex-TSB (en milions d'euros)

G10 Evolució saldos dubtosos, ex-TSB (en milions d'euros)

G11 Total actius problemàtics, ex-TSB (en milions d'euros)

En el transcurs de l'any 2017 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius dubtosos, que s'han reduït en 1.770 milions d'euros, cosa que ha comportat que la ràtio de morositat se situés en el 5,14% al tancament de l'exercici.

Mitjançant la gestió activa realitzada pel banc, s'ha aconseguit una reducció destacable dels actius problemàtics durant l'exercici de 2017, que s'ha situat per sobre de l'objectiu inicial anual (G9, G10 i G11).

Nota: Inclou riscos contingents. Els saldos dubtosos i els actius adjudicats ex-TSB inclouen el 20% de l'exposició problemàtica inclosa en l'EPA, ja que aquest risc és assumit d'acord amb el protocol de l'EPA.

1 Inclou 1.252 M€ d'actius problemàtics del *carved out* de la nova línia de negoci Solvia Desenvolupaments Immobiliaris.

Risc de concentració

El risc de concentració es refereix a exposicions amb potencial de generar pèrdues prou grans per amenaçar la solvència financera de la institució o la viabilitat de la seva activitat ordinària. Aquest risc es divideix en dos subtipus bàsics:

- Risc de concentració individual: imperfecta diversificació del risc idiosincràtic en la cartera a causa de la petita dimensió d'aquesta o d'exposicions molt grans en clients específics.
- Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

- Mètriques quantitatives del *risk appetite statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
- Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.
- Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2017, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa, perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o amb entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

En milions d'euros

	2017				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Entitats de crèdit	33.301,91	18.525,88	13.118,64	1.121,17	536,21
Administracions públiques	32.278,17	17.848,22	13.076,48	1.265,61	87,85
Administració central	26.641,50	12.574,46	13.076,48	932,38	58,18
Resta	5.636,67	5.273,77	—	333,22	29,68
Altres institucions financeres	5.809,64	4.875,46	463,41	419,71	51,06
Societats no financeres i empresaris individuals	60.959,37	50.935,26	3.519,95	5.959,93	544,22
Construcció i promoció immobiliària	6.341,80	5.688,53	17,56	548,30	87,40
Construcció d'obra civil	1.592,29	1.567,47	14,80	7,76	2,26
Resta de finalitats	53.025,28	43.679,26	3.487,59	5.403,87	454,56
Grans empreses	24.968,94	17.122,23	2.875,37	4.731,48	239,87
Pimes i empresaris individuals	28.056,33	26.557,03	612,23	672,39	214,69
Resta de llars i ISFLSH	78.472,83	39.820,67	37.131,21	474,99	1.045,96
Habitatges	69.779,71	34.981,76	33.727,53	165,50	904,92
Consum	6.394,65	3.540,22	2.422,64	300,97	130,81
Altres finalitats	2.298,48	1.298,69	981,04	8,52	10,24
TOTAL	210.821,91	132.005,49	67.309,70	9.241,41	2.265,32

T2 Distribució de la concentració de riscos per activitat

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i els òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

El marc d'admissió del risc de país i entitats financeres té com a principal component l'estructura de límits per a diferents mètriques, a partir de la qual es realitza el seguiment dels diferents riscos i a través de la qual l'alta direcció i els òrgans delegats estableixen l'apetència pel risc del grup.

L'estructura de límits s'articula a partir de dos nivells: mètriques de primer nivell en el RAS i límits de segon nivell o de gestió.

Així mateix, per a la gestió del risc de país s'utilitzen diferents indicadors i eines: ràntings, *credit default swaps*, indicadors macroeconòmics, etc.

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial el 2017 s'exposa a la T2.

El desglossament, per tipus d'instruments financers, de l'exposició al risc sobirà, amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (a partir d'ara, EBA), el 31 de desembre de 2017 s'exposa en els gràfics G12, G13 i G14.

Risc de contrapart

En aquest epígraf s'inclou el risc de crèdit per activitats en mercats financers que es desenvolupa a través de l'operativa específica amb risc de contrapart. El risc de contrapart sorgeix davant l'eventualitat que la contrapart, en una

transacció amb derivats o una operació amb compromís de recompra, amb liquidació diferida o de finançament de garanties, pugui incórrer en un incompliment abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta transacció o operació.

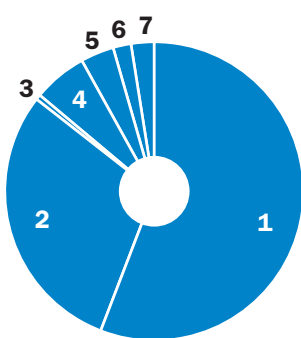
L'exposició al risc de contrapart es concentra principalment en clients, entitats financeres i cambres de compensació.

El risc es concentra en contraparts amb una elevada qualitat creditícia, tenint un 69% del risc amb contraparts amb ràting igual o superior a A.

Des de 2016, sota la llei European Market Infrastructure Regulation (EMIR) (Regulation 648/2012) va entrar en aplicació per al grup l'obligació de liquidar i compensar per cambres de compensació (CP) certs derivats *over-the-counter* i, per tant, els derivats contractats pel grup susceptibles d'això s'estan canalitzant a través d'aquests agents. Al seu torn, des del grup s'ha fomentat l'estandardització dels derivats OTC de cara a fomentar la utilització de les cambres de compensació. L'exposició al risc amb les CP depèn en gran part de l'import de les garanties dipositades.

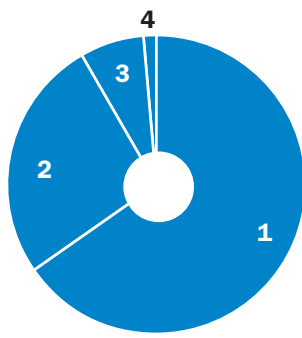
Pel que fa a l'operativa en derivats en mercats organitzats (MMOO), es considera sota criteris de gestió que no hi ha exposició, atès que el risc no existeix perquè els MMOO actuen com a contrapart en les operacions i es disposa del mecanisme de liquidació i de garanties per assegurar la transparència i continuïtat de l'activitat. En els MMOO l'exposició és equivalent a les garanties dipositades.

La filosofia de la gestió del risc de contrapart és consistent amb l'estratègia del negoci, i busca en tot moment la creació de valor dins d'un equilibri entre rendibilitat i

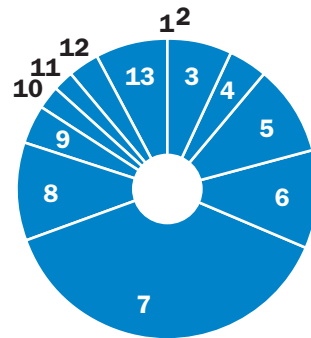
G12 Desglossament de l'exposició al risc sobirà (en %)

1	Espanya	55,9
2	Itàlia	29,8
3	Estats Units	0,5
4	Regne Unit	6,0
5	Portugal	3,5
6	Mèxic	2,0
7	Resta del món	2,3

G13 Distribució del risc de contrapart (en %) (per zona geogràfica)

1	Zona euro	65,3
2	Resta d'Europa	26,3
3	EUA i Canadà	7,0
4	Resta del món	1,4

G14 Distribució del risc de contrapart per ràting (en %)

1	AAA / Aaa	0,0
2	AA+ / Aa1	0,0
3	AA / Aa2	7,2
4	AA- / Aa3	4,1
5	A+ / A1	9,6
6	A / A2	10,7
7	A- / A3	37,9
8	BBB+ / Baa1	10,7
9	BBB / Baa2	4,2
10	BBB- / Baa3	2,5
11	BB+ / Ba1	2,2
12	BB / Ba2	3,3
13	Resta	7,6

riscos. En aquest sentit, s'han establert uns criteris de control i seguiment del risc de contrapart derivat de l'activitat en els mercats financers, cosa que garanteix al banc desenvolupar la seva activitat de negoci respectant els llindars de riscos aprovats per l'alta direcció.

La metodologia de quantificació de l'exposició per risc de contrapart té en compte l'exposició actual i l'exposició futura. L'exposició actual representa el cost de substituir una operació a valor de mercat en cas que una contrapart caigui en *default* en el moment present. Per al seu càlcul és necessari comptar amb el valor actual de l'operació o *mark-to-market* (MtM). L'exposició futura representa el risc potencial que pot assolir una operació en un determinat termini de temps, ateses les característiques de l'operació i les variables del mercat de les quals depèn. En el cas d'operacions sota acord de col·lateral, l'exposició futura representa la possible fluctuació de l'MtM entre el moment del *default* i la substitució d'aquestes operacions en el mercat. Si no està sota acord de col·lateral, representa la possible fluctuació de l'MtM al llarg de la vida de l'operació.

Amb caràcter diari, al tancament del mercat, es recalculen totes les exposicions d'acord amb els fluxos d'entrada i sortida d'operacions, amb les variacions de les variables del mercat i amb els mecanismes de mitigació del risc establerts en el grup. D'aquesta manera les exposicions queden sotmeses a un seguiment diari i a un control sota els límits aprovats per l'alta direcció. Aquesta informació queda integrada en els informes de riscos per tal de reportar-la als departaments i les àrees responsables de la gestió i el seguiment d'aquests.

En relació amb el risc de contrapart, el grup adopta diferents mesures de mitigació. Les mesures principals són:

- Acords de *netting* en derivats (ISDA i CMOF)
- Acords de col·lateral en derivats (CSA i Annex 3 - CMOF) i en *repos* (GMRA, CME).

Els acords de *netting* permeten l'agregació dels MtM positius i negatius de les operacions amb una mateixa contrapart, de manera que en cas de *default* s'estableix una única obligació de pagament o cobrament en relació amb totes les operacions tancades amb aquesta contrapart.

Per defecte, el grup disposa d'acords de *netting* amb totes les contraparts que vulguin operar en derivats.

Els acords de col·lateral, a més d'incorporar l'efecte *netting*, incorporen l'intercanvi periòdic de garanties que mitiguin l'exposició actual amb una contrapart en relació amb les operacions subjectes a aquest contracte.

El grup estableix la necessitat de disposar d'acords de col·lateral per poder operar en derivats o *repos* amb entitats financeres. El contracte de col·lateral estàndard del grup és bilateral (és a dir, ambdues parts estan obligades a dipositar col·lateral) i amb intercanvi diari de garanties sempre en efectiu i en divisa euro.

Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2017 i 2016 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials, *covered bonds* o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 20, i l'Annex 3 per a les operacions vinculades al mercat hipotecari espanyol i l'Annex 4 per veure el desglossament de les emissions dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorat (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

D'altra banda, el banc ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç.

Vegeu més informació sobre els programes de finançament en el mercat de capitals en l'apartat següent, "Risc de liquiditat".

Risc de liquiditat

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

En aquest àmbit, el grup Banc Sabadell té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *risk appetite statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

L'estructura de governança de la gestió de liquiditat de Banc Sabadell té com a eixos fonamentals la implicació directa del Consell d'Administració i l'alta direcció, la delimitació clara de les tres línies de defensa i l'estricta segregació de funcions i l'estructuració de responsabilitats en comitès, direccions generals i àrees funcionals.

Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i

termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat. La política de finançament de l'entitat està enfocada a mantenir una estructura de finançament equilibrada, basada principalment en dipòsits a la clientela, i complementada amb l'accés a mercats majoristes que permeti mantenir una posició de liquiditat del grup folgada en tot moment.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en unitats de gestió de la liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou les sucursals a l'exterior –OFEX–), Banc Sabadell d'Andorra (BSA) i TSB.

Per complir amb els objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista de les UGL i els objectius estratègics definits:

- Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
- Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
- Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema de supervisió i gestió del risc centralitzat.
- Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
- Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
- Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
- Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
- Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
- Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
- Vigilància del nivell del balanç que està sent utilitzat com a col·lateral en operacions de finançament (*encumbrance*).
- Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- Disponibilitat d'un pla de contingència de liquiditat. Pel que fa a TSB, tot i que el *ring-fencing* no entra oficialment en vigor fins al 2019, l'entitat constitueix una unitat autònoma dins de la gestió de liquiditat del grup com una UGL independent. La futura evolució econòmica del Regne Unit no hauria de causar problemes de liquiditat, ja que opera de manera independent respecte a la seva matriu.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc de liquiditat

El grup Banc Sabadell defineix dos conjunts de mètriques que permeten mesurar i controlar el risc de liquiditat: les mètriques RAS de primer nivell i les mètriques de segon nivell. Així mateix, es fa un seguiment i control diari del risc de liquiditat a través del sistema d'alertes primerenques de liquiditat (*EWI - early warning indicators*) i de l'Informe de tresoreria estructural.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell és l'encarregat de definir l'apetència pel risc de liquiditat i finançament (RAS) del grup en l'àmbit consolidat i de fixar els indicadors que les UGL han d'incorporar en els seus RAS locals amb independència que s'incorporin altres indicadors addicionals.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitius que les complementen.

Al marge de les mètriques incloses en el marc de l'apetència pel risc, cada UGL defineix un conjunt de mètriques de segon nivell que contribueixen a l'anàlisi i el seguiment del risc de finançament i liquiditat. Aquestes mètriques se segueixen de manera continuada en cadascun dels comitès d'actius i passius locals.

Finalment, cal esmentar que el grup té dissenyat i implementat un sistema d'alertes primerenques (*EWI*) pel que fa a les UGL, que inclouen indicadors de mercat i liquiditat adaptats a l'estructura de finançament i model de negoci de cada UGL. El desplegament d'aquestes mètriques, en les UGL, complementa els indicadors RAS i les mètriques de segon nivell i permet identificar anticipadament tensions en la posició de liquiditat i l'estructura de finançament local, de manera que facilita la presa de mesures i accions correctives i minimitza el risc de contagi entre les diferents unitats de gestió.

Banc Sabadell té establert un pla de contingència de liquiditat (*PCL*) en què s'estableix l'estratègia per garantir que l'entitat disposa de les capacitats de gestió i les mesures suficients per minimitzar els efectes negatius d'una situació de crisi en la seva posició de liquiditat i per retornar a una situació de normalitat. Així mateix, el *PCL* també té com a objectiu facilitar la continuïtat operativa en la gestió de la liquiditat, especialment en cas que la situació de crisi estigui originada per un funcionament deficient d'una o diverses infraestructures de mercat. El *PCL* pot ser activat en resposta a diferents situacions de crisi dels mercats o de la mateixa entitat. En general, i seguint els canals d'impacte previstos en els exercicis d'estrès de l'entitat, aquestes situacions es poden categoritzar en crisis sistèmiques, crisis idiosincràtiques o crisis combinades.

El marc de *reporting* i control dels límits de gestió del risc inclou, entre d'altres, els factors següents:

- Seguiment diari dels indicadors i límits de risc reportant a les diferents unitats de gestió.
- Control i anàlisi sistemàtica del consum de límits, identificant els incompliments i activant els protocols necessaris per a la seva correcció.

Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2017, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 132.096 milions d'euros, respecte d'un saldo de 133.457 milions d'euros al tancament de l'any 2016 i de 131.489 milions d'euros al tancament de 2015 (un 1,0% de decrement al desembre de 2017 respecte al desembre de 2016 i un 1,5% d'increment al desembre de 2016 respecte al desembre de 2015). L'evolució decreixent dels tipus d'interès en els mercats financers ha provocat un canvi en la composició dels recursos dels clients en el balanç de dipòsits a termini, comptes a la vista i recursos fora del balanç. El 31 de desembre de 2017 el saldo dels comptes a la vista totalitzava 98.020 milions d'euros (+6,5%), en

detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda del 19,8% (T3).*

Els dipòsits de l'entitat es comercialitzen a través de les següents unitats o societats de negoci del grup: Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada i TSB.

Durant el 2017 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en el mercat de capitals i, al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 104,3% al tancament de 2017) (T4).

Per calcular la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) es computa en el numerador la inversió creditícia neta ajustada pel finançament subvencionat i en el denominador el finançament detallista.

Mercat de capitals

El nivell de finançament en el mercat de capitals ha anat minvant els últims anys, resultat, entre d'altres, d'una evolució positiva del *gap* comercial. Al tancament de 2017, el saldo viu de finançament en el mercat de capitals era de 22.390 milions d'euros, respecte d'un saldo de 25.160 milions d'euros al tancament de 2016. Per tipus de producte, al desembre de 2017, 13.335 milions de l'import total col·locat en el mercat de capitals corresponien a cèdules

En milions d'euros

	2017	3 mesos	6 mesos	12 mesos	>12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	132.096	8,4%	4,8%	7,2%	5,4%	74,2%
Dipòsits a termini	29.816	33,9%	19,4%	29,7%	17,1%	—
Comptes a la vista	98.020	—	—	—	—	100,0%
Emissions detallistes	4.260	24,0%	12,9%	15,2%	47,8%	—

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-repos) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

T3 Recursos de clients en el balanç per venciments

En milions d'euros

	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	Total grup 2016	Total grup 2017
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	115.640	109.742	150.087	145.323
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(4.835)	(3.646)	(4.921)	(3.727)
Crèdits de mediació	(4.900)	(3.110)	(4.900)	(3.835)
Crèdit net ajustat	105.905	102.986	140.266	137.761
Recursos de clients en el balanç	99.123	97.686	133.457	132.096
Loan-to-deposit ratio (%)	106,8	105,4	105,1	104,3

T4 Dades rellevants i ràtios bàsiques de liquiditat

* Vegeu més detalls dels recursos de clients fora del balanç gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats en la nota 28 dels comptes anuals consolidats de 2017.

hipotecàries i *covered bonds*; 2.037 milions d'euros, a pagarés i ECP col·locats a inversors majoristes; 1.669 milions d'euros, a deute sènior; 2.497 milions d'euros, a emissions de deute subordinat i participacions preferents; 2.820 milions d'euros a bons de titulització col·locats en el mercat (dels quals 925 milions d'euros corresponen a TSB), i 33 milions d'euros, a altres instruments financers a mitjà i llarg termini (T5, G15 i G16).

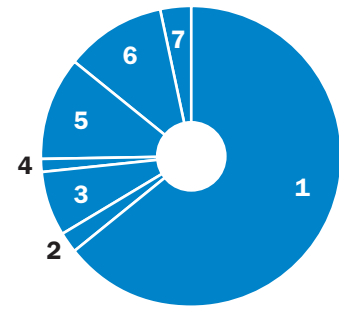
El grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un Programa de pagarés d'empresa i un Programa d'euro commercial paper (ECP):

- Programa de pagarés d'empresa: aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors institucionals i detallistes. El 2 de març de 2017 es va registrar a la CNMV el Programa de pagarés 2017 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 7.000 milions d'euros ampliables fins a 9.000 milions d'euros. El saldo viu del Programa de pagarés s'ha anat reduint durant l'any. El 31 de desembre de 2017 el saldo viu del programa era de 2.823 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup), respecte dels 3.676 milions d'euros el 31 de desembre de 2016.
- Programa d'euro commercial paper (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015, Banc Sabadell va renovar el seu Programa d'euro commercial paper per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. El 31 de desembre de 2017, el saldo viu era de 346 milions d'euros, respecte dels 246 milions d'euros al tancament de 2016.

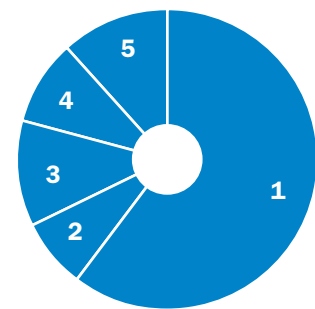
En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

- Programa d'emissió de valors no participatius (Programa de renda fixa) registrat a la CNMV l'11 d'abril de 2017 amb un límit màxim d'emissió de 16.500 milions d'euros. Aquest programa regula les emissions de bons i obligacions, simples i subordinades, i cèdules hipotecàries i territorials i bons estructurats efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i

G15 Estructura de finançament el 31.12.2017 (en %)

1	Dipòsits	64,3
2	Emissions retail	2,1
3	Repos	7,2
4	Finançament ICO	1,2
5	Mercat majorista	11,1
6	BCE	10,9
7	Bank of England	3,2

G16 Detall d'emissions institucionals el 31.12.2017 (en %)

1	Cèdules hipotecàries	60,4
2	Deute sènior	7,6
3	Subordinades i AT1	11,3
4	Pagarés ECP + institucionals	9,2
5	Titulitzacions	11,5

En milions d'euros

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	> 2023	Saldo viu
Bons i cèdules hipotecàries/ <i>Covered bonds</i> (*)	1.556	1.124	2.015	1.808	1.683	1.388	3.761	13.335
Deute sènior (**)	644	—	—	—	25	1.000	—	1.669
Deute subordinat i preferents (**)	—	—	403	434	—	—	1.660	2.497
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini (**)	18	—	—	10	—	—	5	33
Total	2.218	1.124	2.418	2.252	1.708	2.388	5.426	17.534

(*) Emissions garantides

(**) Emissions no garantides

T5 Venciments de les emissions dirigides a inversors institucionals per tipus de producte

dirigides a inversors institucionals i detallistes, tant nacionals com estrangers. El límit disponible per a noves emissions en el Programa d'emissió de valors no participatius 2017 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 era de 10.046 milions d'euros (el 31 de desembre de 2016 el límit disponible sota el Programa de renda fixa era de 10.638,8 milions d'euros). Durant el 2017, Banc Sabadell ha realitzat emissions sota el Programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 3.044,6 milions d'euros. Al llarg de l'any, l'entitat ha accedit al mercat en diferents ocasions aprofitant les finestres de liquiditat disponibles.

- Programa d'emissió Euro Medium Term Notes (programa EMTN), registrat el 22 de març de 2017 a la borsa d'Irlanda. Aquest programa permet l'emissió de deute sènior (*preferred* i *non-preferred*) i subordinat en qualsevol divisa, amb un límit màxim de 5.000 milions d'euros. El 5 de desembre de 2017, Banc Sabadell va realitzar sota aquest programa una emissió de deute sènior a cinc anys i tres mesos per un import de 1.000 milions d'euros.

Així mateix, durant l'any, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750 milions d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017, es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400 milions d'euros a un tipus fix del 6,125%.

D'altra banda, el 24 de febrer de 2017, l'FCA va aprovar el nou programa de *covered bonds* de TSB amb un límit màxim d'emissió de 5.000 milions de lliures. El 7 de desembre de 2017, TSB va fer la seva primera emissió inaugural de *covered bonds* llançant al mercat institucional una operació a cinc anys per un import de 500 milions de lliures amb un cupó de £ Libor 3 mesos + 24 pbs.

En relació amb la titulització d'actius:

- Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.
- Actualment, hi ha vint-i-set operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB). Si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu, la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2017, el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 2.820 milions d'euros.
- Per raons d'eficiència, durant el 2017 s'han cancel·lat anticipadament nou operacions de titulització (vegeu

més informació sobre els fons de titulització en l'Annex 2 dels comptes anuals consolidats de 2017).

- Així mateix, el 4 de desembre de 2017, Banc Sabadell va dur a terme una operació de titulització de préstecs hipotecaris residencials anomenada TDA Sabadell RMBS 4 per un import total de 6.000 milions d'euros, que ha estat íntegrament retinguda en cartera. Posteriorment, el 20 de desembre de 2017, Banc Sabadell va efectuar una nova operació de titulització de préstecs concedits a pimes anomenada IM Sabadell Pime 11 per un import total de 1.900 milions d'euros, dels quals 150 milions han estat col·locats en el mercat i s'ha retingut l'import restant.

En termes generals, el 2017, el to en els mercats ha estat molt positiu, fet que s'ha vist reflectit en una compressió dels *spreads* de crèdit de les emissions en el mercat, tot i que han existit diferents puntes de volatilitat causades principalment per la incertesa política, que ha redundat en tensions i fins i tot en un tancament de mercats puntual.

Durant el mes de març de 2016, el Banc Central Europeu va anunciar noves mesures d'estímul a l'economia a través d'un nou programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II (*targeted longer-term refinancing operations*), consistent en quatre subhastes de liquiditat a quatre anys amb dates d'execució entre els mesos de juny de 2016 i març de 2017. En aquest sentit, Banc Sabadell ha participat en la TLTRO II per un import total de 20.500 milions d'euros (10.000 milions d'euros en la primera subhasta de juny de 2016 i 10.500 milions d'euros en l'última subhasta de març de 2017).

D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou una reducció del *bank base rate* i la introducció del *term funding scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016, mitjançant el qual els bancs anglesos poden fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'Sterling Monetary Framework (SMF), ha fet ús del TFS al llarg de 2017, amb un import disposat de 6.334 milions d'euros al tancament de 2017.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, Banc Sabadell manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuais necessitats de liquiditat (T6).

Pel que fa al 2016, la primera línia de liquiditat de Banc Sabadell s'ha incrementat en 6.284 milions d'euros, motivat fonamentalment per la generació de *gap* comercial. Destaca el saldo en bancs centrals i la posició neta d'interbancari, amb un augment de 14.359 milions d'euros el 2017, mentre que el saldo disponible i elegible en el BCE ha disminuït en 5.886 milions d'euros, dels quals 1.476 milions d'euros es corresponen amb el menor saldo disponible en la pòlissa del Banc d'Espanya. Per la seva banda,

els actius negociables i no elegibles en el BCE es redueixen en 2.189 milions d'euros, fet que s'explica en gran part per l'aportació d'actius que realitzava Sabadell United Bank (SUB) al tancament de 2016 i que el 2017 amb la seva venda ja no hi figuren.

En el cas de TSB, la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2017 està composta principalment per *gilts* per un import de 761 milions d'euros (1.678 milions d'euros el 31 de desembre de 2016) i un excés de reserves en el Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 8.286 milions d'euros (4.191 milions d'euros el 31 de desembre de 2016), en gran part procedents de les disposicions del TFS que ha realitzat al llarg de l'exercici.

Cal esmentar que el grup Banc Sabadell segueix un model descentralitzat de gestió de la liquiditat. En aquest sentit, aquest model tendeix a limitar la transferència de liquiditat entre les diferents filials involucrades en la seva gestió, i limitar d'aquesta manera les exposicions intragrup, més enllà de les potencials restriccions imposades pels reguladors locals de cada filial. Així, les filials involucrades en la gestió determinen la seva situació de liquiditat considerant únicament aquells actius de la seva propietat que compleixin amb els criteris d'elegibilitat, disponibilitat i liquiditat que s'hagin establert tant en l'àmbit intern com normatiu per al compliment dels mínims reguladors.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que al tancament de 2017 afegien 2.666 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE. Al tancament de 2017, la liquiditat disponible pujava a 35.831 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de desembre.

Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (*net stable funding ratio*), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2017 el mínim exigible regulatorament és el 80%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat. En l'àmbit del grup, al llarg de l'any la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable molt per sobre del 100%, i han destacat els casos de BS Espanya i TSB amb uns nivells d'LCR molt folgats. Al tancament de desembre de 2017, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 295% a TSB.

Quant a la ràtio NSFR, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era el gener de 2018, i, de la mateixa manera que amb la ràtio LCR, està previst un període d'aplicació gradual. Tanmateix, el grup ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

Atesa l'estructura de finançament de l'entitat, amb un gran pes de dipòsits de la clientela, i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà/llarg termini, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

En milions d'euros

	2017
Cash (*) + Posició neta interbancari	22.361
Disponible en pòlissa	5.393
Actius pignorat en pòlissa (**)	26.894
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	21.501
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	4.013
Altres actius negociables no elegibles pel banc central (****)	1.398
Promemòria: Saldo disposat <i>term funding scheme</i> del Banc d'Anglaterra	6.334
Total actius líquids disponibles	33.165

(*) Excés de reserves en bancs centrals.

(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.

(***) Inclou els TLTRO II.

(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio *liquidity coverage ratio* (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

T6 Actius líquids disponibles

Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment dins de l'activitat de negociació, que consisteix en l'operativa de cobertura que efectua el banc per donar servei als seus clients i el manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals del balanç (també denominades "de caràcter estructural") que en termes nets queden obertes. En aquest últim cas, l'entitat tracta sota el sistema de gestió i seguiment de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural.

El sistema d'admissió, gestió i supervisió de risc de mercat es basa en l'establiment de límits per a posicions expressament assignades i l'aprovació d'operacions de cada unitat de negoci, de tal manera que les diferents unitats de gestió tenen l'obligació de gestionar les seves posicions sempre dins els límits concedits i l'aprovació de les operacions per part de l'àrea de riscos.

Activitat de negociació

Els principals factors de risc de mercat considerats a Banc Sabadell en l'activitat de negociació són:

- Risc de tipus d'interès: risc associat al fet que les fluctuacions dels tipus d'interès puguin afectar de manera adversa el valor d'un instrument financer. Aquest es reflecteix, per exemple, en operacions de dipòsits interbancaris, renda fixa i derivats sobre tipus d'interès.
- Risc de *spread* creditici: risc procedent de la fluctuació dels diferencials o *spreads* crediticis amb què cotitzen els instruments respecte d'altres instruments de referència, com ara els tipus d'interès interbancari. Aquest risc es dona principalment en els instruments de renda fixa.
- Risc de tipus de canvi: risc associat a la fluctuació de la cotització de les divises respecte a la divisa de referència. En el cas de Banc Sabadell la divisa de referència és l'euro. Aquest risc es dona principalment en operacions d'intercanvi de divises i els seus derivats.

- Risc de renda variable: risc procedent de la fluctuació de valor dels instruments de capital (accions i índexs cotitzats). Aquest risc es reflecteix en els mateixos preus de mercat dels valors, així com en els derivats sobre aquests.

La variació de preus de les matèries primeres no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

El mesurament del risc de mercat de l'activitat de negociació s'efectua utilitzant la metodologia VaR i *stressed* VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. L'interval de confiança utilitzat és el 99%. Atesa la poca complexitat dels instruments i l'alt grau de liquiditat de les posicions, l'horitzó temporal utilitzat és d'un dia.

La metodologia utilitzada per al càlcul del VaR és la simulació històrica. Els avantatges d'aquesta metodologia són que es basa en la revaluació completa de les operacions en els escenaris històrics recents i que no cal fer supòsits sobre la distribució dels preus de mercat. La seva principal limitació és la dependència de les dades històriques utilitzades, ja que si un esdeveniment possible no s'ha produït dins el rang de dades històriques utilitzades no es reflectirà en la dada del VaR.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions del VaR estan dins el nivell de confiança considerat. Les proves de *backtesting* consisteixen en la comparació entre el VaR diari i els resultats diaris. En cas que les pèrdues superin el nivell del VaR es produeix una excepció. El 2017, no s'ha produït cap excepció en el *back test* per la baixa exposició als esdeveniments significatius de l'any, com la pujada de tipus *swap* en divisa euro i la devaluació del dòlar respecte de l'euro del 27 de juny, o els moviments dels tipus a curt termini del dòlar al llarg del mes de desembre.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en

En milions d'euros

	2017		
	Mitjà	Màxim	Mínim
Per tipus d'interès	1,13	3,27	0,40
Per tipus de canvi posició operativa	0,17	0,41	0,05
Renda variable	1,17	3,40	0,30
Spread creditici	0,37	2,38	0,08
VaR agregat	2,84	5,34	1,35

T7 VaR

situació d'estrès de mercat. Aquesta situació d'estrès es determina d'acord amb les operacions vigents, i pot variar si canvia el perfil de risc de les carteres. La metodologia utilitzada per a aquesta mesura de risc és la simulació històrica.

La supervisió es complementa amb mesures addicionals de riscos, com les sensibilitats, que fan referència al canvi que es produeix en el valor d'una posició o cartera davant la variació d'un factor de risc concret, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss*.

A més a més, es duen a terme exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc de mercat.

El risc de mercat per activitat de negociació incorregut en termes del VaR a un dia amb 99% de confiança s'exposa en la taula T7.

Riscos estructurals de tipus d'interès i tipus de canvi

Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB, per les sigles en anglès, *interest rate risk in the banking book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de tenir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora del balanç sensibles al tipus d'interès). Dins del risc estructural de tipus d'interès es consideren les tipologies següents:

- Risc de repreciaació: relacionat amb el desajust temporal entre les dates de venciment i repreciaació d'actius, passius i posicions fora del balanç a curt i llarg termini.
- Risc de corba: provinent de canvis en el pendent i la forma de la corba de tipus.
- Risc de base: provinent de cobrir l'exposició d'un tipus d'interès amb l'exposició a un tipus que reprecia sota diferents condicions.
- Risc d'opcionalitat: provinent de les opcions, incloent-hi les opcions implícites.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

L'estratègia actual de gestió del risc de tipus d'interès del grup es basa particularment en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci i els objectius estratègics definits:

- Cada UGB compta amb eines adequades i processos i sistemes robustos que permeten una adequada identificació, mesurament, gestió, control i informació de l'IRRBB. D'aquesta manera, poden capturar totes les fonts d'IRRBB identificades, valorar-ne l'efecte sobre el marge financer i el valor econòmic i mesurar la vulnerabilitat del grup/UGB en cas de potencials pèrdues derivades de l'IRRBB en diferents escenaris d'estrès.
- En l'àmbit corporatiu, fixen un conjunt de límits de control i vigilància de l'exposició a l'IRRBB adequats a les polítiques internes de tolerància al risc. Tanmateix, cada UGB té l'autonomia de fixar, a més, altres límits que consideri oportuns, tenint en compte les seves particularitats i la naturalesa de les seves activitats.
- L'existència d'un sistema de preus de transferència.
- El conjunt de sistemes, processos, mètriques, límits, *reporting* i sistema de govern englobats dins de l'estratègia de l'IRRBB han de complir els preceptes normatius.

Les mètriques utilitzades per al seguiment del risc estructural de tipus d'interès comprenen, d'una banda, el *gap* de tipus d'interès (G17), que és una mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i reprecials de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat, establint hipòtesis d'estabilitat i remuneració segons la tipologia del producte.

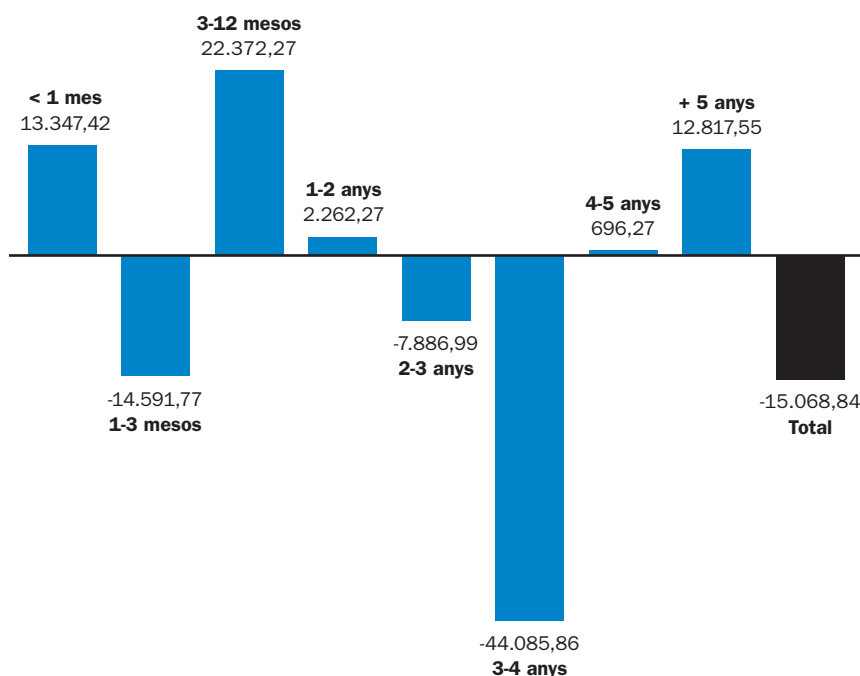
D'altra banda, es calculen les sensibilitats de diferents magnituds econòmiques (marge financer, valor econòmic) en cas de canvis en la corba de tipus d'interès. En la taula T8 es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2017.

A més de l'impacte en el marge financer en l'horitzó temporal d'un any presentat a la taula T8, el grup calcula l'impacte en el marge en l'horitzó temporal de dos anys, el resultat del qual és notablement més positiu per a totes les divises. En particular, la sensibilitat del marge per al segon

any considerant les divises principals del grup, amb un *pass through* elevat, és a dir, que el percentatge d'increment dels tipus d'interès de referència que es trasllada als dipòsits dels clients a termini i als comptes a la vista amb remuneració és majoritari, se situa en un 14,4%, mentre que amb un *pass through* mitjà se situa en un 20% (T9).

A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada per als punts de la corba en què els tipus siguin positius s'aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero. En els punts de la corba en què els tipus de mercat siguin negatius no s'aplicarà cap desplaçament.

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

G17 Gap de tipus d'interès (en milions d'euros)

En percentatge

Increment instantani i paral·lel de 100 pbs		
Sensibilitat al tipus d'interès	Impacte marge financer	Impacte valor econòmic
EUR	4,0%	2,1%
GBP	1,2%	0,2%
USD	0,1%	(0,5%)

T8 Sensibilitat al risc de tipus d'interès per divisa

En percentatge

Increment instantani i paral·lel de 100 pbs		
Impacte marge financer 2n any	Pass through elevat	Pass through mitjà
Global	14,4%	20,0%
Del qual EUR	11,0%	13,8%
Del qual GBP	2,9%	5,6%

T9 Sensibilitat a dos anys

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del marge per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.
- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

L'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi és minimitzar l'impacte en el valor de la cartera/patrimoni de l'entitat a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises. Tot això subjecte a l'apetència pel risc expressada en el RAS i havent de complir en tot moment amb els nivells fixats sobre les mètriques de risc establertes.

El seguiment del risc de canvi s'efectua regularment, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts. La principal mètrica de seguiment és l'exposició a divisa (com a percentatge sobre Tier 1), que mesura la suma de la posició neta oberta (actiu menys passiu) mantinguda per l'entitat en cadascuna de les divises a través de qualsevol tipus d'instrument financer (divisa al comptat, a termini i opcions), tot això contravalorat a euros i en relació amb el Tier 1.

Amb periodicitat mensual, es monitoren i reporten a la Comissió de Riscos i a la Comissió d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

La Direcció Financera del banc, a través del COAP, dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb l'objectiu prioritari de minimitzar l'impacte negatiu en les ràtios de capital -CET1- per fluctuacions en els tipus de canvi.

El 31 de juliol de 2017, es va dur a terme la venda efectiva de Sabadell United Bank, N.A. (vegeu la nota 2 dels comptes anuals de 2017), de manera que va disminuir la posició estructural en USD i va passar de 811 milions d'USD el 31 de desembre de 2016 a 442 milions d'USD (368 milions d'euros) el 31 de desembre de 2017.

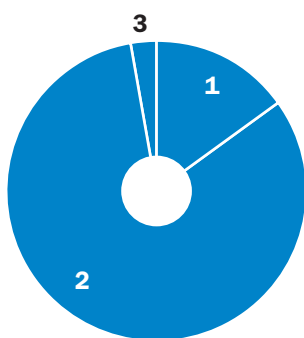
Pel que fa a les inversions permanents en *peso* mexicana, davant la incertesa al voltant del NAFTA i l'augment del risc polític a Mèxic a mesura que s'acostin les eleccions presidencials de juliol de 2018, s'ha anat ajustant la cobertura de capital i s'ha passat de 1.293 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2016 a 7.054 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2017, que representen un 73% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de 2017, en l'apartat "Cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger").

Quant a la posició estructural en lliures esterlines, en un context de debilitat econòmic i d'inestabilitat política interna al Regne Unit, Banco de Sabadell, S.A. fa un seguiment continu de l'evolució del tipus de canvi EUR/GBP. El grup ha adoptat una política de cobertura que persegueix mitigar els efectes negatius en les ràtios de capital, així com en els resultats generats en el seu negoci en GBP, que puguin resultar de l'evolució d'aquest tipus de canvi EUR/GBP. En aquest sentit, el banc ha mantingut una cobertura econòmica dels beneficis i fluxos esperats de la filial TSB, mitjançant una posició oberta en GBP per compensar les fluctuacions del tipus de canvi d'aquesta divisa, registrada com una posició de negociació.

Tenint en compte tot això, durant l'exercici de 2017 s'ha anat ajustant la cobertura de capital, i s'ha passat de 1.368 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2016 a 1.268 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2017, que representen un 63% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de 2017).

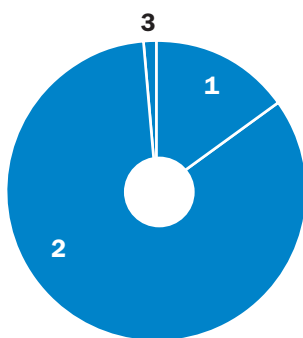
El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2017, es mostra en el gràfic G18.

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi històric per

Actius en moneda estrangera (en %)

1	Dòlar EUA	15,1
2	Lliura esterlina	82,3
3	Altres monedes	2,6

Passius en moneda estrangera (en %)

1	Dòlar EUA	15,1
2	Lliura esterlina	83,7
3	Altres monedes	1,2

G18 Contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera (en %)

un import de 1.372 milions d'euros, dels quals 834 milions d'euros corresponen a les participacions permanents en divisa GBP; 368 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa USD, i 131 milions d'euros, a les participacions en divisa MXN. El net d'actius i passius valorats a canvi està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup.

Al tancament de l'exercici de 2017, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació de l'1% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició ha pujat a 14 milions d'euros, dels quals el 61% correspon a la lliura esterlina, el 27% correspon al dòlar americà i el 10%, al *peso* mexicà.

Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa corporatiu de processos, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

L'Alta Direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'Alta Direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació.

La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests processos que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa d'aquests i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc en el futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitigadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats, s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició (G19 i G20).

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

- Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.
- Risc tecnològic: possibilitat de pèrdues derivades de la incapacitat de la infraestructura de sistemes de permetre continuar completament amb l'activitat ordinària.
- Risc d'*outsourcing*: possibilitat de pèrdues derivades d'errors dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions aplicables.
- Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

- D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un perjudici potencial per al banc en el compliment dels seus objectius.
- De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, de manera que es generi un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Les polítiques de riscos fiscals de Banc Sabadell tenen com a objectiu establir els principis i les directrius amb la finalitat d'assegurar que els riscos fiscals que puguin afectar l'estratègia i els objectius fiscals del grup siguin identificats, valorats i gestionats de manera sistemàtica, per tal de complir amb els requeriments de la Llei de societats de capital i dels grups d'interès del grup Banc Sabadell. Banc Sabadell, en matèria de risc fiscal, té com a objectiu atendre sempre les obligacions fiscals observant el marc legal vigent en matèria fiscal.

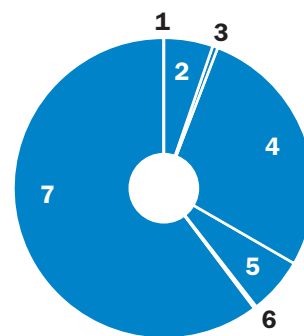
Així mateix, l'estratègia fiscal de Banc Sabadell posa de manifest el seu compromís amb el foment de la fiscalitat responsable, l'impuls de la prevenció i el desenvolupament de programes de transparència clau per fomentar la confiança dels diferents grups d'interès.

L'estratègia fiscal està alineada amb l'estratègia de negoci del grup, i els aspectes fiscals es gestionen de manera eficient i sota els principis de prudència i minimització del risc fiscal.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, i en el marc del mandat que preveu la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, és responsable, de manera indelegable, de les facultats següents:

- Determinar l'estratègia fiscal de la companyia.
- Aprovar les inversions o operacions de tota mena que, per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.
- Aprovar la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals.
- Aprovar qualsevol transacció anàloga que, per la seva complexitat, pugui menyscabar la transparència de la societat i el seu grup.

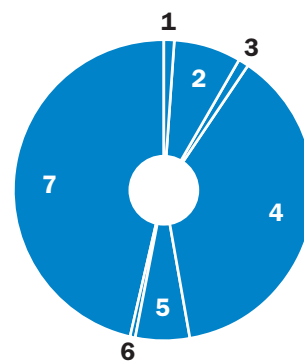
Per tant, el Consell d'Administració de Banc Sabadell inclou, dins les seves funcions, l'obligació d'aprovar la política fiscal corporativa i vetllar pel seu compliment mitjançant l'establiment d'un apropiat sistema de control i supervisió, que s'enquadra dins el marc global de gestió i control de riscos del grup.

G19

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (12 mesos) (en %)

1	Frau intern	0,2
2	Frau extern	5,2
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	0,5
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	27,6
5	Danys a actius materials	6,1
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,3
7	Execució, lliurament i gestió de processos	60,1

G20

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (5 últims anys) (en %)

1	Frau intern	1,3
2	Frau extern	7,3
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	1,1
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	37,7
5	Danys a actius materials	5,9
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,4
7	Execució, lliurament i gestió de processos	46,3

Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat bancària.

Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

En aquest sentit, el grup disposa de la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués.

El model de compliment normatiu centralitza en la matriu la definició de polítiques, procediments i controls, així com l'execució dels programes de control, i descentralitza en les filials i oficines de l'exterior l'execució dels que són propis d'aquestes, tot mantenint la responsabilitat funcional sobre aquests.

És un model flexible, enfocat al risc, que s'adapta a l'estratègia del grup en cada moment i que aprofita les sinergies, mantenint l'enfocament global en els aspectes d'abast general i/o que requereixen desenvolupaments tecnològics importants, però adaptat alhora a les especificitats i a la legislació que afecti cada negoci o cada país.

El repte principal és l'homogeneïtzació en el grup dels nivells de control de compliment normatiu, i es fixen estàndards mínims d'obligat compliment, amb independència de l'activitat o el país en què es desenvolupa l'activitat.

Aquest model s'estructura en dos pilars:

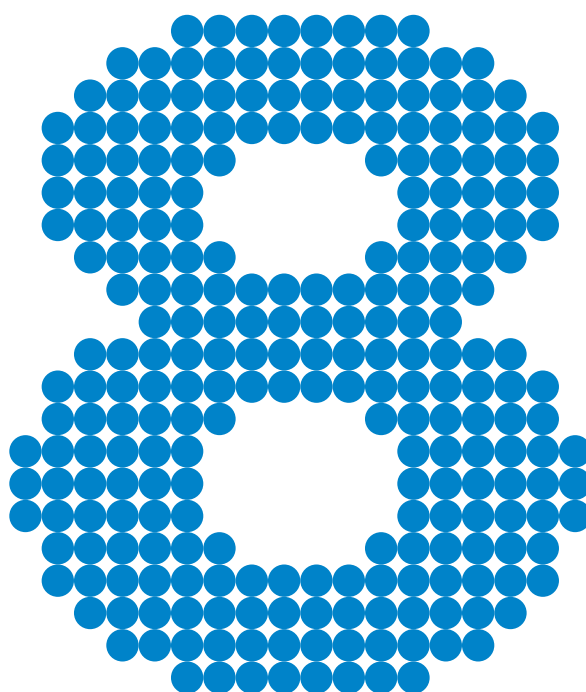
- 1 Una unitat central que dona servei a tot el grup i orientada a la gestió global del risc de compliment normatiu. La seva activitat principal és l'anàlisi, la distribució i el control de la implantació de qualsevol nova normativa que tingui impacte en el grup, així com el control, focalitzat en el risc, del correcte compliment de les normatives ja implantades.

A més a més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com d'alt risc, perquè requereixen un control directe i integral: la prevenció del blanqueig de capitals i el bloqueig al finançament del terrorisme; el control de pràctiques d'abús de mercat; el control del compliment del Reglament Intern de Conducta, i la implantació i el seguiment d'elements de protecció a l'inversor (MiFID).

- 2 Una xarxa de responsables de compliment normatiu ubicats en cadascuna de les filials i oficines de l'exterior (amb dependència funcional de la unitat central de compliment normatiu i jeràrquica del director de la filial o oficina a l'exterior), que executen els seus propis programes de control i envien informes periòdicament a la unitat central per assegurar el compliment de les normes internes i de la legislació vigent en tots els països i activitats en què opera.

A fi d'assegurar-ne l'eficiència, aquest model s'articula i potencia a través de sis catalitzadors: tecnologia, formació, procediments, canals de comunicació, programes de control i seguiment i procés d'aprovació de productes i normatives.

Mapa de ruta de la informació publicada

Sistema de govern corporatiu

Dades generals	Dades generals sobre el grup	Grup
Junta General	Reglament de la Junta, representació, juntes anteriors, informació a l'accionista i fòrum electrònic d'accionistes	Informació accionistes i inversors_ Junta General
Govern de la societat	Composició del Consell d'Administració i currículums, composició de les comissions delegades	Grup – Govern de la societat
Documents legals	Estatuts BS, Reglament del Consell, reglaments interns	Govern corporatiu i política de remuneracions
Política de remuneracions	Informe anual sobre remuneracions dels consellers	Govern corporatiu i política de remuneracions
Informes de les comissions	Comissions d'Auditoria i Control, de Nomenaments, de Retribucions, de Riscos	Govern corporatiu i política de remuneracions
Informe anual de govern corporatiu	Informe anual de govern corporatiu	Govern corporatiu i política de remuneracions
	Informació legal 2017_Còmptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals_ Informació legal
Responsabilitat social corporativa	Informe sobre la política de responsabilitat social corporativa	RSC_Responsabilitat social corporativa

L'acció, política i canals de comunicació

	Cotització, capital social, dades clau, agenda de l'inversor i estructura de l'accionariat	Informació accionistes i inversors_ L'acció BS (SAB)
	Retribució a l'accionista	Informació accionistes i inversors_ L'acció BS (SAB)_Retribució a l'accionista
	InfoAccionista	Informació accionistes i inversors_ Productes i serveis_InfoAccionista
	Informe anual	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
	Política de comunicació, contacte amb accionistes i inversors institucionals i assessors de vot	Informació accionistes i inversors_ Política i canals de comunicació
	Informe anual_capítol Entorn econòmic, sectorial i regulador	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals

Entorn econòmic i regulador

Informació financera

Pla de negoci	Informe anual_subcapítol Claus de l'exercici 2017 i Pla 2020	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
	Presentacions de resultats (trimestral)	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_Presentació de resultats
	Informació legal 2017_Còmptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
Evolució del balanç i resultats	Informe anual_capítol Informació financera del grup Banc Sabadell	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
Comptes anuals	Informació legal 2017_Còmptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals_ Informació legal

Negocis

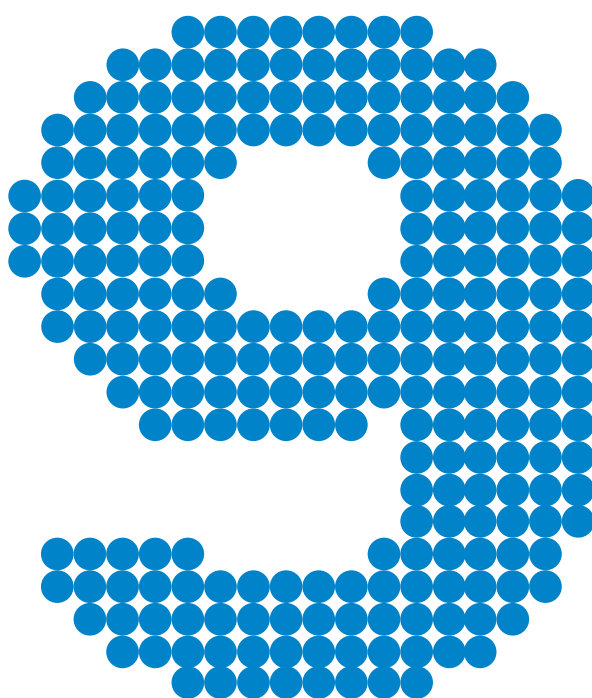
Dades generals	Dades generals sobre negocis	Negocis
Descripció, dades i fites de l'exercici	Informe anual_capítol Negocis	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
Dades financeres - negocis principals	Informació legal 2017_Còmptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals_ Informació legal

Riscos i solvència

	Informe anual_capítol Gestió del risc	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals
	Informació legal 2017_Còmptes anuals_ Nota 4, Nota 5 i Annex 6	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informes anuals_ Informació legal
	Informe de rellevància prudencial	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_ Informació amb rellevància prudencial

Responsabilitat social corporativa

	Informació general	RSC_Responsabilitat social corporativa
	Codis i polítiques	RSC_Responsabilitat social corporativa

La versió del nostre informe és una traducció de l'original, el qual va ser preparat en castellà. S'han pres totes les mesures necessàries per tal que la traducció sigui una representació el més acurada possible. Tot i això, en tots els aspectes d'interpretació de la informació, punts de vista i opinions, la versió original del nostre informe preval per davant d'aquesta traducció.

Informe d'auditoria de comptes anuals consolidats emès per un auditor independent

Als accionistes del Grup Banco de Sabadell, S.A. per encàrrec de la Direcció:

Informe sobre els comptes anuals consolidats

Opinió

Hem auditat els comptes anuals consolidats de Banco de Sabadell, S.A. (en endavant la Societat dominant) i les seves societats dependents (en endavant, el Grup), que comprenen el balanç a 31 de desembre de 2017, el compte de resultats, l'estat de canvis en el patrimoni net, l'estat de fluxos d'efectiu i la memòria, tots ells consolidats, corresponents a l'exercici finalitzat en aquesta data.

Segons la nostra opinió, els comptes anuals consolidats adjunts expressen, en tots els aspectes significatius, la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera del Grup a 31 de desembre de 2017, així com dels seus resultats i fluxos d'efectiu, tots ells consolidats, corresponents a l'exercici finalitzat en aquesta data, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea (NIIF-EU), i la resta de disposicions del marc normatiu d'informació financera que resulten en Espanya.

Fonament de l'opinió

Hem dut a terme la nostra auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya. Les nostres responsabilitats d'acord amb aquestes normes es descriuen més endavant en la secció Responsabilitats de l'auditor en relació amb l'auditoria dels comptes anuals consolidats del nostre informe.

Som independents del Grup de conformitat amb els requeriments d'ètica, inclosos els d'independència, que són aplicables a la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats a Espanya, segons allò que exigeix la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes. En aquest sentit, no hem prestat serveis diferents als de l'auditoria de comptes ni hi han concorregut situacions o circumstàncies que, d'acord amb allò que estableix l'esmentada normativa reguladora, hagin afectat la necessària independència de manera que s'hagi vist compromesa.

Considerem que l'evidència d'auditoria que hem obtingut proporciona una base suficient i adequada per a la nostra opinió.

Qüestions clau de l'auditoria

Les qüestions clau de l'auditoria són aquelles qüestions que, segons el nostre judici professional, han estat de la major significativitat en la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats del període actual. Aquestes qüestions han estat tractades en el context de la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats en el seu conjunt, i en la formació de la nostra opinió sobre aquests, i no expressem una opinió per separat sobre aquestes qüestions.

*PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L., C/ Ausó y Monzó, 16, 03006 Alicante, España
Tel.: +34 965 980 350 / +34 902 021 111, Fax: +34 965 208 933, www.pwc.es*

R. M. Madrid, hoja 87.250-1, folio 75, tomo 9.267, libro 8.054, sección 3ª
Inscrita en el R.O.A.C. con el número S0242 - CIF: B-79 031290

Qüestions clau de l'auditoria

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Deteriorament per risc de crèdit i dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions

La determinació del deteriorament per risc de crèdit és una de les estimacions més significatives i complexes en la preparació dels comptes anuals adjunts. L'avaluació d'aquest deteriorament es basa tant en estimacions individualitzades com en estimacions col·lectives de les cobertures, en aquest cas mitjançant la utilització de diferents models interns del Grup.

En la determinació de les cobertures per risc de crèdit són considerades les garanties, reals o personals, considerades eficaces. El Grup té desenvolupades metodologies internes per a l'avaluació de l'import recuperable de les garanties reals immobiliàries, calculant el seu valor raonable ajustat pel seu cost de vendes, considerant un descompte enfront del valor de referència en funció de l'experiència històrica del Grup en l'alienació de béns de similars característiques. L'estimació del valor raonable de les garanties reals immobiliàries es realitza a partir de la informació i / o valor de taxació proporcionada per diferents societats i agències de taxació.

Periòdicament, el Grup realitza recalibratges dels seus models interns amb la finalitat d'optimitzar la seva capacitat predictiva actualitzant, si és el cas, les variables considerades o els algorismes utilitzats.

Cal assenyalar que l'estimació del deteriorament dels actius immobiliaris amb origen en la seva activitat creditícia i que, a través de la dació en pagament, compra, o per via judicial, s'adjudiquen al Grup es troba subjecta als mateixos criteris que els utilitzats per a les garanties reals immobiliàries.

Els models i mètodes de valoració utilitzats suposen un elevat component de judici i estimació per a la determinació de les pèrdues per deteriorament.

El nostre treball s'ha centrat en l'anàlisi, avaluació i comprovació del sistema de control intern, així com en la realització de proves en detall sobre les provisions, tant per a les estimades col·lectivament com individualment.

Respecte al sistema de control intern, entre altres, hem realitzat els següents procediments:

- Verificació de l'adequació de les diferents polítiques i procediments de treball, així com dels models interns aprovats, als requeriments normatius aplicables i al model de govern del Grup.
- Revisió de l'avaluació periòdica de riscos i alertes de seguiment efectuada pel Grup, així com de l'efectiva realització del procés de revisió periòdica d'expedients d'acreditats per al seguiment de la seva classificació i, en els casos en què s'aplica, registre del deteriorament.

Adicionalment, hem realitzat proves de detall consistents en:

- Avaluació de la idoneïtat dels models de descompte de fluxos de caixa i de recuperació de garanties.
- Comprovacions pel que fa a: i) les metodologies de càlcul i de les variables considerades recollida en la documentació funcional i tècnica referida als models interns; ii) la fiabilitat i coherència de les fonts de dades utilitzades; iii) les taxes de pèrdues històriques per deteriorament en risc de crèdit en l'estimació dels fluxos d'efectiu futurs i de les taxes de descompte històriques en venda d'actius immobiliaris enfront del valor de taxació; iv) la correcta classificació i segmentació de les operacions de crèdit i dels actius immobiliaris en les categories corresponents; i v) els recalibratges i contrastos retrospectius efectuats en els models interns.
- Revisió del funcionament del "motor de càlcul" i re-execució del càlcul de provisions col·lectives, per a certes carteres, i del càlcul de deteriorament dels actius immobiliaris procedents d'adjudicacions en funció de les diferents categories d'actius.
- Revisió d'una mostra tant d'expedients de crèdit individualitzats, com d'actius immobiliaris procedents d'adjudicacions, per avaluar la seva adequada classificació i registre, si escau, del corresponent deteriorament.

Qüestions clau de l'auditoria

Additional a les garanties constituïdes sobre les diferents operacions, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM, va entrar en vigor l'Esquema de Protecció d'Actius (en endavant, EPA) per a una cartera predeterminada d'actius. Mitjançant aquest EPA, el Fons de Garantia de Dipòsits (en endavant, FGD) assumeix el 80% de les pèrdues derivades d'aquesta cartera durant un termini de 10 anys, un cop absorbides les provisions constituïdes en aquesta data d'adquisició.

D'aquesta manera, per les pèrdues per deteriorament registrades comptablement corresponents a aquests actius, el Grup Banco de Sabadell, estima un dret de cobrament davant l'FGD per la garantia concedida a l'epígraf "Préstecs i Partides a cobrar". Aquest dret de cobrament és objecte de liquidacions periòdiques per part del FGD.

Veure Notes 1, 2, 3.4.1 i 10 i Annex 6 dels comptes anuals consolidats adjunts pel que fa al deteriorament per risc de crèdit i Notes 1, 2, 3.4.1, 12, 14 i 16 i Annex 6 dels comptes anuals consolidats adjunts pel que fa al deteriorament dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions.

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

- Verificació del grau de compliment de les estimacions de les pèrdues per deteriorament realitzades en períodes anteriors amb les efectivament incorregudes.

De manera específica i sobre l'estimació del dret de cobrament davant del FGD derivat de l'Esquema de Protecció d'Actius, hem realitzat les següents proves:

- Revisió de la fiabilitat i coherència de les fonts de dades dels actius amb cobertura de l' EPA utilitzats en el càlcul de l'estimació del dret de cobrament davant del FGD.
- Verificació del càlcul de l'estimació del dret de cobrament davant del FGD, en funció de les diferents categories d'actius i operacions efectuades, així com de la seva coherència amb els registres comptables.
- Anàlisi dels canvis en les estimacions comptables resultat de l'avaluació periòdica dels actius i beneficis futurs esperats associats a la cobertura EPA com a conseqüència d'informació addicional o de nous fets sobre la situació dels actius.

Com a resultat de les nostres proves respecte als càlculs i estimacions en l'import del deteriorament per risc de crèdit i dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions no s'han identificat diferències, per sobre d'un rang raonable, en els imports registrats en els comptes anuals consolidats adjunts .

Qüestions clau de l'auditoria

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Entrada en vigor de la Circular 4/2017, del Banc d'Espanya, en l'exercici 2018

L'1 de gener de 2018 entra en vigor la Circular 4/2017, de 27 de novembre, del Banc d'Espanya afectant de manera significativa tant a la classificació dels instruments financers a l'efecte de la seva presentació i criteris de valoració, com a la classificació dels instruments financers en funció de la seva morositat i estimació de les pèrdues per deteriorament del risc de crèdit.

El Grup Banco Sabadell va iniciar a finals de l'exercici 2014 un projecte sobre la implantació d'aquesta norma que ha tingut impacte en els processos i sistemes del grup, així com en la governança i els controls de la informació financera.

Veure l'apartat NIIF9 "Instruments financers" de la Nota 1 dels comptes anuals consolidats adjunts on es descriuen els principals canvis en les polítiques, procediments i eines del grup, conseqüència de l'entrada en vigor de la norma, així com els impactes estimats més significatius l'1 de gener de 2018 en els comptes anuals consolidats adjunts.

El nostre treball s'ha centrat en l'anàlisi de l'adequació de la informació presentada en els comptes anuals consolidats adjunts, així com en la realització de proves en detall sobre la correcció dels impactes estimats pel Grup. Entre d'altres, hem realitzat els següents procediments:

En relació a la presentació i valoració dels instruments financers hem realitzat els següents procediments:

- Revisió de la coherència de: i) les polítiques comptables desenvolupades pel Grup i la seva adaptació als requeriments de NIIF 9; ii) dels models de negoci definits per a la classificació d'instruments financers; i iii) de la definició i aplicació dels Test SPPI (només pagament de principal i interessos) per a l'assignació dels diferents instruments financers a aquests models de negoci.

En relació a la classificació dels instruments financers en funció de la seva morositat i l'estimació de les pèrdues per deteriorament hem realitzat els següents procediments:

- Revisió de la metodologia de classificació dels actius crediticis en els tres estats definits en la norma, analitzant l'adequació de: i) la definició de deteriorament aplicada; i ii) la metodologia d'estimació de l'increment significatiu de risc de crèdit, per a actius classificats en l'estat 2, d'acord amb la definició d'indicadors qualitius i llindars d'increment dels indicadors quantitius.
- Revisió de les diferents metodologies de càlcul i dels criteris adoptats per a l'estimació dels paràmetres de risc emprats en el càlcul de la pèrdua esperada, incloent: i) l'estimació dels paràmetres de risc al llarg de tota la vida de la operació o 12 mesos, segons l'estat corresponent; ii) l'ocupació d'escenaris alternatius en les projeccions realitzades a futur; i iii) l'ús de metodologies de contrast retrospectiu per als paràmetres més rellevants en l'estimació del deteriorament.
- Revisió de la coherència del disseny, funcionament i resultats del "motor de càlcul".

En termes generals els resultats dels nostres procediments han estat satisfactoris i no s'han identificat aspectes rellevants que puguin afectar de forma significativa a la informació financera inclosa en els comptes anuals consolidats adjunts.

Qüestions clau de l'auditoria

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Comprovació de la recuperabilitat dels fons de comerç

El Grup Banco Sabadell realitza amb caràcter anual, o quan s'identifiquen indicis de deteriorament, una avaluació per determinar si hi ha deteriorament en els fons de comerç registrats en els comptes anuals consolidats.

Cada fons de comerç està associat a una o més unitats generadores d'efectiu (UGE), utilitzant per a les estimacions dels valors recuperables de les mateixes el mètode del descompte de beneficis distribuïts a partir dels diferents plans operatius de cadascuna d'elles.

L'estimació del valor recuperable de cada UGE és inherentment incerta i inclou un elevat nivell de judici i estimació ja que es basa en assumpcions sobre l'evolució macroeconòmica i altres aspectes, com les hipòtesis clau de negoci (evolució del crèdit, morositat, tipus d'interès, etc ...) que determinen els fluxos de caixa, les taxes de descompte i les taxes de creixement a llarg termini utilitzades. Els models són sensibles a les variables i hipòtesis utilitzades, existint, per la seva naturalesa, risc d'incorreccions en la valoració dels mateixos.

Veure Notes 1 i 16 dels comptes anuals consolidats adjunts.

Hem dut a terme, amb la col·laboració dels nostres experts en valoracions, l'enteniment i revisió del procés d'estimació efectuat pel Grup, així com de l'entorn de control intern, centrant els nostres procediments en aspectes com:

- La revisió dels criteris per a la definició de les UGE del Grup associades als diferents fons de comerç.
- L'avaluació de la metodologia utilitzada per a l'estimació del deteriorament del fons de comerç.
- La revisió dels informes anuals de valoració, efectuats pel Grup, sobre l'avaluació del deteriorament en els fons de comerç.

D'altra banda, hem efectuat proves per contrastar els models de previsió de fluxos d'efectiu corresponents a les diferents UGE utilitzats pel Grup, considerant el que estableix la normativa, la pràctica de mercat i les expectatives específiques del sector bancari. Aquesta avaluació ha inclòs la verificació d'hipòtesis, com de les taxes de creixement i taxes de descompte utilitzades, així com l'anàlisi del seguiment pressupostari de les principals UGE i l'impacte de les variacions identificades en els pressupostos i taxes de creixement.

Finalment, hem revisat l'adequació de la informació desglossada en els comptes anuals consolidats adjunts.

Com a resultat dels procediments anteriors, considerem que les estimacions efectuades en relació amb la recuperabilitat dels fons de comerç es troben en un rang raonable, en el context de les circumstàncies en què s'elaboren els comptes anuals consolidats adjunts.

Qüestions clau de l'auditoria

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Provisions per litigis fiscals, legals i reguladores

Com a resultat del curs normal de la seva activitat, el Grup Banco Sabadell pot trobar-se immers en procediments, tant administratius com judicials o assumptes en arbitratge, de naturalesa fiscal, legal i / o regulatòria.

D'aquesta manera, hi ha situacions que, tot i no estar subjectes a procés judicial, d'acord a l'avaluació efectuada necessiten el registre de provisions, com poden ser les vinculades als possibles impactes de la devolució de les quantitats percebudes com a conseqüència de la hipotètica anul·lació pels tribunals de les clàusules sòl o per l'aplicació del Reial decret llei 1/2017 de mesures de protecció de consumidors en matèria de clàusules sòl.

Generalment, aquests procediments finalitzen després d'un llarg període de temps, resultant processos complexos d'acord amb la legislació vigent en les diferents jurisdiccions en què s'opera.

El Grup registra una provisió per aquests conceptes, calculant per tant el desemborsament associat com a probable en base a les estimacions realitzades, aplicant procediments de càlcul prudents i consistents amb les condicions d'incertesa inherents a les obligacions que cobreixen.

El registre de les provisions per litigis és una de les àrees que major grau de judici i estimació és requerida.

Veure Notes 1 i 11 (on es detallen les provisions constituïdes per cobrir els desenllaços de contingències relacionades amb clàusules sòl) dels comptes anuals consolidats adjunts.

La nostra revisió del procés d'estimació de les provisions per litigis fiscals, legals i reguladores, efectuat pel Grup, i l'anàlisi i avaluació del control intern de l'esmentat procés, ha consistit en els procediments següents:

- Compresió de la política de qualificació dels litigis i necessitat de provisió, d'acord amb la normativa comptable aplicable.
- Anàlisi de les principals demandes, tant individuals com, si és el cas, col·lectives.
- Obtenció de cartes de confirmació de l'assessoria jurídica del Grup per contrastar la seva avaluació del resultat esperat dels litigis, el correcte registre de la provisió, així com la identificació de potencials passius omesos.
- Amb el suport dels nostres experts interns, seguiment de l'evolució de les inspeccions fiscals obertes, anàlisi de l'estimació del resultat esperat dels procediments fiscals en curs més significatius i de les possibles contingències en relació amb el compliment de les obligacions tributàries per a tots els períodes oberts a inspecció.
- Anàlisi del registre, estimació i moviment de provisions comptables.
- De forma específica per a les provisions constituïdes per a la compensació de clients i cobrir els desenllaços de contingències relacionades amb clàusules sòl, els nostres procediments es van centrar en:
- Entesa de l'entorn de control, avaluació i comprovació dels controls associats al càlcul i revisió de la provisió per a la compensació de clients, incloent el procés i aprovació de les assumpcions i resultats de les estimacions efectuades.
- Avaluació de la metodologia i hipòtesis utilitzades pel Grup, verificant que les mateixes estan en línia amb la pràctica del mercat.
- Anàlisi de sensibilitat sobre els resultats del model davant de possibles variacions en les assumpcions clau.

El resultat del nostre treball posa de manifest que, en general, els judicis i estimacions del Grup, en l'avaluació d'aquesta tipologia de provisions, estan suportats i raonats sobre la base de la informació disponible.

Qüestions clau de l'auditoria

Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Automatització dels sistemes d'informació financera

L'operativa del Grup Banco Sabadell, per la seva naturalesa, i especialment el procés d'elaboració de la informació financera i comptable, té una gran dependència dels sistemes d'informació, de manera que un adequat entorn de control sobre els mateixos és vital per a garantir el correcte processament de la informació.

A més, a mesura que els sistemes es fan més complexos, augmenten els riscos associats a les tecnologies de la informació de l'organització i per tant sobre la informació que processen.

L'efectivitat del marc general de control intern dels sistemes d'informació relacionats amb el procés de registre i tancament comptable és fonamental per a la realització de certs procediments relacionats amb el control intern.

En aquest context, resulta necessari avaluar aspectes com l'organització i govern de l'Àrea de Sistemes d'Informació, els controls sobre el manteniment i el desenvolupament de les aplicacions, la seguretat física i lògica i l'explotació dels sistemes.

Amb la col·laboració dels nostres experts en sistemes d'informació i processos, el nostre treball ha consistit a revisar l'entorn de control intern general associat als sistemes d'informació i aplicacions que suporten el registre i tancament comptable del Grup. A més hem realitzat una entesa de les funcionalitats i involucració en el procés de registre i tancament comptable dels diferents sistemes d'informació del Grup.

Sobre els sistemes d'informació considerats rellevants en el procés de generació d'informació financera hem realitzat fonamentalment els següents procediments:

- Revisió dels controls generals informàtics en relació amb aspectes derivats del procés d'explotació, desenvolupament i manteniment de les aplicacions, seguretat d'aquestes, i govern i organització de l'Àrea de Sistemes d'Informació del Grup.
- Revisió de controls d'índole general per a la gestió de les autoritzacions d'accés als sistemes d'informació financera i de controls en relació a les autoritzacions del personal per a la implantació de canvis en els processos informàtics.
- Realització de l'enteniment dels processos clau de negoci, identificació de controls automàtics existents en els mateixos i validació.
- Entesa i revisió del procés de generació d'assentaments comptables manuals considerats de risc. Extracció, validació de la completa i filtrat dels assentaments introduïts en la comptabilitat.
- Entesa i re-execució d'alguns dels càlculs realitzats pel Grup i considerats de major impacte, especialment els corresponents a la periodificació d'interessos de productes financers (préstecs, crèdits i dipòsits) i de comissions percebudes.

En termes generals els resultats dels nostres procediments han estat satisfactoris i no s'han identificat aspectes rellevants que puguin afectar de forma significativa a la informació financera inclosa en els comptes anuals consolidats adjunts.

Altra informació: Informe de gestió

L'altra informació comprèn exclusivament l'informe de gestió consolidat de l'exercici 2017, la formulació dels quals és responsabilitat dels administradors de la societat dominant i no forma part integrant dels comptes anuals consolidats.

La nostra opinió d'auditoria sobre els comptes anuals consolidats no cobreix l'informe de gestió consolidat. La nostra responsabilitat sobre la informació continguda l'informe de gestió consolidat es troba definida en la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes, que estableix dos nivells diferenciats sobre la mateixa:

- a) Un nivell específic que resulta d'aplicació a l'estat de la informació no financera, així com a determinada informació inclosa en l'informe anual de govern corporatiu, segons es defineix a l'article 35.2. b) de la Llei 22/2015, d'auditoria de comptes, que consisteix en comprovar únicament que l'esmentada informació s'ha facilitat en l'informe de gestió consolidat i, en cas contrari, a informar-ne.
- b) Un nivell general aplicable a la resta de la informació inclosa en l'informe de gestió consolidat, que consisteix a avaluar i informar sobre la concordança de l'esmentada informació amb els comptes anuals consolidats, a partir del coneixement del Grup obtingut en la realització de la auditoria dels comptes esmentats i sense incloure informació diferent de l'obtinguda com a evidència durant la mateixa, així com avaluar i informar de si el contingut i presentació d'aquesta part de l'informe de gestió consolidat són conformes a la normativa que resulta d'aplicació. Si, basant-nos en el treball que hem realitzat, concloem que hi ha incorreccions materials, estem obligats a informar-ne.

Sobre la base del treball realitzat, segons el descrit en el paràgraf anterior, hem comprovat que la informació específica esmentada en l'apartat a) anterior ha estat facilitada en l'informe de gestió consolidat i la resta de la informació que conté l'informe de gestió consolidat concorda amb la dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 i el seu contingut i presentació són conformes a la normativa que resulta d'aplicació.

Responsabilitat dels administradors i de la Comissió d'Auditoria i Control en relació amb els comptes anuals

Els administradors de la societat dominant són responsables de formular els comptes anuals consolidats adjunts, de manera que expressin la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats consolidats del Grup Banco Sabadell, d'acord amb les NIIF-UE i altres disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup a Espanya, i del control intern que considerin necessari per permetre la preparació de comptes anuals consolidats lliures d'incorrecció material, deguda a frau o error.

En la preparació dels comptes anuals consolidats, els administradors de la societat dominant són responsables de la valoració de la capacitat del Grup per continuar com a empresa en funcionament, revelant, segons correspongui, les qüestions relacionades amb empresa en funcionament i utilitzant el principi comptable de empresa en funcionament excepte si els esmentats administradors tenen intenció de liquidar el Grup o de cessar les seves operacions, o bé no hi hagi una altra alternativa realista.

La Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant és responsable de la supervisió del procés d'elaboració i presentació dels comptes anuals consolidats.

Responsabilitats de l'auditor en relació amb l'auditoria dels comptes anuals

Els nostres objectius són obtenir una seguretat raonable que els comptes anuals consolidats en el seu conjunt estan lliures d'incorrecció material, deguda a frau o error, i emetre un informe d'auditoria que conté la nostra opinió.

Seguretat raonable és un alt grau de seguretat però no garanteix que una auditoria realitzada de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya sempre detecti una incorrecció material quan existeix. Les incorreccions poden deure a frau o error i es consideren materials si, individualment o de forma agregada, es pot preveure raonablement que influeixin en les decisions econòmiques que els usuaris prenen basant-se en els comptes anuals consolidats.

Com a part d'una auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya, apliquem el nostre judici professional i mantenim una actitud d'escepticisme professional durant tota l'auditoria. També:

- Identifiquem i valorem els riscos d'incorrecció material en els comptes anuals consolidats, deguda a frau o error, dissenyem i apliquem procediments d'auditoria per respondre a aquests riscos i obtenim evidència d'auditoria suficient i adequada per proporcionar una base per a la nostra opinió. El risc de no detectar una incorrecció material deguda a frau és més elevat que en el cas d'una incorrecció material deguda a error, ja que el frau pot implicar col·lusió, falsificació, omissions deliberades, manifestacions intencionadament errònies, o l'elusió del control intern.
- Obtenim coneixement del control intern rellevant per a l'auditoria per tal de dissenyar procediments d'auditoria que siguin adequats en funció de les circumstàncies, i no amb la finalitat d'expressar una opinió sobre l'eficàcia del control intern del Grup Banco Sabadell.
- Avaluem si les polítiques comptables aplicades són adequades i la raonabilitat de les estimacions comptables i la corresponent informació revelada pels administradors de la Societat dominant.
- Concloem sobre si és adequada la utilització, pels administradors de la Societat dominant, del principi comptable d'empresa en funcionament i basant-nos en l'evidència d'auditoria obtinguda, concloem sobre si existeix o no una incertesa material relacionada amb fets o amb condicions que poden generar dubtes significatius sobre la capacitat del Grup per continuar com a empresa en funcionament. Si concloem que hi ha una incertesa material, es requereix que cridem l'atenció en el nostre informe d'auditoria sobre la corresponent informació revelada en els comptes anuals consolidats o, si aquestes revelacions no són adequades, que expressem una opinió modificada. Les nostres conclusions es basen en l'evidència d'auditoria obtinguda fins a la data del nostre informe d'auditoria. No obstant això, els fets o condicions futurs poden ser la causa que el Grup deixi de ser una empresa en funcionament.
- Avaluem la presentació global, l'estructura i el contingut dels comptes anuals consolidats, incloent-hi la informació revelada, i si els comptes anuals consolidats representen les transaccions i fets subjacents d'una manera que aconsegueixen expressar la imatge fidel.
- Obtenim evidència suficient i adequada en relació amb la informació financera de les entitats o activitats empresarials dins el Grup Banco Sabadell per expressar una opinió sobre els comptes anuals consolidats. Som responsables de la direcció, supervisió i realització de l'auditoria del Grup. Som els únics responsables de la nostra opinió d'auditoria.

Ens comuniquem amb la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant en relació amb, entre altres qüestions, l'abast i el moment de realització de l'auditoria planificats i les troballes significatius de l'auditoria, així com qualsevol deficiència significativa del control intern que identifiquem en el transcurs de l'auditoria.

També proporcionem a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant una declaració que hem complert els requeriments d'ètica aplicables, inclosos els d'independència, i ens hem comunicat amb la mateixa per a informar d'aquelles qüestions que raonablement puguin suposar una amenaça per a la nostra independència i, si escau, de les corresponents salvaguardes.

Entre les qüestions que han estat objecte de comunicació a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant, determinem les que han estat de la major significativitat en l'auditoria dels comptes anuals consolidats del període actual i que són, en conseqüència, les qüestions clau de l'auditoria.

Descrivim aquestes qüestions en el nostre informe d'auditoria llevat que les disposicions legals o reglamentàries prohibeixin revelar públicament la qüestió.

Informe sobre altres requisits legals i reglamentaris

Informe addicional per a la Comissió d'Auditoria i Control

L'opinió expressada en aquest informe és coherent amb el que manifesta en el nostre informe addicional per a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat a data 30 de gener de 2018.

Període de contractació

La Junta General Ordinària d'Accionistes de la Societat dominant celebrada el 30 de març de 2017 ens va nomenar auditors del Grup per a l'exercici finalitzat a 31 de desembre de 2017.

Amb anterioritat, vam ser designats auditors per acords de la Junta General d'Accionistes de la Societat dominant i hem realitzat el treball d'auditoria de comptes de la Societat dominant de forma ininterrompuda des de l'exercici finalitzat el 31 de desembre del 1983.

Serveis prestats

PricewaterhouseCoopers Auditors, SL, ha prestat al Grup Banco Sabadell, durant l'exercici 2017, prèvia la corresponent aprovació de la Comissió d'Auditoria i Control, serveis diferents de l'auditoria, entre els quals destaquen l'emissió de confort letters, altres revisions normatives requerides al auditor, així com serveis d'assessorament i de compliment regulatori.

PricewaterhouseCoopers Auditors, S.L. (So242)

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDITORES, S.L.

Original en castellà signat per
Raúl Ara Navarro (20210)

2 de febrer de 2018

BANCO DE SABADELL, S.A. I SOCIETATS QUE FORMEN EL GRUP BANC SABADELL

Comptes anuals consolidats
corresponents a l'exercici anual
acabat el 31 de desembre de 2017

Índex dels comptes anuals consolidats de l'any 2017 del grup Banco de Sabadell, S.A.

Estats financers

Balanços de situació consolidats del grup Banc Sabadell	4
Comptes de pèrdues i guanys consolidats del grup Banc Sabadell	7
Estats de canvis en el patrimoni net del grup Banc Sabadell	8
Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell	11

Memòria

Nota 1 – Activitat, polítiques i pràctiques de comptabilitat	13
1.1. Activitat	13
1.2. Bases de presentació	13
1.3. Principis i polítiques comptables i criteris de valoració aplicats	23
1.3.1 Principis de consolidació	23
1.3.2 Combinacions de negocis	25
1.3.3 Valoració dels instruments financers i registre de les variacions sorgides en la seva valoració posterior	25
1.3.4 Deteriorament del valor dels actius financers	27
1.3.5 Operacions de cobertura	36
1.3.6 Garanties financeres	37
1.3.7 Transferències i baixa del balanç d'instruments financers	38
1.3.8 Compensació d'instruments financers	38
1.3.9 Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i operacions interrompudes	38
1.3.10 Actius tangibles	39
1.3.11 Arrendaments	40
1.3.12 Actius intangibles	41
1.3.13 Existències	42
1.3.14 Elements de patrimoni propi	42
1.3.15 Remuneracions basades en instruments de patrimoni	43
1.3.16 Provisions i actius i passius contingents	43
1.3.17 Provisions per pensions	44
1.3.18 Operacions en moneda estrangera i diferències de conversió	46
1.3.19 Reconeixement d'ingressos i despeses	47
1.3.20 Impost sobre els guanys	49
1.3.21 Estats de fluxos d'efectiu consolidats	50
1.4. Comparabilitat de la informació	50
Nota 2 – Grup Banc Sabadell	50
Nota 3 – Proposta de distribució de beneficis i benefici per acció	55
Nota 4 – Gestió de riscos financers	56
4.1 Introducció	56
4.2 Fites principals de l'exercici	58
4.3 Principis generals de gestió de riscos	60
4.3.1 Cultura corporativa de riscos	60
4.3.2 Marc Estratègic de Riscos (<i>risk appetite framework</i>)	61
4.3.3 Organització global de la funció de riscos	62
4.4 Gestió i seguiment dels principals riscos rellevants	64
4.4.1 Risc de crèdit	64
4.4.2 Risc de liquiditat	76
4.4.3 Risc de mercat	86
4.4.4 Risc operacional	92
4.4.5 Risc fiscal	93
4.4.6 Risc de compliment normatiu	94
Nota 5 – Recursos propis mínims i gestió de capital	95
Nota 6 – Valor raonable dels actius i passius	103
Nota 7 – Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	112
Nota 8 – Valors representatius de deute	112
Nota 9 – Instruments de patrimoni	113
Nota 10 – Derivats mantinguts per negociar d'actiu i passiu	114
Nota 11 – Préstecs i bestretes	115
Nota 12 – Derivats - comptabilitat de cobertures d'actiu i passiu	121
Nota 13 – Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	123
Nota 14 – Inversions en negocis conjunts i associades	125
Nota 15 – Actius tangibles	126
Nota 16 – Actius intangibles	129
Nota 17 – Altres actius	132
Nota 18 – Dipòsits en entitats de crèdit i bancs centrals	133
Nota 19 – Dipòsits de la clientela	134
Nota 20 – Valors representatius de deute emesos	134
Nota 21 – Altres passius financers	136
Nota 22 – Provisions, actius i passius contingents	137
Nota 23 – Fons propis	141
Nota 24 – Un altre resultat global acumulat	144
Nota 25 – Interessos minoritaris (participacions no dominants)	145
Nota 26 – Garanties concedides	146
Nota 27 – Compromisos contingents concedits	147
Nota 28 – Recursos de clients de fora del balanç	148
Nota 29 – Ingressos i despeses per interessos	148
Nota 30 – Ingressos i despeses per comissions	152

Nota 31 – Resultats d'operacions financeres (net)	152
Nota 32 – Altres ingressos d'explotació.....	153
Nota 33 – Altres despeses d'explotació	153
Nota 34 – Despeses d'administració	154
Nota 35 – Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats	157
Nota 36 – Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers	158
Nota 37 – Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions, nets	158
Nota 38 – Guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes.....	159
Nota 39 – Informació segmentada	159
Nota 40 – Situació fiscal (impost sobre els guanys d'activitats continuades)	164
Nota 41 – Transaccions amb parts vinculades	168
Nota 42 – Retribucions i saldos amb els membres del Consell d'Administració i l'alta direcció	169
Nota 43 – Altra informació.....	171
Nota 44 – Esdeveniments posteriors.....	172
Annex 1 – Societats del grup Banc Sabadell	173
Annex 2 – Entitats estructurades – Fons de titulització	190
Annex 3 – Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari.....	191
Annex 4 – Informació dels emissors en les cèdules territorials i sobre el registre comptable especial territorial.....	197
Annex 5 – Desglossament de les emissions vives i passius subordinats del grup	199
Annex 6 – Altres informacions de riscos.....	204
Annex 7 – Informe bancari anual.....	217

Informe de gestió

Glossari de termes sobre mesures de rendiment

Balanços de situació consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016

En milers d'euros

Actiu	Nota	2017	2016 (*)
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista (**)	7	26.362.807	11.688.250
Actius financers mantinguts per negociar		1.572.504	3.484.221
Derivats	10	1.440.743	1.834.495
Instruments de patrimoni	9	7.432	10.629
Valors representatius de deute	8	124.329	1.639.097
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>		<i>20.245</i>	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		39.526	34.827
Instruments de patrimoni	9	39.526	34.827
Valors representatius de deute		-	-
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>		-	-
Actius financers disponibles per a la venda		13.180.716	18.718.339
Instruments de patrimoni	9	413.298	597.809
Valors representatius de deute	8	12.767.418	18.120.530
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>		<i>2.814.601</i>	<i>6.761.231</i>
Préstecs i partides a cobrar		149.551.292	150.384.445
Valors representatius de deute	8	574.171	918.584
Préstecs i bestretes	11	148.977.121	149.465.861
Bancs centrals		63.151	66.229
Entitats de crèdit		5.316.004	4.225.767
Clientela		143.597.966	145.173.865
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>		<i>2.028.220</i>	<i>855.145</i>
Inversions mantingudes fins al venciment	8	11.172.474	4.598.190
<i>Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració</i>		<i>5.673.632</i>	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	374.021	535.160
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		48.289	965
Inversions en negocis conjunts i associades	14	575.644	380.672
Entitats multigrup		-	-
Entitats associades		575.644	380.672
Passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		-	-
Actius tangibles	15	3.826.523	4.475.600
Immobilitzat material		1.861.730	2.071.353
D'ús propi		1.625.032	1.887.534
Cedit en arrendament operatiu		236.698	183.819
Inversions immobiliàries		1.964.793	2.404.247
<i>De les quals: cedit en arrendament operatiu</i>		-	-
<i>Promemòria: adquirit en arrendament financer</i>		-	-
Actius intangibles	16	2.245.858	2.135.215
Fons de comerç		1.019.440	1.094.526
Altres actius intangibles		1.226.418	1.040.689
Actius per impostos		6.861.406	7.055.876
Actius per impostos corrents		329.558	280.539
Actius per impostos diferits	40	6.531.848	6.775.337
Altres actius	17	2.975.511	4.437.265
Contractes d'assegurances vinculats a pensions		139.114	153.989
Existències		2.076.294	2.924.459
Resta dels altres actius		760.103	1.358.817
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	13	2.561.744	4.578.694
TOTAL ACTIU		221.348.315	212.507.719

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

(**) Vegeu-ne el desglossament en l'estat de fluxos d'efectiu consolidat del grup.

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant del balanç de situació consolidat el 31 de desembre de 2017.

Balanços de situació consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016

En milers d'euros

Passiu	Nota	2017	2016 (*)
Passius financers mantinguts per negociar		1.431.215	1.975.806
Derivats	10	1.361.361	1.915.914
Posicions curtes		69.854	59.892
Dipòsits		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Valors representatius de deute emesos		-	-
Altres passius financers		-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		39.540	34.836
Dipòsits		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Valors representatius de deute emesos		-	-
Altres passius financers		39.540	34.836
<i>Promemòria: passius subordinats</i>		-	-
Passius financers a cost amortitzat		204.045.482	192.011.024
Dipòsits		177.325.784	162.909.052
Bancs centrals	18	27.847.618	11.827.573
Entitats de crèdit	18	14.170.729	16.666.943
Clientela	19	135.307.437	134.414.536
Valors representatius de deute emesos	20	23.787.844	26.533.538
Altres passius financers	21	2.931.854	2.568.434
<i>Promemòria: passius subordinats</i>		2.552.417	1.561.069
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	1.003.854	1.105.806
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		(4.593)	64.348
Passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		-	-
Provisions	22	317.538	306.214
Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació		84.843	89.471
Altres retribucions als empleats a llarg termini		16.491	24.554
Qüestions processals i litigis per impostos pendents		36.293	49.404
Compromisos i garanties concedits		84.949	84.032
Restants provisions		94.962	58.753
Passius per impostos		531.938	778.540
Passius per impostos corrents		106.482	236.275
Passius per impostos diferits	40	425.456	542.265
Capital social reemborsable a la vista		-	-
Altres passius		740.915	934.801
Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	13	20.645	2.213.368
TOTAL PASSIU		208.126.534	199.424.743

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant del balanç de situació consolidat el 31 de desembre de 2017.

Balanços de situació consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016

En milers d'euros

Patrimoni net	Nota	2017	2016 (*)
Fons propis	23	13.425.916	12.926.166
Capital		703.371	702.019
Capital desemborsat		703.371	702.019
Capital no desemborsat exigít		-	-
<i>Promemòria: capital no exigít</i>		-	-
Prima d'emissió		7.899.227	7.882.899
Instrumentos de patrimoni emesos diferents del capital		-	-
Component de patrimoni net dels instruments financers compostos		-	-
Altres instruments de patrimoni emesos		-	-
Altres elements de patrimoni net		32.483	38.416
Guany acumulats		-	-
Reserves de revaloració		-	-
Altres reserves		4.207.340	3.805.065
Reserves o pèrdues acumulades d'inversions en negocis conjunts i associades		(13.633)	109.510
Altres		4.220.973	3.695.555
(-) Accions pròpies		(106.343)	(101.384)
<i>Resultat atribuible als propietaris de la dominant</i>		801.466	710.432
(-) Dividends a compte		(111.628)	(111.281)
Un altre resultat global acumulat	24	(265.311)	107.142
Elements que no es reclassifiquen en resultats		6.767	13.261
Guany o (-) pèrdues actuàries en plans de pensions de prestacions definides		6.767	13.261
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades		-	-
Resta d'ajustos de valoració		-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats		(272.078)	93.881
Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger (porció efectiva)		236.647	151.365
Conversió de divises		(678.451)	(428.650)
Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)		(80.402)	(21.521)
Actius financers disponibles per a la venda		238.545	280.548
Instrumentos de deute		195.869	229.008
Instrumentos de patrimoni		42.676	51.540
Altres ajustos de valor		-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	96.299
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades		11.583	15.840
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	25	61.176	49.668
Un altre resultat global acumulat		207	172
Altres elements		60.969	49.496
TOTAL PATRIMONI NET		13.221.781	13.082.976
TOTAL PATRIMONI NET I PASSIU		221.348.315	212.507.719
Promemòria			
Garanties concedides	26	8.726.847	8.529.354
Compromisos contingents concedits	27	24.079.340	25.208.687

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant del balanç de situació consolidat el 31 de desembre de 2017.

Comptes de pèrdues i guanys consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

En milers d'euros

	Nota	2017	2016 (*)
Ingressos per interessos	29	4.839.633	5.170.100
(Despeses per interessos)	29	(1.037.263)	(1.332.348)
(Despeses per capital social reemborsable a la vista)		-	-
Marge d'interessos		3.802.370	3.837.752
Ingressos per dividends		7.252	10.037
Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	14	308.686	74.573
Ingressos per comissions	30	1.478.603	1.376.364
(Despeses per comissions)	30	(255.167)	(227.782)
Resultats d'operacions financeres (net)	31	614.104	609.722
Guany o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets		371.365	476.217
Guany o (-) pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar, nets		214.786	107.593
Guany o (-) pèrdues per actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats, nets		134	114
Guany o (-) pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures, nets		27.819	25.798
Diferències de canvi (guany o (-) pèrdua), netes		8.429	16.902
Altres ingressos d'explotació	32	338.365	286.725
(Altres despeses d'explotació)	33	(546.323)	(466.873)
Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		67.415	165.781
(Despeses de passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança)		(86.462)	(212.503)
Marge brut		5.737.272	5.470.698
(Despeses d'administració)	34	(2.722.972)	(2.663.347)
(Despeses de personal)		(1.573.560)	(1.663.053)
(Altres despeses d'administració)		(1.149.412)	(1.000.294)
(Amortització)	15, 16	(402.243)	(395.896)
(Provisions o (-) reversió de provisions)	22	(13.864)	3.044
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats)	35	(1.211.373)	(553.698)
(Actius financers valorats al cost)		-	-
(Actius financers disponibles per a la venda)		(53.374)	(112.284)
(Préstecs i partides a cobrar)		(1.157.094)	(441.414)
(Inversions mantingudes fins al venciment)		(905)	-
Resultat de l'activitat d'explotació		1.386.820	1.860.801
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades)	14	(663)	(3.820)
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers)	36	(799.362)	(558.148)
(Actius tangibles)		(231.342)	(20.276)
(Actius intangibles)		(2.601)	-
(Altres)		(565.419)	(537.872)
Guany o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions, nets	37	400.905	35.108
Fons de comerç negatiu reconegut en resultats		-	-
Guany o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes	38	(139.447)	(314.519)
Guany o (-) pèrdues abans d'impostos procedents de les activitats continuades		848.253	1.019.422
(Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades)	40	(43.075)	(303.569)
Guany o (-) pèrdues després d'impostos procedents de les activitats continuades		805.178	715.853
Guany o (-) pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes		-	-
RESULTAT DE L'EXERCICI		805.178	715.853
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)	25	3.712	5.421
Atribuïble als propietaris de la dominant		801.466	710.432
Benefici per acció (en euros)		0,14	0,13
Bàsic (en euros)		0,14	0,13
Diluït (en euros)		0,14	0,13

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant del compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici de 2017.

Estats de canvis en el patrimoni net del grup Banc Sabadell

Estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats
Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

En milers d'euros

	Nota	2017	2016 (*)
Resultat de l'exercici		805.178	715.853
Un altre resultat global	24	(372.418)	(348.253)
Elements que no es reclassefiquen en resultats		(6.495)	1.049
Guanyos o (-) pèrdues actuàries en plans de pensions de prestacions definides		(9.278)	1.499
Actius no corrents i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades		-	-
Resta d'ajustos de valoració		-	-
Impost sobre els guanys relatiu als elements que no es reclassefiquen		2.783	(450)
Elements que es poden reclasseficar en resultats		(365.923)	(349.302)
Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger [porció efectiva]		85.282	133.438
Guanyos o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		80.351	133.438
Transferit a resultats		4.931	-
Altres reclasseficacions		-	-
Conversió de divises		(249.801)	(404.960)
Guanyos o (-) pèrdues per canvi de divises comptabilitzades en el patrimoni net		(175.573)	(404.960)
Transferit a resultats		(74.228)	-
Altres reclasseficacions		-	-
Cobertures de fluxos d'efectiu [porció efectiva]		(87.004)	(54.190)
Guanyos o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		(123.824)	5.785
Transferit a resultats		36.820	(59.975)
Transferit a l'import comptable inicial dels elements coberts		-	-
Altres reclasseficacions		-	-
Actius financers disponibles per a la venda		(57.812)	(193.537)
Guanyos o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		284.321	415.704
Transferit a resultats		(342.133)	(483.609)
Altres reclasseficacions		-	(125.632)
Actius no corrents i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda		(137.571)	137.570
Guanyos o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		-	11.938
Transferit a resultats		(137.571)	-
Altres reclasseficacions		-	125.632
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades		(4.257)	(670)
Impost sobre els guanys relatiu als elements que es poden reclasseficar en resultats		85.240	33.047
RESULTAT GLOBAL TOTAL DE L'EXERCICI		432.760	367.600
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)		3.747	5.632
Atribuïble als propietaris de la dominant		429.013	361.968

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

L'estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidats juntament amb els estats totals de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell formen l'estat de canvis en el patrimoni net.

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net de l'exercici de 2017.

Estats de canvis en el patrimoni net del grup Banc Sabadell

Estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats
Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

	Capital d'emissió		Guany acumulat	Reserves de revaloració	Altres reserves pròpies	Altres elements del patrimoni net	Instrumentos de patrimoni emesos	Altres elements del patrimoni net	Resultat atribuïble de propietaris de la companyia dominant	Un altre resultat global acumulat	Interessos minoritaris:	Total
	Capital	d'emissió										
Fons dels emis en el patrimoni net	702.019	7.882.899	-	-	38.416	-	-	-	-	-	-	-
Saldo d'obertura 31/12/2016	702.019	7.882.899	-	-	38.416	-	-	-	-	-	172	49.490
Efectes de la correcció d'errors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo d'obertura 31/12/2016	702.019	7.882.899	-	-	38.416	-	-	-	-	-	172	49.490
Resultat global total del període	-	-	-	-	-	-	-	-	801.406	(372.453)	35	3.712
Altres variacions del patrimoni net	1.352	36.328	-	-	(5.933)	-	-	-	402.275	(4.959)	(347)	7.761
Emissió d'accions ordinàries	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'accions preferents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'altres instruments de patrimoni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exercici o veniment d'altres instruments de patrimoni emesos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Comestió de deute en patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reducció del capital	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dividends (o remuneracions als socis) (*)	-	-	-	-	-	-	-	-	(108.485)	(111.628)	-	(280.113)
Compra d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	-	-	(345.543)	-	-	(345.543)
Venda o cancel·lació d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	-	-	2.142	340.564	-	342.706
Reclassificació d'instruments financers del patrimoni net al passiu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reclassificació d'instruments financers del passiu al patrimoni net (***)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transferències entre components del patrimoni net (**)	1.352	36.328	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17.680
Augment e (-) disminució del patrimoni net resultant de combinacions de negocis	-	-	-	-	-	-	-	-	632.698	(710.432)	111.281	-
Pagaments basats en accions	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Altres augmentos o (-) disminucions del patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	(54.250)	-	-	7.761
Saldo d'obertura 31/12/2017	703.371	7.889.227	-	-	32.483	-	-	-	4.207.340	(100.343)	801.406	207
(*) Distribució del dividend complementari (vegeu la nota 3).												
(**) Distribució del resultat de l'exercici de 2016 (vegeu la nota 3) i reclassificació a altres reserves d'aquells plans de remuneració basats en accions, vençuts durant l'exercici i no exercitats (vegeu la nota 3).												
(***) Vegeu la nota 23.												
(****) Vegeu la nota 34.												

Les notes 1 a 44 detallen en la memòria i els annexos adjunts formes part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat a 31 de desembre de 2017.

L'entat d'ingressos i despeses reconeguts consolidats jurídicament amb els estats totals de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell formen l'estat de canvis en el patrimoni net.

Estats de canvis en el patrimoni net del grup Banc Sabadell

Estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats

Correspondents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

En milers d'euros	Instrumentos de patrimonio										Ingresos minoritarios		Total		
	Capital	Prima d'emissió	Fons diferents del capital	Altra diferència del patrimoni net	Guany acumulat	Reserves de revaloració	Altres reserves	(+) Accions pròpies	Resultat atribuïble als propietaris de la companyia	(-) Dividends a compte	Un altre resultat acumulat	Un altre resultat acumulat		Ingresos minoritaris	
Fons dels canvis en el patrimoni net	679.900	7.835.065	-	14.322	-	-	-	3.175.005	(238.454)	708.441	-	455.000	(39)	37.149	12.707.001
Saldo d'obertura 31/12/2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efectes de la correcció d'errors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efectes dels canvis en les polítiques comptables	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo d'obertura 31/12/2015	679.900	7.835.065	-	14.322	-	-	-	3.175.005	(238.454)	708.441	-	455.000	(39)	37.149	12.707.001
Resultat global total del període	-	-	-	-	-	-	-	-	-	710.432	-	(348.464)	211	5.421	367.600
Altres variacions del patrimoni net	22.113	(52.706)	-	24.094	-	-	-	630.000	137.070	(708.441)	(111.261)	-	-	6.926	(52.205)
Emissió d'accions ordinàries	15.877	-	-	-	-	-	-	(15.877)	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'accions preferents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'altres instruments de patrimoni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exercici o venciment d'altres instruments de patrimoni emesos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canjeig de deute en patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reducció del capital	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dividends (o remuneracions als socis) (*)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Compra d'accions pròpies	-	(100.448)	-	-	-	-	-	(77.947)	135.095	-	(111.261)	-	-	-	(150.901)
Venda o cancel·lació d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	-	-	(322.822)	-	-	-	-	-	(322.822)
Reclassificació d'instruments financers del patrimoni net al passiu	-	-	-	-	-	-	-	15.090	304.197	-	-	-	-	-	309.887
Reclassificació d'instruments financers del passiu al patrimoni net (**)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transferències entre components del patrimoni net (***)	6.236	53.062	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59.918
Augment o (+) disminució del patrimoni net resultat de combinacions de negocis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(708.441)	-	-	-	-	-
Pagaments basats en accions	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Altres augmentos o (+) disminucions del patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo d'obertura 31/12/2016	702.019	7.882.899	-	38.416	-	-	-	3.805.005	(101.384)	710.432	(111.261)	107.542	172	49.406	13.082.976

Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

Les notes 1 a 44 descriuen en la memòria i els annexos subjunts l'impacte integrat de l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat a 31 de desembre de 2017.

Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

En milers d'euros

	Nota	2017	2016 (*)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació		15.750.046	4.149.262
Resultat de l'exercici		805.178	715.853
Ajustos per obtenir els fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació		1.922.332	2.050.862
Amortització		402.243	395.896
Altres ajustos		1.520.089	1.654.966
Augment/disminució net dels actius d'explotació		(1.611.660)	(1.811.380)
Actius financers mantinguts per negociar		1.911.717	(1.172.098)
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		(4.699)	36.152
Actius financers disponibles per a la venda		956.589	(2.373.182)
Préstecs i partides a cobrar		(5.175.638)	1.583.632
Altres actius d'explotació		700.371	114.116
Augment/disminució net dels passius d'explotació		14.825.272	3.316.932
Passius financers mantinguts per negociar		(544.592)	338.933
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		4.704	-
Passius financers a cost amortitzat		15.677.746	2.481.603
Altres passius d'explotació		(312.587)	496.396
Cobraments/Pagaments per impost sobre els guanys		(191.076)	(123.005)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'inversió		(1.716.593)	408.441
Pagaments		(4.044.857)	(1.015.913)
Actius tangibles	15	(588.086)	(581.077)
Actius intangibles	16	(376.703)	(288.998)
Inversions en negocis conjunts i associades	14	(52.930)	(8.953)
Entitats dependents i altres unitats de negoci	Annex 1	(400)	(136.885)
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	-
Inversions mantingudes fins al venciment		(3.026.738)	-
Altres pagaments relacionats amb activitats d'inversió		-	-
Cobraments		2.328.264	1.424.354
Actius tangibles	15, 37	249.029	356.795
Actius intangibles		-	-
Inversions en negocis conjunts i associades	14	187.327	85.407
Entitats dependents i altres unitats de negoci	Annex 1	1.100.869	-
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda (**)	13, 38	791.038	982.152
Inversions mantingudes fins al venciment		-	-
Altres cobraments relacionats amb activitats d'inversió		-	-

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

(**) Inclou l'efectiu percebut per l'alienació de Mediterráneo Vida (223 milions d'euros).

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu consolidat de l'exercici de 2017.

Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016

En milers d'euros

	Nota	2017	2016 (*)
Fluxos d'efectiu de les activitats de finançament		727.763	52.366
Pagaments		(764.963)	(787.521)
Dividends (***)		(280.113)	(159.981)
Passius subordinats	Annex 5	(115.790)	(302.373)
Amortització d'instruments de patrimoni propi		-	-
Adquisició d'instruments de patrimoni propi (***)		(345.543)	(322.822)
Altres pagaments relacionats amb activitats de finançament (****)		(23.517)	(2.345)
Cobraments		1.492.726	839.887
Passius subordinats	Annex 5	1.150.000	500.000
Emissió d'instruments de patrimoni propi		-	-
Alienació d'instruments de patrimoni propi (***)		342.726	339.887
Altres cobraments relacionats amb activitats de finançament		-	-
Efecte de les variacions dels tipus de canvi		(86.659)	(265.300)
Augment (disminució) net de l'efectiu i equivalents		14.674.556	4.344.769
Efectiu i equivalents a l'inici de l'exercici		11.688.250	7.343.481
Efectiu i equivalents al final de l'exercici		26.362.807	11.688.250
Promemòria			
FLUXOS D'EFECTIU CORRESPONENTS A:			
Interessos percebuts		5.156.766	4.975.485
Interessos pagats		1.161.233	1.513.810
Dividends percebuts		185.237	27.196
COMPONENTS DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DE L'EXERCICI			
Efectiu		733.923	759.357
Saldos equivalents a l'efectiu en bancs centrals		25.097.038	10.122.725
Altres dipòsits a la vista		531.846	806.168
Altres actius financers		-	-
Menys: descoberts bancaris reintegrables a la vista		-	-
TOTAL EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DE L'EXERCICI		26.362.807	11.688.250
<i>Del qual: en poder d'entitats del grup, però no disponible pel grup</i>			
			-

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu la nota 1.4).

(***) Vegeu l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat.

(****) Import net de les despeses per les remuneracions de valor representatives de deute emeses (vegeu nota 20).

Les notes 1 a 44 descrites en la memòria i els annexos adjunts formen part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu consolidat de l'exercici de 2017.

MEMÒRIA DELS COMPTES ANUALS CONSOLIDATS DEL GRUP BANC SABADELL

Per als exercicis acabats el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016.

Nota 1 – Activitat, polítiques i pràctiques de comptabilitat

1.1. Activitat

Banco de Sabadell, S.A. (a partir d'ara, també Banc Sabadell, el banc o la societat), amb domicili social a Alacant, avinguda Óscar Esplá, 37, té per objecte social el desenvolupament de l'activitat bancària i està subjecte a la normativa i les regulacions de les entitats bancàries que operen a Espanya. Pel que fa referència a la supervisió de Banc Sabadell en base consolidada, cal esmentar l'assumpció de les funcions com a supervisor prudencial per part del Banc Central Europeu (BCE) des de novembre de 2014.

El banc és la societat dominant d'un grup d'entitats (vegeu l'Annex 1) l'activitat de les quals controla directament o indirectament i que constitueixen, juntament amb aquest, el grup Banc Sabadell (a partir d'ara, el grup).

1.2. Bases de presentació

Els comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017 del grup s'han elaborat d'acord amb el que estableixen les Normes internacionals d'informació financera adoptades per la Unió Europea (NIIF) d'aplicació al tancament de l'exercici de 2017, tenint en compte la Circular 4/2004 del Banc d'Espanya, de 22 de desembre, així com les seves modificacions successives i altres disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al grup. Així, mostren la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera consolidada del grup el 31 de desembre de 2017 i dels resultats de les seves operacions, dels canvis en el patrimoni net i dels fluxos d'efectiu, consolidats, que s'han produït en l'exercici de 2017.

Els comptes anuals consolidats s'han preparat a partir dels registres de comptabilitat mantinguts pel banc i per cadascuna de les entitats restants integrades en el grup. Inclouen les reclassificacions i els ajustos necessaris per homogeneïtzar els principis i les polítiques comptables, així com els criteris de valoració als aplicats pel grup, descrits en aquesta mateixa nota.

La informació continguda en aquests comptes anuals consolidats és responsabilitat dels administradors de l'entitat dominant del grup. Els comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017 del grup han estat formulats pels administradors de Banc Sabadell en la reunió del Consell d'Administració de l'1 de febrer de 2018, i estan pendents d'aprovació per la Junta General d'Accionistes, la qual s'espera que els aprovi sense canvis significatius.

Aquests comptes anuals consolidats, llevat de menció en sentit contrari, es presenten en milers d'euros. Per tal de presentar els imports en milers d'euros, els saldos comptables han estat objecte d'arrodoniment; per això, és possible que els imports que apareguin en certes taules no siguin la suma aritmètica exacta de les xifres que els precedeixen.

Normes i interpretacions emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB) que han entrat en vigor en l'exercici de 2017

Durant l'exercici de 2017 han entrat en vigor i han estat adoptades per la Unió Europea les normes següents:

Normes	Títols
Modificacions de la NIC 7	Iniciativa d'informació a revelar
Modificacions de la NIC 12	Reconeixement d'actius per impostos diferits per pèrdues no realitzades

Modificacions de la NIC 7 "Iniciativa d'informació a revelar"

Aquestes modificacions introdueixen requisits de desglossaments addicionals als ja existents per tal de millorar la informació proporcionada als usuaris dels estats financers sobre les activitats de finançament. En particular, requereixen que les entitats desglossin informació que permeti als usuaris dels estats financers avaluar els canvis en els passius proporcionats per les activitats de finançament. Tot i que no es requereix un format predeterminat, s'indica que una reconciliació dels passius a l'inici i al tancament de l'exercici amb els fluxos d'efectiu de les activitats de finançament és una via per complir amb aquestes obligacions. A aquest efecte s'ha incorporat un desglossament addicional (vegeu l'Annex 5).

Modificacions de la NIC 12 “Reconeixement d’actius per impostos diferits per pèrdues no realitzades”

El 19 de gener de 2016 l'IASB va publicar aquestes modificacions de la NIC 12 “Impost als guanys”, que és la norma que conté els requisits necessaris per fer el mesurament d’actius i passius per impostos diferits. Els canvis introduïts aclareixen com s’han de comptabilitzar els actius per impostos diferits relacionats amb els instruments de deute valorats a valor raonable.

De l’aplicació de les normes comptables esmentades no se n’han derivat efectes significatius en els comptes anuals consolidats del grup.

Normes i interpretacions emeses per l’IASB no vigents

El 31 de desembre de 2017, les següents són les normes i interpretacions més significatives per al grup que han estat publicades per l’IASB, però que no s’han aplicat en l’elaboració d’aquests comptes anuals consolidats o bé perquè la seva data d’efectivitat és posterior a la data d’aquests o bé perquè encara no han estat adoptades per la Unió Europea:

Normes i interpretacions	Títol	Aplicació obligatòria per a exercicis iniciats a partir de:
<i>Aprovades per a la seva aplicació a la UE</i>		
NIIF 9	Instruments financers	1 de gener de 2018
NIIF 15	Ingressos d’activitats ordinàries procedents de contractes amb clients	1 de gener de 2018
Aclariments a la NIIF 15	Ingressos d’activitats ordinàries procedents de contractes amb clients	1 de gener de 2018
Modificacions de la NIIF 4	Aplicació de la NIIF 9 “Instruments financers” amb la NIIF 4 “Contractes d’assegurances”	1 de gener de 2018
NIIF 16	Arrendaments	1 de gener de 2019
<i>No aprovades per a la seva aplicació a la UE</i>		
Modificacions de la NIIF 2	Classificació i mesurament de transaccions amb pagaments basats en accions	1 de gener de 2018
Millores anuals a les NIIF	Cicle 2014-2016	1 de gener de 2017 / 1 de gener de 2018
Modificacions de la NIC 40	Transferències d’inversions immobiliàries	1 de gener de 2018
Interpretació CINIIF 22	Transaccions en moneda estrangera i contraprestacions anticipades	1 de gener de 2018
Interpretació CINIIF 23	Incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys	1 de gener de 2019
Modificacions de la NIIF 9	Clàusules de prepagament amb compensació negativa	1 de gener de 2019
Modificacions de la NIC 28	Interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts	1 de gener de 2019
NIIF 17	Contractes d’assegurances	1 de gener de 2021
Millores anuals a les NIIF	Cicle 2015-2017	1 de gener de 2019

El grup ha avaluat els impactes que es deriven d’aquestes normes i interpretacions i ha decidit no exercir-ne l’aplicació anticipada, en cas que sigui possible. Així mateix, llevat que a continuació s’indiqui el contrari, la direcció estima que la seva adopció no tindrà un impacte significatiu per al grup.

Aprovades per a la seva aplicació a la UE

NIIF 9 “Instruments financers”

Projecte d’implantació

El grup va iniciar a finals de l’exercici de 2014 un projecte sobre la implantació de la NIIF 9. Aquest projecte ha tingut una durada de tres anys (2015, 2016 i 2017) i s’ha caracteritzat per la seva transversalitat, ja que ha tingut impacte en els processos i sistemes del grup, així com en la governança i els controls de la informació financera. Aquest projecte ha estat liderat per un comitè específic que s’ha responsabilitzat de la coordinació de les diferents àrees del grup involucrades i del compliment dins el termini dels objectius d’implantació establerts per assegurar l’aplicació satisfactòria d’aquesta nova normativa en la data de la seva entrada en vigor (1 de gener de 2018).

El pla de treball dut a terme ha inclòs, entre altres aspectes, la documentació dels criteris adoptats per aplicar la norma i modificar les polítiques i els circuits comptables; l'actualització del *reporting* intern i extern; la implantació dels canvis necessaris en les metodologies i els sistemes per poder donar compliment als nous requeriments; l'adaptació dels fluxos d'informació als òrgans de govern i entre departaments, i del procés d'autoritacions i presa de decisions; la modificació de l'atribució de responsabilitats segons les funcions establertes, i el disseny de procediments de control en relació amb la nova normativa.

La implantació de la nova normativa ha tingut dos àmbits principals d'actuació. D'una banda, l'anàlisi dels canvis establerts per aquesta norma en relació amb la classificació dels instruments financers a l'efecte de la seva presentació i valoració i, de l'altra, l'anàlisi dels canvis en la classificació dels actius financers en funció de la seva morositat i en l'estimació de les pèrdues per deteriorament dels actius financers. A continuació, s'inclou una breu descripció del treball realitzat en aquests àmbits:

- *Classificació dels instruments financers a l'efecte de la seva presentació i valoració:*

S'ha realitzat una anàlisi dels models de negoci sota els quals el grup gestiona els seus actius financers i de les característiques dels fluxos d'efectiu contractuals d'aquests sobre la base dels fets i les circumstàncies existents l'1 de gener de 2018, amb l'objecte d'establir-ne la classificació en cadascuna de les carteres que estableix aquesta nova norma a l'efecte de la seva presentació i valoració.

- *Classificació dels actius financers en funció de la seva morositat i pèrdues per deteriorament dels actius financers:*

La incorporació de la NIIF 9 no ha suposat un canvi substancial en les eines i metodologies de què disposa el grup per a la seva gestió i seguiment, tot i que s'ha hagut de fer una avaluació de la manera com els aspectes nous d'aquesta norma s'havien d'incorporar als processos i sistemes ja establerts. En particular, l'entrada en vigor de la nova normativa ha comportat:

- L'adaptació i implementació en els sistemes dels *triggers* o indicadors que, conjuntament amb l'ús de models interns basats en qualificacions creditícies internes i alineats amb la gestió de riscos del grup, s'utilitzen per determinar la classificació de cada actiu financer en algun dels tres estats definits en la norma i la seva cobertura per deteriorament.

Per als acreditats avaluats sota aproximació col·lectiva, s'han definit uns llindars a partir de la comparativa de la probabilitat de *default* (PD) *lifetime* actual versus la PD *lifetime* d'origenació per a aquest període. Aquests llindars s'han determinat de tal manera que les taxes de morositat observades, per a un període prou llarg, són estadísticament diferents.

Per als acreditats significatius avaluats mitjançant una anàlisi individualitzada, s'ha establert un sistema de *triggers* d'increment significatiu del risc o d'indicis de deteriorament. En el sistema de *triggers* es cobreixen els indicis de deteriorament o de debilitats mitjançant la definició de:

- *Triggers* específics que indiquin increment significatiu del risc.
- *Triggers* específics que assenyalin indicis de deteriorament.
- *Triggers* que permeten la identificació de l'increment del risc i indicis de deteriorament, en funció de diferents llindars de prealerta.

Un equip d'analistes de risc experts analitzarà els acreditats amb *triggers* activats per concloure sobre l'existència d'un increment significatiu de risc o d'evidència objectiva de deteriorament i, per al cas d'evidència de deteriorament, si aquest esdeveniment o esdeveniments causants de la pèrdua tenen un impacte sobre els fluxos d'efectiu futurs estimats de l'actiu financer o del grup d'aquests.

- Els desenvolupaments d'eines d'anàlisis individuals i col·lectives.
- El desenvolupament de calibratges *lifetime* per avaluar l'increment significatiu del risc de crèdit.
- La incorporació de la informació *forward looking* en el càlcul de la pèrdua esperada i per determinar l'increment significatiu del risc de crèdit, per a la qual cosa s'han utilitzat models de projecció d'escenaris.

- L'aplicació de diferents escenaris per recollir l'efecte de la no linealitat de les pèrdues. En aquest sentit, s'estimen provisions necessàries davant diferents escenaris poc probables però plausibles.
- S'ha realitzat una estimació de les taxes de prepagament per a diferents productes i segments a partir de dades històriques observades (dades històriques des de 2000). Aquestes taxes de prepagament s'apliquen en la determinació de la pèrdua esperada *lifetime* de les exposicions classificades com a vigilància especial. Així mateix, s'aplica el quadre d'amortització pactat per a cada operació.
- La identificació de les següents operacions sense risc apreciable per a l'estimació de cobertura per risc de crèdit:
 - les operacions amb els bancs centrals;
 - les operacions amb administracions públiques de països de la Unió Europea, incloent-hi les derivades de préstecs de recompra inversa de valors representatius de deute públic;
 - les operacions amb administracions centrals de països classificats en el grup 1 a l'efecte del risc de país;
 - les operacions a nom de fons de garantia de dipòsits i fons de resolució, sempre que siguin homologables per la seva qualitat creditícia als de la Unió Europea;
 - les operacions que estiguin a nom de les entitats de crèdit i establiments financers de crèdit de països de la Unió Europea i, en general, de països classificats en el grup 1 a l'efecte del risc de país;
 - les operacions amb societats de garantia recíproca espanyoles i amb organismes o empreses públiques d'altres països classificades en el grup 1 a l'efecte del risc de país l'activitat principal de les quals sigui l'assegurament o aval de crèdit;
 - les operacions amb societats no financeres que tinguin la consideració de sector públic;
 - les bestretes sobre pensions i nòmines corresponents al mes següent, sempre que l'entitat pagadora sigui una administració pública i estiguin domiciliades a Banc Sabadell, i les bestretes diferents de préstecs.

Al llarg de l'exercici de 2017 el grup ha desenvolupat un procés que permet comparar les pèrdues per deteriorament d'actius financers obtingudes per aplicació de la normativa comptable vigent al tancament de l'exercici (NIC 39) amb les que s'obtidrien d'aplicar la NIIF 9 (*parallel run*), a fi d'assegurar la correcta implantació d'aquesta última i d'analitzar les noves dinàmiques en les cobertures derivades de la nova norma.

La conclusió del projecte d'implantació de la NIIF 9 ha permès al grup estimar-ne adequadament l'impacte en la data de la seva entrada en vigor i disposar dels processos, les eines i els controls necessaris per a la seva aplicació futura.

Impactes de la primera aplicació de la norma

A continuació, es desglossen els principals impactes en el grup derivats de la primera aplicació d'aquesta norma:

- *Classificació dels instruments financers a l'efecte de la seva presentació i valoració:*

D'acord amb les conclusions assolides després de l'anàlisi sobre models de negoci i de les característiques dels fluxos d'efectiu contractuals dels seus actius financers, hi ha una correspondència entre les carteres dels actius financers a l'efecte de la seva presentació i valoració que el grup ha utilitzat en la preparació dels seus estats financers consolidats de l'exercici de 2017, en els quals s'han aplicat els criteris de la NIC 39, i les que s'han començat a utilitzar després de l'entrada en vigor de la NIIF 9, de manera que no s'han produït canvis rellevants a l'efecte de la classificació de les operacions en el balanç consolidat.

D'aquesta manera, amb caràcter general:

- Els instruments de deute mantinguts pel grup registrats en les carteres de *"Préstecs i partides a cobrar"* i d' *"Inversions mantingudes fins al venciment"* de la NIC 39, que constitueixen la major part dels actius financers del grup, es gestionen amb un model de negoci que té com a objectiu mantenir actius financers per percebre els seus fluxos d'efectiu contractuals, de manera que s'han passat a classificar en la cartera d' *"Actius financers a cost amortitzat"* de la nova normativa. D'acord amb els requeriments establerts per aquesta, els instruments de deute assignats a aquesta cartera presentaran vendes poc freqüents o poc significatives, si bé el grup considera que les vendes d'actius financers pròxims al venciment i les motivades per l'increment del risc de crèdit dels actius financers o per gestionar el risc de concentració seran consistents amb el model de negoci amb el qual es gestionen els actius financers classificats en aquesta cartera.
- Els instruments de deute registrats en la cartera d' *"Actius financers disponibles per a la venda"* consisteixen, fonamentalment, en instruments financers adquirits per gestionar el balanç consolidat del grup i es gestionen amb un model de negoci mixt l'objectiu del qual combina la percepció dels seus fluxos d'efectiu contractuals i la venda, de manera que s'han passat a classificar en la cartera d' *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* de la nova normativa. Sota aquest model de negoci, les vendes d'actius financers són essencials, no accessòries, de manera que no s'han establert limitacions a la seva realització.
- Els instruments de deute registrats pel grup en les carteres d' *"Actius financers mantinguts per negociar"*, que es corresponen bàsicament amb la cartera de negociació, i *"Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats"* s'han classificat en les carteres de la mateixa denominació establertes per la nova normativa d'aplicació al grup.

No obstant això, la nova normativa exigeix que els instruments financers de renda fixa que es classifiquin en les carteres d' *"Actius financers a cost amortitzat"* o *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* tinguin condicions contractuals que donin lloc a fluxos d'efectiu en dates especificades que siguin només pagaments de principal i interessos (test d'SPPI) sobre el principal pendent. Encara que, atesa la naturalesa del negoci del grup, la pràctica totalitat dels seus instruments de deute no conté característiques que donin lloc a fluxos d'efectiu diferents dels corresponents al pagament de principal i interessos, el 31 de desembre de 2017 hi havia actius financers per classificats en les carteres de *"Préstecs i partides a cobrar"*, *"Inversions mantingudes fins al venciment"* i *"Actius financers disponibles per a la venda"* per un import de 161 milions d'euros que no complien amb les condicions contractuals esmentades, de manera que s'han passat a classificar, després de l'entrada en vigor de la NIIF 9, en la cartera d' *"Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats"*. Així mateix, s'han reclassificat actius financers que es trobaven registrats en la cartera d' *"Inversions mantingudes fins al venciment"* per un import de 2.037 milions d'euros el 31 de desembre de 2017 a la cartera d' *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"*. El canvi en el criteri de valoració dels actius financers que, d'acord amb el que es descriu en aquest paràgraf, s'han reclassificat a altres carteres ha suposat un increment del saldo pel qual aquests figuren registrats en el balanç consolidat per un import de 84 milions d'euros.

Així mateix, després de l'entrada en vigor de la NIIF 9, el grup ha optat per incloure en la cartera d' *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* les inversions que manté en instruments de patrimoni que no s'hagin de classificar en la cartera d' *"Actius financers mantinguts per negociar"*. Aquests instruments de patrimoni es troben registrats a la cartera d' *"Actius financers disponibles per a la venda"* el 31 de desembre de 2017.

El desglossament dels actius financers del grup el 31 de desembre de 2017, agrupats tant en les carteres a l'efecte de la seva presentació i valoració utilitzades en la preparació dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017 com en les vigents després de l'entrada en vigor de la NIIF 9, s'indica a continuació:

En milions d'euros

Carteres utilitzades en els comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017 (NIC 39)	Import	Carteres utilitzades després de l'entrada en vigor de la NIIF 9	Import	Diferència
Préstecs i partides a cobrar i Inversions mantingudes fins al venciment	160.723	Actius financers a cost amortitzat	158.579	(2.144)
Actius financers disponibles per a la venda	13.181	Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	15.248	2.067
Actius financers mantinguts per negociar	1.573	Actius financers mantinguts per negociar	1.573	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	40	Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	40	-
		Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	161	161
Total	175.517		175.601	84

Segons s'ha indicat anteriorment, com a conseqüència dels canvis derivats de les modificacions en les carteres en què es registren els actius financers a l'efecte de la seva presentació i valoració derivats de la primera aplicació de la NIIF 9, s'ha incrementat el saldo, de manera que aquests figuren registrats en el balanç consolidat del grup l'1 de gener de 2018 per un import de 84 milions d'euros, que, al seu torn, ha suposat un augment del patrimoni net consolidat per un import de 59 milions d'euros.

D'altra banda, en relació amb els passius financers, les carteres a l'efecte de la seva presentació i valoració establertes per la NIIF 9 són similars a les de la NIC 39, de manera que l'entrada en vigor de la nova normativa no ha tingut un impacte significatiu ni en la classificació ni en el registre dels passius financers del grup.

- *Classificació dels actius financers en funció de la seva morositat i pèrdues per deteriorament dels actius financers:*

El grup identifica els actius financers que presenten un deteriorament creditici en el moment d'alta en el balanç, per la seva originació o compra. Aquests actius registren, en cada tancament, els canvis en les pèrdues creditícies esperades durant la vida esperada de l'actiu. Per tant, en la seva estimació, sempre es preveuran pèrdues esperades *lifetime*. Així mateix, la taxa de descompte que s'apliqui a aquests actius serà la taxa d'interès efectiva (TIE) ajustada, que incorpora els fluxos d'efectiu esperats (de la mateixa manera que la TIE de la resta d'actius financers) i les pèrdues creditícies esperades.

Com a conseqüència de la primera aplicació de la NIIF 9, s'han reclassificat a la categoria de risc dubtós 259 milions d'euros. Aquest impacte s'ha degut, principalment, a:

- Adaptació de la definició de dubtós del grup a riscos vençuts de més de 90 dies, que ha modificat la definició de risc dubtós per raó de la morositat a TSB, fet que ha suposat un canvi en la classificació de les operacions amb algun import vençut per principal, interessos o despeses pactats contractualment, amb més de 90 dies d'antiguitat, si bé s'han pres en consideració les característiques particulars de les operacions originades o comprades amb deteriorament creditici. Vegeu la definició dels riscos classificats en la categoria de risc dubtós en l'apartat 1.3.4 d'aquesta nota.
- La definició d'un criteri quantitatiu basat en dies d'impagament per classificar com a dubtós per raons diferents de la morositat les exposicions que han estat classificades en la categoria de risc dubtós en els últims 12 mesos.

Respecte del total de 259 milions d'euros reclassificats a la categoria de risc dubtós, 237 milions d'euros estaven classificats com a risc normal i 22 milions d'euros com a risc normal en vigilància especial.

Aquest increment de risc dubtós per l'entrada en vigor de la NIIF 9 ha suposat un impacte en la ràtio de morositat del grup de 18 punts bàsics.

En termes de pèrdues per deteriorament dels actius financers, el principal impacte en termes relatius s'ha derivat de l'aplicació de la pèrdua esperada *lifetime* a les operacions en què s'hagi produït un increment significatiu del risc des del seu reconeixement i a la introducció d'escenaris en la consideració de la no linealitat de les pèrdues.

L'entrada en vigor de la NIIF 9 ha suposat un increment de les correccions de valor per deteriorament d'actius de 900 milions d'euros.

L'impacte principal en termes relatius s'ha produït en la categoria de risc normal en vigilància especial, a causa de l'aplicació de pèrdues esperades *lifetime* i de l'impacte de la no linealitat de les pèrdues, que han suposat un increment de dues vegades les correccions de valor respecte de les registrades sota la NIC 39.

Per a les categories de risc normal i risc dubtós, els *drivers* que han suposat un increment de correccions de valor més significatius han estat la consideració de la no linealitat de les pèrdues, així com els increments de la *loss given default* (LGD).

Per incloure la no linealitat de les pèrdues, s'han considerat tres escenaris macroeconòmics, un escenari central, un escenari advers i un escenari favorable, els quals han estat definits en l'àmbit del grup; les seves probabilitats d'ocurrència són del 65%, el 20 % i el 15%, respectivament. Per fer les projeccions d'aquests escenaris es consideren horitzons temporals a cinc anys, en què les variables considerades són l'evolució del PIB, la taxa d'atur i el preu de l'habitatge.

L'augment de les correccions de valor ha suposat un increment en la ràtio de cobertura de dubtosos del grup de 9,55 punts percentuals i una disminució del patrimoni net consolidat per un import de 630 milions d'euros.

- *Comptabilitat de cobertures comptables*

Atès que el grup ha optat per continuar aplicant els requeriments de la NIC 39, l'entrada en vigor de la NIIF 9 no ha tingut cap impacte en la comptabilitat de les operacions de cobertura.

- *Impacte en capital*

Els nous requeriments de cobertures d'insolvències exigits per l'entrada en vigor de la NIIF 9, així com l'increment dels actius fiscals per impostos diferits a causa de l'increment de cobertures, han suposat un impacte de 77 punts bàsics en la ràtio CET1 *fully loaded*.

NIIF 15 "Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients"

La NIIF 15 estableix els nous requeriments per al reconeixement d'ingressos basant-se en el principi que una entitat ha de reconèixer ingressos per reflectir la transferència dels béns o serveis promesos als clients en una quantitat tal que reflecteixi la consideració a què l'entitat espera tenir dret a canvi d'aquests béns o serveis.

Aquest principi es reflecteix en un model de reconeixement d'ingressos. Aquest model consta de cinc passos, entre els quals les entitats han d'identificar obligacions d'acompliment separades en els contractes amb clients, assignar el preu de la transacció a les diferents obligacions que s'hagin identificat i reconèixer ingressos quan o a mesura que l'entitat satisfaci la seva obligació d'acompliment. Així, s'espera que la norma tingui més impacte en les empreses que venen productes i serveis en una oferta combinada o les que participen en projectes de llarg termini, com ara les que operen en els sectors de telecomunicacions, programari, enginyeria, construcció i immobiliari.

Tenint en compte les activitats principals del grup i el fet que la norma no és aplicable als instruments financers i altres drets o obligacions contractuals sota l'abast de la NIC 39 (NIIF 9, quan entri en vigor), la primera aplicació d'aquesta norma no ha tingut un impacte significatiu en els estats financers consolidats del grup.

Aclariments a la NIIF 15 “Ingressos d’activitats ordinàries procedents de contractes amb clients”

Es tracta d’aclariments sobre la identificació de les obligacions d’acompliment, del principal versus l’agent, i de la concessió de llicències i la seva meritació, així com algunes precisions sobre les regles de transició.

Modificacions de la NIIF 4 “Aplicació de la NIIF 9 ‘Instruments financers’ amb la NIIF 4 ‘Contractes d’assegurances’”

Aquestes modificacions tenen per objecte donar resposta a les preocupacions d’algunes entitats, especialment a les que tenen la condició d’asseguradores, per les diferents dates de primera aplicació de la NIIF 9 i la nova norma sobre contractes d’assegurances, que encara no ha estat aprovada. Aquestes preocupacions es refereixen tant a la possibilitat que es produeixin asimetries comptables i volatilitat en resultats si s’aplica abans la NIIF 9 que la nova norma sobre contractes d’assegurances com a les dificultats i els costos d’implantació d’ambdues normes.

Per això s’introdueixen dues opcions que podran utilitzar les entitats que emeten contractes d’assegurances d’acord amb la NIIF 4:

- Reclassificar des del compte de pèrdues i guanys de l’exercici al patrimoni net part dels ingressos i les despeses que sorgeixin dels actius financers designats.
- No aplicar temporalment IFRS 9, en el cas d’entitats l’activitat predominant de les quals sigui l’emissió de contractes d’assegurança dins de l’abast de la NIIF 4.

Aquesta modificació no té un impacte rellevant en el grup.

NIIF 16 “Arrendaments”

Al gener de 2016, l’IASB va publicar una nova norma sobre arrendaments, que deroga la NIC 17 “Arrendaments”, i estableix nous criteris per a la identificació dels contractes d’arrendament i per a la seva comptabilització, tant per arrendadors com per arrendataris.

La NIIF 16 estableix un model de control per identificar aquests contractes, i distingeix entre contractes d’arrendament i de serveis sobre la base de l’existència d’un actiu especificat que es trobi sota el control de l’arrendatari.

Aquesta norma incorpora canvis significatius en la comptabilitat dels arrendataris, ja que elimina la distinció entre arrendaments financers i operatius, i estableix l’exigència general de registrar el dret d’ús sobre els béns arrendats en el balanç i un passiu en concepte d’arrendament, amb l’excepció dels arrendaments a curt termini o sobre actius de valor baix. La norma no introdueix modificacions significatives en la comptabilització d’aquests contractes per part dels arrendadors. Així mateix, la NIIF 16 introdueix modificacions en la comptabilitat de les operacions de *sale and leaseback*. Tanmateix, en la data de primera aplicació d’aquesta norma no caldrà que les entitats revaluïn si les operacions de *sale and leaseback* realitzades en exercicis passats per a les quals es van donar de baixa els actius compleixen amb els requeriments de la NIIF 15 per ser considerades com a vendes. En el cas específic de les transaccions que van ser registrades com a vendes amb arrendament operatiu posterior, els contractes d’arrendament s’han de comptabilitzar seguint els mateixos criteris que la resta d’arrendaments operatius que hi hagi en la data de primera aplicació de la norma.

Atès el volum dels contractes d’arrendament operatiu vigents en què les entitats consolidades actuen com a arrendatàries, el grup no espera que es derivin impactes patrimonials significatius en els estats financers consolidats de l’aplicació futura d’aquesta norma.

No aprovades per a la seva aplicació a la UE

Modificacions de la NIIF 2 “Classificació i mesurament de transaccions amb pagaments basats en accions”

Aquestes modificacions necessiten qüestions específiques com ara la comptabilització dels efectes de les condicions d’adquisició de drets sobre el mesurament de pagaments basats en accions a liquidar en efectiu, la classificació dels pagaments basats en accions quan aquests es liquiden nets d’impostos, i alguns aspectes de la comptabilització de les modificacions dels termes i les condicions dels pagaments basats en accions.

Millores anuals de les NIIF "Cicle 2014-2016"

Aquestes millores incorporen modificacions no urgents de les normes NIIF 1 "Adopció per primera vegada de les NIIF", NIIF 12 "Informació a revelar sobre participacions en altres entitats" i NIC 28 "Inversions en associades i negocis conjunts".

Modificacions de la NIC 40 "Transferències d'inversions immobiliàries"

Aquestes modificacions estableixen que només serà possible registrar un actiu com a inversió immobiliària, o reclassificar-lo a un altre epígraf del balanç, quan hi hagi evidència que s'ha produït un canvi en el seu ús. En particular, d'acord amb aquestes modificacions, un canvi en les intencions de la direcció amb relació a l'ús de l'actiu no constitueix per si mateix una evidència de canvi en l'ús de l'actiu.

Interpretació CINIIF 22 "Transaccions en moneda estrangera i contraprestacions anticipades"

Aquesta interpretació es refereix al tractament de les transaccions en moneda estrangera quan una entitat reconeix una partida no monetària que sorgeix del pagament o cobrament d'una bestreta realitzada anteriorment al registre de l'actiu, despesa o ingrés associat a aquest.

En aquests casos, el tipus de canvi que s'ha d'utilitzar és el de la data en què es reconeix la bestreta cobrada o pagada. En cas que hi hagi diverses bestretes, s'utilitzarà per a cada una d'aquestes el tipus de canvi de la data en què es reconeguin.

Interpretació CINIIF 23 "Incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys"

Aquesta interpretació estableix com estimar la posició tributària comptable quan hi hagi incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys. En aquest sentit, requereix que les entitats determinin si les posicions tributàries incertes han de ser valorades per separat o de manera agregada i si és probable que l'autoritat tributària accepti un tractament tributari incert aplicat, o que es pretengui aplicar, en la preparació de l'impost als guanys:

- en cas que sigui així, les entitats han de determinar la seva posició tributària comptable consistentment amb el tractament tributari usat o planificat;
- en cas contrari, les entitats han de reflectir l'efecte de la incertesa en la determinació de la seva posició tributària comptable.

Modificacions a la NIIF 9 "Clàusules de prepagament amb compensació negativa"

Aquesta modificació permet que aquells actius financers els fluxos de caixa dels quals representin només pagaments de principal i interessos, excepte pel fet que en el cas de la seva cancel·lació anticipada donin lloc a pagaments compensatoris per part de l'entitat prestadora al prestatari, es puguin valorar, sota determinades circumstàncies, pel seu cost amortitzat o pel seu valor raonable amb contrapartida en el patrimoni net.

Modificacions a la NIC 28 "Interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts"

Aquestes modificacions aclareixen que les entitats han d'aplicar la NIIF 9, incloent-hi els seus requeriments en relació amb el deteriorament d'instruments financers, als interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts que formin part de la inversió neta en l'entitat associada o en el negoci conjunt, però que no es valorin pel mètode de la participació.

NIIF 17 "Contractes d'assegurances"

La NIIF 17 estableix els principis de reconeixement, mesurament, presentació i desglossament dels contractes d'assegurances. L'objectiu de la NIIF 17 és assegurar que les entitats proporcionen informació rellevant i fidedigna sobre aquest tipus de contractes.

D'acord amb aquesta norma, els contractes d'assegurances combinen trets dels instruments financers i dels contractes de serveis. A més a més, molts contractes d'assegurances generen fluxos d'efectiu que varien substancialment i que tenen una gran durada. Amb l'objectiu de proporcionar informació útil sobre aquests aspectes, la NIIF 17:

- combina el mesurament actual dels fluxos d'efectiu futurs amb el reconeixement d'ingressos al llarg del període en què es prestin els serveis establerts en els contractes.

- presenta els resultats pels serveis prestats separatament de les despeses i els ingressos financers d'aquests contractes.
- requereix que les entitats decideixin si reconeixeran la totalitat dels seus ingressos i despeses financeres pels contractes d'assegurances en el compte de pèrdues i guanys o si part d'aquests resultats es reconeixeran en el patrimoni net.

Milliores anuals de les NIIF "Cicle 2015-2017"

Aquestes millores incorporen modificacions menors de les normes NIC 12 "Impost als guanys", NIC 23 "Costos per interessos" i NIC 28 "Inversions en associades i negocis conjunts".

No hi ha cap principi comptable o criteri de valoració que, tenint un efecte significatiu en els comptes anuals consolidats del grup de l'exercici de 2017, s'hagi deixat d'aplicar en la seva elaboració.

Estimacions realitzades

La preparació dels comptes anuals consolidats exigeix l'ús de certes estimacions comptables. Així mateix, exigeix a la direcció que exerceixi el seu judici en el procés d'aplicar les polítiques comptables del grup. Aquestes estimacions poden afectar l'import dels actius i passius i el desglossament dels actius i passius contingents en la data dels comptes anuals consolidats, així com l'import dels ingressos i les despeses de l'exercici.

Les principals estimacions efectuades es refereixen als conceptes següents:

- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers (vegeu les notes 1.3.4, 7, 8, 9 i 11).
- Les hipòtesis emprades en el càlcul actuarial dels passius i compromisos per retribucions postocupació (vegeu les notes 1.3.17 i 22).
- La vida útil dels actius tangibles i intangibles (vegeu les notes 1.3.10, 1.3.12, 15 i 16). En l'exercici s'han actualitzat les vides útils dels actius intangibles. Aquesta reestimació no ha provocat un impacte material en el compte de resultats.
- La valoració dels fons de comerç de consolidació (vegeu les notes 1.3.12 i 16).
- Les provisions i la consideració de passius contingents (vegeu les notes 1.3.16 i 22).
- El valor raonable d'actius financers no cotitzats (vegeu la nota 6).
- El valor raonable dels actius immobiliaris mantinguts en el balanç (vegeu les notes 1.3.9, 1.3.10, 1.3.13 i 6).
- La recuperabilitat dels actius diferits no monetitzables i crèdits fiscals (vegeu la nota 40).

Tot i que les estimacions estan basades en el millor coneixement de la direcció de les circumstàncies actuals i previsibles, els resultats finals podrien diferir d'aquestes estimacions.

1.3. Principis i polítiques comptables i criteris de valoració aplicats

A continuació, es descriuen els principis i les polítiques comptables, així com els criteris de valoració més significatius aplicats per elaborar aquests comptes anuals consolidats:

1.3.1 Principis de consolidació

En el procés de consolidació es distingeix entre entitats dependents, negocis conjunts, entitats associades i entitats estructurades.

Entitats dependents

Les entitats dependents són aquelles sobre les quals el grup té el control, situació que es produeix quan el grup està exposat, o té dret, a rendiments variables procedents de la seva implicació en la participada i té la capacitat d'influir en aquests rendiments a través del seu poder sobre aquesta.

Perquè es consideri que hi ha control han de concórrer les circumstàncies següents:

- Poder: Un inversor té poder sobre una participada quan té drets en vigor que li proporcionen la capacitat de dirigir les activitats rellevants, és a dir, les que afecten de manera significativa els rendiments de la participada.
- Rendiments: Un inversor està exposat, o té dret, a rendiments variables per la seva implicació en la participada quan els rendiments que obté per aquesta implicació poden variar en funció de l'evolució econòmica de la participada. Els rendiments de l'inversor poden ser només positius, només negatius o alhora positius i negatius.
- Relació entre poder i rendiments: Un inversor controla una participada si l'inversor no tan sols té poder sobre aquesta i està exposat, o té dret, a uns rendiments variables per la seva implicació en aquesta, sinó també la capacitat d'utilitzar el seu poder per influir en els rendiments que obté per aquesta implicació en la participada.

En el moment de prendre el control d'una entitat dependent, el grup aplica el mètode d'adquisició que preveu el marc normatiu per a les combinacions de negoci (vegeu la nota 1.3.2), llevat que es tracti de l'adquisició d'un actiu o grup d'actius.

Els estats financers de les entitats dependents es consoliden amb els del banc per aplicació del mètode d'integració global.

La participació de tercers en el patrimoni net consolidat del grup es presenta en l'epígraf "*Interessos minoritaris (participacions no dominants)*" del balanç consolidat, i la part del resultat de l'exercici atribuïble a aquests es presenta en l'epígraf "*Resultat de l'exercici - Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)*" del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Negocis conjunts

Són aquelles entitats sobre les quals es tenen acords contractuals de control conjunt, en virtut dels quals les decisions sobre les activitats rellevants les prenen de manera unànime les altres entitats amb qui comparteix el control.

Les inversions en negocis conjunts es valoren per aplicació del mètode de la participació, és a dir, per la fracció del patrimonial net que representa la participació de cada entitat en el seu capital una vegada considerats els dividendes percebuts d'aquestes i altres eliminacions patrimonials.

El grup no ha mantingut inversions en negocis conjunts en l'exercici de 2017.

Entitats associades

Són entitats associades aquelles sobre les quals el grup exerceix una influència significativa, que es manifesta, en general, encara que no exclusivament, pel fet de mantenir una participació, directa o indirecta, del 20% o més dels drets de vot de la participada.

En els comptes anuals consolidats, les entitats associades es valoren pel mètode de la participació.

Entitats estructurades

Una entitat estructurada és una entitat que ha estat dissenyada de manera que els drets de vot o similars no siguin el factor decisiu a l'hora de decidir qui controla l'entitat.

En els casos en què el grup participa en entitats, o les constitueix, per a la transmissió de riscos o altres fins, o amb l'objectiu de permetre l'accés als clients a determinades inversions, es determina, considerant el que estableix el marc normatiu, si hi ha control, segons s'ha descrit anteriorment, i, per tant, si han de ser objecte de consolidació o no. En particular, es prenen en consideració, entre d'altres, els factors següents:

- Anàlisi de la influència del grup en les activitats rellevants de l'entitat que puguin arribar a influir en l'import dels seus rendiments.
- Compromisos implícits o explícits del grup per donar suport financer a l'entitat.
- Identificació del gestor de l'entitat i anàlisi del règim de retribucions.
- Existència de drets d'exclusió (possibilitat de revocar els gestors).
- Exposició significativa del grup als rendiments variables dels actius de l'entitat.

Entre aquestes entitats es troben els denominats "fons de titulització d'actius", que són consolidats en els casos en què, basant-se en l'anàlisi anterior, es determina que el grup ha mantingut el control. Per a aquestes operacions, generalment hi ha acords contractuals de suport financer d'ús comú en el mercat de les titulitzacions, i no hi ha acords de suport financer significatiu addicional al que s'ha establert contractualment. Per tot això, es considera que, per a la pràctica totalitat de les titulitzacions realitzades pel grup, els riscos transferits no es poden donar de baixa de l'actiu del balanç consolidat, i les emissions dels fons de titulització es registren com a passius en el balanç consolidat del grup. El 31 de desembre de 2017, no hi havia cap suport financer significatiu del grup a titulitzacions no consolidades.

En el cas de les societats i els fons d'inversió i de pensions gestionats pel grup (en la major part dels casos, fons detallistes sense personalitat jurídica sobre els quals els inversors adquireixen unitats alíquotades que els proporcionen la propietat del patrimoni gestionat), es considera que no compleixen amb els requeriments del marc normatiu per considerar-los entitats estructurades, alhora que s'analitzen amb els mateixos criteris que les entitats dependents.

Aquestes societats i fons són autosuficients pel que fa a les seves activitats i no depenen d'una estructura de capital que pugui arribar a impedir la realització de les seves activitats sense suport financer addicional, per la qual cosa no són objecte de consolidació.

En l'Annex 2 es facilita el desglossament de les entitats estructurades del grup.

En tots els casos, la consolidació dels resultats generats per les societats que s'integren en el grup en un exercici es realitza tenint en compte, únicament, els relatius al període comprès entre la data d'adquisició i el tancament de l'exercici. Així mateix, la consolidació dels resultats generats per les societats alienades en l'exercici s'efectua tenint en compte, únicament, els relatius al període comprès entre l'inici de l'exercici i la data d'alienació.

En el procés de consolidació s'han eliminat tots els saldos i les transaccions importants entre les societats que integren el grup en la proporció que els correspongui en funció del mètode de consolidació aplicat.

Les entitats financeres i asseguradores del grup, tant dependents com associades i independentment del país on estiguin localitzades, estan subjectes a la supervisió i regulació de diferents organismes. Les lleis vigents en les diferents jurisdiccions, juntament amb la necessitat de complir amb uns requeriments mínims de capital i l'actuació supervisora, són circumstàncies que podrien afectar la capacitat d'aquestes entitats bancàries per transferir fons en forma de diners en efectiu, dividendes, préstecs o bestretes.

En la nota 2 s'inclou la informació sobre les adquisicions i alienacions més significatives que han tingut lloc en l'exercici. En l'Annex 1 es facilita informació significativa sobre les societats que s'integren en el grup.

1.3.2 Combinacions de negocis

Una combinació de negocis és una transacció, o qualsevol altre esdeveniment, pel qual el grup obté el control d'un negoci o diversos. El registre comptable de les combinacions de negocis s'efectua per aplicació del mètode de l'adquisició.

D'acord amb aquest mètode, l'entitat adquirent ha de reconèixer en els seus estats financers els actius adquirits i els passius assumits, considerant també els passius contingents, segons el seu valor raonable; incloent-hi els que l'entitat adquirida no tenia reconeguts comptablement. Alhora, aquest mètode requereix l'estimació del cost de la combinació de negocis, que normalment es correspon amb la contraprestació lliurada, definit com el valor raonable, en la data d'adquisició, dels actius lliurats, dels passius incorreguts davant dels antics propietaris del negoci adquirit i dels instruments de patrimoni emesos, si escau, per l'entitat adquirent.

El grup reconeix un fons de comerç en els comptes anuals consolidats si en la data d'adquisició hi ha una diferència positiva entre:

- la suma de la contraprestació lliurada més l'import de tots els interessos minoritaris i el valor raonable de les inversions prèvies en el negoci adquirit, i
- el valor raonable dels actius i passius reconeguts.

Si la diferència és negativa, es registra en l'epígraf "*Fons de comerç negatiu reconegut en resultats*" del compte de pèrdues i guanys consolidat.

En els casos en què l'import de la contraprestació depengui d'esdeveniments futurs, qualsevol contraprestació contingent és reconeguda com a part de la contraprestació lliurada i mesurada pel seu valor raonable en la data d'adquisició. Així mateix, els costos associats a l'operació no formen, a aquests efectes, part del cost de la combinació de negocis.

Si el cost de la combinació de negocis o el valor raonable assignat als actius, passius o passius contingents de l'entitat adquirida no es pot determinar de manera definitiva, la comptabilització inicial de la combinació de negocis es considerarà provisional. En tot cas, el procés ha de quedar completat en el termini màxim d'un any des de la data d'adquisició i amb efecte en aquesta data.

Els interessos minoritaris en l'entitat adquirida es valoren prenent com a base el percentatge proporcional dels actius nets identificats de l'entitat adquirida. En el cas de compres i alienacions d'aquests interessos minoritaris, es comptabilitzen com a transaccions de capital quan no donen lloc a un canvi de control. No es reconeix cap pèrdua ni guany en el compte de pèrdues i guanys consolidat i no es torna a valorar el fons de comerç inicialment reconegut. Qualsevol diferència entre la contraprestació lliurada o rebuda i la disminució o l'augment dels interessos minoritaris, respectivament, es reconeix en reserves.

Pel que fa a les aportacions no monetàries de negocis a entitats associades o controlades conjuntament en què es produeix una pèrdua de control sobre aquests, la política comptable del grup suposa el registre en el compte de pèrdues i guanys consolidat del guany o la pèrdua completa, i valora la participació romanent al seu valor raonable, si escau.

1.3.3 Valoració dels instruments financers i registre de les variacions sorgides en la seva valoració posterior

Generalment, tots els instruments financers es registren inicialment pel seu valor raonable (vegeu definició en la nota 6), que, llevat d'evidència en contra, coincideix amb el preu de la transacció. Com a norma general, les compres i vendes convencionals d'actius financers es comptabilitzen, en el balanç consolidat del grup, aplicant la data de liquidació.

Les variacions en el valor dels instruments financers amb origen en la meritació d'interessos i conceptes assimilats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en els epígrafs "*Ingressos per interessos*" o "*Despeses per interessos*", segons que correspongui, excepte en el cas dels derivats (vegeu la nota 1.3.5). Els dividendes percebuts d'altres societats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què neix el dret de percebre'ls.

Les variacions en les valoracions que es produeixen amb posterioritat al registre inicial per causes diferents de les esmentades en el paràgraf anterior es tracten en funció de la classificació dels actius i passius financers:

Actius i passius financers mantinguts per negociar

Els actius i passius financers mantinguts per negociar inclouen els actius i passius financers que s'han adquirit o emès per tal d'efectuar-los o readquirir-los a curt termini o que són part d'una cartera d'instruments financers identificats i gestionats conjuntament per a la qual s'han portat a terme actuacions recents per obtenir guanys a curt termini. També es consideren actius i passius mantinguts per negociar les posicions curtes de valors com a conseqüència de vendes d'actius adquirits temporalment amb pacte de retrocessió no opcional o de valors rebuts en préstec, així com els instruments derivats que no compleixen la definició de contracte de garantia financera ni s'han designat com a instruments de cobertura comptable.

Els derivats financers implícits en altres instruments financers o en altres contractes principals es registren separatament com a derivats quan els seus riscos i característiques no estan estretament relacionats amb els dels contractes principals i sempre que aquests contractes principals no es trobin classificats en els epígrafs "Actius financers mantinguts per negociar", "Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats" o "Passius financers mantinguts per negociar".

Les variacions en el valor raonable d'aquests instruments es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Actius i passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys

Aquesta categoria inclou els instruments financers que, designats en el seu reconeixement inicial, tenen la consideració d'instruments financers híbrids, no formen part dels instruments financers mantinguts per negociar, i estan valorats íntegrament pel seu valor raonable. També inclou els actius financers que es gestionen conjuntament amb passius per contractes d'assegurança valorats pel seu valor raonable o que es gestionen conjuntament amb passius financers i derivats per tal de reduir significativament l'exposició global al risc de tipus d'interès.

Les variacions en el valor raonable d'aquests instruments es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Actius financers disponibles per a la venda

Aquesta categoria inclou els valors representatius de deute i els instruments de patrimoni que no són inversions en societats dependents, associades o negocis conjunts, i no s'han classificat en altres categories.

Les variacions del valor raonable d'aquests actius es registren transitòriament, netes d'impostos, en l'epígraf "Un altre resultat global acumulat" del patrimoni net consolidat, llevat que procedeixin de diferències de canvi derivades d'actius financers monetaris, que es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Els imports inclosos en l'epígraf "Un altre resultat global acumulat" continuen formant part del patrimoni net consolidat fins que es produeixi la baixa en el balanç consolidat de l'actiu en què tenen el seu origen, moment en què es cancel·len amb càrrec o abonament al compte de pèrdues i guanys consolidat, o fins que es determini l'existència d'un deteriorament en el valor de l'instrument financer.

Préstecs i partides a cobrar

Aquesta categoria inclou els actius financers que, pel fet que no es negocien en un mercat actiu ni és obligatori valorar-los pel seu valor raonable, tenen fluxos d'efectiu d'un import determinat o determinable i en què es recuperarà tot el desemborsament fet pel grup, excloent-ne les raons imputables a la solvència del deutor. Es recull la inversió procedent de l'activitat típica de crèdit, com ara els imports d'efectiu disposats i pendents d'amortitzar pels clients en concepte de préstec o els dipòsits prestats a altres entitats, sigui quina sigui la seva instrumentació jurídica, i els valors representatius de deute no cotitzat, així com els deutes contrets pels compradors de béns o usuaris de serveis que constitueixin part del negoci del grup.

En el seu reconeixement inicial es registren pel seu valor raonable, incorporant-hi els costos directament relacionats amb la transacció.

Després del seu reconeixement inicial es valoren a cost amortitzat, el qual s'ha d'entendre com el cost d'adquisició corregit pels reemborsaments de principal i la part imputada en el compte de pèrdues i guanys consolidat, utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu, de la diferència entre el cost inicial i el valor corresponent de reemborsament al venciment. Així mateix, el cost amortitzat es minora per qualsevol reducció de valor per deteriorament reconeguda directament com una disminució de l'import de l'actiu o mitjançant un compte corrector o partida compensadora del seu valor.

El tipus d'interès efectiu és el tipus d'actualització que iguala exactament el valor d'un instrument financer amb els fluxos d'efectiu estimats durant la vida esperada de l'instrument, a partir de les seves condicions contractuals, com ara opcions d'amortització anticipada, però sense considerar pèrdues per risc de crèdit futures. Per als instruments financers a tipus d'interès fix, el tipus d'interès efectiu coincideix amb el tipus d'interès contractual establert en el moment de la seva adquisició més, si escau, les comissions que, per la seva naturalesa, siguin assimilables a un tipus d'interès. En els instruments financers a tipus d'interès variable, el tipus d'interès efectiu coincideix amb la taxa de rendiment vigent per tots els conceptes fins a la primera revisió del tipus d'interès de referència que hagi de tenir lloc.

Els interessos meritats calculats pel mètode del tipus d'interès efectiu es registren en l'epígraf "*Ingressos per interessos*" del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Inversions mantingudes fins al venciment

Aquesta categoria inclou els valors representatius de deute que tenen una data de venciment precisa i donen lloc a pagaments en data i per quanties fixes o predeterminables, i sobre els quals es té la intenció i capacitat demostrada de mantenir-los fins al venciment.

Els criteris de valoració de les inversions mantingudes fins al venciment són iguals que els dels préstecs i partides a cobrar.

Passius financers a cost amortitzat

Els passius financers a cost amortitzat corresponen als passius financers que no tenen cabuda en els epígrafs restants del balanç consolidat i que responen a les activitats típiques de captació de fons de les entitats financeres, siguin quins siguin la seva forma d'instrumentalització i el seu termini de venciment.

En particular, s'inclou en aquesta categoria el capital amb naturalesa de passiu financer que es correspon amb l'import dels instruments financers emesos pel grup que, tenint la naturalesa jurídica de capital, no compleixen els requisits per poder-los qualificar com a patrimoni net consolidat a efectes comptables. Bàsicament, són les accions emeses que no incorporen drets polítics i la rendibilitat de les quals s'estableix en funció d'un tipus d'interès, fix o variable.

Després del seu reconeixement inicial es valoren a cost amortitzat, aplicant criteris anàlegs als préstecs i partides a cobrar i a les inversions mantingudes fins al venciment, registrant els interessos meritats, calculats pel mètode del tipus d'interès efectiu, en l'epígraf "*Despeses per interessos*" del compte de pèrdues i guanys consolidat. Tanmateix, en el cas en què el grup disposi de discrecionalitat respecte al pagament dels cupons associats als instruments financers emesos i classificats com a passius financers, la política comptable del grup és reconèixer aquests amb càrrec a reserves.

El valor raonable dels instruments financers del grup el 31 de desembre de 2017 i 2016 es desglossa en la nota 6.

1.3.4 Deteriorament del valor dels actius financers

Un actiu financer es considera deteriorat i, per tant, se'n corregeix el valor comptable per reflectir l'efecte d'aquest deteriorament, quan hi ha una evidència objectiva que s'ha produït un esdeveniment o l'efecte combinat de diversos esdeveniments que dona lloc a:

- En el cas d'instruments de deute, incloent-hi els crèdits i valors representatius de deute, un impacte negatiu en els fluxos d'efectiu futurs que es van estimar en el moment de formalitzar la transacció.
- En el cas d'instruments de patrimoni, que no se'n podrà recuperar el valor comptable.

Com a criteri general, la correcció de valor comptable dels instruments financers a causa del seu deteriorament s'efectua amb càrrec al compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què es manifesta aquest deteriorament, i les recuperacions de les pèrdues registrades prèviament, si s'escau, també es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què el deteriorament desapareix o es redueix. No obstant això, la recuperació de les pèrdues per deteriorament registrades prèviament corresponents a instruments de patrimoni classificats com a actius financers disponibles per a la venda es reconeixen en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" del patrimoni net consolidat.

El càlcul del deteriorament dels actius financers es realitza en funció del tipus d'instrument i d'altres circumstàncies que els puguin afectar, un cop tingudes en compte les garanties rebudes. El grup reconeix tant comptes correctors, quan es constitueixen provisions per insolvències per cobrir les pèrdues estimades, com sanejaments directes contra l'actiu, quan s'estima que la recuperació és remota.

En termes generals, el reconeixement en el compte de pèrdues i guanys consolidat de la meritació d'interessos sobre la base dels termes contractuals s'interromp per a tots els instruments de deute qualificats com a deteriorats. Si amb posterioritat es recuperen aquests interessos, l'import cobrat es reconeix en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Instruments de deute valorats a cost amortitzat

Amb l'objectiu de determinar les pèrdues per deteriorament, el grup porta a terme un seguiment dels deutors de caràcter individual, almenys per a tots els que siguin significatius, i col·lectiu per als grups d'actius financers que presenten característiques de risc de crèdit similars indicatives de la capacitat dels deutors per pagar els imports pendents. Quan un instrument concret no es pugui incloure en cap grup d'actius amb característiques de risc similars, s'analitzarà exclusivament de manera individual per determinar si està deteriorat i, si s'escau, per estimar la pèrdua per deteriorament.

El grup disposa de polítiques, mètodes i procediments per estimar les pèrdues en què es pot incórrer com a conseqüència dels riscos de crèdit que manté, tant per la insolvència atribuïble a les contraparts com per risc de país. Aquestes polítiques, mètodes i procediments s'apliquen en la concessió, l'estudi i la formalització dels instruments de deute i exposicions fora del balanç, així com en la identificació del seu possible deteriorament i, si s'escau, en el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura de les pèrdues estimades.

Classificació comptable en funció del risc de crèdit per insolvència

El grup ha establert criteris que permeten identificar els acreditats que presentin debilitats o evidències objectives de deteriorament i classificar-los en funció del seu risc de crèdit.

En els apartats següents es desenvolupen els principis i la metodologia de classificació utilitzats pel grup.

Definició de les categories de classificació

Els instruments de deute no inclosos en la cartera d'actius financers mantinguts per negociar, així com les exposicions fora del balanç, es classifiquen, en funció del risc de crèdit per insolvència, en:

- Risc normal:

- Operacions que no compleixen els requisits per classificar-les en altres categories.
- Risc normal en vigilància especial: operacions que, sense complir amb els criteris per classificar-les individualment com a risc dubtós o fallit, presenten debilitats que poden suposar pèrdues superiors a les d'altres operacions similars classificades com a risc normal.

- Risc dubtós:

- Per raó de la morositat del titular: operacions amb algun import vençut per principal, interessos o despeses pactats contractualment, amb caràcter general, amb més de 90 dies d'antiguitat, si bé es prenen en consideració les característiques particulars dels mercats en què operen les entitats dependents estrangeres i de les operacions originades o comprades amb deteriorament creditici, llevat que sigui procedent classificar-los com a fallits. També s'inclouen en aquesta categoria les garanties concedides quan l'avalat hagi incorregut en morositat de l'operació avalada. Així mateix, s'hi inclouen els imports de totes les operacions d'un titular quan les operacions amb imports vençuts amb caràcter general, tal com s'ha indicat anteriorment, de més de 90 dies d'antiguitat, siguin superiors al 20% dels imports pendents de cobrament.

- Per raons diferents de la morositat del titular: operacions en què, sense concórrer les circumstàncies per classificar-les en les categories de fallits o dubtosos per raó de la morositat, es presentin dubtes raonables sobre el seu reemborsament total en els termes pactats contractualment; així com les exposicions fora del balanç no qualificades com a dubtoses per raó de la morositat el pagament de les quals per part del grup sigui probable i la seva recuperació dubtosa.

- Risc fallit:

El grup dona de baixa del balanç consolidat les operacions que, després d'una anàlisi individualitzada, es considerin de molt difícil recuperació. Dins d'aquesta categoria s'inclouen els riscos dels clients que estan en concurs de creditors amb petició de liquidació, així com les operacions classificades com a dubtoses per raons de morositat amb una antiguitat superior als quatre anys, excepte els saldos que disposin de garanties eficaces suficients. Igualment s'hi inclouen operacions que, sense presentar cap de les dues situacions anteriors, tenen un deteriorament notori i irrecuperable de la seva solvència.

En les situacions anteriors, el grup dona de baixa del balanç consolidat qualsevol import registrat juntament amb la seva provisió, sense perjudici de les actuacions que es puguin dur a terme per intentar aconseguir-ne el cobrament fins que no s'hagin extingit definitivament els drets de percebre'l, tant per prescripció o condonació com per altres causes.

Criteris de classificació d'operacions

El grup aplica una diversitat de criteris per classificar els acreditats i les operacions en les diferents categories en funció del seu risc creditici. Entre aquests, es troben:

- Criteris automàtics.
- Criteris específics per als refinançaments.
- Criteris basats en indicadors.

Els factors automàtics i els criteris de classificació específics per als refinançaments constitueixen l'algorisme de classificació i cura i s'apliquen sobre la totalitat de la cartera.

Així mateix, a fi de permetre una identificació primerenca de les debilitats i del deteriorament de les operacions, el grup estableix indicadors o *triggers*, i diferencia entre acreditats significatius i no significatius. En particular, els acreditats no significatius que, un cop hagin superat l'algorisme de classificació automàtica, no compleixin cap de les seves condicions per passar a dubtós o en vigilància especial són avaluats mitjançant indicadors que tenen com a objectiu la identificació d'indicis de debilitat que poden suposar assumir pèrdues superiors a altres operacions similars classificades com a risc normal. Aquest *trigger* es basa en la millor estimació actual de probabilitat de caiguda a dubtós associada a cada operació (*trigger* sintètic).

Les operacions classificades com a dubtoses es reclassifiquen a risc normal quan, com a conseqüència del cobrament total o parcial dels imports impagats en el cas de dubtosos per raons de morositat o per haver superat el període de cura en el cas de dubtosos per raons diferents de la morositat, desapareixen les causes que en el seu dia en van motivar la classificació com a dubtoses, llevat que subsisteixin altres raons que n'aconsellin el manteniment en aquesta categoria.

Com a resultat d'aquests procediments, el grup classifica els seus acreditats en les categories de risc normal en vigilància especial o dubtós per raons de la morositat del titular, o les manté com a risc normal.

Classificació individual

El grup ha establert un llindar en termes d'exposició per considerar els acreditats com a significatius, basat en nivells segons el paràmetre d'exposició a l'incompliment (EAD).

Per als acreditats significatius s'estableix un sistema d'indicadors que permeten la identificació de debilitats o d'indicis de deteriorament. Un equip expert d'analistes de risc analitza els acreditats amb indicadors activats per concloure sobre l'existència de debilitats o d'evidència objectiva de deteriorament i, per al cas d'evidència de deteriorament, si aquest esdeveniment o esdeveniments causants de la pèrdua tenen un impacte sobre els fluxos d'efectiu futurs estimats de l'actiu financer o del seu grup.

El sistema d'indicadors dels acreditats significatius està automatitzat i té en compte les especificitats de segments de comportament diferenciat de la cartera creditícia. A continuació, s'enumeren els aspectes que pretén identificar el sistema d'indicadors:

- Dificultats financeres significatives de l'emissor o de l'obligat: són indicatives d'un esdeveniment de deteriorament en la mesura que, per la seva significativitat, limitin la capacitat de l'emissor o obligat per satisfer les seves obligacions financeres.
- En aquest sentit, per identificar un deteriorament cal considerar tant variables indicatives d'una mala situació econòmica i financera com variables que siguin potencials causants o que anticipin aquesta mala situació econòmica i financera.
- Incompliment de clàusules contractuals, impagaments o retards en el pagament d'interessos: a més dels impagaments superiors a 90 dies, que formen part de l'algoritme automàtic de classificació, s'identifiquen impagaments o retards de menys de 90 dies, que poden ser un indicatiu de deteriorament.
- Per dificultats financeres se li atorguen a l'acreditat concessions o avantatges que no es considerarien d'una altra manera: la concessió de refinançaments a un deutor en dificultats podria evitar o retardar l'incompliment de les seves obligacions i, al seu torn, el reconeixement del deteriorament associat a l'actiu financer vinculat a aquest deutor.
- Probabilitat que el prestatari entri en concurs de creditors: en casos en què hi ha una elevada probabilitat que el prestatari entri en fallida o reestructuració, la solvència dels emissors o obligats es veu ostensiblement afectada, i pot donar lloc a un esdeveniment de pèrdua en funció de l'impacte en els fluxos futurs a percebre.
- La desaparició d'un mercat actiu per a l'actiu financer a causa de dificultats financeres: la suspensió d'actius financers emesos per l'obligat o emissor pot significar una situació econòmica i financera compromesa i, per tant, una baixa capacitat per satisfer les seves obligacions.

El grup fa una revisió anual de la raonabilitat dels llindars i de les cobertures d'anàlisi individualitzada assolides amb la seva aplicació.

Els nivells definits situen per sobre del llindar de significativitat, i, per tant, havent de quedar subjectes a una anàlisi experta individualitzada, un volum d'acreditats que permet una cobertura raonable sobre el total de l'exposició creditícia.

Classificació col·lectiva

Per als acreditats que no superen el llindar de significativitat i que, a més a més, no hagin estat classificats com a dubtosos o en vigilància especial per l'algoritme automàtic de classificació, el grup té definit un indicador sintètic mitjançant el qual identifica les exposicions que presenten debilitats que poden suposar pèrdues superiors a les d'altres operacions similars classificades com a risc normal. En aquest sentit, el grup ha establert llindars que, un cop superats, suposen la seva classificació automàtica com a risc normal en vigilància especial per les debilitats associades.

Operacions de refinançament i reestructuració

Les polítiques i els procediments en matèria de gestió de risc de crèdit aplicats pel grup garanteixen un seguiment detallat dels acreditats, i posen de manifest la necessitat de realitzar provisions quan s'evidencien indicis de deteriorament de la seva solvència (vegeu la nota 4). Per això, el grup constitueix les provisions d'insolvències requerides per a les operacions en què la situació del seu acreditat així ho exigeixi abans de formalitzar les operacions de reestructuració/refinançament, que s'han d'entendre com:

- Operació de refinançament: Es concedeix o utilitza per raons econòmiques o legals relacionades amb dificultats financeres, actuals o previsibles, del titular per cancel·lar una o diverses operacions concedides pel grup, o per la qual es posen aquestes operacions totalment o parcialment al corrent de pagaments, per tal de facilitar als titulars el pagament del seu deute (principal i interessos) perquè no pot, o es preveu que no ha de poder, complir amb les seves condicions dins el termini establert i en la forma escaient.

- Operació reestructurada: Es modifiquen les condicions financeres d'una operació per raons econòmiques o legals relacionades amb les dificultats, actuals o previsibles, del titular, per tal de facilitar el pagament del deute (principal i interessos) perquè el titular no pot, o es preveu que no ha de poder, complir amb aquestes condicions dins el termini establert i en la forma escaient, encara que aquesta modificació estigui prevista en el contracte. En tot cas, es consideren com a reestructurades les operacions en què es modifiquen les condicions per allargar-ne el termini de venciment, variar el quadre d'amortització per minorar l'import de les quotes a curt termini o disminuir-ne la freqüència, o establir o allargar el termini de carència de principal, d'interessos o de tots dos, llevat que es pugui provar que les condicions es modifiquen per motius diferents de les dificultats financeres dels titulars i siguin anàlogues a les que aplicarien altres entitats en el mercat per a riscos similars.

La formalització de la modificació de les condicions contractuals no suposa un deteriorament significatiu addicional de la situació de l'acreditat que obligui a la constitució de provisions addicionals.

Si una operació està classificada en una categoria de risc determinada, l'operació de refinançament no suposa una millora automàtica en la seva consideració de risc. Per a les operacions refinançades l'algoritme estableix la seva classificació inicial en funció de les seves característiques; principalment, que es donin dificultats financeres en l'acreditat i que concorrin determinades clàusules com ara períodes dilatats de carència. Posteriorment, l'algoritme modifica la classificació inicial en funció dels períodes de cura fixats. Només es considerarà la classificació en una categoria de menys risc si es produeix un increment quantitatiu i qualitatiu de les garanties eficaces que donen suport a l'operació i s'ha demostrat una millora significativa de la recuperació de l'operació continuada en el temps, de manera que no es produeixen millores immediates pel simple fet del refinançament.

Pel que fa als préstecs refinançats/reestructurats classificats com a normals, s'analitzen de manera específica les diferents tipologies d'operacions per, si escau, reclassificar-les en una categoria de més risc utilitzant les mateixes categories que les descrites en l'apartat anterior (és a dir, actius dubtosos per raó de la morositat de la contrapart, quan presentin, amb criteri general, impagaments superiors a 90 dies o, per raons diferents de la morositat, quan hi hagi dubtes raonables sobre la seva recuperabilitat).

Les estimacions de les pèrdues per deteriorament de crèdit que es determinin, i que siguin coherents amb aquesta classificació comptable del risc, es proveeixen en el mateix moment en què s'identifiquen.

La metodologia d'estimació de les pèrdues per a aquestes carteres en general és similar a la de la resta d'actius financers valorats a cost amortitzat. Però sí que es té en compte que, *a priori*, una operació que s'ha hagut de reestructurar per poder atendre les seves obligacions de pagament ha de tenir una estimació de pèrdues superior a la d'una operació que mai no ha tingut problemes d'impagament, fora que s'aportin prou garanties addicionals eficaces que justifiquin el contrari.

Posteriorment a la qualificació inicial de l'operació, la qualificació a una categoria de menys risc estarà justificada per una evidència significativa de millora en l'expectativa de recuperació de l'operació, ja sigui perquè l'acreditat ha estat atenent durant un termini prolongat i sostingut de temps les seves obligacions de pagament o perquè el deute inicial s'ha repagat en un percentatge significatiu. Però l'operació continuarà estant identificada com una operació de reestructuració o refinançament.

Determinació de cobertures

El grup aplica els criteris descrits tot seguit per al càlcul de les cobertures de les pèrdues per risc de crèdit.

En relació amb les operacions identificades sense risc apreciable (fonamentalment, les realitzades amb bancs centrals, administracions i empreses públiques i entitats financeres, tots ells pertanyents a la Unió Europea o a certs països considerats sense risc), se'ls aplica un percentatge de cobertura del 0%, excepte en el cas de les operacions classificades com a dubtoses, en què es duu a terme una estimació individualitzada del deteriorament. En el procés d'estimació es calcula l'import necessari per a la cobertura, d'una banda, del risc de crèdit imputable al titular i, de l'altra, del risc de país. Quan es donen simultàniament raons per a la cobertura del risc de crèdit del titular i del risc de país, s'apliquen els criteris de cobertura més exigits.

El grup considera com a mètrica d'exposició per a la seva cobertura els saldos disposats actualment i l'estimació de les quanties que s'espera desemborsar en cas d'entrada en mora de les exposicions fora del balanç mitjançant l'aplicació d'un factor de conversió (*credit conversion factor* o CCF).

Per a les operacions qualificades com a dubtoses, es realitza una estimació de les pèrdues incorregudes, enteses com la diferència entre l'import actual d'exposició i els fluxos futurs d'efectiu estimats, tal com es descriu més endavant.

El grup utilitza horitzons menors en determinats segments quan disposa d'evidència que els procediments de reclassificació asseguruen que els esdeveniments de pèrdua es detecten en un termini inferior.

Posteriorment, aquests fluxos d'efectiu s'actualitzen al tipus d'interès efectiu de l'instrument (si el tipus contractual és fix) o al tipus d'interès contractual efectiu en la data de l'actualització (quan aquest sigui variable).

En els apartats següents es descriuen les diferents metodologies del grup.

Estimacions individualitzades de les cobertures

Són objecte d'estimació individualitzada:

- Les cobertures de les operacions dubtoses dels acreditats individualment significatius.
- Si s'escau, les operacions o acreditats les característiques dels quals no permetin un càlcul col·lectiu de deteriorament.
- Les cobertures de les operacions identificades sense risc apreciable classificades com a dubtoses, tant per raó de la morositat com per raons diferents d'aquesta.

El grup ha desenvolupat una metodologia per a l'estimació d'aquestes cobertures, calculant la diferència entre l'import comptable brut de l'operació i el valor actualitzat de l'estimació dels fluxos d'efectiu que s'espera cobrar, descomptats utilitzant el tipus d'interès efectiu. Per fer-ho es tenen en compte les garanties eficaces rebudes. Per a la valoració de l'import recuperable a partir d'aquestes garanties es prenen com a referència els paràmetres mitjans dels models d'estimació col·lectiva de deteriorament adaptant-ho, si escau, a la millor informació disponible en l'anàlisi individual.

S'estableixen tres mètodes per al càlcul del valor recuperable en actius avaluats de manera individual:

- Enfocament de descompte de fluxos de caixa: deutors per als quals s'estima capacitat de generar fluxos de caixa futurs amb el desenvolupament del seu propi negoci, de manera que permeti, mitjançant el desenvolupament de l'activitat i l'estructura econòmica i financera de la companyia, la devolució de part o de la totalitat del deute contret. Implica l'estimació de *cash flows* obtinguts per l'acreditat en el desenvolupament del seu negoci.
- Enfocament de recuperació de garanties reals: deutors sense capacitat de generar fluxos de caixa amb el desenvolupament del seu propi negoci, que es veuen obligats a liquidar actius per fer front al pagament dels seus deutes. Implica l'estimació de *cash flows* a partir de l'execució de garanties.
- Enfocament mixt: deutors per als quals s'estima capacitat de generar fluxos de caixa futurs i que, a més, disposen d'actius extrafuncionals. Aquests fluxos poden ser complementats amb vendes potencials d'actius patrimonials no funcionals, en la mesura que no siguin necessaris per al desenvolupament de la seva activitat i, en conseqüència, per a la generació d'aquests fluxos de caixa futurs.

Estimacions col·lectives de les cobertures

Són objecte d'estimació col·lectiva:

- Les exposicions classificades com a risc normal (incloent-hi les classificades en vigilància especial), per a les quals el grup considera que s'ha incorregut en la pèrdua però en què aquesta no s'ha comunicat ("cobertura IBNR"), ja que no s'ha posat de manifest el deteriorament en operacions considerades individualment.
- Les exposicions classificades com a dubtoses que no s'avaluïn a través de l'estimació individualitzada de cobertures.

En fer el càlcul de la pèrdua per deteriorament col·lectiva, el grup –tenint en compte el que estableix la Guia d'aplicació de la NIC 39 i les referències emeses per l'ESMA sobre aquesta– pren en consideració, principalment, els aspectes següents:

- El procés d'estimació del deteriorament té en compte totes les exposicions creditícies, excepte les de sense risc apreciable no dubtoses, per a les quals s'utilitzaran els mètodes establerts pel Banc d'Espanya basant-se en les dades i els models estadístics que agreguen el comportament mitjà de les entitats del sector bancari a Espanya. El grup reconeix una pèrdua per deteriorament igual a la millor estimació per models interns disponible, tenint en compte tota la informació rellevant de què es disposi sobre les condicions existents al final del període sobre el qual s'informa.
- A fi de realitzar una avaluació col·lectiva del deteriorament, els actius financers s'agrupen en funció de la similitud en les característiques relatives al risc de crèdit per tal d'estimar paràmetres de risc diferenciats per a cada grup homogeni. Aquesta segmentació és diferent segons el paràmetre de risc estimat. La segmentació té en compte l'experiència històrica de pèrdues observada per un grup homogeni d'actius (segment), un cop condicionada a la situació econòmica actual, que és representativa de les pèrdues incorregudes no reportades que es produiran en aquest segment. Aquesta segmentació discrimina el risc, està alineada amb la gestió i s'utilitza en els models interns del grup amb diversos usos contrastats per les unitats de control intern i el supervisor. Finalment, està sotmesa a proves de *back-test* recurrents i a l'actualització i revisió freqüent de les estimacions per incorporar tota la informació disponible.

Classificació i cobertura per risc de crèdit per raó de risc de país

Es considera risc de país el risc que concorre en les contraparts residents en un determinat país per circumstàncies diferents del risc comercial habitual (risc sobirà, risc de transferència o riscos derivats de l'activitat financera internacional). El grup classifica les operacions efectuades amb tercers en diferents grups en funció de l'evolució econòmica dels països, la seva situació política, el marc regulador i institucional i la capacitat i experiència de pagaments, i assigna a cada un d'ells diferents percentatges de provisió per insolvència.

Són actius dubtosos per materialització del risc de país les operacions amb obligats finals residents en països que presenten dificultats prolongades per fer front al servei del seu deute, en què es considera dubtosa la possibilitat de recobriment, així com les exposicions fora del balanç la recuperació de les quals es consideri remota a causa de les circumstàncies imputables al país.

Els nivells de provisió per aquest concepte no són significatius en relació amb les cobertures per deteriorament constituïdes pel grup.

Garanties

Es consideren eficaces les garanties reals i personals per a les quals el grup en demostrï la validesa com a mitigant del risc de crèdit.

En cap cas es consideren admissibles com a garanties eficaces aquelles l'eficàcia de les quals depengui substancialment de la qualitat creditícia del deutor o del grup econòmic del qual, si s'escau, formi part.

Complint amb aquestes condicions, es poden considerar eficaços els següents tipus de garanties:

- Garanties immobiliàries instrumentades com a hipoteques immobiliàries amb primera càrrega:
 - Edificis i elements d'edificis acabats:
 - Habitatges.
 - Oficines i locals comercials i naus polivalents.
 - Resta d'edificis, com ara naus no polivalents i hotels.
 - Sòl urbà i urbanitzable ordenat.
 - Resta de béns immobles.
- Garanties pignoratives sobre instruments financers:
 - Dipòsits en efectiu.
 - Instruments de renda variable en entitats cotitzades i títols de deute emesos per emissors de reconeguda solvència.
- Altres garanties reals:
 - Béns mobles rebuts en garantia.
 - Successives hipoteques sobre immobles.
- Garanties personals que impliquen la responsabilitat directa i mancomunada dels nous avaladors davant del client; aquests han de ser persones o entitats la solvència dels quals estigui prou demostrada per tal de garantir l'amortització íntegra de l'operació segons les condicions acordades.

El grup té criteris de valoració de les garanties reals per als actius ubicats a Espanya alineats amb la normativa vigent. En particular, el grup aplica criteris de selecció i contractació de proveïdors de valoracions orientats a garantir la independència d'aquests i la qualitat de les valoracions; tots ells són societats i agències de taxació inscrites en el Registre Especial de Societats de Taxació del Banc d'Espanya, i les valoracions es duen a terme segons els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003, sobre normes de valoració de béns immobles i determinats drets per a certes finalitats financeres.

Les garanties immobiliàries d'operacions de crèdit i els immobles es taxen en el moment de la seva concessió o alta; aquests últims a través de la compra, adjudicació o dació en pagament i quan l'actiu té una caiguda de valor significatiu. A més a més, s'apliquen uns criteris d'actualització mínima que garanteixen una freqüència anual en el cas dels actius deteriorats (vigilància especial, dubtosos i immobles adjudicats o rebuts en pagament de deutes) o triennal per als deutes d'elevat import en situació normal sense símptomes de risc latent. S'utilitzen metodologies estadístiques per a l'actualització de les taxacions únicament per als actius anteriors quan són de reduïda exposició i risc, encara que almenys triennalment s'efectua una taxació ECO completa.

Per als actius ubicats a la resta de la Unió Europea la taxació es realitza segons el que estableix el Reial decret 716/2009, de 24 d'abril, i, a la resta del món, per empreses i/o experts amb capacitat i experiència reconegudes en el país.

Per estimar les cobertures de pèrdues per risc de crèdit, el grup ha desenvolupat metodologies internes que, per determinar l'import que s'ha de recuperar de les garanties immobiliàries, prenen com a punt de partida el valor de taxació, que s'ajusta tenint en consideració el temps necessari per executar aquestes garanties, la tendència de preus i la capacitat i experiència de realització d'immobles similars pel que fa a preus i terminis per part del grup, així com els costos d'execució, els costos de manteniment i els costos de venda.

Contrast global de les provisions per risc de crèdit i per deteriorament d'actius immobiliaris

El grup ha establert metodologies de contrast retrospectiu (*backtesting*) entre les pèrdues estimades i les realment realitzades.

Fruit d'aquest contrast, el grup estableix modificacions sobre les metodologies internes quan, de manera significativa, el contrast periòdic mitjançant proves retrospectives mostri diferències entre les pèrdues estimades i l'experiència de pèrdues reals.

Així mateix, tant les metodologies com les proves de contrast són revisades per les funcions de control intern.

Instruments de deute valorats a valor raonable

L'import de les pèrdues per deteriorament incorregudes en els valors representatius de deute inclosos en l'epígraf "*Actius financers disponibles per a la venda*" és igual a la diferència positiva entre el seu cost d'adquisició, net de qualsevol amortització de principal, i el seu valor raonable menys qualsevol pèrdua per deteriorament prèviament reconeguda en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Quan hi ha evidències objectives que el descens en el valor raonable és degut al seu deteriorament, les minuscòlues latents reconegudes directament en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" en el patrimoni net consolidat es registren immediatament en el compte de pèrdues i guanys consolidat. Per concloure sobre l'existència d'evidència objectiva de deteriorament de valor dels instruments de deute, el grup analitza l'existència de possibles esdeveniments causants de pèrdues. De manera general el grup considera com a indicis de deteriorament:

- l'increment de la probabilitat que l'emissor entri en una situació de reorganització financera;
- la desaparició d'un mercat actiu per a l'actiu financer en qüestió, i
- la rebaixa en la qualificació creditícia.

En el cas d'instruments de deute sobirà, l'avaluació de possibles deterioraments es fa mitjançant l'anàlisi de les oscil·lacions en les cotitzacions de mercat motivades, principalment, per les variacions de primes de risc, així com l'anàlisi continuada de la solvència de cadascun dels estats.

Si amb posterioritat al reconeixement d'un deteriorament es recuperen totes o part d'aquestes pèrdues, el seu import es reconeix en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici de recuperació.

Instruments de patrimoni

L'import de les pèrdues per deteriorament incorregudes en instruments de patrimoni inclosos en l'epígraf "*Actius financers disponibles per a la venda*" és igual a la diferència positiva entre el seu cost d'adquisició, net de qualsevol amortització de principal, i el seu valor raonable menys qualsevol pèrdua per deteriorament prèviament reconeguda en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Quan hi ha evidències objectives que el descens en el valor raonable és degut al seu deteriorament, les minuscòlues latents reconegudes directament en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" en el patrimoni net consolidat es registren immediatament en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Per concloure sobre l'existència d'evidència objectiva de deteriorament de valor dels instruments de patrimoni, el grup analitza si s'ha produït un descens prolongat o significatiu en el valor raonable de la inversió per sota del seu cost. En particular, el grup deteriora aquestes inversions davant descensos, determinats separatament, superiors a un període de 18 mesos o a un percentatge de caiguda del valor raonable del 40%, tenint en compte el nombre d'instruments que es manté per a cada inversió individualitzada i el seu preu unitari de cotització.

Per als instruments de patrimoni no cotitzats el grup calcula una valoració per descompte de fluxos, utilitza variables i/o dades directament observables de mercat com ara un *net asset value* publicat, o dades comparables i multiplicadors sectorials d'emissors similars a fi de determinar les correccions de valor. Els instruments de patrimoni valorats al seu cost d'adquisició constitueixen excepcions i no són significatius en relació amb els comptes anuals consolidats del grup. Al tancament dels exercicis de 2017 i 2016 no hi ha inversions en instruments de patrimoni cotitzats per als quals al tancament no s'hagi considerat com a referència del seu valor raonable el preu de cotització.

Si amb posterioritat al reconeixement d'un deteriorament es recuperen totes o part d'aquestes pèrdues, l'import es reconeix en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" en el patrimoni net consolidat.

En el cas de les participacions en entitats associades incloses en l'epígraf "*Inversions en negocis conjunts i associades*", el grup estima l'import de les pèrdues per deteriorament per a cadascuna d'aquestes comparant el seu import recuperable amb el seu valor comptable. El deteriorament registrat és el resultat d'una anàlisi individualitzada de la cartera de participades, que es valoren en funció d'un *net asset value* o de les projeccions dels seus resultats, projeccions que s'agrupen segons els sectors d'activitat (immobiliària, renovables, industrial, financeres, etc.), i s'avaluen els factors macroeconòmics i específics del sector que poden afectar l'activitat d'aquestes empreses, per estimar-ne així el valor en ús.

En particular, les participades asseguradores es valoren aplicant la metodologia *market consistent embedded value*; les relacionades amb l'activitat immobiliària, sobre la base del valor liquidatiu, i les participades financeres, a partir de múltiples sobre valor comptable i/o sobre benefici d'entitats cotitzades comparables.

Les pèrdues per deteriorament es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què es produeixen, i les recuperacions posteriors es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici de recuperació.

1.3.5 Operacions de cobertura

El grup utilitza els derivats financers per (i) facilitar aquests instruments als clients que els sol·liciten, (ii) gestionar els riscos de les posicions pròpies del grup (derivats de cobertura) o (iii) beneficiar-se dels canvis en els seus preus. En aquest sentit, utilitza tant derivats financers negociats en mercats organitzats com negociats bilateralment amb la contrapart fora de mercats organitzats (OTC).

Els derivats financers que no es poden tractar en qualitat de cobertura es consideren com a derivats mantinguts per negociar. Les condicions perquè un derivat financer es pugui considerar com de cobertura són les següents:

- El derivat financer ha de cobrir el risc de variacions en el valor dels actius i passius produïdes per oscil·lacions del tipus d'interès i/o del tipus de canvi (cobertura de valors raonables), el risc d'alteracions en els fluxos d'efectiu estimats amb origen en actius i passius financers, compromisos i transaccions previstes altament probables (cobertura de fluxos d'efectiu) o el risc de la inversió neta en un negoci a l'estranger (cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger).
- El derivat financer ha d'eliminar eficaçment algun risc inherent a l'element o la posició coberts durant tot el termini previst de cobertura tant en termes d'eficàcia prospectiva com retrospectiva. Per fer-ho, el grup analitza si en el moment de contractar la cobertura s'espera que, en condicions normals, aquesta actuï amb un alt grau d'eficàcia i verifica durant tota la seva vida, mitjançant els tests d'efectivitat, que els resultats de la cobertura oscil·len en el rang de variació del 80% al 125% respecte al resultat de la partida coberta.
- S'ha de documentar adequadament que la contractació del derivat financer va tenir lloc específicament per servir de cobertura de determinats saldos o transaccions i la manera com es pensava aconseguir i mesurar aquesta cobertura eficaç, sempre que aquesta forma sigui coherent amb la gestió dels riscos propis que duu a terme el grup.

Les cobertures s'apliquen a elements o saldos individuals (microcobertures) o a carteres d'actius i passius financers (macrocobertures). En aquest últim cas, el conjunt dels actius o passius financers que s'han de cobrir comparteix el mateix tipus de risc, fet que es compleix quan la sensibilitat al canvi de tipus d'interès dels elements individuals coberts és similar.

Les variacions que es produeixen amb posterioritat a la designació de la cobertura, en la valoració dels instruments financers designats com a partides cobertes i dels instruments financers designats com a instruments de cobertura comptable, es registren de la manera següent:

- En les cobertures de valor raonable, les diferències produïdes en el valor raonable del derivat i de l'instrument cobert atribuïbles al risc cobert es reconeixen directament al compte de pèrdues i guanys consolidat utilitzant com a contrapartida els epígrafs del balanç consolidat en què es troba registrat l'element cobert o en l'epígraf "*Derivats - comptabilitat de cobertures*", segons que correspongui.

En les cobertures del valor raonable del risc de tipus d'interès d'una cartera d'instruments financers, els guanys o les pèrdues que sorgeixen en valorar l'instrument de cobertura es reconeixen directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat, mentre que les pèrdues i els guanys que sorgeixen de la variació en el valor raonable de l'element cobert atribuïble al risc cobert es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat utilitzant com a contrapartida l'epígraf "*Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès*" de l'actiu o del passiu del balanç consolidat, segons que correspongui. En aquest cas l'eficàcia es valora comparant l'import de la posició neta d'actius i passius de cada un dels períodes temporals amb l'import cobert designat per a cadascun d'ells, i es registra immediatament la part ineficaç en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

- En les cobertures de fluxos d'efectiu, les diferències de valor sorgides en la part de cobertura eficaç dels elements de cobertura es registren en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat - Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)*" del patrimoni net consolidat. Aquestes diferències es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en el moment en què les pèrdues o els guanys de l'element cobert es registren en resultats, quan s'executin les transaccions previstes o en la data de venciment de l'element cobert.
- En les cobertures d'inversions netes a l'estranger, les diferències de valoració sorgides en la part de cobertura eficaç dels elements de cobertura es registren transitòriament en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat - Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger (porció efectiva)*" del patrimoni net consolidat. Aquestes diferències es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en el moment en què la inversió a l'estranger s'aliena o és baixa del balanç consolidat.
- Les diferències en valoració de l'instrument de cobertura corresponents a la part ineficaç de les operacions de cobertura de fluxos d'efectiu i d'inversions netes en negocis a l'estranger es registren en l'epígraf "*Resultats d'operacions financeres (net)*" del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Si un derivat assignat com de cobertura, per la seva finalització, per la seva inefectivitat o per qualsevol altra causa, no compleix amb els requisits indicats anteriorment, aquest derivat passa a ser considerat com un derivat mantingut per negociar des del punt de vista comptable.

Quan la cobertura de valor raonable és discontinuada, els ajustos registrats prèviament en l'element cobert s'imputen a resultats utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu recalculat en la data en què l'element cessa d'estar cobert, i han d'estar completament amortitzats al seu venciment.

En cas que s'interrompin les cobertures de fluxos d'efectiu, el resultat acumulat de l'instrument de cobertura reconegut en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" en el patrimoni net consolidat, mentre la cobertura era efectiva, es continuarà reconeixent en aquest epígraf fins que la transacció coberta es produeixi, moment en què es registrarà en resultats, llevat que es prevegi que no s'efectuarà la transacció; en aquest cas es registrarà immediatament en resultats.

1.3.6 Garanties financeres

Es consideren garanties financeres els contractes pels quals el grup s'obliga a pagar unes quantitats específiques per un tercer en el supòsit que aquest no ho faci, amb independència de la seva forma jurídica, que pot ser, entre d'altres, la de fiança, aval financer, contracte d'assegurança o derivat de crèdit.

El grup reconeix els contractes de garanties financeres prestades en l'epígraf "*Passius financers a cost amortitzat - Altres passius financers*" pel seu valor raonable que, al començament i excepte evidència en contra, és el valor actual de les comissions i els rendiments a rebre. Simultàniament, reconeix com un crèdit en l'actiu l'import de les comissions i els rendiments assimilats cobrats a l'inici de les operacions i els comptes que s'han de cobrar pel valor actual dels fluxos d'efectiu futurs pendents de rebre.

En el cas particular de les fiances a llarg termini lliurades en efectiu a tercers en el marc de contractes de prestació de serveis, quan el grup garanteix un determinat nivell i volum d'acompliment en la prestació d'aquests serveis, reconeix inicialment aquestes garanties pel seu valor raonable. La diferència entre el valor raonable i l'import desemborsat es considera com un pagament o cobrament anticipat per la prestació del servei, que s'imputa al compte de pèrdues i guanys consolidat durant el període en què es presti. Posteriorment, el grup aplica criteris anàlegs als instruments de deute valorats a cost amortitzat.

Les garanties financeres es classifiquen en funció del risc d'insolvència imputable al client o a l'operació i, si escau, s'estima la necessitat de constituir provisions per a aquestes mitjançant l'aplicació de criteris similars per als instruments de deute valorats al seu cost amortitzat.

Els ingressos obtinguts dels instruments de garantia es registren en l'epígraf "*Ingressos per comissions*" del compte de pèrdues i guanys consolidat, i es calculen aplicant el tipus establert en el contracte del qual porten causa sobre l'import nominal de la garantia. Per a les fiances a llarg termini lliurades en efectiu a tercers, el grup reconeix en l'epígraf "*Ingressos per interessos*" del compte de pèrdues i guanys consolidat els interessos per la seva remuneració.

1.3.7 Transferències i baixa del balanç d'instruments financers

Els actius financers només es donen de baixa del balanç consolidat quan s'han extingit els fluxos d'efectiu que generen o quan s'han transferit substancialment a tercers els riscos i beneficis que porten implícits. De manera similar, els passius financers només es donen de baixa del balanç consolidat quan s'han extingit les obligacions que generen o quan s'adquireixen amb la intenció de cancel·lar-los o de recol·locar-los novament.

En la nota 4 es desglossen les transferències d'actius en vigor al tancament dels exercicis de 2017 i de 2016, indicant les que no han suposat una baixa de l'actiu del balanç consolidat.

1.3.8 Compensació d'instruments financers

Els actius i passius financers són objecte de compensació a l'efecte de presentació en el balanç consolidat només quan el grup té el dret, exigible legalment, de compensar els imports reconeguts en els instruments esmentats i es té la intenció de liquidar-los pel seu import net o de realitzar l'actiu i pagar el passiu simultàniament.

1.3.9 Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i operacions interrompudes

L'epígraf "*Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda*" del balanç consolidat inclou el valor comptable de les partides individuals, integrades en un grup de disposició o que formen part d'una unitat de negoci que es pretén alienar (operacions en interrupció), la venda dels quals és altament probable que tingui lloc, en les condicions en què aquests actius es troben actualment, en el termini d'un any a comptar de la data a la qual es refereixen els comptes anuals consolidats.

En conseqüència, la recuperació del valor comptable d'aquestes partides, que poden ser de naturalesa financera i no financera, tindrà lloc previsiblement a través del preu que s'obtingui en la seva alienació i no mitjançant el seu ús continuat.

En particular, els actius immobiliaris o altres no corrents rebuts pel grup per a la satisfacció, total o parcial, de les obligacions de pagament dels seus deutors, es consideren actius no corrents en venda, llevat que el grup hagi decidit fer un ús continuat d'aquests actius o s'afectin a l'explotació en règim de lloguer. Així mateix, es consideren com a actius no corrents en venda les inversions en negocis conjunts o associades que compleixin amb els requisits anteriors. Per a tots aquests actius, el grup disposa d'unitats específiques enfocades a la gestió immobiliària i a la seva venda.

D'altra banda, l'epígraf "*Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda*" inclou els saldos creditors associats als actius o grups de disposició, o a les operacions en interrupció del grup.

Els actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda es valoren, tant en la data d'adquisició com posteriorment, per l'import menor entre el seu valor comptable i el valor raonable net dels costos de venda estimats d'aquests actius. El valor comptable en la data d'adquisició dels actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda procedents d'adjudicacions o recuperacions, es defineix com el saldo pendent de cobrament dels préstecs o crèdits origen d'aquestes compres (nets de les provisions associades a aquests); mentre continuïn classificats com a "*Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda*", els actius materials i immaterials amortitzables per la seva naturalesa no s'amortitzen.

A fi de determinar el valor raonable net dels actius immobiliaris, el grup utilitza la seva pròpia metodologia interna, que pren com a punt de partida el valor de taxació, que s'ajusta tenint en consideració l'experiència de vendes de béns similars en termes de preus, el període de permanència de cada actiu en el balanç consolidat i altres factors explicatius.

El valor de taxació dels actius immobiliaris registrats en aquest epígraf es calcula seguint les polítiques i els criteris descrits en l'apartat "Garanties" de la nota 1.3.4. Les principals societats i agències de taxació utilitzades per obtenir el valor de taxació de mercat es desglossen en la nota 6.

Els guanys i pèrdues generats en l'alienació dels actius i passius classificats com a no corrents en venda, així com les pèrdues per deteriorament i la seva reversió, quan sigui procedent, es reconeixen en l'epígraf "*Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes*" del compte de pèrdues i guanys consolidat. Els ingressos i les despeses restants corresponents a aquests actius i passius es presenten d'acord amb la seva naturalesa.

Una operació en interrupció és un component de l'entitat que s'ha disposat, o bé classificat, com a mantingut per a la venda, i (i) representa una línia de negoci o àrea geogràfica significativa i separada de la resta, o és part d'un únic pla coordinat per disposar de tal negoci o àrea geogràfica, o (ii) és una entitat subsidiària adquirida exclusivament amb la finalitat de revendre-la. En cas d'haver-hi operacions en interrupció, els ingressos i les despeses d'aquestes operacions generats en l'exercici, sigui quina sigui la seva naturalesa, encara que s'hagin generat abans de classificar-los com a operació en interrupció, es presenten, nets de l'efecte impositiu, com un únic import en l'epígraf "*Guanys o pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes*" del compte de pèrdues i guanys consolidat, tant si el negoci s'ha donat de baixa de l'actiu com si hi continua al tancament de l'exercici. Aquest epígraf també inclou els resultats obtinguts en l'alienació o disposició.

1.3.10 Actius tangibles

Els actius tangibles inclouen (i) l'immobilitzat material que el grup manté per al seu ús actual o futur i que espera utilitzar durant més d'un exercici, (ii) l'immobilitzat material que se cedeix en arrendament operatiu als clients, i (iii) les inversions immobiliàries, que inclouen els terrenys, edificis i altres construccions que es mantenen per explotar-los en un règim de lloguer o per obtenir una plusvàlua en el moment de vendre'ls. Aquest epígraf també inclou els actius materials rebuts en pagament de deutes classificats en funció de la seva destinació.

Com a norma general, els actius tangibles es valoren al seu cost d'adquisició menys la seva amortització acumulada corresponent i, si s'escau, menys qualsevol pèrdua per deteriorament que resulti de comparar el valor net comptable de cada element amb el seu import recuperable corresponent.

Les amortitzacions dels actius tangibles es calculen sistemàticament segons el mètode lineal, aplicant els anys de vida útil estimada dels diferents elements sobre el cost d'adquisició dels actius menys el seu valor residual. En el cas dels terrenys sobre els quals s'assenten els edificis i altres construccions, s'entén que tenen una vida indefinida i que, per tant, no són objecte d'amortització.

Les dotacions anuals en concepte d'amortització dels actius tangibles es registren amb càrrec al compte de pèrdues i guanys consolidat i es calculen en funció dels següents anys de vida útil estimada, com a mitjana, dels diferents grups d'elements:

	Anys de vida útil
Immobles	37,5 a 75
Instal·lacions	4,2 a 25
Mobiliari i equip d'oficina	3,3 a 18
Vehicles	3,1 a 6,25
Caixers automàtics, ordinadors i material informàtic	4

El grup, almenys al final de cada exercici, revisa la vida útil estimada dels elements de l'actiu tangible amb la finalitat de detectar-hi canvis significatius, i en cas que s'hi hagin produït, s'ajusta mitjançant la correcció corresponent del registre en el compte de pèrdues i guanys consolidat d'exercicis futurs de la dotació a la seva amortització en virtut de la nova vida útil estimada.

En cada tancament comptable, el grup analitza si hi ha indicis, tant interns com externs, que un actiu tangible pugui estar deteriorat. Si hi ha evidències de deteriorament, el grup analitza si efectivament existeix aquest deteriorament comparant el valor comptable net de l'actiu amb el seu import recuperable (el major entre el seu valor raonable menys els costos de venda i el seu valor en ús). Quan el valor comptable excedeix l'import recuperable, el grup redueix el valor comptable de l'element corresponent fins a l'import recuperable i ajusta els càrrecs futurs en concepte d'amortització en proporció al seu valor comptable ajustat i a la seva nova vida útil romanent, en cas que calgui una reestimació d'aquesta. D'altra banda, quan hi ha indicis que s'ha recuperat el valor d'un element, el grup registra la reversió de la pèrdua per deteriorament comptabilitzada en exercicis anteriors i ajusta els càrrecs futurs en concepte de la seva amortització. La reversió de la pèrdua per deteriorament d'un element en cap cas pot suposar l'increment del seu valor comptable per sobre del que tindria si no s'haguessin reconegut pèrdues per deteriorament en exercicis anteriors.

En particular, certs elements de l'immobilitzat material figuren assignats a unitats generadores d'efectiu del negoci bancari. Sobre aquestes unitats s'efectua el test de deteriorament corresponent per verificar que es generen els fluxos d'efectiu suficients per suportar el valor dels actius. En aquest sentit, el grup (i) obté un flux de caixa net recurrent de cada oficina a partir del marge de contribució acumulat menys la imputació d'un cost de risc recurrent, i (ii) l'anterior flux de caixa net recurrent es considera com un flux a perpetuïtat i es valora pel mètode de descompte de fluxos, utilitzant un cost de capital del 10,2% i una taxa de creixement a perpetuïtat nul·la.

D'altra banda, per a les inversions immobiliàries el grup es basa en les valoracions dutes a terme per tercers independents, inscrits en el Registre Especial de Taxadors del Banc d'Espanya, segons els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003.

Les despeses de conservació i manteniment dels actius tangibles es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què s'hi incorre.

1.3.11 Arrendaments

Arrendament financer

Un arrendament es considera financer quan es transfereixen substancialment tots els riscos i els beneficis inherents a la propietat de l'actiu objecte del contracte.

Quan el grup actua com a arrendador d'un bé, la suma dels valors actuals dels imports que rebrà de l'arrendatari es registra com un finançament prestat a tercers, i per això s'inclou en l'epígraf "*Préstecs i partides a cobrar*" del balanç consolidat. Aquest finançament incorpora el preu d'exercici de l'opció de compra a favor de l'arrendatari al venciment del contracte en els casos en què aquest preu d'exercici sigui prou inferior al valor raonable del bé en la data de venciment de l'opció, de manera que sigui raonablement probable que s'exerceixi.

D'altra banda, quan el grup actua com a arrendatari, el cost dels actius arrendats es presenta en el balanç consolidat, segons la naturalesa del bé objecte del contracte, i, simultàniament, un passiu pel mateix import, que serà el menor del valor raonable del bé arrendat o de la suma dels valors actuals de les quantitats que cal pagar a l'arrendador més, si escau, el preu d'exercici de l'opció de compra. Aquests actius s'amortitzen amb criteris similars als aplicats al conjunt dels actius materials d'ús propi.

Les despeses i els ingressos financers amb origen en aquests contractes s'abonen i es carreguen, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys consolidat, de manera que el rendiment es mantingui constant durant la vida dels contractes.

Arrendament operatiu

En les operacions d'arrendament operatiu, la propietat del bé arrendat i substancialment tots els riscos i beneficis que recauen sobre el bé romanen en l'arrendador.

Quan el grup actua com a arrendador, es presenta el cost d'adquisició dels béns arrendats en l'epígraf "*Actius tangibles*". Aquests actius s'amortitzen d'acord amb les polítiques adoptades per als actius materials similars d'ús propi, i els ingressos procedents dels contractes d'arrendament es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys de manera lineal.

D'altra banda, quan el grup actua com a arrendatari, les despeses de l'arrendament, incloent-hi els incentius concedits, si s'escau, per l'arrendador, es registren linealment en el compte de pèrdues i guanys consolidat. En cas que aquests contractes incloguin clàusules de revisió de les quotes, aquestes es revisen anualment en funció de l'evolució de l'índex de preus al consum a Espanya o al país on radiqui l'actiu, sense afegir cap diferencial a aquesta evolució.

Vendes amb arrendament posterior

En el cas de vendes al seu valor raonable amb arrendament operatiu posterior, els resultats generats es registren en el moment de la venda. En el cas d'arrendament financer posterior, els resultats generats es registren al llarg del termini d'arrendament.

En la determinació de si una venda amb arrendament posterior resulta en un arrendament operatiu, el grup analitza, entre altres aspectes, si a l'inici de l'arrendament hi ha opcions de compra que per les seves condicions facin preveure amb una certesa raonable que aquestes s'exerciran, així com sobre qui recauran les pèrdues o els guanys derivats de les fluctuacions en el valor raonable de l'import residual de l'actiu corresponent.

1.3.12 Actius intangibles

Els actius intangibles són actius no monetaris identificables, però sense aparença física, que sorgeixen com a conseqüència d'una adquisició a tercers o que han estat desenvolupats internament pel grup. Es reconeix un actiu intangible quan, a banda de satisfer la definició anterior, el grup estima probable la percepció de beneficis econòmics derivats d'aquest element i el seu cost es pot estimar de manera fiable.

Els actius intangibles es reconeixen inicialment pel seu cost, ja sigui el d'adquisició o el de producció, i, posteriorment, es valoren pel seu cost menys, si escau, l'amortització acumulada i qualsevol pèrdua per deteriorament que hagin experimentat.

Fons de comerç

Les diferències positives entre el cost de les combinacions de negoci i el percentatge adquirit del valor raonable net dels actius, els passius i els passius contingents de les entitats adquirides es registren com a fons de comerç en l'actiu del balanç consolidat. Aquestes diferències representen el pagament anticipat realitzat pel grup dels beneficis econòmics futurs derivats de les entitats adquirides que no són individualment i separatament identificables ni recognoscibles. El fons de comerç, que no s'amortitza, només es reconeix quan s'ha adquirit a títol onerós en una combinació de negocis.

Cada fons de comerç està assignat a una o més unitats generadores d'efectiu (UGE), que s'espera que siguin les beneficiàries de les sinèrgies derivades de les combinacions de negoci. Aquestes UGE són el grup identificable més petit d'actius que, com a conseqüència del seu funcionament continuat, genera fluxos d'efectiu a favor del grup amb independència d'altres actius o grups d'actius.

Les UGE a què s'han assignat els fons de comerç s'analitzen anualment i sempre que hi hagi indicis de deteriorament a fi de determinar si hi ha deteriorament. Per fer-ho, el grup calcula l'import recuperable utilitzant principalment el mètode del descompte de beneficis distribuïts, en què es tenen en compte els paràmetres següents:

- Hipòtesis clau del negoci: sobre aquestes hipòtesis es basen les projeccions de fluxos d'efectiu previstes en la valoració. Per als negocis amb activitat financera es projecten variables, com ara l'evolució del crèdit, de la morositat, dels dipòsits de clients i dels tipus d'interès, sota un escenari macroeconòmic previst, i dels requeriments de capital.
- Estimació de variables macroeconòmiques, així com altres valors financers.
- Termini de les projeccions: el temps/termini de projecció se situa habitualment en cinc anys, un període a partir del qual s'assoleix un nivell recurrent tant en termes de benefici com de rendibilitat. A aquest efecte es té en compte l'escenari econòmic existent en el moment de la valoració.
- Tipus de descompte: el valor present dels dividends futurs, utilitzat per obtenir el valor en ús, es calcula utilitzant com a taxa de descompte el cost de capital de l'entitat (K_e) des de la perspectiva d'un participant de mercat. Per determinar-lo, s'utilitza el mètode CAPM (Capital Asset Pricing Model), d'acord amb la fórmula: " $K_e = R_f + \beta (P_m) + \alpha$ ", en què: K_e = Retorn exigít o cost de capital, R_f = Taxa lliure de risc, β = Coeficient de risc sistèmic de la societat, P_m = Prima de mercat i α = Prima per risc no sistèmic.
- Taxa de creixement utilitzada per extrapolar les projeccions de fluxos d'efectiu més enllà del període cobert per les previsions més recents: es basa en les estimacions a llarg termini de les principals magnituds macroeconòmiques i de les variables clau del negoci, i tenint en compte la situació, en qualsevol moment, dels mercats financers.

Si el valor comptable d'una UGE és superior al seu import recuperable, el grup reconeix una pèrdua per deteriorament que es distribueix reduint, en primer lloc, el fons de comerç atribuït a aquesta unitat i, en segon lloc, i si quedessin pèrdues per imputar, minorant el valor comptable de la resta dels actius assignats de manera proporcional. Les pèrdues per deteriorament dels fons de comerç no són objecte de reversió posterior.

Altres actius intangibles

Aquest epígraf inclou, bàsicament, els actius intangibles identificats en les combinacions de negocis, com ara el valor de les marques i els drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents dels negocis adquirits, així com les aplicacions informàtiques.

Aquests actius intangibles són de vida útil definida, s'amortitzen en funció d'aquesta, i s'apliquen criteris similars als dels actius tangibles. En particular, la vida útil de les marques i dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients dels negocis adquirits se situa entre cinc i quinze anys, mentre que per a les aplicacions informàtiques la vida útil oscil·la entre set i quinze anys.

Els criteris per al reconeixement de les pèrdues per deteriorament d'aquests actius i, si s'escau, de les recuperacions de les pèrdues per deteriorament registrades en exercicis anteriors són similars als dels actius tangibles. En aquest sentit, el grup determina l'existència d'indicis de deteriorament comparant l'evolució real amb les hipòtesis inicials dels paràmetres considerats en el seu registre inicial; entre aquests, la pèrdua eventual de clients, saldo mitjà per client, marge ordinari mitjà i ràtio d'eficiència assignada.

Els canvis en les vides útils estimades dels actius intangibles es tracten de manera similar als canvis en les vides útils estimades de l'actiu tangible.

1.3.13 Existències

Les existències són actius no financers que el grup té per a la seva utilització o venda en el curs ordinari del negoci, que estan en procés de producció, construcció o desenvolupament amb aquesta finalitat o bé que es consumiran en el procés de producció o en la prestació de serveis.

Com a norma general, les existències es valoren per l'import menor entre el seu valor de cost, que comprèn tots els costos causats per la seva adquisició i transformació i els altres costos, directes i indirectes, en què s'hagi incorregut per donar-los la seva condició i ubicació actuals, i el seu valor net de realització.

Per valor net de realització s'entén el preu estimat de venda net dels costos estimats de producció i comercialització per dur a terme aquesta venda. Aquest valor es revisa i es recalcula considerant les pèrdues reals incorregudes en la venda d'actius.

L'import de qualsevol ajust per valoració de les existències, com ara danys, obsolescència, minoració del preu de venda, fins al seu valor net realitzable, així com les pèrdues per altres conceptes, es reconeixerà com a despesa de l'exercici en què es produeixi el deteriorament o la pèrdua. Les recuperacions de valor posteriors es reconeixeran en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què es produeixin.

Per a les existències que es corresponen amb terrenys i immobles, el valor net de realització es calcula prenent com a base la valoració realitzada per un expert independent, inscrit en el Registre Especial de Societats de Taxació del Banc d'Espanya i elaborada d'acord amb els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003 sobre normes de valoració de béns immobles i determinats drets per a certes finalitats financeres, que s'ajusta d'acord amb la metodologia interna desenvolupada pel grup, tenint en consideració l'experiència de vendes de béns similars, en termes de preus, el període de permanència de cada actiu en el balanç consolidat i altres factors explicatius.

El valor comptable de les existències es dona de baixa del balanç consolidat i es registra com una despesa en l'exercici en què es reconeix l'ingrés procedent de la seva venda.

1.3.14 Elements de patrimoni propi

Es consideren elements de patrimoni propi aquells que compleixen les condicions següents:

- No inclouen cap tipus d'obligació contractual per a l'entitat emissora que impliqui lliurar efectiu o un altre actiu financer a un tercer, o intercanviar actius o passius financers amb tercers en condicions potencialment desfavorables per a l'entitat.
- Si poden ser, o seran, liquidats amb els instruments de patrimoni propis de l'entitat emissora: quan sigui un instrument financer no derivat, no suposarà una obligació de lliurar un nombre variable dels seus instruments de patrimoni propis; o quan sigui un derivat, sempre que es liquidi per una quantitat fixa d'efectiu, o un altre actiu financer, a canvi d'un nombre fix dels seus instruments de capital propis.

Els negocis efectuats amb elements de patrimoni propi, incloent-hi la seva emissió i amortització, es registren directament amb contrapartida en el patrimoni net consolidat.

Els canvis de valor dels instruments qualificats com a elements de patrimoni propi no es registren en els estats financers; les contraprestacions rebudes o lliurades a canvi d'aquests instruments s'afegeixen o es dedueixen directament del patrimoni net consolidat, i els costos associats a la transacció el minoren.

El reconeixement inicial dels instruments de patrimoni emesos per tal de cancel·lar un passiu financer íntegrament o parcialment es fa pel seu valor raonable, excepte si no és possible determinar-lo amb fiabilitat. En aquest cas, la diferència entre el valor comptable del passiu financer (o d'una part d'aquest) cancel·lat i el valor raonable dels instruments de patrimoni emesos es reconeix en el resultat de l'exercici.

D'altra banda, els instruments financers compostos, que són aquells contractes que per al seu emissor generen simultàniament un passiu financer i un instrument de patrimoni propi (com ara les obligacions convertibles que atorguen al seu tenidor el dret a convertir-les en instruments de patrimoni de l'entitat emissora), es reconeixen en la data de la seva emissió separant-ne els components i classificant-los d'acord amb el fons econòmic.

L'assignació de l'import inicial als diferents components de l'instrument compost no suposarà, en cap cas, un reconeixement de resultats, i es durà a terme assignant, en primer lloc, al component que sigui passiu financer –incloent-hi qualsevol derivat implícit que no tingui per actiu subjacent instruments de patrimoni propi– un import, obtingut a partir del valor raonable de passius financers de l'entitat amb característiques similars als de l'instrument compost però que no tinguin associats instruments de patrimoni propi. El valor imputable a l'inici a l'instrument de capital serà la part residual de l'import inicial de l'instrument compost en el seu conjunt, un cop deduït el valor raonable assignat al passiu financer.

1.3.15 Remuneracions basades en instruments de patrimoni

El lliurament als empleats d'instruments de patrimoni propi com a contraprestació pels seus serveis, quan aquests instruments es determinen a l'inici i es lliuren un cop acabat un període específic de serveis, es registra com a despesa per serveis a mesura que els empleats els prestin com a contrapartida en l'epígraf "*Altres elements de patrimoni net*" en el patrimoni net consolidat. En la data de concessió es valoren els serveis rebuts al seu valor raonable, llevat que aquest no es pugui estimar amb fiabilitat; en aquest cas es valoren per referència al valor raonable dels instruments de patrimoni compromesos, tenint en compte els terminis i altres condicions previstos en els compromisos.

Les quantitats reconegudes en el patrimoni net consolidat no són objecte d'una reversió posterior, fins i tot quan els empleats no exerceixin el seu dret a rebre els instruments de patrimoni.

Per a les transaccions amb remuneracions basades en accions que es liquiden en efectiu, el grup registra una despesa per serveis a mesura que els empleats els presten amb contrapartida en l'epígraf "*Provisions - Provisions restants*" pel valor raonable del passiu incorregut. Fins que s'hagi liquidat el passiu, el grup valora aquest passiu al seu valor raonable, i reconeix els canvis de valor en el resultat de l'exercici.

Les remuneracions als empleats del grup basades en instruments de patrimoni que no havien vençut el 31 de desembre de 2017 es liquidaran, si escau, mitjançant el lliurament d'instruments de patrimoni propi (vegeu la nota 34).

1.3.16 Provisions i actius i passius contingents

Es consideren provisions les obligacions actuals del grup, sorgides com a conseqüència de successos passats, que es troben clarament especificades pel que fa a la seva naturalesa en la data dels estats financers, però són indeterminades pel que fa al seu import o al moment de cancel·lació, i en vèncer i per cancel·lar-les el grup estima que s'haurà de despendre de recursos.

Els comptes anuals consolidats del grup recullen amb caràcter general totes les provisions significatives respecte a les quals s'estima que la probabilitat que s'hagi d'atendre l'obligació és més gran que en cas contrari. Entre altres conceptes, aquestes provisions inclouen els compromisos per pensions assumits amb els seus empleats per algunes entitats del grup (vegeu la nota 1.3.17), així com les provisions per litigis i altres contingències.

Són passius contingents les obligacions possibles del grup, sorgides com a conseqüència de successos passats, l'existència de les quals està condicionada al fet que ocorrin, o no, un o més esdeveniments futurs independents de la voluntat del grup. Els passius contingents inclouen les obligacions actuals del grup la cancel·lació de les quals no sigui probable que origini una disminució de recursos o l'import de les quals, en casos extremadament estranys, no es pugui quantificar amb prou fiabilitat. Els passius contingents no es registren en els comptes anuals consolidats, sinó que se n'informa en la memòria consolidada.

Tal com estableix la NIC 37.92, si el banc considera que desglossar informació detallada sobre determinades provisions i passius contingents pot perjudicar seriosament la posició del grup, en disputes amb tercers relatives a les situacions que preveuen les provisions i passius contingents (com ara els vinculats a determinats litigis o assumptes en arbitratge), el banc opta per no revelar en detall aquesta informació.

Els actius contingents són actius possibles, sorgits com a conseqüència de successos passats, l'existència dels quals està condicionada i s'haurà de confirmar quan ocorrin, o no, esdeveniments que estan fora del control del grup. Aquests actius contingents no es reconeixen en el balanç ni en el compte de pèrdues i guanys consolidat, però se n'informa en la memòria sempre que sigui probable l'augment de recursos que incorporin beneficis econòmics per aquesta causa.

1.3.17 Provisions per pensions

Els compromisos per pensions assumits pel grup amb el seu personal són els següents:

Plans d'aportació definida

Són contribucions de caràcter predeterminat realitzades a una entitat separada, segons els acords assolits amb cada col·lectiu d'empleats en particular, sense tenir l'obligació legal ni efectiva de realitzar contribucions addicionals si l'entitat separada no pot atendre les retribucions als empleats relacionades amb els serveis prestats en l'exercici corrent i en els anteriors.

Aquestes contribucions es registren en cada exercici en el compte de pèrdues i guanys consolidat (vegeu la nota 34).

Plans de prestació definida

Els plans de prestació definida cobreixen els compromisos existents derivats de l'aplicació dels articles 42, 43, 44 i 48 del XXIII Conveni Col·lectiu de Banca.

Aquests compromisos estan finançats de les maneres següents: el pla de pensions, els contractes d'assegurança, l'entitat de previsió social voluntària (EPSV) i els fons interns.

1. El pla de pensions

El pla de pensions dels empleats de Banc Sabadell cobreix les prestacions del conveni detallades anteriorment amb els empleats pertanyents als col·lectius reglamentats, amb les excepcions següents:

- Compromisos addicionals per jubilació anticipada tal com està recollida en l'article 43 del conveni col·lectiu.
- Incapacitat sobrevinguda en determinades circumstàncies.
- Prestacions de viduïtat i orfanat derivades de la mort d'un jubilat amb una antiguitat reconeguda posterior al 8 de març de 1980.

El pla de pensions dels empleats de Banc Sabadell es considera amb caràcter general com un actiu del pla per a les obligacions que té assegurades en entitats externes al grup. No es consideren actius del pla les obligacions del pla de pensions assegurades en les entitats associades del grup.

2. Els contractes d'assegurança

Els contractes d'assegurança cobreixen, en general, determinats compromisos derivats dels articles 43 i 44 del XXIII Conveni Col·lectiu de Banca i, en particular:

- Els compromisos exclosos expressament en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell (detallats en l'apartat anterior).
- Personal en actiu adscrit al conveni col·lectiu procedent de Banco Atlántico.
- Compromisos per pensions assumits amb determinat personal en actiu no derivats del conveni col·lectiu.
- Compromisos amb personal en situació d'excedència no coberts amb drets consolidats en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell.
- Compromisos assumits per prejubilació, que poden estar parcialment finançats amb drets consolidats en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell.

Aquestes pòlisses estan subscrietes tant amb companyies externes al grup, els compromisos assegurats més importants de les quals són els assumits amb personal procedent de Banco Atlántico, com amb BanSabadell Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros.

3. L'entitat de previsió social voluntària (EPSV):

L'adquisició i posterior fusió de Banco Guipuzcoano va suposar la incorporació de Gertakizun, E.P.S.V., que cobreix els compromisos per prestació definida dels seus empleats actius i passius i els té assegurats en pòlisses. Aquesta entitat va ser promoguda per aquest banc, té personalitat jurídica independent, i va ser constituïda el 1991. Les obligacions totals del personal actiu i passiu estan assegurades en entitats externes al grup.

4. Els fons interns

Els fons interns cobreixen les obligacions amb el personal prejubilat fins a la seva edat legal de jubilació i afecten personal procedent de Banc Sabadell, de Banco Guipuzcoano i de Banco CAM.

Registre comptable de les obligacions de prestació definida

Dins de l'epígraf "*Provisions - Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació*" del passiu del balanç consolidat, s'inclou el valor actual actuarial dels compromisos per pensions, que es calcula individualment mitjançant el mètode de la unitat de crèdit projectada aplicant les hipòtesis financeres i actuàries especificades més endavant. Aquest mateix mètode és l'utilitzat per a l'anàlisi de sensibilitat que es presenta en la nota 22.

A les obligacions calculades d'aquesta manera s'ha restat el valor raonable dels denominats actius del pla, que són actius amb què es liquidaran les obligacions, incloent-hi les pòlisses d'assegurances, pel fet que compleixen les condicions següents:

- No són propietat del grup, sinó d'un tercer separat legalment i sense el caràcter de part vinculada.
- Només estan disponibles per pagar o finançar retribucions dels empleats, i no estan disponibles per als creditors del grup ni tan sols en cas de situació concursal.
- No poden retornar al grup excepte quan els actius que queden en el pla són suficients per complir totes les obligacions, del pla o de l'entitat, relacionades amb les prestacions dels empleats, o bé quan els actius retornen al banc per reemborsar-li les prestacions dels empleats ja pagades per aquest.
- No són instruments financers intransferibles emesos pel grup.

Els actius que emparen compromisos per pensions en el balanç individual de la companyia d'assegurances BanSabadell Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros no són actius del pla perquè es tracta d'una part vinculada al grup.

Els compromisos per pensions es reconeixen de la manera següent:

- En el compte de pèrdues i guanys consolidat, l'interès net sobre el passiu (actiu) net dels compromisos per pensions així com el cost dels serveis, en què aquest últim inclou (i) el cost dels serveis del període corrent, (ii) el cost dels serveis passats amb origen en modificacions introduïdes en els compromisos existents o en la introducció de noves prestacions i (iii) qualsevol guany o pèrdua que sorgeixi d'una liquidació del pla.
- En l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" del patrimoni net consolidat, la revaluació del passiu (actiu) net per compromisos per pensions, que inclou (i) les pèrdues i els guanys actuàrials generats en l'exercici, que tenen el seu origen en les diferències entre hipòtesis actuàrials prèvies i la realitat i en els canvis en les hipòtesis actuàrials realitzades; (ii) el rendiment dels actius adscrits al pla, i (iii) qualsevol canvi en els efectes del límit de l'actiu. S'exclouen, per als dos últims conceptes, les quantitats incloses en l'interès net sobre el passiu (actiu) net.

Els imports registrats en el patrimoni net consolidat no es reclassifiquen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en exercicis posteriors, i se'n fa la reclassificació en l'epígraf "*Altres reserves - Altres*" del patrimoni net consolidat.

Dins de l'epígraf "*Pensions - Altres retribucions als empleats a llarg termini*" del passiu del balanç consolidat, s'inclou principalment el valor dels compromisos assumits amb el personal prejubilat. Les variacions que es produeixen durant l'exercici en el valor del passiu es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Hipòtesis actuàrials

Les hipòtesis actuàrials més rellevants utilitzades en la valoració dels compromisos per pensions són les següents:

	2017	2016
Taules	PERM / F 2000 Nova producció	PERM / F 2000 Nova producció
Tipus d'interès tècnic pla de pensions	1,50% anual	1,25% anual
Tipus d'interès tècnic fons intern	1,50% anual	1,25% anual
Tipus d'interès tècnic pòlisses vinculades	1,50% anual	1,25% anual
Tipus d'interès tècnic pòlisses no vinculades	1,50% anual	1,25% anual
Inflació	2,00% anual	2,00% anual
Creixement salarial	3,00% anual	3,00% anual
Sortides per invalidesa	SS90-Absoluta	SS90-Absoluta
Sortides per rotació	No considerades	No considerades
Jubilació anticipada	Considerada	Considerada
Jubilació normal	65 o 67 anys	65 o 67 anys

En els exercicis de 2017 i de 2016, per al tipus d'interès tècnic de tots els compromisos s'ha pres com a referència el tipus del deute empresarial de qualificació AA (iBoxx € Corporates AA 10+) de durada mitjana d'11,52 anys per a l'exercici de 2017 i de 10,62 anys per a l'exercici de 2016.

L'edat de jubilació anticipada establerta és la data més primerenca amb dret irrevocable per l'empresa per al 100% dels empleats.

La rendibilitat dels actius a llarg termini corresponent als actius adscrits al pla i dels contractes d'assegurances vinculats a pensions s'ha determinat aplicant el mateix tipus d'interès tècnic (en l'exercici de 2017 ha estat de l'1,50%).

1.3.18 Operacions en moneda estrangera i diferències de conversió

La moneda funcional i de presentació del grup és l'euro. En conseqüència, totes les transaccions i els saldos expressats en monedes diferents de l'euro es consideren expressats en moneda estrangera.

En el reconeixement inicial, els saldos deutors i creditors expressats en moneda estrangera es converteixen a la moneda funcional utilitzant el tipus de canvi de comptat de la data de reconeixement, entès com el tipus de canvi per a lliurament immediat. Amb posterioritat al reconeixement inicial, s'apliquen les regles següents per a la conversió de saldos expressats en moneda estrangera a la moneda funcional de cada entitat participada:

- Els actius i passius de caràcter monetari es converteixen al tipus de canvi de tancament, entès com

el tipus de canvi mitjà de comptat de la data a què es refereixen els estats financers.

- Les partides no monetàries valorades al cost històric es converteixen al tipus de canvi de la data d'adquisició.
- Les partides no monetàries valorades al valor raonable es converteixen al tipus de canvi de la data en què es determina el valor raonable.
- Els ingressos i les despeses es converteixen aplicant el tipus de canvi de la data de l'operació.

Les diferències de canvi sorgides en la conversió dels saldos deutors i creditors expressats en moneda estrangera es registren, en general, en el compte de pèrdues i guanys consolidat. Tanmateix, en el cas de les diferències de canvi que sorgeixen en partides no monetàries valorades pel seu valor raonable l'ajust de les quals a aquest valor raonable s'imputa en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" del patrimoni net consolidat, es desglossa el component de tipus de canvi de la revaloració de l'element no monetari.

Els saldos dels estats financers de les entitats consolidades la moneda funcional de les quals és diferent de l'euro es converteixen a euros de la manera següent:

- Els actius, passius i ajustos per valoració es converteixen aplicant els tipus de canvi de tancament de l'exercici.
- Els ingressos i les despeses, aplicant el tipus de canvi mitjà ponderat pel volum d'operacions de la societat convertida.
- Els fons propis, a tipus de canvi històrics.

Les diferències de canvi sorgides en la conversió dels estats financers de les entitats consolidades la moneda funcional de les quals és diferent de l'euro es registren en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat*" del patrimoni net consolidat.

Els tipus de canvi aplicats en la conversió dels saldos en moneda estrangera a euros són els publicats pel Banc Central Europeu el 31 de desembre de cada exercici.

1.3.19 Reconeixement d'ingressos i despeses

Els ingressos i les despeses per interessos i conceptes assimilables a aquests es registren comptablement, amb caràcter general, en funció del seu període de meritació i aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu, en els epígrafs "*Ingressos per interessos*" o "*Despeses per interessos*" del compte de pèrdues i guanys consolidat, segons que correspongui. Els dividends percebuts d'altres entitats es reconeixen com a ingrés en el moment en què neix el dret a percebre'ls.

Els ingressos i les despeses en concepte de comissions i honoraris assimilats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en general, d'acord amb els criteris següents:

- Els vinculats a actius i passius financers valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys es registren en el moment de desemborsar-los.
- Els que corresponen a transaccions o serveis que es fan durant un període de temps es registren durant aquest període.
- Els que corresponen a una transacció o un servei que s'executa en un acte singular es registren quan es produeix l'acte que els origina.

Les comissions financeres, que formen part integrant del rendiment o el cost efectiu de les operacions financeres, es periodifiquen, netes de costos directes relacionats, i es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat al llarg de la vida mitjana esperada d'aquestes operacions.

Els patrimonis gestionats pel grup que són propietat de tercers no s'inclouen en el balanç consolidat. Les comissions generades per aquesta activitat es registren en l'epígraf "*Ingressos per comissions*" del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Les despeses i els ingressos no financers es registren comptablement en funció del principi de la meritació. Els cobraments i pagaments diferits en el temps es registren comptablement per l'import resultant d'actualitzar financerament els fluxos d'efectiu previstos a taxes de mercat.

Per als gravàmens i les obligacions d'impostos l'import i data de pagament dels quals són certs, l'obligació es reconeix quan es produeix l'esdeveniment que causa el pagament d'aquest en els termes assenyalats per la legislació.

Per tant, la partida a pagar es reconeix quan hi ha una obligació present de pagar el gravamen, com ara en el cas de les contribucions a fons de garantia de dipòsits dels diferents països en què opera el grup. En els casos en què l'obligació de pagament es vagi meritant al llarg d'un període de temps, aquesta es reconeix de manera progressiva al llarg d'aquest període.

Fons de Garantia de Dipòsits

El banc està integrat en el Fons de Garantia de Dipòsits. En l'exercici de 2017, la Comissió Gestora del Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, d'acord amb el que estableixen el Reial decret llei 16/2011 i el Reial decret 2606/1996, ha fixat l'aportació a realitzar per al conjunt de les entitats adherides al compartiment de garantia de dipòsits en un 1,8 per mil de l'import dels dipòsits garantits el 30 de juny de 2017. El càlcul de l'aportació de cada entitat s'efectua en funció de l'import dels dipòsits garantits i del seu perfil de risc, tenint en compte indicadors com ara l'adequació del capital, la qualitat dels actius i la liquiditat, que han estat desenvolupats per la Circular 5/2016, de 27 de maig, del Banc d'Espanya. Així mateix, l'aportació al compartiment de garantia de valors s'ha fixat en un 2 per mil del 5% de l'import dels valors garantits el 31 de desembre de 2017. D'acord amb el que estableix la CINIIF 21, el registre de l'operació es reconeix quan hi ha l'obligació del pagament, que és el 31 de desembre de cada any (vegeu la nota 33).

Per la seva banda, algunes de les entitats consolidades estan integrades en sistemes anàlegs al Fons de Garantia de Dipòsits i fan contribucions a aquests d'acord amb les seves regulacions nacionals (vegeu la nota 34). Les més rellevants s'indiquen a continuació:

- TSB Bank plc efectua aportacions al Financial Services Compensation Scheme, que es meriten l'1 d'abril de cada any.
- Sabadell United Bank, entitat alienada en l'exercici de 2017 (vegeu la nota 2), realitza aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits establert per la Federal Deposit Insurance Corporation. L'obligació de pagament i, per tant, la seva meritació és trimestral.
- Banco Sabadell, S.A., Institución de Banca Múltiple (BS IBM Mèxic), realitza aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits establert per l'Institut per a la Protecció de l'Estalvi Bancari. En aquest cas, l'obligació de pagament i, per tant, la seva meritació és mensual.

Fons Únic de Resolució

La Llei 11/2015, de 18 de juny, juntament amb el seu desenvolupament reglamentari a través del Reial decret 1012/2015, va suposar la transposició a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 2014/59/UE, per la qual es va establir un nou marc per a la resolució d'entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió, que és, al seu torn, una de les normes que han contribuït a la constitució del Mecanisme Únic de Resolució, creat mitjançant el Reglament (UE) 806/2014, pel qual s'estableixen normes i procediments uniformes per a la resolució d'entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió en el marc d'un Mecanisme Únic de Resolució i un Fons Únic de Resolució en l'àmbit europeu.

En el context del desenvolupament d'aquesta normativa, l'1 de gener de 2016 va entrar en vigor el Fons Únic de Resolució, que s'estableix com un instrument de finançament amb què podrà comptar la Junta Única de Resolució, que és l'autoritat europea que pren les decisions en matèria de resolució, per emprendre eficaçment les mesures de resolució que s'adoptin. El Fons Únic de Resolució es nodreix de les aportacions que realitzen les entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió subjectes a aquest.

El càlcul de la contribució de cada entitat al Fons Únic de Resolució, regulat pel Reglament (UE) 2015/63, parteix de la proporció que cadascuna d'aquestes representa sobre el total agregat dels passius totals de les entitats adherides un cop deduïts els seus recursos propis i l'import garantit dels dipòsits que, posteriorment, s'ajusta al perfil de risc de l'entitat (vegeu la nota 33). L'obligació de contribuir al Fons Únic de Resolució es merita l'1 de gener de cada any.

1.3.20 Impost sobre els guanys

L'impost sobre societats aplicable a les societats espanyoles del grup Banc Sabadell i els impostos de naturalesa similar aplicables a les entitats participades estrangeres es consideren una despesa i es registren en l'epígraf "*Despeses o ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades*" del compte de pèrdues i guanys consolidat, excepte quan són conseqüència d'una transacció registrada directament en el patrimoni net consolidat; en aquest cas es registren directament en aquest.

La despesa total per l'impost sobre societats equival a la suma de l'impost corrent que resulta de l'aplicació del gravamen corresponent a la base imposable de l'exercici (després d'aplicar deduccions i bonificacions fiscalment admissibles) i de la variació dels actius i passius per impostos diferits que s'hagin reconegut en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

La base imposable de l'exercici pot diferir del resultat de l'exercici presentat en el compte de pèrdues i guanys, ja que exclou les partides d'ingressos o despeses que són gravables o deduïbles en altres exercicis i les partides que no ho són mai.

Els actius i passius per impostos diferits corresponen als impostos que es preveuen pagadors o recuperables, ocasionats per les diferències entre els imports comptables dels actius i passius en els estats financers i les seves bases fiscals corresponents ("valor fiscal"), així com les bases imposables negatives i els crèdits per deduccions fiscals no aplicades susceptibles de compensació en el futur. Es quantifiquen aplicant a la diferència temporal o al crèdit que correspongui el tipus de gravamen a què s'espera recuperar o liquidar (vegeu la nota 40).

Un actiu per impost diferit, com ara un impost anticipat, un crèdit per deduccions i bonificacions i un crèdit per bases imposables negatives, es reconeix sempre que sigui probable que el grup obtingui en el futur prou guanys fiscals contra els quals el pugui fer efectiu, i no procedeixi del reconeixement inicial (excepte en una combinació de negocis) d'altres actius i passius en una operació que no afecti ni el resultat fiscal ni el resultat comptable.

Així mateix, es reconeixen els actius per impostos diferits ocasionats per diferències temporàries deduïbles procedents d'inversions en dependents, sucursals i associades, o de participacions en negocis conjunts només en la mesura que es tingui la potestat de liquidar la societat participada en el futur.

Els passius per impostos diferits ocasionats per diferències temporàries associades a inversions en entitats dependents i associades es reconeixen comptablement, excepte si el grup és capaç de controlar el moment de reversió de la diferència temporal i, a més a més, és probable que aquesta no es reverteixi en el futur.

Els "actius per impostos" i els "passius per impostos" del balanç consolidat inclouen l'import de tots els actius/passius de naturalesa fiscal, diferenciats entre: corrents (imports a recuperar/pagar en els pròxims 12 mesos com ara la liquidació a la Hisenda Pública de l'impost sobre societats) i diferits (impostos a recuperar/pagar en exercicis futurs).

En cada tancament comptable es revisen els impostos diferits registrats, tant actius com passius, per tal de comprovar que es mantenen vigents i que hi ha prou evidència sobre la probabilitat de generar en el futur guanys fiscals que permetin fer-los efectius, en el cas dels actius, efectuant les correccions oportunes si cal.

Per dur a terme l'anàlisi descrita abans, es tenen en compte les variables següents:

- Projeccions de resultats del grup fiscal espanyol i de la resta d'entitats, basades en els pressupostos financers aprovats pels administradors del banc per a un període de cinc anys, aplicant posteriorment taxes de creixement constants similars a les taxes de creixement mitjà a llarg termini del sector en què operen les diferents societats del grup.
- Estimació de la reversió de les diferències temporàries en funció de la seva naturalesa.
- El termini o límit que estableix la legislació vigent a cada país, per a la reversió dels diferents actius per impostos.

Les despeses o els ingressos registrats directament en el patrimoni net consolidat que no tinguin efecte en el resultat fiscal o a la inversa es comptabilitzen com a diferències temporàries.

En l'Annex 1 s'indiquen les societats del grup acollides al règim de tributació consolidada a Espanya de l'impost sobre societats del grup Banc Sabadell.

1.3.21 Estats de fluxos d'efectiu consolidats

En l'elaboració dels estats de fluxos d'efectiu consolidats s'ha utilitzat el mètode indirecte, de manera que, partint del resultat del grup, es tenen en compte les transaccions no monetàries i tot tipus de partides de pagament diferit i meritacions que han estat o seran la causa de cobraments i pagaments d'exploració, així com dels ingressos i despeses associats a fluxos d'efectiu d'activitats classificades com d'inversió o finançament.

En l'estat de fluxos d'efectiu consolidat s'utilitzen determinats conceptes que tenen les definicions següents:

- Fluxos d'efectiu, que són les entrades i sortides de diners en efectiu i dels seus equivalents, que s'entenen com les inversions a curt termini de gran liquiditat i de baix risc d'alteracions en el seu valor. A aquest efecte, a més dels diners en efectiu, es qualifiquen com a components d'efectiu o equivalents els dipòsits en bancs centrals i els dipòsits a la vista en entitats de crèdit.
- Activitats d'exploració, que són les activitats típiques del grup i altres activitats que no es poden qualificar d'inversió o de finançament.
- Activitats d'inversió, que són les corresponents a l'adquisició, l'alienació o la disposició per altres mitjans d'actius a llarg termini i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents o en les activitats d'exploració.
- Activitats de finançament, que són les activitats que produeixen canvis en la mida i la composició del patrimoni net consolidat i dels passius que no formen part de les activitats d'exploració.

Durant l'exercici no s'han produït situacions sobre les quals hagi calgut aplicar judicis significatius per classificar els fluxos d'efectiu.

No hi ha hagut transaccions significatives que no hagin generat fluxos d'efectiu no reflectits en l'estat de fluxos d'efectiu consolidat.

1.4. Comparabilitat de la informació

La informació continguda en aquests comptes anuals consolidats corresponent a 2016 es presenta únicament i exclusivament, per a la seva comparació, amb la informació relativa a l'exercici acabat el 31 de desembre de 2017 i, per tant, no constitueixen els comptes anuals consolidats del grup de l'exercici de 2016.

Nota 2 – Grup Banc Sabadell

En l'Annex 1 s'indiquen les societats que, el 31 de desembre de 2017 i de 2016, constitueixen el grup, amb indicació del domicili, l'activitat, el percentatge de participació, les magnituds principals i el mètode de consolidació (mètode d'integració global o mètode de la participació).

En l'Annex 2 es presenta un desglossament de les entitats estructurades consolidades (fons de titulització).

A continuació, es descriuen les combinacions de negocis, adquisicions i vendes o liquidacions més representatives d'inversions en el capital d'altres entitats (dependents i/o inversions en associades) que el grup ha realitzat en l'exercici de 2017 i de 2016. A més a més, en l'Annex 1 s'inclou el desglossament de les altes i baixes del perímetre en cada un dels exercicis.

Variacions del perímetre en l'exercici de 2017

Entrades en el perímetre de consolidació:

No s'ha produït cap operació rellevant d'entrada en el perímetre (vegeu el desglossament de totes les altes en l'Annex 1).

Sortides del perímetre de consolidació:

- El 22 de juny de 2016, el grup va arribar a un acord per alienar el 100% de les accions de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, entitat d'assegurances de vida-risc i estalvi-previsió que gestiona una cartera sense noves contractacions des l'exercici de 2014, a un consorci liderat per Ember. El tancament d'aquesta operació estava condicionat a l'obtenció de l'autorització reguladora corresponent. Conseqüentment, el grup no va registrar cap resultat per aquella transacció en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici de 2016, si bé es van reclassificar els actius i passius d'aquesta entitat dependent en els epígrafs "Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda" i "Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda" del balanç consolidat el 31 de desembre de 2016, d'acord amb la normativa en vigor (vegeu la nota 13).

Al juny de 2017, un cop obtingudes les autoritzacions reguladores requerides al contracte signat al juny de 2016, el grup va comptabilitzar la venda de les accions representatives del 100% del capital de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, entitat d'assegurances de vida-risc i estalvi-previsió, i va reconèixer una plusvàlua neta de despeses de 16.634 milers d'euros.

- El 28 de febrer de 2017, Banc Sabadell va aconseguir un acord de venda de les accions representatives del 100% del capital social de la seva filial Sabadell United Bank, N.A. (SUB) a l'entitat nord-americana Iberiabank Corporation (a partir d'ara, IBKC).

Al juliol de 2017, després de rebre les autoritzacions pertinents, Banc Sabadell va completar la venda de la seva filial i va percebre d'IBKC, en concepte de preu de compra, 795.980 milers de dòlars americans en efectiu i 2.610.304 accions d'IBKC, representatives del 4,87% del capital social d'aquesta, amb un valor, al tancament del mercat del 28 de juliol de 2017, de 208.955 milers de dòlars americans. La plusvàlua generada per aquesta operació ha estat de 369.817 milers d'euros, neta de despeses associades a aquesta. A l'octubre de 2017, s'han venut les accions d'IBKC, sense impacte rellevant en el compte de resultats.

A fi de facilitar la comparabilitat de la informació, s'inclou a continuació una taula resum de les principals magnituds de SUB el 31 de desembre de 2016:

En milers d'euros

	2016
Actiu	
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	243.150
Préstecs i bestretes	4.065.272
Entitats de crèdit	76.355
Clientela	3.988.917
Valors representatius de deute	930.846
Instruments de patrimoni	74.029
Actiu tangible d'ús propi	17.967
Resta dels altres actius	149.978
Total actiu	5.481.242
Passiu	
Passius financers a cost amortitzat	4.644.081
Passius per impostos	(1.279)
Resta	261.703
Total passiu	4.904.505

- A l'octubre de 2017, la filial Hotel Investment Partners, S.L., ha venut les accions representatives del 100% del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U., la seva plataforma de gestió hotelera, a Halley Bidco S.L.U., entitat controlada per fons assessorats per filials de The Blackstone Group L.P., per un preu de 630.733 milers d'euros.

Un cop obtinguda l'autorització de la CNMV i efectuat el tancament de la transacció, s'ha reconegut la plusvàlua generada per aquesta operació, que ha estat de 50.655 milers d'euros, neta de les despeses associades a aquesta.

Variacions del perímetre en l'exercici de 2016

Entrades en el perímetre de consolidació:

No s'ha produït cap operació rellevant d'entrada en el perímetre (vegeu l'Annex 1).

Sortides del perímetre de consolidació:

Banc Sabadell va transmetre el 13 d'abril de 2016 a Dexia Crèdit Local, S.A. (Dexia) la totalitat de la seva participació (20,994% del capital social) a Dexia Sabadell, S.A. per un preu de 52.390 milers d'euros, que representava per a Banc Sabadell una plusvàlua bruta d'un import igual, en els termes ratificats en laude arbitral.

La transmissió va tenir el seu origen en l'exercici per part de Banc Sabadell del dret d'opció de venda efectuat el 6 de juliol de 2012 davant Dexia, titular de la resta del capital social d'aquesta entitat.

La transmissió de les accions per part de Banc Sabadell i l'adquisició per part de Dexia es va produir després de la remissió de les oportunes comunicacions prèvies a les autoritats reguladores corresponents.

Altres informacions rellevants

Projecte migració de TSB

Un dels projectes clau de l'exercici ha estat el desenvolupament de la plataforma tecnològica que donarà suport a tota l'operativa de TSB. Durant l'exercici de 2017 s'ha finalitzat la construcció d'aquesta plataforma, Proteo4UK, i la instal·lació de totes les infraestructures necessàries perquè pugui ser operativa. Està previst que cap al primer trimestre de l'exercici de 2018 el banc estigui preparat per poder realitzar la migració de dades. A efectes comptables, la nova plataforma es registra com a actiu intangible. D'altra banda, les despeses vinculades amb la migració de dades (382 milions d'euros el 31 de desembre de 2017) han estat registrades com a "altres actius" en el balanç de situació adjunt, i el 2018, un cop finalitzi la migració, s'imputaran en el compte de pèrdues i guanys. De manera simètrica, també es registrarà la contribució econòmica de 450 milions de lliures esterlines que aportarà LBG, i que a efectes comptables es tractarà de manera anàloga a les subvencions a l'explotació, és a dir, neutralitzarà les despeses associades a la migració. Aquesta contribució econòmica d'LBG (a aquesta contribució LBG deduirà els costos en què s'ha incorregut en la migració), per compensar les despeses derivades de la migració tecnològica de TSB, va ser acordada en el marc de l'oferta pública de venda realitzada al juny de 2014, en què LBG va vendre el 50% del capital de TSB.

Esquema de Protecció d'Actius

Com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM, realitzada l'1 de juny de 2012, va entrar en vigor l'Esquema de Protecció d'Actius (a partir d'ara, EPA) establert al protocol de mesures de suport financer per a la reestructuració de Banco CAM, amb efectes retroactius des del 31 de juliol de 2011. Sota aquest esquema, per a una cartera d'actius predeterminada el valor brut de la qual pujava a 24.644 milions d'euros el 31 de juliol de 2011, el Fons de Garantia de Dipòsits (a partir d'ara, FGD) assumeix el 80% de les pèrdues derivades d'aquesta cartera durant un termini de deu anys, una vegada absorbides les provisions constituïdes sobre aquests actius, que en la data esmentada pujaven a 3.882 milions d'euros.

A continuació, es presenta el desglossament de la cartera d'actius protegits per l'EPA en la seva data d'entrada en vigor (31 de juliol de 2011):

En milions d'euros

	En balanç individual		En balanç grup	
	Saldo	Provisió	Saldo	Provisió
Préstecs i bestretes	21.711	2.912	19.117	2.263
<i>Del qual risc disposat</i>	<i>21.091</i>	-	<i>18.460</i>	-
<i>Del qual avals i passius contingents</i>	<i>620</i>	-	<i>657</i>	-
Actius immobiliaris	2.380	558	4.663	1.096
Inversions en negocis conjunts i associats	193	52	504	163
Actius fallits	360	360	360	360
Total	24.644	3.882	24.644	3.882

El moviment del saldo disposat de la cartera de crèdit a la clientela protegida per l'EPA des de la data d'entrada en vigor fins al 31 de desembre de 2017 ha estat el següent:

En milions d'euros	
Saldo el 31 de juliol de 2011	18.460
Adquisició d'actius immobiliaris	(7.366)
Cobraments rebuts i subrogacions	(4.609)
Increment d'actius fallits	(1.183)
Disposicions de crèdits	75
Saldo el 31 de desembre de 2017	5.377

El moviment del saldo de la cartera d'actius immobiliaris protegida per l'EPA des de la data d'entrada en vigor fins al 31 de desembre de 2017 ha estat el següent:

En milions d'euros	
Saldo el 31 de juliol de 2011	4.663
Adquisició d'actius immobiliaris	5.465
Vendes d'actius immobiliaris	(5.844)
Saldo el 31 de desembre de 2017	4.284

Amb caràcter general, l'objectiu dels estats financers és subministrar informació que raonablement presenti la situació financera, els resultats de les seves operacions, els canvis en el patrimoni net i els fluxos d'efectiu d'una entitat, per tal que sigui útil per a una àmplia varietat d'usuaris per a la presa de les seves decisions econòmiques. Al seu torn, tal com preveu la NIC 1 - Presentació d'estats financers, els estats financers han de mostrar els resultats de la gestió realitzada pels administradors amb els recursos que els han estat confiats. Entre d'altres aspectes, una presentació raonable requereix que l'entitat ofereixi la informació d'una manera rellevant, fiable, comparable i comprensible.

Tenint en compte això i la rellevància dels impactes econòmics derivats de l'atorgament de l'EPA en els estats financers del grup, en particular pel que fa referència a: (i) el volum d'actius dubtosos, (ii) la ràtio de morositat i (iii) el nivell de cobertura de les provisions constituïdes, s'han considerat certes particularitats amb l'objectiu de no distorsionar els tres indicadors esmentats abans i, per tant, aconseguir que la presentació en els estats financers de les garanties concedides pel protocol EPA sigui el més fiable i comparable possible.

En relació amb el crèdit a la clientela qualificat de dubtós, així com els actius immobiliaris que resulten de l'incompliment de pagament dels respectius prestataris coberts pel protocol, el banc considera com a saldo dubtós la part corresponent al 20% de l'exposició retinguda en no haver estat transferit el risc de crèdit a l'FGD, i el 80% del risc, mentre el crèdit o préstec figura en el balanç, es presenta com a risc normal perquè hi ha transferència del risc de crèdit. És a dir, per a cada actiu cobert, el grup considera quina part dels seus fluxos s'obtidran dels prestataris o tercers i quina part de l'FGD com a conseqüència de la garantia proporcionada tenint en compte, si escau, el valor de les garanties hipotecàries del crèdit.

Per tal d'evitar que la inversió creditícia bruta es trobi sobrevalorada o duplicada, atès que es registren en el mateix epígraf tant el saldo a cobrar amb l'FGD com l'exposició coberta per l'EPA del 80%, les provisions constituïdes per a aquest 80% es presenten compensant la inversió creditícia bruta. Aquest tractament en la presentació no té cap impacte en la inversió creditícia neta.

A continuació, es presenta el desglossament de la cartera d'actius protegits per l'EPA el 31 de desembre de 2017, les ràtios de morositat i cobertura i el desglossament del finançament a la construcció i promoció immobiliària prèvia a la transferència de risc de crèdit a l'FGD:

En milions d'euros

	En balanç grup		Del qual dubtosos	
	Saldo	Provisió	Saldo	Provisió
Préstecs i bestretes	5.385	1.706	3.120	1.698
<i>Del qual risc disposat</i>	5.377	1.705	3.119	1.698
<i>Del qual avals i passius contingents</i>	8	1r	1r	-
Actius immobiliaris (*)	4.284	2.632	-	-
Inversions en negocis conjunts i associats	48	38	-	-
Actius fallits	1.543	1.543	-	-
Total	11.260	5.919	3.120	1.698

(*) Exposició immobiliària per a la qual s'ha transferit el risc de crèdit aplicant l'Esquema de Protecció d'Actius (vegeu el desglossament de l'exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària en l'Annex 6).

En percentatge

	2017
Taxa de morositat	57,94
Ràtio de cobertura de dubtosos	54,68

En milions d'euros

	En balanç grup		Del qual dubtosos	
	Saldo	Provisió	Saldo	Provisió
Risc disposat préstecs i bestretes	5.377	1.705	3.119	1.698
<i>Del qual finançament a la construcció i promoció immobiliària (negocis Espanya)</i>	2.319	1.211	1.989	1.210
<i>Del qual s'ha transferit el risc de crèdit</i>	1.855	969	1.591	968
<i>Del qual no s'ha transferit el risc de crèdit</i>	464	242	398	242
Total	5.377	1.705	3.119	1.698

A continuació, es presenta la conciliació de la inversió creditícia bruta i la inversió creditícia neta anterior i posterior a la transferència de risc de crèdit a l'FGD:

En milions d'euros

	2017		
	Posttransferència de risc de crèdit	Transferència de risc de crèdit	Pretransferència de risc de crèdit
Inversió creditícia bruta sense adquisició temporal d'actius	145.323	1.353	146.676
<i>Del qual actius dubtosos</i>	7.867	2.488	10.355
<i>Del qual resta inversió</i>	137.456	(1.135)	136.321
Inversió creditícia neta sense adquisició temporal d'actius	141.597	-	141.597
<i>Del qual actius dubtosos</i>	7.867	2.488	10.355
<i>Del qual resta inversió</i>	137.456	(1.135)	136.321
<i>Del qual correccions de valor</i>	(3.726)	(1.353)	(5.079)
Ràtio de mora	5,14	1,55	6,70
Ràtio de cobertura de dubtosos	48,27	1,46	49,73

Per a totes les pèrdues registrades comptablement, derivades de provisions d'insolvències, quitaments, provisions de deteriorament d'actius immobiliaris o resultats per l'alienació d'aquests actius, el banc registra un compte a cobrar classificat en l'epígraf "Préstecs i partides a cobrar" amb abonament al compte de resultats, a fi de reflectir el dret de cobrament davant l'FGD per la garantia concedida per aquest, i neutralitzar l'impacte que tenen en el compte de resultats les pèrdues registrades relacionades amb els actius coberts per l'EPA. L'import acumulat registrat el 31 de desembre de 2017 puja a prop de 5.100 milions d'euros.

Nota 3 – Proposta de distribució de beneficis i benefici per acció

A continuació, s'inclou la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici de 2017 de Banco de Sabadell, S.A. que el Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes per a la seva aprovació, juntament amb la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici de 2016 de Banco de Sabadell, S.A. aprovada per la Junta General d'Accionistes el 31 de març de 2017:

En milers d'euros	2017	2016
A dividendes	392.977	279.766
A reserva legal	270	4.423
A reserves per a inversions a les Canàries	239	314
A reserves voluntàries	125.684	95.336
Resultat de l'exercici de Banco de Sabadell, S.A.	519.170	379.839

Les propostes d'aplicació del resultat de les entitats dependents seran aprovades per les seves respectives juntes d'accionistes.

El Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes que acordi la distribució d'un dividend brut per acció de l'exercici de 2017 de 0,07 euros per acció.

El Consell d'Administració va acordar el 26 d'octubre de 2017 la distribució d'un dividend a compte del resultat de 2017 per un import total de 111.628 milers d'euros (0,02 euros bruts per acció), a pagar el 29 de desembre de 2017.

D'acord amb el que indica l'article 277 de la Llei de societats de capital, a continuació es mostra l'estat comptable provisional formulat preceptivament per posar de manifest l'existència de liquiditat i benefici del banc suficient en el moment de l'aprovació d'aquest dividend a compte:

En milers d'euros	30/11/2017
Disponible per a repartiment de dividend segons estat provisional al:	
Benefici de Banc Sabadell en la data indicada després de la provisió per a impostos	434.378
Estimació dotació reserva legal	270
Estimació reserva de les Canàries	239
Quantitat màxima possible de distribució	433.869
Dividend a compte proposat i distribuït	111.628
Saldo líquid a Banco de Sabadell, S.A. disponible (*)	15.442.896

(*) Inclou el saldo de l'epígraf "Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits vista".

La Junta General d'Accionistes celebrada el 30 de març de 2017 va acordar una retribució a l'accionista complementària al dividend corresponent a l'exercici de 2016 per un import de 0,03 euros per acció (168.485 milers d'euros), que es va pagar el 7 d'abril de 2017. Prèviament, al desembre de 2016, es va retribuir l'accionista amb un dividend de 0,02 euros per acció, a compte dels resultats de l'exercici de 2016, que es va pagar el 30 de desembre de 2016.

Benefici per acció

El benefici bàsic per acció es calcula dividint el resultat net atribuït al grup (ajustat per la remuneració d'altres instruments de patrimoni) entre el nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació durant l'exercici, excloent-ne, si escau, les accions pròpies adquirides pel grup. El benefici diluït per acció es calcula ajustant, al resultat net atribuït al grup i al nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació, els efectes de la conversió estimada de totes les accions ordinàries potencials.

El càlcul del benefici per acció del grup és el següent:

	2017	2016
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant (en milers d'euros)	801.466	710.432
Ajust: Remuneració d'altres instruments de patrimoni (en milers d'euros)	(23.517)	-
Guany o (-) pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes (en milers d'euros)	-	-
Nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació (*)	5.570.031.161	5.451.978.110
Conversió assumida de deute convertible i altres instruments de patrimoni	-	7.520.252
Nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació ajustat	5.570.031.161	5.459.498.362
Benefici per acció (en euros)	0,14	0,13
Benefici bàsic per acció considerant l'efecte de les obligacions necessàriament convertibles (en euros)	0,14	0,13
Benefici diluït per acció (en euros)	0,14	0,13

(*) Nombre mitjà d'accions en circulació, exclouent-ne el nombre mitjà d'accions pròpies mantingudes en autocartera al llarg del període.

El 31 de desembre de 2017 i de 2016, no hi havia altres instruments financers ni compromisos amb empleats basats en accions que tinguin un efecte significatiu sobre el càlcul del benefici diluït per acció dels exercicis presentats. Per aquesta raó el benefici bàsic i el diluït coincideixen.

Nota 4 – Gestió de riscos financers

4.1 Introducció

Al llarg de 2017 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell s'ha adaptat a la nova estructura del grup arran de la seva internacionalització amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu del RAS del grup a totes les àrees geogràfiques.

D'aquesta manera, s'estableix un primer nivell que forma el RAS del grup, que fixa objectius i límits en l'àmbit global, i es defineix un segon nivell que desplega els objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitius que les complementen.

La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió sota un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

El marc de principis, polítiques, procediments i metodologies queda reflectit en el document de "Polítiques de gestió de riscos del grup Banc Sabadell", que es revisa periòdicament i que és aprovat pel Consell d'Administració.

Per a cada risc rellevant del grup es detallen els intervinents principals, les seves funcions, les polítiques, els mètodes i els procediments, així com els mecanismes de seguiment i control. Així mateix, queda explicitat el detall de l'Organització de la Funció de Riscos, en què s'indiquen els rols i la responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control, adequats a les activitats de les unitats de negoci, incloent-hi les funcions de concessió de préstecs i crèdits.

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup.

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, el fiscal i el de compliment normatiu.

En la gestió del risc, el grup considera l'entorn macroeconòmic i regulador. Els aspectes més destacats de l'exercici de 2017 es presenten a continuació:

- El 2017, els temes centrals han estat en l'entorn polític i geopolític i els passos fets pels principals bancs centrals cap a la normalització monetària.
- Els mercats financers globals han tingut un comportament positiu en un context de creixent complaença i només s'han vist arrossegats de manera puntual i limitada per certs episodis de tipus polític i geopolític.
- En l'aspecte polític, l'any es va iniciar amb el canvi de govern als Estats Units, i posteriorment el focus es va situar a Europa, amb l'inici de les negociacions del Brexit i les eleccions a França, el Regne Unit i Alemanya. A la segona meitat de l'any va augmentar la tensió entre els Estats Units i Corea del Nord.
- El creixement econòmic global ha passat a estar més sincronitzat al llarg de l'any, i en les principals economies desenvolupades també ha passat a ser més robust.
- Les economies emergents han deixat enrere la pitjor fase de l'ajust econòmic dels últims anys.
- Al Regne Unit el creixement econòmic ha estat modest i s'ha vist arrossegat per la incertesa relacionada amb les negociacions del Brexit.
- A Espanya l'economia ha mantingut un important dinamisme i ha tornat a destacar en positiu dins de la zona euro, alhora que la taxa d'atur s'ha reduït fins a mínims des de 2008.
- A Mèxic el creixement econòmic ha resistit de manera favorable la incertesa generada per l'arribada de Trump, gràcies en part al bon to del sector exterior.
- La inflació s'ha situat per sobre dels registres de 2016, tot i que encara es troba per sota dels objectius de política monetària en les principals economies desenvolupades, amb l'excepció del Regne Unit.
- El preu del petroli va assolir màxims des de mitjans de 2015, encoratjat per l'extensió de les retallades de producció per part de l'OPEP i altres països productors fins a finals de 2018.
- El BCE va modificar el seu programa de compra d'actius, ja que en va perllongar la durada fins al setembre de 2018 com a mínim, però va reduir el ritme de compres de 60 a 30 mM d'euros mensuals a partir de gener de 2018.
- El Banc d'Anglaterra va augmentar el tipus rector al novembre fins al 0,50% i va desfer així la baixada implementada després del referèndum del Brexit.
- La Fed va pujar el tipus d'interès de referència en tres ocasions, fins a l'1,25-1,50%, i va començar a reduir el seu balanç a l'octubre. A més, es va saber que Powell, actual membre del Board de la Fed, serà el nou governador a partir de febrer de 2018.
- Les rendibilitats del deute públic a llarg termini de les principals economies desenvolupades s'han mantingut en nivells reduïts i sense una tendència definida. Al llarg de l'any, els esdeveniments polítics, les actuacions dels bancs centrals i la inflació han estat els principals condicionants de l'evolució de l'actiu.
- Les primes de risc en els països de la perifèria europea han continuat tenint el suport de la política acomodaticia del BCE. A Portugal i Grècia la prima de risc va caure de manera significativa, encoratjada per les millores de ràting, el favorable context econòmic i, en el cas de Grècia, per les notícies positives sobre el seu programa de rescat.
- El dòlar s'ha depreciat respecte de l'euro arrossegat pel soroll polític als Estats Units i la consolidació de la recuperació econòmica a la zona euro.
- La lliura esterlina ha estat llastrada pels diferents esdeveniments polítics relacionats amb el Brexit i la política domèstica, tot i els intents de la política monetària per contenir el moviment.
- El peso mexicà va desfer la forta depreciació que va tenir lloc amb l'arribada de Trump, en la mesura que el president nord-americà no va implementar la seva amenaça de ruptura del NAFTA.
- El sistema bancari europeu ha enfortit la seva solvència, ha millorat la qualitat dels actius i ha augmentat lleugerament la rendibilitat. No obstant això, aquests avenços han estat desiguals entre jurisdiccions i institucions, de manera que la reducció del nivell total de préstecs morosos i la millora de la rendibilitat a llarg termini continuen sent desafiaments clau per al sector en el seu conjunt.

- Pel que fa a la construcció europea, la CE ha establert un camí ambiciós per garantir la compleció de la Unió Bancària abans de 2019, amb una nova proposta per a la instauració del tercer pilar (SEGD) més gradual i amb menys mutualització de pèrdues en comparació amb la seva proposta de 2015. D'altra banda, la revisió del pla d'acció de la UMC se centra en una supervisió més eficaç per part de l'ESMA que garanteixi un entorn regulador més proporcionat per a les pimes, que simplifiqui les inversions transfrontereres i que desenvolupi ecosistemes de mercats de capitals a tota la UE. A més, es pretén fomentar el paper transformador de la tecnologia financera i les inversions sostenibles.
- Deu anys després de l'inici de la crisi financera s'ha arribat a un acord per finalitzar el marc regulador financer postcrisi. La càrrega reguladora ha continuat sent exigent en preparació a noves normes que entraran en vigor el 2018.

4.2 Fites principals de l'exercici

Millora del perfil de risc del grup en l'exercici

El perfil de risc del grup durant l'exercici de 2017 millora fonamentalment per tres motius:

(i) Diversificació internacional

- L'exposició del risc de crèdit internacional (44.259 milions d'euros) suposa un 30% de l'exposició total del grup, i s'ha multiplicat per sis des de 2014.
- La major diversificació internacional és deguda principalment a l'adquisició de TSB, amb una exposició de 35.581 milions d'euros (90% en hipoteques *retail*).
- Així mateix, el creixement internacional sense tenir en compte l'efecte de l'adquisició de TSB és d'un 29% des de 2014.

(ii) Risc de concentració

- Reducció de l'exposició en *real estate* (el seu pes és un terç respecte al de 2014) i augment de l'exposició en el segment detallista després de l'adquisició de TSB el 2015.
- Des del punt de vista sectorial, la cartera està ben diversificada amb tendència a l'alça en els sectors de més qualitat creditícia. Així mateix, en termes de concentració individual, també s'han reduït les mètriques de risc de concentració de les grans exposicions.
- Geogràficament, la cartera està posicionada en les regions més dinàmiques, tant en l'àmbit nacional com internacional.

(iii) Qualitat dels actius

- En els últims anys s'ha produït una forta reducció en el volum d'actius problemàtics. En aquest sentit, des de 2013 s'ha reduït l'exposició dubtosa en 10.173 milions d'euros.
- Durant el 2017 s'han reduït els actius problemàtics, pel que fa al grup, en 3.463 milions d'euros.
- Tot això ha portat a una reducció de la taxa de morositat des del 6,14% al 5,14%.

La millora en els fonamentals del grup, principalment en termes de risc, es veu reflectida en el manteniment i la millora de les qualificacions de les agències de ràting del deute sènior del banc durant l'exercici, de manera que el banc recupera així la consideració d'*investment grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute (vegeu Informe de gestió - Una altra informació rellevant).

Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc

Durant el 2017, s'ha continuat amb l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament i desplegament dels marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia, de manera que és una potent eina que permet el desplegament del Marc Estratègic de Riscos i encamina el creixement de la inversió perseguint optimitzar el binomi rendibilitat/risc a llarg termini.

En cada un d'aquests marcs es defineix l'apetència que el grup té en aquest sector o cartera i els requisits per assolir-los establint:

- *Asset allocation*, fixant els objectius de creixement en cada eix bàsic (qualitat, tipologia, etc.).
- Principis generals que han de guiar l'activitat en cada cartera, sector o geografia.
- Polítiques bàsiques per a l'admissió i el seguiment del crèdit.
- Mètriques de seguiment i control del risc (tant de l'estoc com de la nova producció).

Finalment, la unió de marc de gestió i control conjuntament amb la planificació i gestió contínua permeten anticipar actuacions de la cartera (*portfolio management*) amb l'objectiu d'encaminar el creixement d'una manera rendible a llarg termini.

Millora de l'entorn de seguiment

Durant el 2017 s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

L'entorn de seguiment té com a principal *input* els models d'alertes primerenques adaptats a diferents segments. Així s'aconsegueix:

- Millora de l'eficiència en enfocar el seguiment en els clients amb símptomes de deteriorament.
- Anticipació en la gestió davant de qualsevol símptoma d'empitjorament, i és potestat de l'Equip Bàsic de Gestió la renovació del ràting dels clients que hagin patit un deteriorament.
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.
- Retroalimentació amb la informació que l'Equip Bàsic de Gestió proporciona com a resultat de la gestió.

Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics

Durant el 2017, donant compliment als requisits dictats pel Banc Central Europeu en el document *Guidance to banks on non-performing loans*, el Consell d'Administració ha aprovat un nou Pla estratègic per a la gestió d'actius problemàtics, així com el corresponent Pla operatiu per a la gestió d'actius problemàtics. Els punts del Pla Estratègic més destacats són els següents:

- uns principis de gestió per a aquests actius,
- una estructura de govern i de gestió que faciliti aquests objectius, i
- uns objectius quantitatius amb diferents horitzons temporals de reducció tant d'actius dubtosos com d'actius adjudicats.

Amb l'objectiu d'aconseguir aquests resultats, el banc ha fixat dues prioritats estratègiques pel que fa a la gestió d'actius problemàtics:

- Reducció contínua dels actius problemàtics fins a la normalització dels saldos.
- Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la seva Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries, una de les primeres *workout units* a Espanya.

Aquestes dues prioritats estratègiques es tradueixen en cinc principis de gestió dels actius problemàtics, que són:

- L'anticipació de la gestió de la mora i la gestió preventiva de les entrades.
- La gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial).
- Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos.
- Capacitat financera.
- Clar sistema de *governance* basat en tres línies de defensa.

S'han desenvolupat també les polítiques referents a actius problemàtics d'acord amb els requeriments definits en el mateix document del BCE i l'Annex IX de la Circular 4/2016 del Banc d'Espanya. Aquestes polítiques estan alineades amb el Pla estratègic i el Pla operatiu d'actius problemàtics. Així mateix, les polítiques donen cobertura al nou model de gestió del risc implementat durant el mes de juliol de 2017.

4.3 Principis generals de gestió de riscos

4.3.1 Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors de l'entitat, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen:

- Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i control de riscos. Des d'abans de 1994, al banc hi ha una Comissió de Control de Riscos que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i de l'alineament d'aquests amb el perfil definit per l'entitat.
- El grup Banc Sabadell compta amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *Risk Appetite Statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos sota un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.
- Equip Bàsic de Gestió, com a peça clau en l'admissió i seguiment del risc. En funcionament des de fa més de 20 anys, està format pel responsable de compte, d'una banda, i per l'analista de riscos, de l'altra. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això involucra especialment l'equip en la decisió, i, a més a més, aporta riquesa argumental i solidesa als dictàmens.
- Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (*real estate*, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.
- Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (1999 per a particulars i 2000 per a empreses). L'entitat, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.
- La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten usant la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.
- Rigorós seguiment del risc de crèdit suportat en un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i 2011), que permeten una anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació irregular, excedits en descompte comercial, avals o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponibles.
- Avançat model de gestió del risc irregular que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. S'ha implementat un model integral de gestió del risc irregular que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.
- *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica, i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, la volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital). Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.

- El model de gestió de riscos està absolutament integrat a la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa de l'entitat. Això permet una translació immediata de les polítiques a la gestió efectiva diària. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions que ha dut a terme el banc.
- Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió: Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de *stress test* i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.

4.3.2 Marc Estratègic de Riscos (*Risk Appetite Framework*)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement*, definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* (RAS) està compost de mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitius, que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

Elements quantitius

Les mètriques quantitatives del RAS es divideixen en deu grans apartats:

- Capital i solvència: nivell i qualitat del capital.
- Liquiditat: *buffers* de liquiditat i estructura de finançament.
- Rendibilitat: adequació entre rendibilitat i risc.
- Qualitat dels actius: per als diferents riscos rellevants i en escenaris estressats.
- Crèdit i concentració: individual i sectorial.
- Risc de mercat.
- Risc estructural de tipus d'interès i tipus de canvi.
- Risc de contrapart.
- Risc operacional.

Aspectes qualitius

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

- La posició general de l'entitat respecte a la presa de riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que assegurí un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.
- El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.
- El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La funció de riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.
- Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orientaran a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.
- La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configura com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.

- La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.
- Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.
- No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.
- L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, apetència, capacitats i perfil del banc.
- La funció de riscos és independent i amb una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.
- L'objectiu del grup en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.
- La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.
- L'entitat disposarà de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.
- Els sistemes retributius del grup han d'alinejar els interessos dels empleats i l'alta direcció al compliment del Marc Estratègic de Riscos.

4.3.3 Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en totes les unitats, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'Alta Direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de riscos i el director financer) i assegurar que aquest és consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Hi ha quatre Comissions Delegades en funcionament en les quals el Consell d'Administració delega les seves funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, que reporten al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que els corresponen i informen de les decisions adoptades.

Consell d'Administració

Aprovació de RAS i polítiques de gestió de riscos

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions:

- **Primera línia de defensa**, composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen les unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera i de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

Són els responsables de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Mantenir els controls interns efectius i executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
 - Identificar, avaluar, controlar i mitigar els seus riscos, complint amb polítiques i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són consistents amb els seus propòsits i objectius.
 - Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i fer èmfasi en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.
- **Segona línia de defensa**, composta fonamentalment per:
 - La Direcció de Control de Riscos, independent de la primera línia de defensa i responsable de la identificació i valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests.
 - La Direcció de Compliment Normatiu, Responsabilitat Social Corporativa i Govern Corporatiu, que té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixin incompliments normatius i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades.
 - La funció de Validació Interna, responsable de revisar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
 - La Direcció d'IT Control té com a objectiu identificar les situacions de risc associades a l'ús de la tecnologia, en l'àmbit de qualsevol unitat, que puguin derivar en risc operacional o reputacional per al grup, promoure entre les unitats del grup la formació i el suport necessaris perquè aquestes puguin resoldre les situacions de risc associat a les responsabilitats i actuacions del seu àmbit i traslladar a la Direcció de Risc Operacional del grup, de manera independent, els riscos residuals rellevants que no hagin pogut ser coberts pels controls implantats.

En termes generals, la segona línia de defensa assegura que la primera línia de defensa estigui ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconsella per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Proposar el marc de gestió i control de riscos.
 - Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
 - Col·laborar en el desenvolupament de processos i controls de gestió de riscos.
 - Identificar canvis en l'apetència pel risc subjacent de l'organització.
 - Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
 - Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
 - Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.
 - Validar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
 - Impulsar i procurar els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup.
 - Garantir tant la continuïtat operativa del negoci ordinari com la seguretat de la informació que el sustenta.
- Com a **tercera línia de defensa**, la funció d'Auditoria Interna:
 - Desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiu, que es guia per una filosofia d'afegir valor ajudant el grup a complir els seus objectius.
 - Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

4.4 Gestió i seguiment dels principals riscos rellevants

4.4.1 Risc de crèdit

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

4.4.1.1 Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

El Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment està compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral de la situació de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització.

L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea i les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió d'aquests, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el ràting per a acreditats empreses o l'*scoring* per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del ràting permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El seguiment del risc es realitza sobre totes les exposicions amb l'objectiu d'identificar possibles situacions problemàtiques i evitar el deteriorament de la qualitat creditícia. Aquest seguiment, en termes generals, té com a base un sistema d'alertes primerenques tant pel que fa a operació/prestatari com a cartera, i tots dos es nodreixen tant d'informació interna de l'entitat com d'informació externa per obtenir resultats. El seguiment es duu a terme de manera anticipativa i sota una visió prospectiva (*forward looking*), és a dir, amb una visió de futur d'acord amb la previsible evolució de les seves circumstàncies per poder determinar tant accions de potencialitat de negoci (increment d'inversió) com de prevenció del risc (reducció de riscos, millorar garanties, etc.).

El sistema d'alertes primerenques permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspass a especialistes en la gestió de recobriment, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes, així com uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute. Les més rellevants són les següents:

- Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.
- Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realistes i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.
- Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'hauran de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'hauran de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.
- Limitació de períodes dilatats de carència.

El grup porta a terme un seguiment continu del compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

Models interns de risc

El grup Banc Sabadell també disposa d'un sistema de tres línies de defensa per assegurar la qualitat i el control dels models interns i d'un procés de govern dissenyat específicament per a la gestió i el seguiment d'aquests models i el compliment amb la regulació i el supervisor.

El marc de govern dels models interns de risc de crèdit i deteriorament (gestió del risc, capital regulador i provisions) se sustenta en els pilars següents:

- Gestió efectiva dels canvis en els models interns.
- Seguiment recurrent de l'entorn de models interns.
- *Reporting* regular, tant intern com extern.
- Eines de gestió de models interns.

Com a òrgans rellevants dins el marc de govern de models interns de risc de crèdit i deteriorament, cal destacar el Comitè de Models, que se celebra amb una periodicitat mensual i al qual li corresponen funcions d'aprovació interna, segons nivells de materialitat, i seguiment de models interns de risc de crèdit.

El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament, reduir l'entrada en mora dels clients en dificultats, assegurar la gestió intensiva i evitar temps morts entre les diferents fases.

Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 "*Altres informacions de riscos: operacions de refinançament i reestructuració*".

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i en particular la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a mitigació de riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és la finalització d'aquesta, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es faci no s'entrevegi una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o la compra d'actius.

Quan no és possible cap d'aquestes solucions es recorre a la via judicial i posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament, compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió.

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert tres línies estratègiques d'actuació:

1. Nou finançament: negoci promoció immobiliària

A finals de 2014 es restableix una unitat comercial per gestionar exclusivament nou finançament a promotors en identificar la necessitat del mercat i la solvència dels seus nous *players*. Es dota aquesta unitat d'una nova metodologia de seguiment que permet a Banc Sabadell conèixer en detall tots els projectes que s'estudien des de la unitat (des de la superfície i el nombre d'unitats al volum de vendes o pressupost de construcció, passant pel grau de precomercialització).

En paral·lel, es posa en marxa una nova direcció d'Anàlisi Immobiliària, que té la funció d'analitzar tots els projectes immobiliaris que es plantegi finançar des d'un punt de vista purament de negoci immobiliari, de manera que examina tant la localització com la idoneïtat del producte, així com l'oferta i la demanda actuals potencials, contrastant en cada un dels casos les xifres del pla de negoci presentat pel client (en què costos, vendes i terminis són aspectes rellevants). El nou model d'anàlisi va acompanyat d'un model de seguiment de les promocions formalitzades. A través d'informes estandarditzats es monitora l'evolució de cada una de les promocions per controlar les disposicions i el compliment del pla de negoci (vendes, costos i terminis).

El nou model de gestió ha permès la definició d'alertes per fer un seguiment tant des de la Direcció d'Anàlisi i Seguiment com des de la Direcció de Riscos, amb qui es va treballar en la definició. A més de les alertes per a promocions formalitzades, el nou finançament té com a referència el marc promotor, que defineix l'*allocation* òptim del nou negoci en funció de la qualitat del client i de la promoció.

2. Gestió del crèdit immobiliari problemàtic

El risc problemàtic es gestiona segons la política definida. Amb caràcter general, la gestió es porta a terme tenint en compte el client, les garanties i la situació del préstec (que va des del moment que salti una possible alerta en la seva situació normal fins que es materialitzi una dació en pagament / compra en una gestió amistosa o se celebri una subhasta després d'un procés d'execució i hi hagi una interlocutòria d'adjudicació).

Després d'analitzar les tres dimensions esmentades anteriorment, es gestiona la solució òptima per establir o liquidar la posició (per via amistosa o judicial), que pot variar segons l'evolució de cada client/expedient. Per dur a terme la gestió, en cas que l'estabilització del crèdit o la seva liquidació per part del client no siguin viables, es disposa de models de suport en funció de la tipologia del préstec o bé finançat. En el cas de promocions immobiliàries acabades o immobles no residencials acabats, s'ofereix la possibilitat de comercialitzar a través de Solvia a uns preus que puguin fer tracció al mercat. En el cas de solars, es pot oferir la possibilitat d'incrementar el deute per promocionar habitatges si els equips interns de Banc Sabadell identifiquen una demanda d'habitatges contrastada a la plaça i són els responsables del control de la inversió i la comercialització. A la resta d'immobles finançats s'estudia la possibilitat d'establir acords de venda a tercers, es proposen solucions amistoses (compra, dació, que en el cas d'habitatges de particulars poden anar acompanyades de condicions favorables per a la relocalització o lloguer social en funció de la necessitat del client) o es procedeix finalment per la via judicial.

3. Gestió d'immobles adjudicats

Un cop convertit el préstec en immoble, estableix una estratègia de gestió en funció de la tipologia i la localització per identificar el potencial de cada actiu segons la seva demanda potencial. El mecanisme principal de sortida és la venda, per a la qual el banc, a través de Solvia, ha desenvolupat diferents canals en funció de la tipologia de l'immoble i del client. L'èxit d'aquests canals es reflecteix en els elevats volums d'habitatges comercialitzats any rere any, en el gran creixement del volum de venda d'immobles no residencials, solars finalistes i sòls en gestió que s'ha experimentat quan s'ha despertat l'interès del mercat per aquestes tipologies, i en la confiança de tercers per comercialitzar els seus immobles a través de Solvia.

En determinats solars i terres en gestió amb un alt potencial de demanda localitzats en mercats amb elevats nivells de creixement de preu previst, es decideix emprendre la inversió per optimitzar el resultat tenint en compte els marges previstos aplicant hipòtesis de desenvolupament conservadores.

El grup, atesa la rellevància que va tenir en el passat assolir una elevada concentració en aquest risc, disposa d'una mètrica del RAS de primer nivell que estableix un nivell màxim de concentració en termes de mètrica de concentració en promoció en funció del TIER 1 d'Espanya. Aquesta mètrica es monitora mensualment i es reporta al Comitè Tècnic de Riscos, la Comissió de Riscos i el Consell d'Administració.

Finalment, cal destacar que des de la Direcció de Control de Riscos, en col·laboració amb les direccions de Negoci i de Riscos, es fa un seguiment periòdic de l'adequació dels nous finançaments al marc promotor, en què es revisa el compliment de les polítiques i de l'assignació d'actius. Aquest seguiment és elevat al Comitè Tècnic de Riscos per a la seva informació.

Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 "*Risc de crèdit: Concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària*".

4.4.1.2. Models de gestió de riscos

Ràting

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de ràting basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament.

El model de ràting es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de ràting intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra.

En percentatge

Distribució per ràting de la cartera d'empreses BS										
9	8	7	6	5	4	3	2	1r	0	TOTAL
0,38%	7,94%	15,46%	19,80%	31,39%	16,29%	6,31%	2,00%	0,33%	0,09%	100%

Inclou sobirans, empreses i institucions financeres.

Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

Scoring de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

Scoring reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques.

En percentatge

Distribució per ràting de la cartera de particulars										
9	8	7	6	5	4	3	2	1r	0	TOTAL
0,87%	3,61%	17,49%	40,53%	19,93%	11,02%	3,63%	1,55%	0,66%	0,71%	100%

No s'inclouen les operacions provinents de TSB, ni les de particulars de Banco CAM, BMN-Penedès, Banco Gallego i Sabadell Solbank (abans Lloyds Bank).

Eines d'alertes

Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes, o bé individuals o bé models avançats d'alertes primerenques, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (ràting o *scoring*, fitxa client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses.

Aquest sistema d'alertes permet:

- Millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
- Anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.

4.4.1.3. Exposició al risc de crèdit

A continuació, es presenta la distribució, per epígrafs del balanç consolidat, de l'exposició màxima bruta del grup al risc de crèdit el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016, sense deduir les garanties reals ni les millores creditícies obtingudes per assegurar el compliment de les obligacions de pagament, desglossada per carteres i segons la naturalesa dels instruments financers:

En milers d'euros			
Exposició màxima al risc de crèdit	Nota	2017	2016
Actius financers mantinguts per negociar		131.761	1.649.726
Instruments de patrimoni	9	7.432	10.629
Valors representatius de deute	8	124.329	1.639.097
Préstecs i bestretes		-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		39.526	34.827
Instruments de patrimoni	9	39.526	34.827
Valors representatius de deute		-	-
Préstecs i bestretes		-	-
Actius financers disponibles per a la venda		13.380.567	18.895.134
Instruments de patrimoni	9	606.697	766.609
Valors representatius de deute	8	12.773.870	18.128.525
Préstecs i partides a cobrar		153.284.561	155.324.475
Valors representatius de deute	8	575.450	930.585
Préstecs i bestretes	11	152.709.111	154.393.890
Inversions mantingudes fins al venciment	8	11.173.210	4.598.190
Derivats	10, 12	1.814.764	2.369.655
Total risc per actius financers		179.824.389	182.872.007
Garanties concedides	26	8.726.847	8.529.354
Altres compromisos concedits	27	24.079.340	25.208.687
Total compromisos i garanties concedides		32.806.187	33.738.041
Total exposició màxima al risc de crèdit		212.630.576	216.610.048

El grup també manté garanties i compromisos contingents concedits amb acreditats, materialitzats mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats suposen també l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment.

A continuació, es presenta informació sobre el valor de les garanties financeres concedides el 31 de desembre de 2017 i al tancament de l'exercici de 2016:

En milers d'euros		
	2017	2016
Compromisos de préstecs concedits	20.906.053	19.567.289
<i>Del qual import classificat com a dubtós</i>	<i>61.719</i>	<i>48.270</i>
Import registrat en el passiu del balanç	23.677	23.160
Garanties financeres concedides (*)	1.983.143	1.872.647
<i>Del qual import classificat com a dubtós</i>	<i>48.163</i>	<i>42.507</i>
Import registrat en el passiu del balanç (**)	32.500	35.382
Altres compromisos concedits	9.916.991	12.298.105
<i>Del qual import classificat com a dubtós</i>	<i>9.729</i>	<i>61.632</i>
Import registrat en el passiu del balanç	28.772	25.490

(*) Del qual concedides en relació amb la construcció i promoció immobiliària 90 i 89 milions d'euros al desembre de 2017 i 2016.

(**) Del qual import registrat en el passiu del balanç en relació amb la construcció i promoció immobiliària 5 i 2 milions d'euros al desembre de 2017 i 2016.

Al valor de l'exposició al risc de crèdit descrit anteriorment no se li ha deduït l'import de les garanties reals ni altres millores creditícies rebudes per assegurar-ne el compliment, d'ús comú en els tipus d'instruments financers gestionats per l'entitat.

En l'Annex 6 d'aquests comptes anuals consolidats es presenten dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc de crèdit per àrea geogràfica.

4.4.1.4. Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. L'entitat també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'aval, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera.

Les garanties reals es formalitzen davant de notari a través de document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant de tercers. Aquests documents públics, en el cas d'hipoteques d'immobles, s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es dipositen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació del risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia addicional proporcionada per l'EPA, amb efectes retroactius al 31 de juliol de 2011 i per un període de deu anys (vegeu-ne més detalls en la nota 2).

El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-les o pignorar-les, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de les garanties esmentades, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de sis mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor comptable (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius venuts amb pacte de recompra procedents de l'adquisició temporal s'inclou en l'epígraf "*Passius financers mantinguts per negociar*" dins de posicions curtes de valors.

D'altra banda, els actius cedits procedents d'aquesta mateixa operativa puguen a 1.719.118 milers d'euros i estan inclosos segons la seva naturalesa en cessions temporals de les notes 18 i 19.

El valor de les garanties rebudes per assegurar el cobrament, distingint entre garanties reals i altres garanties, el 31 de desembre de 2017 i al tancament de l'exercici de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
Garanties rebudes	2017	2016
Valor de les garanties reals	89.271.478	87.667.577
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>3.983.614</i>	<i>4.500.350</i>
Valor d'altres garanties	12.462.899	8.911.554
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>355.839</i>	<i>485.640</i>
Total valor de les garanties rebudes	101.734.377	96.579.131

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 63% del total de la inversió bruta.

En el cas d'operacions de mercat, el risc de contrapart es gestiona tal com s'explica en l'apartat 4.4.1.7.

4.4.1.5. Qualitat creditícia dels actius financers

Tal com s'ha exposat anteriorment, el grup, en termes generals, qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el NACB. No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament.

El percentatge d'exposició (original) calculat segons models interns pel que fa a solvència per l'entitat és del 52%.

El desglossament del total de l'exposició qualificada segons els diferents nivells interns és el que s'exposa a continuació:

En percentatge		
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació	Risc assignat ràting/ scoring	
	2017	2016
AAA/AA	3	5
A	15	14
BBB	60	55
BB	19	20
B	3	5
Resta	-	1r
Total	100	100

No s'inclouen les operacions provinents de TSB, ni les de particulars de Banco CAM, BMN-Penedès, Banco Gallego i Sabadell Solbank (abans Lloyds Bank).

Vegeu més detalls sobre els models de ràting i *scoring* en l'apartat 4.4.1.2 d'aquests comptes anuals consolidats.

En el transcurs de l'any 2017 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius dubtosos, que s'han reduït en 1.770 milions d'euros durant l'exercici i comporten una disminució en la ràtio de morositat, com es mostra en el quadre següent:

En percentatge		
	2017	2016
Taxa de morositat (*)	5,14	6,14
Ràtio de cobertura de dubtosos (*)	48,27	51,55

(*) La taxa de morositat sense considerar la incorporació de TSB puja a 6,57, i la ràtio de cobertura de dubtosos, a 48,13 (el 2016, 7,72 i 51,53).

La ràtio de morositat detallada per segment de finançament es presenta a continuació:

En percentatge

	Proforma 2017 (*)	2017	Proforma 2016 (*)	2016
Promoció i construcció immobiliària	21,37	21,30	29,05	28,98
Construcció no immobiliària	6,87	6,86	9,68	9,67
Empreses	3,33	3,33	3,82	3,82
Pimes i autònoms	8,09	8,04	8,47	8,42
Particulars amb garantia 1a hipoteca	6,88	3,97	7,25	4,36
Ràtio de morositat grup BS	6,57	5,14	7,72	6,14

(*) Correspon a la ràtio de morositat sense considerar la incorporació de TSB.

Per a més informació del desglossament quantitatiu sobre les cobertures i els actius dubtosos vegeu la nota 11, i per a les dades quantitatives en relació amb les operacions de refinançament i reestructuració vegeu l'Annex 6 d'aquests comptes anuals consolidats.

4.4.1.6. Risc de concentració

El risc de concentració es refereix a exposicions amb potencial de generar pèrdues prou grans per amenaçar la solvència financera de la institució o la viabilitat de la seva activitat ordinària. Aquest risc es divideix en dos subtipus bàsics:

- Risc de concentració individual: imperfecta diversificació del risc idiosincràtic en la cartera a causa de la petita dimensió d'aquesta o d'exposicions molt grans en clients específics.
- Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

- Mètriques quantitatives del *Risk Appetite Statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
- Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.
- Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

4.4.1.6.1 Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2017, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

4.4.1.6.2. Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa, perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania, o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

El marc d'admissió del risc de país i entitats financeres té com a principal component l'estructura de límits per a diferents mètriques, a partir de la qual es realitza el seguiment dels diferents riscos i a través de la qual l'alta direcció i els òrgans delegats estableixen l'apetència pel risc del grup.

L'estructura de límits s'articula a partir de dos nivells: mètriques de primer nivell en el RAS i límits de segon nivell o de gestió.

Així mateix, per a la gestió del risc de país s'utilitzen diferents indicadors i eines: ràtings, *credit default swaps*, indicadors macroeconòmics, etc.

En l'Annex 6 s'inclouen dades quantitatives relatives a la distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial.

4.4.1.6.3. Exposició al risc sobirà i exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària

En l'Annex 6 s'inclouen dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc sobirà i al sector de la construcció i promoció immobiliària.

4.4.1.7. Risc de contrapart

En aquest epígraf s'inclou el risc de crèdit per activitats en mercats financers que es desenvolupa a través de l'operativa específica amb risc de contrapart. El risc de contrapart sorgeix davant l'eventualitat que la contrapart, en una transacció amb derivats o una operació amb compromís de recompra, amb liquidació diferida o de finançament de garanties, pugui incórrer en un incompliment abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta transacció o operació.

L'exposició al risc de contrapart es concentra principalment en clients, entitats financeres i cambres de compensació.

A continuació, es mostren dues taules amb la distribució de l'exposició per ràting i zones geogràfiques del grup.

En	AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	Resta	
	-	-	7,2%	4,1%	9,6%	10,7%	37,9%	10,7%	4,2%	2,5%	2,2%	3,3%	3,4%	1,1%	3,0%	100,0%
En percentatge																2017
Zona euro																65,3%
Resta Europa																26,3%
EUA i Canadà																7,0%
Resta món																1,3%
Total																100,0%

Tal com s'observa en la taula, el risc es concentra en contraparts amb una elevada qualitat creditícia, tenint un 69% del risc amb contraparts amb un ràting en rang A.

Des de 2016, sota la llei European Market Infrastructure Regulation (EMIR) (*Regulation 648/2012*) va entrar en aplicació per al grup l'obligació de liquidar i compensar per cambres de compensació (CCP) certs derivats *over-the-counter* i, per tant, els derivats contractats pel grup susceptibles d'això s'estan canalitzant a través d'aquests agents. Al seu torn, des del grup s'ha fomentat l'estandardització dels derivats OTC de cara a fomentar la utilització de les Cambres de Compensació. L'exposició al risc amb les CCP depèn en gran part de l'import de les garanties dipositades.

Pel que fa a l'operativa en derivats en mercats organitzats (MMOO), es considera sota criteris de gestió que no hi ha exposició, atès que el risc no existeix perquè els MMOO actuen com a contrapart en les operacions i es disposa del mecanisme de liquidació i de garanties per assegurar la transparència i continuïtat de l'activitat. En els MMOO l'exposició és equivalent a les garanties dipositades.

El desglossament de l'operativa de derivats en mercats financers segons si la contrapart és una altra entitat financera, cambra de compensació o mercat organitzat és el següent:

En milions d'euros

	2017	2016
Operacions amb mercats organitzats	3.582	2.195
Operacions OTC	170.015	133.379
<i>Liquidades a través de cambres de compensació</i>	<i>49.017</i>	<i>25.140</i>
Total	173.597	135.574

Actualment, no hi ha operacions que compleixin els criteris que s'estableixen en la NIC 32 per poder compensar en el balanç operacions d'actius i passius financers; les compensacions que s'efectuen en l'operativa de derivats i *repos* tenen efecte només per al càlcul de l'import que s'ha de col·lateralitzar, però no per a la seva presentació en el balanç.

A continuació, es desglossa l'import total reflectit en el balanç per als instruments financers subjectes a un acord marc de compensació i de col·lateral per als exercicis de 2017 i 2016:

En milers d'euros

2017					
Actius financers subjectes a acords de col·lateral					
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia rebuda		Import net
			Efectiu	Valors	
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)-(b)-(c)-(d)
Derivats	1.204.328	1.042.820	132.061	-	29.447
Adquisició temporal d'actius	4.966.485	-	23.127	4.883.010	60.348
Total	6.170.813	1.042.820	155.188	4.883.010	89.795

En milers d'euros

2017					
Passius financers subjectes a acords de col·lateral					
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia lliurada		Import net
			Efectiu	Valors	
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)-(b)-(c)-(d)
Derivats	2.129.342	1.042.820	1.370.579	274	(284.331)
Cessió temporal d'actius	14.123.760	-	314.593	14.583.471	(774.304)
Total	16.253.102	1.042.820	1.685.172	14.583.745	(1.058.635)

En milers d'euros

2016					
Actius financers subjectes a acords de col·lateral					
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia rebuda		Import net
			Efectiu	Valors	
	(a)	(b)	(c)	(d)	(a)-(b)-(c)-(d)
Derivats	1.681.362	1.534.349	136.142	-	10.871
Adquisició temporal d'actius	1.711.930	-	12.690	1.700.588	(1.348)
Total	3.393.292	1.534.349	148.832	1.700.588	9.523

En milers d'euros

	2016				
	Passius financers subjectes a acords de col·lateral				
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia lliurada		Import net
			Efectiu	Valors	
(a)	(b)	(c)	(d)	(a)-(b)-(c)-(d)	
Passius financers					
Derivats	2.712.049	1.534.349	1.723.313	8.002	(553.615)
Cessió temporal d'actius	9.179.782	-	326.152	9.350.064	(496.434)
Total	11.891.831	1.534.349	2.049.465	9.358.066	(1.050.049)

Els imports d'instruments financers derivats que es liquiden a través d'una cambra de compensació representen el 31 de desembre de 2017:

En milers d'euros	2017	2016
Actius financers derivats liquidats a través d'una cambra de compensació	275.169	348.850
Passius financers derivats liquidats a través d'una cambra de compensació	249.248	293.150

La filosofia de la gestió del risc de contrapart és consistent amb l'estratègia del negoci, i busca en tot moment la creació de valor dins d'un equilibri entre rendibilitat i riscos. En aquest sentit, s'han establert uns criteris de control i seguiment del risc de contrapart derivat de l'activitat en els mercats financers, que garanteix al banc desenvolupar la seva activitat de negoci respectant els llindars de riscos aprovats per l'alta direcció.

La metodologia de quantificació de l'exposició per risc de contrapart té en compte l'exposició actual i l'exposició futura. L'exposició actual representa el cost de substituir una operació a valor de mercat en cas que una contrapart caigui en *default* en el moment present. Per al seu càlcul és necessari comptar amb el valor actual de l'operació o *Mark-to-Market* (MtM). L'exposició futura representa el risc potencial que pot assolir una operació en un determinat termini de temps, ateses les característiques de l'operació i les variables del mercat de les quals depèn. En el cas d'operacions sota acord de col·lateral, l'exposició futura representa la possible fluctuació de l'MTM entre el moment del *default* i la substitució d'aquestes operacions en el mercat. Si no està sota acord de col·lateral, representa la possible fluctuació de l'MTM al llarg de la vida de l'operació.

Amb caràcter diari, al tancament del mercat, es recalculen totes les exposicions d'acord amb els fluxos d'entrada i sortida d'operacions, amb les variacions de les variables del mercat i amb els mecanismes de mitigació del risc establerts en el grup. D'aquesta manera les exposicions queden sotmeses a un seguiment diari i a un control sota els límits aprovats per l'alta direcció. Aquesta informació queda integrada en els informes de riscos per tal de reportar-la als departaments i les àrees responsables de la gestió i el seguiment d'aquests.

En relació amb el risc de contrapart, el grup adopta diferents mesures de mitigació. Les mesures principals són:

- Acords de *netting* en derivats (ISDA i CMOF)
- Acords de col·lateral en derivats (CSA i Annex 3 - CMOF) i en *repos* (GMRA, CME)

Els acords de *netting* permeten l'agregació dels MTM positius i negatius de les operacions amb una mateixa contrapart, de manera que en cas de *default* s'estableix una única obligació de pagament o cobrament en relació amb totes les operacions tancades amb aquesta contrapart.

Per defecte, el grup disposa d'acords de *netting* amb totes les contraparts que vulguin operar en derivats.

Els acords de col·lateral, a més d'incorporar l'efecte *netting*, incorporen l'intercanvi periòdic de garanties que mitiguen l'exposició actual amb una contrapart en relació amb les operacions subjectes a aquest contracte.

El grup estableix la necessitat de disposar d'acords de col·lateral per poder operar en derivats o *repos* amb entitats financeres. El contracte de col·lateral estàndard del grup és bilateral (és a dir, ambdues parts estan obligades a dipositar col·lateral) i amb intercanvi diari de garanties sempre en efectiu i en divisa euro.

4.4.1.8 Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2017 i 2016 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials, *covered bonds* o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 20, i l'Annex 3 per a les operacions vinculades al mercat hipotecari espanyol i l'Annex 4 per veure el desglossament de les emissions). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorats (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

El desglossament d'informació sobre els préstecs amb garantia hipotecària concedits a Espanya inclosos en la cartera "*Préstecs i bestretes - Clientela*" que, d'acord amb la Llei del mercat hipotecari, estan vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries es troba en l'Annex 3 sobre "Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari", registre comptable especial de l'entitat emissora Banc Sabadell requerida per la Circular 5/2011 del Banc d'Espanya, en aplicació del Reial decret 716/2009, de 24 d'abril (pel qual es desenvolupen determinats aspectes de la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari).

D'altra banda, el banc ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç.

El saldo dels actius financers titulitzats en aquests programes pel grup, identificant aquells dels quals s'han transferit els riscos i beneficis associats, és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Donats íntegrament de baixa en el balanç:	986.224	1.200.421
Actius hipotecaris titulitzats	322.074	485.119
Altres actius titulitzats	16.712	19.332
Altres actius financers transferits	647.438	695.971
Mantinguts íntegrament en el balanç:	17.813.667	17.873.959
Actius hipotecaris titulitzats	15.773.930	16.911.366
Altres actius titulitzats	2.039.737	962.593
Altres transferències a entitats de crèdit	-	-
Total	18.799.891	19.074.380

S'han mantingut en els estats financers consolidats els actius i passius corresponents als fons de titulització d'actius originats després de l'1 de gener de 2004, per als quals no s'han transferit a tercers els riscos i beneficis implícits en l'operació. Per als actius detallats no es transfereix el risc en haver concedit algun tipus de finançament subordinat o millora creditícia als fons de titulització.

Dins de la rúbrica altres actius financers transferits donats íntegrament de baixa del balanç, es van incloure principalment els actius transferits a la SAREB per part de Banco Gallego, ja que continuen sent administrats per l'entitat. L'import d'aquests actius puja a 655.625 milers d'euros.

Vegeu més detalls dels fons de titulització en l'Annex 2.

4.4.2. Risc de liquiditat

4.4.2.1. Definició

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

En aquest àmbit, el grup Banc Sabadell té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *Risk Appetite Statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

L'estructura de governança de la gestió de liquiditat de Banc Sabadell té com a eixos fonamentals la implicació directa del Consell d'Administració i l'alta direcció, la delimitació clara de les tres línies de defensa i l'estricta segregació de funcions i l'estructuració de responsabilitats en comitès, direccions generals i àrees funcionals.

4.4.2.2 Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat. La política de finançament de l'entitat està enfocada a mantenir una estructura de finançament equilibrada, basada principalment en dipòsits a la clientela, i complementada amb l'accés a mercats majoristes, que permeti mantenir una posició de liquiditat del grup folgada en tot moment.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en Unitats de Gestió de la Liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou les sucursals a l'exterior –OFEX–), Banc Sabadell d'Andorra (BSA) i TSB.

Per complir amb els objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista de les UGL i els objectius estratègics definits:

- Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
- Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
- Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema de supervisió i gestió del risc centralitzat.
- Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
- Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
- Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
- Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
- Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
- Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
- Vigilància del nivell del balanç que està sent utilitzat com a col·lateral en operacions de finançament (*encumbrance*).
- Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- Disponibilitat d'un pla de contingència de liquiditat.

Pel que fa a TSB, tot i que el *ring-fencing* no entra oficialment en vigor fins al 2019, l'entitat constitueix una unitat autònoma dins de la gestió de liquiditat del grup com una UGL independent. La futura evolució econòmica del Regne Unit no hauria de causar problemes de liquiditat, ja que opera de manera independent respecte a la seva matriu.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc de liquiditat

El grup Banc Sabadell defineix dos conjunts de mètriques que permeten mesurar i controlar el risc de liquiditat: 1) mètriques RAS de primer nivell; 2) mètriques de segon nivell. Així mateix, es fa un seguiment i control diari del risc de liquiditat a través del sistema d'alertes primerenques de liquiditat (EWI - *Early Warning Indicators*) i de l'Informe de Tresoreria Estructural.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell és l'encarregat de definir l'apetència pel risc de liquiditat i finançament (RAS) del grup en l'àmbit consolidat i de fixar els indicadors que les unitats de gestió de la liquiditat (UGL) han d'incorporar en els seus RAS locals amb independència que s'hi incorporin altres indicadors addicionals.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitatius que les complementen.

Al marge de les mètriques incloses en el marc de l'apetència pel risc, cada UGL defineix un conjunt de mètriques de segon nivell que contribueixen a l'anàlisi i el seguiment del risc de finançament i liquiditat. Aquestes mètriques se segueixen de manera continuada en cadascun dels comitès d'actius i passius locals.

Finalment, cal esmentar que el grup té dissenyat i implementat un sistema d'alertes primerenques (EWI) pel que fa a les UGL, que inclouen indicadors de mercat i liquiditat adaptats a l'estructura de finançament i model de negoci de cada UGL. El desplegament d'aquestes mètriques pel que fa a les UGL complementa els indicadors RAS i mètriques de segon nivell i permet identificar anticipadament tensions en la posició de liquiditat i estructura de finançament local, de manera que facilita la presa de mesures i accions correctives i minimitza el risc de contagi entre les diferents unitats de gestió.

Banc Sabadell té establert un Pla de Contingència de Liquiditat (PCL) en què s'estableix l'estratègia per garantir que l'entitat disposa de les capacitats de gestió i les mesures suficients per minimitzar els efectes negatius d'una situació de crisi en la seva posició de liquiditat i per retornar a una situació de normalitat. Així mateix, el PCL també té com a objectiu facilitar la continuïtat operativa en la gestió de la liquiditat, especialment en cas que la situació de crisi estigui originada per un funcionament deficient d'una o diverses infraestructures de mercat. El PCL pot ser activat en resposta a diferents situacions de crisi dels mercats o de la mateixa entitat. En general, i seguint els canals d'impacte previstos en els exercicis d'estrès de l'entitat, aquestes situacions es poden categoritzar en crisis sistèmiques, crisis idiosincràtiques o crisis combinades.

El marc de *reporting* i control del risc dels límits de gestió del risc inclou, entre d'altres, els següents:

- Seguiment diari dels indicadors i límits de risc reportant a les diferents unitats de gestió.
- Control i anàlisi sistemàtica del consum de límits, identificant els incompliments i activant els protocols necessaris per a la seva correcció.

4.4.2.3. Termini residual de les operacions

A continuació, es presenta el desglossament per terminis de venciments contractuals dels saldos, sense considerar, en alguns casos, els ajustos de valoració ni les pèrdues per deteriorament de determinades masses del balanç de situació consolidat el 31 de desembre de 2017 i 2016, en un escenari de condicions de normalitat de mercats:

En milers d'euros										
2017										
Terminis fins a revisió o venciment	A la vista	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 12 mesos	Entre 1 i 2 anys	Entre 2 i 3 anys	Entre 3 i 4 anys	Entre 4 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Mercat monetari	98.254	26.722.208	657.491	1.044.861	22.238	-	-	-	-	30.545.032
Inversió creditícia	745.849	5.927.589	5.093.749	12.928.000	10.292.763	9.492.673	9.014.589	8.722.157	67.624.312	129.841.681
Valors representatius de deute	2.000	2.126.329	522.038	957.593	442.519	601.843	1.593.241	459.736	16.735.917	23.441.216
Altres actius	4	2	-	25	1	13	115	308	4.099	4.567
Total actiu	846.087	36.776.108	6.273.278	14.930.499	10.757.521	10.094.529	10.607.945	9.182.201	84.364.328	183.832.496
Mercat monetari	3	10.614.572	3.336.963	2.497.925	21.559	10.307.232	18.678.502	42.554	24.506	43.723.816
<i>Del qual: Repos</i>	-	8.916.680	2.737.601	2.437.884	-	264.091	-	-	-	14.356.256
Recursos de clients	96.403.851	4.011.728	6.068.825	16.129.946	2.460.154	464.116	5.1679	534.378	7.838	126.132.511
Dèbits representats per valors negociables (*)	-	1.712.134	1.664.857	3.317.464	3.116.107	3.647.214	2.869.381	3.065.315	7.244.767	26.627.239
<i>Del qual: Deute senior garant</i>	-	1.074.548	203.007	700.993	1.540.181	2.678.627	2.322.562	1.807.315	5.715.075	16.042.309
<i>Del qual: Deute senior no garant</i>	-	-	5.125	1.531.682	1.575.926	543.987	112.884	98.000	1.014.667	4.882.271
<i>Del qual: Passius subordinats</i>	-	-	-	-	-	424.600	433.935	1.150.000	515.025	2.529.560
Altres passius	-	68.001	108.638	603.812	528.657	331.588	228.519	145.445	485.948	2.501.608
Total passiu	96.403.854	16.407.436	11.179.263	22.549.146	6.126.477	14.750.150	20.028.081	3.777.692	7.763.056	196.965.174
<i>Del qual:</i>										
<i>Passius coberts</i>	-	9.991.228	2.931.408	3.132.369	1.540.181	2.948.353	9.085.180	1.807.315	5.715.075	37.151.109
<i>Passius no coberts</i>	96.403.853	6.416.207	8.247.875	19.416.777	4.586.297	11.801.797	10.942.901	1.970.377	2.047.981	161.834.065
Derivats negociació i cobertura										
Posicions rebut	-	9.295.770	7.137.872	21.000.797	12.899.018	10.661.451	13.577.220	12.749.192	58.599.454	145.620.771
Posicions pagament	-	6.608.953	7.232.680	22.519.319	12.605.849	14.793.592	13.509.551	13.218.907	59.013.772	149.502.623
Net	-	2.686.817	(94.808)	(1.518.522)	(6.834)	(4.132.141)	67.669	(469.715)	(414.318)	(3.881.852)
Riscos contingents										
Garancies financeres	20.848	37.839	95.317	300.100	210.704	98.594	107.150	43.590	1.489.956	2.404.098

(*) Vegeu el detall de venciments d'emissions educades a inversors institucionals de l'apartat 4.4.2.4.

En milers d'euros

Terminis fins a revisió o venciment	2016									Total
	A la vista	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 12 mesos	Entre 1 i 2 anys	Entre 2 i 3 anys	Entre 3 i 4 anys	Entre 4 i 5 anys	Més de 5 anys	
Mercat monetari	170.474	11.063.327	507.680	807.461	10.056	15.433	435.058	-	-	13.009.489
Inversió creditícia	336.373	4.126.377	5.729.403	14.821.219	13.191.790	11.073.040	9.404.320	8.694.346	59.851.403	127.228.271
Valors representatius de deute	-	42.087	4.038	962.006	786.435	871.977	723.343	1.678.589	16.406.306	21.474.781
Altres actius	546.756	-	-	-	-	-	-	-	-	546.756
Total actiu	1.053.603	15.231.791	6.241.121	16.590.686	13.988.281	11.960.450	10.562.721	10.372.935	76.257.709	162.259.297
Mercat monetari	1.534	9.546.899	1.952.059	2.423.471	304.337	2.244.063	10.650.509	66.769	53.170	27.242.811
<i>Del qual: Repos</i>	-	7.034.550	1.754.037	2.373.006	300.052	-	264.091	-	-	11.725.736
Recursos de clients	79.835.871	5.985.791	8.195.210	22.040.866	4.853.125	1.101.274	350.298	373.936	55.571	122.791.942
Dèbits representats per valors negociables (*)	-	2.093.948	2.355.005	4.435.996	3.366.608	1.757.627	3.998.428	3.278.376	5.985.687	27.271.675
<i>Del qual: Deute sènior garantit</i>	-	1.442.997	40.419	1.127.854	1.774.737	1.574.548	2.270.419	2.204.446	5.385.729	15.821.149
<i>Del qual: Deute sènior no garantit</i>	-	299.885	1.059.050	901.253	1.591.871	183.079	564.734	121.184	66.533	4.787.589
<i>Del qual: Passius subordinats</i>	-	-	-	83.730	-	-	424.600	490.061	533.425	1.531.816
Altres passius	-	410.667	243.272	1.397.473	802.843	614.196	403.583	298.528	1.767.318	5.937.880
Total passiu	79.837.405	18.037.305	12.745.546	30.297.806	9.326.913	5.717.160	15.402.818	4.017.609	7.861.746	183.244.308
<i>Del qual:</i>										
<i>Passius coberts</i>	-	8.477.547	1.794.456	3.500.861	2.074.789	3.807.671	3.647.860	2.667.130	5.385.729	31.356.043
<i>Passius no coberts</i>	79.837.405	15.813.575	12.707.876	28.293.988	7.552.175	1.909.489	12.019.049	1.350.479	2.476.018	161.968.054
Derivats negociació i cobertura										
Posicions rebut	-	9.001.830	9.145.760	18.968.059	16.589.433	7.200.243	5.940.177	8.066.168	44.857.154	119.768.824
Posicions pagament	-	11.218.731	16.426.905	21.830.001	16.721.936	7.358.290	9.372.160	6.721.421	45.770.028	135.419.472
Net	-	(2.216.901)	(7.281.145)	(2.861.942)	(132.503)	(158.047)	(3.431.983)	1.344.747	(912.874)	(15.650.648)
Riscos contingents										
Garanties financeres	177	69.575	86.285	355.536	110.901	117.505	53.501	101.541	1.278.547	2.173.568

Tradicionalment, en aquesta anàlisi els trams a molt curt termini presenten necessitats de finançament perquè recullen els venciments continus del passiu a curt termini que en l'activitat típicament bancària presenta una rotació més gran que els actius, però que en renovar-se contínuament acaben, de fet, cobrint aquestes necessitats i fins i tot incorporant un creixement dels saldos vius.

Cal mencionar que es comprova de manera sistemàtica que la capacitat de finançament del grup en els mercats de capitals garanteixi les necessitats a curt, mitjà i llarg termini.

Respecte a la informació inclosa en aquesta taula, cal indicar que es tracta d'una foto del balanç que mostra els venciments contractuals romanents dels saldos de les posicions d'actiu i passiu del balanç, distribuïts en diferents trams temporals.

La informació que es facilita és estàtica i no reflecteix les necessitats de finançament previsibles, perquè no inclou models de comportament de les partides d'actiu i/o passiu.

Així mateix, cal indicar que els fluxos de caixes desglossats en la matriu no han estat objecte de descompte.

A continuació, s'indica el tractament donat a la matriu de venciments contractuals als passius financers amb certes particularitats a l'efecte del seu reflex:

- Per a qualsevol operació que inclogui fluxos d'amortització anticipada (regular o irregular), es mostren cada un d'aquests fluxos de capital en la banda temporal en què està previst que es produeixi el pagament/cobriment (segons el calendari d'amortització contractual).

En el cas dels passius a la vista s'inclouen en el tram de "a la vista" sense tenir-ne en compte la tipologia (estables vs. no estables).

- Hi ha compromisos de tipus contingent que també poden modificar les necessitats de liquiditat, i es tracta fonamentalment de facilitats de crèdit amb límits concedits que no han estat disposats en la data de balanç pels acreditats. El Consell d'Administració també estableix límits en aquest sentit per al seu control.

En la nota 27 es desglossen els saldos per compromisos contingents. Ateses les característiques d'aquests contractes, els compromisos contingents són exigibles en general des del moment de la seva formalització contractual. Per això haurien de figurar en "a la vista" en la matriu de venciments contractuals.

- S'han inclòs en la matriu els saldos per contractes de garanties financeres, i s'ha assignat l'import màxim de la garantia al primer exercici en què la garantia pugui ser executada.
- El finançament en el mercat de capitals a través d'instruments que incloguin clàusules que puguin provocar el reemborsament accelerat (*puttables* o instruments amb clàusules lligades a la rebaixa en la qualificació creditícia) és reduït en relació amb els passius financers del grup. Per això l'impacte estimat en la matriu no seria significatiu.
- El grup no presenta el 31 de desembre de 2017 instruments addicionals als regulats per contractes marc associats a la contractació de productes derivats i les operacions d'adquisició/cessió temporal d'actius financers.
- El grup no té instruments que permetin a l'entitat decidir si liquida els seus passius financers mitjançant el lliurament d'efectiu (o un altre actiu financer) o mitjançant el lliurament de les seves pròpies accions el 31 de desembre de 2017.
- El grup no té instruments que estiguin subjectes a acords bàsics de compensació el 31 de desembre de 2017.

4.4.2.4 Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat el 2017

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2017, els recursos de clients en el balanç presenten els saldos següents:

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2016	Variació (%) interanual
Recursos de clients en el balanç	132.096	133.457	(1,0)	97.686	99.123	(1,4)
Comptes a la vista	98.020	92.011	6,5	68.039	62.624	8,6
Dipòsits a termini de la clientela (*)	32.425	40.154	(19,2)	27.996	35.207	(20,5)

(*) Inclou els dipòsits disponibles amb preavis i els passius financers híbrids.

L'evolució decreixent dels tipus d'interès en els mercats financers ha provocat un canvi en la composició dels recursos dels clients en el balanç de dipòsits a termini a comptes a la vista i recursos fora del balanç.

Els recursos de clients en el balanç per venciments:

En milions d'euros						
	2017	3 mesos	6 mesos	12 mesos	> 12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	132.096	8,4%	4,8%	7,2%	5,4%	74,2%
Dipòsits a termini	29.816	33,9%	19,4%	29,7%	17,1%	-
Comptes a la vista	98.020	-	-	-	-	100,0%
Emissions detallistes	4.260	24,0%	12,9%	15,2%	47,8%	-

(*) Inclou dipòsits de clients (*ex-repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

En milions d'euros						
	2016	3 mesos	6 mesos	12 mesos	> 12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	133.457	10,3%	6,8%	7,9%	5,9%	68,9%
Dipòsits a termini	37.214	34,7%	21,3%	26,7%	17,3%	-
Comptes a la vista	92.011	-	-	-	-	100,0%
Emissions detallistes	4.232	21,4%	28,0%	15,7%	34,9%	-

(*) Inclou dipòsits de clients (*ex-repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

Vegeu el desglossament dels recursos de clients fora del balanç, gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats en la nota 28 d'aquests comptes anuals consolidats.

Els dipòsits de l'entitat es comercialitzen a través de les següents unitats/societats de negoci del grup (Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada i TSB). Vegeu el desglossament de volums d'aquestes unitats de negoci en l'apartat de "Resultats per negocis" de l'informe de gestió.

Durant el 2017 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *GAP* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en el mercat de capitals, i al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *Loan-to-Deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 104,3% al tancament de 2017).

Mercat de capitals

El nivell de finançament en el mercat de capitals ha anat minorant els últims anys, resultat, entre d'altres, d'una evolució positiva del *GAP* comercial. El saldo viu de finançament en el mercat de capitals per tipus de producte al desembre de 2017 i 2016 es desglossa a continuació:

En milions d'euros		
	2017	2016
Saldo viu	22.390	25.160
Cèdules hipotecàries / <i>covered bonds</i>	13.335	13.607
<i>Dels quals: TSB</i>	564	-
Pagarés i ECP	2.037	2.612
Deute sènior	1.669	1.741
Deute subordinat i participacions preferents	2.497	1.514
<i>Dels quals: TSB</i>	434	450
Bons de titulització	2.820	5.653
<i>Dels quals: TSB</i>	925	3.433
Altres	33	33

El desglossament dels venciments de les emissions adreçades a inversors institucionals per tipus de producte el 31 de desembre de 2017 és el següent:

En milions d'euros								
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	>2023	Saldo viu
Bons i cèdules hipotecàries / <i>covered bonds</i> (*)	1.556	1.124	2.015	1.808	1.683	1.388	3.761	13.335
Deute sènior (**)	644	-	-	-	25	1.000	-	1.669
Deute subordinat i preferents (**)	-	-	403	434	-	-	1.660	2.497
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini (**)	18	-	-	10	-	-	5	33
Total	2.217	1.124	2.418	2.252	1.708	2.388	5.426	17.534

(*) Emissions garantides.

(**) Emissions no garantides.

El Grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un Programa de pagarés d'empresa i un Programa d'*Euro Commercial Paper* (ECP):

- Programa de pagarés d'empresa: Aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors institucionals i detallistes. El 2 de març de 2017 es va registrar a la CNMV el Programa de pagarés 2017 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 7.000 milions d'euros ampliables fins a 9.000 milions d'euros. El saldo viu del programa de pagarés s'ha anat reduint durant l'any. El 31 de desembre de 2017 el saldo viu del programa era de 2.823 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup), respecte dels 3.676 milions d'euros el 31 de desembre de 2016.
- Programa d'*Euro Comercial Paper* (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015 Banc Sabadell va renovar el seu Programa d'*euro commercial paper* per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. El 31 de desembre de 2017 el saldo viu era de 346 milions d'euros, respecte dels 246 milions d'euros al tancament de 2016.

En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

- Programa d'emissió de valors no participatius (Programa de Renda Fixa) registrat a la CNMV l'11 d'abril de 2017 amb un límit màxim d'emissió de 16.500 milions d'euros: Aquest programa regula les emissions de bons i obligacions, simples i subordinades i cèdules hipotecàries i territorials i bons estructurats efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i dirigides a inversors institucionals i detallistes, tant nacionals com estrangers. El límit disponible per a noves emissions en el Programa d'emissió de valors no participatius 2017 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 era de 10.046 milions d'euros (el 31 de desembre de 2016 el límit disponible sota el Programa de renda fixa era de 10.638,8 milions d'euros).

Durant el 2017, Banc Sabadell ha realitzat emissions sota el Programa de Renda Fixa vigent en cada moment per un total de 3.044,6 milions d'euros. Al llarg de l'any, l'entitat ha accedit al mercat en diferents ocasions aprofitant les finestres de liquiditat disponibles. Concretament, Banc Sabadell va efectuar les emissions següents:

En milions d'euros						
	Codi ISIN	Típus d'inversor	Data d'emissió	Import	Termini	
Bons simples VIII/2016	ES03138602T3	Detallista	març-17	591	2 anys	
Cèdules hipotecàries I/2017	ES0413860596	Institucional	abril-17	1.000	10 anys	
Emissió de bons simples II/2017	ES03138602V9	Detallista	abril-17	342	2 anys	
Emissió de bons simples III/2017	ES03138602W7	Detallista	juny-17	465	2 anys	
Cèdules hipotecàries BEI I/2017	ES0413860604	Institucional	juliol-17	500	8 anys	
Emissió de bons simples IV/2017	ES0213860275	Detallista	juliol-17	10	5 anys	
Emissió de bons simples 5/2017	ES03138602X5	Detallista	juliol-17	27	5 anys	
Emissió de bons simples 6/2017	ES03138602Y3	Detallista	setembre-17	10	5 anys	
Cèdules hipotecàries I/2017	ES0413860596	Institucional	octubre-17	100	10 anys	

- Programa d'emissió *Euro Medium Term Notes* (Programa EMTN), registrat el 22 de març de 2017 a la borsa d'Irlanda. Aquest programa permet l'emissió de deute sènior (*preferred* i *non-preferred*) i subordinat en qualsevol divisa, amb un límit màxim de 5.000 milions d'euros. El 5 de desembre de 2017, Banc Sabadell va realitzar sota aquest programa una emissió de deute sènior a cinc anys i tres mesos per un import de 1.000 milions d'euros.

Així mateix, durant l'any, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750 milions d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017 es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400 milions d'euros a un tipus fix del 6,125%.

D'altra banda, el 24 de febrer de 2017 l'FCA va aprovar el nou programa de *Covered Bonds* de TSB amb un límit màxim d'emissió de 5.000 milions de lliures. El 7 de desembre de 2017, TSB va fer la seva primera emissió inaugural de *Covered Bonds* llançant al mercat institucional una operació a cinc anys per un import de 500 milions de lliures amb un cupó de £ Libor 3 mesos + 24 pbs.

En relació amb la titulització d'actius:

- Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.
- Actualment, hi ha 27 operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB). Si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu, la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2017 el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 2.820 milions d'euros.
- Per raons d'eficiència, durant el 2017 s'han cancel·lat anticipadament nou operacions de titulització (vegeu més detalls d'informació sobre els fons de titulització en l'Annex 2 d'aquests comptes anuals consolidats).
- Així mateix, el 4 de desembre de 2017 Banc Sabadell va dur a terme una operació de titulització de préstecs hipotecaris residencials anomenada TDA Sabadell RMBS 4 per un import total de 6.000 milions d'euros, que ha estat íntegrament retinguda en cartera. Posteriorment, el 20 de desembre de 2017, Banc Sabadell va efectuar una nova operació de titulització: de préstecs concedits a pimes anomenada IM Sabadell Pime 11 per un import total de 1.900 milions d'euros, dels quals 150 milions han estat col·locats en el mercat i s'ha retingut l'import restant.

En termes generals, el 2017, el to en els mercats ha estat molt positiu, fet que s'ha vist reflectit en una compressió dels *spreads* de crèdit de les emissions en el mercat, tot i que han existit diferents puntes de volatilitat causades principalment per la incertesa política, que ha redundat en tensions i, fins i tot, en un tancament de mercats puntuals.

Durant el mes de març de 2016, el Banc Central Europeu va anunciar noves mesures d'estímul a l'economia a través d'un nou programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II (*targeted longer-term refinancing operations*), consistent en quatre subhastes de liquiditat a 4 anys amb dates d'execució entre els mesos de juny de 2016 i març de 2017. En aquest sentit, Banc Sabadell ha participat en l'LTRO II per un import total de 20.500 milions d'euros (10.000 milions d'euros en la primera subhasta de juny de 2016 i 10.500 milions d'euros en l'última subhasta de març de 2017).

D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou una reducció del *bank base rate* i la introducció del *term funding scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016 pel Banc d'Anglaterra, mitjançant el qual els bancs anglesos poden fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'Sterling Monetary Framework (SMF), ha fet ús del TFS al llarg de 2017, amb un import disposat de 6.334 milions d'euros al tancament de 2017.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, Banc Sabadell manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuais necessitats de liquiditat.

En milions d'euros

	2017	2016
Cash (*) + Posició neta interbancari	22.361	8.002
Disponible en pòlissa del Banc d'Espanya	5.393	6.869
Actius pignorats en pòlissa (**)	26.894	18.687
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	21.501	11.818
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	4.013	8.423
Altres actius negociables no elegibles pel Banc Central Europeu (****)	1.398	3.587
Promemòria: Saldo disposat <i>term funding scheme</i> del Banc d'Anglaterra	6.334	6
Total actius líquids disponibles	33.165	26.881

(*) Excés de reserves en bancs centrals.

(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.

(***) Inclou els TLTRO II.

(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio *liquidity coverage ratio* (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

Pel que fa al 2016, la primera línia de Banc Sabadell s'ha incrementat en 6.284 milions d'euros, motivat fonamentalment per la generació de *gap* comercial. Destaca el saldo en bancs centrals i la posició neta d'interbancari, amb un augment de 14.359 milions d'euros el 2017, mentre que el saldo disponible i elegible en el BCE ha disminuït en 5.886 milions d'euros, dels quals 1.476 milions d'euros es corresponen amb el menor saldo disponible en la pòlissa del Banc d'Espanya. Per la seva banda, els actius negociables i no elegibles en el BCE es redueixen en 2.189 milions d'euros, explicat en gran part per l'aportació d'actius que realitzava Sabadell United Bank (SUB) al tancament de 2016.

En el cas de TSB la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2017 està composta principalment per *g'ills* per un import de 761 milions d'euros (1.678 milions d'euros el 31 de desembre de 2016) i un excés de reserves en el Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 8.286 milions d'euros (4.191 milions d'euros el 31 de desembre de 2016), en gran part procedents de les disposicions del TFS que ha realitzat al llarg de l'exercici.

Cal esmentar que el grup Banc Sabadell segueix un model descentralitzat de gestió de la liquiditat. En aquest sentit, aquest model tendeix a limitar la transferència de liquiditat entre les diferents filials involucrades en la seva gestió, i limitar d'aquesta manera les exposicions intragrup, més enllà de les potencials restriccions imposades pels reguladors locals de cada filial. Així, les filials involucrades en la gestió determinen la seva situació de liquiditat considerant únicament aquells actius de la seva propietat que compleixin amb els criteris d'elegibilitat, disponibilitat i liquiditat que s'hagin establert tant en l'àmbit intern com normatiu per al compliment dels mínims reguladors.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que al tancament de 2017 afegien 2.666 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE. Al tancament de 2017, la liquiditat disponible pujava a 35.831 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de desembre.

4.4.2.5 Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (*net stable funding ratio*), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2017 el mínim exigible reguladorament és el 80%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat. En l'àmbit del grup, al llarg de l'any la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable molt per sobre del 100%, i han destacat els casos de BS Espanya i TSB amb uns nivells d'LCR molt folgats. Al tancament de desembre de 2017, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 295% en TSB.

Quant a la ràtio NSFR, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era gener de 2018, i de la mateixa manera que amb la ràtio LCR està previst un període d'aplicació gradual. Tanmateix, el grup ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

Atesa l'estructura de finançament de l'entitat, amb un gran pes de dipòsits de la clientela, i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà/llarg termini, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

4.4.3. Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment dins de l'activitat de negociació, que consisteix en l'operativa de cobertura que efectua el banc per donar servei als seus clients i el manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals del balanç (també denominades "de caràcter estructural") que en termes nets queden obertes. En aquest últim cas, l'entitat tracta sota el sistema de gestió i seguiment de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural.

A continuació, es mostren les partides del balanç consolidat del grup, distingint les posicions incloses en l'activitat de negociació de la resta. En el cas de les partides fora de l'activitat de negociació, s'indica el seu principal factor de risc:

En milers d'euros

	Saldo en el balanç	Activitat de negociació	Resta	Principal factor de risc per al balanç en "Resta"
Actius subjectes a risc de mercat	221.348.314	1.445.794	219.902.520	
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	26.362.807	-	26.362.807	Tipus d'interès
Actius financers mantinguts per negociar	1.572.504	1.120.867	451.637	Tipus d'interès
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	39.526	-	39.526	Tipus d'interès
Actius financers disponibles per a la venda	15.674.318	324.927	15.349.391	Tipus d'interès; <i>spread</i> creditici
Derivats - Comptabilitat de cobertures	374.021	-	374.021	Tipus d'interès
Inversions en negocis conjunts i associades	575.644	-	575.644	Renda variable; tipus de canvi
Préstecs i partides a cobrar	149.551.294	-	149.551.294	Tipus d'interès
Inversions mantingudes fins al venciment	11.172.474	-	11.172.474	Tipus d'interès; <i>spread</i> creditici
Altres actius financers	48.289	-	48.289	Tipus d'interès
Altres actius no financers	15.977.437	-	15.977.437	
Passius subjectes a risc de mercat	208.126.533	1.119.563	207.006.970	
Passius financers mantinguts per negociar	1.431.215	1.119.563	311.652	Tipus d'interès
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	39.540	-	39.540	Tipus d'interès
Derivats - Comptabilitat de cobertures	999.261	-	999.261	Tipus d'interès
Passius financers a cost amortitzat	204.045.481	-	204.045.481	Tipus d'interès
Provisions	317.538	-	317.538	Tipus d'interès
Altres passius financers	20.645	-	20.645	Tipus d'interès
Altres passius no financers	1.272.853	-	1.272.853	
Patrimoni net	13.221.781	-	13.221.781	

El sistema d'admissió, gestió i supervisió de risc de mercat es basa en l'establiment de límits per a posicions expressament assignades i l'aprovació d'operacions de cada unitat de negoci, de tal manera que les diferents unitats de gestió tenen l'obligació de gestionar les seves posicions sempre dins els límits concedits i l'aprovació de les operacions per part de l'àrea de riscos.

4.4.3.1 Activitat de negociació

Els principals factors de risc de mercat considerats a Banc Sabadell en l'activitat de negociació són:

- Risc de tipus d'interès: risc associat al fet que les fluctuacions dels tipus d'interès puguin afectar de manera adversa el valor d'un instrument financer. Aquest es reflecteix, per exemple, en operacions de dipòsits interbancaris, renda fixa i derivats sobre tipus d'interès.
- Risc de *spread* creditici: risc procedent de la fluctuació dels diferencials o *spreads* crediticis amb què cotitzen els instruments respecte d'altres instruments de referència, com ara els tipus d'interès interbancari. Aquest risc es dona principalment en els instruments de renda fixa.
- Risc de tipus de canvi: risc associat a la fluctuació de la cotització de les divises respecte a la divisa de referència. En el cas de Banc Sabadell la divisa de referència és l'euro. Aquest risc es dona principalment en operacions d'intercanvi de divises i els seus derivats.
- Risc de renda variable: risc procedent de la fluctuació de valor dels instruments de capital (accions i índexs cotitzats). Aquest risc es reflecteix en els mateixos preus de mercat dels valors, així com en els derivats sobre aquests.

La variació de preus de les matèries primes no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

El mesurament del risc de mercat de l'activitat de negociació s'efectua utilitzant la metodologia VaR i *stressed* VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. L'interval de confiança utilitzat és el 99%. Atesa la poca complexitat dels instruments i l'alt grau de liquiditat de les posicions, l'horitzó temporal utilitzat és d'un dia.

La metodologia utilitzada per al càlcul de VaR és la simulació històrica. Els avantatges d'aquesta metodologia són que es basa en la reavaluació completa de les operacions en els escenaris històrics recents i que no cal fer supòsits sobre la distribució dels preus de mercat. La seva principal limitació és la dependència de les dades històriques utilitzades, ja que si un esdeveniment possible no s'ha produït dins el rang de dades històriques utilitzades no es reflectirà en la dada de VaR.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions de VaR estan dins el nivell de confiança considerat. Les proves de *backtesting* consisteixen en la comparació entre el VaR diari i els resultats diaris. En cas que les pèrdues superin el nivell de VaR es produeix una excepció. El 2017, no s'ha produït cap excepció en el *backtest* per la baixa exposició als esdeveniments significatius de l'any com la pujada de tipus *swap* en divisa euro i la devaluació del dòlar respecte de l'euro del 27 de juny, o els moviments dels tipus a curt termini del dòlar al llarg del mes de desembre.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en situació d'estrès de mercat. Aquesta situació d'estrès es determina prenent com a base les operacions vigents, i pot variar si canvia el perfil de risc de les carteres. La metodologia utilitzada per a aquesta mesura de risc és la simulació històrica.

La supervisió es complementa amb mesures addicionals de riscos com les sensibilitats, que fan referència al canvi que es produeix en el valor d'una posició o cartera davant la variació d'un factor de risc concret, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss*.

A més a més, es duen a terme exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc del mercat.

El risc de mercat per activitat de negociació incorregut en termes de VaR a 1 dia amb 99% de confiança per als exercicis de 2017 i de 2016, ha estat el següent:

	2017			2016		
	Mitjà	Màxim	Mínim	Mitjà	Màxim	Mínim
Per tipus d'interès	1,13	3,27	0,40	0,90	2,86	0,45
Per tipus de canvi posició operativa	0,17	0,41	0,05	0,20	0,55	0,04
Renda variable	1,17	3,40	0,30	0,69	1,62	0,30
<i>Spread</i> creditici	0,37	2,38	0,08	0,99	3,58	0,32
VaR agregat	2,84	5,34	1,35	2,78	7,90	1,23

4.4.3.2. Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB, per les sigles en anglès, *interest rate risk in the banking book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de tenir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora del balanç sensibles al tipus d'interès).

Dins del risc estructural de tipus d'interès es consideren les tipologies següents:

- Risc de depreciació: relacionat amb el desajust temporal entre les dates de venciment i depreciació d'actius, passius i posicions fora del balanç a curt i llarg termini.
- Risc de corba: provinent de canvis en el pendent i la forma de la corba de tipus.
- Risc de base: provinent de cobrir l'exposició d'un tipus d'interès amb l'exposició a un tipus que deprecia sota diferents condicions.
- Risc d'opcionalitat: provinent de les opcions, incloent-hi les opcions implícites.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

L'estratègia actual de gestió del risc de tipus d'interès del grup es basa particularment en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci i els objectius estratègics definits:

- Cada UGB compta amb eines adequades i processos i sistemes robustos que permetin una adequada identificació, mesurament, gestió, control i informació de l'IRRBB. D'aquesta manera, poden capturar totes les fonts d'IRRBB identificades, valorar-ne l'efecte sobre el marge financer i el valor econòmic i mesurar la vulnerabilitat del grup/UGB en cas de potencials pèrdues derivades de l'IRRBB en diferents escenaris d'estrès.
- En l'àmbit corporatiu fixen un conjunt de límits de control i vigilància de l'exposició a l'IRRBB adequats a les polítiques internes de tolerància al risc. Tanmateix, cada UGB té l'autonomia de fixar, a més, altres límits que consideri oportuns, tenint en compte les seves particularitats i la naturalesa de les seves activitats.
- L'existència d'un sistema de preus de transferència.
- El conjunt de sistemes, processos, mètriques, límits, *reporting* i sistema de govern englobats dins de l'estratègia de l'IRRBB han de complir els preceptes normatius.

Les mètriques utilitzades per al seguiment del risc estructural de tipus d'interès comprenen, d'una banda, el *gap* de tipus d'interès, que és una mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i reprecials de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat, establint hipòtesis d'estabilitat i remuneració segons la tipologia de producte.

En la taula següent es desglossa el *gap* de tipus d'interès del grup el 31 de desembre de 2017:

En milers d'euros									
Terminis fins a revisió o venciment	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 12 mesos	Entre 1 i 2 anys	Entre 2 i 3 anys	Entre 3 i 4 anys	Entre 4 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Mercat monetari	28.825.928	649.923	1.046.944	22.238	-	-	-	-	30.545.033
Préstecs i partides a cobrar	27.273.002	20.914.127	44.235.765	9.030.573	7.074.288	5.044.521	5.067.425	11.201.982	129.841.683
Valors representatius de deute	2.484.525	851.492	428.938	416.701	586.401	1.590.322	450.800	16.613.945	23.441.214
Resta d'actius	303	890	3.097	-	-	-	-	268	4.567
Total actiu	58.583.758	22.416.441	45.714.744	9.469.512	7.660.689	6.643.843	5.527.315	27.816.195	183.832.497
Mercat monetari	17.110.856	3.360.900	2.487.970	-	10.264.091	10.500.000	-	-	43.723.817
Recursos de clients	25.785.818	29.841.443	17.767.868	4.602.156	2.854.073	38.803.597	2.731.634	3.856.121	126.132.510
Dèbits representats per valors negociables	3.673.267	5.354.270	3.070.605	2.043.572	2.662.109	2.144.535	1.942.444	5.736.436	26.627.238
<i>Del qual: Passius subordinats</i>	-	-	-	-	424.600	433.935	1.150.000	515.025	2.523.560
Altres passius	212.932	320.200	1.035.064	312.673	190.887	120.396	71.158	238.278	2.501.608
Total passiu	46.782.873	38.876.813	24.361.327	7.048.401	15.771.160	51.568.528	4.745.236	9.830.835	198.985.173
Derivats de cobertura	2.018.354	6.425.088	(499.882)	(1.774.210)	(662.508)	1.864.081	(483.566)	(6.812.511)	74.846
Gap de tipus d'interès	13.347.423	(14.591.767)	22.372.266	2.262.272	(7.886.986)	(44.085.861)	696.272	12.817.548	(15.068.833)

D'altra banda, es calculen les sensibilitats de diferents magnituds econòmiques (marge financer, valor econòmic) en cas de canvis en la corba de tipus d'interès. En la taula següent es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2017:

Sensibilitat al tipus d'interès	Increment instantani i paral·lel de 100 pbs	
	Impacte marge financer	Impacte valor econòmic
EUR	4,0%	2,1%
GBP	1,2%	0,2%
USD	0,1%	(0,5%)

A més de l'impacte en el marge financer en l'horitzó temporal d'un any presentat en la taula anterior, el grup calcula l'impacte en el marge en l'horitzó temporal de dos anys, el resultat del qual és notablement més positiu per a totes les divises. En particular, la sensibilitat del marge per al segon any considerant les divises principals del grup, amb un *pass through* elevat, és a dir, que el percentatge d'increment dels tipus d'interès de referència que es trasllada als dipòsits dels clients a termini i als comptes vista amb remuneració és majoritari, se situa en un 14,4%, mentre que amb un *pass through* mitjà se situa en un 20%, tal com es mostra en la taula següent:

Impacte marge financer 2n any	Increment instantani i paral·lel de 100 pbs	
	<i>Pass through</i> elevat	<i>Pass through</i> mitjà
Global	14,4%	20,0%
<i>Del qual EUR</i>	<i>11,0%</i>	<i>13,8%</i>
<i>Del qual GBP</i>	<i>2,9%</i>	<i>5,6%</i>

A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada per als punts de la corba en què els tipus siguin positius s'aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero. En els punts de la corba en què els tipus de mercat siguin negatius no s'aplicarà cap desplaçament.

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del marge financer per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.
- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

4.4.3.3 Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

L'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi és minimitzar l'impacte en el valor de la cartera/patrimoni de l'entitat a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises. Tot això subjecte a l'apetència pel risc expressada en el RAS i havent de complir en tot moment amb els nivells fixats sobre les mètriques de risc establertes.

El seguiment del risc de canvi s'efectua regularment, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts. La principal mètrica de seguiment és l'exposició a divisa (com a percentatge sobre Tier 1), que mesura la suma de la posició neta oberta (actiu menys passiu) mantinguda per l'entitat en cadascuna de les divises a través de qualsevol tipus d'instrument financer (divisa al comptat, a termini i opcions), tot això contravalorat a euros i en relació amb el Tier 1.

Amb periodicitat mensual, es monitoren i reporten a la Comissió de Riscos i a la Comissió d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

La Direcció Financera del banc, a través del COAP, dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb l'objectiu prioritari de minimitzar l'impacte negatiu en les ràtios de capital – CET1– per fluctuacions en els tipus de canvi.

El 31 de juliol de 2017 es va dur a terme la venda efectiva de Sabadell United Bank, N.A. (vegeu la nota 2), de manera que va disminuir la posició estructural en USD i va passar de 811 milions d'USD el 31 de desembre de 2016 a 442 milions d'USD (368 milions d'euros) el 31 de desembre de 2017.

Pel que fa a les inversions permanents en *peso* mexicà, davant la incertesa al voltant del NAFTA i l'augment del risc polític a Mèxic a mesura que s'acostin les eleccions presidencials de juliol de 2018, s'ha anat ajustant la cobertura de capital i s'ha passat de 1.293 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2016 a 7.054 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2017, que representen un 73% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12, apartat cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger).

Quant a la posició estructural en lliures esterlines, en un context de debilitat econòmic i d'inestabilitat política interna al Regne Unit, Banco de Sabadell, S.A. fa un seguiment continu de l'evolució del tipus de canvi EUR/GBP. El grup ha adoptat una política de cobertura que persegueix mitigar els efectes negatius en les ràtios de capital, així com en els resultats generats en el seu negoci en GBP, que puguin resultar de l'evolució d'aquest tipus de canvi EUR/GBP. En aquest sentit, el banc ha mantingut una cobertura econòmica dels beneficis i fluxos esperats de la filial TSB, mitjançant una posició oberta en GBP per compensar les fluctuacions del tipus de canvi d'aquesta divisa, registrada com una posició de negociació.

Tenint en compte tot això, durant l'exercici de 2017 s'ha anat ajustant la cobertura de capital, i s'ha passat de 1.368 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2016 a 1.268 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2017, que representen un 63% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12, apartat cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger).

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2017 i 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017			Total
	Dòlar EUA	Lliura esterlina	Altres monedes	
Actius en moneda estrangera:	8.996.748	49.113.676	1.597.970	59.708.394
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	435.237	8.552.609	136.379	9.124.225
Valors representatius de deute	1.635.972	2.386.903	56.072	4.078.947
Préstecs i bestretes				
Bancs centrals i entitats de crèdit	244.307	723.556	75.666	1.043.529
Clientela	6.498.962	36.368.360	1.225.320	44.092.642
Resta d'actius	182.270	1.082.248	104.533	1.369.051
Passius en moneda estrangera:	8.320.641	46.172.977	687.767	55.181.385
Dipòsits				
Bancs centrals i entitats de crèdit	2.666.442	6.411.793	276.525	9.354.760
Clientela	5.435.033	36.422.687	372.318	42.230.038
Resta de passius	219.166	3.338.497	38.924	3.596.587

En milers d'euros

	2016			Total
	Dòlar EUA	Lliura esterlina	Altres monedes	
Actius en moneda estrangera:	15.878.614	44.435.457	1.133.974	61.448.045
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	652.889	4.266.002	165.408	5.084.299
Valors representatius de deute	3.731.567	2.450.815	60.693	6.243.075
Préstecs i bestretes				
Bancs centrals i entitats de crèdit	277.689	721.908	12.572	1.012.168
Clientela	10.735.376	35.012.927	810.188	46.558.492
Resta d'actius	481.094	1.983.805	85.112	2.550.010
Passius en moneda estrangera:	14.864.643	41.702.364	418.332	56.985.338
Dipòsits				
Bancs centrals i entitats de crèdit	4.639.081	969.118	208.281	5.816.480
Clientela	9.873.168	35.482.586	166.121	45.521.875
Resta de passius	352.393	5.250.659	43.930	5.646.983

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi històric per un import de 1.372 milions d'euros, dels quals 834 milions d'euros corresponen a les participacions permanents en divisa GBP; 368 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa USD, i 131 milions d'euros, a les participacions en divisa MXN. El net d'actius i passius valorats a canvi està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup.

Al tancament de l'exercici de 2017, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació de l'1% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició ha augmentat a 14 milions d'euros, dels quals el 61% correspon a la lliura esterlina, el 27% correspon al dòlar americà i el 10%, al *peso* mexicà.

4.4.4. Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa de processos corporatiu, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

L'Alta Direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'Alta Direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació:

La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa dels processos i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc a futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitigadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició.

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

- Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.
- Risc tecnològic: possibilitat de pèrdues derivades de la incapacitat de la infraestructura de sistemes de permetre continuar completament amb l'activitat ordinària.
- Risc d'*outsourcing*: possibilitat de pèrdues derivades d'errors dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions aplicables.
- Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

4.4.5. Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

- D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un perjudici potencial per al banc en el compliment dels seus objectius.
- De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, de manera que es generi un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Les polítiques de riscos fiscals de Banc Sabadell tenen com a objectiu establir els principis i les directrius amb la finalitat d'assegurar que els riscos fiscals que puguin afectar l'estratègia i els objectius fiscals del grup siguin identificats, valorats i gestionats de manera sistemàtica, per tal de complir amb els nous requeriments de la Llei de societats de capital i dels grups d'interès del grup Banc Sabadell.

Banc Sabadell, en matèria de risc fiscal, té com a objectiu atendre sempre les obligacions fiscals observant el marc legal vigent en matèria fiscal.

Així mateix, l'estratègia fiscal de Banc Sabadell posa de manifest el seu compromís amb el foment de la fiscalitat responsable, l'impuls de la prevenció i el desenvolupament de programes de transparència clau per fomentar la confiança dels diferents grups d'interès.

L'estratègia fiscal està alineada amb l'estratègia de negoci del grup, i els aspectes fiscals es gestionen de manera eficient i sota els principis de prudència i minimització del risc fiscal.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, i en el marc del mandat que preveu la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, és responsable, de manera indelegable, de les facultats següents:

- Determinar l'estratègia fiscal de l'entitat.
- Aprovar les inversions o operacions de tota mena que, per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.
- Aprovar la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals.
- Aprovar qualsevol transacció que, per la seva complexitat, pugui menyscar la transparència de l'entitat i el seu grup.

Per tant, el Consell d'Administració de Banc Sabadell inclou, dins les seves funcions, l'obligació d'aprovar la política fiscal corporativa i vetllar pel seu compliment mitjançant l'establiment d'un apropiat sistema de control i supervisió, que s'enquadra dins el marc global de gestió i control de riscos del grup.

4.4.6. Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat bancària.

Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

En aquest sentit, el grup disposa de la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués.

El model de compliment normatiu centralitza en la matriu la definició de polítiques, procediments i controls, així com l'execució dels programes de control, i descentralitza en les filials i oficines de l'exterior l'execució dels que són propis d'aquestes, tot mantenint la responsabilitat funcional sobre aquests.

És un model flexible, enfocat al risc, que s'adapta a l'estratègia del grup en cada moment i que aprofita les sinergies, mantenint l'enfocament global en els aspectes d'abast general i/o que requereixen desenvolupaments tecnològics importants, però adaptat alhora a les especificitats i la legislació que afectin cada negoci o cada país.

El repte principal és l'homogeneïtzació en el grup dels nivells de control de compliment normatiu, i es fixen estàndards mínims d'obligat compliment, amb independència de l'activitat o el país en què es desenvolupa l'activitat.

Aquest model s'estructura en dos pilars:

(i) Una unitat central que dona serveis a tot el grup i orientada a la gestió global del risc de compliment normatiu. La seva activitat principal és l'anàlisi, la distribució i el control d'implantació de qualsevol nova normativa que tingui impacte en el grup, així com el control, focalitzat en el risc, del correcte compliment de les normatives ja implantades.

A més a més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com d'alt risc, perquè requereixen un control directe i integral: la prevenció del blanqueig de capitals i el bloqueig al finançament del terrorisme; el control de pràctiques d'abús de mercat; el control del compliment del Reglament Intern de Conducta, i la implantació i el seguiment d'elements de protecció a l'inversor (MiFID).

(ii) Una xarxa de responsables de compliment normatiu ubicats en cadascuna de les filials i oficines de l'exterior (amb dependència funcional de la unitat central de compliment normatiu i jeràrquica del director de la filial o oficina a l'exterior), que executen els seus propis programes de control i envien informes periòdicament a la unitat central per assegurar el compliment de les normes internes i de la legislació vigent en tots els països i activitats en què opera.

A fi d'assegurar-ne l'eficiència, aquest model s'articula i potencia a través de sis catalitzadors: tecnologia, formació, procediments, canals de comunicació, programes de control i seguiment i procés d'aprovació de productes i normatives.

Nota 5 – Recursos propis mínims i gestió de capital

Marc regulador

L'1 de gener de 2014 va entrar en vigor el nou marc normatiu, a partir del qual la Unió Europea va implementar les normes de capital previstes en els acords de Basilea III del Comitè de Supervisió Bancària (BCBS) amb un model d'introducció per fases (*phased-in*) fins a l'1 de gener de 2019.

Aquesta normativa, estructurada en tres pilars, regula els recursos propis mínims que han de mantenir les entitats de crèdit, tant a títol individual com consolidat, tenint en compte la manera com s'han de determinar aquests recursos propis (Pilar I), el procés d'autoavaluació de capital i supervisió (Pilar II) i la informació de caràcter públic que s'ha de divulgar al mercat (Pilar III).

Aquest marc normatiu té com a base els següents actes jurídics:

- La Directiva 2013/36/UE (generalment coneguda com a CRD-IV), de 26 de juny, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es va modificar la Directiva 2002/87/CE i es van derogar les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE.
- El Reglament (UE) 575/2013 (generalment conegut com a CRR), de 26 de juny de 2013, del Parlament Europeu i del Consell, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, i pel qual es va modificar el Reglament (UE) 648/2012.

La Directiva CRD-IV s'ha transposat a l'ordenament jurídic espanyol mitjançant:

- Reial decret llei 14/2013, de 29 de novembre, de mesures urgents per adaptar al dret espanyol la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres.
- Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit.
- Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desenvolupa la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, que completa el desplegament reglamentari d'aquesta llei, alhora que refon en un text únic totes les normes amb rang reglamentari d'ordenació i disciplina d'entitats de crèdit.
- Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, que té com a objectiu fonamental completar, pel que fa a les entitats de crèdit, la transposició de la Directiva 2013/36/UE (supervisió d'entitats de crèdit) a l'ordenament jurídic espanyol.

El Reglament CRR, que és d'aplicació directa als estats membres i, per tant, a les entitats de crèdit espanyoles, deixa potestat a les autoritats competents nacionals perquè facin ús de determinades opcions reguladores.

En aquest sentit, el Banc d'Espanya, en virtut de l'habilitació donada pel Reial decret llei 14/2013, va publicar les circulars 2/2014 i 3/2014, de 31 de gener i 30 de juliol respectivament, i recentment la Circular 2/2016, mitjançant la qual fa ús i desenvolupa aquestes opcions reguladores.

D'acord amb els requeriments establerts en el Reglament CRR, les entitats de crèdit han de complir en tot moment amb una ràtio total de capital del 8%. Tanmateix, cal tenir en compte que els reguladors poden exercir la seva potestat sota el nou marc normatiu i requerir a les entitats el manteniment de nivells addicionals de capital.

El 14 de desembre de 2017, l'entitat va rebre una comunicació per part del Banc Central Europeu respecte a la decisió sobre els requeriments mínims prudencials aplicables a l'entitat per al 2018, derivats del Procés de Revisió i Avaluació Supervisora (SREP), pel qual el grup Banc Sabadell ha de mantenir en base consolidada una ràtio de CET1 del 8,3125% mesurada sobre el capital regulador *phased-in*. Aquest requisit inclou el mínim exigint pel Pilar I (4,50%), el requeriment del Pilar II (1,75%), el coixí de conservació de capital (1,875%) i el requeriment derivat de la seva consideració com una altra entitat d'importància sistèmica (0,1875%). A més a més, aquest és el nivell de CET1 consolidat per sota del qual el grup es veuria obligat a calcular l'import màxim distribuïble (MDA), que limitaria les seves distribucions en forma de dividendes, de retribució variable i pagaments de cupó als titulars dels valors de capital de nivell 1 addicional.

La nota publicada pel Banc d'Espanya el 24 de novembre de 2017, en què designa les entitats sistèmiques i estableix els seus coixins de capital seguint les directrius de l'Autoritat Bancària Europea sobre la identificació d'OEIS (EBA/GL/2014/10) recollides en la Norma 14 i en l'Annex 1 de la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, confirma la consideració de Banc Sabadell com a OEIS (altres entitats d'importància sistèmica) i fixa en un 0,1875% aquest coixí de capital anticíclic per al 2018.

Pel que fa al coixí de capital anticíclic específic de Banc Sabadell, calculat segons el que estableix la Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, s'ha mantingut en un 0% durant tot l'any 2017.

El grup el 31 de desembre de 2017 manté una ràtio de capital CET1 del 13,4%, de manera que, respecte als requeriments de capital esmentats en els punts anteriors, no implica cap de les limitacions mencionades.

Gestió de capital

La gestió dels recursos de capital és el resultat del procés continu de planificació de capital. Aquest procés considera l'evolució esperada de l'entorn econòmic, regulador i sectorial, així com escenaris més adversos. Recull el consum de capital esperat de les diferents activitats, en els diferents escenaris establerts, així com les condicions de mercat que poden determinar l'efectivitat de les diferents actuacions que es puguin plantejar. El procés s'emmarca dins dels objectius estratègics del banc i es proposa cercar una rendibilitat atractiva per a l'accionista, assegurant al mateix temps un nivell de recursos propis adequat als riscos inherents a l'activitat bancària.

Pel que fa a la gestió del capital, com a política general, l'entitat té com a objectiu l'adequació de la disponibilitat del capital al nivell global dels riscos en què s'ha incorregut.

El grup segueix les pautes definides per la CRD-IV i els reglaments derivats per establir els requeriments de recursos propis inherents als riscos en què realment ha incorregut l'entitat, a partir de models interns de mesurament de riscos prèviament validats de manera independent. A aquest efecte, el grup compta amb l'autorització del supervisor per utilitzar la majoria dels models interns de què disposa per al càlcul dels requeriments de capital regulador.

El quadre següent resumeix la situació dels models de qualificació creditícia desenvolupats pel grup Banc Sabadell pel que fa a l'autorització per part del supervisor a l'efecte de la seva utilització en el càlcul dels requeriments de recursos propis.

Distribució de carteres amb autorització del supervisor per a la utilització o per a l'aplicació successiva de mètodes basats en qualificacions internes (IRB).					
Entitat	Cartera exposició reguladora	Cartera interna	Estimacions internes emprades	Mètode basat en qualificacions internes	Estat
BS	Empreses	Carteres sustentades en models de ràting que qualifiquen des de banca corporativa fins a pimes i promotors	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 01/2008
BS	Detallistes	Scoring hipotecari	Probability of default (PD) Loss given default (LGD)	Advanced IRB	Autoritzat en data 01/2008
BS	Detallistes	Scoring de consum	Probability of default (PD) Loss given default (LGD)	Advanced IRB	Autoritzat en data 01/2008
BS	Empreses	Project Finance	Probability of default (PD)	Supervisory slotting criteria	Autoritzat en data 12/2009
BS	Detallistes	Comerços i autònoms	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 12/2010
BS	Detallistes	Scoring comportamental de targetes i crèdits	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 12/2011
BS	Detallistes	Scoring comportamental de préstecs consum	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 01/2008
BS	Detallistes	Scoring comportamental de préstecs hipotecaris	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 01/2008
BS	Institucions	Entitats financeres	Probability of default (PD)	Foundation IRB	Autoritzat en data 12/2012
TSB	Detallistes	Scoring hipotecari	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 06/2014
TSB	Detallistes	Scoring de préstecs consum	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 10/2014
TSB	Detallistes	Scoring targetes	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 06/2015
TSB	Detallistes	Scoring de comptes corrents	Probability of default (PD) Loss given default (LGD) Credit conversion factor (CCF)	Advanced IRB	Autoritzat en data 06/2015

Dades de models aprovats pel supervisor el 31 de desembre de 2017.

La data d'autorització es refereix a la data en què el supervisor autoritza l'ús de models IRB per a cada cartera en concret. Amb posterioritat a la data d'autorització de l'ús de models IRB s'han produït diferents autoritzacions per a nous models en concret. Al març de 2017 es van aprovar els nous models de:

- Scoring comportamental de préstecs consum
- Scoring de concessió de préstecs consum
- Scoring comportamental de préstecs hipotecaris
- Scoring de concessió de préstecs hipotecaris

El grup efectua regularment proves de contrast o *backtesting* dels seus models interns IRB, almenys amb una freqüència anual. Aquests exercicis són revisats de manera independent per la unitat de Validació Interna i reportats per al seu seguiment als òrgans de govern intern establerts, com ara el Comitè Tècnic de Riscos o la Comissió de Riscos (delegada del Consell). Així mateix, en l'informe anual de rellevància prudencial es presenten els resultats de les proves de contrast que afecten els paràmetres de risc i les principals conclusions d'aquests tenint en compte els criteris que estableix l'EBA en les seves guies de *disclosure*.

Així mateix, partint de les mesures de risc que proporcionen les noves metodologies, el grup disposa d'un model de mesurament integral de riscos sota una unitat de mesura interna en termes de capital assignat.

El mapa de capital per tipus de risc al tancament de l'exercici de 2017 és el següent:

En percentatge	2017
Risc de crèdit	82%
Risc estructural	5%
Risc operacional	9%
Risc de mercat	1%
Altres	3%
Total	100%

El grup té establert un complex sistema de mesurament de cada tipus de risc en què s'incorre, així com unes metodologies d'integració de cada un d'aquests; tot això des d'un punt de vista comprensiu i considerant possibles escenaris d'estrès i la planificació financera pertinent. Aquests sistemes d'avaluació del risc estan adaptats a les millors pràctiques en aquest sentit.

El grup porta a terme anualment un procés d'autoavaluació del capital. Aquest procés parteix d'un ampli inventari de riscos identificats prèviament i de l'autoavaluació qualitativa de polítiques, procediments, sistemes d'assumpció, mesurament i control de cada un, així com de les tècniques de mitigació pertinents.

Posteriorment, s'estableix una avaluació quantitativa global del capital necessari sota paràmetres interns fent servir els models utilitzats per l'entitat (per exemple, els sistemes de qualificació d'acreditats tipus ràtings o *scorings* en risc de crèdit), així com altres estimacions internes adequades a cada tipus de risc. Seguidament, s'integren les avaluacions de cada un i es determina una xifra sota un indicador en termes de capital assignat. A més a més, es tenen en compte els plans de negoci i financers de l'entitat i exercicis de *stress test*, per tal de verificar si l'evolució del negoci i els possibles escenaris extrems poden posar en perill el seu nivell de solvència en comparar-lo amb els recursos propis disponibles.

La valoració del risc en termes del capital necessari atribuït permet la seva relació amb la rendibilitat obtinguda des del nivell d'operació i client fins al nivell d'unitat de negoci. El grup té implantat un sistema analític de rendibilitat ajustada a risc (RaRoC) que proporciona aquesta valoració, la qual cosa possibilita dur a terme comparacions homogènies, així com la seva inclusió en el procés de fixació de preus de les operacions.

El nivell i la qualitat de capital són mètriques del *risk appetite statement*, i es troben dins del Marc Estratègic de Riscos del grup, que es desglossa en la nota 4, Gestió de riscos financers.

Per a més informació sobre la gestió del capital vegeu el document publicat anualment sobre Informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc (www.grupbancsabadell.com) a l'apartat d'Informació a accionistes i inversors / Informació financera.

Recursos propis computables i ràtios de capital

El 31 de desembre de 2017, els recursos propis computables del grup augmenten a 12.524 milions d'euros, que suposen un excedent de 6.313 milions d'euros, com es mostra a continuació.

En milers d'euros			
	2017	2016	Variació (%) interanual
Capital	703.371	702.019	0,19
Reserves	12.106.567	11.874.214	1,96
Obligacions convertibles en accions	-	-	-
Interessos de minoritaris	16.909	21.490	(21,32)
Deduccions	(2.403.752)	(2.265.363)	6,11
Recursos CET1	10.423.095	10.332.360	0,88
<i>CET1 (%)</i>	13,4	12,0	
Accions preferents, obligacions convertibles i deduccions	697.882	-	-
Recursos AT 1	697.882	-	-
AT 1 (%)	0,9	-	
Recursos de primera categoria	11.120.977	10.332.360	7,63
Tier 1 (%)	14,3	12,0	
Recursos de segona categoria	1.403.274	1.519.237	(7,63)
Tier 2 (%)	1,8	1,8	
Base de capital	12.524.251	11.851.597	5,68
Recursos mínims exigibles	6.211.052	6.885.598	(9,80)
Excedents de recursos	6.313.199	4.965.999	27,13
Ràtio BIS (%)	16,1	13,8	17,15
Actius ponderats per risc (APR)	77.638.150	86.069.980	(9,80)

Els recursos propis de *Common Equity Tier 1* (CET1) suposen el 83% dels recursos propis computables. Les deduccions estan compostes principalment per fons de comerç i intangibles.

El Tier 1 a Basilea III està compost, a més de pels recursos CET1, pels elements que integren majoritàriament els fons propis de nivell 1 addicional, que són, d'una banda, els elements de capital constituïts per participacions preferents i, de l'altra, les deduccions, integrades per les deduccions per fons de comerç i actius intangibles en el percentatge que li correspon en el període transitori (20%) i les deduccions per la insuficiència de les provisions per pèrdues esperades segons IRB, també pel percentatge que li correspon en el període transitori (10%).

Els recursos propis de segona categoria, que aporten l'11% a la ràtio BIS, estan compostos bàsicament per deute subordinat i provisions genèriques (amb els límits de computabilitat establerts en la regulació), així com la resta de deduccions requerides.

En els últims cinc anys, el banc ha incrementat la base de capital en més de 5.000 milions d'euros a través de la generació orgànica de beneficis i d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, entre les quals destaca l'ampliació de capital amb dret de subscripció preferent per un import de 1.607 milions d'euros duta a terme el 2015 com a conseqüència de l'adquisició de TSB.

El moviment del capital regulador del període es presenta a continuació:

En milers d'euros	
CET1 inicial (31/12/2016)	10.332.360
Benefici atribuït al grup	801.468
Dividends	(392.977)
Reserves	(9.669)
Interessos minoritaris	(4.581)
Ajustos de valoració	(210.316)
Deduccions	(93.167)
CET1 final (31/12/2017)	10.423.118
En milers d'euros	
Tier 1 Addicional (31/12/2016)	-
Instruments computables	1.132.320
Interessos minoritaris	425
Deduccions	(434.863)
Tier 1 Addicional (31/12/2017)	697.882
En milers d'euros	
Tier 2 (31/12/2016)	1.519.237
Instruments computables	(123.124)
Ajustos risc de crèdit	(2.334)
Interessos minoritaris	518
Deduccions	8.977
Tier 2 (31/12/2017)	1.403.274

La variació del *common equity* Tier 1 (CET1) *phased-in* entre el 2016 i el 2017 és deguda principalment al benefici retingut de l'exercici, a més deduccions i al fet que durant el 2017 s'han dut a terme dues emissions de valors perpetus eventualment convertibles en accions ordinàries de Banc Sabadell per imports de 750 i 400 milions d'euros, respectivament. Aquestes dues emissions no tan sols han permès incrementar la ràtio *common equity* Tier 1 (CET1) *phased-in*, sinó al seu torn optimitzar l'estructura del capital de Banc Sabadell.

A continuació, es presenta una conciliació entre el patrimoni net comptable i el capital regulador:

En milions d'euros		
	2017	2016
Fons propis	13.426	12.926
Ajustos per valoració	(265)	107
Interessos minoritaris	61	50
Total patrimoni net comptable	13.222	13.083
Fons de comerç i intangibles	(1.797)	(2.128)
Altres ajustos	(1.002)	(623)
Ajustos reguladors a la comptabilitat	(2.799)	(2.751)
Capital ordinari del capital de nivell 1	10.423	10.332
Capital de nivell 1 addicional	698	-
Capital de nivell 2	1.403	1.519
Total capital regulador	12.524	11.852

El 31 de desembre de 2017, no hi ha una diferència significativa entre el perímetre públic i el regulador.

Els actius ponderats per risc (APR o RWA) del període se situen en 77.638.150 milers d'euros, cosa que representa un decrement del 9,80% respecte al període anterior. Cal destacar, entre d'altres, la venda de la filial Sabadell United Bank, l'aplicació al càlcul de requeriments de capital dels nous models de particulars i d'ajust al grup, així com la millora del perfil creditici dels clients. En la taula següent es desglossen els motius de la variació dels APR per risc de crèdit produïda durant l'últim any:

En milers d'euros

	RWA	Requeriments de capital (*)
Saldo el 31 de desembre de 2016	77.140.579	6.171.246
Variació de negoci	(3.797.210)	(303.777)
Qualitat dels actius	(1.516.333)	(121.307)
Canvis en els models	(1.909.671)	(152.774)
Metodologia, paràmetres i polítiques	(522.086)	(41.767)
Tipus de canvi (**)	(301.215)	(24.097)
Altres	(662.007)	(52.961)
Saldo el 31 de desembre de 2017	68.432.058	5.474.563

No inclou els requeriments per risc per ajust de valoració del crèdit (CVA), ni per contribució al fons de garantia d'impagaments d'una ECC.

(*) Calculats com el 8% dels RWA.

(**) Les variacions per tipus de canvi són degudes a les posicions estructurals GBP i USD, que es mantenen sense cobrir per tal de protegir la ràtio de capital davant d'efectes adversos del tipus de canvi.

El grup, en el seu pla estratègic de negoci, preveu seguir gestionant el capital de manera que mantingui la situació folgada de capital que ha mantingut i tal com constaten els resultats del Procés de Revisió i Avaluació Supervisora (SREP) comentats en el primer apartat d'aquesta nota.

Totes aquestes actuacions i esdeveniments, tant en termes de capital disponible com d'actius ponderats per risc, han permès que Banc Sabadell arribi a un nivell de *common equity* Tier 1 (CET1) *phased-in* al desembre de 2017 de 13,4% i una ràtio de capital total del 16,1%, molt per sobre dels estàndards exigits pel marc de regulació.

El 2017, els actius ponderats per risc es distribueixen per tipus de risc com es mostra a continuació, en què el risc de crèdit és el de més volum:

En percentatge

	2017
Risc de crèdit (*)	88,43%
Risc operacional	10,77%
Risc de mercat	0,79%
Total	100%

(*) Inclou risc de contrapart.

La distribució dels actius ponderats per risc per a la tipologia de risc de més volum (risc de crèdit), desglossats per àrea geogràfica, sector i tipus de segment regulador, és la que es mostra en les taules següents:

En percentatge

	2017
Espanya	72,58%
Regne Unit	13,84%
Iberoamèrica	5,90%
Resta de la Unió Europea	3,35%
Amèrica del Nord	3,07%
Resta del món	1,19%
Resta de l'OCDE	0,08%
Total	100%

Inclou risc de contrapart.

En percentatge

	2017
Finances, comerços i altres serveis	43,57%
Particulars	38,33%
Transports, distribució i hostaleria	6,67%
Activitat immobiliària	3,49%
Indústries manufactureres	3,28%
Producció i distribució energia	3,12%
Construcció	1,01%
Agricultura, ramaderia i pesca	0,40%
Indústries extractives	0,16%
Total	100%

Inclou risc de contrapart.

La distribució de l'exposició reguladora i dels actius ponderats per risc i per segment es desglossa, a més, per mètode en la taula següent:

En percentatge

	EAD	IRB	STDA	RWA	IRB	STDA
Sector públic	22,99%	-	100,00%	1,70%	-	100,00%
Entitats financeres	2,27%	43,14%	56,86%	2,20%	56,02%	43,98%
Empreses	10,66%	90,45%	9,55%	20,08%	90,00%	10,00%
Pime empreses	8,31%	83,09%	16,91%	12,05%	83,62%	16,38%
Pime detallistes	6,27%	83,66%	16,34%	5,43%	76,75%	23,25%
Comerços i autònoms	1,48%	80,94%	19,06%	1,11%	73,18%	26,82%
Préstecs hipotecaris	32,74%	70,21%	29,79%	19,47%	39,70%	60,30%
Préstecs	2,15%	71,66%	28,34%	5,11%	79,68%	20,32%
Resta detallistes	3,61%	73,85%	26,15%	4,08%	53,54%	46,46%
Altres	8,73%	-	100,00%	23,32%	-	100,00%
Renda variable	0,79%	-	100,00%	5,45%	-	100,00%
Total	100%			100%		

Inclou risc de contrapart.

A més de les ràtios de capital, la ràtio de palanquejament (*leverage ratio*) pretén reforçar els requeriments de capital amb una mesura complementària desvinculada del nivell de risc. Es defineix com el quocient entre els recursos propis computables de nivell 1 (Tier 1) i la mesura de l'exposició calculada segons el que estableix el Reglament delegat (UE) 2015/62 de la Comissió de 10 d'octubre de 2014.

La CRR defineix una ràtio de palanquejament el compliment de la qual és obligatori a partir de l'1 de gener de 2018. Prèviament, s'ha establert un període de definició i calibratge comprès entre 2014 i 2017, en què les entitats estan obligades a publicar-lo i a enviar informació relativa a la ràtio al supervisor, que, en funció dels resultats observats, realitzarà les adaptacions que consideri oportunes per a la seva entrada en vigor. Actualment, es reporta al supervisor amb caràcter trimestral, i el nivell de referència que s'està considerant és del 3%.

Com s'ha comentat prèviament, el càlcul de la mesura de l'exposició s'ha realitzat segons la definició del Reglament delegat (UE) 2015/62. A continuació, es presenta la ràtio de palanquejament el 31 de desembre de 2017 i 2016:

En milers d'euros

	2017	2016
Capital de nivell 1	11.120.977	10.332.360
Exposició	223.785.758	217.918.574
Ràtio de palanquejament	4,97%	4,74%

És rellevant destacar que la millora de la ràtio en el període és deguda, entre altres causes, a l'emissió de participacions preferents que computen com a capital addicional de nivell 1 (AT1), i en allò que afecta l'exposició a la venda de la filial Sabadell United Bank, que compensa, en part, l'evolució creixent de l'actiu.

Per a més informació sobre les ràtios de capital i la ràtio de palanquejament, la seva composició, el detall de paràmetres i la gestió d'aquests, vegeu el document publicat anualment sobre Informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc (www.grupbancsabadell.com) a l'apartat d'Informació a accionistes i inversors / Informació financera.

Nota 6 – Valor raonable dels actius i passius

Actius i passius financers

S'entén per valor raonable d'un actiu o passiu financer en una data determinada l'import pel qual podria ser venut o transferit, respectivament, en aquesta data entre dues parts, independents i expertes en la matèria, que actuessin lliurement i prudentment, en condicions de mercat. La referència més objectiva i habitual del valor raonable d'un actiu o passiu financer és el preu que se'n pagaria en un mercat organitzat, transparent i profund (preu de cotització o preu de mercat).

Quan no hi ha preu de mercat per a un determinat actiu o passiu financer, per estimar el seu valor raonable es recorre a l'establert en transaccions recents d'instruments anàlegs i, si no n'hi ha, a models matemàtics de valoració suficientment contrastats per la comunitat financera internacional. En la utilització d'aquests models es tenen en consideració les peculiaritats específiques de l'actiu o passiu que s'ha de valorar i, molt especialment, els diferents tipus de riscos que l'actiu o passiu porta associats. No obstant això, les mateixes limitacions dels models de valoració desenvolupats i les possibles inexactituds en les hipòtesis i els paràmetres exigits per aquests models poden donar lloc al fet que el valor raonable estimat d'un actiu o passiu no coincideixi exactament amb el preu a què l'actiu o passiu podria ser lliurat o liquidat en la data de la seva valoració.

El valor raonable dels derivats financers amb valor de cotització en un mercat actiu és el seu preu de cotització diari.

Per als instruments en què no es puguin observar cotitzacions, s'efectua l'estimació del preu fent servir models interns desenvolupats pel banc, que utilitzen en la majoria dels casos dades basades en paràmetres observables de mercat com a *inputs* significatius i, en la resta de casos, utilitzen altres *inputs* que depenen d'assumpcions pròpies que recullen pràctiques comunament acceptades per la comunitat financera.

En relació amb els instruments financers, les valoracions a valor raonable reflectides en els estats financers es classifiquen utilitzant la següent jerarquia de valors raonables en els nivells següents:

- Nivell 1: Els valors raonables s'obtenen de preus cotitzats (sense ajustar) en mercats actius per al mateix instrument.
- Nivell 2: Els valors raonables s'obtenen de preus cotitzats en mercats actius per a instruments similars, preus de transaccions recents o fluxos esperats o altres tècniques de valoració en què tots els *inputs* significatius estan basats en dades de mercat observables directament o indirectament.
- Nivell 3: Els valors raonables s'obtenen de tècniques de valoració en què algun *input* significatiu no està basat en dades de mercat observables.

A continuació, es presenten els principals mètodes de valoració, hipòtesi i *inputs* utilitzats en l'estimació del valor raonable dels instruments financers classificats en els nivells 2 i 3, segons el tipus d'instrument financer de què es tracti:

Instruments financers Nivell 2	Tècniques de valoració	Hipòtesis principals	Principals <i>inputs</i> utilitzats
Valors representatius de deute	Mètode del valor present	Càlcul del valor present dels instruments financers com a valor actual dels fluxos d'efectiu futurs (descomptats a tipus d'interès del mercat), tenint en compte: - Una estimació de les taxes de prepagament - El risc de crèdit dels emissors	- <i>Spreads</i> de crèdit de l'emissor - Tipus d'interès de mercat observables
Instruments de patrimoni	Múltiples sectorials (P/VC)	A partir de la CNAE que s'ajusti millor a l'activitat principal de la companyia, s'aplica el múltiple P/VC obtingut en els comparables.	- CNAE - Cotitzacions en mercats organitzats
Derivats (a)	Model Black-Scholes (fórmules analítica / semianalítica)	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: - Les hipòtesis de Black-Scholes assumeixen un procés log-normal dels tipus <i>forward</i> i tenen en compte els possibles ajustos a la convexitat.	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: - Estructura <i>forward</i> del subjacent, donades per dades de mercat (dividends, punts <i>swaps</i> , etc.) - Superfícies de volatilitat d'opcions
	Per a derivats sobre accions, divises o matèries primeres: - Simulacions de Monte Carlo - SABR	Model de Black-Scholes: s'assumeix una difusió log-normal del subjacent amb la volatilitat depenent del termini. - SABR: model de volatilitat estocàstica.	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Estructura temporal de tipus d'interès - Superfícies de volatilitat d'opcions sobre tipus LIBOR (<i>caps</i>) i sobre tipus <i>swaps</i> (<i>swaptions</i>) - Probabilitat de <i>default</i> per a càlcul CVA i DVA (b)
	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Model normal - Model Shifted Libor Market Model	Aquests models assumeixen que: - El model normal i Shifted permeten tipus negatius. - Els tipus <i>forward</i> en l'estructura de terminis de la corba de tipus d'interès estan perfectament correlacionats.	Per a derivats de crèdit: Per a derivats de crèdit: - Cotitzacions dels <i>credit default swaps</i> (CDS) - Volatilitat històrica de <i>spreads</i> de crèdit
	Per a derivats de crèdit: - Models d'intensitat	Aquests models assumeixen una estructura de probabilitats d'impagament donada per unes taxes d'intensitats de <i>default</i> per terminis.	

(a) Atesa la reduïda posició neta de Banc Sabadell s'estima que el *funding value adjustment* (FVA) té un impacte no material en la valoració de derivats.

(b) Per al càlcul del CVA i DVA s'han utilitzat severitats fixes al 60% que corresponen a l'estàndard de mercat per a deute sènior. Les exposicions mitjanes futures, positiva i negativa, s'han estimat mitjançant models de mercat, LIBOR per a tipus i *black* per a divisa, utilitzant *inputs* de mercat. Les probabilitats de *default* de clients que no tenen deute cotitzat ni CDS s'han obtingut del model intern de ràting, i per a Banc Sabadell s'han assignat les que s'obtenen de la cotització de CDS.

Instruments financers Nivell 3	Tècniques de valoració	Hipòtesis principals	Principals <i>inputs</i> no observables
Valors representatius de deute	Mètode del valor present	Càlcul del valor present dels instruments financers com a valor actual dels fluxos d'efectiu futurs (descomptats a tipus d'interès del mercat), tenint en compte: - Una estimació de les taxes de prepagament - El risc de crèdit dels emissors - Els tipus d'interès de mercat actuals	- <i>Spreads</i> de crèdit estimats de l'emissor o d'un emissor semblant.
Instruments de patrimoni	Mètode de descompte de fluxos de caixa	Càlcul del valor present dels fluxos d'efectiu futurs descomptats a tipus d'interès del mercat ajustats per risc (mètode CAPM), tenint en compte: - Una estimació de les projeccions de fluxos de caixa de la companyia - El risc del sector de la companyia - <i>Inputs</i> macroeconòmics	- Plans de negoci de l'entitat - Primes de risc del sector de la companyia - Ajust per risc sistemàtic (paràmetre beta)
Derivats (a)	Per a derivats sobre accions, divises o matèries primeres: - Simulacions de Monte Carlo	Model de Black-Scholes: s'assumeix una difusió log-normal del subjacent amb la volatilitat depenent del termini. - SABR: model de volatilitat estocàstica.	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: - Volatilitats històriques - Correlacions històriques - Probabilitat de <i>default</i> interna per al càlcul CVA i DVA (b)
	Per a derivats de crèdit: - Models d'intensitat	Aquests models assumeixen una estructura de probabilitats d'impagament donada per unes taxes d'intensitats de <i>default</i> per terminis.	Per a derivats de crèdit: - <i>Spreads</i> de crèdit estimats de l'emissor o d'un emissor semblant. - Volatilitat històrica de <i>spreads</i> de crèdit
	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Model normal - Model Shifted LIBOR Market Model	Aquests models assumeixen que: - El model normal i Shifted permeten tipus negatius. - Els tipus <i>forward</i> en l'estructura de terminis de la corba de tipus d'interès estan perfectament correlacionats.	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Probabilitat de <i>default</i> interna per al càlcul CVA i DVA (b)

(a) Atesa la reduïda posició neta de Banc Sabadell s'estima que el *funding value adjustment* (FVA) té un impacte no material en la valoració de derivats.

(b) Per al càlcul del CVA i DVA s'han utilitzat severitats fixes al 60% que corresponen a l'estàndard de mercat per a deute sènior. Les exposicions mitjanes futures, positiva negativa, s'han estimat mitjançant models de mercat, LIBOR per a tipus i *black* per a divisa, utilitzant *inputs* de mercat. Les probabilitats de *default* de clients que no tenei deute cotitzat ni CDS s'han obtingut del model intern de ràting, i per a Banc Sabadell s'han assignat les que s'obtenen de la cotització de CDS.

Determinació del valor raonable dels instruments financers

A continuació, es presenta una comparació entre el valor pel qual consten registrats els actius i passius financers del grup en els balanços consolidats adjunts i el seu valor raonable corresponent:

En milers d'euros

	Nota	2017		2016	
		Saldo comptable	Valor raonable	Saldo comptable	Valor raonable
Actius:					
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	7	26.362.807	26.362.807	11.688.250	11.688.250
Actius financers mantinguts per negociar	9, 10	1.572.504	1.572.504	3.484.221	3.484.221
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	9	39.526	39.526	34.827	34.827
Actius financers disponibles per a la venda	8, 9	13.180.716	13.180.716	18.718.339	18.718.339
Préstecs i partides a cobrar	8, 11	149.551.292	156.117.282	150.384.445	158.022.457
Inversions mantingudes fins al venciment		11.172.474	11.701.077	4.598.190	4.956.486
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	374.021	374.021	535.160	535.160
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		48.289	48.289	965	965
Total actius		202.301.629	209.396.222	189.444.397	197.440.705

En milers d'euros

	Nota	2017		2016	
		Saldo comptable	Valor raonable	Saldo comptable	Valor raonable
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar	10	1.431.215	1.431.215	1.975.806	1.975.806
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		39.540	39.540	34.836	34.836
Passius financers a cost amortitzat	18, 19, 20, 21	204.045.482	203.506.188	192.011.024	193.175.272
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	1.003.854	1.003.854	1.105.806	1.105.806
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		(4.593)	(4.593)	64.348	64.348
Total passius		206.515.498	205.976.204	195.191.820	196.356.068

En relació amb els instruments financers el valor comptable dels quals difereix del seu valor raonable, aquest últim s'ha calculat de la manera següent:

– El valor raonable de l'epígraf *“Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista”* s'ha assimilat al seu valor comptable, perquè es tracta principalment de saldos a curt termini.

– El valor raonable dels epígrafs *“Préstecs i partides a cobrar”* i *“Passius financers a cost amortitzat”* s'ha estimat utilitzant el mètode del descompte de fluxos futurs de caixa previstos, fent servir tipus d'interès de mercat al tancament de cada exercici.

- El valor raonable de l'epígraf *“Inversions mantingudes fins al venciment”* ha estat estimat utilitzant preus de mercat al tancament de l'exercici.

– En els epígrafs dels balanços consolidats adjunts *“Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès”* es registra la diferència entre el valor comptable dels dipòsits prestats coberts (registrats en *“Préstecs i partides a cobrar”*) i el valor raonable calculat amb models interns i variables observables de dades de mercat.

La taula següent presenta els principals instruments financers registrats a valor raonable en els balanços consolidats adjunts, desglossats segons el mètode de valoració utilitzat per a l'estimació del seu valor raonable:

En milers d'euros

	Nota	2017			Total
		Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	
Actius:					
Actius financers mantinguts per negociar		110.358	1.462.146	-	1.572.504
Derivats	10	325	1.440.418	-	1.440.743
Instruments de patrimoni	9	-	7.432	-	7.432
Valors representatius de deute	8	110.033	14.296	-	124.329
Préstecs i bestretes - Clientela	11	-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	39.526	-	39.526
Instruments de patrimoni	9	-	39.526	-	39.526
Valors representatius de deute		-	-	-	-
Préstecs i bestretes - Entitats de crèdit		-	-	-	-
Actius financers disponibles per a la venda		12.529.039	475.395	176.282	13.180.716
Instruments de patrimoni	9	56.717	180.299	176.282	413.298
Valors representatius de deute	8	12.472.322	295.096	-	12.767.418
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	41.039	332.982	-	374.021
Total actius		12.680.436	2.310.049	176.282	15.166.767

En milers d'euros

	Nota	2017			Total
		Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar		70.165	1.361.050	-	1.431.215
Derivats	10	311	1.361.050	-	1.361.361
Posicions curtes de valors		69.854	-	-	69.854
Dipòsits en entitats de crèdit		-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	39.540	-	39.540
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	22.502	981.352	-	1.003.854
Total passius		92.667	2.381.942	-	2.474.609

En milers d'euros

	Nota	2016			Total
		Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	
Actius:					
Actius financers mantinguts per negociar		1.624.748	1.859.473	-	3.484.221
Derivats	10	3.774	1.830.721	-	1.834.495
Instruments de patrimoni	9	-	10.629	-	10.629
Valors representatius de deute	8	1.620.974	18.123	-	1.639.097
Préstecs i bestretes - Clientela	11	-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	34.827	-	34.827
Instruments de patrimoni	9	-	34.827	-	34.827
Valors representatius de deute		-	-	-	-
Préstecs i bestretes - Entitats de crèdit		-	-	-	-
Actius financers disponibles per a la venda		16.784.526	1.683.006	250.807	18.718.339
Instruments de patrimoni	9	100.006	246.996	250.807	597.809
Valors representatius de deute	8	16.684.520	1.436.010	-	18.120.530
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	108.078	427.082	-	535.160
Total actius		18.517.352	4.004.388	250.807	22.772.547

En milers d'euros

	Nota	2016			Total
		Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar		59.900	1.915.906	-	1.975.806
Derivats	10	8	1.915.906	-	1.915.914
Posicions curtes de valors		59.892	-	-	59.892
Dipòsits en entitats de crèdit		-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	63.745	1.042.061	-	1.105.806
Total passius		123.645	2.957.967	-	3.081.612

Els derivats sense contracte de col·lateral (CSA) incorporen en el valor raonable l'ajust per risc de crèdit i dèbit (*credit valuation adjustment* o CVA i *debit valuation adjustment* o DVA) respectivament. El valor raonable d'aquests derivats representa un 7,04% sobre el total, i el seu ajust per risc de crèdit i dèbit representa un 3,22% del seu valor raonable.

El moviment dels saldos dels actius i passius financers classificats en el nivell 3, que consten en els balanços consolidats adjunts, es mostra a continuació:

En milers d'euros

	Actiu	Passiu
Saldo el 31 de desembre de 2015	967.605	434.238
Ajustos de valoració registrats en resultats (*)	-	-
Ajustos de valoració no registrats en resultats	-	-
Compres, vendes i liquidacions	61.447	(24.339)
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	(773.540)	(409.899)
Diferències de canvi i altres	(4.705)	-
Saldo el 31 de desembre de 2016	250.807	-
Ajustos de valoració registrats en resultats (*)	(45.857)	-
Ajustos de valoració no registrats en resultats	716	-
Compres, vendes i liquidacions	(37.536)	-
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	8.193	-
Diferències de canvi i altres	(41)	-
Saldo el 31 de desembre de 2017	176.282	-

(*) Correspon a títols que es mantenen en el balanç.

Els instruments financers que es van traspassar entre els diferents nivells de valoració durant l'exercici de 2017 presenten els saldos següents en el balanç consolidat adjunt el 31 de desembre de 2017:

En milers d'euros

	2017						
	De:	Nivell 1		Nivell 2		Nivell 3	
	A:	Nivell 2	Nivell 3	Nivell 1	Nivell 3	Nivell 1	Nivell 2
Actius:							
Actius financers mantinguts per negociar		-	-	-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-	-	-
Actius financers disponibles per a la venda		-	-	353.314	8.193	-	-
Derivats		-	-	-	-	-	-
Passius:							
Passius financers mantinguts per negociar		-	-	-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures		-	-	-	-	-	-
Total		-	-	353.314	8.193	-	-

	2016					
	De:	Nivell 1		Nivell 2		Nivell 3
	A:	Nivell 2	Nivell 3	Nivell 1	Nivell 3	Nivell 1
Actius:						
Actius financers mantinguts per negociar	-	-	-	-	-	634.920
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	-	-	-	-
Actius financers disponibles per a la venda	-	-	-	-	-	-
Derivats	-	-	-	-	-	138.620
Passius:						
Passius financers mantinguts per negociar	-	-	-	-	-	226.050
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	-	-	-	-	-	183.849
Total	-	-	-	-	-	1.183.439

El 2016, els traspasos de nivell 3 a nivell 2 van ser deguts al fet que es va avaluar l'impacte que les dades no observables en el mercat van tenir en la valoració d'aquests instruments, i, com que aquest era residual, es va considerar adequat traspasar aquests instruments financers a nivell 2.

El 31 de desembre de 2017, l'efecte resultant de canviar les principals assumpcions utilitzades en la valoració dels instruments financers de nivell 3 per unes altres hipòtesis raonablement possibles, prenent el valor més alt (hipòtesis més favorables) o més baix (hipòtesis menys favorables) del rang que s'estima probable, no és significatiu.

Els instruments considerats de nivell 3 es corresponen principalment amb la inversió que manté l'entitat en la Societat de Gestió d'Actius procedents de la Reestructuració Bancària (SAREB) i que, atesa la singularitat d'aquesta inversió, es valora pel seu valor raonable calculat a partir del pla de negoci i projeccions financeres d'aquesta entitat.

Préstecs i passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys

El 31 de desembre de 2017 i 2016 no hi havia préstecs ni passius financers a valor raonable diferents dels registrats en els epígrafs "Actius financers mantinguts per negociar - Préstecs i bestretes - Clientela", "Altres actius a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys" i "Altres passius a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys" dels balanços consolidats adjunts.

Instruments financers a cost

Al tancament d'ambdós exercicis no hi ha derivats amb instruments de patrimoni com a subjacents i participacions de beneficis discrecionals en algunes societats.

Tampoc no hi ha instruments de patrimoni valorats pel seu cost d'adquisició (que es puguin considerar significatius).

Actius no financers

Actius immobiliaris

El 31 de desembre de 2017 i de 2016, els valors comptables nets dels actius immobiliaris no difereixen significativament dels valors raonables d'aquests actius (vegeu les notes 13, 15 i 17).

Els criteris de selecció de proveïdors de valoracions i d'actualització de taxacions es troben definits en l'apartat "Garanties" de la nota 1.3.4 d'aquests comptes anuals consolidats.

Les tècniques de valoració són utilitzades de manera generalitzada per totes les societats de taxació en funció de la tipologia de cada actiu immobiliari.

Per requeriment normatiu, les taxadores maximitzen en les tècniques de valoració emprades l'ús de dades observables de mercat i altres factors que els participants en el mercat considerarien en fixar el preu, i limiten en tot el que poden l'ús de consideracions subjectives i de dades no observables o contrastables.

Als mètodes de valoració principals aplicats els correspondrien els següents nivells de jerarquia de mesura:

Nivell 2

- **Mètode de comparació:** aplicable a tota classe d'immobles, sempre que hi hagi un mercat representatiu d'immobles comparables i es disposi de prou dades sobre transaccions que reflecteixin la situació actual del mercat.
- **Mètode d'actualització de rendes:** aplicable quan l'immoble valorat estigui produint o pugui produir rendes i hi hagi un mercat representatiu de comparables.
- **Model estadístic:** Aquest model corregeix el valor dels actius en funció de la data d'adquisició i la seva ubicació, i l'actualitza segons l'evolució de preus de la zona des del moment de la compra. Per fer-ho, incorpora informació estadística sobre el comportament de preus en totes les províncies facilitades per les empreses taxadores externes i dades demogràfiques de l'INE per aconseguir sensibilitat en l'àmbit de municipi. Al seu torn, el valor obtingut es penalitza en funció del grau de maduresa (producte acabat, promoció en curs, solars o sòls en gestió) i de l'ús (residencial, industrial, etc.) de l'actiu.

Nivell 3

- **Mètode de cost:** aplicable per a la determinació del valor d'edificis en projecte, en construcció o rehabilitació.
- **Mètode residual:** optant, en l'actual situació macroeconòmica, principalment pel procediment de càlcul dinàmic en les noves valoracions de sòls sol·licitades en detriment del procediment estàtic, que es reserva per a casos concrets en què els terminis d'execució previstos s'ajusten al que recull la normativa.

En funció del tipus d'actiu, els mètodes usats per a la valoració de la cartera del grup serien els següents:

- Edificis acabats: es valora per comparació, actualització de rendes o model estadístic (nivell 2).
- Edificis en construcció: es valora per mètode de cost com a suma del valor del sòl i de l'obra executada (nivell 3).
- Sòl: es valora pel mètode residual (nivell 3).

Determinació del valor raonable

La taula següent presenta els actius immobiliaris principals desglossats segons el mètode de valoració utilitzat en l'estimació del seu valor raonable:

	2017			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Habitatge	-	3.086.525	-	3.086.525
Oficines, locals i resta d'immobles	-	2.342.601	-	2.342.601
Sòls i solars	-	-	1.481.920	1.481.920
Obres en curs	-	-	383.916	383.916
Total actius	-	5.429.126	1.865.836	7.294.962

Les variables no observables significatives utilitzades en les valoracions classificades en el nivell 3 no han estat desenvolupades pel grup, sinó pels tercers experts independents que fan les taxacions. Atès l'ús generalitzat de les taxacions, que tenen tècniques de valoració clarament definides en la normativa sobre valoració d'immobles, les variables no observables emprades reflecteixen les hipòtesis que habitualment utilitzen totes les societats de taxació. En relació amb el pes de les variables no observables en les valoracions, aquestes suposen pràcticament la totalitat del valor d'aquestes taxacions.

El moviment dels saldos en l'exercici de 2017 classificats en el nivell 3 es mostra a continuació:

En milers d'euros

	Habitatges	Oficines, locals i resta d'immobles	Sòls, solars i obres en curs
Saldo el 31 de desembre de 2016	-	-	2.429.521
Compres	-	-	268.515
Vendes	-	-	(276.344)
Deteriorament registrat en resultats (*)	-	-	(429.529)
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	-	-	(126.327)
Saldo el 31 de desembre de 2017	-	-	1.865.836

(*) Correspon a actius que es mantenen en el balanç el 31 de desembre de 2017 i de 2016 (vegeu la nota 36).

Durant l'exercici de 2017 hi ha hagut traspassos d'actius immobiliaris entre els diferents nivells de valoració, per la transformació d'actius que estaven en curs en producte acabat.

A continuació, es desglossa el valor raonable dels actius immobiliaris valorats per societats de taxació, de les carteres d'adjudicats i ús propi classificats en "Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda", "Inversions immobiliàries" i "Existències" en l'exercici de 2017:

En milers d'euros

Taxadora	Actius no corrents en venda		Actius tangibles	
	Ús propi	Adjudicats	Inversions immobiliàries	Existències
Afes Técnicas de Tasación, S.A.	11.343	11.125	4.881	1.415
Alia Tasaciones, S.A.	-	255.860	152.162	84.126
Arco Valoraciones, S.A.	1.198	3.485	1.039	66
Cohispania	-	232	-	-
Col·lectiu d'arquitectes Taxadors	86	6.828	7.495	2.649
Cushman & Wakefield	-	-	14.182	-
Egara Informes, S.L.	-	327	-	-
Eurovaloraciones, S.A.	14.363	154.299	87.638	321.959
Gestión de Valoraciones y Tasaciones, S.A.	2.687	202.137	566.424	229.329
Ibérica de Tasaciones, S.A.	-	11.050	8.204	-
Ibertasa, S.A.	2.146	154.045	106.213	107.014
Instituto de Valoraciones, S.A.	-	89.942	42.024	136.226
Internacional de Transacciones y Se	-	135	-	-
Krata, S.A.	1.000	165.998	59.376	125.213
LKS Tasaciones, S.A.	-	-	967	-
Peritand	-	5.941	10.652	-
Sociedad de Tasación, S.A.	466	777.691	116.359	527.324
Tabimed Gestión de Proyectos, S.L.	-	7.108	635	177
Tasaciones de Bienes Mediterráneo, S.A.	-	9.040	577	-
Tasaciones Hipotecarias	-	80.122	48.180	35.647
Tasaciones Inmobiliarias, S.A.	-	90.041	26.917	15.892
Tasasur Sociedad de Tasaciones, S.A.	-	275	254	-
Tecglen Tasaciones, S.A.	654	-	-	-
Técnicos en Tasación, S.A.	-	-	352	-
Tecnitasa Técnicos en Tasación, S.A.	1.340	89.970	108.552	175.013
Thirsa	-	40.281	31.491	7.158
Tinsa	804	579	2.025	-
Valoraciones Mediterráneo, S.A.	-	154.660	96.374	144.149
Valtecnic, S.A.	-	6.662	37.604	124
Resta	429	25.982	433.180	162.811
Total	36.517	2.343.816	1.963.756	2.076.294

El valor raonable de l'immobilitzat material d'ús propi no difereix significativament del seu valor net comptable.

Nota 7 - Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista

El desglossament d'aquest epígraf d'actiu en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Per naturalesa:		
Efectiu	733.923	759.357
Saldos en efectiu en bancs centrals	25.097.038	10.122.725
Altres dipòsits a la vista	531.846	806.168
Total	26.362.807	11.688.250
Per moneda:		
En euros	17.238.582	6.603.951
En moneda estrangera	9.124.225	5.084.299
Total	26.362.807	11.688.250

Nota 8 – Valors representatius de deute

El desglossament del saldo dels valors representatius de deute en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	124.329	1.639.097
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers disponibles per a la venda	12.767.418	18.120.530
Préstecs i partides a cobrar	574.171	918.584
Inversions mantingudes fins al venciment	11.172.474	4.598.190
Total	24.638.392	25.276.401
Per naturalesa:		
Bancs centrals	-	-
Administracions públiques	22.311.211	22.877.291
Entitats de crèdit	870.676	925.180
D'altres sectors	1.451.848	1.476.902
Actius dubtosos	13.124	9.030
Correccions de valor per deteriorament d'actius	(8.467)	(12.001)
Total	24.638.392	25.276.401
Per moneda:		
En euros	20.559.445	19.033.326
En moneda estrangera	4.078.947	6.243.075
Total	24.638.392	25.276.401

Pel que fa als instruments de deute inclosos dins la partida d'actius financers disponibles per a la venda s'adjunta la informació següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Cost amortitzat (*)	12.495.965	17.825.735
Valor raonable	12.767.418	18.120.530
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	(134.950)	(101.268)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	406.403	396.063

(*) Inclou els resultats nets per deteriorament en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici de 2017 i 2016 per (6.277) i 521 milers d'euros, dels quals per dotació de l'exercici pugen a (9.323) i (3.935) milers d'euros, i per reversió del deteriorament a 3.046 i 4.456 milers d'euros en els exercicis de 2017 i 2016 (vegeu la nota 35).

A continuació, s'adjunta el desglossament de l'exposició mantinguda en títols de deute públic classificat com a actius financers disponibles per a la venda:

En milers d'euros	2017	2016
Cost amortitzat	10.934.418	16.174.690
Valor raonable	11.177.627	16.443.443
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	(115.704)	(78.972)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	358.913	347.725

En relació amb la cartera d'inversions mantingudes fins al venciment, es presenta el desglossament següent:

En milers d'euros	2017	2016
Bancs centrals	-	-
Administracions públiques	11.079.997	4.598.190
Entitats de crèdit	93.221	-
D'altres sectors	-	-
Correccions per deteriorament	(744)	-
Total	11.172.474	4.598.190

Nota 9 – Instruments de patrimoni

El desglossament del saldo d'instruments de patrimoni en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	7.432	10.629
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	39.526	34.827
Actius financers disponibles per a la venda	413.298	597.809
Total	460.256	643.265
Per naturalesa:		
Sector resident	266.119	361.290
Entitats de crèdit	8.461	9.418
Altres	257.658	351.872
Sector no resident	100.889	148.839
Entitats de crèdit	59.733	95.955
Altres	41.156	52.884
Participacions en el patrimoni de fons i societats d'inversió	93.248	133.136
Total	460.256	643.265
Per moneda:		
En euros	368.184	496.356
En moneda estrangera	92.072	146.909
Total	460.256	643.265

Al tancament de l'exercici de 2017 no hi ha inversions en instruments de patrimoni cotitzats per als quals no s'hagi considerat com a referència del seu valor raonable el preu de cotització.

Els actius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys corresponen a inversions associades als productes *unit linked*, comercialitzats a través de la filial Assegurances Segur Vida, S.A.

En relació amb els instruments de patrimoni inclosos dins de l'epígraf "Actius financers disponibles per a la venda" s'adjunta la informació següent:

En milers d'euros			
	Nota	2017	2016
Cost d'adquisició		356.159	532.378
Valor raonable		413.298	597.809
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament		(5.185)	(2.333)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament		62.324	67.764
Minusvàlues registrades com a deteriorament en el compte de pèrdues i guanys de l'exercici	35	(47.097)	(112.806)

En l'exercici de 2017, Banc Sabadell ha deteriorat el valor de la participació que tenia en la Societat de Gestió d'Actius procedents de la Reestructuració Bancària (SAREB) per un import de 37.000 milers d'euros. El 31 de desembre de 2017 el deteriorament del valor d'aquesta participació és de 93.576 milers d'euros, i queda valorada en 133.174 milers d'euros (170.174 milers d'euros el 2016).

Nota 10 – Derivats mantinguts per negociar d'actiu i passiu

El desglossament per tipus d'operació dels saldos d'aquest epígraf de l'actiu i del passiu dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros				
	2017		2016	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Risc sobre valors	111.239	111.701	169.449	170.058
Risc sobre tipus d'interès	891.179	847.753	1.122.057	1.137.713
Risc sobre divisa	426.520	389.299	467.291	530.860
Altres tipus de risc	11.805	12.608	75.698	77.283
Total	1.440.743	1.361.361	1.834.495	1.915.914
Per moneda:				
En euros	1.271.688	1.263.837	1.609.077	1.738.788
En moneda estrangera	169.055	97.524	225.418	177.126
Total	1.440.743	1.361.361	1.834.495	1.915.914

A continuació, es desglossen, per tipus d'instrument derivat, els valors raonables el 31 de desembre de 2017 i de 2016:

En milers d'euros

	2017	2016
Actius		
<i>Derivats mantinguts per negociar:</i>	<i>1.440.743</i>	<i>1.834.495</i>
<i>Swaps, CCIRS, call money swap</i>	<i>858.154</i>	<i>1.128.670</i>
Opcions sobre tipus de canvi	99.858	30.068
Opcions sobre tipus d'interès	40.527	50.591
Opcions sobre índexs i valors	114.393	184.169
<i>Forward</i> divisa	<i>326.661</i>	<i>437.223</i>
<i>Forward</i> de bons de renda fixa	<i>1.150</i>	<i>3.774</i>
Total d'actius mantinguts per negociar	1.440.743	1.834.495
Passius		
<i>Derivats mantinguts per negociar:</i>	<i>1.361.361</i>	<i>1.915.914</i>
<i>Swaps, CCIRS, call money swap</i>	<i>807.412</i>	<i>1.125.749</i>
Opcions sobre tipus de canvi	101.028	31.323
Opcions sobre tipus d'interès	39.241	100.766
Opcions sobre índexs i valors	124.309	186.571
<i>Forward</i> divisa	<i>288.271</i>	<i>471.497</i>
<i>Forward</i> de bons de renda fixa	<i>1.100</i>	<i>8</i>
Total de passius mantinguts per negociar	1.361.361	1.915.914

Nota 11 – Préstecs i bestretes

Bancs centrals i entitats de crèdit

El desglossament del saldo dels epígrafs “Préstecs i bestretes - Bancs centrals” i “Préstecs i bestretes - Entitats de crèdit” dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Préstecs i partides a cobrar	5.379.156	4.291.996
Total	5.379.156	4.291.996
Per naturalesa:		
Dipòsits a termini	1.769.568	2.320.133
Adquisició temporal d'actius	2.965.960	1.704.404
Actius financers híbrids	106	89
Altres	644.885	269.122
Actius dubtosos	364	368
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(5.306)	(6.681)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	3.579	4.560
Total	5.379.156	4.291.996
Per moneda:		
En euros	4.335.627	3.279.828
En moneda estrangera	1.043.529	1.012.168
Total	5.379.156	4.291.996

Clientela

El desglossament del saldo de l'epígraf "Préstecs i bestretes - Clientela" (administracions públiques i altres sectors) dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Préstecs i partides a cobrar	143.597.966	145.173.865
Total	143.597.966	145.173.865
Per naturalesa:		
Deutors a la vista i diversos	7.567.029	6.801.456
Crèdit comercial	5.801.602	5.530.045
Arrendaments financers	2.316.285	2.168.803
Deutors amb garantia real	86.581.398	90.693.505
Adquisició temporal d'actius	2.001.437	7.930
Altres deutors a termini	35.255.351	35.363.490
Actius dubtosos	7.867.154	9.641.526
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(3.726.682)	(4.921.348)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	(65.608)	(111.543)
Total	143.597.966	145.173.865
Per sector:		
Administracions públiques	9.802.679	9.683.466
D'altres sectors	129.720.423	130.881.764
Actius dubtosos	7.867.154	9.641.526
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(3.726.682)	(4.921.348)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	(65.608)	(111.543)
Total	143.597.966	145.173.865
Per moneda:		
En euros	99.505.324	98.615.373
En moneda estrangera	44.092.642	46.558.492
Total	143.597.966	145.173.865
Per àmbit geogràfic:		
Espanya	98.843.426	98.965.788
Resta de la Unió Europea	40.702.868	39.707.952
Iberoamèrica	3.695.269	3.519.712
Amèrica del Nord	2.280.429	6.431.602
Resta de l'OCDE	206.892	245.475
Resta del món	1.595.764	1.224.683
Correccions de valor per deteriorament d'actius	(3.726.682)	(4.921.347)
Total	143.597.966	145.173.865

En l'epígraf "Préstecs i bestretes" dels balanços consolidats s'inclouen certs actius compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia pel que fa a certs passius. Vegeu-ne més informació en la nota 4, "Gestió de riscos financers", en l'apartat "Risc de crèdit".

Arrendament financer

Els béns cedits en règim d'arrendament financer es recullen pel valor del cost amortitzat de les quotes que ha de pagar l'arrendatari, més el valor residual garantit i no garantit, sense incloure les càrregues financeres ni l'impost sobre el valor afegit. A continuació, se'n dona el desglossament:

En milers d'euros	2017	2016
Arrendaments financers		
Inversió bruta total	2.271.417	2.137.815
<i>Dels quals: Quotes contingents reconegudes en els ingressos</i>	<i>71.601</i>	<i>74.007</i>
Ingressos financers no meritats	234.829	245.716
Valor residual no garantit	146.854	139.827
Correccions de valor per deteriorament	(41.924)	(38.881)

A continuació, es presenta un desglossament per terminis del valor actual dels pagaments futurs mínims a rebre pel grup durant el període d'obligat compliment (perquè es considera que no s'exerciran pròrrogues ni opcions de compra existents).

En milers d'euros	Fins a 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Pagaments mínims a rebre d'arrendaments financers				
Pagaments mínims a rebre d'obligat compliment	569.037	1.242.212	566.763	2.378.012

Actius financers vençuts

El saldo de "Préstecs i bestretes - Clientela" vençut, pendent de cobrament no dubtós, el 31 de desembre de 2017, és de 188.311 milers d'euros (222.083 milers d'euros el 31 de desembre de 2016). D'aquest total, més del 76% del saldo el 31 de desembre de 2017 (75% del saldo el 31 de desembre de 2016) ha vençut en un termini no superior a un mes.

Actius dubtosos

L'import dels actius dubtosos en els diferents epígrafs de l'actiu del balanç el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Valors representatius de deute	13.124	9.030
Préstecs i bestretes		
Clientela	7.867.154	9.641.526
Bancs centrals i entitats de crèdit	364	368
Total	7.880.642	9.650.924
Per sector:		
Administracions públiques	12.432	13.863
Bancs centrals i entitats de crèdit	364	7.276
Altres sectors privats	7.867.846	9.629.785
Total	7.880.642	9.650.924

El moviment dels actius dubtosos és el següent:

En milers d'euros

Saldo el 31 de desembre de 2015	12.482.401
Altes	2.023.143
Baixes	(4.296.586)
Amortitzacions	(528.116)
Diferències de canvi i altres	(29.917)
Saldo el 31 de desembre de 2016	9.650.924
Altes	2.009.178
Baixes	(3.233.596)
Amortitzacions	(540.142)
Diferències de canvi i altres	(5.722)
Saldo el 31 de desembre de 2017	7.880.642

El desglossament dels actius dubtosos per tipologia de garantia el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Amb garantia hipotecària (*)	2.783.796	3.739.145
Altres garanties reals (**)	1.894.321	1.701.950
Resta	3.202.525	4.209.829
Total	7.880.642	9.650.924

(*) Actius amb garantia hipotecària amb risc viu inferior al 100% del valor de taxació.

(**) Inclou la resta d'actius amb garantia real.

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo d'actius dubtosos el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Espanya	7.457.349	9.070.695
Resta de la Unió Europea	300.427	479.338
Iberoamèrica	29.958	33.933
Amèrica del Nord	2.424	25.631
Resta de l'OCDE	3.522	6.471
Resta del món	86.962	34.857
Total	7.880.642	9.650.924

L'import dels ingressos financers acumulats i no reconeguts en el compte de pèrdues i guanys consolidat dels actius financers deteriorats puja, el 31 de desembre de 2017, a 551.729 milers d'euros i, el 31 de desembre de 2016, a 610.673 milers d'euros.

El moviment dels actius financers deteriorats donats de baixa de l'actiu perquè s'ha considerat remota la seva recuperació és el següent:

En milers d'euros	
Saldo el 31 de desembre de 2015	5.955.711
Altes	648.028
Utilització del saldo del deteriorament del valor acumulat	612.583
Sanejament directe en el compte de pèrdues i guanys	1.296
Interessos contractualment exigibles	33.591
Altres conceptes	558
Baixes	(1.327.929)
Cobrament en efectiu de principal a les contraparts	(109.360)
Cobrament en efectiu d'interessos a les contraparts	(64.960)
Adjudicació d'actius tangibles	(92.933)
Prescripció	-
Refinançament o reestructuració del deute	-
Venda	(982.030)
Altres conceptes	(78.646)
Diferències de canvi	(26.127)
Saldo el 31 de desembre de 2016	5.249.683
Altes	583.192
Utilització del saldo del deteriorament del valor acumulat	404.726
Sanejament directe en el compte de pèrdues i guanys	135.416
Interessos contractualment exigibles	24.193
Altres conceptes	18.857
Baixes	(997.940)
Cobrament en efectiu de principal a les contraparts	(153.782)
Cobrament en efectiu d'interessos a les contraparts	(9.568)
Adjudicació d'actius tangibles	(16.466)
Prescripció	(447.629)
Refinançament o reestructuració del deute	(541)
Venda	(369.954)
Diferències de canvi	(8.037)
Saldo el 31 de desembre de 2017	4.826.898

Correccions de valor

L'import de les correccions de valor per deteriorament d'actius en els diferents epígrafs de l'actiu del balanç el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Valors representatius de deute	8.467	12.001
Préstecs i bestretes		
Clientela	3.726.682	4.921.348
Bancs centrals i entitats de crèdit	5.306	6.681
Total	3.740.455	4.940.030

El banc considera que les correccions de valor per deteriorament i provisions constituïdes pel grup són suficients per absorbir possibles minsvàlues que tinguin els seus actius i els desenllaços de qualsevol contingència oberta que tingui el banc.

Les correccions de valor per deteriorament inclouen 201 milions d'euros per cobrir desenllaços de contingències relacionades amb les clàusules terra. Sense tenir en compte el deteriorament descrit, la ràtio de cobertura de dubtosos seria del 45,74%, i la ràtio de cobertura d'actius problemàtics seria del 49,76% (45,55% i 49,71%, respectivament, sense considerar la incorporació de TSB).

El moviment detallat de les correccions de valor constituïdes per a la cobertura del risc de crèdit i l'import acumulat d'aquestes a l'inici i al final de l'exercici és el següent:

En milers d'euros

	Determinada individualment	Determinada col·lectivament	Cobertura IBNR (****)	Risc de país	Total
Saldo el 31 de desembre de 2015	2.364.272	2.931.371	1.324.297	4.555	6.624.495
Moviments amb reflex en resultats d'insolvències (**)	86.581	190.444	103.911	(1.965)	378.971
Moviments sense reflex en resultats d'insolvències	(1.128.701)	(671.925)	(261.218)	5.414	(2.056.430)
Utilització de provisions constituïdes	(967.417)	(685.173)	(241.775)	-	(1.894.365)
Altres moviments	(161.284)	13.248	(19.443)	5.414	(162.065)
Ajustos per diferències de canvi	(193)	(1.797)	(5.518)	502	(7.006)
Saldo el 31 de desembre de 2016	1.321.959	2.448.093	1.161.472	8.506	4.940.030
Addicions/retirades en el perímetre (*)	-	(977)	(136.322)	-	(137.299)
Moviments amb reflex en resultats d'insolvències (**)	197.259	827.838	(83.573)	2.516	944.040
Moviments sense reflex en resultats d'insolvències	(674.352)	(1.010.524)	(315.008)	(2.909)	(2.002.793)
Utilització de provisions constituïdes	(597.222)	(1.007.257)	(212.428)	-	(1.816.907)
Altres moviments (***)	(77.130)	(3.267)	(102.580)	(2.909)	(185.886)
Ajustos per diferències de canvi	(22)	(1.936)	(1.488)	(77)	(3.523)
Saldo el 31 de desembre de 2017	844.844	2.262.494	625.081	8.036	3.740.455

(*) Vegeu la nota 2.

(**) Aquesta xifra s'inclou en l'epígraf de "Pèrdues per deteriorament d'actius financers" (vegeu la nota 35).

(***) Correspon al traspàs de 185.886 milers d'euros de correccions de valor constituïdes per a la cobertura del risc de crèdit a actius no corrents en venda (vegeu la nota 13) i a inversions immobiliàries (vegeu la nota 15).

(****) Correccions de valor col·lectives per a pèrdues incorregudes, però no comunicades (vegeu la nota 1.3.4).

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo de correccions de valor per deteriorament d'actius el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Espanya	3.488.647	4.657.319
Resta de la Unió Europea	174.943	220.814
Iberoamèrica	35.264	38.610
Amèrica del Nord	4.982	2.317
Resta de l'OCDE	1.378	2.998
Resta del món	35.241	17.972
Total	3.740.455	4.940.030

Nota 12 – Derivats - comptabilitat de cobertures d'actiu i passiu

Per dur a terme la política de gestió del risc de tipus d'interès (vegeu la nota 4 sobre gestió de riscos financers), el grup contracta operacions de cobertura. A continuació, es descriuen les principals tipologies de les cobertures:

- Cobertura de valor raonable:

Són les que cobreixen l'exposició a la variació en el valor raonable d'un tipus de risc concret, i són operacions de microcobertura si cobreixen el risc d'una operació d'actiu o passiu, o de macrocobertura si cobreixen una cartera d'actius o passius financers.

En aquesta categoria el grup classifica els derivats contractats amb l'objectiu de mitigar el risc de tipus d'interès en operacions d'actiu i passiu.

- Cobertura de flux d'efectiu:

Són les que cobreixen la variació en fluxos d'efectiu d'instruments financers associats a un risc concret o a una transacció prevista altament probable. Els derivats emprats en aquestes cobertures consisteixen principalment en permutes de tipus d'interès i operacions *forward*.

- Cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger:

L'entitat manté polítiques de cobertura amb l'objectiu prioritari de minimitzar l'impacte negatiu a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises sobre les ràtios de capital, així com sobre els resultats generats en el seu negoci en divisa. Les operacions de cobertura cobreixen el risc de canvi de les inversions efectuades en les societats del grup radicades en països que no tenen l'euro com a moneda funcional (vegeu la nota 4.4.3.3).

El desglossament dels valors raonables d'aquests epígrafs dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016, tenint en compte el tipus de cobertura realitzat, és el següent:

En milers d'euros

	2017		2016	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Microcobertures:				
Cobertures del valor raonable	77.576	34.317	147.563	54.611
<i>D'operacions de passiu (A)</i>	75.706	26.238	142.996	41.496
<i>D'operacions d'actiu (B)</i>	1.870	8.079	4.567	13.115
Cobertures dels fluxos d'efectiu	227.305	152.649	339.357	216.022
<i>De transaccions futures de renda fixa (C)</i>	41.039	22.502	108.078	63.746
<i>De bons vinculats a la inflació (D)</i>	-	15.216	2.687	18.267
<i>De tipus de canvi (E)</i>	74.877	-	88.344	314
<i>D'operacions de titulització (F)</i>	111.343	113.812	128.850	133.214
<i>Resta</i>	46	1.119	11.398	481
Cobertures d'inversió neta de negocis a l'estranger (G)	21.888	3.249	26.934	-
Macrocobertures:				
Cobertures del valor raonable	47.252	781.374	21.306	785.819
<i>D'operacions de passiu (H)</i>	3.268	45.098	-	72
<i>D'operacions d'actiu (I)</i>	43.984	736.276	21.306	785.747
Cobertures dels fluxos d'efectiu (J)	-	32.266	-	49.354
Total	374.021	1.003.855	535.160	1.105.806
Per moneda:				
En euros	239.644	361.855	379.914	484.487
En moneda estrangera	134.377	642.000	155.246	621.320
Total	374.021	1.003.855	535.160	1.105.806

La tipologia de cobertures segons la seva composició, identificades en la taula, són les següents:

- A. Microcobertures d'operacions de finançament de l'entitat en mercat de capitals, operacions de dipòsits a termini i comptes a la vista contractades amb clients.
- B. Microcobertures d'operacions compostes per préstecs amb clients.
- C. Microcobertures de tipus d'interès d'operacions futures de títols de renda fixa. L'entitat designa com a element de cobertura els contractes derivats que es liquidaran pel seu import brut mitjançant el lliurament de l'actiu subjacent (segons el preu contractat), que, d'acord amb les guies d'implementació de la NIC 39, es poden considerar com a cobertura de fluxos d'efectiu respecte a la contraprestació que es liquidarà en una transacció futura que es produirà per la liquidació del mateix derivat en termes bruts. En cas de no haver contractat el derivat, el grup estaria exposat a la variabilitat en el preu de compra.
- D. Microcobertures de tipus d'interès de bons vinculats a la inflació. El banc ha contractat permutes financeres per cobrir la variació en els fluxos d'efectiu futurs que seran liquidats pels bons inflació.
- E. Microcobertures de tipus de canvi per reduir la volatilitat davant variacions del tipus de canvi en els bons de titulització i transaccions futures.
- F. Operacions de microcobertura efectuades pels fons de titulització del grup.
- G. En les cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger, actualment s'estan cobrint 1.268 milions de lliures esterlines i 7.054 milions de pesos mexicans (1.368 milions de lliures esterlines, 100 milions de dòlars nord-americans i 1.293 milions de pesos mexicans el 2016) mitjançant operacions *forward* de divises (vegeu la nota 4.4.3.3).
- H. Macrocobertura d'operacions de finançament de l'entitat en mercat de capitals, operacions de dipòsits a termini i comptes a la vista contractades amb clients.
- I. Macrocobertures de valors representatius de deute classificats en la cartera de disponible per a la venda i de préstecs hipotecaris concedits a clients.
- J. Macrocobertures dels fluxos d'efectiu amb l'objectiu de reduir la volatilitat del marge d'intermediació per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any. Així, aquesta macrocobertura cobreix els fluxos d'efectiu futurs en funció de l'exposició neta d'una cartera formada per passius altament probables amb una exposició similar al risc del tipus d'interès. Els instruments de cobertura utilitzats amb aquesta finalitat són permutes financeres de tipus d'interès.

En relació amb les cobertures de valor raonable, les pèrdues i els guanys reconeguts en els exercicis de 2017 i 2016, tant dels instruments de cobertura com dels elements coberts, es desglossen a continuació:

En milers d'euros

	2017		2016	
	Instruments de cobertura	Elements coberts	Instruments de cobertura	Elements coberts
Microcobertures	(56.163)	51.863	(36.928)	33.031
Actius a tipus fix	(33.790)	30.969	(38.816)	35.366
Mercat de capitals	(10.731)	10.192	(2.327)	2.607
Passius a tipus fix	(11.642)	10.702	4.215	(4.942)
Macrocobertures	34.604	(2.486)	(248.285)	277.980
Mercat de capitals i passius a tipus fix	8.696	19.822	32.129	5.958
Actius a tipus fix	25.908	(22.308)	(280.414)	272.022
Total	(21.559)	49.377	(285.213)	311.011

En les cobertures de flux d'efectiu, els imports que van ser reconeguts en el patrimoni net durant l'exercici i els imports que van ser donats de baixa del patrimoni net i inclosos en els resultats durant l'exercici s'indiquen en l'estat total de canvis en el patrimoni net de Banc Sabadell.

No s'ha reconegut ineficàcia en els resultats dels exercicis de 2017 i 2016 relacionada amb les microcobertures de fluxos d'efectiu pel fet de ser immaterial.

Nota 13 – Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

El desglossament d'aquests epígrafs dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros			
	2017	2016	2016 Del qual: Mediterráneo Vida
Actiu	3.559.232	5.423.159	2.438.067
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	4.169	-	-
Préstecs i bestretes	83.620	28.584	28.585
Entitats de crèdit	1.346	28.284	28.284
Clientela	82.274	301	301
Valors representatius de deute	-	2.375.232	2.375.232
Instrumentos de patrimoni	-	7.012	7.012
Actiu tangible	3.411.451	2.942.683	-
Actiu tangible d'ús propi	54.556	66.958	-
Inversions immobiliàries	34.408	-	-
Actiu tangible adjudicat	3.319.131	2.874.314	-
Cedits en arrendament operatiu	3.355	1.411	-
Resta dels altres actius	59.992	69.648	27.238
Correccions de valor per deteriorament	(997.488)	(844.464)	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	2.561.744	4.578.694	2.438.067
Passiu			
Passius financers a cost amortitzat	-	2.058	2.056
Passius per impostos	-	52.106	52.106
Passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança	-	2.159.084	2.159.084
Resta	20.645	119	119
Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	20.645	2.213.368	2.213.365

La principal variació interanual correspon a la venda de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, explicada en la nota 2 d'aquests comptes anuals consolidats.

En actiu tangible adjudicat es registren els actius que han estat rebuts pels prestataris o altres deutors del banc, per a la satisfacció, total o parcial, d'actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells.

L'actiu tangible d'ús propi correspon principalment a locals comercials.

En relació amb els actius procedents d'adjudicacions, un 88,29% del saldo correspon a actius residencials, un 9,50% a actius industrials i un 2,21% a agrícola.

El termini mitjà en què els actius es mantenen en la categoria "Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda - actius adjudicats" és de 39,1 mesos en l'exercici de 2017. Vegeu en la nota 4 les polítiques per alienar o disposar per una altra via aquests actius.

El percentatge d'actius adjudicats venuts amb finançament al comprador per part del banc el 2017 ha estat d'un 21,58% (el 2016 va ser d'un 30,49%).

El moviment d' "Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda" durant els exercicis de 2017 i 2016 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Nota	Actius no corrents en venda
Cost:		
Saldos el 31 de desembre de 2015		3.165.293
Reclassificació Mediterráneo Vida		2.438.066
Altes		1.094.360
Baixes		(1.062.491)
Altres traspassos		(58.107)
Traspassos d'insolvències (*)		(153.962)
Saldos el 31 de desembre de 2016		5.423.159
Altes		972.306
Baixes		(710.022)
Venda Mediterráneo Vida		(2.438.065)
Altres traspassos/reclassificacions (**)		476.439
Traspassos d'insolvències (*)		(164.585)
Saldos el 31 de desembre de 2017		3.559.232
Correccions de valor per deteriorament:		
Saldos el 31 de desembre de 2015		622.907
Dotació amb impacte en resultats	38	778.838
Reversió amb impacte en resultats	38	(495.648)
Utilitzacions		(49.010)
Altres traspassos		(12.623)
Saldos el 31 de desembre de 2016		844.464
Dotació amb impacte en resultats	38	725.326
Reversió amb impacte en resultats	38	(512.735)
Utilitzacions		(198.482)
Altres traspassos/reclassificacions (**)		138.915
Saldos el 31 de desembre de 2017		997.488
Saldos nets el 31 de desembre de 2016		4.578.695
Saldos nets el 31 de desembre de 2017		2.561.744

(*) Fons procedent de correccions de valor constituïdes per la cobertura del risc de crèdit.

(**) El net d'aquests dos imports inclou 297.243 milers d'euros, corresponents a traspassos d'inversions immobiliàries (vegeu la nota 15).

Nota 14 – Inversions en negocis conjunts i associades

El moviment d'aquest epígraf el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

Saldo el 31 de desembre de 2015	340.996
Addicions/retirades en el perímetre	(249)
Per resultats de l'exercici	74.573
Per adquisició o ampliació de capital (*)	8.953
Per venda o dissolució	(21.365)
Per dividends	(17.159)
Per traspàs	-
Per deterioraments, ajustos de valoració, diferències de conversió i altres	(5.077)
Saldo el 31 de desembre de 2016	380.672
Addicions/retirades en el perímetre	(1.173)
Per resultats de l'exercici	308.686
Per adquisició o ampliació de capital (*)	52.930
Per venda o dissolució	(9.351)
Per dividends	(177.985)
Per traspàs	25.804
Per deterioraments, ajustos de valoració, diferències de conversió i altres	(3.939)
Saldo el 31 de desembre de 2017	575.644

(*) Vegeu-ho reflectit en l'estat de fluxos d'efectiu.

En l'estat de fluxos d'efectiu - activitats d'inversió es presenta en la partida de cobraments per inversions en negocis conjunts i associades l'import de 187.327, que correspon a la suma de 9.351 milers d'euros per vendes o liquidació i els dividends cobrats per 177.985 milers d'euros, més el resultat de les baixes o liquidacions de -9 milers d'euros, segons el detall inclòs en l'Annex 1. D'altra banda, en l'apartat "Pagaments per inversions en negocis conjunts" es presenten els 52.930 milers d'euros corresponents a adquisicions efectuades en l'exercici.

Les principals altes i baixes de l'exercici de 2017 i de 2016 de societats participades s'indiquen en l'Annex 1.

BanSabadell Vida, S.A., de Seguros y Reaseguros (BanSabadell Vida), empresa participada al 50% per Banc Sabadell i Zurich Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A. (Zurich), ha subscrit el 24 de juny de 2017 amb l'entitat reasseguradora Swiss Re Europe, S.A., sucursal a Espanya, un contracte de reassegurança sobre la seva cartera d'assegurances individuals de vida-risc el 30 de juny de 2017.

La comissió de reassegurança que ha rebut BanSabadell Vida ha estat de 683,7 milions d'euros, cosa que ha suposat per al grup Banc Sabadell un ingrés net d'aproximadament 253,5 milions d'euros, un cop descomptats els impostos i les despeses associades a la transacció. Aquest ingrés s'ha registrat dins de l'epígraf "*Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació*" i s'inclou en la línia de "Per resultats de l'exercici" de la taula anterior.

Tal com s'informa en la nota 2 d'aquests comptes anuals consolidats, a l'abril de 2016 Banc Sabadell va transmetre la totalitat de la participació mantinguda a Dexia, per un preu total de 52.390 milers d'euros.

El 31 de desembre de 2017, no hi havia fons de comerç vinculat a les inversions en negocis conjunts i associades (305 milers d'euros el 31 de desembre de 2016).

El 31 de desembre de 2017 i de 2016 no hi havia cap acord de suport ni cap altre tipus de compromís contractual significatiu del banc ni de les entitats dependents a les entitats associades.

La conciliació entre la inversió del grup en societats participades i el saldo de l'epígraf "Inversions en negocis conjunts i associades" és la següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Inversió del grup en participades (Annex 1)	243.632	230.781
Aportacions per resultats acumulats	294.684	162.200
Ajustos de valor (deterioraments i diferències de canvi)	37.328	(12.308)
Total	575.644	380.673

El 31 de desembre de 2017 i de 2016, l'import agregat comptable de les inversions en entitats associades considerades individualment no significatives és de 225.133 i 164.144 milers d'euros, respectivament.

A continuació, es presenten les dades financeres més rellevants de la inversió considerada individualment significativa, BanSabadell Vida, el 31 de desembre de 2017 i de 2016:

En milers d'euros		
	BanSabadell Vida (*)	
	2017	2016
Total actiu	9.485.336	9.396.948
<i>Del qual: inversions financeres</i>	<i>8.952.022</i>	<i>9.163.245</i>
Total passiu	8.748.778	8.920.224
<i>Del qual: provisions tècniques</i>	<i>8.367.112</i>	<i>8.501.287</i>
Resultat del compte tècnic de vida	777.165	105.434
<i>Del qual: primes imputades a l'exercici</i>	<i>2.594.082</i>	<i>4.366.127</i>
<i>Del qual: sinistralitat de l'exercici</i>	<i>(2.555.765)</i>	<i>(4.297.929)</i>
<i>Del qual: rendiment financer tècnic</i>	<i>156.735</i>	<i>133.934</i>

(*) Dades extretes dels registres comptables de BanSabadell Vida sense tenir en compte ajustos de consolidació ni el percentatge de participació del grup.

Nota 15 – Actius tangibles

El desglossament d'aquest epígraf dels balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros								
	2017				2016			
	Cost	Amortització	Deteriorament	Valor net	Cost	Amortització	Deteriorament	Valor net
Immobilitzat material	3.378.020	(1.490.374)	(25.916)	1.861.730	3.567.707	(1.454.273)	(42.080)	2.071.354
D'ús propi:	3.078.409	(1.427.883)	(25.494)	1.625.032	3.338.350	(1.409.450)	(41.366)	1.887.534
Equips informàtics i les seves instal·lacions	534.237	(391.481)	-	142.756	510.075	(362.317)	-	147.758
Mobiliari, vehicles i resta d'instal·lacions	1.329.670	(724.675)	(8.580)	596.415	1.276.676	(695.499)	-	581.177
Edificis	1.178.037	(298.627)	(16.914)	862.496	1.510.659	(344.634)	(41.366)	1.124.659
Obres en curs	1.844	(1)	-	1.843	10.161	-	-	10.161
Altres	34.621	(13.099)	-	21.522	30.779	(7.000)	-	23.779
Credits en arrendament operatiu	299.611	(62.491)	(422)	236.698	229.357	(44.823)	(714)	183.820
Inversions immobiliàries	2.483.103	(122.586)	(395.724)	1.964.793	2.966.638	(181.841)	(380.551)	2.404.247
Edificis	2.427.264	(119.394)	(377.275)	1.930.595	2.929.488	(180.655)	(374.238)	2.374.594
Finques rústiques, parcel·les i solars	55.839	(3.192)	(18.449)	34.198	37.150	(1.186)	(6.312)	29.652
Total	5.861.123	(1.612.960)	(421.640)	3.826.523	6.534.345	(1.636.114)	(422.631)	4.475.601

El moviment durant els exercicis de 2017 i 2016 del saldo de l'epígraf "Actius tangibles" és el següent:

En milers d'euros

		Immobles	Mobiliari i instal·lacions	Inversions immobiliàries	Actius ced. arrend. operat.	Totals
Cost:						
	Nota					
Saldos el 31 de desembre de 2015		1.269.098	1.765.607	2.940.088	188.919	6.163.711
Addicions/retirades en el perímetre	2	290.922	80.183	133.547	-	504.652
Altes		44.295	124.940	301.663	110.179	581.077
Baixes		(41.392)	(172.720)	(381.063)	(50.016)	(645.191)
Altres traspassos		23.977	3.850	(19.494)	(15.701)	(7.368)
Traspassos d'insolvències (*)		-	-	(8.103)	-	(8.103)
Tipus de canvi		(35.301)	(15.109)	-	(4.024)	(54.434)
Saldos el 31 de desembre de 2016		1.551.599	1.786.751	2.966.638	229.357	6.534.345
Addicions/retirades en el perímetre	2	(323.164)	(7.630)	(140.297)	-	(471.091)
Altes		34.343	108.539	348.295	96.909	588.086
Baixes		(26.101)	(17.151)	(276.799)	(24.701)	(344.752)
Altres traspassos		(13.471)	(3.204)	(393.433)	(1.595)	(411.703)
Traspassos d'insolvències (*)		-	-	(21.301)	-	(21.301)
Tipus de canvi		(8.704)	(3.398)	-	(359)	(12.461)
Saldos el 31 de desembre de 2017		1.214.502	1.863.907	2.483.103	299.611	5.861.123
Amortització acumulada:						
Saldos el 31 de desembre de 2015		264.923	1.036.039	149.513	50.918	1.501.393
Addicions/retirades en el perímetre	2	57.328	49.744	14.959	-	122.031
Altes		34.983	103.362	61.426	25.182	224.953
Baixes		(1.887)	(125.918)	(32.866)	(15.830)	(176.501)
Altres traspassos		8.690	3.613	(11.191)	(12.759)	(11.647)
Tipus de canvi		(12.403)	(9.024)	-	(2.688)	(24.115)
Saldos el 31 de desembre de 2016		351.634	1.057.816	181.841	44.823	1.636.114
Addicions/retirades en el perímetre	2	(74.658)	(29.836)	(19.309)	-	(123.803)
Altes		46.391	113.790	63.957	33.853	257.991
Baixes		(6.271)	(19.816)	(19.836)	(15.929)	(61.852)
Altres traspassos		(1.739)	(3.604)	(84.067)	(95)	(89.505)
Tipus de canvi		(3.630)	(2.194)	-	(161)	(5.985)
Saldos el 31 de desembre de 2017		311.727	1.116.156	122.586	62.491	1.612.960
Pèrdues per deteriorament:						
Saldos el 31 de desembre de 2015		22.589	1.631	448.670	903	473.793
Addicions/retirades en el perímetre	2	18.777	-	47.050	-	65.827
Dotació amb impacte en resultats	36	-	-	403.856	41	403.897
Reversió amb impacte en resultats	36	-	-	(383.620)	-	(383.620)
Utilitzacions		-	(1.631)	(80.268)	(230)	(82.129)
Altres traspassos		-	-	(55.137)	-	(55.137)
Saldos el 31 de desembre de 2016		41.366	-	380.551	714	422.631
Addicions/retirades en el perímetre	2	(21.878)	3.923	(61.441)	-	(79.396)
Dotació amb impacte en resultats	36	10.643	4.657	507.510	-	522.810
Reversió amb impacte en resultats	36	-	-	(291.468)	-	(291.468)
Utilitzacions		-	-	(14.830)	(292)	(15.122)
Altres traspassos		(13.217)	-	(124.598)	-	(137.815)
Saldos el 31 de desembre de 2017		16.914	8.580	395.724	422	421.640
Saldos nets el 31 de desembre de 2016		1.158.599	728.935	2.404.246	183.820	4.475.600
Saldos nets el 31 de desembre de 2017		885.861	739.171	1.964.793	236.698	3.826.522

(*) Fons procedent de correccions de valor constituïdes per la cobertura del risc de crèdit.

El detall del valor net comptable dels traspassos mostrats en el moviment de l'epígraf "Actius tangibles" de la taula anterior és el següent:

En milers d'euros			
	Nota	2017	2016
Existències	17	112.860	13.932
Actius no corrents i grups alienables que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	13	(297.243)	45.484
Insolvències		(21.301)	(8.103)
Total		(205.684)	51.313

Altres informacions relatives a l'actiu material el 31 de desembre de 2017 i de 2016:

En milers d'euros		
	2017	2016
Valor brut dels elements de l'actiu material d'ús propi en ús i totalment amortitzats	510.673	477.722
Valor net comptable dels actius materials de negocis a l'estranger	240.846	251.723

El grup ha formalitzat operacions de venda d'immobles i en el mateix acte va formalitzar amb els compradors un contracte d'arrendament operatiu (manteniment, assegurances i tributs a càrrec del banc) sobre aquests. Les característiques principals dels contractes més significatius vigents al tancament de l'exercici de 2017 es detallen tot seguit:

Contractes arrendament operatiu	2017			
	Nombre d'immobles venuts	Nombre de contractes amb opció de compra	Nombre de contractes sense opció de compra	Termini d'obligat compliment
Exercici 2010	379	379	-	10 anys
Exercici 2012	4	4	-	15 anys
Exercici 2012 (integració Banco CAM)	20	20	-	10 a 12 anys

En relació amb aquest conjunt de contractes d'arrendament operatiu:

En milers d'euros		
	2017	2016
Despeses d'arrendament operatiu (*)	49.176	49.183
Valor present dels pagaments futurs fins a 1 any	50.658	50.889
Valor present dels pagaments futurs entre 1 i 5 anys	142.481	155.778
Valor present dels pagaments futurs a més de 5 anys	226.833	232.017

(*) Reconegut en l'epígraf "Despeses d'administració", en la partida d'immobles, instal·lacions i material (vegeu la nota 34).

Per al lot de 379 immobles de què es va formalitzar la venda a l'abril de 2010 i al mateix temps la formalització de contracte d'arrendament operatiu, les rendes per al termini d'obligat compliment, fixades inicialment en 37,5 milers d'euros cada mes, s'actualitza anualment amb l'IPC i amb un mínim del 2,75% anual fins a l'abril de 2018. Per a la resta d'immobles, les rendes s'actualitzen anualment amb l'IPC.

Quant a la partida d'actiu material cedit en règim d'arrendament operatiu, la majoria d'operacions formalitzades sobre arrendaments operatius es fan a través de la societat BanSabadell Renting, S.A. i es refereixen a vehicles.

Pel que fa a la partida d'inversions immobiliàries, els ingressos derivats de les rendes provinents de les propietats d'inversió i les despeses directes relacionades amb les propietats d'inversió que van generar rendes durant l'exercici pugen a 64.305 i 32.110 milers d'euros, respectivament. Les despeses directes relacionades amb les propietats d'inversió que no van generar rendes han estat 11.935 milers d'euros.

Nota 16 – Actius intangibles

El desglossament d'aquest epígraf el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Fons de comerç:	1.019.440	1.094.526
Banco Urquijo	473.837	473.837
Grup Banco Guipuzcoano	285.345	285.345
Sabadell United Bank, N.A.	-	72.960
Procedent de l'adquisició d'actius del banc BMN-Penedès	245.364	245.364
Resta	14.894	17.020
Un altre actiu intangible:	1.226.418	1.040.689
Amb vida útil definida:	1.226.418	1.040.689
Relacions contractuals amb clients i marca (Banco Urquijo)	2.115	5.734
Relacions contractuals amb clients (Banco Guipuzcoano)	15.983	21.753
Negoci Banca Privada Miami	22.457	29.725
Relacions contractuals amb clients (Sabadell United Bank)	-	12.488
Relacions contractuals amb clients TSB i marca	241.481	292.043
Aplicacions informàtiques	942.766	675.397
Altres despeses amortitzables	1.616	3.549
Total	2.245.858	2.135.215

Fons de comerç

Tal com s'estableix en el marc normatiu de referència, Banc Sabadell ha portat a terme una anàlisi per avaluar l'existència de potencial deteriorament dels fons de comerç.

La metodologia de valoració utilitzada en l'anàlisi ha estat la del descompte de beneficis nets distribuïbles futurs associats a l'activitat desenvolupada pel banc per a un període de projecció de cinc anys (fins al 2022). Es considera que el 2022, el banc haurà aconseguit una generació de resultats recurrent, de manera que, prenent com a referència aquest any, es calcula el valor terminal, utilitzant una taxa de creixement a perpetuïtat del 2%.

La taxa de descompte utilitzada ha estat del 10,2%, i s'ha determinat utilitzant el mètode CAPM (*capital asset pricing model*). Aquesta taxa es compon d'una taxa lliure de risc de la rendibilitat del bo espanyol, més una prima de mercat.

Les variables clau sobre les quals es construeixen les projeccions financeres són l'evolució del marge d'intermediació (condicionat pels volums de negoci esperats i els tipus d'interès) i l'evolució de la resta de partides del compte de resultats i els nivells de solvència.

Els valors recuperables, tant en l'àmbit global com el de les diferents UGE, són superiors als seus valors comptables respectius, per la qual cosa no s'ha produït cap deteriorament.

Així mateix, s'han fet diverses anàlisis de sensibilitat, en què s'estressen de manera individual les variables clau de la valoració, i resulta de la mateixa manera que no hi ha cap indicatiu de deteriorament.

Les variables sobre les quals s'han realitzat les diferents anàlisis de sensibilitat han estat:

- Un *haircut* del 15% en les comissions recurrents de l'any 2022.
- Un increment del 50% en el *cost of risk* recurrent de l'any 2022.
- Un increment en les despeses de l'any 2022 resultant de l'aplicació d'un multiplicador de 5 vegades la inflació esperada a les despeses de 2022.
- Un increment d'un 1% adicional de prima per al càlcul de la taxa de descompte.
- Un increment d'un 0,5% de requeriment mínim de capital a cadascun dels anys.
- No s'aplica cap taxa de creixement.

- Hipòtesi agregada en què es consideren de manera conjunta variacions en totes les variables clau: un *haircut* del 5% en les comissions recurrents de l'any 2022, un increment del 5% en el *cost of risk* recurrent de l'any 2022, un increment de les despeses resultant de l'aplicació d'un multiplicador de 2 vegades la inflació esperada a les despeses de 2022, un increment d'un 0,5% addicional de prima per al càlcul de la taxa de descompte.

Les hipòtesis macroeconòmiques utilitzades en l'avaluació del deteriorament dels fons de comerç són les següents:

Cal esperar que l'economia espanyola mantingui una evolució favorable a partir d'ara i continui destacant en positiu dins el conjunt de la zona euro. L'activitat continuarà trobant suport en unes condicions de finançament i en una posició financera del sector privat favorable i també en el bon comportament de l'economia de la zona euro. L'ajust dels desequilibris que hi ha hagut els últims anys a Espanya afavorirà un creixement més sostenible en el temps. De cara al 2018, el PIB podria créixer una mica menys del que s'ha observat els últims tres anys, exercicis en què l'activitat va experimentar un dinamisme molt elevat. Això succeirà en un context en què alguns dels factors que havien donat suport al creixement no hi seran presents (caràcter expansiu de la política fiscal de 2015-2016, abaratiment del preu del petroli, etc.).

L'excés de capacitat encara existent en l'economia ofereix marge per seguir creixent per sobre del PIB potencial. La demanda domèstica continuarà sent el motor principal del creixement econòmic, alhora que la demanda exterior neta mantindrà la seva contribució positiva al PIB. L'activitat creditícia es recuperarà gradualment després de l'important ajust dels últims anys, encara que amb un creixement inferior al del PIB nominal. Pel que fa al sector immobiliari, es mantindran les dinàmiques favorables, tot i que amb una important heterogeneïtat en l'àmbit regional. L'activitat turística, després dels nivells rècord registrats, podria mostrar menys dinamisme. El sector estarà afectat per factors com el Brexit o la recuperació de destinacions turístiques que competeixen amb Espanya. En relació amb el mercat laboral, prevaldrà un fort ritme de creació d'ocupació, una continuada caiguda de la taxa d'atur i creixements moderats dels salaris. El bon comportament de l'economia permetrà que el dèficit públic registri nous retrocessos i que es puguin produir noves millores en la qualificació creditícia.

Valoració de l'existència d'indicis de deteriorament sobre els fons de comerç més significatius

Banco Urquijo

El Fons de Comerç de Banco Urquijo està assignat a les unitats generadores d'efectiu (UGE), que s'esperava que fossin les beneficiàries de les sinergies identificades. Les UGE i el pes de cadascuna sobre el total del Fons de Comerç de Banco Urquijo són: UGE Banca Privada (12,7%), UGE Banca Comercial (21,2%), UGE Banca Corporativa (1,9%) i UGE Restat (2,3%). En el cas de les sinergies que no es van poder assignar a una UGE concreta per limitacions en la informació històrica disponible de l'entitat adquirida, aquestes es van assignar al conjunt d'UGE (61,9%).

Banco Guipuzcoano

El Fons de Comerç de Banco Guipuzcoano assignat a la UGE de Banca Comercial correspon a la capacitat de generació de beneficis futurs dels actius i passius adquirits i al valor de les potencials sinergies d'ingressos i costos identificats i els costos associats a la transacció.

BMN-Penedès

En relació amb el fons de comerç generat en la combinació de negocis corresponent a l'adquisició dels actius procedents de BMN-Penedès, aquest va ser assignat a la UGE Banca Comercial.

D'acord amb les especificacions del text refós de la Llei de l'impost de societats, aquests fons de comerç generats no són fiscalment deduïbles.

Un altre actiu intangible

Banco Urquijo

En un altre actiu intangible, els intangibles associats a la compra de Banco Urquijo recullen bàsicament el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents de Banco Urquijo per als diferents productes (SICAV, fons d'inversió i de pensions, targetes, inversió creditícia a curt termini, intermediació i custòdia de valors) i dels dipòsits i el valor de la marca Banco Urquijo.

Aquests intangibles tenen una vida útil definida de dotze anys per als clients corresponents a Banca Privada, set anys per als clients corresponents a Banca Comercial i cinc anys per a la resta, i s'amortitzen linealment en funció d'aquesta vida, de manera similar a la manera com es realitza en l'actiu material.

Banco Guipuzcoano

Els actius intangibles associats a l'adquisició de Banco Guipuzcoano recullen fonamentalment el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents de Banco Guipuzcoano per a dipòsits a la vista (*core deposits*) i fons d'inversió. La valoració dels *core deposits* s'ha fet per l'enfocament dels ingressos mitjançant el mètode d'estalvi de costos. El valor raonable s'ha determinat, principalment, estimant el valor actual net dels fluxos de caixa generats pel menor cost que suposen els *core deposits* respecte al finançament alternatiu. Per la seva banda, la valoració de la gestió de fons d'inversió s'ha realitzat per l'enfocament dels ingressos mitjançant el mètode de l'excés de beneficis. El valor raonable s'ha determinat, principalment, estimant el valor actual net dels fluxos de caixa generats per les comissions percebudes per la comercialització de fons d'inversió. L'amortització d'aquests actius es fa en un termini de deu anys a partir de la data d'adquisició de Banco Guipuzcoano.

Negoci Banca Privada Miami

Els intangibles associats a l'adquisició el 2008 del negoci de Banca Privada de Miami recullen el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents d'aquest negoci, bàsicament de la inversió creditícia a curt termini, i dels dipòsits. L'amortització d'aquests actius s'efectua a un termini de quinze anys des de la seva creació.

TSB

Els intangibles associats a l'adquisició de TSB recullen el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents de TSB per a dipòsits a la vista (*core deposits*). L'amortització d'aquest actiu s'efectua en un termini de vuit anys.

Es va estimar el valor del dret d'exclusivitat de l'ús de la marca TSB per un import de 73 milions d'euros. El valor atribuïble a aquest actiu es va determinar mitjançant el mètode de cost de reposició, l'enfocament del qual consisteix a establir el cost de reconstruir o adquirir una rèplica exacta de l'actiu en qüestió. L'amortització d'aquest actiu s'efectua en un termini de dotze anys.

Per a la valoració dels indicis de deteriorament dels altres actius intangibles es calcula el valor en ús basat en el mètode d'*income approach* (descompte de fluxos de caixa) en la modalitat d'excés de beneficis multipèrode per als procedents de les relacions contractuals amb clients i dels dipòsits i en la modalitat de l'extramarge per a la marca, i no s'ha produït pèrdua de valor d'aquests actius intangibles.

El concepte d'aplicacions informàtiques recull bàsicament l'activació del cost de desenvolupament dels programes informàtics del grup i la compra de llicències de programari.

El moviment del fons de comerç en els exercicis de 2017 i de 2016 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Fons de comerç	Deteriorament	Total
Saldo el 31 de desembre de 2015	1.092.777	-	1.092.777
Altes	-	-	-
Baixes	-	-	-
Diferències de canvi	1.749	-	1.749
Altres	-	-	-
Saldo el 31 de desembre de 2016	1.094.526	-	1.094.526
Altes	-	(309)	(309)
Baixes	(2.126)	-	(2.126)
Diferències de canvi	(5.835)	-	(5.835)
Addicions/retirades en el perímetre (*)	(67.125)	309	(66.816)
Saldo el 31 de desembre de 2017	1.019.440	-	1.019.440

(*) Vegeu la nota 2.

El moviment dels altres actius intangibles en els exercicis de 2017 i de 2016 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Cost	Amortització	Deteriorament	Total
Saldo el 31 de desembre de 2015	1.984.245	(996.399)	(53)	987.793
Altes	288.998	(170.943)	-	118.055
Baixes	(18.987)	6.880	52	(12.055)
Altres	-	-	-	-
Diferències de canvi	(59.079)	5.975	-	(53.104)
Saldo el 31 de desembre de 2016	2.195.177	(1.154.487)	(1)	1.040.689
Altes	376.703	(144.252)	(2.292)	230.159
Baixes	(61.397)	29.798	2.292	(29.307)
Altres	(2.180)	390	-	(1.790)
Diferències de canvi	(19.930)	6.597	-	(13.333)
Saldo el 31 de desembre de 2017	2.488.373	(1.261.954)	(1)	1.226.418

El valor brut dels elements d'altres actius intangibles que estaven en ús i totalment amortitzats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 puja a un import de 701.379 milers d'euros i 420.775 milers d'euros, respectivament.

Nota 17 – Altres actius

El desglossament de l'epígraf "Altres actius" corresponent al 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Contractes d'assegurances vinculats a pensions	139.114	153.989
Existències	2.076.294	2.924.459
Resta dels altres actius	760.103	1.358.817
Total	2.975.511	4.437.265

L'epígraf "Resta dels altres actius" inclou, principalment, despeses pagades no meritades, la periodificació de comissions de clients i operacions en camí pendents de liquidar.

El moviment de les existències en els exercicis de 2017 i de 2016 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Notes	Sòl	Edificis en construcció	Edificis acabats	Total
Saldo el 31 de desembre de 2015		2.084.808	313.533	1.257.207	3.655.548
Altes		182.646	56.381	385.950	624.977
Baixes		(277.711)	(110.769)	(415.782)	(804.262)
Dotació del deteriorament amb impacte en resultats	36	(183.017)	(26.660)	(328.195)	(537.872)
Reversió del deteriorament amb impacte en resultats		-	-	-	-
Altres traspessos	15	(29.868)	2.437	13.499	(13.932)
Saldo el 31 de desembre de 2016		1.776.858	234.922	912.679	2.924.459
Altes		74.692	72.132	221.350	368.174
Baixes		(211.679)	(35.253)	(291.128)	(538.060)
Dotació del deteriorament amb impacte en resultats	36	(515.408)	(125.373)	(426.121)	(1.066.902)
Reversió del deteriorament amb impacte en resultats	36	113.967	97.285	290.231	501.483
Altres traspessos	15	(31.080)	(25.213)	(56.567)	(112.860)
Saldo el 31 de desembre de 2017		1.207.350	218.500	650.444	2.076.294

El 31 de desembre de 2017 i de 2016, no hi ha existències adscrites a deutes amb garantia hipotecària.

Nota 18 – Dipòsits en entitats de crèdit i bancs centrals

El desglossament del saldo de dipòsits en entitats de crèdit i bancs centrals en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Per epígrafs:		
Passius financers a cost amortitzat	42.018.348	28.494.516
Total	42.018.348	28.494.516
Per naturalesa:		
Dipòsits a la vista	235.076	330.937
Dipòsits a termini	31.964.417	18.119.583
Cessió temporal d'actius	9.591.000	9.858.488
Dipòsits disponibles amb preavis	-	-
Passius financers híbrids	62.605	-
Altres comptes	151.394	170.165
Ajustos per valoració	13.856	15.344
Total	42.018.348	28.494.516
Per moneda:		
En euros	32.663.588	22.678.036
En moneda estrangera	9.354.760	5.816.480
Total	42.018.348	28.494.516

L'increment dels dipòsits a termini és degut, principalment, a la participació de l'entitat en el programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II, tal com s'explica en la nota 4.4.2.4.

Nota 19 – Dipòsits de la clientela

El desglossament del saldo de dipòsits de la clientela en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Per epígrafs:		
Passius financers a cost amortitzat	135.307.437	134.414.536
Total	135.307.437	134.414.536
Per naturalesa:		
Dipòsits a la vista	98.019.789	92.010.553
Dipòsits a termini	30.377.798	35.290.208
Termini fix	27.521.501	32.057.280
Cèdules i bons emesos no negociables	2.412.422	2.691.720
Resta	443.875	541.208
Dipòsits disponibles amb preavis	-	30.384
Passius financers híbrids	2.047.546	4.833.384
Cessió d'actius	4.749.634	2.072.155
Ajustos per valoració	112.670	177.851
Total	135.307.437	134.414.536
Per sectors:		
Administracions públiques	5.437.779	3.700.137
D'altres sectors	129.756.988	130.536.548
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	112.670	177.851
Total	135.307.437	134.414.536
Per moneda:		
En euros	93.077.399	88.892.661
En moneda estrangera	42.230.038	45.521.875
Total	135.307.437	134.414.536

Nota 20 – Valors representatius de deute emesos

El desglossament del saldo de valors representatius de deute emesos pel grup per tipus d'emissió en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Bons/Obligacions simples	4.843.573	4.743.071
Obligacions simples	4.408.506	3.226.857
Bons estructurats	435.067	457.164
Bons simples aval estat	-	1.059.050
Pagarés	3.179.100	3.938.500
Cèdules hipotecàries	10.099.200	10.856.100
Cèdules territorials	-	-
<i>Covered bonds</i>	563.552	-
Fons de titulització	2.544.173	5.345.117
Dèbits subordinats representats per valors negociables	2.481.835	1.481.042
Obligacions subordinades	1.331.835	1.462.642
Participacions preferents	1.150.000	18.400
Ajustos per valoració i altres	76.411	169.708
Total	23.787.844	26.533.538

En l'Annex 5 es presenta el detall de les emissions vives al tancament de l'exercici de 2017 i de 2016.

Durant l'any 2017, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750.000 milers d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017 es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400.000 milers d'euros a un tipus fix del 6,125%.

Les despeses per les remuneracions de les participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries pugen a 32.870 milers d'euros el 31 de desembre de 2017.

El 28 d'octubre de 2017 es va produir el venciment final de l'emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles IV/2013, fet que va determinar la conversió necessària de les 70.720.450 obligacions IV/2013 que quedaven en circulació en accions ordinàries de Banc Sabadell. En conseqüència, el 16 de novembre de 2017 va quedar inscrita en el Registre Mercantil d'Alacant l'escriptura pública d'augment de capital d'1.351.688,125 euros de valor nominal, acordat per la Comissió Executiva de Banc Sabadell el 2 de novembre de 2017, per atendre la conversió necessària total per venciment de les obligacions subordinades necessàriament convertibles sèrie IV/2013, que va donar lloc a la conversió de les 70.720.450 obligacions que quedaven en circulació i a l'emissió i posada en circulació d'un total de 10.813.505 accions ordinàries de Banc Sabadell. El 23 de novembre de 2017 la CNMV va verificar que concorren els requisits exigits per a l'admissió a negociació de les noves accions esmentades, de 0,125 euros de valor nominal cadascuna, emeses per Banc Sabadell. Finalment, el 23 de novembre de 2017, les societats rectores de les borses de Barcelona, Bilbao, Madrid i València van acordar l'admissió a negociació de les noves accions esmentades, de manera que la contractació efectiva de les noves accions esmentades a les borses de Barcelona, Bilbao, Madrid i València a través del Sistema d'Interconnexió Borsària (SIBE o Mercat Continu) es va iniciar el 24 de novembre de 2017.

Els imports nominals que es van emetre i el saldo viu nominal de les obligacions subordinades necessàriament convertibles són els següents:

En milers d'euros			
Obligacions necessàriament convertibles	Saldo nominal inicial	Saldo viu nominal	
		2017	2016
Obligacions IV/2013	70.720	-	17.680

A continuació, es detallen les ampliacions de capital dutes a terme com a conseqüència de les conversions voluntàries i necessàries parcials realitzades durant els exercicis de 2017 i de 2016:

Emissió	Venciment data conversió	Motiu conversió	Obligacions convertides (*)	Accions emeses	Augment de capital a valor nominal (milers d'euros)	Data admissió a cotització
OSNC IV/2013	28/10/2017	Conversió necessària total	70.720.450	10.813.505	1.352	23/11/2017
Total 2017 (**)					1.352	
OSNC III/2013	28/10/2016	Conversió necessària total	42.237.846	35.168.313	4.396	16/11/2016
OSNC IV/2013	28/10/2016	Conversió necessària parcial	-	14.721.130	1.840	16/11/2016
Total 2016 (**)					6.236	

(*) Pel que fa a l'emissió OSNC IV/2013 es va convertir cada any respectivament el 25% de l'import nominal de les 70.720.450 obligacions mitjançant una reducció del 25% del seu valor nominal inicial.

(**) Vegeu l'estat de canvis del patrimoni net dels exercicis de 2017 i 2016.

Les despeses per les remuneracions de les obligacions subordinades necessàriament convertibles pugen a 726 milers d'euros el 31 de desembre de 2017.

El 10 de novembre de 2017, Banco de Sabadell, S.A. va comunicar mitjançant fet rellevant l'amortització anticipada de la totalitat del saldo nominal de les obligacions subordinades I/2011, és a dir, 40.400 milers d'euros, un cop obtinguda el 13 d'octubre de 2017 l'autorització prèvia del Banc Central Europeu. L'amortització d'aquesta emissió es va efectuar amb data d'efecte el 27 de novembre de 2017, coincidint amb la data de pagament del cupó.

Així mateix, el 17 de novembre de 2017, Banc Sabadell va comunicar mitjançant un anunci al Financial Times als titulars de les participacions preferents "Step Up Fixed/Floating Rate Non-Cumulative Perpetual Preferred Securities Sèrie I/2006", cotitzades a la Borsa de Londres (London Stock Exchange), un cop obtinguda el 31 d'octubre de 2017 l'autorització prèvia del Banc Central Europeu, l'amortització anticipada de la totalitat del saldo nominal d'aquesta, és a dir, 18.400 milers d'euros. L'amortització d'aquesta emissió es va dur a terme el 20 de desembre de 2017, coincidint amb la data de pagament del cupó.

Nota 21 – Altres passius financers

El desglossament del saldo dels altres passius financers en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Per epígrafs:		
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	39.540	34.836
Passius financers a cost amortitzat	2.931.854	2.568.434
Total	2.971.394	2.603.270
Per naturalesa:		
Obligacions a pagar	298.470	331.680
Fiances rebudes	91.548	56.423
Cambres de compensació	730.746	626.516
Comptes de recaptació	1.285.297	889.252
Altres passius financers (*)	565.333	699.399
Total	2.971.394	2.603.270
Per moneda:		
En euros	2.618.984	2.426.034
En moneda estrangera	352.410	177.236
Total	2.971.394	2.603.270

(*) Inclou saldos que s'han de pagar a proveïdors.

A continuació, es detalla la informació relativa al període mitjà de pagament a proveïdors requerida per la disposició addicional tercera de la Llei 15/2010, tenint en compte les modificacions introduïdes per la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu:

En nombre de dies i milers d'euros	2017	2016
Dies		
Període mitjà de pagament a proveïdors	32,46	31,51
Ràtio d'operacions pagades	32,47	31,52
Ràtio d'operacions pendents de pagament	22,92	18,69
Import		
Total pagaments realitzats	920.214	937.522
Total pagaments pendents	594	323

Nota 22 – Provisions, actius i passius contingents

Els moviments que hi ha hagut durant els exercicis de 2017 i de 2016 en l'epígraf de provisions es mostren a continuació:

En milers d'euros

	Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació	Altres retribucions als empleats a llarg termini	Qüestions processals i litigis per impostos pendents	Compromisos i garanties concedits	Restants provisions	Total
Saldo el 31 de desembre de 2015	86.305	28.713	51.971	113.679	65.557	346.225
Addicions/retirades en el perímetre (*)	-	-	-	-	(977)	(977)
A interessos i càrregues assimilades - compromisos pensions	1.410	400	-	-	-	1.810
A dotacions amb càrrec a resultats - despeses de personal	2.311	11	-	-	-	2.322
A dotacions amb càrrec a resultats - provisions	546	8.109	(949)	(27.116)	16.366	(3.044)
Dotacions a provisions	-	11.148	1.771	63.195	24.990	101.104
Reversions de provisions	-	-	(2.720)	(90.311)	(8.624)	(101.655)
Pèrdues (guanys) actuàrials	546	(3.039)	-	-	-	(2.493)
Diferències de canvi	-	-	-	(893)	(2.611)	(3.504)
Utilitzacions:	(11.268)	(13.050)	(10.797)	-	(18.647)	(53.762)
Aportacions del promotor	-	(1.335)	-	-	-	(1.335)
Pagaments de pensions	(9.796)	(11.689)	-	-	-	(21.485)
Altres	(1.472)	(26)	(10.797)	-	(18.647)	(30.942)
Altres moviments	10.167	371	9.179	(1.638)	(935)	17.144
Saldo el 31 de desembre de 2016	89.471	24.554	49.404	84.032	58.753	306.214
Addicions/retirades en el perímetre (*)	-	-	-	-	5	5
A interessos i càrregues assimilades - compromisos pensions	1.050	183	-	-	-	1.233
A dotacions amb càrrec a resultats - despeses de personal (**)	1.995	7	-	-	-	2.002
A dotacions sense càrrec a resultats	-	-	-	-	37.644	37.644
A dotacions amb càrrec a resultats - provisions	(518)	(71)	(3.446)	6.065	11.834	13.864
Dotacions a provisions	-	844	413	124.099	17.761	143.117
Reversions de provisions	-	-	(3.859)	(118.034)	(5.927)	(127.820)
Pèrdues (guanys) actuàrials	(518)	(915)	-	-	-	(1.433)
Diferències de canvi	-	-	-	(2.485)	(787)	(3.272)
Utilitzacions:	(31)	(9.689)	(9.665)	-	(13.454)	(32.839)
Aportacions del promotor	-	(358)	-	-	-	(358)
Pagaments de pensions	(9.272)	(9.367)	-	-	-	(18.639)
Altres	9.241	36	(9.665)	-	(13.454)	(13.842)
Altres moviments	(7.124)	1.507	-	(2.663)	967	(7.313)
Saldo el 31 de desembre de 2017	84.843	16.491	36.293	84.949	94.962	317.538

(*) Vegeu la nota 2.

(**) Vegeu la nota 34.

Els epígrafs “Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació” i “Altres retribucions als empleats a llarg termini” inclouen l'import de les provisions constituïdes per a la cobertura de les retribucions postocupació i els compromisos assumits amb el personal prejubilat i obligacions similars.

L'epígraf “Provisions per a compromisos i garanties concedits” inclou l'import de les provisions constituïdes per a la cobertura de garanties concedides sorgides com a conseqüència de garanties financeres o un altre tipus de contracte.

Durant el curs ordinari del negoci, el grup està exposat a contingències de caràcter fiscal, legal, reguladores, etc. Totes les que són significatives s'analitzen periòdicament, amb la col·laboració de professionals externs quan cal, per tal de determinar la probabilitat que el grup hagi de fer front a un desemborsament. En els casos en què s'estima que el desemborsament és probable, es constitueix una provisió per l'import de la millor estimació del valor actual d'aquest desemborsament i queda registrada en l'epígraf "Qüestions processals i litigis per impostos pendents" o en l'epígraf "Resta de provisions". El 31 de desembre de 2017 i de 2016, l'epígraf inclou principalment:

- Provisions per contingències fiscals per un import de 36 milions d'euros el 31 de desembre de 2017 (49 milions d'euros el 31 de desembre de 2016), que recullen, principalment, actes d'inspecció de l'administració tributària signades en disconformitat (vegeu la nota 40) i liquidacions tributàries recorregudes.
- El 31 de desembre de 2017, pèrdues operacionals en la comercialització de productes a clients de TSB per un import de 39 milions d'euros (12 milions d'euros el 31 de desembre de 2016). TSB està protegit per les pèrdues ocasionades per operativa històrica mitjançant una cobertura facilitada per Lloyds Bank plc, en què es reconeix, per tant, un compte pel mateix import registrat a l'epígraf "Altres actius". Aquestes pèrdues s'exposen com una dotació sense impacte en resultats en la taula anterior.
- Passius per contingències legals per un import de 37 milions d'euros al tancament de 2017 (32 milions d'euros al tancament de 2016).

L'import final del desemborsament, així com el calendari de pagaments, és incert com a resultat de les dificultats inherents per estimar els factors utilitzats en la determinació de l'import de la provisió.

En relació amb els possibles impactes per a Banc Sabadell de la devolució de les quantitats percebudes com a conseqüència de l'aplicació de les anomenades clàusules terra, com a conseqüència de la hipotètica anul·lació per part dels tribunals de les clàusules terra, o bé per aplicació del Reial decret llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures de protecció de consumidors en matèria de clàusules terra, cal realitzar les consideracions següents.

Banc Sabadell entén que les seves clàusules terra són transparents i clares per als clients. Les esmentades clàusules terra no han estat definitivament anul·lades amb caràcter general per una sentència ferma, de manera que l'entitat considera que té arguments jurídics i processals que haurien de ser valorats en el recurs que se segueix tramitant davant l'Audiència Provincial de Madrid contra la sentència del jutjat mercantil número 11 de Madrid sobre nul·litat de les clàusules limitadores de tipus d'interès.

La nostra valoració és que la probabilitat del risc que es materialitzi la hipòtesi que les clàusules de Banc Sabadell siguin definitivament anul·lades amb caràcter general en les instàncies judicials superiors és remota, tant per raons de fons com temporals, de manera que no cal cap provisió que compleixi amb el que requereix la NIC 37.

Tanmateix, la publicació del Reial decret llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures de protecció de consumidors en matèria de clàusules terra, estableix una sèrie de mesures que Banc Sabadell està aplicant que ni pressuposen ni prejuten la validesa de les clàusules terra dels contractes hipotecaris de Banc Sabadell, per a cada cas que es pugui plantejar, i està requerint analitzar una a una les clàusules per determinar si compleixen els requisits de transparència exigits pel Tribunal Suprem.

En un escenari advers, que en l'actualitat no es considera probable, l'impacte màxim seria de 261,7 milions d'euros.

Pensions i obligacions similars

A continuació, es mostra l'origen del passiu reconegut en matèria de retribucions postocupació i altres obligacions similars a llarg termini en el balanç de situació del grup:

En milers d'euros	2017	2016	2015	2014	2013
Obligacions per compromisos per pensions i similars	793.871	862.218	858.877	1.044.326	1.036.360
Actius reconeguts en el balanç	-	-	-	-	696
Valor raonable dels actius del pla	(692.537)	(749.295)	(744.256)	(922.165)	(889.575)
Passiu net reconegut en el balanç	101.334	112.923	114.621	122.161	147.481

El rendiment del pla de pensions de Banc Sabadell ha estat negatiu en 0,15%, i el de l'EPSV ha estat negatiu en 0,93% per a l'exercici de 2017.

El rendiment del pla de pensions de Banc Sabadell va ser negatiu en 0,91%, i el de l'EPSV va ser del 0,15% per a l'exercici de 2016.

Els moviments que hi ha hagut durant els exercicis de 2017 i de 2016 en les obligacions per compromisos per pensions i similars i en el valor raonable dels actius del pla es mostren a continuació:

En milers d'euros

	Obligacions per compromisos per pensions i similars	Valor raonable dels actius del pla
Saldo el 31 de desembre de 2015	858.877	744.256
Cost per interessos	14.520	-
Ingressos per interessos	-	12.710
Cost normal de l'exercici	2.322	-
Cost per serveis passats	9.813	-
Pagaments de prestacions	(58.620)	(37.135)
Liquidacions, reduccions i terminacions	(12.544)	(13.092)
Aportacions fetes per l'entitat	-	(924)
Pèrdues i guanys actuaries per canvis en les hipòtesis demogràfiques	-	-
Pèrdues i guanys actuaries per canvis en les hipòtesis financeres	47.694	-
Pèrdues i guanys actuaries per experiència	3.098	-
Rendiment dels actius adscrits al pla, excloent-ne els ingressos per interessos	-	46.422
Altres moviments	(2.942)	(2.942)
Saldo el 31 de desembre de 2016	862.218	749.295
Cost per interessos	10.372	-
Ingressos per interessos	-	9.139
Cost normal de l'exercici	2.002	-
Cost per serveis passats	486	-
Pagaments de prestacions	(56.244)	(37.604)
Liquidacions, reduccions i terminacions	1.724	2.242
Aportacions fetes per l'entitat	-	(249)
Pèrdues i guanys actuaries per canvis en les hipòtesis demogràfiques	-	-
Pèrdues i guanys actuaries per canvis en les hipòtesis financeres	(23.139)	-
Pèrdues i guanys actuaries per experiència	(108)	-
Rendiment dels actius adscrits al pla, excloent-ne els ingressos per interessos	-	(24.683)
Altres moviments	(3.440)	(5.603)
Saldo el 31 de desembre de 2017	793.871	692.537

El desglossament de compromisos per pensions i obligacions similars del grup el 31 de desembre de 2017 i de 2016, tenint en compte el seu vehicle de finançament, la seva cobertura i el tipus d'interès aplicat per al seu càlcul, es detalla a continuació:

En milers d'euros

Vehicle de finançament	Cobertura	2017	
		Import	Tipus d'interès
Plans de pensions		427.904	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	44.988	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	382.916	1,50%
Pòlisses d'assegurances		349.766	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	89.930	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	259.836	1,50%
Fons interns	Sense cobertura	16.201	1,50%
Total obligacions		793.871	

En milers d'euros

Vehicle de finançament	Cobertura	2016	
		Import	Tipus d'interès
Plans de pensions		459.487	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	50.204	1,25%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	409.283	1,25%
Pòlisses d'assegurances		379.596	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	98.272	1,25%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	281.324	1,25%
Fons interns	Sense cobertura	23.135	1,25%
Total obligacions		862.218	

L'import de les obligacions cobertes amb pòlisses d'assegurances vinculades el 31 de desembre de 2017 ha estat de 777.670 milers d'euros (839.083 milers d'euros el 31 de desembre de 2016), de manera que en un 97,96% dels seus compromisos (97,32% el 31 de desembre de 2016), el grup no té risc de supervivència (taules) ni de rendibilitat (tipus d'interès). Per tant, l'evolució dels tipus d'interès durant l'exercici no ha tingut impacte en la situació financera de l'entitat.

L'import de les obligacions cobertes amb actius específics ha estat de 777.670 milers d'euros (dels quals 186 milers d'euros cobreixen compromisos per jubilacions) el 31 de desembre de 2017 i de 839.083 milers d'euros (dels quals 711 milers d'euros cobrien compromisos per jubilacions) el 31 de desembre de 2016.

L'anàlisi de sensibilitat per a cada hipòtesi actuarial principal, el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016, mostra com haurien quedat afectats l'obligació i el cost dels serveis de l'exercici corrent per canvis raonablement possibles en aquesta data.

En percentatge

	2017	2016
Anàlisi de sensibilitat	Percentatge variació	
Tipus de descompte		
Tipus de descompte -50 punts bàsics:		
Hipòtesis	1,00%	0,75%
Variació obligació	6,00%	6,13%
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	8,21%	9,09%
Tipus de descompte +50 punts bàsics:		
Hipòtesis	2,00%	1,75%
Variació obligació	(5,38%)	(5,58%)
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	(7,08%)	(8,04%)
Taxa d'increment salarial		
Taxa d'increment salarial -50 punts bàsics:		
Hipòtesis	2,50%	2,50%
Variació obligació	(0,30%)	(0,34%)
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	(2,32%)	(3,42%)
Taxa d'increment salarial +50 punts bàsics:		
Hipòtesis	3,50%	3,50%
Variació obligació	0,31%	0,34%
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	2,43%	3,50%

A continuació, es mostra l'estimació dels valors actuals probabilitzats, el 31 de desembre de 2017, de prestacions a pagar per als pròxims deu anys:

En milers d'euros	Anys										Total
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Pensions probables	15.473	12.953	10.573	9.230	8.481	7.930	7.604	7.317	7.030	6.748	93.339

El valor raonable dels actius vinculats a pensions que consten en l'actiu del balanç consolidat del grup puja a 139.114 milers d'euros el 31 de desembre de 2017 i a 153.989 milers d'euros el 31 de desembre de 2016.

Les categories principals dels actius del pla com a percentatge total sobre els actius del pla són les que s'indiquen a continuació:

En percentatge	2017	2016
Elements de patrimoni net	0,02%	0,02%
Altres instruments de patrimoni	-	-
Instruments de deute	2,10%	2,51%
Fons d'inversió	1,41%	1,07%
Dipòsits i comptes corrents	0,45%	0,74%
Altres (pòlisses d'assegurança no vinculades)	96,02%	95,66%
Total	100%	100%

En el valor raonable dels actius del pla estan inclosos els següents instruments financers emesos pel banc:

En milers d'euros	2017	2016
Instruments de patrimoni	165	131
Instruments de deute	-	-
Dipòsits i comptes corrents	3.123	517
Total	3.288	648

Nota 23 - Fons propis

El desglossament del saldo de fons propis en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	2017	2016
Capital	703.371	702.019
Prima d'emissió	7.899.227	7.882.899
Instruments de patrimoni emesos diferents del capital	-	-
Altres elements de patrimoni net	32.483	38.416
Guany acumulats	-	-
Reserves de revaloració	-	-
Altres reserves	4.207.340	3.805.065
(-) Accions pròpies	(106.343)	(101.384)
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	801.466	710.432
(-) Dividends a compte	(111.628)	(111.281)
Total	13.425.916	12.926.166

Capital

Capital social al tancament de l'exercici

El capital social del banc el 31 de desembre de 2017 puja a 703.370.587,625 euros, representat per 5.626.964.701 accions nominatives de 0,125 euros nominals cada una (i pujava a 702.018.899,50 euros el 31 de desembre de 2016, representat per 5.616.151.196 accions nominatives pel mateix nominal). Totes les accions estan totalment desemborsades i estan numerades correlativament de l'1 al 5.626.964.701, ambdós inclosos.

Les accions del banc cotitzen en les borses de valors de Madrid, Barcelona, Bilbao i València en el mercat continu de valors dirigit per la Sociedad de Bolsas, S.A.

La resta de societats incloses en el grup de consolidació no cotitzen en borsa.

Els drets atorgats als instruments de patrimoni són els mateixos regulats en la Llei de societats de capital. A la Junta General d'Accionistes, un accionista pot emetre un percentatge de vot igual que el percentatge de capital social que ostenta.

Variacions del capital social en l'exercici de 2017

En milers d'euros		
	Nombre d'accions	Capital
Saldos el 31 de desembre de 2016	5.616.151.196	702.019
Conversió d'obligacions necessàriament convertibles IV/2013 - Novembre 2017 (*)	10.813.505	1.352
Saldos el 31 de desembre de 2017	5.626.964.701	703.371

(*) Vegeu la nota 20.

Inversions significatives en el capital del banc

D'acord amb el que disposa l'article 23 del Reial decret 1362/2007, de 19 d'octubre, pel qual es desenvolupa la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors, en relació amb els requisits de transparència relatius a la informació sobre els emissors els valors dels quals estiguin admesos a negociació en un mercat secundari oficial o en un altre mercat regulat de la Unió Europea, a continuació es presenta la relació d'inversions significatives en el capital social de Banc Sabadell per un import igual o superior al 3% del capital o dels drets de vot el 31 de desembre de 2017.

Entitat	Participació directa	Nombre de drets de vot	Participació indirecta
Diverses filials de BlackRock Inc.	4,99%	280.898	BlackRock Inc.
Fintech Investments Ltd.	3,42%	192.209	Winthrop Securities Ltd.

La informació facilitada té com a fonts les comunicacions remeses pels accionistes a la CNMV o bé directament a l'entitat.

Prima d'emissió

El saldo de la prima d'emissió el 31 de desembre de 2017 puja a 7.899.227 milers d'euros (7.882.899 milers d'euros el 31 de desembre de 2016).

Tot seguit, es detallen els moviments realitzats el 2017 i el 2016.

En milers d'euros	
Saldo el 31 de desembre de 2015	7.935.665
Per ampliació de capital	-
Per conversió d'obligacions subordinades de patrimoni	-
Per conversió d'obligacions subordinades de passius financers	53.682
Per distribució de dividends	(106.448)
Per reclassificació de despeses d'ampliació de capital a reserves	-
Resta	-
Saldo el 31 de desembre de 2016	7.882.899
Per ampliació de capital	-
Per conversió d'obligacions subordinades de patrimoni	-
Per conversió d'obligacions subordinades de passius financers	16.328
Per distribució de dividends	-
Per reclassificació de despeses d'ampliació de capital a reserves	-
Resta	-
Saldo el 31 de desembre de 2017	7.899.227

Altres reserves

La composició del saldo d'aquest epígraf en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és la següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Reserves restringides:	414.921	377.792
Reserva legal	140.404	135.981
Reserva per a accions en garantia	226.869	194.477
Reserva de capitalització Llei 27/2014	35.985	35.985
Reserva per a inversions a les Canàries	8.548	8.234
Reserva per redenominació del capital social	113	113
Reserva per capital amortitzat	3.002	3.002
Reserves de lliure disposició	3.806.052	3.317.763
Reserves d'entitats valorades pel mètode de la participació	(13.633)	109.510
Total	4.207.340	3.805.065

El detall de les reserves aportades per cada una de les empreses consolidades s'indica en l'Annex 1.

Altres elements de patrimoni net

Dins "*Altres elements de patrimoni net*" s'inclou l'import dels instruments associats a les remuneracions instrumentalitzades mitjançant els plans d'incentius a llarg termini basats en accions (vegeu la nota 34 "*Despeses de personal*") que el 31 de desembre de 2017 i 2016 pugen a 32.483 i 38.416 milers d'euros.

Negocis sobre instruments de patrimoni propi

El moviment de les accions de la societat dominant adquirides pel banc ha estat el següent:

	Nre. d'accions	Valor nominal (en milers d'euros)	Preu mitjà (en euros)	% Participació
Saldo el 31 de desembre de 2015	114.844.636	14.355,58	1,99	2,11
Compres	238.760.796	29.845,10	1,34	4,25
Vendes	301.703.766	37.712,97	1,52	5,37
Saldo el 31 de desembre de 2016	51.901.666	6.487,71	1,72	0,92
Compres	202.784.158	25.348,02	1,67	3,60
Vendes	206.452.578	25.806,57	1,66	3,66
Saldo el 31 de desembre de 2017	48.233.246	6.029,16	1,82	0,86

Els resultats nets generats per transaccions sobre instruments de patrimoni propi es van registrar en el patrimoni net en l'epígraf "Fons propis - Altres reserves" del balanç de situació consolidat, i es mostren en l'estat de canvis del patrimoni net en la línia de venda o cancel·lació d'accions pròpies.

El 31 de desembre de 2017, TSB disposa d'11.635.555 accions de Banc Sabadell (7.686.005 al tancament de 2016), amb un cost de 18.390 milers d'euros (12.004 milers d'euros al tancament de 2016), que estan registrades com accions pròpies en el balanç consolidat.

El 31 de desembre de 2017, hi ha 136.998.348 accions del banc pignorades en garantia d'operacions per un valor nominal de 17.125 milers d'euros (146.996.917 accions per un valor nominal de 18.375 milers d'euros el 31 de desembre de 2016).

El nombre d'instruments de patrimoni propi de Banco de Sabadell, S.A. propietat de tercers, però gestionats per les diferents empreses del grup, és de 16.051.137 títols i 16.886.009 títols el 31 de desembre de 2017 i de 2016, respectivament. El seu valor nominal puja a 2.006 milers d'euros i 2.111 milers d'euros, respectivament. En ambdós anys, la totalitat dels títols es refereixen a accions de Banc Sabadell.

Nota 24 – Un altre resultat global acumulat

La composició d'aquest epígraf del grup el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és la següent:

En milers d'euros	2017	2016
Elements que no es reclassifiquen en resultats	6.767	13.261
Guanyos o (-) pèrdues actuàries en plans de pensions de prestacions definides	6.767	13.261
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	-	-
Resta d'ajustos de valoració	-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats	(272.078)	93.881
Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger (porció efectiva)	236.647	151.365
Conversió de divises	(678.451)	(428.650)
Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)	(80.402)	(21.521)
Actius financers disponibles per a la venda	238.545	280.548
Instruments de deute	195.869	229.008
Instruments de patrimoni	42.676	51.540
Altres ajustos de valor	-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	96.299
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	11.583	15.840
Total	(265.311)	107.142

El desglossament de l'impost sobre els guanys relacionat amb cada partida de l'estat d'ingressos i despeses reconeguts el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és:

	2017			2016		
	Import brut	Efecte impositiu	Net	Import brut	Efecte impositiu	Net
Elements que no es reclassifiquen en resultats	(9.278)	2.783	(6.495)	1.499	(450)	1.049
Guanys o (-) pèrdues actuàries en plans de pensions de prestacions definides	(9.278)	2.783	(6.495)	1.499	(450)	1.049
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	-	-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	-	-	-	-	-	-
Resta d'ajustos de valoració	-	-	-	-	-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats	(451.163)	85.240	(365.923)	(382.349)	33.047	(349.302)
Cobertures d'inversions netes en negocis a l'estranger (porció efectiva)	85.282	-	85.282	133.438	-	133.438
Conversió de divises	(249.801)	-	(249.801)	(404.960)	-	(404.960)
Derivats de cobertura. Cobertures de fluxos d'efectiu (porció efectiva)	(87.004)	28.123	(58.881)	(54.190)	16.257	(37.933)
Actius financers disponibles per a la venda	(57.812)	15.845	(41.967)	(193.537)	58.061	(135.476)
Instruments de deute	(45.506)	12.403	(33.103)	(380.670)	114.201	(266.469)
Instruments de patrimoni	(12.306)	3.442	(8.864)	(45.810)	13.743	(32.067)
Altres ajustos de valor	-	-	-	232.943	(69.883)	163.060
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	(137.571)	41.272	(96.299)	137.570	(41.271)	96.299
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	(4.257)	-	(4.257)	(670)	-	(670)
Total	(460.441)	88.023	(372.418)	(380.850)	32.597	(348.253)

Nota 25 – Interessos minoritaris (participacions no dominants)

Les societats que formen aquest epígraf són les següents:

	2017			2016		
	% Minoritaris	Import	Del qual: Resultat atribuït	% Minoritaris	Import	Del qual: Resultat atribuït
BancSabadell d'Andorra, S.A.	49,03%	39.874	3.925	49,03%	39.081	4.659
Business Services for Operational Support, S.A.U.	20,00%	-	519	20,00%	2.163	916
Xeresa Golf, SA	0,00%	-	-	20,00%	5.919	-
Aurica Coinvestment, S.L.	38,24%	20.253	(2)	0,00%	-	-
Resta	0,00%	1.049	(730)	0,00%	2.505	(154)
Total		61.176	3.712		49.668	5.421

El moviment que s'ha produït en els exercicis de 2017 i de 2016 en el saldo d'aquest epígraf és el següent:

En milers d'euros	
Saldos el 31 de desembre de 2015	37.110
Ajustos per valoració	211
Resta	12.347
Addicions/retirades en el perímetre	7.650
Percentatges de participació i altres	(724)
Resultat de l'exercici	5.421
Saldos el 31 de desembre de 2016	49.668
Ajustos per valoració	34
Resta	11.474
Addicions/retirades en el perímetre	15.030
Percentatges de participació i altres	(5.845)
Canvi en el mètode de consolidació	(1.423)
Resultat de l'exercici	3.712
Saldos el 31 de desembre de 2017	61.176

Els dividendes repartits als minoritaris de les entitats del grup en l'exercici de 2017 són 1.411 milers d'euros (BancSabadell d'Andorra, S.A.) i de 1.288 en l'exercici de 2016.

En l'exercici de 2017, la societat Aurica Coinvestment, S.L. i Business Services for Operational Support, S.A.U. estan assignades al negoci bancari d'Espanya.

D'altra banda, BancSabadell d'Andorra, S.A. està assignada al segment d'altres geografies.

Nota 26 – Garanties concedides

El desglossament d'aquest epígraf és el següent:

En milers d'euros		2017	2016
Garanties financeres		1.983.143	1.872.647
Actius adscrits a obligacions de tercers		-	-
Crèdits documentaris irrevocables		838.922	1.119.550
Garantia addicional de liquidació		20.000	20.000
Altres avals i caucions prestats		5.884.782	5.517.157
Altres riscos contingents		-	-
Total		8.726.847	8.529.354

Garanties concedides dubtoses

El moviment del saldo de garanties concedides dubtoses ha estat el següent:

En milers d'euros	
Saldos el 31 de desembre de 2015	89.827
Altes	77.472
Baixes	(63.160)
Saldos el 31 de desembre de 2016	104.139
Altes	21.783
Baixes	(68.030)
Saldos el 31 de desembre de 2017	57.892

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo de garanties concedides dubtoses el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Espanya	56.766	103.728
Resta Unió Europea	22	12
Iberoamèrica	145	111
Resta OCDE	-	-
Resta del món	959	288
Total	57.892	104.139

La cobertura del risc de crèdit corresponent a garanties concedides ha estat la següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Cobertura específica determinada individualment:	19.445	12.236
Cobertura del risc d'insolvència del client	19.445	12.236
Cobertura específica determinada col·lectivament:	12.454	13.125
Cobertura del risc d'insolvència del client	10.487	10.865
Cobertura del risc de país	1.967	2.260
Cobertura IBNR (*)	34.598	35.510
Total	66.497	60.871

(*) Correccions de valor col·lectives per a pèrdues incorregudes, però no comunicades (vegeu la nota 1.3.4).

El moviment d'aquesta cobertura juntament amb la de "Compromisos contingents concedits", comptabilitzada en l'epígraf "Provisions" en el passiu, està detallat en la nota 22.

Nota 27 – Compromisos contingents concedits

El desglossament d'aquest epígraf el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Disponibles per tercers	20.906.053	19.567.289
Per entitats de crèdit	468	660
Pel sector d'administracions públiques	677.317	518.018
Per altres sectors residents	13.750.112	11.522.581
Per no residents	6.478.156	7.526.029
Compromisos de compra a termini d'actius financers	2.825.731	2.675.004
Contractes convencionals d'adquisició d'actius financers	126.999	2.779.198
Valors subscrits pendents de desemborsament	1.939	1.939
Compromisos de col·locació i subscripció de valors	-	-
Altres compromisos contingents concedits	218.618	185.257
Total	24.079.340	25.208.687

Nota: Cobertura de compromisos contingents per 18.452 milers d'euros (23.161 milers d'euros el 2016), el moviment dels quals es presenta en la nota 22, juntament amb el de garanties concedides.

El total de compromisos disponibles per tercers el 31 de desembre de 2017 inclou compromisos de crèdit amb garantia hipotecària per un import de 2.616.999 milers d'euros (2.180.435 milers d'euros el 31 de desembre de 2016). Pel que fa a la resta, en la majoria dels casos hi ha altres tipus de garanties d'acord amb la política de gestió de riscos del grup.

Nota 28 – Recursos de clients fora del balanç

Els recursos de clients fora del balanç, gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats, són els següents:

En milers d'euros	2017	2016
Gestionats pel grup:	23.090.028	20.223.209
Societats i fons d'inversió	19.091.344	16.571.928
Gestió de patrimoni	3.998.685	3.651.281
Fons d'inversió comercialitzats, però no gestionats	8.283.255	6.022.265
Fons de pensions (*)	3.986.555	4.116.997
Assegurances (*)	9.964.863	10.243.421
Instruments financers confiats per tercers	80.970.536	66.438.327
Total	126.295.237	107.044.219

(*) El saldo dels fons de pensions i assegurances correspon als comercialitzats pel grup.

Nota 29 – Ingressos i despeses per interessos

Aquests epígrafs del compte de pèrdues i guanys consolidat inclouen els interessos meritats en l'exercici per tots els actius i passius financers el rendiment dels quals, implícit o explícit, s'obté d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu, amb independència que es valorin pel seu valor raonable, així com les rectificacions de productes com a conseqüència de cobertures comptables. Els interessos es registren pel seu import brut, sense deduir, si escau, les retencions d'impostos realitzades en origen.

La major part dels ingressos per interessos han estat generats per actius financers del grup que es valoren a cost amortitzat o a valor raonable amb canvis en el patrimoni net.

A continuació, es detalla el tipus d'interès mitjà anual durant els exercicis de 2017 i de 2016 de les següents partides del balanç:

En percentatge	2017		2016	
	Grup BS	Ex-TSB	Grup BS	Ex-TSB
Actiu				
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	0,02	(0,11)	0,27	0,22
Valors representatius de deute	1,72	1,74	2,50	2,56
Préstecs i bestretes				
Clientela	3,00	2,84	3,16	2,94
Passiu				
Dipòsits				
Bancs centrals i entitats de crèdit	0,10	0,05	0,43	0,44
Clientela	0,19	0,12	0,39	0,30

i costos mitjans dels diferents components que formen el total de la inversió i dels recursos, és el següent:

En milers d'euros													
2017													
	1r trimestre			2o trimestre			3r trimestre			4o trimestre			TOTAL
	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	
Rendiment mitjà de la inversió	211.630.107	2,33	1.217.554	219.081.800	2,19	1.195.386	212.623.774	2,25	1.143.302	214.016.641	2,09	1.125.723	4.687.965
Efectiu i equivalents (*)	12.711.596	8,05	1.791	18.158.341	8,09	(536)	13.408.477	(0,83)	(1.329)	23.801.722	6,05	3.080	2.325
Préstecs i bestretes	138.670.139	3,02	1.833.970	133.175.529	3,82	1.046.593	135.298.462	2,90	1.815.144	134.679.518	2,96	1.004.312	4.102.112
Cartera de renda fixa (**)	23.762.890	2,15	159.895	21.890.083	1,59	126.279	28.417.288	1,59	19.717	25.309.704	1,51	96.285	494.316
Cartera de renda variable	382.694	-	-	318.245	-	-	1.327.910	-	-	1.031.956	-	-	-
Actiu tangible i intangible	4.193.840	-	-	4.270.250	-	-	4.307.770	-	-	4.259.143	-	-	-
Resta dels altres actius	25.962.910	0,38	23.825	24.726.396	0,34	20.960	23.879.894	0,36	21.761	25.048.687	0,35	22.086	88.612
Cost mitjà dels recursos	211.630.107	10,430	(255.129)	219.081.800	(0,41)	(220.914)	212.623.774	(0,33)	(208.434)	214.016.641	(0,37)	(201.118)	(885.535)
Entitats de crèdit	28.761.775	(0,20)	(14.297)	31.187.594	(0,03)	14.671	30.790.195	(0,05)	(3.867)	32.876.746	(0,08)	16.047	(29.558)
Dipòsits de la clientela (***)	141.349.334	(0,23)	(80.232)	141.058.478	(0,20)	(71.461)	135.198.081	(0,11)	(58.634)	135.525.068	(0,16)	(56.089)	(266.315)
Mercat de capitals	26.575.834	(1,74)	(183.822)	25.293.212	(1,44)	(31.601)	25.799.205	(1,44)	(59.663)	26.418.778	(1,33)	(88.389)	(386.885)
Altres passius	18.655.159	(1,78)	(45.899)	8.468.349	(2,54)	(53.839)	1.793.199	(2,69)	(52.258)	6.957.577	(2,98)	(43.684)	(202.837)
Recursos propis	12.947.825	-	-	13.049.289	-	-	13.132.634	-	-	13.212.454	-	-	-
Marge d'interessos			962.425			974.472			940.868			924.605	3.802.370
Total ATM			211.630.107			219.081.800			212.623.774			214.016.641	-
Ràtio (marge/ATM)			1,84			1,78			1,75			1,71	-

(*) Inclou caixa, bancs centrals, entitats de crèdit i adquisicions temporals d'actius.

(**) S'inclouen 4.802 milers d'euros corresponents a interessos procedents d'actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats (actius financers mantinguts per negociar).

(***) Inclou les cessions temporals d'actius.

Es ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els ingressos financers per interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, principalment els relatius a la TLTRO II.

En milers d'euros													
2016													
	1r trimestre			2o trimestre			3r trimestre			4o trimestre			TOTAL
	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	
Rendiment mitjà de la inversió	204.806.768	2,62	1.332.686	207.162.833	2,53	1.301.860	206.477.426	2,42	1.256.294	206.618.507	2,40	1.244.039	5.133.869
Efectiu i equivalents (*)	10.899.320	0,34	9.106	11.804.106	0,33	9.719	11.128.783	0,26	7.068	11.612.977	0,18	6.224	31.117
Préstecs i bestretes	138.493.620	3,28	1.129.678	139.254.470	3,21	1.112.814	137.426.703	3,10	1.071.244	137.648.590	3,00	1.047.561	4.361.287
Cartera de renda fixa (**)	25.060.673	2,81	175.347	25.893.234	2,46	168.657	27.174.319	2,31	168.045	27.197.843	2,42	165.174	667.223
Cartera de renda variable	966.252	-	-	980.312	-	-	1.057.539	-	-	1.012.966	-	-	-
Actiu tangible i intangible	3.912.496	-	-	4.094.477	-	-	3.984.832	-	-	4.131.161	-	-	-
Resta dels altres actius	26.473.406	0,30	18.956	26.126.236	0,36	20.660	26.706.260	0,31	18.937	26.116.010	0,43	26.090	84.242
Cost mitjà dels recursos	204.806.768	(0,71)	(368.793)	207.162.833	(0,66)	(333.268)	206.477.426	(0,59)	(306.918)	206.618.507	(0,58)	(297.138)	(1.296.117)
Entitats de crèdit	18.204.599	(0,60)	(27.174)	18.622.667	(0,60)	(28.004)	17.393.074	(0,22)	(9.406)	17.972.285	(0,31)	(13.790)	(78.374)
Dipòsits de la clientela (***)	133.564.180	(0,45)	(150.448)	136.300.690	(0,42)	(140.139)	134.627.536	(0,37)	(126.328)	136.678.697	(0,32)	(108.116)	(525.031)
Mercat de capitals	30.640.997	(2,12)	(161.610)	30.264.910	(1,89)	(142.108)	30.440.566	(1,86)	(143.630)	29.515.748	(1,87)	(138.411)	(585.759)
Altres passius	9.832.268	(0,80)	(19.561)	10.046.358	(0,92)	(23.017)	10.807.323	(1,01)	(27.554)	10.427.589	(1,39)	(36.821)	(106.953)
Recursos propis	12.573.724	-	-	12.918.208	-	-	13.208.937	-	-	13.024.188	-	-	-
Marge d'interessos			973.893			968.582			948.376			946.901	3.837.752
Total ATM			204.806.768			207.162.833			206.477.426			206.618.507	-
Ràtio (marge/ATM)			1,91			1,88			1,83			1,82	-

(*) Inclou caixa, bancs centrals, entitats de crèdit i adquisicions temporals d'actius.

(**) S'inclouen 6.670 milers d'euros corresponents a interessos procedents d'actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats (actius financers mantinguts per negociar).

(***) Inclou les cessions temporals d'actius.

Es ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els ingressos financers per interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, principalment els relatius a la TLTRO II.

En termes mitjans anuals, el marge sobre actius totals mitjans es va situar en un 1,77% (1,64% sense TSB), i va disminuir en 9 punts bàsics en comparació amb el nivell de l'any anterior (1,86% el 2016). Pel que fa a l'evolució dels marges trimestrals, el marge sobre actius totals mitjans del quart trimestre de 2017 es va situar en l'1,71% (1,58% sense tenir en compte TSB). El quart trimestre de 2016 aquest marge va ser de l'1,82%.

Tot seguit, es mostra per a les posicions d'inversió i dipòsits corresponents a negoci Espanya - operativa de xarxa, sense incloure-hi operativa de filials, el diferencial contractual de les operacions contractades en els diferents trimestres dels exercicis de 2017 i de 2016 (nova entrada), així com de la cartera resultant al final de cada un d'ells (estoc):

Diferencial en punts bàsics	Nova entrada (mitjana trimestral)				Estoc			
	2017				2017			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Crèdits	236	257	256	250	241	238	249	241
Préstecs	300	263	215	250	240	240	236	238
Hipotecari habitatge	155	164	153	136	113	114	114	115
Líasing	305	286	313	265	238	242	245	245
Rènting	449	374	446	418	513	477	468	475
Descompte	266	249	243	241	284	259	258	252
<i>Confirming</i>	259	249	252	232	245	231	234	223
<i>Forfaiting</i>	547	529	481	396	407	408	409	392

Inversió creditícia

Dipòsit a termini 1 mes	32	27	22	30	30	22	21	26
Dipòsit a termini 3 mesos	37	17	10	24	34	19	11	21
Dipòsit a termini 6 mesos	16	24	17	25	17	22	20	23
Dipòsit a termini 12 mesos	15	14	11	20	18	15	14	16
Dipòsit a termini +12 mesos	26	25	9	38	28	25	22	30

Dipòsits a termini

Diferencial en punts bàsics	Nova entrada (mitjana trimestral)				Estoc			
	2016				2016			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Crèdits	225	257	249	258	243	234	249	247
Préstecs	243	261	306	253	232	238	239	240
Hipotecari habitatge	179	163	175	138	101	104	105	106
Líasing	294	297	290	284	214	218	221	223
Rènting	532	429	524	434	558	521	513	512
Descompte	316	296	297	278	342	315	323	302
<i>Confirming</i>	261	265	283	275	255	252	264	254
<i>Forfaiting</i>	469	438	470	362	534	457	435	396

Inversió creditícia

Dipòsit a termini 1 mes	54	76	84	83	60	76	81	77
Dipòsit a termini 3 mesos	61	69	86	85	60	71	84	77
Dipòsit a termini 6 mesos	49	79	75	75	39	64	60	65
Dipòsit a termini 12 mesos	42	30	25	20	39	36	35	32
Dipòsit a termini +12 mesos	54	46	54	42	64	53	47	44

Dipòsits a termini

Referent a la cartera d'hipoteques d'habitatge existent el 31 de desembre de 2017, el desglossament per període en què es revisarà el tipus d'interès aplicat a cada operació és el següent:

En milers d'euros

Calendari repreciaió hipoteques	1T 18	2T 18	3T 18	4T 18	Total
Hipoteca habitatge	7.732.602	7.589.963	5.707.281	6.948.247	27.978.093

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

Les noves entrades de dipòsits fins al 31 de desembre de 2017 i de 2016, així com el seu desglossament per venciment contractual, han estat les següents:

En milions d'euros

Detall dipòsits per venciment	Nova entrada			
	2017			
	1T	2T	3T	4T
Fins a 3 M	3.042	3.121	2.391	2.343
De 3 a 6 M	586	902	735	961
De 6 a 12 M	2.923	3.241	1.988	2.024
De 12 a 18 M	601	905	906	495
Més de 18 M	3.445	3.757	3.756	6.829
Total dipòsits	10.597	11.926	9.776	12.652

En percentatge

Fins a 3 M	28,7	26,2	24,5	18,5
De 3 a 6 M	5,5	7,6	7,5	7,6
De 6 a 12 M	27,6	27,2	20,3	16,0
De 12 a 18 M	5,7	7,6	9,3	3,9
Més de 18 M	32,5	31,4	38,4	54,0
Total dipòsits	100	100	100	100

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

En milions d'euros

Detall dipòsits per venciment	Nova entrada			
	2016			
	1T	2T	3T	4T
Fins a 3 M	2.653	2.797	3.058	3.186
De 3 a 6 M	664	635	429	572
De 6 a 12 M	4.112	4.359	2.867	2.749
De 12 a 18 M	629	771	824	532
Més de 18 M	2.671	2.257	2.379	4.054
Total dipòsits	10.729	10.819	9.557	11.093

En percentatge

Fins a 3 M	24,7	25,9	32,0	28,7
De 3 a 6 M	6,2	5,9	4,5	5,2
De 6 a 12 M	38,3	40,3	30,0	24,8
De 12 a 18 M	5,9	7,1	8,6	4,8
Més de 18 M	24,9	20,9	24,9	36,5
Total dipòsits	100	100	100	100

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

Nota 30 – Ingressos i despeses per comissions

Els ingressos i les despeses per comissions per operacions financeres i per la prestació de serveis han estat els següents:

En milers d'euros	2017	2016
Comissions derivades d'operacions de risc	304.801	316.676
Operacions d'actiu	206.092	215.700
Avals i altres garanties	98.709	100.976
Comissions de serveis	580.016	520.028
Targetes	205.721	191.219
Ordres de pagament	53.982	50.408
Valors	60.413	50.392
Comptes a la vista	130.783	89.854
Resta	129.117	138.155
Comissions de gestió d'actius	338.619	311.878
Fons d'inversió	158.409	145.714
Comercialització de fons de pensions i assegurances	152.826	140.863
Gestió de patrimonis	27.384	25.301
Total	1.223.436	1.148.582
Promemòria		
Ingressos per comissions	1.478.603	1.376.364
Despeses per comissions	(255.167)	(227.782)
Comissions netes	1.223.436	1.148.582

Nota 31 – Resultats d'operacions financeres (net)

Els resultats d'operacions financeres (net) agrupen una relació d'epígrafs del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 i que es presenten a continuació:

En milers d'euros	2017	2016
Per epígrafs:		
Guany o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets	371.365	476.217
Guany o (-) pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar, nets	214.786	107.593
Guany o (-) pèrdues per actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats, nets	134	114
Guany o (-) pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures, nets	27.819	25.798
Total	614.104	609.722
Per naturalesa d'instrument financer:		
Resultat net de valors representatius de deute	384.568	385.194
Resultat net d'altres instruments de patrimoni	16.252	100.933
Resultat net de derivats	230.622	130.987
Resultat net per altres conceptes (*)	(17.338)	(7.392)
Total	614.104	609.722

(*) Inclou principalment el resultat de la venda de diverses carteres de crèdit venudes durant l'exercici.

Durant l'exercici de 2017 i de 2016, el grup ha realitzat vendes de determinats valors representatius de deute que mantenia en la cartera d'actius financers disponibles per a la venda, que han generat uns beneficis de 373.322 milers d'euros el 31 de desembre de 2017 (382.538 milers d'euros el 31 de desembre de 2016). D'aquests resultats, 348.709 milers d'euros (362.111 milers d'euros el 2016) de beneficis provenen de la venda de valors representatius de deute mantinguts amb administracions públiques.

El 2 de març de 2017, el grup, a través de la seva filial BanSabadell Inversió Desenvolupament, S.A.U., societat filial al 100% de Banc Sabadell, va vendre la seva participació del 5,00% a Fluidra, S.A. mitjançant una operació de col·locació privada accelerada entre inversors qualificats i institucionals. L'import total de la venda va ser de 26.749 milers d'euros, fet que va representar un resultat net per al grup d'aproximadament 10.420 milers d'euros.

Nota 32 – Altres ingressos d'exploració

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Ingressos per explotació d'inversions immobiliàries	104.724	108.195
Vendes i altres ingressos per prestació de serveis no financers	148.452	92.537
Resta de productes d'explotació	85.189	85.993
Total	338.365	286.725

Les vendes i els ingressos per prestació de serveis no financers inclouen els ingressos generats per la gestió de carteres d'actius immobiliaris d'altres entitats (SAREB).

L'ingrés registrat en altres productes procedeix bàsicament d'ingressos de les entitats del grup l'activitat de les quals no és financera (principalment rènting operatiu).

Nota 33 – Altres despeses d'exploració

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Contribució a fons de garantia de dipòsits	(98.295)	(94.880)
Banc Sabadell	(95.751)	(84.119)
TSB	(355)	(7.614)
Sabadell United Bank	(497)	(2.929)
BS IBM México	(1.692)	(218)
Altres conceptes	(448.028)	(371.994)
Contribució al fons de resolució	(50.639)	(47.661)
Taxes de monetització (*)	(54.668)	(57.000)
Resta	(342.721)	(267.332)
Total	(546.323)	(466.873)

(*) Vegeu la nota 40.

El subepígraf "Resta" inclou la despesa corresponent a l'impost sobre els dipòsits en les entitats de crèdit, que puja a 28.146 milers d'euros en l'exercici de 2017 (27.590 milers d'euros el 2016), així com despeses d'activitats no financeres.

Nota 34 – Despeses d'administració

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat inclou els imports de les despeses incorregudes pel grup corresponents al cost del personal i la resta de despeses generals d'administració.

Despeses de personal

Les despeses de personal degudes en el compte de pèrdues i guanys consolidat en els exercicis acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 han estat les següents:

En milers d'euros			
	Nota	2017	2016
Sous i gratificacions al personal actiu		(1.181.796)	(1.217.862)
Quotes de la Seguretat Social		(241.550)	(241.201)
Dotacions a plans de prestació definida	22	(2.002)	(2.322)
Dotacions a plans d'aportació definida		(67.575)	(68.534)
Altres despeses de personal		(80.637)	(133.135)
Total		(1.573.560)	(1.663.053)

La classificació de la plantilla mitjana per a totes les empreses que formen el grup per categoria i sexe el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és la següent:

	2017			2016		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Directius	482	154	636	490	146	636
Tècnics	10.065	10.930	20.995	9.403	9.670	19.073
Administratius	1.007	3.533	4.540	1.643	4.670	6.313
Total	11.554	14.617	26.171	11.536	14.486	26.022

La classificació de la plantilla mitjana del banc per categoria el 31 de desembre de 2017 i de 2016 amb discapacitat superior o igual al 33% és la següent:

	Grup Banc Sabadell	
	2017	2016
Directius	14	4
Tècnics	178	149
Administratius	75	108
Total	267	261

La classificació de la plantilla del grup per categoria i sexe el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és la següent:

	2017			2016		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Directius	488	157	645	491	154	645
Tècnics	9.980	10.734	20.714	9.339	9.756	19.095
Administratius	999	3.487	4.486	1.610	4.595	6.205
Total	11.467	14.378	25.845	11.440	14.505	25.945

Del total de la plantilla el 31 de desembre de 2017, 253 tenien reconegut algun grau de discapacitat (263 el 31 de desembre de 2016).

Segons l'aplicació del conveni de banca privada, s'han reclassificat els empleats en la categoria d'administratius. Per aquest motiu s'incrementa el col·lectiu de tècnics respecte de la informació de 31 de desembre de 2016.

L'import de les despeses de personal no recurrents el 31 de desembre de 2017 puja a 26.623 milers d'euros. Es consideren com a no recurrents les despeses que no formen part de l'activitat ordinària de l'entitat. En el cas de les despeses de personal són les vinculades a la nova estructura i transformació comercial.

Sistema de pagament diferit de la retribució variable meritada en exercicis anteriors

- En la Junta General d'Accionistes del 26 de març de 2013, es va aprovar un sistema de pagament de la retribució variable meritada durant l'exercici de 2012 per als consellers executius i un col·lectiu de directius, mitjançant el lliurament d'opcions sobre accions de Banco de Sabadell, S.A. (l'SREO 2012). Els consellers executius podien triar percebre opcions fins al 100% de la seva retribució variable meritada, i la resta, el 50%. Al març de 2016 va vèncer aquest pla, i la liquidació d'aquest va suposar el lliurament en efectiu de 2.414 milers d'euros.

- En la Junta General d'Accionistes del 27 de març de 2014, es va aprovar un sistema de pagament de les quantitats aprovades de la retribució variable, meritada durant l'exercici de 2013, per als consellers executius del banc, mitjançant el lliurament del seu equivalent en opcions sobre accions de Banco de Sabadell, S.A. Al març de 2017 va vèncer aquest pla i no es va liquidar efectiu, ja que el preu d'exercici de l'opció era d'1,75 euros.

Sistema d'incentius complementaris a llarg termini basats en accions

La Junta General d'Accionistes del 27 de març de 2014 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per als consellers executius, 5 membres de l'alta direcció i 419 directius del grup. Al març de 2017 va vèncer aquest pla i no es van lliurar accions del banc pel fet que el preu d'exercici de l'opció era de 2,015 euros.

El grup té vigents dos sistemes d'incentius complementaris a llarg termini basats en accions, el Pla ICLP 2016 i l'Incentiu.

- La Junta General d'Accionistes del 31 de març de 2016 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per a 3 consellers executius, 7 membres de l'alta direcció i 472 directius del grup (Pla ICLP 2016).

- La Junta General d'Accionistes del 30 de març de 2017 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per a 3 consellers executius, 7 membres de l'alta direcció i 466 directius del grup (l'Incentiu).

Ambdós consisteixen en l'assignació d'un nombre determinat de drets als beneficiaris, que incorporen el dret a percebre l'increment de valor d'un mateix nombre d'accions de Banco de Sabadell, S.A. durant un període de tres anys, prenent com a referència el seu valor de cotització, que es farà efectiu mitjançant el lliurament d'accions del banc.

Les seves característiques principals es presenten tot seguit:

Sistemes d'incentius vigents	Data de finalització	Preu d'exercici	Nombre màxim de drets afectats
ICLP 2016	30/10/2019	1,494	30.000.000
L'Incentiu	30/03/2020	1,353	35.000.000

El valor raonable dels serveis es valora per referència al valor raonable dels instruments de capital compromesos, és a dir, opcions sobre accions del banc, i tal com s'indica en la nota 6, la tècnica de valoració han estat les simulacions de Monte Carlo i el model de valoració utilitzat ha estat el de Black-Scholes.

Serà condició necessària perquè els drets es facin efectius que el beneficiari superi el percentatge mínim de compliment de l'objectiu personal denominat "valoració de l'eficàcia professional", fixat per la Comissió de Retribucions del banc.

El moviment dels drets en tots dos plans ha estat:

Drets - ICLP 2016

Saldo el 30 d'abril de 2016	30.000.000
Concedides	-
Anul·lades	(1.505.000)
Saldo el 31 de desembre de 2016	28.495.000
Concedides	-
Anul·lades	(1.606.666)
Saldo el 30 d'abril de 2017	26.888.334

Drets - L'Incentiu

Saldo l'1 d'abril de 2017	35.000.000
Concedides	-
Anul·lades	(3.770.004)
Saldo el 30 d'abril de 2017	31.229.996

- Empleats de TSB Banking Group compten amb un incentiu complementari relacionat amb un pla d'assoliment d'objectius entre els anys 2016 i 2020, la retribució dels quals està basada en accions de Banco de Sabadell, S.A. i en efectiu.

En relació amb les despeses de personal associades als plans d'incentius basats en accions (vegeu la nota 1.3.15), es va registrar una despesa en els exercicis de 2017 i de 2016 de 17.784 i 18.271 milers d'euros, respectivament, la contrapartida de la qual es troba reflectida en el patrimoni net (vegeu l'estat de canvis del patrimoni net en la línia de pagaments basats en accions).

Altres despeses d'administració

Aquest epígraf recull la resta de les despeses d'administració de l'exercici:

En milers d'euros	2017	2016
D'immobles, instal·lacions i material	(229.656)	(249.682)
Informàtica	(394.582)	(246.396)
Comunicacions	(43.477)	(47.156)
Publicitat	(106.706)	(111.148)
Serveis administratius subcontractats	(95.436)	(99.097)
Contribucions i impostos	(106.889)	(95.748)
Informes tècnics	(54.982)	(40.341)
Serveis de vigilància i trasllat de fons	(26.107)	(21.042)
Despeses de representació i desplaçament del personal	(20.111)	(20.357)
Quotes d'associacions	(22.593)	(16.788)
Altres despeses	(48.873)	(52.539)
Total	(1.149.412)	(1.000.294)

Honoraris amb entitats auditores

Els honoraris percebuts per PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L. en l'exercici de 2017 pels serveis d'auditoria de comptes i per altres serveis relacionats amb l'auditoria prestats a Espanya sumen un import de 1.920 i 321 milers d'euros, respectivament (1.666 i 485 milers d'euros el 2016). Els serveis d'auditoria prestats per altres societats de la xarxa PwC corresponents a sucursals i filials a l'estranger pugen a 2.816 milers d'euros en l'exercici de 2017 (2.782 milers d'euros el 2016).

Els honoraris percebuts per altres auditors en l'exercici de 2017 per serveis d'auditoria de comptes i per altres serveis relacionats amb l'auditoria prestats a Espanya pugen a 52 i 0 milers d'euros, respectivament (112 i 0 milers d'euros el 2016), i pels serveis corresponents a auditoria i per altres serveis relacionats amb l'auditoria de sucursals i filials a l'estranger pugen a 8 i 16 milers d'euros, respectivament, en l'exercici de 2017 (0 i 25 milers d'euros el 2016).

Els honoraris percebuts per altres societats de la xarxa PwC com a conseqüència de serveis d'assessorament fiscal i altres serveis prestats en l'exercici de 2017 han pujat a 92 i 740 milers d'euros. Els imports registrats per aquests serveis el 2016 van pujar a 183 i 1.179 milers d'euros, respectivament.

Altres informacions

Les despeses d'administració no recurrents van pujar, el 31 de desembre de 2017, a 32.713 milers d'euros, incloent-hi les despeses de programes específics de reducció de costos, així com les despeses de projectes especials associats a canvi de perímetre.

La ràtio d'eficiència al tancament de l'exercici de 2017 (despeses de personal i generals / marge brut) és del 50,15% (48,68% el 2016) i del 42,10% sense tenir en compte TSB (42,66% el 2016). Per al càlcul d'aquesta ràtio, s'ha aïllat l'ingrés generat per l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB i la comissió cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe.

A continuació, es presenta la següent informació sobre oficines del grup:

Nombre d'oficines	2017	2016
Oficines	2.473	2.767
Espanya	1.880	2.119
Estranger	593	648

Nota 35 – Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	Nota	2017	2016
Actius financers disponibles per a la venda		(53.374)	(112.284)
Valors representatius de deute	8	(6.277)	521
Altres instruments de patrimoni	9	(47.097)	(112.806)
Préstecs i partides a cobrar (*)		(1.157.094)	(441.414)
Inversions mantingudes fins al venciment		(905)	-
Total		(1.211.373)	(553.698)

(*) Aquesta xifra inclou principalment la dotació amb càrrec a resultats de les correccions de valor constituïdes per a la cobertura del risc de crèdit que es mostra en el moviment de les correccions de valor de la nota 11, així com altres conceptes com ara l'amortització amb càrrec a resultats d'actius financers donats de baixa del balanç, i la recuperació de fallits.

Nota 36 - Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers

El desglossament d'aquest epígraf dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros			
	Nota	2017	2016
Immobilitzat material	15	(15.300)	(41)
Inversions immobiliàries	15	(216.042)	(20.236)
Fons de comerç i altres actius intangibles		(2.601)	-
Existències	17	(565.419)	(537.872)
Total		(799.362)	(558.148)

El total de dotació per deteriorament d'inversions immobiliàries de l'exercici de 2017 i de 2016 s'ha fet prenent com a base valoracions de nivell 2 (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius deteriorats és d'1.746.296 i 2.404.246 milers d'euros en els exercicis de 2017 i de 2016, respectivament.

Del total de dotació per deteriorament d'existències de l'exercici de 2017 i de 2016, 135.890 i 328.195 milers d'euros s'han realitzat basant-se en valoracions de nivell 2, i 429.529 i 209.677 milers d'euros, en valoracions de nivell 3, respectivament. El valor raonable dels actius deteriorats és d'1.963.363 i 2.924.459 milers d'euros al tancament dels exercicis de 2017 i de 2016.

Nota 37 – Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions, nets

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros		
	2017	2016
Guanys o (-) pèrdues per baixa d'actius no financers, net	400.905	35.108
Immobilitzat material	(3.726)	(29.766)
Inversions immobiliàries	(15.024)	-
Actiu intangible	-	-
Participacions (*)	418.067	46.883
Altres instruments de capital	-	-
Altres conceptes	1.588	17.991

(*) Vegeu la nota 2 i l'Annex 1 - Sortides del perímetre de consolidació.

Nota 38 – Guanyos o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes

El desglossament d'aquest epígraf durant els exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros	Nota	2017	2016
Guanyos o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles disponibles per a la venda com a activitats interrompudes, net		(139.447)	(314.519)
Immobilitzat material d'ús propi i adjudicat		(155.636)	(313.810)
Guanyos/pèrdues per vendes		56.955	(30.620)
Deteriorament/reversió	13	(212.591)	(283.190)
Inversions immobiliàries		(409)	(556)
Actiu intangible		-	-
Participacions (*)		16.646	-
Altres instruments de capital		-	(99)
Altres conceptes		(48)	(55)

(*) Vegeu la nota 2 i l'Annex 1 - Sortides del perímetre de consolidació.

El deteriorament d'actius no corrents en venda no incorpora ingressos derivats d'increment del valor raonable menys costos de venda.

El total de dotació per deteriorament d'actius no corrents en venda de l'exercici de 2017 i de 2016 s'ha fet prenent com a base valoracions de nivell 2 (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius deteriorats és d'1.769.557 i 2.103.086 milers d'euros al tancament dels exercicis de 2017 i de 2016.

Nota 39 – Informació segmentada

Criteris de segmentació

Es presenta en aquest apartat informació dels resultats i altres indicadors per unitats de negoci del grup.

Els criteris amb els quals el grup Banc Sabadell informa dels resultats per segments són:

- Les àrees geogràfiques s'organitzen en quatre: Negoci Bancari Espanya, Transformació d'Actius, Negoci Bancari Regne Unit i altres geografies.
- A cada negoci se li assigna un 11% del capital sobre els seus actius ponderats per risc, i l'excés de fons propis s'assigna a Negoci Bancari Espanya.
- Negoci Bancari Regne Unit recull l'aportació de TSB al grup.
- Altres geografies està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i de representació. A tall comparatiu les variacions es calculen tant en inversió com en recursos i compte de resultats aïllant Sabadell United Bank.

Pel que fa a la resta de criteris aplicats, la informació per segments s'estructura, en primer lloc, seguint una distribució geogràfica i, en segon lloc, en funció dels clients als quals va dirigida.

Segmentació per àrea geogràfica i unitats de negoci

En relació amb les bases de presentació i metodologia emprades, la informació que es presenta està basada en la comptabilitat individual de cada una de les societats que formen el grup, amb les eliminacions i els ajustos corresponents de consolidació, i en la comptabilitat analítica d'ingressos i despeses en les particions de negocis sobre una o més entitats jurídiques, que permet l'assignació dels ingressos i els costos per a cada client depenent del negoci al qual estigui assignat cada un d'ells.

Cada unitat de negoci es considera com un negoci independent, per la qual cosa es produeixen fluxos d'ingressos i despeses entre els negocis per la prestació de serveis de distribució de productes, serveis o sistemes. L'impacte final en el compte de resultats del grup és nul.

Cada negoci suporta costos directes, obtinguts a partir de la comptabilitat general i analítica, i costos indirectes, derivats d'unitats corporatives.

Així mateix, s'efectua una assignació de capital de manera que cada negoci té assignat un capital equivalent al mínim regulador necessari per actius de risc. Aquest mínim regulador està en funció de l'organisme que supervisa cada negoci.

Per al 2017 s'ha actualitzat l'assignació de capital de cada negoci per adequar-los a l'exigència de l'11% de capital exigít al grup, i, per tant, s'han recalculat l'assignació de capitals de l'exercici de 2016 a efectes de comparabilitat.

Seguidament, per a cada unitat de negoci es mostra, per al 2017 i el 2016, el detall dels resultats abans d'impostos, altres magnituds rellevants i la conciliació del total d'aquests resultats amb els del consolidat:

En milions d'euros

	2017				Total grup
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	
Marge d'interessos	2.528	(52)	1.034	293	3.802
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	313	(1)	-	3	316
Comissions netes	1.076	2	96	50	1.223
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	541	(37)	110	9	623
Altres productes/càrregues d'explotació	(332)	118	(16)	3	(227)
Marge brut	4.126	30	1.223	358	5.737
Despeses d'administració i amortització	(1.756)	(163)	(1.002)	(205)	(3.125)
Marge d'explotació	2.370	(133)	221	153	2.612
Provisions i deterioraments	(867)	(1.216)	(89)	(24)	(2.196)
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	384	41	7	1	433
Resultat abans d'impostos	1.887	(1.307)	139	130	848
Impost sobre beneficis	(321)	364	(49)	(37)	(43)
Resultat després d'impostos	1.566	(943)	90	93	805
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-	4	4
Total resultat dels segments sobre els quals s'informa	1.566	(943)	90	89	801
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	17,8%	-	5,8%	8,8%	6,1%
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	39,1%	-	79,5%	54,5%	50,2%
Ràtio de morositat (%)	5,7%	32,2%	0,4%	0,9%	5,1%
Ràtio de cobertura de dubtosos (amb SUB)	45,6%	49,9%	55,9%	113,0%	45,7%
Empleats	15.775	1.018	8.287	765	25.845
Oficines nacionals i estrangeres	1.880	-	551	42	2.473

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,875 GBP (mitjana).

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,875 GBP, 21,303 MXN, 1,132 USD i 11,597 MAD (mitjana).

En milions d'euros

	2017				Total gr
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	
Actiu	142.521	15.384	48.145	15.298	221.348
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	93.394	3.865	35.501	8.836	141.596
Exposició immobiliària	-	3.372	-	23	3.395
Passiu	133.370	13.728	46.597	14.431	208.126
Recursos dels clients en el balanç	92.558	104	34.410	5.024	132.096
Finançament majorista mercat de capitals	20.168	-	1.920	-	22.092
Capital assignat	9.151	1.656	1.548	866	13.221
Recursos de clients fora del balanç	44.265	27	-	1.033	45.325

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,887 GBP.

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,887 GBP, 23,661 MXN, 1,199 USD, 11,426 MAD.

En milions d'euros

	2016				Total gr
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	
Marge d'interessos	2.513	(26)	1.051	300	3.838
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	82	(1)	-	3	84
Comissions netes	960	(1)	126	64	1.149
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	600	(50)	54	23	627
Altres productes/càrregues d'explotació	(340)	128	(18)	3	(217)
Marge brut	3.815	49	1.213	394	5.471
Despeses d'administració i amortització	(1.783)	(151)	(919)	(206)	(3.059)
Marge d'explotació	2.032	(102)	293	188	2.411
Provisions i deterioraments	(570)	(801)	(28)	(29)	(1.428)
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	40	-	(4)	-	36
Resultat abans d'impostos	1.502	(903)	261	160	1.060
Impost sobre beneficis	(431)	263	(81)	(54)	(303)
Resultat després d'impostos	1.071	(640)	180	106	707
Resultat atribuït a la minoria	5	-	-	-	5
Total resultat dels segments del grup	1.065	(640)	180	106	711
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	19,4%	--	8,0%	13,2%	5,6%
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	43,4%	--	69,8%	49,1%	48,7%
Ràtio de morositat (%)	6,6%	31,7%	0,5%	0,5%	6,1%
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	43,2%	54,2%	52,7%	174,8%	47,3%
Empleats	16.001	825	8.060	1.059	25.945
Oficines nacionals i estrangeres	2.119	-	587	61	2.767

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,816 GBP (mitjana).

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,816 GBP, 20,736 MXN, 1,105 US 10,666 MAD.

	2016				Total grup
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	
Actiu	130.092	17.956	43.720	20.740	212.508
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	92.059	6.663	34.361	12.083	145.166
Exposició immobiliària	-	4.716	-	22	4.738
Passiu	121.709	15.886	42.200	19.629	199.425
Recursos dels clients en el balanç	89.835	172	34.334	9.116	133.457
Finançament majorista mercat de capitals	20.930	-	3.882	-	24.812
Capital assignat	8.382	2.069	1.521	1.111	13.083
Recursos de clients fora del balanç	39.603	15	-	988	40.606

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,856 GBP.

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,856 GBP, 21,771 MXN, 1,054 USD, 10,652 MAD.

Els actius totals mitjans del total de l'entitat pugen, el 31 de desembre de 2017, a 214.356.229 milers d'euros, mentre que en la mateixa data de l'any anterior es van situar en 206.265.187 milers d'euros.

En relació amb el tipus de productes i serveis dels quals es deriven els ingressos ordinaris, tot seguit se n'informa per a cada unitat de negoci:

- Negoci bancari Espanya agrupa les següents unitats de negoci de clients:

- Banca Comercial ofereix productes tant d'inversió com d'estalvi. En inversió destaca la comercialització de productes hipotecaris, circulants i crèdits. Pel que fa a l'estalvi, els productes principals són els dipòsits (vista i termini), fons d'inversió, assegurances estalvi i plans de pensions.

També cal destacar els productes d'assegurances protecció i serveis de mitjans de pagament, com ara les targetes de crèdit i l'emissió de transferències, entre d'altres.

- Banca Corporativa ofereix serveis de finançament especialitzats juntament amb una oferta global de solucions, que inclouen des dels serveis de banca transaccional fins a les solucions més complexes i adaptades, tant de l'àmbit del finançament com de tresoreria, entre d'altres.
- Mercats i Banca Privada ofereix i dissenya productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, incrementar i diversificar la base de clients i assegurar la consistència dels processos d'inversió amb una anàlisi rigorosa i amb una gestió de qualitat reconeguda. Tot això portant el model de relació amb el client cap a la multicanalitat.

- Transformació d'Actius: Gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de participades immobiliàries, entre les quals destaca Solvia.

- Negoci Bancari Regne Unit: La franquícia de TSB comprèn el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.

- Altres geografies: Està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial.

A continuació, es detallen per al 2017 i 2016 els ingressos ordinaris generats per cada unitat de negoci:

En milers d'euros

SEGMENTS	Consolidat					
	Ingressos ordinaris procedents de clients		Ingressos ordinaris entre segments		Total ingressos ordinaris	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Negoci bancari Espanya	3.634.048	3.681.290	254.059	176.638	3.888.107	3.857.928
Transformació d'Actius	387.266	369.024	483	244	387.749	369.267
Negoci Bancari Regne Unit	1.424.935	1.543.739	-	-	1.424.935	1.543.739
Altres geografies	484.112	481.096	2.667	2.432	486.779	483.529
(-) Ajustos i eliminacions d'ingressos ordinaris entre segments	-	-	(257.208)	(179.314)	(257.208)	(179.314)
Total	5.930.361	6.075.150	-	-	5.930.361	6.075.150

Tot seguit, es detalla per a cadascuna d'aquestes quin percentatge de saldos, marge d'interessos i de comissions netes han generat sobre el total dels exercicis de 2017 i de 2016:

En percentatge

SEGMENTS	2017				
	Segmentació del marge d'interessos i de comissions netes				
	Crèdit a la clientela		Dipòsits de la clientela		Productes de (*) serveis
	% sobre saldo mitjà	% rendiment sobre total	% sobre saldo mitjà	% cost sobre total	% sobre saldo total
Negoci bancari Espanya	65,6%	58,6%	70,1%	31,5%	80,5%
Transformació d'Actius	2,2%	2,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Negoci Bancari Regne Unit	25,8%	29,3%	26,0%	50,7%	14,9%
Altres geografies	6,4%	10,0%	3,8%	17,7%	4,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(*) Percentatge per segments sobre el total de comissions.

En percentatge

SEGMENTS	2016				
	Segmentació del marge d'interessos i de comissions netes				
	Crèdit a la clientela		Dipòsits de la clientela		Productes de (*) serveis
	% sobre saldo mitjà	% rendiment sobre total	% sobre saldo mitjà	% cost sobre total	% sobre saldo total
Negoci bancari Espanya	63,1%	59,0%	67,3%	42,4%	76,7%
Transformació d'Actius	3,9%	2,4%	0,1%	0,2%	0,2%
Negoci Bancari Regne Unit	24,4%	29,9%	25,7%	42,7%	17,6%
Altres geografies	8,6%	8,8%	6,8%	14,8%	5,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(*) Percentatge per segments sobre el total de comissions.

A més a més, es presenta la distribució per àrea geogràfica dels interessos i rendiments assimilats dels exercicis de 2017 i 2016:

En milers d'euros

Àrea geogràfica	Distribució d'ingressos per interessos per àrea geogràfica			
	Individual		Consolidat	
	2017	2016	2017	2016
Mercat interior	3.178.663	3.352.651	3.160.953	3.416.633
Exportació:				
Unió Europea	61.232	50.202	1.294.590	1.399.788
Països OCDE	128.265	116.713	366.939	337.330
Resta de països	4.145	3.999	17.151	16.349
Total	3.372.305	3.523.565	4.839.633	5.170.100

En l'informe de gestió (vegeu l'apartat 2), es fa una anàlisi més detallada per a cada un d'aquests negocis.

Nota 40 – Situació fiscal (impost sobre els guanys d'activitats continuades)

Grup fiscal consolidat

Banco de Sabadell, S.A. és la societat dominant d'un grup de consolidació fiscal en l'impost sobre societats, i formen part d'aquest com a societats dependents totes les societats espanyoles participades per Banco de Sabadell, S.A. que compleixen els requisits exigits per la Llei de l'impost sobre societats (vegeu l'Annex 1).

La resta de societats espanyoles del grup comptable tributen de manera individual en l'impost sobre societats.

Les societats del grup comptable no residents a Espanya tributen els seus beneficis d'acord amb les normes fiscals que els són aplicables.

Conciliacions

La conciliació de la diferència existent entre el resultat comptable consolidat i la base imposable de l'impost sobre societats és la següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Resultat abans d'impostos	848.253	1.019.422
Augments en la base imposable	1.218.295	1.949.598
Procedents de resultats	1.218.295	1.949.598
Procedents de patrimoni net	-	-
Disminucions en la base imposable	(1.942.380)	(958.341)
Procedents de resultats	(1.908.777)	(954.991)
Procedents de patrimoni net	(33.603)	(3.350)
Base imposable (resultat fiscal)	124.168	2.010.679
Quota (30%)	37.250	603.204
Deduccions per doble imposició, formació i altres	(15.363)	(2.152)
Quota líquida	21.887	601.052
Impost per diferències temporals (net)	15.330	(306.173)
Altres ajustos (net)	5.858	8.690
Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades	43.075	303.569

Dins "Altres ajustos", en l'exercici de 2016, es van incloure 9 milions d'euros (pèrdua) d'impacte del Reial decret llei 3/2016, pel qual les pèrdues per vendes de determinades participacions no seran fiscalment deduïbles a partir de l'1 de gener de 2017 a Espanya.

Així mateix, a continuació es presenta la conciliació entre la despesa per l'impost sobre societats del grup resultant de l'aplicació del tipus impositiu general i la despesa registrada per aquest impost en els comptes de pèrdues i guanys consolidats:

En milers d'euros	2017	2016
Resultat comptable abans d'impostos	848.253	1.019.422
Tipus impositiu nacional (30%)	254.476	305.827
Resultat venda participacions exempta	(137.903)	-
Ingressos entitats associades	(92.606)	(22.372)
Diferència taxa efectiva societats a l'estranger (*)	8.080	14.024
Deduccions generades / Despeses no deduïbles	5.170	(7.222)
Resta	5.858	13.312
Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades	43.075	303.569
<i>Tipus impositiu efectiu</i>	<i>5%</i>	<i>30%</i>

(*) Calculada aplicant la diferència entre el tipus impositiu vigent per al grup a Espanya (30%) i el tipus efectiu aplicat al resultat del grup en cada jurisdicció.

Augments i disminucions en la base imposable

Els detalls relatius a augments i disminucions en la base imposable, en funció de la seva consideració com a diferències temporals o permanents, es desglossen en el quadre següent:

En milers d'euros	2017	2016
Diferència permanent	44.167	46.748
Diferència temporal amb origen en l'exercici actual	931.595	1.804.878
Diferència temporal amb origen en exercicis anteriors	242.533	97.972
Augments	1.218.295	1.949.598
Diferència permanent	(717.153)	(76.069)
Diferència temporal amb origen en l'exercici actual	-	(4.437)
Diferència temporal amb origen en exercicis anteriors	(1.225.227)	(877.835)
Disminucions	(1.942.380)	(958.341)

Actius i passius per impostos diferits

Segons la normativa fiscal i comptable vigent hi ha determinades diferències temporàries que s'han de tenir en compte a l'hora de quantificar la despesa corresponent per l'impost sobre els guanys d'activitats continuades.

El 2013, el Reial decret llei 14/2013, va donar la condició d'actius garantits per l'Estat espanyol als actius fiscals generats per dotacions per deteriorament dels crèdits o altres actius derivades de les possibles insolvències dels deutors no vinculats amb el subjecte passiu, així com els corresponents a provisions o aportacions a sistemes de previsió social i, si escau, prejubilació (a partir d'ara, "actius fiscals monetitzables").

Els actius fiscals monetitzables es poden convertir en un crèdit exigible davant l'Administració tributària en els supòsits en què el subjecte passiu presenti pèrdues comptables o que l'entitat sigui objecte de liquidació o insolvència judicialment declarada. A més a més, es podran canviar per valors de deute públic, un cop transcorregut el termini de 18 anys, computat des de l'últim dia del període impositiu en què es produeixi el registre comptable d'aquests actius. Així mateix, per mantenir la garantia de l'Estat espanyol, estan subjectes a una prestació patrimonial de l'1,5% anual sobre l'import d'aquests a partir de l'exercici de 2016 (vegeu la nota 33).

Els orígens dels actius/passius per impostos diferits registrats en els balanços de situació el 31 de desembre de 2017 i de 2016 són els següents:

En milers d'euros

Actius fiscals diferits	2017	2016
Monetitzables	5.336.979	5.806.136
Per deteriorament de crèdit	3.524.948	3.916.675
Per deteriorament d'actius immobiliaris	1.674.955	1.762.269
Per fons de pensions	137.076	127.192
No monetitzables	821.117	611.883
Crèdits fiscals per bases imposables negatives	350.927	350.261
Deduccions no aplicades	22.825	7.057
Total	6.531.848	6.775.337
Passius fiscals diferits	2017	2016
Revaloració d'immobles	67.865	70.239
Ajustos de valor d'emissions de deute majorista sorgits en combinacions de negoci	59.511	78.628
Altres ajustos de valor d'actius financers	278.182	322.230
Altres	19.898	71.168
Total	425.456	542.265

El desglossament per països dels actius i passius per impostos diferits és el següent:

En milers d'euros

País	2017		2016	
	Actius fiscals diferits	Passius fiscals diferits	Actius fiscals diferits	Passius fiscals diferits
Espanya	6.430.233	414.568	6.586.676	530.948
RU	78.182	9.449	116.287	10.796
Estats Units d'Amèrica	1.491	1.439	58.708	472
Mèxic	21.634	-	13.417	-
Altres	307	-	249	49
Total	6.531.847	425.456	6.775.337	542.265

Tal com s'indica en la nota 1.3.20, tenint en compte la informació disponible al tancament de l'exercici i les projeccions que es desprenen del pla de negoci del grup per als pròxims exercicis, el grup estima que podrà generar base imposable suficient per compensar les bases imposables negatives en els pròxims 4 anys i els actius fiscals no monetitzables quan siguin deduïbles en funció de la normativa fiscal vigent.

Els actius fiscals monetitzables estan garantits per l'Estat espanyol; per tant, la seva recuperabilitat no depèn de la generació de beneficis fiscals futurs.

Altra informació

El grup Banc Sabadell ha obtingut rendes susceptibles de ser acollides a la deducció per reinversió regulada en l'article 42 del text refós de la Llei de l'impost sobre societats, que s'han materialitzat en els exercicis indicats a continuació:

En milers d'euros

Any de generació de la renda subjecta a la deducció	Import de la renda generada	Exercici de reinversió
2012	5.640	2013
2013	30.008	2013
2014	43.759	2013

Reserva de capitalització i reserva per a inversions a les Canàries

Tal com es detalla en la nota 3 d'aquests comptes anuals consolidats, la Junta General d'Accionistes celebrada el 30 de març de 2017 va aprovar una dotació a la reserva per a inversions a les Canàries per un import de 314 milers d'euros. Aquesta reserva es va materialitzar íntegrament en l'exercici de 2016 mitjançant inversions efectuades en el mateix exercici en diversos elements d'immobilitzat material qualificats com a instal·lacions.

Exercicis subjectes a inspecció fiscal

Al juliol de 2016 l'Agència Tributària va notificar a Banco de Sabadell, S.A., l'inici d'actuacions de comprovació i investigació en relació amb els següents conceptes i períodes:

<u>Conceptes</u>	<u>Períodes</u>
Retenció/Ingrés a cte. rendiments treball/professional	07/2012 a 12/2014
Retenció/Ingressos a cte. capital mobiliari	07/2012 a 12/2014
Impost sobre societats	01/2011 a 12/2014
Impost sobre el valor afegit	07/2012 a 12/2014

Actualment, s'estan tramitant aquestes actuacions i es troben en fase d'aportació de documentació, sense que hi hagi fins ara cap proposta de liquidació. La resta d'empreses que no tributen dins del grup de consolidació fiscal a Espanya tenen pendents de revisió tots els impostos no comprovats i no prescrits legalment.

Com a conseqüència de les actuacions inspectores d'exercicis anteriors de l'Administració Tributària hi ha actes d'inspecció signades en disconformitat de la mateixa societat i de les entitats adquirides, i posteriorment fusionades, per un import total de deute tributari de 34.342 milers d'euros, i s'han impugnat totes elles. En tot cas, el grup té constituïdes prou provisions per fer front a les contingències que es puguin derivar d'aquestes liquidacions.

A causa de possibles interpretacions que es poden fer de la normativa fiscal aplicable a algunes operacions realitzades en el sector bancari, hi podria haver determinats passius per impostos de caràcter contingent. Tanmateix, la possibilitat que es materialitzin aquests passius és remota, i, en tot cas, el deute tributari que se'n pugui derivar no afectaria significativament aquests comptes anuals consolidats.

Nota 41 – Transaccions amb parts vinculades

No hi ha operacions amb administradors i directius de la societat que es puguin considerar rellevants. Les efectuades són pròpies del trànsit habitual de la societat o gaudeixen de condicions de mercat o aplicades a empleats.

No consten operacions portades a terme fora de preu de mercat amb persones o entitats vinculades a administradors o a l'alta direcció.

El detall dels saldos més significatius mantinguts amb parts vinculades, així com l'efecte en els comptes de resultats de les transaccions fetes amb aquestes, es mostra a continuació:

En milers d'euros

	2017					2016
	Control conjunt o influència signif. a BS	Associades	Personal clau	Altres parts vinculades (*)	TOTAL	TOTAL
Actiu:						
Crèdit a la clientela i altres actius financers	-	206.829	10.991	144.983	362.803	371.022
Passiu:						
Dipòsits de la clientela i altres passius financers	-	595.241	8.209	223.243	826.693	1.328.712
Comptes d'ordre:						
Riscos contingents	-	48.584	-	10.614	59.198	10.394
Compromisos contingents	-	8.894	3.223	16.845	28.962	30.204
Compte de pèrdues i guanys:						
Interessos i rendiments assimilats	-	2.961	58	3.623	6.642	11.008
Interessos i càrregues assimilades	-	(6.080)	(18)	1.509	(4.588)	(10.533)
Rendiment d'instruments de capital	-	-	-	-	-	-
Comissions netes	-	108.775	28	1.074	109.877	31.487
Altres productes d'explotació	-	9.879	-	-	9.879	3.268

(*) Inclou plans de pensions amb empleats.

Nota 42 – Retribucions i saldos amb els membres del Consell d'Administració i l'alta direcció

Les remuneracions percebudes pels consellers i les aportacions per a la cobertura dels compromisos per pensions d'aquests per l'exercici de les seves funcions com a tals el 31 de desembre de 2017 i de 2016 han estat les següents:

En milers d'euros

	Remuneracions		Compromisos per pensions		Total	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Josep Oliu Creus (*)	214	214	32	32	246	246
José Javier Echenique Landiribar (1)	175	182	-	-	175	182
Jaume Guardiola Romojaro (*)	92	92	-	-	92	92
Anthony Frank Elliott Ball (2)	36	-	-	-	36	-
Aurora Catá Sala	138	117	-	-	138	117
Héctor María Colonques Moreno (3)	-	81	-	-	-	81
Joaquín Folch-Rusiñol Corachán (4)	50	108	-	16	50	124
Pedro Fontana García (5)	8	-	-	-	8	-
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (6)	158	155	-	-	158	155
George Donald Johnston (7)	21	-	-	-	21	-
José Manuel Lara García	87	92	-	-	87	92
Joan Llonch Andreu (8)	56	126	-	16	56	142
David Martínez Guzmán	67	83	-	-	67	83
José Manuel Martínez Martínez	155	158	-	-	155	158
José Ramón Martínez Sufategui	103	107	-	-	103	107
António Vítor Martins Monteiro (9)	-	83	-	-	-	83
José Luis Negro Rodríguez (*)	92	92	16	16	108	108
Manuel Valls Morató (10)	122	-	-	-	122	-
David Vegara Figueras	157	159	-	-	157	159
Total	1.731	1.849	48	80	1.779	1.929

(*) Exerceixen funcions executives.

(1) Va exercir el càrrec de conseller independent coordinador del 23 d'abril de 2015 al 21 d'abril de 2016.

(2) El 30 de març de 2017, la Junta General d'Accionistes en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent, i el 21 de setembre va acceptar el càrrec.

(3) Va presentar la seva renúncia com a conseller independent amb efecte el 22 de setembre de 2016.

(4) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller extern amb efecte el 27 de juliol de 2017.

(5) El 27 de juliol de 2017, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent, i el 21 de setembre va acceptar el càrrec.

(6) El 21 d'abril de 2016 el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a consellera independent coordinadora.

(7) El 25 de maig de 2017, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent, i el 5 d'octubre va acceptar el càrrec.

(8) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller independent amb efecte el 25 de maig de 2017.

(9) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller dominical amb efecte el 20 de gener de 2017.

(10) El 22 de setembre de 2016, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent. La Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 30 de març de 2017 va ratificar el nomenament efectuat pel procediment de cooptació pel Consell d'Administració i en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració, i el 26 de gener de 2017 va acceptar el càrrec.

A part dels conceptes esmentats abans, membres del Consell d'Administració han percebut 51 milers d'euros de retribució fixa el 2017 (64 milers d'euros el 2016) per la pertinença a consells d'administració de societats del grup Banc Sabadell o a consells consultius (aquests imports estan inclosos en l'informe anual sobre remuneracions dels consellers).

Les aportacions per primes d'assegurances de vida que cobreixen contingències per pensions corresponents als drets meritats l'any 2017 pugen a 3.605 milers d'euros (4.036 milers d'euros el 2016), dels quals 48 són els que es detallen en la taula superior i 3.557 corresponen a consellers per funcions executives.

Les remuneracions que corresponen als consellers per les seves funcions executives meritades durant l'exercici de 2017 pugen a 6.980 milers d'euros (5.254 milers d'euros el 2016).

Els riscos concedits pel banc i les societats consolidades al conjunt dels consellers de la societat dominant pugen a 7.491 milers d'euros el 31 de desembre de 2017, dels quals 5.231 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 2.260 milers d'euros a avals i crèdits documentaris (10.866 milers d'euros el 2016, dels quals 8.232 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 2.634 milers d'euros a avals i crèdits documentaris), a un tipus d'interès mitjà del 0,71% (0,79% el 2016). Els saldos passius pugen a 6.966 milers d'euros el 2017 (12.172 milers d'euros el 2016).

La remuneració total de l'alta direcció meritada durant l'exercici de 2017 puja a 6.802 milers d'euros. D'acord amb la normativa, aquesta quantitat inclou la remuneració dels vuit membres de l'alta direcció, més la de la directora d'Auditoria Interna.

Els riscos concedits pel banc i les societats consolidades a l'alta direcció (sense incloure els que al seu torn són consellers executius, informació detallada anteriorment) pugen a 6.723 milers d'euros el 31 de desembre de 2017 (8.642 milers d'euros el 2016), dels quals 5.760 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 963 milers d'euros a avals i crèdits documentaris (i el 2016, dels quals 7.946 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 696 milers d'euros a avals i crèdits documentaris). Els saldos passius pugen a 1.243 milers d'euros (1.287 milers d'euros el 2016).

Així mateix, els drets sobre apreciació d'accions atorgats als components de l'alta direcció, incloent-hi els consellers executius, dels plans d'incentius de retribucions el 2017 (vegeu la nota 34) han suposat unes despeses de personal durant aquest exercici que han pujat a 2,0 milions d'euros (2,7 milions d'euros el 2016).

Els acords existents entre la societat i els seus càrrecs d'administració i direcció que preveuen indemnitzacions en finalitzar les seves funcions s'indiquen en l'informe de gestió del grup, dins la secció de l'informe anual de govern corporatiu, que forma part de l'informe de gestió.

A continuació, s'especifiquen els col·lectius esmentats anteriorment, i s'identifiquen els seus càrrecs al banc, el 31 de desembre de 2017:

Consellers executius

Josep Oliu Creus	President
Jaume Guardiola Romojaro	Conseller delegat
José Luis Negro Rodríguez	Conseller director general

Alta direcció

María José García Beato	Vicesecretària del consell - secretària general
Tomás Varela Muiña	Director general
Miguel Montes Güell	Director general
Carlos Ventura Santamans	Director general
Rafael García Nauffal	Director general adjunt
Ramón de la Riva Reina	Director general adjunt
Enric Rovira Masachs	Director general adjunt
Manuel Tresánchez Montaner	Director general adjunt

Altres informacions del consell

De conformitat amb el que estableix l'article 229 de la Llei de societats de capital, segons la redacció donada per la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, i per tal de reforçar la transparència de les societats anònimes, els consellers han comunicat a la societat que, durant l'exercici de 2017, ells o les seves persones vinculades, segons que es defineix en l'article 231 de la Llei de societats de capital:

- No han dut a terme transaccions amb la societat, sense tenir en compte les operacions ordinàries, fetes en condicions estàndard per als clients i d'escassa rellevància, i s'entén per tals aquelles la informació de les quals no sigui necessària per expressar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de la societat.
- No han utilitzat el nom de la societat o invocat la seva condició d'administrador per influir indegudament en la realització d'operacions privades.
- No han fet ús dels actius socials, incloent-hi la informació confidencial de la societat, amb finalitats privades.
- No s'han aprofitat de les oportunitats de negoci de la societat.

- e. No han obtingut avantatges o remuneracions de tercers diferents de la societat i el seu grup associades a l'exercici del seu càrrec, llevat que es tractés d'atencions de mera cortesia.
- f. No han desenvolupat activitats per compte propi o compte d'altri que comportin una competència efectiva, sigui puntual o potencial, amb la societat o que, de qualsevol altra manera, els situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la societat.

El banc ha subscrit per a l'exercici de 2017 una pòlissa de responsabilitat civil que dona cobertura als administradors i alts càrrecs de l'entitat. La prima total pagada ha estat de 623 milers d'euros.

Nota 43 – Altra informació

Transaccions amb accionistes significatius

Durant els exercicis de 2017 i de 2016, no s'han fet operacions rellevants amb els accionistes significatius.

Informació sobre el medi ambient

Les operacions globals del grup es regeixen per lleis relatives a la protecció del medi ambient i la seguretat i salut del treballador. El grup considera que compleix substancialment aquestes lleis i que manté procediments dissenyats per fomentar-ne i garantir-ne el compliment.

El grup ha adoptat les mesures oportunes en relació amb la protecció i millora del medi ambient i la minimització, si escau, de l'impacte mediambiental, i compleix amb la normativa vigent en aquest sentit. Durant l'exercici, el grup ha continuat duent a terme plans per al tractament de residus, de reciclatge de consumibles i d'estalvi d'energia. D'altra banda, no s'ha considerat necessari registrar cap dotació per a riscos i despeses de caràcter mediambiental, ja que no hi ha contingències relacionades amb la protecció i millora del medi ambient.

Es pot obtenir més informació de les polítiques i actuacions adoptades pel banc en matèria de medi ambient en l'informe de gestió, apartat 3.

Servei d'Atenció al Client (SAC)

El Servei d'Atenció al Client està ubicat en la línia de control de l'estructura organitzativa del grup Banc Sabadell, i el seu titular, nomenat pel Consell d'Administració, depèn jeràrquicament de la Secretaria General del banc. Les seves funcions són atendre i resoldre les queixes i reclamacions dels clients i usuaris dels serveis financers del grup, quan aquestes es refereixin als seus interessos i drets legalment reconeguts que es deriven dels contractes, de la normativa de transparència i protecció a la clientela o de les bones pràctiques i usos financers.

Assumptes tramitats

Durant l'exercici de 2017, el Servei d'Atenció al Client ha rebut 76.505 queixes i reclamacions (24.529 el 2016), de les quals se n'han admès a tràmit 67.532 (22.565 el 2016), d'acord amb el que disposa l'Ordre del Ministeri d'Economia 734/2004, d'11 de març. El nombre d'expedients gestionats, però, ha estat de 65.964 (22.131 el 2016), a causa de la resolució d'assumptes pendents de l'exercici anterior (1.096 casos, per 2.664 el 2017). Per tipologia, un 3,5% han estat queixes (12,1% el 2016) i un 96,5% reclamacions (87,9% el 2016).

Del total de queixes o reclamacions gestionades pel Servei d'Atenció al Client, el 17,6% es van decidir amb una resolució favorable per al client o usuari (57,3% el 2016); en un 0,1% dels casos el client va desistir de la seva reclamació (1,2% el 2016), i el 63,7% es van resoldre a favor de l'entitat (35,1% el 2016). El 31 de desembre de 2017, un 1,2% d'assumptes estaven pendents d'acord o de resolució per part dels organismes reguladors i del Defensor del Client i del Partícip. Finalment, el Servei d'Atenció al Client no es va pronunciar en un 17,4% dels casos, perquè no era competent per fer-ho.

A més de la seva activitat principal, el Servei d'Atenció al Client també presta un servei d'assistència i informació als clients i usuaris en assumptes que no constitueixen queixes o reclamacions d'acord amb l'Ordre del Ministeri d'Economia 734/2004, d'11 de març, i el Reglament per a la Defensa dels Clients i Usuaris Financers del grup Banc Sabadell. En aquest capítol, el servei ha atès 1.917 peticions d'assistència i informació durant l'any 2017 (1.057 el 2016).

El temps de resposta de les queixes i reclamacions ha estat de 14.308 expedients resolts abans de 15 dies (10.078 expedients el 2016), 15.962 expedients resolts entre 15 i 30 dies (9.360 expedients el 2016) i 35.694 expedients amb un temps de resposta superior a 30 dies (2.693 expedients el 2016). Tot això respecte als 60 dies de resposta que preveuen, com a termini màxim, l'ordre esmentada del Ministeri d'Economia i el Reglament per a la Defensa dels Clients i Usuaris Financers de l'Entitat.

Defensor del Client i del Partícip

El grup disposa de la figura del Defensor del Client i del Partícip, funció que exerceix José Luis Gómez-Dégano y Ceballos-Zúñiga. El defensor és competent per resoldre les reclamacions que li plantegin els clients i usuaris del grup Banc Sabadell, tant en primera com en segona instància, així com per resoldre els assumptes que li trasllada el Servei d'Atenció al Client.

El 2017, el Defensor del Client i del Partícip ha rebut 1.044 reclamacions i queixes (1.087 el 2016), de les quals n'ha admès a tràmit 1.022. Durant l'exercici, el defensor ha tramitat i resolt 852 reclamacions (996 el 2016), ja que ha resolt assumptes que havien quedat pendents de l'exercici anterior. El 31 de desembre de 2017, han quedat 86 reclamacions pendents de resolució per part del defensor (88 el 2016). Així mateix, 109 casos estaven pendents que el SAC presentés les al·legacions corresponents.

Sobre el total de reclamacions i queixes resoltes, el defensor n'ha dictaminat un 24,2% a favor de l'entitat (38% el 2016) i un 0,7% a favor del client (2,3% el 2016). De la resta d'assumptes tramitats i resolts, el banc va accedir al que s'havia sol·licitat en un 34,9% dels casos (40,3% l'any 2016); en un 39,5% dels casos (17,9% el 2016) el Defensor del Client no es va pronunciar per falta de competència (sense perjudici de l'opció del reclamant de reproduir la seva reclamació en altres instàncies), i en un 0,7% el mateix client va desistir de la reclamació (un 1,4% el 2016).

Banc d'Espanya, CNMV i Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions

D'acord amb la normativa legal vigent, els clients i usuaris poden presentar les seves queixes i reclamacions davant el Departament de Conducta de Mercat i Reclamacions del Banc d'Espanya, davant la CNMV i davant la Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions. De tota manera, és requisit indispensable que prèviament s'hagin adreçat a l'entitat per resoldre el conflicte.

Nota 44 – Esdeveniments posteriors

Després del 31 de desembre de 2017 no s'han produït esdeveniments posteriors dignes d'esment.

Annex 1 – Societats del grup Banc Sabadell

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

Cumber deans														
Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)			Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues o societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç		
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)					Dividends pagats (c)	Actius totals
AC Deu Letia, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Si	2.750	(220)	(27)	-	2.640	2.400	-	-	12/17
Amendamiento De Bienes Inmobiliarios Del Mediterraneo, Asesoramiento Segur Vida, S.A.U.	Inmobiliària	Alicant - Espanya	100,00	-	Si	900	10.073	(28)	-	10.270	20.030	(8.521)	(810)	12/17
Agrupación de Seguros de Vida, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	100,00	No	602	204	520	10	40.573	502	102	64	12/17
AGELC, S.A. Ingestión de Inversión	Gestió d'actius	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	3.000	170	1.401	-	6.080	4.440	(840)	1.401	12/17
Aukia Conventum S.L.	Holding	Barcelona - Espanya	-	100,00	Si	52.972	(7)	(8)	-	52.967	52.972	(2)	(8)	12/17
Aukia XII, S.C.R. De R.D., S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	4.200	20.760	261	-	35.260	17.482	22.780	(8.200)	12/17
Banco Atlantico (Bahamas) Bank S Trust Ltd	Entitat de crèdit	Bahamas	89,99	0,01	No	1.590	930	(80)	-	3.025	2.420	710	(90)	12/17
Banco de Sabadell, S.A.	Entitat de crèdit	Alicant - Espanya	-	-	Si	703.271	10.030.000	597.005	-	172.572.907	-	3.880.680	730.204	12/17
Banco de Sabadell, S.A. Institución De Banca Multiple	Entitat de crèdit	Méxic	89,99	0,01	No	100.201	(40.000)	(6.200)	-	820.204	170.270	(10.000)	(6.700)	12/17
Banco de Sabadell d'Andorra, S.A.	Entitat de crèdit	Andorra	50,57	-	No	10.000	40.792	10.000	1.000	704.992	10.000	21.000	3.000	12/17
Banco de Sabadell Futurs, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	900	(2.400)	50	-	2.022	200	(2.400)	50	12/17
Banco de Sabadell Finanzas, E.F.C., S.A.	Entitat de crèdit	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	24.040	20.903	207	-	700.200	24.040	20.903	207	12/17
Banco de Sabadell Inversión Desembolsamiento, S.A.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	6.075	10.700	10.000	-	10.900	100.000	20.000	6.700	12/17
Banco de Sabadell Mediación, Operador De Banca Seguros Vinculada Del	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	100,00	Si	201	10.073	32.524	20.000	70.000	524	10.000	32.420	12/17
Banco de Sabadell Pensions, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	2.000	20.000	10.000	-	524.072	3.000	20.000	10.000	12/17
Banco de Sabadell Securities Services, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	2.000	32.027	2.400	-	40.000	2.000	10.000	7.000	12/17
Bilarte, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Si	6.500	2.000	227	-	10.000	5.272	(4.000)	240	12/17
Bitartip II, S.L.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	100,00	Si	1.000	(1.507)	200	-	2.475	1.000	(2.300)	105	12/17
Business Services For Operational Support, S.A.U.	Servis	Barcelona - Espanya	80,00	-	Si	500	(4.700)	2.242	-	30.007	3.200	(6.007)	2.077	12/17
CamGlobal Finance, S.A.U.	Altres societats regulades	Alicant - Espanya	100,00	-	Si	61	100	20	-	100.070	2.000	100	20	12/17
CamInternational Issues, S.A.U.	Altres societats regulades	Alicant - Espanya	100,00	-	Si	61	100	20	-	100.070	2.000	(10.000)	(1.000)	12/17
CentraUrbanismo, S.A.U.	Inmobiliària	Alicant - Espanya	-	100,00	Si	2.000	(1.000)	1	-	1.000	100	(200)	(8)	12/17
Capo Holdings No Limited	Fons	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Compañía De Cogeneración Del Caribe Dominicana, S.A.	Servis	República Dominicana	-	100,00	No	5.000	(4.200)	-	-	70	-	10	-	12/17
Consorcio Y Participaciones Inmobiliarias 2006, S.L.U.	Inmobiliària	Alicant - Espanya	-	100,00	No	1.042	(10.000)	(700)	-	27	1.000	(77.000)	(700)	12/17
Conven2006 - Holdings Limited	Holding	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Conven de Inversión SICAV, S.A.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Barcelona - Espanya	87,00	-	No	7.042	110	(47)	-	2.747	2.000	(10)	(10)	12/17
Conven Holdings 2006 Limited	Fons	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Subtotal										32.624	549.777	6.983.387	793.824	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

Unitats: € milions

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Trilateralització consolidada	Dades de la societat (€)				Inversió del grup	Aportació a les reserves a partir de societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç	
			Directa			Reserves	Resultat	Dividendes pagats (-)	Actius totals					
			Directa	Indirecta										Capital
Edesa, S.A.	banquària	Sabadell - Espanya	91,01	-	No	2.004	50.975	(140)	-	52.931	54.062	(3.204)	(808)	31/12
Sabadell Asset Management Lombardía, S.A. (EL)	Altres activitats financeres	Lombardía	32,00	10,00	No	325	430	71	-	726	326	276	14	31/12
Europa-Pullman SAS	banquària	Leerdam - Regne Unit	99,00	-	No	20.843	(1.925)	(287)	-	19.629	20.843	(1.728)	(305)	31/12
Fininvest Gestión Titularia Mullerías, S.A.	Administració i gestió amb vehicles arrendats	Alcalá - Espanya	99,00	-	Si	2.820	409	37	-	3.265	2.820	544	31	31/12
Gala Dorcas, S.A.	banquària	St. Cugat - Espanya	-	100,00	No	4.000	(21.785)	54	-	1.268	2.000	(22.702)	524	31/12
Gestora de Cartera, S.L.U.	intermediària	St. Cugat - Espanya	99,00	-	Si	10.000	(4.233)	-	-	5.767	14.233	(1.765)	-	31/12
Guindamon S.L.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	50	(20.783)	342	-	1.889	23.839	(12.440)	342	31/12
Gun 21 Invest Bank, S.L.U.	intermediària	Bonitoles - Espanya	99,00	-	Si	1.830	21	(2)	-	1.827	60.376	(64.140)	3	31/12
Gestora de Proyectos Urbanísticos Del Mediterráneo, S.L.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	No	50.050	(14.338)	(64)	-	35.648	50.050	(14.398)	(64)	31/12
Gestora Financera del Mediterráneo, S.L.U.	intermediària	Alcalá - Espanya	99,00	-	Si	11.000	180.340	306.350	39.250	532.424	253.390	35.475	411	31/12
Guipuzcoana Financera Egozcoena, S.L.	intermediària	Sabadell - Espanya	-	100,00	No	50	(7.435)	1.066	-	1.660	1.660	(6.400)	(1.400)	31/12
Guipuzcoana Vitoria, S.A.	banquària	Bonitoles - Espanya	99,99	0,01	Si	4.714	2.000	(205)	-	1.345	40.833	(3.434)	(70)	31/12
H. Paredes Roldán Gestión Activa, S.L.U.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	25.074	56.505	(6.345)	-	64.234	61.600	-	-	31/12
Hip Financ SA, S.L.U.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	3	(34)	(6)	-	34	3	-	-	31/12
Hedeker, S.A. (H)	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	60	612	10	-	738	404	612	10	31/12
Hedeker, S.L.	intermediària	Sabadell - Espanya	99,99	0,01	No	41	(12.445)	6.470	-	16.301	120.949	(84.704)	(2.243)	31/12
Hedeker Activos del Mediterráneo SA, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	7.566	363	(1.037)	-	1.833	1.365	-	-	31/12
Hedeker de Les Malles 10, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	2.057	461	(1.543)	-	2.967	2.801	-	-	31/12
Hedeker Major 34, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	2.324	345	(9.577)	-	2.341	2.433	-	-	31/12
Hedeker Minor 4, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	3.254	309	(7.710)	-	3.271	3.404	-	-	31/12
Hedeker del Mar 20, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	3	10.059	(24)	-	1.001	10.035	-	-	31/12
Hedeker Minor Petarot S.L.	banquària	Bonitoles - Espanya	99,00	-	Si	125.770	308.933	1.110	-	424.343	139.328	(4.324)	19.401	31/12
Hedeker Minor Parikh 6, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	9.544	390	(1.547)	-	10.391	9.440	-	-	31/12
Hedeker Minor del Vall 10, S.L.U.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	6.610	629	(2.440)	-	4.799	1.410	-	-	31/12
Hedeker Minor del Vall 11, S.L.U.	Financiació immobiliària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	3	(22.975)	(4.97)	-	23.997	27.521	-	-	31/12
Hedeker Property Holdings, Ltd.	intermediària	Mars	99,00	-	No	1.200	(1.300)	4.700	-	2.201	3.004	(6.309)	1.103	31/12
Hedeker Cortés, S.L.	banquària	Bonitoles - Espanya	44,83	10,97	Si	45.000	(25.910)	(328)	-	24.162	45.000	(25.914)	(78)	31/12
Hedeker Comercial del Mediterráneo, S.L.	intermediària	Alcalá - Espanya	99,00	-	Si	300.000	900.000	30.207	-	302.000	300.000	(18.000)	8.333	31/12
Hedeker del Vall de Mediterráneo, S.A. de les Illes Balears	banquària	Mallorca - Espanya	-	99,04	No	200.000	(340.000)	-	-	601	67.424	-	-	31/12
Hedeker, S.C.A.V.	Intermediària de col·laboració amb vehicles arrendats	Madrid - Espanya	99,99	-	No	14.354	2.408	(205)	-	16.557	16.619	-	-	31/12
Hedeker Minor, S.L.U.	banquària	Bonitoles - Espanya	99,00	-	Si	23.287	(7.405)	(1.200)	-	20.687	51.331	(7.440)	(2.722)	31/12
Hedeker, S.L.	banquària	Bonitoles - Espanya	-	100,00	Si	5.000	(27.042)	(1.34)	-	16.698	55.003	(33.054)	(1.34)	31/12
Hedeker Sabadell, S.L.	intermediària	Alcalá - Espanya	91,00	10,00	Si	85.000	14.900	144.754	82.004	333.264	319.541	(52.052)	20.490	31/12
Hedeker Activos Consolidat de Jesús de los Rios, S.L.	banquària	Alcalá - Espanya	94,23	-	Si	181	(117)	(1.330)	-	4.201	303	(672)	(1.401)	31/12
Orde Energía 1, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	30	(344)	(8)	-	30	-	-	-	31/12
Orde Energía 10, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	30	(344)	(8)	-	30	-	-	-	31/12
Orde Energía 11, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	30	(344)	(8)	-	30	-	-	-	31/12
Orde Energía 12, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	30	(344)	(8)	-	30	-	-	-	31/12
Orde Energía 13, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	30	(344)	(8)	-	30	-	-	-	31/12
Subtotal										130.903	2.978.827	(1.075.494)	34.447	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En Milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domini	Percentatge de participació		Tributació consolidada		Inversió del grup			Aportació a les reserves o pèrdua en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç	
			Directa	Indirecta	Capital	Reserves	Resultat (e)	Dividends pagats (e)	Actius totals				
Orón Energía 13, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(18)	-	104	-	-	31/12
Orón Energía 14, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 15, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 16, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(18)	-	100	-	-	31/12
Orón Energía 17, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	100	-	-	31/12
Orón Energía 18, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	100	-	-	31/12
Orón Energía 19, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 2, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(16)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 20, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 21, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 22, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 23, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	98	-	-	31/12
Orón Energía 24, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 25, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	98	-	-	31/12
Orón Energía 26, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 27, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	102	-	-	31/12
Orón Energía 28, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(15)	-	103	-	-	31/12
Orón Energía 29, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 3, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	92	-	-	31/12
Orón Energía 30, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(14)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 4, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	102	-	-	31/12
Orón Energía 5, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	99	-	-	31/12
Orón Energía 6, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	98	-	-	31/12
Orón Energía 7, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 8, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 9, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Orón Energía 1, S.L.	Energia elèctrica	Madrid - Espanya	-	100,00	SI	90	(144)	(17)	-	97	-	-	31/12
Parque Eólico Auri, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	SI	90	(1.000)	89	-	5.789	93	(1.000)	31/12
Parque Eólico Las Lomas De Lezo, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	SI	90	(1.400)	97	-	2.899	93	(1.200)	31/12
Parque Eólico Lerón, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	SI	4.000	(9.970)	967	-	10.126	4.000	(9.220)	31/12
Parque Eólico Lomas De Matute, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	SI	90	(2.700)	246	-	5.052	93	(2.250)	24/12
Parque Eólico Talavera, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	NO	3	(1.144)	(105)	-	19.706	-	(7.324)	(10/12)
Parque Eólico Zornat, S.L.U.	Energia elèctrica	Barcelona - Espanya	100,00	-	NO	3	(1.320)	(79)	-	13.857	-	(7.000)	(7/12)
Subtotal										4.410	(29.224)	496	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	País	Percentatge de participació		Tipus de control	Dades de la carència (€)				Inversió del grup	Aportació a les reserves a pèrdua en condicions consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data del tancament	
			Directa	Indirecta		Capital	Dades de la carència (€)							
							Recursos	Recursos (€)	Debitos pagats (€)					Actius totals
Financera Inmobiliaria Franco, S.A.S.	Immobilitat	País - França	-	100,00	Rs	50.000	1.000	(47)	1.320	10.000	31.225	(147)	(37)	10/17
Risparmio Gestioni, S.A.S.	Altres activitats financeres	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	20	-	-	-	20	-	-	-	10/17
Risparmio Gestioni, S.L.U.	Altres activitats financeres	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	3	(3)	(3)	-	187.834	5	1.875	(1.875)	10/17
Sabadell Asset Management, S.A., S.L.U.	Altres activitats financeres	Madrid - Espanya	100,00	-	€	601	24.303	41.801	100.000	203.001	607	60.101	20.300	10/17
Sabadell Asset Trust - Societat - Associació General d'Actius	Entitat de col·lecció	Sto. Piel - Bèrnxes	10,19	0,01	Rs	305	(14)	-	-	10	250	(14)	-	10/17
Sabadell Capital S.A.O. C.V. Societat S.A.S.	Entitat de col·lecció	Múnic	11,50	2,50	Rs	106.611	(46.275)	21.941	-	1.820.325	210.004	22.271	20.000	10/17
Sabadell Comercial Financera, S.A.U.(S)	Entitat de col·lecció	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	35.720	56.805	17.352	-	1.035.381	12.252	25.375	17.150	10/17
Sabadell Corporació Financera, S.L.	Altres participacions amb activitat activa	Madrid - Espanya	100,00	-	€	10	1.170	(20)	332	1.340	3.373	67	(37)	10/17
Sabadell d'Actius Inmobiliaris Espanya, S.A.S.	Altres activitats financeres	Andalus	-	100,00	Rs	200	805	264	244	2.170	300	106	131	10/17
Sabadell Inmobiliaria Systems Limited	Procediments tecnològics	London - Regne Unit	100,00	-	Rs	232	(86)	(1.33)	-	4.131	152	(10)	(2.66)	10/17
Sabadell Inmobiliaria Systems, S.A.	Procediments tecnològics	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	240	10.000	11.705	-	1.247.505	3.037	66.072	12.410	10/17
Sabadell Innovation Capital, S.L.U.	Holdings	Bèrnxes - Espanya	-	100,00	€	1.000	(5)	(5)	-	1.000	1.000	(5)	(5)	10/17
Sabadell Inversió Cofin, S.L.U.	Altres activitats financeres	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	3	-	(29)	-	26	0	-	(29)	10/17
Sabadell Participacions Inmobiliàries, S.A.S.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	10.196	101.243	15.363	-	315.300	163.035	(21.204)	3.464	10/17
Sabadell Real Estate Active, S.A.U.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	100.000	257.257	(22.546)	-	277.000	510.640	(106.000)	(10.07)	10/17
Sabadell Real Estate Development, S.L.U.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	8.001	(1.267.894)	(14.730)	-	4.710.460	2.101.442	(1.147.242)	(108.600)	10/17
Sabadell Real Estate Holding, S.L.U.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	2.073	525	(31)	-	37.89	14.292	(1.604)	(504)	10/17
Sabadell Securities Inc. Inc.	Altres participacions amb activitat activa	Múnic	100,00	-	Rs	51	2.216	702	-	1.681	591	2.146	670	10/17
Sabadell Soluciones Tecnológicas de Gestión de Activos Adhucados	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	-	(47)	473	-	142	84	(107)	47	10/17
Sabadell Strategic Consulting, S.L.U.	Altres participacions amb activitat activa	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	3	104	101	-	1.001	0	104	101	10/17
Sabadell Ynteract Capital, S.L.U.	Holdings	Bèrnxes - Espanya	-	100,00	€	3	660	1	-	6.103	0	(10)	1	10/17
Sais Capital S.A. De C.V.	Holdings	Múnic	10,19	0,01	Rs	20.830	(1.169)	1.169	-	18.030	10.350	-	1.169	10/17
Sais Residencial, S.A. S.	Altres activitats financeres	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	5.000	(44.370)	(40)	-	25.287	11.000	(10.676)	660	10/17
Selsa Gestión de Vivienda Social, S.L.U.	Immobilitat	Alicante - Espanya	-	100,00	€	3	1.168	2.779	-	6.171	0	1.168	2.779	10/17
Selsa Pacific, S.A. De C.V.	Immobilitat	Múnic	-	100,00	Rs	28.341	(1.170)	218	-	11.121	25.364	(1.078)	261	10/17
Selsa Pacific Inmobiliaria, S.L.U.	Immobilitat	Alicante - Espanya	100,00	-	€	660	54.501	25.518	-	148.358	5.025	58.337	10.075	10/17
Sonagora Spain, S.L.U.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	100,00	-	€	80.720	(6.332)	(1.54)	-	1.029	60.729	(1.544)	(1.072)	10/17
Turismo de Bienes Reales, S.A. (Societat)	Altres participacions amb activitat activa	Alicante - Espanya	10,19	0,01	€	1.000	1.187	-	-	2.194	5.266	(718)	7	10/17
Turismo de Bienes Reales T. Participacions, S.L.	Immobilitat	Alicante - Espanya	100,00	-	€	296.072	(121.127)	(70.892)	-	1.107.413	2.584.918	(110.192)	(10.004)	10/17
Turismo Vegas del Sur, S.L.	Immobilitat	Bèrnxes - Espanya	-	100,00	€	4.350	(5.322)	2.039	-	8.539	18.025	(5.328)	2.039	10/17
Urbanización Y Aglomeración, S.L.U. En Liquidació	Entitat	Alicante - Espanya	100,00	-	€	3.003	(19)	-	-	2.819	4.154	2.195	-	10/17
TIB Bank-PL	Entitat de col·lecció	Edelberg	-	100,00	Rs	10.700	2.040.091	11.440	-	11.110.022	1.074.006	127.740	110.294	10/17
TIB Banking Group PLC	Holdings	London - Regne Unit	100,00	-	Rs	7.020	1.770.702	(97)	-	2.228.760	2.84.517	(28.19)	(19.707)	10/17
Tib Banking Group PLC (Bank Trust)	Altres activitats financeres	London - Regne Unit	-	100,00	Rs	1	-	-	-	-	-	(1.174)	-	10/17
Subtotal									106.457	10.676.400	(4.144.837)	(375.006)		

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)			Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdors en societats consolidades	Data del balanç del grup			
			Indirecta			Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals						
			Directa	Indirecta										
TSB Coward Bancs Holding Limited (Investment)	Altres societats regulades	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	1	-	12/17			
TSB Scotland Nominees Limited	Altres societats regulades	Edinburg	-	100,00	No	1	-	-	1	-	12/17			
TSB Scotland Nominees Limited	Altres societats regulades	Edinburg	-	100,00	No	1	-	-	1	-	12/17			
Uniqijo Gestión, S.A.U., S.G.I.I.C.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	3.606	3.383	4.510	7.798	19.809	3.084	12/17		
Unirea Gestión, S.L.	Altres participacions amb activitat rebuda	Gupóscoa - Espanya	-	100,00	No	9	(5)	(3)	-	2	9	(3)	12/17	
Vek Rental Homes SOCIUM, S.A	Llogar de béns immobiliaris	Barcelona - Espanya	100,00	-	No	5.000	(5)	(2.163)	-	56.414	5.000	(5)	(2.153)	12/17
Venim Inmobiliaria Urbánimo Y Promoción, S.A.	Inmobiliaria	Barcelona - Espanya	-	97,20	Si	12.000	(43.171)	(314)	-	17.123	11.664	(34.678)	(314)	12/17
Vitigudina F, S.L.	Serveis tècnics d'enginyeria	Madrid - Espanya	-	100,00	Si	-	-	-	-	-	-	-	-	12/17
Xunquera Esica, S.L.	Producció d'energia elèctrica d'altres tipus	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	1.548	(3.477)	(2.256)	-	13.073	400	(1.999)	(2.541)	12/17
Total										2065.382	13.600.476	4.220.973	493.149	

(1) Abans Sòciollet Consumer Finance, E.F.C., S.A.U.

(2) Abans Europa Invest, S.A.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades pel mètode de la participació (*)

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació			Dades de la societat (a)			Actius totals	Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades		Data balanç
			Directa	Indirecta	Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)			societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	
Avrica III Fondo De Capital Riesgo	Altres societats regulades	Espanya - Barcelona -	-	48,15	35.179	(630)	(1.321)	-	33.232	16.940	(303)	12/17	
Avrica III Soc. De Capital Riesgo, S.A.	Altres societats regulades	Espanya	-	41,67	22.687	(215)	(633)	-	21.844	9.465	(102)	12/17	
Anriam Bakris, S.L.	Altres associades	Espanya	-	22,41	26.249	(6.396)	-	-	35.348	2.000	-	12/16	
Banc Sabadell Pensiones, E.G.F.P., S.A.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	7.813	43.406	(7.866)	-	49.350	40.378	(14.490)	12/17	
Banc Sabadell Seguros Generales, S.A. De Seguros Y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	10.000	67.278	12.582	6.393	233.524	45.000	(6.674)	12/17	
Banc Sabadell Vida, S.A. De Seguros Y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	43.858	96.756	601.466	167.000	9.485.336	27.106	12.301	12/17	
Emte Renovables, S.L.	Instrumental	Espanya	-	62,11	7.050	(7.050)	(411)	-	42.386	4.379	(4.379)	09/17	
Esus Energía Renovable, S.L.	Serveis	Espanya	-	45,00	50	(50)	(65)	-	2.024	23	(23)	12/17	
Financiera Iberoamericana, S.A.	Entitat de crèdit	Republica de Cuba	50,00	-	38.288	6.308	3.064	747	81.416	19.144	1.970	12/17	
Flex Equipos De Descanso, S.A.	Fabricació	Madrid - Espanya	-	19,16	66.071	(3.231)	12.048	-	222.702	-	-	10/17	
Gate Solar Gestión, S.L.	Serveis	Alaba - Espanya	50,00	-	300	3.096	-	-	3.750	1.860	414	06/17	
Gestora De Aparcamientos Del Mediterraneo, S.L.	Serveis	Alicant - Espanya	-	40,00	1.000	(1.000)	-	-	27.425	7.675	(2.012)	12/16	
Grupo Luxiana, S.L.	Altres participades	Espanya	-	20,00	2.561	(2.561)	(2.853)	-	58.637	10.895	(10.895)	09/17	
HIP Partners Strawood Capital Holdco Value Added, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	30,00	127	11	-	-	165	117	-	12/16	
Hydroptic, S.L.	Inmobiliària	Alaba - Espanya	-	50,00	186	111	13	-	450	93	55	7 09/17	
Murcia Emprende, S.C.R. De R. S., S.A.	Altres societats regulades	Múrcia - Espanya	28,70	-	6.800	(2.020)	(631)	-	4.175	2.026	(17)	09/17	
Nueva Pescanova, S.L.	Comerç a l'engròs d'energia	Espanya	23,76	-	147.614	(12.214)	(11.819)	-	987.107	-	-	10/17	
Parque Eólico Los Ausines, S.L.	Immobiliària	Lleó - Espanya	-	50,00	4.465	(728)	2.631	-	45.354	2.282	(303)	12/17	
Plastic Estelar, S.L.	Serveis	Espanya	-	45,01	3	115	(118)	-	31.994	2.845	(6.918)	10/17	
Ribera Salud, S.A.	Serveis	València - Espanya	-	50,00	9.518	80.482	4.085	-	416.311	30.203	14.797	12/17	
Sabadell Bs Select Fund Of Hedge Funds Sicav (Luxembourg)	Altres participades	Luxemburg - Espanya	47,24	-	37.738	6.896	(70)	-	44.715	16.400	3.052	11/17	
Sted Creventor, S.A.	Inmobiliària	Espanya	23,05	-	5.965	229	(153)	-	16.388	3.524	(1.338)	09/17	
Sociedad De Cartera Del Vallés, S.L.C.A.V., S.A.	Altres associades	Barcelona - Espanya	47,75	-	4.818	4.517	417	-	5.413	422	1.935	202 12/17	
Societat D'Inversió Dels Enginyers, S.L.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	35,78	2.555	(792)	102	-	1.873	915	(163)	37 09/17	
Total							174.140		243.632	13.633	308.317		

En la data del balanç s'inclou l'última data disponible.

(*) Societats consolidades pel mètode de la participació pel fet de no tenir control sobre aquestes però sí influència significativa.

(a) Les societats estrangeres estan convertides a euros al tipus de canvi històric i tipus de canvi mitjà per al resultat de l'exercici.

(b) Resultats pendents d'aprovació per part de la Junta General d'Accionistes.

(c) Inclou els dividendes complementaris de l'exercici anterior i els dividendes a compte pagats al grup.

El saldo total d'ingressos ordinaris de les empreses associades a les quals s'aplica el mètode de la participació, que considerades individualment no són materials, puja a 1.776.022 milers d'euros el 31 de desembre de 2017. El saldo dels seus passius al tancament de l'exercici de 2017 totalitza 1.795.729 milers d'euros. Vegeu les magnituds principals al tancament de l'exercici de 2017 de Banc Sabadell Vida en la nota 14.

Variacions del perímetre en l'exercici de 2017

Entrades en el perímetre de consolidació:

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) adquirida o fusionada	Categoria	Data efectiva de l'operació	Cost de la combinació		% Drets vots adquirits	% Drets vots totals	Tipus de participació	Mètode	Motiu
			Cost d'adquisició	Valor raonable instruments de patrimoni net emesos per a l'adquisició					
Aurica Coinvestments S.L.	Dependent	17/03/2017	52.372	0,00	82,48%	82,48%	Indirecta	Integració global	a
Xunqueira Eólica, S.L.	Dependent	31/03/2017	400	0,00	98,55%	98,55%	Indirecta	Integració global	b
Vitigudina Fv, S.L.	Dependent	31/03/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Orión Energía 1-Orion Energía 30, S.L.	Dependent	31/03/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Flex Equipos De Descanso, S.A.	Associada	30/04/2017	50.930	0,00	19,16%	19,16%	Indirecta	De la participació	c
Sabadell Innovation Cells, S.L.U.	Dependent	30/04/2017	3	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	a
IFA Beach Hotel, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
IFA Continental Hotel, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
IFA Hotel Dunsamar, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Tropical Partners, S.L.	Associada	30/06/2017	-	0,00	49,99%	49,99%	Indirecta	De la participació	c
Parque Eólico Tahuna, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	b
Parque Eólico Zorreras, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	b
Sinia Capital S.A. De C.V.	Dependent	31/07/2017	17.753	0,00	99,99%	99,99%	Directa	Integració global	a
Sabadell Innovation Capital, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	1.000	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	a
Ripollet Gestión, S.L.U.	Dependent	31/08/2017	20	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	a
Notario Alemany 26 Properties, S.L.	Dependent	21/09/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Hotel Notario Alemany 26, S.L.	Dependent	21/09/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Atrian Bakers, S.L.	Associada	28/12/2017	2.000	0,00	22,41%	22,41%	Indirecta	De la participació	c
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Associada	31/12/2017	16.940	0,00	-	48,15%	Indirecta	De la participació	d
Aurica IIIB, Soc. De Capital Riesgo, S.A	Associada	31/12/2017	9.465	0,00	-	41,67%	Indirecta	De la participació	d
Total entrades entitats dependents			72.148						
Total entrades entitats associades			79.335						

(a) Constitució de societats dependents

(b) Adquisició de societats dependents

(c) Adquisició d'associades

(d) Alta per canvi de mètode de consolidació

Sortides del perímetre de consolidació:

En milers d'euros													
Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets vots alienats	% Drets vots amb posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu					
Empire Properties Spain, S.L.	Dependent	31/03/2017	100,00%	-	(127)	Directa	Integració global	a					
Edifica De Cuesta Royo, S.L.	Dependent	31/03/2017	50,37%	-	(2)	Directa	Integració global	b					
Exel Broker De Seguros, S.A.	Dependent	31/05/2017	100,00%	-	3.010	Directa	Integració global	a					
Puerto De Tamarit, Aie	Dependent	31/01/2017	100,00%	10,00%	-	Directa	Integració global	a					
Serveis D'Assessorament Bsa, S.A.U.	Dependent	28/02/2017	50,37%	-	-	Indirecta	Integració global	d					
Diana Capital, S.G.E.C.R., S.A.	Associada	30/06/2017	-	20,66%	-	Directa	De la participació	e					
Gesta Aparcamientos, S.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e					
Guisain, S.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e					
Mediterráneo Vida, S.A.U. De Seguros Y Reaseguros	Dependent	30/06/2017	100,00%	-	16.634	Indirecta	Integració global	c					
Parque Tecnológico Fuente Alamo, S.A.	Associada	30/06/2017	-	22,54%	-	Directa	De la participació	e					
Planificació Tgm2004, S.L. En Liquidación	Associada	30/06/2017	-	25,00%	-	Indirecta	De la participació	e					
Tremor Maroc Mediterraneo Services Immobiliers, S.A.R.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e					
Visualmark Internacional, S.L.	Associada	30/06/2017	-	20,00%	-	Indirecta	De la participació	e					
Alfonso XII 16 Inversiones, S.L.	Dependent	12/07/2017	100,00%	-	(28)	Indirecta	Integració global	b					
Sabadell United Bank, N.A.	Dependent	31/07/2017	100,00%	-	369.818	Directa	Integració global	a					
Galeban Control y Asesoramiento, S.L.U.	Dependent	01/10/2017	100,00%	-	12	Directa	Integració global	c					
Ac Dos Malaga S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a					
Acteón Siglo XXI, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a					
Aviación Regional Cántabra, A.I.E.	Associada	15/12/2017	26,42%	-	(5)	Directa	De la participació	b					
Aviones Alámbra Cij-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(2)	Directa	De la participació	b					
Aviones Cabriel Cij-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(2)	Directa	De la participació	b					
Subtotal					389.308								

(a) Baixes del perímetre de consolidació per venda de la participació. El flux total net de caixa de les baixes d'emittents dependents puja a 1.100.869 milers d'euros. Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

(b) Baixes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

(c) Baixes de dependents classificades com a actius no corrents en venda.

(d) Baixes per fusió.

(e) Baixes per pèrdua d'influència significativa.

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets vots alienats	% Drets vots amb posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu
Aviones Gorgos Cij-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(1)	Directa	De la participació	b
Aviones Sella Cij-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	-	Directa	De la participació	b
Bansabadell Holding, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Directa	Integració global	b
Creativ Hotel Catarina, Sa.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hi Partners Holdco Value Added, S.A.U.	Dependent	22/12/2017	100,00%	-	50.655	Indirecta	Integració global	a
Hotel Atocha 49, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Avenida Rhode 28, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Carretera N 632, S.L.U.	Dependent	20/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Héroe De Sostoa 17, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Jardín Tropical, Slu	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Notario Alemany 26, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Paseo Marítimo 80, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Sa Torre Mallorca, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Beach Hotel, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Continental Hotel, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Hotel Dunamar, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Notario Alemany 26 Properties, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Tropical Partners, S.L.	Associada	31/12/2017	49,99%	-	-	Indirecta	De la participació	a
Viacaria Inversiones, S.A.U.	Dependent	27/12/2017	100,00%	-	(4.483)	Indirecta	Integració global	a
Xeresa Golf, Sa	Dependent	31/12/2017	80,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Malaga Palacio S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Dependent	31/12/2017	-	48,15%	-	Indirecta	Integració global	f
Aurica IIIB, Soc. De Capital Riesgo, S.A	Dependent	31/12/2017	-	41,67%	-	Indirecta	Integració global	f
Dtros					(767)			
Total					434.712			

(a) Baïnes del perímetre de consolidació per venda de la participació. El flux total net de caixa de les baïnes d'emittats dependents puja a 1.100.869 milers d'euros. Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

(b) Baïnes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

(c) Baïnes de dependents classificades com a actius no corrents en venda.

(d) Baïnes per fustió.

(e) Baïnes per pèrdua d'influència significativa.

(f) Baïnes per canvi de mètode de consolidació.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades per integració global

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)			Actius totals	Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades		Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)			Dividends pagats (c)	Aportació al resultat consolidat del grup	
AC Dos Llerida, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	2.793	(3.292)	3.063	-	2.706	2.290	-	12/16	
AC Dos Malaga S.L.U.	Promoció immobiliària	Pozuelo de Alarcón	-	100,00	2.404	(9.766)	(943)	-	11.024	22.985	-	12/16	
Actecon siglo XXI, S.A.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Mo	(16.723)	15.210	-	13.325	11.030	-	12/16	
Alfonso XII, 16 Inversiones, S.L.	Immobil·liària	Barcelona	-	100,00	Mo	(25.005)	116	-	6.389	15.939	(16.185)	226	
Atreidamiento de Bienes Inmobiliarios del Mediterraneo, Assegurances Segur Vida, S.A.U.	Immobil·liària	Alacant	100,00	-	Sí	10.943	(769)	-	10.306	20.038	(9.219)	96	
Aurica Capital Desarrollo, S.G.E.I.C., S.A. Unipersonal	Gestora d'emittents d'inversió col·lectiva	Andorra	-	50,37	Mo	602	311	68	35.843	602	159	34	
Aurica III B, Soc. de Capital Riesgo, S.A.	Altres societats regulades	Barcelona	100,00	-	Sí	3.601	92	84	4.245	4.445	(753)	84	
Aurica XXI, S.C.R. De R.S., S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona	-	61,31	Mo	3.329	-	(578)	2.757	2.041	-	(354)	
Banco Atlantico (Bahamas) Bank & Trust Ltd	Entitat de crèdit	Barcelona	-	63,00	Mo	1.200	(2)	(229)	974	756	(1)	(144)	
Banco de Sabadell, S.A.	Entitat de crèdit	Barcelona	100,00	-	Sí	14.200	30.768	(3.367)	42.082	17.492	37.122	(3.367)	
Banco Sabadell, S.A., Institución De Banca Múltiple	Entitat de crèdit	Bahames	99,99	0,01	Mo	1.598	1.197	(29)	3.542	2.439	848	(137)	
Banco Sabadell d'Andorra, S.A.	Entitat de crèdit	Sabadell	-	-	Sí	702.019	11.662.454	380.557	166.590.720	-	9.533.480	566.772	
Banco Sabadell Strategic Consulting, S.L.U. (1)	Altres participades amb activitat pròpia	Mèxic	99,99	0,01	Mo	93.549	(17.740)	(13.131)	342.006	91.554	(6.202)	(13.244)	
Banco Sabadell Factura, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Andorra	50,37	-	Mo	30.069	39.244	8.491	1.339	703.222	20.075	4.046	
Banco Sabadell Financiació, E.F.C., S.A.	Entitat de crèdit	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	3	252	142	934	3	252	142	
Banco Sabadell Inversió Instrumental	Instrumental	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	100	(2.721)	252	1.290	239	(2.912)	244	
Banco Sabadell Mediación, operador de bancassegurances vinculat del grup Banco de Sabadell, S.A.	Altres societats regulades	Sabadell	100,00	-	Sí	24.040	27.372	1.611	688.405	24.040	27.372	1.611	
Banco Sabadell Renting, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	330.340	(435.133)	(68.073)	168.186	239.544	(375.946)	(68.073)	
Banco Sabadell Securities Services, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	16.975	117.972	4.805	198.561	108.690	26.649	14.052	
Bikare, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	601	148.545	36.858	260.742	607	148.539	25.774	
BStartup 10, S.L.U.	Instrumental	Barcelona	-	100,00	Sí	301	11.973	30.761	24.217	78.195	10.323	30.761	
SABADELL INFORMATION SYSTEMS, S.A. (3)	Altres participades amb activitat pròpia	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	2.000	18.878	12.043	414.862	3.861	17.747	12.043	
Business Services for Operational Support, S.A.U.	Serveis	Sabadell	100,00	-	Sí	2.500	24.326	7.700	38.677	2.500	24.000	7.700	
CAM Global Finance, S.A.U.	Altres societats regulades	Sant Sebastià	99,99	0,01	Mo	6.506	3.267	(633)	9.289	9.272	(3.463)	(633)	
Subtotal			100,00	-	Sí	1.000	(1.090)	(428)	1.595	1.000	(1.744)	(605)	
			81,00	-	Sí	240	62.906	14.028	839.145	3.687	40.251	25.821	
			80,00	-	Sí	530	2.161	4.580	29.009	3.259	2.137	3.864	
			100,00	-	Sí	61	79	58	100.922	2.059	67	58	
									25.556	606.282	9.472.596	606.571	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades per integració global

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)		Dividends pagats (c)	Actius totals	Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades		Data del balanç consolidat del grup	
			Directa	Indirecta		Resultat (b)	Reserves				reserves	resultat		
En milers d'euros														
CAM International Issues, S.A.U.	Altres societats regulades	Alacant	100,00	-	Sí	61	337	34	38	68.560	114.079	(42.413)	(7.433)	12/16
Camisa Urbanismo, S.A.U.	Inmobiliària	Alacant	-	100,00	Sí	2.000	(16.006)	(52)	-	1.368	800	(233)	(21)	12/16
Cape Holdings No.1 Limited	Fons	Londres	-	100,00	No	1	-	-	-	1	-	-	-	12/16
Compañía de Cogeneración del Caribe Dominicana, S.A.	Serveis	República Dominicana	-	100,00	No	5.016	(4.226)	-	-	809	-	18	-	12/16
Creativ Hotel Catarina, S.A.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	No	1.232	2.993	1.401	-	11.211	42.400	-	-	12/16
Desarrollos y Participaciones Inmobiliarias 2008, S.L.	Inmobiliària	Alacant	-	100,00	No	1.942	(86.364)	(3.233)	-	59	13.085	(62.556)	(14.898)	12/16
Duncan 2016-1 Holdings Limited	Holding	Londres	-	100,00	No	1	-	-	-	1	-	-	-	12/16
Duncan de Inversiones SICAV, S.A.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Barcelona	87,35	-	No	7.842	1.177	(46)	-	2.791	2.560	(86)	(41)	12/16
Duncan Holdings 2015-1 Limited	Fons	Londres	-	100,00	No	1	-	-	-	1	-	-	-	12/16
Edera, S.A.	Inmobiliària	Sant Sebastià	97,85	-	No	2.036	24.257	7.206	-	34.079	36.062	(10.335)	7.051	12/16
Empire Properties Spain, S.L.	Inmobiliària	Sant Cugat del Vallès	60,54	39,46	Sí	4.963	44.643	306	-	50.667	49.607	(1)	306	12/16
Edifica de Cuesta Roja, S.L.	Serveis	Saragossa	50,97	-	No	3	(15)	-	-	2	-	-	-	11/15
Europa Invest, S.A.	Altres societats regulades	Luxemburg	22,00	78,00	No	125	392	97	-	708	336	180	97	12/16
Europa Pail Mail Ltd.	Inmobiliària	Londres	100,00	-	No	20.843	(4.063)	82	-	17.003	20.843	(1.885)	(3.846)	12/16
Exel Broker Seguros, S.A.	Altres societats regulades	Sant Sebastià	99,40	0,60	No	100	748	1.494	-	4.976	3.940	(1.192)	1.494	12/16
Fonmed Gestión Telefónica Mediterráneo, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Alacant	99,97	0,03	Sí	180	285	115	-	817	240	228	115	12/16
Gala Domus, S.A.	Inmobiliària	La Corunya	-	100,00	No	4.000	(23.131)	(2.636)	-	1.340	2.000	(20.078)	(2.624)	12/16
Galeban 21 Comercial, S.L.U.	Instrumental	La Corunya	100,00	-	Sí	10.000	(4.256)	(32)	-	5.712	14.477	(8.730)	(32)	12/16
Galeban Control y Asesoramiento, S.L.U.	Serveis	La Corunya	100,00	-	Sí	8	27	(20)	-	15	80	-	-	12/16
Gasteluberri, S.L.	Inmobiliària	Sant Sebastià	-	100,00	No	53	(8.476)	(2.289)	-	8.762	23.891	(60.126)	(2.289)	12/16
Gea 21 Inmobiliaria, S.L.U.	Instrumental	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	7.810	(321)	342	-	7.857	80.516	(68.474)	340	12/16
Gestión de Proyectos Urbanísticos del Mediterráneo, S.L.	Inmobiliària	Sant Cugat del Vallès	-	100,00	Sí	33.850	(27.034)	(4.174)	-	10.426	32.832	(14.163)	1.835	12/16
Gestión Financiera del Mediterráneo, S.A.U.	Instrumental	Alacant	100,00	-	Sí	13.000	119.270	24.647	-	27.614	157.037	45.376	322	12/16
Guijuzcano Promoción Empresarial, S.L.	Instrumental	Sant Sebastià	-	100,00	No	53	(76.486)	(769)	-	6.480	7.160	(101.430)	(441)	12/16
Guijuzcano Valores, S.A.	Inmobiliària	Sant Sebastià	99,99	0,01	No	4.514	2.706	118	-	7.416	10.833	(3.009)	114	12/16
HIP Partners Hoidco Gestión Activa, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	11.070	(220)	1	-	37.382	9.398	-	-	12/16
HIP Partners Hoidco Value Added, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	17.014	(86)	836	-	287.492	6.506	-	-	12/16
Hip Francia 184, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(2)	(83)	-	83	3	-	-	12/16
Hobalcar, S.A.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	60	654	18	-	756	414	654	18	12/16
Hondarriberi, S.L.	Instrumental	Sant Sebastià	99,99	0,01	No	41	(3.513)	(9.853)	-	58.570	110.169	(49.869)	(71)	12/16
Hotel Arocha 43, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	6.500	(24)	(32)	-	8.363	6.500	-	-	12/16
Hotel Autovia del Mediterraneo 185, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(1)	(11)	-	57	3	-	-	12/16
Hotel Avenida Rhode 28, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(1)	(12)	-	62	3	-	-	12/16
Hotel Calle de los Molinos 10, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	2.077	(1)	(24)	-	2.409	3	-	-	12/16
Hotel Calle Major 34, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(1)	(18)	-	109	3	-	-	12/16
Hotel Carretera de Tàrragona, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(1)	(9)	-	6	3	-	-	12/16
Hotel Carretera N 632, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	-	(195)	-	4.230	3	-	-	12/16
Hotel Cavall del Mar 25, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(1)	(12)	-	10.346	3	-	-	12/16
Subtotal									28.942	941.341		(398.712)	(20.004)	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades per integració global

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)			Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades		Data resultat consolidat del grup	
			Directa	Indirecta		Capital Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)		Actius totals	reserves o pèrdues en societats consolidades		Aportació al resultat consolidat del grup
Hotel Héroe de Sostoa 17, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	10.511	(98)	220	-	11.809	3	-	12/16
Hotel Investment Partners, S.L.(5)	Inmobiliària	Barcelona	100,00	-	Sí	69.145	51.206	(1.238)	464.016	117.308	-	(2.872)	3/8
Hotel Jardín Tropical, S.L.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	No	8.288	2.169	4.411	-	32.931	71.500	-	12/16
Hotel Malaga Palacio, S.A.U.	Promoció immobiliària	Málaga	-	100,00	Sí	3.140	(777)	1.708	-	7.093	-	-	12/16
Hotel Maria Tarrida 6, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	8.996	(1)	19	-	9.188	8.996	-	12/16
Hotel Mirador del Valle, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(16)	(273)	-	(14)	3	-	12/16
Hotel Paseo Marítimo 80, S.L.U.	Inmobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	-	(65)	-	27.400	3	-	12/16
Hotel Sa Torre Mallorca, S.L.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	No	76	(7.649)	22.883	-	16.125	13.919	-	12/16
Hotel Value Added Primera, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	100,00	Sí	3	(32)	-	-	21.624	3	-	12/16
Investate Property Holdings, Llc.	Instrumental	Miami	100,00	-	No	7.293	(11.965)	4.175	-	14.507	3.804	(11.965)	546
Inverán Gestión, S.L.	Inmobiliària	Sant Cugat del Vallès	44,83	55,17	Sí	45.090	(55.173)	(660)	-	24.876	45.090	(34.504)	(660)
Inversiones Cotizadas del Mediterráneo, S.L.	Instrumental	Alicant	100,00	-	Sí	308.000	171.076	7.159	-	488.358	589.523	(94.847)	(4.422)
Inversiones en Resorts Mediterráneos, S.L. en liquidació	Inmobiliària	Múrcia	-	55,06	No	239.090	(302.156)	-	-	881	175.124	-	-
Malbrouck, S.L.C.A.V.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Madrid	99,99	-	No	14.554	-	(408)	-	16.703	16.679	-	12/16
Mancom Invest, S.L.U.	Inmobiliària	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	33.357	(4.698)	(4.946)	-	24.001	33.357	(8.147)	(3.518)
Mairiamendi, S.L.	Inmobiliària	Sant Cugat del Vallès	-	100,00	Sí	55.013	(90.911)	(6.151)	-	100.122	55.013	(93.495)	421
Mediterráneo Sabadell, S.L.	Instrumental	Alicant	50,00	50,00	Sí	85.000	113.996	8.668	312	207.745	632.713	(528.079)	179
Mediterráneo Vida, S.A.U. de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Alicant	-	100,00	Sí	102.044	174.958	27.246	8.489	2.521.494	127.827	6.250	27.246
Mercurio Aliante Sociedad de Arrendamientos 1, S.L.	Inmobiliària	Alicant	97,26	-	No	795	(474)	(8)	-	7.655	973	(366)	191
Parque Edificio Magaz, S.L.	Energia eòlica	Madrid	100,00	-	No	163	(2.936)	651	-	6.504	163	-	12/16
Parque Edificio Las Lomas de Lecrín, S.L.U.	Energia eòlica	Madrid	100,00	-	No	83	(10.38)	304	-	3.739	83	-	12/16
Parque Edificio Lomas de Manteca, S.L.U.	Energia eòlica	Granada	100,00	-	No	4.003	(8.320)	(5.691)	-	16.819	4.003	-	12/16
Placements Immobiliers France, S.A.S.	Inmobiliària	París	-	100,00	No	163	(1.762)	1.565	-	7.803	163	-	12/16
Puerto de Tamarit, AIE	Serveis	Sant Cugat del Vallès	-	100,00	No	30.002	76.677	10	-	106.693	101.343	1.711	(65)
Rubi Gestión, S.L.U.	Altres serveis financers	Barcelona	99,90	0,10	No	1	-	-	-	-	1	-	12/16
Sabadell Brasil Trade Services - Assessoria comercial Ltda.	Entitat de crèdit	São Paulo	99,99	0,01	No	905	(795)	-	-	136	250	(164)	531
Sabadell Capital, S.A. de C.V.	Entitat de crèdit	Mèxic	97,50	2,50	No	284.666	(39.652)	18.828	-	1.419.245	277.016	3.219	18.992
Sabadell Consumer Finance, E.F.C., S.A.U.	Entitat de crèdit	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	35.720	38.972	17.933	-	879.962	72.232	7.456	17.860
Sabadell Corporate Finance, S.L.	Altres participades amb activitat pròpia	Madrid	100,00	-	Sí	70	1.510	892	381	3.189	9.373	67	892
Sabadell d'Andorra Inverstions SGIIC, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	50,37	No	300	892	256	-	2.138	300	455	131
Sabadell Information Systems Limited	Prestació serveis tecnològics	Londres	100,00	-	No	332	27	(185)	-	713	332	-	(185)
Subtotal						2.356.700	(754.971)	9.182		2.356.700	(754.971)	60.450	

En milers d'euros

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades per integració global

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)			Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades		Data resultat consolidat del grup		
			Directa	Indirecta		Resultat (b)	Reserves	Dividends pagats (c)		Actives totals	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades			
													Capital	pagats (c)
Sabadell Patrimoni Immobiliari, S.A.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	No	30.116	843.327	19.636	-	390.768	933.334	(62.191)	19.636	12/16
Sabadell Real Estate Actives, S.A.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	100.060	293.564	(25.608)	-	360.179	500.622	(116.397)	(21.019)	12/16
Sabadell Real Estate Development, S.L.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	15.807	(740.256)	(527.637)	-	4.838.543	2.147.442	(2.834.744)	(310.468)	12/16
Sabadell Real Estate Housing, S.L.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	2.073	(1.281)	1.806	-	37.617	14.292	(13.500)	1.806	12/16
Sabadell Securitzur USA, Inc.	Altres participades amb activitat pròpia	Miami	100,00	-	No	551	2.259	468	-	3.680	551	1.672	475	12/16
Sabadell Solbank Sociedad de Gestión de Activos Adjudicados, S.A.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	60	2.394	64	-	2.553	3.074	(619)	64	12/16
Sabadell United Bank, N.A.	Entitat de crèdit	Miami	100,00	-	No	3.003	536.619	43.888	-	5.430.336	371.241	103.301	50.165	12/16
Sabadell Vantage Capital, S.L.U.	Holding	Barcelona	-	100,00	No	3	(2)	(143)	-	3.871	3	(2)	(43)	12/16
Serveis d'assessorament BSA S.A.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Aandera	-	50,37	No	60	48	3	-	239	60	24	2	12/16
Sinia Renovables, S.A.U. (4)	Altres societats regulades	Barcelona	100,00	-	Sí	15.000	(13.834)	(536)	-	15.861	15.000	(3.743)	(733)	12/16
Solvis Gestors de Vivienda Social, S.L.U.	Immobiliari	Albacort	-	100,00	Sí	3	481	1.506	-	4.396	3	709	1.279	12/16
Solvis Pacific, S.A. de C.V.	Immobiliari	Mèxic	-	100,00	No	28.947	(14.327)	(1.416)	-	13.020	29.164	(10.312)	(1.416)	12/16
Solvis Servicios Inmobiliarios, S.L.U.	Immobiliari	Albacort	100,00	-	Sí	660	15.433	36.890	-	138.874	5.023	14.843	41.688	12/16
Stonington Spain, S.L.U.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	Sí	60.729	549	(6.882)	-	54.702	60.729	(7.814)	(4.752)	12/16
Txaciones de Bienes Mediterráneo, S.A. (en liquidació)	Altres participades amb activitat pròpia	Albacort	93,88	0,12	Sí	1.000	2.047	(667)	-	2.388	5.266	152	(667)	12/16
Tenedora de Inversiones y Participaciones, S.L.	Instrumental	Alacant	100,00	-	Sí	296.092	(106.321)	(219.514)	-	2.235.111	2.564.314	(1.748.323)	33.345	12/16
Tierras Vega Alta del Segura, S.L.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	-	100,00	Sí	4.550	(14.286)	(836)	-	15.568	16.823	(21.567)	1.741	12/16
Trasmisiones y Aplicaciones, S.L.U. En liquidació	Serveis	Albacort	100,00	-	Sí	3.003	(354)	-	-	2.656	4.654	2.285	-	12/16
TSB Bank Plc	Entitat de crèdit	Edimburg	-	100,00	No	92.796	1.723.348	156.344	-	50.246.247	1.856.372	-	-	12/16
TSB Banking Group PLC	Holding	Londres	100,00	-	No	5.840	708.749	(122)	-	2.308.833	2.214.865	119.395	175.256	12/16
TSB Covered Bonds Holdings Limited	Holding	Londres	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/16
TSB Scotland (Investment) Nominees Limited	Altres societats regulades	Escòcia	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/16
TSB Scotland Nominees Limited	Altres societats regulades	Escòcia	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/16
Urquijo Gestión, S.A.U., S.G.I.I.C.	Altres societats regulades	Madrid	-	100,00	Sí	3.606	10.398	3.461	-	24.178	5.286	9.668	1.985	12/16
Urums Gestión, S.L.	Altres participades amb activitat pròpia	Sant Sabornà	-	100,00	No	9	(2)	(3)	-	5	9	(3)	(3)	12/16
VeA Rental Homes SOCIMI, S.A.	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi	Sant Cugat del Vallès	100,00	-	No	5.000	(3)	-	-	5.001	5.000	(3)	-	12/16
Vivum Inmobiliario Urbanismo y Promoción, S.A.	Immobiliari	Sant Cugat del Vallès	-	97,20	Sí	12.000	(38.603)	(4.562)	-	11.176	11.664	(30.116)	(4.562)	12/16
Viscaria Inversiones, S.A.	Serveis	Madrid	-	100,00	No	7.250	(8.381)	2.023	-	10.423	402	-	-	12/16
Xeresa Golf, SA	Promoció immobiliària	Albacort	-	80,00	No	4.531	36.511	(11.447)	-	63.057	24.300	-	-	12/16
Total						63.680	14.700.419	3.715.628		14.700.419	3.715.628		63.680	

(1) Abanc BanSabadell Consulting, S.L.U.
(2) Abanc BanSabadell Inversión, S.A.U., S.G.I.I.C.
(3) Abanc Business Services For Information Systems, S.A.
(4) Abanc Sinia Renovables, S.C.R. De R.S., S.A.U.
(5) Abanc Hotel Investment Partnership, S.L.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades pel mètode de la participació (*)

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació				Dades de la societat (a)				Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Data del resultat consolidat del grup	
			Directa		Indirecta		Resultat (b)		Dividends pagats (c)					Actius totals
			Directa	Indirecta	Capital	Reserves	Resultat (b)	Resultat (a)	pagats (c)	totals				
Aviación Regional/Cámara, A.I.E. Serveis		Madrid	26,42	-	16.918	2.527	10.388	2.352	-	4.472	(1.118)	4.528	12/16	
Aviones Allambra CRJ-900, A.I.E. Serveis		Madrid	25,00	-	4.132	423	423	-	12.225	1.060	(269)	402	10/16	
Aviones Cabiel CRJ-900, A.I.E. Serveis		Madrid	25,00	-	4.158	421	416	-	1.060	1.060	(269)	401	10/16	
Aviones Gorgos CRJ-900, A.I.E. Serveis		Madrid	25,00	-	4.175	416	416	-	1.060	1.060	(270)	399	10/16	
Aviones Sella CRJ-900, A.I.E. Serveis		Madrid	25,00	-	4.190	417	417	-	1.060	1.060	(270)	398	10/16	
BanSabadell Pensiones, E.G.F.P., S.A.	Altres societats regulades	Sant Cugat del Vallès	50,00	-	7.813	59.497	(16.098)	2.308	57.722	40.378	(6.441)	(6.049)	12/16	
BanSabadell Seguros Generales, S.A. de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Sant Cugat del Vallès	50,00	-	10.000	66.941	13.060	9.750	203.641	45.000	(6.353)	6.072	12/16	
BanSabadell Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Sant Cugat del Vallès	50,00	-	43.858	328.318	104.548	-	9.396.948	27.106	125.723	53.577	12/16	
Diana Capital, S.G.E.C.R.I., S.A.	Altres societats regulades	Madrid	20,66	-	606	3.012	(29)	-	4.296	521	173	(167)	10/16	
Erte Renovables, S.L.	Instrumental	Barcelona	-	62,11	7.050	(632)	(8)	-	4.379	-	(4.379)	-	11/15	
ESUS Energía Renovable, S.L.	Serveis	Vigo	-	45,00	50	(295)	(8)	-	23	-	(23)	-	10/15	
Financiera Iberoamericana, S.A.	Entitat de crèdit	L'Havana	50,00	-	38.288	12.152	2.059	2.149	88.522	19.144	1.328	1.389	12/16	
Gate Solar Gestión, S.L.	Serveis	Vitòria-Gasteiz	50,00	-	300	3.233	(137)	-	1.860	36	-	378	12/16	
Gesta Aparcamientos, S.L.	Inmobiliària	Alicant	-	40,00	301	(244)	(17)	-	642	120	(1.047)	16	06/16	
Gestora de Aparcamientos del Mediterráneo, S.L.	Serveis	Alicant	-	40,00	1.000	(9.514)	(525)	-	27.607	7.675	(2.012)	-	09/16	
Grupo Luxiona, S.L.	Altres participades	Canovelles	-	20,00	2.561	9.846	(1.552)	-	65.490	10.835	(10.835)	-	09/16	
Guisain, S.L.	Inmobiliària	Biscaia	-	40,00	4.200	(139)	(15)	-	6.829	2.593	(246)	(1.284)	03/16	
HIPaimers Starwood Capital Holdco Value Added, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona	-	30,00	127	262	181	-	117	-	-	-	12/16	
Hydrophytic, S.L.	Inmobiliària	Vitòria	-	50,00	186	95	16	-	467	93	42	14	12/16	
Múrcia Empresa, S.C.R. De R.S., S.A.	Altres societats regulades	Múrcia	28,70	-	6.800	(1.838)	(182)	-	4.799	2.026	(534)	517	09/16	
Nueva Pescanova, S.L.	Comerç al detall	Pontevedra	14,64	-	12.188	12.997	(25.360)	-	371.313	1.785	-	-	12/15	
Parque Eólico Los Ausines, S.L.	Altres produccions d'energia	Ponferrada	-	50,00	4.465	(435)	(506)	-	47.218	2.282	-	(303)	12/16	
Parque Tecnológico Fuente Alamo, S.A.	Serveis	Múrcia	22,54	-	3.508	(1.076)	(118)	-	4.827	918	(385)	522	09/16	
Planificació TGN2004, S.L. en liquidació	Inmobiliària	Tarragona	-	25,00	3.309	(31.119)	24	-	7.488	827	(154)	-	12/15	
Plusio Estelar, S.L.	Inmobiliària	Barcelona	-	45,01	3	(21.646)	(3)	-	31.998	2.738	(6.918)	-	09/16	
Ribera Salud, S.A.	Serveis	València	-	50,00	9.518	50.868	29.594	-	412.585	30.203	-	14.797	12/15	
Sabadell BS Select Fund of Hedge Funds SICAV (Luxemburg)	Altres participades	Luxemburg	45,89	-	-	-	-	-	43.800	16.400	3.052	-	11/16	
SBD Creient, S.A.	Inmobiliària	Sabadell	23,05	-	5.965	284	(55)	-	16.307	3.524	(1.134)	(804)	09/16	
Subtotal							17.159		229.259	87.697	72.803			

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2016 consolidades pel mètode de la participació (*)

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació	Dades de la societat (a)			Dividends pagats (c)	Accions totals	Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data del balanç
				Directa	Indirecta	Capital						
SOCIODOT DE CREDITO VIMSA, SUCAV, S.A.	Altres associacions	Sabadell	47,87	-	4.616	4.408	109	4.928	422	1.981	(65)	12/16
Societat d'Inversió dels Enginyers, S.L.	Instrumental	Barcelona	-	35,76	2.540	(743)	(150)	1.791	915	(190)	27	09/16
Tremor Marroc Meditarreneo Servicios Inmobiliarios, S.A.R.L.	Inmobiliària	Tànger	-	40,00	487	(408)	-	-	183	(49)	(12)	12/14
Visualmark Internacional, S.L.	Servis	La Corunya	-	20,00	12	(6)	-	72	2	(2)	-	08/17
Total								17.159	230.781	69.437	72.763	
Total										3.806.065	710.431	

En la data del balanç s'inclou l'últim date disponible.

(*) Societats consolidades pel mètode de la participació perquè no es pot intervenir en la seva gestió.

(b) Les societats estrangeres estan convertides a euros al tipus de canvi històric i tipus de canvi mitjà per al resultat de l'exercici.

(c) Resultats pendents d'aprovació per part de la Junta General d'Accionistes.

(d) Inclou els dividends complementaris de l'exercici anterior i els dividends a compte pagats al grup.

El saldo total d'ingressos ordinaris de les empreses associades a les quals s'aplica el mètode de la participació és de 776.581 milers d'euros el 31 de desembre de 2016. El saldo dels passius de les empreses associades al tancament de l'exercici de 2016 totalitza 10.699.214 milers d'euros.

Variacions del perímetre en l'exercici de 2016

Entrades en el perímetre de consolidació:

Cost de la combinació									
Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) adquirida o fusionada	Categoria	Data efectiva de l'operació	Cost d'adquisició	Valor raonable instruments de patrimoni net emesos per a l'adquisició		% Drets vots adquirits	% Drets vots totals	Tipus de participació	Mètode
Rubi Gestión, S.L.U.	Dependent	31/01/2016	3.00	-	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	
AURICA IIIB, SOC. DE CAPITAL RIESGO, S.A	Dependent	29/02/2016	756,00	-	63,00%	63,00%	Indirecta	Integració global	
Hotel Value Added Primera, S.L.U.	Dependent	29/02/2016	3,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Parque Eólico Los Ausines, S.L	Associada	29/02/2016	2.282,00	-	50,00%	50,00%	Indirecta	De la participació	
Duncan 2016 -1 Holdings Limited	Dependent	31/03/2016	1,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Hotel Carretera N 632, S.L.U.	Dependent	31/03/2016	3,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Hotel Paseo Marítimo 80, S.L.U.	Dependent	31/03/2016	3,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Gate Solar Gestión, S.L.	Associada	31/03/2016	1860,00	-	50,00%	50,00%	Directa	De la participació	
Hi Partners Stanwood Capital Holdco Value Added, S.L.U.	Associada	31/03/2016	117,00	-	30,00%	30,00%	Indirecta	De la participació	
TSB COVERED BONDS HOLDINGS LIMITED	Dependent	15/05/2016	1,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
ACTEON SIGLO XXI, S.A.	Dependent	31/07/2016	11030,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Creativ Hotel Catarina, SA.	Dependent	31/07/2016	42400,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Hotel Jardín Tropical, SL.	Dependent	31/07/2016	71500,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
HOTEL SA TORRE MALLORCA, S.L.	Dependent	31/07/2016	1.3519,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
AURICA III, FONDO DE CAPITAL RIESGO	Dependent	30/09/2016	2041,00	-	61,31%	61,31%	Indirecta	Integració global	
Empire Properties Spain, S.L.	Dependent	30/09/2016	49607,00	-	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	
MALBROUCK, S.I.C.A.V.	Dependent	30/09/2016	16679,00	-	99,99%	99,99%	Directa	Integració global	
Sabadell Information Systems Limited	Dependent	30/09/2016	332,00	-	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	
VeA Rental Homes SOCIMI, S.A	Dependent	30/09/2016	5000,00	-	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	
AC DOS LERIDA, S.L.U.	Dependent	31/10/2016	2290,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
AC DOS MALAGA S.L.U.	Dependent	31/10/2016	22965,00	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
HOTEL MALAGA PALACIO S.A.U.	Dependent	31/10/2016	-	-	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	
Puerto de Tamariu, AIE	Dependent	05/12/2016	1,00	-	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	
Xeresa Golf, SA	Dependent	31/12/2016	24300,00	-	80,00%	80,00%	Indirecta	Integració global	
Total entrades entitats dependents (*)			262.454						
Total entrades entitats associades (*)			4.259						

(*) Vegeu a l'estat de fluxos d'efectiu - activitats d'inversió el seu reflex en la línia de Pagaments/Cobraments d'inversions en negocis conjunts i associades.

Sortides del perímetre de consolidació:

En milers d'euros									
Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets votats alienats	% Drets votats posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu	
Activos Valenciana I, S.A.U. en liquidació	Dependent	31/01/2016	100,00%		-	(1.233)	Indirecta Global	b	
Parque Eólico Loma del Capón, S.L.U.	Dependent	29/02/2016	100,00%		-	(517)	Indirecta Global	a	
Energías Renovables Sierra Sesnández, S.L.	Asociada	29/02/2016	40,00%		-	(61)	Indirecta Equivalència	a	
Sistema Eléctrico de Conexión Valcaire, S.L.	Asociada	29/02/2016	46,88%		-	-	Indirecta Equivalència	a	
Parque Eólico Magaz, S.L.	Asociada	29/02/2016	49,00%		-	(37)	Indirecta Equivalència	a	
Torre Sureste, S.L.	Asociada	29/02/2016	40,00%		-	(7)	Indirecta Equivalència	b	
Fomento de la Cofuía, S.A.U.	Dependent	31/03/2016	100,00%		-	6	Indirecta Global	a	
Gate Solar, S.L.	Asociada	31/03/2016	50,00%		-	-	Directa Equivalència	d	
Blue-Lor, S.L. (en liquidació)	Asociada	31/03/2016	27,62%		-	-	Indirecta Equivalència	b	
Dexia Sabadell, S.A.	Asociada	30/04/2016	20,99%		-	47.891	Directa Equivalència	a	
Solvía Actividades y Servicios Inmobiliarios, S.A.U.	Dependent	31/05/2016	100,00%		-	(6)	Directa Global	b	
Mirador del Seguro 21, S.L. en liquidació	Dependent	31/05/2016	100,00%		-	32	Indirecta Global	b	
Vistas del Parque 21, S.L. en liquidació	Dependent	31/05/2016	100,00%		-	30	Indirecta Global	b	
CAM Capital, S.A.U. en liquidació	Dependent	31/05/2016	100,00%		-	243	Directa Global	b	
Cantabria Generación, S.L.U.	Dependent	30/06/2016	100,00%		-	8	Directa Global	b	
Sabadell Asia Trade Services, Ltd.	Dependent	30/06/2016	100,00%		-	(152)	Directa Global	b	
Proteo Banking Software, S.L.U.	Dependent	30/06/2016	100,00%		-	3	Directa Global	b	
Easo Bolsa, S.A.	Dependent	30/06/2016	100,00%		-	15	Directa Global	b	
Desarrollo y Ejecución Urbanística del Mediterráneo, S.L.	Dependent	31/07/2016	100,00%		-	(48)	Indirecta Global	b	
Gest Galliver, S.L.	Dependent	31/07/2016	100,00%		-	206	Indirecta Global	b	
Herrero Internacional Gestión, S.L.U.	Dependent	31/07/2016	100,00%		-	2	Indirecta Global	b	
Procom Residencial Rivas, S.A.U.	Dependent	31/07/2016	100,00%		-	450	Indirecta Global	b	
Simat Blanol, S.L.U.	Dependent	31/07/2016	100,00%		-	-	Indirecta Global	b	
Bajo Almazora Desarrollos Inmobiliarios, S.L. (en liquidació)	Asociada	31/07/2016	39,14%		-	-	Indirecta Equivalència	b	
Intermas Mets, S.A.	Asociada	31/07/2016	20,00%		-	-	Indirecta Equivalència	a	
Promociones e Inmuebles Blauverd Mediterráneo, S.L.U.	Dependent	31/08/2016	100,00%		-	409	Indirecta Global	b	
Aviones Carrizet CRJ-200 I A.I.E.	Asociada	30/09/2016	25,00%		-	150	Directa Equivalència	b	
Aviones Portacoli CRJ-200 III, A.I.E.	Asociada	30/09/2016	25,00%		-	179	Directa Equivalència	b	
Aviones Turia CRJ-200 I, A.I.E.	Asociada	30/09/2016	25,00%		-	185	Directa Equivalència	b	
Bailleron Servicios, S.L.U.	Dependent	30/11/2016	100,00%		-	(22)	Indirecta Global	b	
Eólica de Valdejalón, S.L.	Dependent	30/11/2016	50,97%		-	(2)	Directa Global	a	
Epila Renovables, S.L.	Dependent	30/11/2016	51,00%		-	(74)	Directa Global	a	
Mustiya Golf, S.L.	Asociada	15/12/2016	49,70%		-	-	Indirecta Equivalència	a	
Promociones y Financiaciones Herrero, S.A.	Dependent	16/12/2016	100,00%		-	(313)	Directa Global	b	
Delta Swing, S.A.U.	Dependent	31/12/2016	100,00%		-	(10)	Indirecta Global	b	
Altres					-	(444)			
Total					-	46.883			

(a) Baixes del perímetre de consolidació per venda de la participació.

(b) Baixes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

(c) Baixes per reclassejament a actius no corrents en venda.

(d) Baixes per fusió.

Annex 2 – Entitats estructurades – Fons de titulització

En milers d'euros

Any	Fons de titulització mantinguts íntegrament en el balanç	Entitat	Total actius titulitzats el 31/12/2017
2004	GC SABADELL 1, F.T.H	Banc Sabadell	145.382
2004	TDA CAM 3, F.T.A.	Banco CAM	109.889
2005	TDA 23, FTA	Banco Guipuzcoano	38.249
2005	TDA CAM 4 FTA	Banco CAM	327.468
2005	TDA CAM 5 FTA	Banco CAM	549.493
2006	TDA 26-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	100.235
2006	TDA CAM 6 FTA	Banco CAM	375.769
2006	FTPYME TDA CAM 4 FTA	Banco CAM	163.354
2006	TDA CAM 7 FTA	Banco CAM	571.809
2006	CAIXA PENEDES 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	267.338
2007	TDA 29, FTA	Banco Guipuzcoano	121.405
2007	TDA CAM 8 FTA	Banco CAM	557.575
2007	TDA CAM 9 FTA	Banco CAM	525.421
2007	CAIXA PENEDES PYMES 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	67.828
2007	CAIXA PENEDES 2 TDA, FTA	BMN-Penedès	213.008
2008	CAIXA PENEDES FTGENCAT 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	89.943
2009	GAT-ICO-FTVPO 1, F.T.H (CP)	BMN-Penedès	10.586
2015	DUNCAN FUNDING 2015-1 PLC	TSB	1.802.139
2016	DUNCAN FUNDING 2016-1 PLC	TSB	3.062.744
2016	IM SABADELL PYME 10	Banc Sabadell	953.077
2017	TDA SABADELL RMBS 4, FT	Banc Sabadell	5.905.031
2017	IM SABADELL PYME 11, FT	Banc Sabadell	1.855.924
Total			17.813.667

En milers d'euros

Any	Fons de titulització donats íntegrament de baixa del balanç	Entitat	Total actius titulitzats el 31/12/2017
2001	TDA 14-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	3.546
2001	TDA 14-MIXTO, FTA	BMN-Penedès	19.817
2002	TDA 15-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	9.617
2003	TDA 17-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	19.010
2003	TDA CAM 2	Banco CAM	106.121
2006	TDA 25, FTA (*)	Banco Gallego	7.786
2010	FTPYMES 1 LIMITED	Banco CAM	172.889
Total			338.786

(*) Fons de titulització en procés de liquidació anticipada

Annex 3 – Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari

A continuació, s'inclou la informació sobre les dades procedents del registre comptable especial de l'entitat emissora Banc Sabadell, a què es refereix l'article 21 del Reial decret 716/2009, requerida per la Circular 5/2011 del Banc d'Espanya, sense considerar la garantia atorgada pel FGD.

A) Operacions actives

En relació amb el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris el 31 de desembre de 2017 i de 2016 que emparen les emissions, elegibilitat i computabilitat a l'efecte del mercat hipotecari, es presenta la informació següent:

En milers d'euros

Desglossament del total de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris, elegibilitat i computabilitat (valors nominals)	2017	2016
Total cartera de préstecs i crèdits hipotecaris	55.956.292	60.284.332
Participacions hipotecàries emeses	3.370.130	5.144.462
<i>Dels quals: Préstecs mantinguts en el balanç</i>	<i>3.174.791</i>	<i>4.835.597</i>
Certificats de transmissió d'hipoteca emesos	7.860.991	3.963.115
<i>Dels quals: Préstecs mantinguts en el balanç</i>	<i>7.734.256</i>	<i>3.768.861</i>
Préstecs hipotecaris adscrits en garantia de finançaments rebuts	-	-
Préstecs que emparen l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries	44.725.171	51.176.755
Préstecs no elegibles	15.943.345	15.411.370
Compleixen els requisits per ser elegibles, excepte el límit de l'article 5.1 del RD 716/2009	13.965.022	12.290.896
Resta	1.978.323	3.120.474
Préstecs elegibles	28.781.826	35.765.385
Imports no computables	83.249	107.768
Imports computables	28.698.577	35.657.617
Préstecs que cobreixen emissions de bons hipotecaris	-	-
Préstecs aptes per a la cobertura de les emissions de cèdules hipotecàries	28.698.577	35.657.617
Actius de substitució adscrits a emissions de cèdules hipotecàries	-	-

A continuació, es presenten classificats aquests valors nominals segons diferents atributs:

En milers d'euros

Desglossament del total de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris que donen suport a les emissions del mercat hipotecari				
	2017		2016	
	Total	<i>Dels quals: Préstecs elegibles</i>	Total	<i>Dels quals: Préstecs elegibles</i>
Total cartera de préstecs i crèdits hipotecaris	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Origen de les operacions	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Originades per l'entitat	43.999.139	28.398.509	50.346.578	35.295.368
Subrogades d'altres entitats	237.588	180.011	269.891	224.558
Resta	488.444	203.306	560.286	245.459
Moneda	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Euro	44.619.869	28.702.376	51.045.668	35.705.266
Resta de monedes	105.302	79.450	131.087	60.119
Situació en el pagament	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Normalitat en el pagament	38.240.207	27.002.079	41.444.636	32.026.465
Altres situacions	6.484.964	1.779.747	9.732.119	3.738.920
Venciment mitjà residual	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Fins a 10 anys	12.566.865	8.170.011	14.278.937	8.669.175
De 10 a 20 anys	17.416.966	12.343.583	17.327.453	13.335.178
De 20 a 30 anys	12.156.652	7.425.285	14.651.158	10.747.915
Més de 30 anys	2.584.688	842.947	4.919.207	3.013.117
Tipus d'interès	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Fix	10.240.956	7.418.574	9.321.347	6.334.684
Variable	34.484.215	21.363.252	41.855.408	29.430.701
Mixt	-	-	-	-
Titulars	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Persones jurídiques i persones físiques empresaris	16.428.024	8.882.296	19.786.398	10.745.538
<i>Del qual: Promocions immobiliàries</i>	4.555.082	1.546.541	6.539.086	2.537.346
Resta de persones físiques i ISFLSH	28.297.147	19.899.530	31.390.357	25.019.847
Tipus de garantia	44.725.171	28.781.826	51.176.755	35.765.385
Actius / Edificis acabats	42.086.553	27.930.395	46.669.023	34.402.220
<i>Residencials</i>	33.344.659	22.390.471	37.442.623	28.517.150
<i>Dels quals: Habitatges de protecció oficial</i>	1.500.528	1.153.703	1.744.996	1.233.156
<i>Comercials</i>	8.559.381	5.421.465	9.088.092	5.783.908
<i>Restants</i>	182.513	118.459	138.308	101.162
Actius / Edificis en construcció	277.855	149.543	535.955	312.429
<i>Residencials</i>	262.645	139.681	495.870	278.110
<i>Dels quals: Habitatges de protecció oficial</i>	62	1	63	-
<i>Comercials</i>	14.247	8.899	36.568	30.804
<i>Restants</i>	963	963	3.517	3.515
Terrenys	2.360.763	701.888	3.971.777	1.050.736
<i>Urbanitzats</i>	1.210.598	220.792	2.158.151	452.427
<i>Resta</i>	1.150.165	481.096	1.813.626	598.309

El valor nominal dels imports disponibles (imports compromesos no disposats) de la totalitat dels préstecs i crèdits hipotecaris és el següent:

En milers d'euros

Saldos disponibles (valor nominal). Total préstecs i crèdits hipotecaris que donen suport a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries		
	2017	2016
Potencialment elegibles	925.789	1.057.382
No elegibles	2.506.240	1.537.366

La distribució dels valors nominals en funció del percentatge que suposa el risc sobre l'import de l'última taxació disponible (*loan-to-value* o LTV) de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris elegibles per a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries es detalla a continuació:

En milers d'euros

LTV per tipus de garantia. Préstecs elegibles per a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries		
	2017	2016
Amb garantia sobre habitatge	22.613.853	28.928.427
<i>Dels quals LTV ≤ 40%</i>	<i>7.075.581</i>	<i>8.594.798</i>
<i>Dels quals LTV 40%-60%</i>	<i>8.353.242</i>	<i>11.062.573</i>
<i>Dels quals LTV 60%-80%</i>	<i>7.185.030</i>	<i>9.271.056</i>
<i>Dels quals LTV > 80%</i>	-	-
Amb garantia sobre la resta de béns	6.167.973	6.836.958
<i>Dels quals LTV ≤ 40%</i>	<i>3.754.551</i>	<i>4.131.633</i>
<i>Dels quals LTV 40%-60%</i>	<i>2.413.422</i>	<i>2.705.325</i>
<i>Dels quals LTV > 60%</i>	-	-

El moviment dels valors nominals dels exercicis de 2017 i de 2016 dels préstecs hipotecaris que emparen l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries (elegibles i no elegibles) és el següent:

En milers d'euros

Moviments dels valors nominals dels préstecs hipotecaris		
	Elegibles	No elegibles
Saldo el 31 de desembre de 2015	36.863.878	19.382.351
Baixes en el període	(6.365.271)	(6.806.531)
Cancel·lacions al venciment	(2.439.564)	(550.120)
Cancel·lacions anticipades	(1.190.892)	(558.712)
Subrogacions per altres entitats	(28.495)	(8.661)
Resta	(2.706.320)	(5.689.038)
Altes en el període	5.266.778	2.835.550
Originades per l'entitat	3.256.162	1.593.583
Subrogacions d'altres entitats	27.712	12.309
Resta	1.982.904	1.229.658
Saldo el 31 de desembre de 2016	35.765.385	15.411.370
Baixes en el període	(13.588.188)	(7.315.145)
Cancel·lacions al venciment	(2.593.920)	(852.488)
Cancel·lacions anticipades	(1.171.986)	(803.018)
Subrogacions per altres entitats	(13.996)	(3.085)
Baixes per titulitzacions	(3.105.737)	-
Resta	(6.702.549)	(5.656.554)
Altes en el període	6.604.629	7.847.120
Originades per l'entitat	3.447.310	1.337.231
Subrogacions d'altres entitats	22.465	3.632
Resta	3.134.854	6.506.257
Saldo el 31 de desembre de 2017	28.781.826	15.943.345

B) Operacions passives

Tot seguit es detallen les emissions realitzades i col-lateralitzades a partir de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris de Banc Sabadell tenint en compte si s'han realitzat o no mitjançant oferta pública, així com el seu venciment residual:

En milers d'euros

Valor nominal	2017	2016
Cèdules hipotecàries emeses	20.727.543	23.457.544
<i>De les quals: No registrades en el passiu del balanç</i>	<i>7.913.800</i>	<i>9.556.900</i>
Valors representatius de deute. Emesos mitjançant oferta pública	7.200.000	7.600.000
Venciment residual fins a un any	1.000.000	1.500.000
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	-	1.000.000
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	1.750.000	-
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	1.350.000	3.100.000
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	3.100.000	2.000.000
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Valors representatius de deute. Resta d'emissions	10.813.000	12.813.000
Venciment residual fins a un any	150.000	500.000
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	3.150.000	1.150.000
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	4.380.000	3.150.000
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	1.445.000	6.380.000
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	1.688.000	1.633.000
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Dipòsits	2.714.543	3.044.544
Venciment residual fins a un any	593.710	330.000
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	524.146	593.710
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	145.833	524.146
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	994.444	445.833
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	436.410	1.130.855
Venciment residual de més de deu anys	20.000	20.000

	2017		2016	
	Valor nominal (en milers)	Venciment mitjà residual (en anys)	Valor nominal (en milers)	Venciment mitjà residual (en anys)
Certificats de transmissió hipotecària	7.860.991	23	3.963.115	17
Emeses mitjançant oferta pública	-	-	-	-
Resta d'emissions	7.860.991	23	3.963.115	17
Participacions hipotecàries	3.370.130	13	5.144.462	16
Emeses mitjançant oferta pública	-	-	-	-
Resta d'emissions	3.370.130	13	5.144.462	16

La ràtio de sobrecol·lateralització de Banco de Sabadell, S.A., entesa com el quocient entre el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris que emparen l'emissió de cèdules hipotecàries i el valor nominal de les cèdules hipotecàries emeses, puja a 216% el 31 de desembre de 2017 (218% el 31 de desembre de 2016).

D'acord amb el Reial decret 716/2009, pel qual es despleguen determinats aspectes de la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari i altres normes del sistema hipotecari financer, el Consell d'Administració manifesta que es responsabilitza del fet que l'entitat disposa d'un conjunt de polítiques i procediments per garantir el compliment de la normativa que regula el mercat hipotecari.

En relació amb les polítiques i els procediments esmentats anteriorment relatius a l'activitat del grup en el mercat hipotecari, el Consell d'Administració és responsable del compliment de la normativa del mercat hipotecari i els processos de gestió i control del risc del grup (vegeu la nota 4.3, de gestió de riscos financers). En particular, en relació amb el risc de crèdit, el Consell d'Administració atorga facultats i autonomia a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en els diferents nivells de decisió. Els procediments interns establerts per a l'originació i el seguiment dels actius que formen la inversió creditícia del grup, i en particular dels actius amb garantia hipotecària, que donen suport a les cèdules hipotecàries emeses, es detallen a continuació tenint en compte la naturalesa del sol·licitant.

Particulars

L'anàlisi i decisió sobre la concessió de risc a particulars s'efectua a partir de les eines de *scoring* descrites en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers. A aquestes eines s'afegeix, quan les circumstàncies ho requereixen, la figura de l'analista de risc, que aprofundeix en informacions complementàries. També es tenen en compte tot un seguit d'informacions i paràmetres, com ara la coherència de la sol·licitud que el client realitza i l'adequació a les seves possibilitats, la capacitat de pagament del client tenint en compte la seva situació actual i futura, el valor de l'immoble aportat com a garantia (determinat mitjançant la taxació pertinent realitzada per entitats homologades pel Banc d'Espanya, de manera que s'assegura, a través dels processos d'homologació interns, que no hi ha cap tipus de vinculació entre aquestes i el grup) i considerant l'existència de garanties suplementàries, consultes a bases d'impagats tant internes com externes, etc.

Una part del procés de decisió consisteix a determinar l'import màxim del finançament a concedir basant-se en el valor de taxació dels actius aportats com a garantia (a partir d'ara, *loan-to-value* o LTV) i el valor de compra, si és la destinació del finançament. En aquest sentit, i com a norma general, l'import màxim d'LTV o valor de compra, el menor dels dos, aplicat pel grup d'acord amb les seves polítiques internes es dona en el cas de compra de residència habitual per part d'un particular i s'estableix en el 80%. A partir d'aquest es defineixen percentatges màxims, de nivell inferior al 80%, tenint en compte la destinació del finançament.

A més a més, cal destacar que com a pas previ a la resolució de l'expedient es revisen les càrregues associades als béns aportats com a garantia del finançament concedit, així com les assegurances contractades sobre les garanties esmentades. En cas que es resolgui favorablement l'expedient, i com a part del procés de formalització de l'operació, es realitza la corresponent inscripció de la hipoteca en el Registre de la Propietat.

Pel que fa a les autonomies d'aprovació, les eines de *scoring* són la referència central que determina la viabilitat de l'operació. A partir de determinats imports, o en operacions amb arguments difícilment valorables per l'*scoring*, intervé la figura de l'analista de riscos. La xifra d'autonomia es fixa a través de l'*scoring* i de l'import de l'operació/risc del client, i es defineix per als diferents nivells quan es requereix una intervenció especial. Hi ha un conjunt d'excepcions per condicions de l'acreditat i de l'operació que estan regulades en la normativa interna del grup.

Com es destaca en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers, el grup disposa d'un sistema integral de seguiment a través d'eines d'alertes primerenques que permet detectar els clients que presenten algun incompliment de manera precoç. En aquest sentit, es destaca l'existència de procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Empreses no relacionades amb finalitat de promoció immobiliària i/o construcció

L'anàlisi i decisió sobre la concessió de risc es fonamenta en les eines de ràting i dels "equips bàsics de gestió", formats per una persona de l'àmbit comercial i una del de riscos en els diferents nivells de decisió, tots dos descrits en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers. A més a més, es tenen en compte tot un seguit d'informacions i paràmetres com ara la coherència de la sol·licitud, la capacitat de pagament, les garanties aportades (valorades mitjançant la taxació pertinent realitzada per entitats homologades pel Banc d'Espanya, de manera que s'assegura, a través dels processos d'homologació interns, que no hi ha cap tipus de vinculació entre aquestes i el grup) i considerant l'existència de garanties suplementàries, consonància entre el circulat de l'empresa i el total de vendes, consistència entre el total de riscos amb el grup i els recursos propis de l'empresa, consultes de bases de dades d'impagats tant internes com externes, etc.

També són aplicables en aquest cas els processos de revisió de càrregues associades a les garanties aportades, així com d'inscripció d'hipoteques en el Registre de la Propietat.

Les xifres d'autonomia s'assignen en funció de la pèrdua esperada de l'operació/client/grup de risc i risc total del client i del grup de risc. En el circuit de decisió hi ha diferents nivells. En cada un d'aquests hi ha la figura de l'equip bàsic de gestió, format per una persona de l'àmbit comercial i una del de riscos del grup, que han d'aprovar les operacions de manera consensuada. Igual que en el cas anterior, hi ha un conjunt d'excepcions per condicions de l'acreditat i sector que estan regulades en la normativa interna del grup.

El seguiment es realitza, igual que en el cas de particulars, a partir de les eines d'alertes primerenques existents. També es destaca l'existència de procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Empreses relacionades amb finalitat de promoció immobiliària i/o construcció

El banc engloba la gestió dels actius immobiliaris i préstecs promotors en la Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries. Aquesta unitat compta amb una estructura organitzativa pròpia enfocada a una gestió especialitzada d'aquests actius basada en el coneixement de la situació i evolució del mercat immobiliari. En paral·lel, dins de la Direcció de Gestió de Riscos, la Direcció de Risc d'Actius és la unitat especialitzada en la gestió dels riscos d'aquesta cartera.

L'anàlisi de riscos l'efectuen equips d'analistes especialitzats que comparteixen la gestió amb les direccions d'Inversió Immobiliària, de manera que es conjuga la visió de la gestió de riscos amb la del tractament directe del client.

En la decisió intervé la valoració de ràting tant del promotor com del projecte i un conjunt d'informacions complementàries com la situació financera, la situació patrimonial del promotor, previsions d'ingressos i tresoreria amb plans de negoci del projecte i, de manera especial, una anàlisi profunda de la situació dels riscos en curs, tant si es tracta de producte acabat com de terres o altres productes.

Hi ha un escalat de percentatges màxims de LTV definits internament pel grup tenint en compte la destinació del finançament, qualitat del promotor i valoració interna de la promoció.

Per la tipologia de les carteres gestionades en aquest segment, hi ha una assignació d'autonomies específica per a nous projectes, vendes, compres o plans d'actuació. Tot això s'estableix en la normativa interna.

S'exerceix una tasca de seguiment constant inherent a la gestió dels actius. En els casos de productes acabats, se segueixen els nivells de vendes o lloguers, i en els actius en curs, el grau de desenvolupament. S'estableix un control constant del compliment dels compromisos i, com en el cas d'empreses, hi ha procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Altres consideracions

El grup Banc Sabadell efectua actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals (vegeu la nota 4.4.2.4). En el marc de l'estratègia de finançament del grup, Banco de Sabadell, S.A. és emissor de cèdules hipotecàries. Les cèdules hipotecàries s'emeten amb la garantia de la cartera de préstecs amb garantia hipotecària d'immobles concedits per l'emissor, tenint en compte els criteris d'elegibilitat que es defineixen en el Reial decret 716/2009, de regulació del mercat hipotecari, i altres normes del sistema hipotecari financer. En aquest sentit, el grup té establerts procediments de control per al seguiment de la totalitat de la seva cartera de préstecs i crèdits hipotecaris (i un d'aquests és el manteniment del registre comptable especial dels préstecs i els crèdits hipotecaris i els actius de substitució que donen suport a les cèdules i als bons hipotecaris, i dels instruments financers derivats vinculats a aquests), així com per a la verificació del compliment dels criteris d'aptitud per a la seva afectació a l'emissió de cèdules hipotecàries, i per al compliment, en qualsevol moment, del límit màxim d'emissió; tots aquests regulats per la legislació vigent del mercat hipotecari.

Annex 4 – Informació dels emissors en les cèdules territorials i sobre el registre comptable especial territorial

A continuació, s'inclou la informació sobre les dades procedents del registre comptable especial de cèdules territorials de l'entitat emissora Banc Sabadell, a què es refereix la disposició addicional única del Reial decret 579/2014, requerida per la Circular 4/2015 del Banc d'Espanya.

A) Operacions actives

En relació amb el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques el 31 de desembre de 2017 que emparen les emissions, elegibilitat i computabilitat a l'efecte de la cobertura de cèdules territorials, es presenta la informació següent:

En milers d'euros			
2017			
	Total	Residents a Espanya	Residents a altres països de l'Espai Econòmic Europeu
Administracions centrals	167.305	167.305	-
Administracions autonòmiques o regionals	1.182.839	1.182.839	-
Administracions locals	557.573	557.573	-
Administracions de la Seguretat Social	44	44	-
Total cartera de préstecs i crèdits	1.907.761	1.907.761	-

En milers d'euros			
2016			
	Total	Residents a Espanya	Residents a altres països de l'Espai Econòmic Europeu
Administracions centrals	278.620	278.620	-
Administracions autonòmiques o regionals	1.206.406	1.206.406	-
Administracions locals	739.233	739.233	-
Administracions de la Seguretat Social	-	-	-
Total cartera de préstecs i crèdits	2.224.259	2.224.259	-

B) Operacions passives

Tot seguit, es detallen les emissions realitzades i col·lateralitzades a partir de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques del banc tenint en compte si s'han realitzat o no mitjançant una oferta pública, així com el seu venciment residual:

En milers d'euros		
Valor nominal	2017	2016
Cèdules territorials emeses	900.000	900.000
<i>De les quals: No registrades en el passiu del balanç</i>	<i>900.000</i>	<i>900.000</i>
Emesos mitjançant oferta pública	-	-
Venciment residual fins a un any	-	-
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	-	-
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	-	-
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	-	-
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	-	-
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Resta d'emissions	900.000	900.000
Venciment residual fins a un any	-	-
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	900.000	-
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	-	900.000
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	-	-
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	-	-
Venciment residual de més de deu anys	-	-

La ràtio de sobrecol·lateralització de Banco de Sabadell, S.A., entesa com el quocient entre el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques que emparen l'emissió de cèdules territorials i el valor nominal de les cèdules territorials emeses, puja a 212% el 31 de desembre de 2017 (247% el 31 de desembre de 2016).

D'acord amb el Reial decret 579/2014, el Consell d'Administració manifesta que es responsabilitza del fet que l'entitat disposi d'un conjunt de polítiques i procediments en relació amb les activitats de finançament d'ens públics per garantir el compliment de la normativa que regula l'emissió d'aquests valors (vegeu la nota 4, de gestió de riscos financers).

En particular, en relació amb el risc de crèdit, el Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en els diferents nivells de decisió. Els procediments interns establerts per a l'originació i el seguiment dels actius que formen els préstecs i les partides a cobrar del grup, i en particular dels actius amb entitats públiques, que donen suport a les cèdules territorials emeses.

Annex 5 – Detall de les emissions vives i passius subordinats del grup

Valors representatius de deute emesos

El desglossament de les emissions del grup el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco Gallego, S.A. (*)	28/10/2013	186	186	2,00%	29/12/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	10/03/2014	409	1.495	EURIBOR 6M + 3,50	10/03/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/03/2014	1.833	2.604	EURIBOR 6M + 3,50	10/03/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	18/03/2014	5.000	5.000	EURIBOR 3M + 1,35	18/03/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	18/03/2014	11.500	11.500	EURIBOR 3M + 1,65	18/03/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/04/2014	348	1.109	4,30%	10/04/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/04/2014	563	1.994	EURIBOR 6M + 3,50	10/04/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	388	1.270	4,18%	10/05/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	445	1.309	4,22%	10/05/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	1.128	4.455	EURIBOR 6M + 3,50	10/05/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	2.268	3.180	4,42%	10/05/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	3.046	4.452	EURIBOR 6M + 3,50	10/05/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	13/05/2014	20.000	20.000	EURIBOR 3M + 0,90	13/05/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	444	1.309	3,39%	10/06/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	875	2.577	3,63%	10/06/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	428	1.284	EURIBOR 6M + 2,75	10/06/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	592	1.972	EURIBOR 6M + 3,00	10/06/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	1.545	2.216	EURIBOR 6M + 2,75	10/06/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	2.103	3.005	EURIBOR 6M + 3,00	10/06/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	27/06/2014	20.000	20.000	EURIBOR 3M + 0,85	27/06/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	836	1.643	3,52%	10/07/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	1.330	2.613	3,61%	10/07/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	2.276	4.904	EURIBOR 6M + 2,75	10/07/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	3.051	5.705	EURIBOR 6M + 2,75	10/07/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	1.607	3.157	3,64%	10/08/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	884	1.736	3,73%	10/08/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	2.029	4.184	EURIBOR 6M + 2,75	10/08/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	2.710	4.458	EURIBOR 6M + 2,75	10/08/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/09/2014	944	1.853	3,71%	10/09/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/09/2014	1.088	2.289	EURIBOR 6M + 2,75	10/09/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/10/2014	1.441	1.922	EURIBOR 6M + 2,35	10/10/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	762	1.705	3,34%	10/11/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	2.494	5.630	EURIBOR 6M + 2,35	10/11/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	2.652	3.681	EURIBOR 6M + 2,35	10/11/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	2.743	5.985	EURIBOR 6M + 2,35	10/12/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	982	1.934	3,19%	10/12/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	3.031	4.512	EURIBOR 6M + 2,35	10/12/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	16/10/2015	-	300.000	-	16/01/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	26/11/2015	-	300.000	-	26/05/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	03/02/2016	-	300.000	-	03/05/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	05/04/2016	-	300.000	-	05/07/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	14/06/2016	300.000	300.000	0,60%	14/06/2018	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	26/07/2016	316.371	316.371	0,50%	26/07/2018	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	20/09/2018	256.479	256.479	0,40%	20/09/2018	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2016	500.000	500.000	0,65%	05/03/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	12/12/2016	15.000	15.000	MAX(EURIBOR 3M; 0,5%)	12/12/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	29/12/2016	500.000	500.000	0,30%	29/06/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	07/03/2017	591.066	-	0,40%	07/03/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	24/04/2017	342.017	-	0,40%	24/04/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	21/06/2017	464.764	-	0,40%	21/06/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	03/07/2017	10.000	-	MAX(EURIBOR 3M + 0,30; 0,3%)	04/07/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	28/07/2017	26.800	-	MAX(EURIBOR 3M; 0,60%)	28/07/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	28/09/2017	10.000	-	MAX(EURIBOR 3M + 0,30; 0,3%)	28/09/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2017	1.000.000	-	0,88%	05/03/2023	Euros	Institucion:
Subscrits per empreses del grup		(27.951)	(9.820)				
Total obligacions simples		4.408.507	3.226.858				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco Guipuzcoano, S.A. (*)	18/04/2007	25.000	25.000	1,70%	18/04/2022	Euros	Instituciona
CAM Global Finance, S.A.U.	04/06/2008	100.000	100.000	ref. actius subjacents	04/06/2018	Euros	Instituciona
Banco de Sabadell, S.A.	25/07/2012	3.000	3.000	ref. actius subjacents	25/07/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	10/10/2012	-	1.425	-	10/10/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	20/12/2012	3.000	3.000	ref. actius subjacents	20/12/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	16/05/2013	5.000	5.000	ref. actius subjacents	16/05/2018	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	27/05/2014	5.000	5.000	ref. actius subjacents	27/05/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	14/07/2014	10.000	10.000	ref. actius subjacents	15/07/2024	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	14/07/2014	3.000	3.000	ref. actius subjacents	14/07/2021	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	16/07/2014	5.000	5.000	ref. actius subjacents	16/07/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	24/07/2014	4.000	4.000	ref. actius subjacents	24/07/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2014	-	5.000	-	18/12/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	03/02/2015	7.000	7.000	ref. actius subjacents	03/02/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	15/04/2015	4.000	4.000	ref. actius subjacents	15/04/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	15/04/2015	8.000	8.000	ref. actius subjacents	15/04/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	06/07/2015	1.800	1.800	ref. actius subjacents	06/07/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	24/07/2015	39.998	39.998	ref. actius subjacents	24/07/2018	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2015	-	8.200	-	18/12/2020	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	12/02/2016	13.500	13.500	ref. actius subjacents	12/02/2021	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	15/03/2016	10.500	10.500	ref. actius subjacents	15/03/2021	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	01/04/2016	13.200	13.200	ref. actius subjacents	01/04/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	01/04/2016	10.000	10.000	ref. actius subjacents	01/04/2022	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	13/05/2016	11.600	11.600	ref. actius subjacents	13/05/2021	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	01/06/2016	6.000	6.000	ref. actius subjacents	03/06/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	17/06/2016	75.000	75.000	ref. actius subjacents	17/06/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	20/06/2016	-	8.000	-	20/06/2017	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	21/06/2016	8.500	8.500	ref. actius subjacents	21/06/2019	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	23/06/2016	19.000	19.300	ref. actius subjacents	23/06/2021	Euros	Detallist
Banco de Sabadell, S.A.	30/11/2016	45.000	45.000	ref. actius subjacents	30/11/2021	Euros	Detallist
Subscrits per empreses del grup		(1.031)	(1.859)				
Total bons estructurats		435.067	457.164				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco CAM, S.A. (*)	09/03/2012	-	1.059.050	-	09/03/2017	Euros	Instituciona
Subscrits per empreses del grup		-	-				
Total bons simples aval estat		-	1.059.050				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès mitjà		Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2016			
Banco de Sabadell, S.A. (ofic. Londres) (*)	18/12/2015	346.500	246.089	0,12%	0,25%	Diversos	Euros	Instituciona
Banco de Sabadell, S.A. (**)	02/03/2017	5.075.495	6.024.080	0,18%	0,29%	Diversos	Euros	Instituciona
Subscrits per empreses del grup		(2.242.895)	(2.331.669)					
Total pagarés		3.179.100	3.938.500					

(*) Pagarés (ECP).

(**) Registrat el fulllet d'emissió per un import de 7.000.000 milers d'euros ampliables fins a 9.000.000 milers d'euros a la CNMV.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco de Sabadell, S.A.	24/01/2007	-	1.500.000	-	24/01/2017	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	20/06/2007	-	300.000	-	20/06/2017	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	08/05/2009	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 1	08/05/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	31/07/2009	-	200.000	-	31/07/2017	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	18/09/2009	150.000	150.000	EURIBOR 3M + 0,90	18/09/2018	Euros	Institucion:
Banco CAM, S.A. (*)	27/04/2010	30.000	30.000	4,60%	31/07/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2010	150.000	150.000	EURIBOR 3M + 2,35	10/12/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	11/01/2011	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 2,60	11/01/2019	Euros	Institucion:
Banco Guipuzcoano, S.A. (*)	19/01/2011	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 2,75	19/01/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	07/06/2011	200.000	200.000	EURIBOR 3M + 2,25	07/06/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	13/07/2011	50.000	50.000	EURIBOR 3M + 2,60	13/07/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	12/12/2011	150.000	150.000	EURIBOR 3M + 3,10	12/12/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	05/10/2012	95.000	95.000	EURIBOR 3M + 4,80	05/10/2022	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	28/12/2012	200.000	200.000	EURIBOR 3M + 4,15	28/12/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	23/01/2013	1.000.000	1.000.000	3,375%	23/01/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	09/12/2013	200.000	200.000	EURIBOR 3M+ 1,60	09/12/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	26/09/2014	250.000	250.000	EURIBOR 3M + 0,70	26/09/2022	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	03/10/2014	38.000	38.000	EURIBOR 3M + 0,68	03/10/2023	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	12/11/2014	1.350.000	1.350.000	0,88%	12/11/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	26/11/2014	-	1.000.000	-	26/11/2018	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2014	100.000	100.000	EURIBOR 3 M + 0,40	05/12/2022	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	29/01/2015	1.250.000	1.250.000	EURIBOR 12 M + 0,232	29/01/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	23/04/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,08	23/04/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	04/05/2015	250.000	250.000	EURIBOR 3 M + 0,13	04/05/2023	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2015	750.000	750.000	0,38%	10/06/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	18/06/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,05	18/06/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	03/07/2015	50.000	50.000	EURIBOR 3 M + 0,20	03/07/2023	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	20/07/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,05	20/07/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	16/09/2015	1.000.000	1.000.000	EURIBOR 12 M + 0,07	16/09/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	03/11/2015	1.000.000	1.000.000	0,63%	03/11/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	26/01/2016	550.000	550.000	EURIBOR 3M + 0,80	26/01/2024	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	24/05/2016	50.000	50.000	EURIBOR 3M + 0,535	24/05/2024	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2016	1.000.000	1.000.000	0,63%	10/06/2024	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	20/10/2016	1.000.000	1.000.000	0,13%	20/10/2023	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	15/12/2016	-	1.000.000	-	15/12/2020	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	21/12/2016	500.000	500.000	EURIBOR 12M + 0,27	21/12/2021	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	29/12/2016	250.000	250.000	0,97%	27/12/2024	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	26/04/2017	1.100.000	-	1,00%	26/04/2027	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	21/07/2017	500.000	-	0,89%	21/07/2025	Euros	Institucion:
Subscrits per empreses del grup		(7.913.800)	(9.556.900)				
Total cèdules hipotecàries		10.099.200	10.856.100				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco de Sabadell, S.A.	23/04/2015	500.000	500.000	EURIBOR 12M + 0,13	23/04/2019	Euros	Institucion:
Banco de Sabadell, S.A.	16/12/2015	400.000	400.000	EURIBOR 12M + 0,33	16/12/2019	Euros	Institucion:
Subscrits per empreses del grup		(900.000)	(900.000)				
Total cèdules territorials		-	-				

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació d'ofert
		31/12/2017	31/12/2016				
TSB Banking Group PLC (*)	07/12/2017	563.552	-	LIBOR 3M + 0,24	07/12/2022	Lliures esterlines	Institucion:
Subscrits per empreses del grup		-	-				
Total covered bonds		563.552	-				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

Titulitzacions

A continuació, es detallen els bons emesos pels fons de titulització d'actius pendents d'amortització el 31 de desembre de 2017 i de 2016, respectivament:

En milers d'euros

Any	Tipus d'actius titulitzats	Cotització	Emissió		Saldo pendent de passiu		Rendiment
			Nombre de títols	Import	Exercici en curs	2016	
2004	TDA CAM 3, FTA	(A)	12.000	1.200.000	92.354	117.948	EURIBOR 3M + (entre 0,23% i 0,70%)
2004	GC SABADELL 1, F.T.H.	(A)	12.000	1.200.000	101.069	134.309	EURIBOR 3M + (entre 0,06% i 0,78%)
2004	FTPyme TDA CAM 2 FTA	(A) (C)	1.968	196.800	-	8.748	EURIBOR 3M + (entre 0% i 0,70%)
2005	TDA CAM 4, FTA	(A)	20.000	2.000.000	208.778	255.169	EURIBOR 3M + (entre 0,09% i 0,24%)
2005	TDA CAM 5, FTA	(A)	20.000	2.000.000	222.355	250.566	EURIBOR 3M + (entre 0,12% i 0,35%)
2005	TDA 23, FTA	(A)	8.557	289.500	-	24.747	EURIBOR 3M + (entre 0,09% i 0,75%)
2006	TDA CAM 6 FTA	(A)	13.000	1.300.000	150.333	171.566	EURIBOR 3M + (entre 0,13% i 0,27%)
2006	EMPRESAS HIPO TDA CAM 3 FTA	(A) (C)	5.750	575.000	-	21.079	EURIBOR 3M + (entre 0,18% i 0,80%)
2006	TDA CAM 7 FTA	(A)	15.000	1.500.000	178.462	202.119	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 0,30%)
2006	CAIXA PENEDES 1 TDA, FTA	(A)	10.000	1.000.000	71.738	82.962	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 0,55%)
2006	TDA 26-MIXT, FTA	(A)	6.783	435.500	-	5.079	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 3,50%)
2006	FTPyme TDA CAM 4 FTA	(A)	11.918	1.191.800	79.910	103.915	EURIBOR 3M + (entre 0,02% i 4%)
2007	TDA CAM 8 FTA	(A)	17.128	1.712.800	166.212	188.620	EURIBOR 3M + (entre 0,13% i 3,50%)
2007	CAIXA PENEDES PYMES 1 TDA, FTA	(A)	7.900	790.000	300	9.183	EURIBOR 3M + (entre 0,19% i 0,80%)
2007	TDA CAM 9 FTA	(A)	15.150	1.515.000	197.550	220.748	EURIBOR 3M + (entre 0,12% i 3,50%)
2007	TDA 29, FTA	(A)	8.128	452.173	-	116.097	EURIBOR 3M + (entre 0,20% i 3,50%)
2007	CAIXA PENEDES 2 TDA, FTA	(A)	7.500	750.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,30% i 1,75%)
2008	IM SABADELL RMBS 2, FTA	(A) (C)	14.000	1.400.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,45% i 1,75%)
2008	FTPyme TDA CAM 7 FTA	(A) (C)	10.000	1.000.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,30% i 1,50%)
2008	CAIXA PENEDES FTGENCAT 1 TDA, FTA	(A)	5.700	570.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,35% i 1,75%)
2008	TDA CAM 11 FTA	(A) (C)	13.812	1.381.200	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,40% i 3,50%)
2008	IM SABADELL RMBS 3, FTA	(A) (C)	14.400	1.440.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,40% i 1,25%)
2009	TDA CAM 12 FTA	(A)	15.960	1.596.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,40% i 3,50%)
2014	CAPE FUNDING 2014-1 PLC (*)	(C)	3	3.315.420	-	2.235.915	£ LIBOR 3M + 0,6%
2015	DUNCAN FUNDING 2015-1 PLC (*)	(B)	20.912	2.940.691	527.816	601.347	EURIBOR 3M +0,48% i £ LIBOR 3M + (entre 0% i 1,5%)
2016	DUNCAN FUNDING 2016-1 PLC (*)	(B)	30.120	4.354.356	397.294	595.000	EURIBOR 3M + +0,40% i £ LIBOR 3M + (entre 0,77% i 2,5%)
2016	IM SABADELL PYME 10, F.T.	(A)	17.500	1.750.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,75% i 0,90%)
2017	TDA SABADELL RMBS4, F.T.	(A)	60.000	6.000.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,50% i 0,65%)
2017	IM SABADELL PYME 11, F.T.	(A)	19.000	1.900.000	150.000	-	EURIBOR 3M + (entre 0,75% i 0,90%)
Subtotal					2.544.173	5.345.117	

(*) Fons de titulització vigents de TSB. Al novembre es va fer disposició total del fons Cape Funding 2014-1 PLC.

(A) Emissions que cotitzen en el mercat AIAF.

(B) Emissions que cotitzen en el mercat LSE.

(C) Fons de titulització que han estat liquidats en l'exercici en curs.

Passius subordinats

El desglossament dels passius subordinats emesos pel grup el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment / cancel·lació	Divisa de l'emissió	Destinació de l'oferta
		31/12/2017	31/12/2016				
CAM Internacional Issues, S.A.U. (*)	26/04/2007	-	66.050	-	26/04/2017	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	26/04/2010	424.600	424.600	6,250%	26/04/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	25/02/2011	-	40.400	-	21/11/2017	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A. (**)	28/10/2013	-	17.680	-	28/10/2017	Euros	Institucional
TSB Banking Group PLC	01/05/2014	433.935	449.672	5,750%	06/05/2021	Lliures convertibles	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	06/05/2016	500.000	500.000	5,625%	06/05/2026	Euros	Institucional
Subscrits per empreses del grup		(26.700)	(35.760)				
Total obligacions subordinades		1.331.835	1.462.642				

(*) Actualment fusionat amb Banco de Sabadell, S.A.

(**) Obligacions subordinades convertibles.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2017	Data de venciment / cancel·lació	Divisa de l'emissió	Destinació de l'oferta
		31/12/2017	31/12/2016				
Banco de Sabadell, S.A.	20/09/2006	-	18.400	-	20/12/2017	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A. (*)	18/05/2017	750.000	-	6,500%	18/05/2022	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A. (*)	23/11/2017	400.000	-	6,125%	23/11/2022	Euros	Institucional
Subscrits per empreses del grup		-	-				
Total participacions preferents		1.150.000	18.400				

(*) Emissió perpètua. S'indica com a data de venciment/cancel·lació la primera opció de *call*.

Les emissions incloses en passius subordinats, a l'efecte de la prelación de crèdits, se situen darrere de tots els creditors comuns del grup.

A l'efecte de donar compliment al que requereix la NIC7, es presenta tot seguit la conciliació dels passius derivats d'activitats de finançament identificant els components que han suposat el seu moviment:

Total passius subordinats el 31/12/2016	1.481.042
Noves emissions (*)	1.150.000
Amortitzades (*)	(124.850)
Capitalització	(17.680)
Tipus de canvi	(15.737)
Variació dels subscrits per empreses del grup	9.060
Total passius subordinats el 31/12/2017	2.481.835

(*) Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

Annex 6 – Altres informacions de riscos

Exposició al risc de crèdit

Préstecs i bestretes amb la clientela per activitat i tipus de garantia

El desglossament del saldo de l'epígraf “Préstecs i bestretes - Clientela” per activitat i tipus de garantia, excloent-ne les bestretes que no tenen naturalesa de préstecs, el 31 de desembre de 2017 i 2016 respectivament és el següent:

	2017							
	TOTAL	Deis quals: garantia immobiliària	Deis quals: resta de garanties reals	Préstecs amb garantia real. Import comptable sobre import de l'última taxa disponible. Loan-to-value				
				Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	9.802.135	50.981	8.963	9.554	26.553	19.800	24	4.013
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	3.355.667	304.495	11.125	43.973	151.308	78.950	12.425	28.964
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	51.614.091	14.465.696	5.959.639	5.450.336	5.063.969	3.372.490	1.769.468	4.769.072
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sò)	5.505.009	3.205.020	1.319.307	833.687	1.049.651	604.155	473.793	1.563.041
Construcció d'obra civil	805.568	63.450	51.238	28.783	24.494	13.459	8.189	39.793
Resta de finalitats	45.303.514	11.197.226	4.589.094	4.587.866	3.989.854	2.754.878	1.287.486	3.166.238
Grans empreses	19.246.033	1.455.937	1.191.051	567.034	506.788	420.870	248.620	903.676
Pimes i empresaris individuals	26.057.481	9.741.289	3.398.043	4.020.832	3.483.066	2.334.006	1.038.866	2.262.562
Resta de lliars	77.452.450	69.228.253	389.659	14.180.152	19.478.490	21.021.346	8.565.037	6.372.887
Habitatges	69.785.811	68.764.278	167.496	14.067.294	19.329.811	20.824.378	8.461.523	6.248.768
Consum	6.412.559	358.098	112.257	93.172	112.475	130.887	61.609	72.152
Altres finalitats	1.274.080	105.877	309.906	19.686	36.204	66.081	41.845	51.967
TOTAL	142.224.343	84.049.425	6.369.386	19.684.015	24.720.320	24.492.586	10.346.954	11.174.936
PROMEMORIA								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	5.598.948	3.556.115	536.656	657.191	818.657	791.768	662.109	1.162.986

	2016							
	TOTAL	Deis quals: garantia immobiliària	Deis quals: resta de garanties reals	Préstecs amb garantia real. Import comptable sobre import de l'última taxa disponible. Loan-to-value				
				Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	9.672.203	63.328	29.611	33.797	26.686	21.300	10.914	242
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	1.529.964	225.431	11.544	129.186	61.213	32.120	418	14.038
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	54.865.311	21.039.638	2.118.596	8.682.983	5.619.744	3.279.982	1.764.821	3.810.704
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sò)	7.384.262	6.414.054	59.769	1.873.838	1.312.792	794.888	564.358	1.927.947
Construcció d'obra civil	929.939	309.506	5.157	47.865	30.444	12.022	10.183	14.149
Resta de finalitats	46.551.110	14.516.078	2.053.670	6.761.280	4.276.508	2.473.072	1.190.280	1.868.608
Grans empreses	23.147.491	2.212.883	1.014.578	1.982.462	300.686	326.487	341.261	276.565
Pimes i empresaris individuals	23.403.619	12.303.195	1.039.092	4.778.818	3.975.822	2.146.585	849.019	1.592.043
Resta de lliars	78.337.895	71.880.048	171.628	16.989.062	24.219.106	21.953.567	6.810.869	2.079.072
Habitatges	67.015.350	66.723.129	15.227	15.008.921	22.647.854	20.966.329	8.422.914	1.692.538
Consum	7.513.943	3.819.744	44.510	1.517.874	1.177.020	738.124	246.145	185.091
Altres finalitats	3.808.602	1.337.175	111.891	462.267	394.432	249.114	141.810	201.443
TOTAL	144.405.373	93.208.445	2.331.379	25.835.028	29.926.749	25.286.969	8.587.022	5.904.056
PROMEMORIA								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	7.599.200	5.944.077	106.074	1.349.978	1.539.868	1.450.836	820.973	888.496

En relació amb els riscos amb LTV > 80%, principalment corresponen a operacions procedents d'entitats adquirides o a operacions empresarials en què, de manera accessòria a la valoració de l'operació, es disposa d'una garantia hipotecària com a cobertura d'aquesta. Així mateix, hi ha altres motius d'aprovació addicionals, que responen principalment a acreditats solvents i amb demostrada capacitat de pagament, així com a clients de perfil bo que aporten garanties addicionals (personals i/o pignoratives) a les garanties hipotecàries considerades en la ràtio LTV.

Operacions de refinançament i reestructuració

L'import dels saldos vigents de refinançaments i reestructuracions el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017						Total
	Entitats de crèdit	Administracions públiques	Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (inclouent-hi sòl)	Reste de llars	
TOTAL							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	17	1.485	18.579	2.208	50.332	70.413
Import comptable brut	-	11.694	66.256	2.320.530	502.404	456.378	2.864.858
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	5	70	12.464	3.104	25.731	38.270
Import comptable brut	-	439	15.361	1.848.443	402.286	2.123.692	3.987.936
Correccions de valor per deteriorament	-	2.613	13.739	900.329	301.944	327.166	1.243.841
Del qual risc dubtós							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	33	25	9.706	2.016	27.361	37.105
Import comptable brut	-	9.170	14.263	1.335.529	427.225	276.460	1.636.422
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	4	9	7.494	2.615	14.270	21.777
Import comptable brut	-	440	14.692	1.047.340	300.708	1.162.091	2.224.563
Cobertura específica	-	2.613	13.575	861.480	298.760	303.457	1.181.125
TOTAL							
Nombre d'operacions	-	22	1.555	31.043	5.312	76.063	108.683
Import brut	-	12.133	81.617	4.168.973	904.690	2.580.070	6.842.793
Correccions de valor per deteriorament	-	2.613	13.739	900.329	301.944	327.166	1.243.841
Informació addicional:							
finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	-	-	-	-

En milers d'euros

		2016						
Entitats de crèdit	Administracions públiques	Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (inherent-hi són)		Reste de l'item	Total	
TOTAL								
Sense garantia real								
Nombre d'operacions	-	56	19.308	700		60.132	79.496	
Import comptable brut	-	134.220	1.403.486	182.080		214.848	1.752.354	
Amb garantia real								
Nombre d'operacions	-	23	20.241	7.609		51.912	72.204	
Import comptable brut	-	21.259	3.929.309	1.412.073		3.548.530	7.511.351	
Correccions de valor per deteriorament	-	665	1.240.631	558.242		422.435	1.664.186	
Del qual risc dubtós								
Sense garantia real								
Nombre d'operacions	-	11	5.219	381		24.434	29.664	
Import comptable brut	-	417	602.180	136.816		89.814	692.111	
Amb garantia real								
Nombre d'operacions	-	9	11.373	6.342		20.735	32.129	
Import comptable brut	-	3.125	2.388.137	1.112.891		1.669.943	4.061.894	
Cobertura específica	-	665	1.150.073	550.584		380.629	1.531.795	
TOTAL								
Nombre d'operacions	-	28	79	39.549	8.309	112.044	151.700	
Import brut	-	21.259	146.473	5.332.795	1.564.163	3.763.178	9.263.705	
Correccions de valor per deteriorament	-	665	255	1.240.631	558.242	422.435	1.664.186	
Informació addicional:								
finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda								
-	-	-	-	-	-	-	-	

El valor de les garanties rebudes per assegurar el cobrament, relacionades amb les operacions de refinançament i reestructuració, distingint entre garanties reals i altres garanties, el 31 de desembre de 2017 i al tancament de l'exercici de 2016 és el següent:

En milers d'euros

Garanties rebudes	2017	2016
Valor de les garanties reals	3.884.087	5.817.830
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>2.040.788</i>	<i>2.621.019</i>
Valor d'altres garanties	650.696	653.986
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>205.177</i>	<i>250.968</i>
Total valor de les garanties rebudes	4.534.783	6.471.816

El moviment detallat del saldo de refinançaments i reestructuracions durant els exercicis de 2017 i de 2016 és el següent:

En milers d'euros

	2017	2016
Saldo d'obertura	9.263.705	14.816.307
(+) Refinançaments i reestructuracions del període	1.179.598	1.687.111
<i>Promemòria: impacte registrat en el compte de pèrdues i guanys del període</i>	<i>96.622</i>	<i>89.471</i>
(-) Amortitzacions de deute	(1.529.500)	(1.790.243)
(-) Adjudicacions	(295.542)	(551.942)
(-) Baixa del balanç (reclassificació a fallits)	(161.109)	(175.353)
(+)/(-) Altres variacions (*)	(1.614.359)	(4.722.175)
Saldo al final de l'exercici	6.842.793	9.263.705

(*) Inclou les operacions que han deixat d'estar identificades com a refinançament, refinançada o reestructurada, perquè han complert els requisits per tal de ser reclassificades com a risc normal en superar el període de vigilància (vegeu la nota 1.3.4).

A continuació, es mostra l'import de les operacions que, amb posterioritat al refinançament o la reestructuració, s'han classificat com a dubtoses en els exercicis de 2017 i de 2016:

En milers d'euros

	2017	2016
Administracions públiques	394	707
Resta de persones jurídiques i empresaris individuals	244.101	444.792
<i>Del qual: Finançament a la construcció i promoció</i>	<i>52.155</i>	<i>124.975</i>
Resta de persones físiques	205.198	349.306
Total	449.693	794.805

La probabilitat d'incompliment mitjana el 31 de desembre de 2017 i de 2016 de les operacions vigents de refinançaments i reestructuracions per activitat és la següent:

En percentatge

	2017	2016
Administracions públiques (*)	-	-
Resta de persones jurídiques i empresaris individuals	8	11
<i>Del qual: Finançament a la construcció i promoció</i>	<i>7</i>	<i>12</i>
Resta de persones físiques	10	12

(*) No es disposa d'autorització per a l'ús de models interns per al càlcul de requeriments de capital respecte a aquesta dada.

La probabilitat d'incompliment mitjana està calculada en data de setembre de 2017.

La PD de refinançaments es redueix respecte al desembre de 2016 a causa de l'entrada en vigor de la Circular 4/2016 el mes d'octubre de 2016.

A partir d'aquest moment i de manera progressiva, els refinançaments de menys qualitat creditícia (*distressed restructuring*) es classifiquen com a dubtosos subjectius perquè s'apliquen uns criteris més estrictes que abans. El resultat és una població refinançada no dubtosa de més qualitat creditícia i, per tant, amb menys PD.

Risc de concentració

Exposició geogràfica

Mundial

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial el 31 de desembre de 2017 i de 2016 és la següent:

En milers d'euros

	2017				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Entitats de crèdit	33.301.907	18.525.878	13.118.641	1.121.174	536.214
Administracions públiques	32.278.166	17.848.223	13.076.483	1.265.606	87.854
Administració central	26.641.501	12.574.456	13.076.483	932.383	58.179
Resta	5.636.665	5.273.767	-	333.223	29.675
Altres institucions financeres	5.809.643	4.875.460	463.407	419.712	51.064
Societats no financeres i empresaris individuals	60.959.366	50.935.258	3.519.954	5.959.932	544.222
Construcció i promoció immobiliària	6.341.800	5.688.531	17.564	548.302	87.403
Construcció d'obra civil	1.592.291	1.567.467	14.798	7.762	2.264
Resta de finalitats	53.025.275	43.679.260	3.487.592	5.403.868	454.555
Grans empreses	24.968.944	17.122.231	2.875.366	4.731.480	239.867
Pimes i empresaris individuals	28.056.331	26.557.029	612.226	672.388	214.688
Resta de llars i ISFLSH	78.472.832	39.820.667	37.131.213	474.989	1.045.963
Habitatges	69.779.706	34.981.757	33.727.534	165.500	904.915
Consum	6.394.650	3.540.223	2.422.644	300.970	130.813
Altres finalitats	2.298.476	1.298.687	981.035	8.519	10.235
TOTAL	210.821.914	132.005.486	67.309.698	9.241.413	2.265.317

En milers d'euros

	2016				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Entitats de crèdit	18.269.730	8.058.200	8.463.915	1.208.778	538.837
Administracions públiques	32.794.943	19.758.603	9.533.956	3.425.625	76.759
Administració central	25.016.113	14.395.295	9.403.079	1.179.130	38.609
Resta	7.778.830	5.363.308	130.877	2.246.495	38.150
Altres institucions financeres	3.761.100	2.700.955	525.918	481.114	53.113
Societats no financeres i empresaris individuals	64.159.247	51.874.700	3.429.712	8.211.138	643.697
Construcció i promoció immobiliària	7.647.180	7.008.309	87.631	505.737	45.503
Construcció d'obra civil	1.879.036	1.820.929	23.810	22.712	11.585
Resta de finalitats	54.633.031	43.045.462	3.318.271	7.682.689	586.609
Grans empreses	24.658.629	16.496.530	2.424.411	5.408.744	328.944
Pimes i empresaris individuals	29.974.402	26.548.932	893.860	2.273.945	257.665
Resta de llars i ISFLSH	78.609.080	39.866.067	36.253.458	1.614.775	874.780
Habitatges	67.015.350	31.112.369	33.598.901	1.579.745	724.335
Consum	7.515.541	5.764.952	1.603.144	17.097	130.348
Altres finalitats	4.078.189	2.988.746	1.051.413	17.933	20.097
TOTAL	197.594.100	122.258.525	58.206.959	14.941.430	2.187.186

Per comunitats autònomes

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit de comunitats autònomes espanyoles el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016, respectivament, és la següent:

En milers d'euros

	2017									
	TOTAL	COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Andalusia	Aragó	Astúries	Balears	Cantàries	Cantàbria	Castella - la Manxa	Castella i Lleó	Catalunya
Entitats de crèdit	18.525.878	13.607	698	13.551	601	652	644.705	346	840	558.932
Administracions públiques	17.848.223	204.913	104.168	202.122	81.582	41.909	27.476	41.709	430.272	1.001.741
Administració central	12.574.456	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reste	5.273.767	204.913	104.168	202.122	81.582	41.909	27.476	41.709	430.272	1.001.741
Altres institucions financeres	4.875.460	10.586	1.990	3.808	4.008	1.285	304	861	10.595	1.122.616
Societats no financeres i empresaris individuals	50.935.258	2.898.298	921.245	1.642.346	1.631.870	1.113.424	261.101	565.772	1.302.141	15.045.796
Construcció i promoció immobiliària	5.888.531	603.106	88.607	111.348	139.393	109.371	18.292	63.792	64.207	1.269.408
Construcció d'obra civil	1.567.467	40.495	30.975	43.300	8.607	2.804	4.325	9.498	25.817	375.306
Reste de finalitats	43.679.260	2.254.697	801.663	1.487.638	1.483.870	1.001.249	238.484	492.482	1.212.117	13.401.082
Grans empreses	17.122.231	652.075	235.516	514.026	448.014	286.005	93.985	118.991	363.629	4.594.027
Pimes i empresaris individuals	26.557.029	1.602.622	566.147	972.712	1.035.856	715.244	144.499	373.491	848.488	8.807.055
Reste de llars i ISFLSH	39.820.667	2.650.641	486.787	1.242.662	1.517.518	596.319	112.123	567.103	706.408	14.396.666
Habitatges	34.981.757	2.314.848	421.615	1.028.818	1.382.754	471.402	98.099	504.462	596.971	12.686.662
Consum	3.540.223	258.140	44.365	148.761	97.892	111.921	10.111	46.229	78.128	1.237.708
Altres finalitats	1.298.687	77.653	20.807	65.083	36.872	12.998	3.913	16.412	31.309	472.296
TOTAL	132.005.486	5.778.045	1.514.888	3.104.489	3.235.579	1.753.589	1.045.709	1.175.791	2.450.256	32.125.751

En milers d'euros

	2017									
		COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Extremadura	Galícia	Madrid	Múrcia	Navarra	Comunitat Valenciana	País Basc	La Rioja	Ceuta i Melilla
Entitats de crèdit		50	17.170	16.726.676	3.722	71	101.015	442.922	269	51
Administracions públiques		50.349	114.106	1.290.498	41.876	129.386	844.593	581.604	78.558	6.905
Administració central		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reste		50.349	114.106	1.290.498	41.876	129.386	844.593	581.604	78.558	6.905
Altres institucions financeres		260	7.513	3.606.420	8.607	729	64.586	31.134	59	99
Societats no financeres i empresaris individuals		151.374	2.005.562	12.862.583	1.402.548	594.790	4.929.443	3.393.948	194.937	18.080
Construcció i promoció immobiliària		9.234	99.479	1.517.101	463.061	23.695	917.968	164.449	25.285	735
Construcció d'obra civil		3.858	92.607	716.017	9.219	9.993	53.199	140.757	628	2
Reste de finalitats		138.282	1.813.476	10.629.465	930.268	561.102	3.958.276	3.088.742	169.024	17.343
Grans empreses		27.635	501.448	5.928.947	228.750	273.057	1.201.734	1.614.793	37.911	788
Pimes i empresaris individuals		110.647	1.312.028	4.700.518	701.518	288.045	2.756.542	1.473.949	131.113	16.555
Reste de llars i ISFLSH		126.429	757.265	4.722.715	2.613.091	160.680	7.975.707	1.053.146	74.680	60.727
Habitatges		105.937	594.254	4.095.427	2.369.195	130.075	7.160.409	902.941	61.102	56.786
Consum		17.267	120.073	461.450	175.816	24.185	590.054	104.843	10.133	3.147
Altres finalitats		3.225	42.938	165.838	68.080	6.420	225.244	45.362	3.445	764
TOTAL		328.462	2.901.616	39.208.892	4.069.844	885.656	13.915.344	5.502.754	348.503	85.862

	2016									
	TOTAL	COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Andalusia	Aragó	Astúries	Balears	Canàries	Cantàbria	Castella - la Manxa	Castella i Lleó	Catalunya
Entitats de crèdit	8.058.200	159.408	268	21.191	660	530	67.007	667	810	963.535
Administracions públiques	19.758.603	262.488	102.732	198.955	77.310	46.294	27.866	34.531	455.564	908.625
Administració central	14.395.295	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resta	5.363.308	262.488	102.732	198.955	77.310	46.294	27.866	34.531	455.564	908.625
Altres institucions financeres	2.700.955	3.485	573	2.568	1.192	336	243	10.912	6.356	1.103.938
Societats no financeres i empresaris individuals	51.874.700	3.022.132	920.867	1.783.544	1.744.371	918.666	248.723	772.935	1.344.358	15.452.306
Construcció i promoció immobiliària	7.008.309	809.916	131.480	162.490	168.889	121.984	20.999	87.377	76.785	1.516.773
Construcció d'obra civil	1.920.929	66.313	33.551	62.007	9.993	3.589	4.935	30.701	29.719	457.671
Resta de finalitats	43.045.462	2.145.903	755.836	1.559.047	1.565.489	793.113	222.789	674.857	1.237.854	13.477.862
Grans empreses	16.496.530	623.660	202.157	505.496	606.523	274.833	106.154	309.685	356.569	4.218.630
Pimes i empresaris individuals	26.548.932	1.522.243	553.679	1.053.551	958.966	518.280	116.635	365.172	881.285	9.259.232
Resta de llars i ISFLSH	39.866.067	2.676.893	491.153	1.251.325	1.547.361	601.614	113.166	603.886	696.765	13.926.972
Habitatges	31.112.369	2.120.396	385.655	932.183	1.244.639	438.654	86.041	477.313	545.996	10.843.832
Consum	5.764.952	394.163	79.137	208.159	194.390	130.065	20.591	85.630	101.401	2.184.199
Altres finalitats	2.988.746	162.334	26.361	110.983	108.332	32.895	6.534	40.943	49.268	898.941
TOTAL	122.258.525	6.124.406	1.515.593	3.257.583	3.370.894	1.567.440	457.005	1.422.931	2.503.853	32.355.376

	2016									
		COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Extremadura	Galícia	Madrid	Múrcia	Navarra	Comunitat Valenciana	Pais Basc	La Rioja	Ceuta i Melilla
Entitats de crèdit		57	16.192	6.257.400	5.194	96	140.057	425.039	59	30
Administracions públiques		51.105	111.799	1.395.725	50.704	135.033	801.309	648.641	46.504	8.123
Resta		51.105	111.799	1.395.725	50.704	135.033	801.309	648.641	46.504	8.123
Altres institucions financeres		105	4.410	1.331.397	3.860	388	144.341	86.757	-	94
Societats no financeres i empresaris individuals		142.876	1.788.990	12.409.279	1.655.492	566.155	5.476.742	3.408.825	196.008	22.431
Construcció i promoció immobiliària		12.010	114.673	1.399.907	673.205	25.821	1.429.969	218.541	33.275	4.195
Construcció d'obra civil		4.013	119.996	802.568	9.541	9.767	66.475	129.163	947	-
Resta de finalitats		126.853	1.554.321	10.206.804	972.746	530.567	3.980.278	3.061.121	161.786	18.236
Grans empreses		40.352	368.535	5.699.514	205.117	213.023	1.124.970	1.606.150	34.866	296
Pimes i empresaris individuals		86.501	1.185.786	4.507.290	767.629	317.544	2.855.308	1.454.971	126.920	17.940
Resta de llars i ISFLSH		124.839	733.164	4.702.056	2.732.930	162.883	8.414.576	962.429	71.437	52.618
Habitatges		96.037	514.363	3.809.902	2.029.706	119.493	6.592.794	773.925	55.165	46.275
Consum		22.327	157.083	525.936	427.443	24.594	1.082.532	110.169	12.132	5.001
Altres finalitats		6.475	61.718	366.218	275.781	18.796	739.250	78.335	4.140	1.342
TOTAL		318.982	2.654.555	26.095.857	4.448.180	864.555	14.977.025	5.531.691	314.008	83.296

Exposició al risc sobirà

El desglossament, per tipus d'instruments financers, de l'exposició al risc sobirà, amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (a partir d'ara, EBA), el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2016 és el següent:

En milers d'euros

Exposició al risc sobirà per països (*)	2017								Total	Altres exposicions (***)	%
	Valors representatius de deute sobirà					Prèstecs i bestretes clientela (**)	Derivats				
	Mantinguts per negociar	Posicions curtes de valors	Disponibles per a la venda	Prèstecs i pertides a cobrar	Mantinguts fins al venciment		Exposició directa	Exposició indirecta			
Espanya	43.319	(69.854)	5.026.477	-	2.596.434	10.504.135	-	274	18.099.785	(4.199)	55,9%
Itàlia	-	-	2.832.605	-	6.791.888	-	-	18.930	9.645.423	-	29,8%
Estats Units	-	-	170.746	-	-	3	-	-	170.749	-	0,5%
Regne Unit	-	-	1.940.311	-	-	13	-	-	1.940.324	-	6,0%
Portugal	-	-	55.254	-	1.074.046	-	-	(502)	1.128.798	-	3,5%
Mèxic	-	-	175.375	-	480.532	-	-	-	655.907	-	2,0%
Reste del món	-	-	529.086	-	135.565	68.400	-	-	733.052	-	2,3%
Total	43.319	(69.854)	10.729.854	-	11.079.466	10.572.551	-	18.702	32.374.038	(4.199)	100,0%

(*) Es mostren les posicions de risc sobirà amb criteris EBA.

(**) Incluye los disponibles de las operaciones de crédito y otros riesgos contingentes (699 millones de euros a 31 de diciembre de 2017).

(***) Corresponden als compromisos de compra i venda d'actius financers al comptat.

En milers d'euros

Exposició al risc sobirà per països (*)	2016								Total	Altres exposicions (***)	%
	Valors representatius de deute sobirà					Prèstecs i bestretes clientela (**)	Derivats				
	Mantinguts per negociar	Posicions curtes de valors	Disponibles per a la venda	Prèstecs i pertides a cobrar	Mantinguts fins al venciment		Exposició directa	Exposició indirecta			
Espanya	932.175	(59.891)	8.461.114	320.667	-	10.080.455	-	13.352	19.747.873	99.927	57,4%
Itàlia	902.025	-	2.731.220	-	2.838.518	-	-	4.026	6.005.790	2.302.526	24,3%
Estats Units	-	-	1.323.396	-	-	93.665	-	30.720	1.447.781	266.456	5,0%
Regne Unit	-	-	2.187.458	-	-	19	-	-	2.187.477	-	6,3%
Portugal	-	-	-	-	1.106.401	-	-	-	1.106.401	-	3,2%
Mèxic	-	-	201.802	-	550.184	-	-	-	751.986	-	2,2%
Reste del món	10.332	-	324.489	-	123.088	125.818	-	-	583.727	(1)	1,7%
Total	1.444.533	(59.891)	15.209.479	320.667	4.598.191	10.299.957	-	48.099	31.861.035	2.727.908	100,0%

(*) Es mostren les posicions de risc sobirà amb criteris EBA.

(**) Incluye los disponibles de las operaciones de crédito y otros riesgos contingentes (699 millones de euros a 31 de diciembre de 2017).

(***) Corresponden als compromisos de compra i venda d'actius financers al comptat.

Exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària

A continuació, es detalla el finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària i les seves cobertures. La classificació dels crèdits que es presenta s'ha elaborat d'acord amb la finalitat dels crèdits i no amb la CNAE del deutor. Això implica, per exemple, que si el deutor és: (a) una empresa immobiliària, però dedica el finançament concedit a una finalitat diferent de la construcció o promoció immobiliària, no s'inclou en aquest quadre, i (b) una empresa l'activitat principal de la qual no és la de construcció o immobiliària, però destina el crèdit al finançament d'immobles destinats a la promoció immobiliària, sí que s'hi inclou.

En milions d'euros

	2017				
	Import comptable brut	Del qual: EPA (*)	Excés sobre el valor de la garantia real	Del qual: EPA (*)	Correccions de valor per deteriorament (**)
Finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl) (negocis a Espanya)	5.694	1.855	1.809	882	660
<i>Del qual: dubtós</i>	<i>1.363</i>	<i>-</i>	<i>579</i>	<i>-</i>	<i>641</i>

(*) Exposició per a la qual, aplicant l'Esquema de Protecció d'Actius (vegeu la nota 2), s'ha transferit el risc de crèdit. Correspon, per tant, al 80% del valor total de l'exposició.

(**) Correccions de valor constituïdes per a l'exposició per a la qual el banc reté el risc de crèdit. No inclou, per tant, correccions de valor sobre l'exposició amb risc transferit.

En milions d'euros

	2016				Correccions de valor per deteriorament (**)
	Import comptable brut	Del qual: EPA (*)	Excés sobre el valor de la garantia real	Del qual: EPA (*)	
Finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl) (negocis a Espanya)	7.762	3.008	2.602	1.301	1.183
<i>Del qual: dubtós</i>	<i>2.387</i>	<i>-</i>	<i>759</i>	<i>-</i>	<i>1.136</i>

(*) Exposició per a la qual, aplicant l'Esquema de Protecció d'Actius (vegeu la nota 2), s'ha transferit el risc de crèdit. Correspon, per tant, al 80% del valor total de l'exposició.

(**) Correccions de valor constituïdes per a l'exposició per a la qual el banc reté el risc de crèdit. No inclou, per tant, correccions de valor sobre l'exposició amb risc transferit.

En milions d'euros

Promemòria	Import comptable brut	
	2017	2016
Actius fallits (*)	208	136

En milions d'euros

Promemòria:	Import	Import
	2017	2016
Préstecs i bestretes a la clientela, excloent-ne les administracions públiques (negocis a Espanya) (import comptable)	93.238	93.865
Total actiu (negocis totals) (import comptable)	221.348	212.508
Correccions de valor i provisions per a exposicions classificades normals (negocis totals)	525	880

(*) Fa referència al finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària traspasat a fallit durant l'exercici.

Tot seguit, s'exposa el desglossament del finançament destinat a construcció i promoció immobiliària per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	Import comptable brut 2017	Del qual: EPA	Import comptable brut 2016	Del qual: EPA
Sense garantia immobiliària	1.124	286	701	62
Amb garantia immobiliària	4.571	1.570	7.061	2.945
Edificis i altres construccions acabats	2.451	860	4.820	1.717
Habitatge	1.715	646	3.487	1.281
Resta	736	214	1.333	436
Edificis i altres construccions en construcció	891	116	380	245
Habitatge	785	100	343	222
Resta	106	15	37	23
Sòl	1.229	594	1.861	984
Sòl urbà consolidat	1.061	475	1.555	805
Resta del sòl	169	119	306	179
Total	5.694	1.855	7.762	3.008

Les xifres presentades no mostren el valor total de les garanties rebudes, sinó el valor net comptable de l'exposició associat a aquestes.

Les garanties rebudes associades al finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària es presenten a continuació, per a ambdós períodes:

En milions d'euros

Garanties rebudes	2017	2016
Valor de les garanties reals	3.638	4.141
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>632</i>	<i>1.068</i>
Valor d'altres garanties	1.245	1.127
<i>Del qual: garanteix riscos dubtosos</i>	<i>38</i>	<i>64</i>
Total valor de les garanties rebudes	4.883	5.268

A continuació, es presenta el desglossament del crèdit a les llars per a l'adquisició d'habitatge per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	2017		
	Import comptable brut	<i>Del qual: EPA</i>	<i>Dels quals: dubtosos</i>
Préstecs per a adquisició d'habitatge	32.609	619	1.786
Sense garantia immobiliària	1.147	42	234
Amb garantia immobiliària	31.462	577	1.552

En milions d'euros

	2016		
	Import comptable brut	<i>Del qual: EPA</i>	<i>Dels quals: dubtosos</i>
Préstecs per a adquisició d'habitatge	33.697	693	2.052
Sense garantia immobiliària	199	1	4
Amb garantia immobiliària	33.497	692	2.047

Seguidament, es detalla el desglossament del crèdit amb garantia hipotecària a les llars per a l'adquisició d'habitatge segons el percentatge que suposa el risc total sobre l'última taxació disponible per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	2017		
	Import brut	<i>Del qual: EPA</i>	<i>Del qual: dubtós</i>
Rangs de LTV	31.462	577	1.552
LTV <= 40%	5.613	48	116
40% < LTV <= 60%	7.491	106	192
60% < LTV <= 80%	7.944	123	301
80% < LTV <= 100%	4.718	106	324
LTV > 100%	5.696	194	619

En milions d'euros

	2016		
	Import brut	<i>Del qual: EPA</i>	<i>Del qual: dubtós</i>
Rangs de LTV	33.497	692	2.047
LTV <= 40%	5.837	51	161
40% < LTV <= 60%	7.736	119	258
60% < LTV <= 80%	9.490	184	456
80% < LTV <= 100%	6.729	170	570
LTV > 100%	3.705	168	602

Finalment, detallem els actius adjudicats de les entitats del grup consolidat per a les operacions registrades per entitats de crèdit dins el territori nacional:

En milions d'euros

	2017			
	Import comptable brut	Correccions de valor	Import brut (*)	Correccions de valor (*)
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i promoció immobiliària	6.062	2.743	5.479	3.126
Edificis acabats	3.037	887	2.681	1.119
Habitatge	1.572	355	1.302	505
Resta	1.465	533	1.379	614
Edificis en construcció	349	135	289	165
Habitatge	295	112	245	137
Resta	54	24	44	28
Sòl	2.675	1.720	2.509	1.843
Terrenys urbanitzats	921	534	832	603
Resta de sòl	1.754	1.186	1.677	1.240
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	1.961	584	1.914	872
Resta d'actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Instruments de capital adjudicats o rebuts en pagament de deutes	5	5	-	-
Instruments de capital d'entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Total cartera d'immobles	8.028	3.331	7.393	3.998

(*) Actius immobiliaris problemàtics incorporant els immobles fora del territori nacional, considerant la cobertura constituïda en el finançament original i el risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA.

	2016			
	Import comptable brut	Correccions de valor	Import brut (*)	Correccions de valor (*)
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i promoció immobiliària	7.842	3.026	7.116	3.438
Edificis acabats	3.241	855	2.788	1.086
Habitatge	1.729	425	1.377	576
Resta	1.512	430	1.412	510
Edificis en construcció	564	176	477	212
Habitatge	467	140	389	171
Resta	97	36	88	41
Sòl	4.037	1.995	3.851	2.140
Terrenys urbanitzats	1.564	721	1.455	820
Resta de sòl	2.473	1.274	2.396	1.320
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	1.999	599	1.918	859
Resta d'actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Instruments de capital adjudicats o rebuts en pagament de deutes	30	1	-	-
Instruments de capital d'entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Total cartera d'immobles	9.871	3.626	9.035	4.297

(*) Actius immobiliaris problemàtics incorporant els immobles fora del territori nacional, considerant la cobertura constituïda en el finançament original i el risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA.

Atès que per part dels actius el risc de pèrdua de valor està transferit per l'Esquema de Protecció d'Actius, a continuació es mostra una conciliació amb l'import d'actius immobiliaris problemàtics, incorporant els imports fora del territori nacional.

En milions d'euros

	2017		
	Valor brut	Valor comptable net	Correccions de valor
Total negoci territori nacional	8.023	4.697	3.326
Total negoci fora de territori nacional i altres	23	20	3
Risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA	(1.322)	(1.322)	-
Cobertura constituïda en el finançament original	669	-	669
Total	7.393	3.395	3.998

En milions d'euros

	2016		
	Valor brut	Valor comptable net	Correccions de valor
Total negoci territori nacional	9.841	6.216	3.625
Total negoci fora de territori nacional i altres	49	45	4
Risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA	(1.523)	(1.523)	-
Cobertura constituïda en el finançament original	668	-	668
Total	9.035	4.738	4.297

Annex 7 – Informe bancari anual

INFORMACIÓ PER AL COMPLIMENT DE L'ARTICLE 89 DE LA DIRECTIVA 2013/36/UE DEL PARLAMENT EUROPEU I DEL CONSELL DE 26 DE JUNY DE 2013

Aquesta informació s'ha preparat en compliment del que disposa l'article 89 de la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013 relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es modifica la Directiva 2002/87/CE i es deroguen les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE i la seva transposició a la legislació interna espanyola de conformitat amb l'article 87 i la disposició transitòria dotzena de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, publicada al Butlletí Oficial de l'Estat el 27 de juny de 2014.

De conformitat amb la normativa esmentada, es presenta la informació següent en base consolidada corresponent al tancament de l'exercici de 2017:

En milers d'euros

	Volum negoci	Nre. empleats equivalents a temps complet	Resultat brut abans d'impostos	Impostos sobre el resultat
Espanya	4.331.651	16.668	643.538	21.071
Regne Unit	1.222.940	7.491	135.878	(48.428)
Estats Units	96.602	166	49.143	(17.935)
Resta	86.079	524	19.694	2.218
Total	5.737.272	24.849	848.253	(43.075)

El 31 de desembre de 2017, el rendiment dels actius del grup calculat dividint el resultat consolidat de l'exercici entre el total actiu és d'un 0,36%.

La informació esmentada està disponible en l'Annex 1 d'aquests comptes anuals consolidats del grup corresponents a l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2017, en què es detallen les societats que operen en cada jurisdicció, incloent-hi, entre altra informació, la seva denominació, ubicació geogràfica i naturalesa de la seva activitat.

Com es pot observar en aquest Annex 1, l'activitat principal desenvolupada pel grup en les diferents jurisdiccions en què opera és la de banca, i fonamentalment la de banca comercial a través d'una extensa oferta de productes i serveis a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, col·lectius professionals, altres particulars i bancassegurances.

A l'efecte d'aquesta informació s'ha considerat com a volum de negoci el marge brut del compte de resultats consolidat de desembre de 2017. Les dades d'empleats equivalents a temps complet s'han obtingut a partir de la plantilla de cada societat/país al tancament de l'exercici de 2017.

L'import de les subvencions o ajudes públiques rebudes no és significatiu.

INFORME DE GESTIÓ CONSOLIDAT DE L'EXERCICI DE 2017

Aquest informe de gestió s'ha elaborat seguint les recomanacions de la *Guia per a l'elaboració de l'informe de gestió de les entitats cotitzades*, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors al juliol de 2013.

ÍNDEX

1. Situació de l'entitat
2. Evolució i resultat dels negocis
3. Qüestions relatives al medi ambient i altres qüestions socials
4. Informació sobre Recursos Humans
5. Liquiditat i recursos de capital
6. Riscos
7. Circumstàncies importants esdevingudes després del tancament de l'exercici
8. Informació sobre l'evolució previsible de l'entitat
9. Activitats d'R+D+I
10. Adquisició i alienació d'accions pròpies
11. Altres informacions rellevants

1.- SITUACIÓ DE L'ENTITAT

1.1. Estructura organitzativa

El grup compta amb una organització estructurada en els negocis següents:

- Negoci bancari Espanya agrupa les següents unitats de negoci de clients:
 - Banca Comercial: és la línia de negoci amb més pes en el grup i centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, particulars i col·lectius professionals, *consumer finance* i bancassegurances.

Sabadell és la marca de referència que opera en la major part del mercat espanyol. A més a més, opera amb les marques següents:

- SabadellHerrero, a Astúries i Lleó.
 - SabadellGuipuzcoano, al País Basc, Navarra i la Rioja.
 - SabadellGallego a Galícia.
 - SabadellSolbank a les Canàries, a les Balears i a les zones costaneres del sud i llevant.
 - ActivoBank enfoca la seva activitat als clients que operen exclusivament a través d'Internet o per telèfon.
- Banca Corporativa: Ofereix productes i serveis a grans corporacions i institucions financeres nacionals i internacionals. Agrupa les activitats de banca corporativa, finançament estructurat i *trade finance* & IFI.
 - Mercats i Banca Privada: Aquest negoci ofereix la gestió de l'estalvi i de la inversió dels clients de Banc Sabadell i inclou des de l'anàlisi d'alternatives fins a la intervenció en els mercats, la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia. Aquest negoci agrupa i gestiona de manera integrada: SabadellUrquijo Banca Privada, la unitat d'Inversions, Productes i Anàlisi, Tresoreria i Mercat de Capitals, Contractació i Custòdia de Valors.
 - Transformació d'Actius realitza l'activitat de gestió del balanç immobiliari del banc amb una perspectiva integral de tot el procés de transformació, i presta serveis a la cartera immobiliària del grup i de tercers, amb una vocació de negoci i de posada en valor.
 - Negoci Bancari Regne Unit: la franquícia de TSB inclou el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.
 - Altres geografies: està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial. Aquesta activitat es desenvolupa principalment a Mèxic a través de Sabadell Capital SOFOM i Institució de Banca Múltiple, als Estats Units a través de Banc Sabadell Miami Branch i Sabadell Securities i a EMEA a través de Banc Sabadell Londres, Banc Sabadell França, Banc Sabadell Casablanca i BancSabadell d'Andorra.

Banc Sabadell és l'entitat dominant d'un grup de societats que el 31 de desembre de 2017 pujava a 165, de les quals 141 són considerades grup i 24 són associades (el 31 de desembre de 2016 pujava a 159, de les quals 127 eren considerades grup i 32 eren associades).

El Consell d'Administració és el màxim òrgan de decisió de la societat i del seu grup consolidat, ja que té encomanada, legalment i estatutàriament, l'administració i la representació del banc. El Consell d'Administració es configura bàsicament com un instrument de supervisió i control, i delega la gestió dels negocis ordinaris a favor dels òrgans executius i de l'equip de direcció.

El Consell d'Administració es regeix per normes de govern definides i transparents, en particular pels Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració d'acord amb la normativa en matèria de govern corporatiu.

En particular, és responsable, entre altres coses, de:

- a) Aprovació de les estratègies generals de la companyia.
- b) Nomenament i, si escau, cessament d'administradors en les diferents societats filials.

- c) Identificació dels riscos principals de la societat i implantació i seguiment dels sistemes de control intern i d'informació adequada.
- d) Determinació de les polítiques d'informació i comunicació amb els accionistes, els mercats i l'opinió pública.
- e) Fixació de la política d'autocartera dins el marc que, si escau, determini la Junta General d'Accionistes.
- f) Aprovació de l'informe anual de govern corporatiu.
- g) Autorització d'operacions de la societat amb consellers i accionistes significatius que puguin presentar conflictes d'interessos.
- h) En general, la decisió d'operacions empresarials o financeres de particular transcendència per a la companyia.

La composició del Consell d'Administració el 31 de desembre de 2017 és la següent:

Composició del Consell	Càrrec
Josep Oliu Creus	President
José Javier Echenique Landiribar	Vicepresident
Jaume Guardiola Romojaro	Conseller delegat
Anthony Frank Elliott Ball	Conseller
Aurora Catá Sala	Consellera
Pedro Fontana García	Conseller
Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	Consellera
George Donald Johnston	Conseller
José Manuel Lara García	Conseller
David Martínez Guzmán	Conseller
José Manuel Martínez Martínez	Conseller
José Ramón Martínez Sufrategui	Conseller
José Luis Negro Rodríguez	Conseller director general
Manuel Valls Morató	Conseller
David Vegara Figueras	Conseller
Miquel Roca i Junyent	Secretari no conseller
María José García Beato	Vicesecretària no consellera

El Consell d'Administració ha implementat un conjunt de normes i reglaments de govern corporatiu definits i transparents, d'acord amb la normativa espanyola de govern corporatiu. La majoria dels membres del Consell (12 de 15) són consellers no executius, incloent-hi 10 consellers independents.

Actualment, hi ha cinc comissions delegades en funcionament, en les quals el Consell d'Administració delega les funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, i a les quals acudeixen, així mateix, membres de la Direcció General.

Les comissions delegades esmentades anteriorment són:

- La Comissió Executiva
- La Comissió d'Auditoria i Control
- La Comissió de Nomenaments
- La Comissió de Retribucions
- La Comissió de Riscos

La composició d'aquestes comissions delegades el 31 de desembre de 2017 es presenta en el quadre següent:

Composició comissions					
Càrrec	Executiva	Auditoria i Control	Nomenaments	Retribucions	Riscos
President	Josep Oliu Creus	Manuel Valls Morató	Aurora Catá Sala	Aurora Catá Sala	David Vegara Figueras
Vocal	José Javier Echenique Landiribar	Pedro Fontana García	Anthony Frank Elliott Ball	Anthony Frank Elliott Ball	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras
Vocal	Jaume Guardiola Romojaro	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	George Donald Johnston
Vocal	José Manuel Martínez Martínez	José Manuel Lara García	-	George Donald Johnston	Manuel Valls Morató
Vocal	José Luis Negro Rodríguez	José Ramón Martínez Sufrategui	-	-	-
Secretari no conseller	María José García Beato	Miquel Roca i Junyent	Miquel Roca i Junyent	María José García Beato	María José García Beato
Nombre de reunions el 2017	35	6	11	12	11

Comissió Executiva

A la Comissió Executiva li correspon la coordinació de la direcció executiva del banc, l'adopció de tots els acords i les decisions que corresponguin a l'àmbit de les facultats que li hagi atorgat el Consell d'Administració, el seguiment de l'activitat ordinària del banc, i, a més, ha d'informar el Consell d'Administració de les decisions adoptades en les seves reunions, sense perjudici de les altres funcions que li atribueixin els Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració.

Comissió d'Auditoria i Control

A la Comissió d'Auditoria i Control li corresponen les competències establertes en la llei, entre les quals hi ha:

- Informar en la Junta General de les qüestions que hi plantegin els accionistes en matèries de la seva competència.
- Supervisar l'eficàcia del control intern de la societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, incloent-hi els fiscals, així com discutir amb els auditors de comptes o societats d'auditoria les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.
- Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada.
- Proposar al Consell d'Administració, per sotmetre'l a la Junta General d'Accionistes, el nomenament dels auditors de comptes externs, i establir les condicions per a la seva contractació, l'abast del mandat professional i, si escau, la seva revocació o no renovació; revisar el compliment del contracte d'auditoria i procurar que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria es redactin de manera clara i precisa.
- Informar dels comptes anuals, així com dels estats financers trimestrals i semestrals i dels fullets que s'hagin de remetre als òrgans reguladors o de supervisió, tot vigilant el compliment dels requeriments legals i la correcta aplicació dels principis de comptabilitat generalment acceptats, i informar també de les propostes de modificació d'aquests principis.
- Establir les relacions oportunes amb els auditors externs per rebre informació sobre les qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, per tal que siguin examinades per la comissió, i sobre altres qüestions relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes i les normes d'auditoria.
- Informar de totes les qüestions que, en el marc de les seves competències, el Consell d'Administració sotmeti a la seva consideració.

h) Totes les altres que se li atribueixin per llei o pels estatuts i reglaments que els desenvolupin i les que es derivin de les normes de bon govern d'aplicació general.

D'acord amb el seu Reglament, la Comissió d'Auditoria i Control porta a terme funcions relatives al procés d'informació financera i sistemes de control intern, funcions relatives a l'auditoria de comptes, funcions relatives a la informació econòmica i financera, funcions relatives als serveis de l'auditoria interna i funcions relatives al compliment de les disposicions reguladores, dels requeriments legals i dels codis de bon govern, en concret:

a) Vigilar el compliment de les lleis, de la normativa interna i de les disposicions reguladores de l'activitat de la companyia.

b) Avaluar la suficiència i el compliment del Reglament de la Junta General d'Accionistes, del Reglament del Consell d'Administració i del Codi de conducta de la companyia i, en especial, del Reglament Intern de Conducta del Mercat de Valors.

c) Examinar el grau de compliment de les regles de govern de la companyia, i elevar al Consell d'Administració les propostes de millora que cregui oportunes.

d) Supervisar l'informe de govern corporatiu que el Consell d'Administració ha d'aprovar, perquè l'inclogui en la memòria anual.

Comissió de Nomenaments

La Comissió de Nomenaments té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

a) Elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de consellers independents per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació d'aquests consellers.

b) Informar de les propostes de nomenament dels consellers restants per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General, així com les propostes per a la seva reelecció o separació.

c) Vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració, d'acord amb el que estableix l'article 53 dels Estatuts socials.

d) Avaluar la idoneïtat, les competències, els coneixements i l'experiència necessaris en el Consell d'Administració.

e) Informar de les propostes de nomenament i separació dels alts directius i del col·lectiu identificat.

f) Informar sobre les condicions bàsiques dels contractes dels consellers executius i dels alts directius.

g) Examinar i organitzar els plans de successió del president del Consell i del primer executiu del banc i, si escau, formular propostes al Consell.

h) Establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com aconseguir aquest objectiu.

Comissió de Retribucions

La Comissió de Retribucions té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

a) Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels consellers.

b) Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels directors generals o dels qui desenvolupin les funcions d'alta direcció sota la dependència directa del Consell, de comissions executives o de consellers delegats, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels consellers executius, i vetllar per la seva observança.

- c) Revisar periòdicament la política de remuneracions.
- d) Informar respecte als programes de retribució mitjançant accions i/o opcions.
- e) Revisar periòdicament els principis generals en matèria retributiva, així com els programes de retribució de tots els empleats, ponderant l'adequació a aquests principis.
- f) Vetllar per la transparència de les retribucions.
- g) Vetllar perquè els eventuais conflictes d'interès no perjudiquin la independència de l'assessorament extern.
- h) Verificar la informació sobre remuneracions que es contenen en els diferents documents corporatius, incloent-hi l'Informe de Remuneracions dels consellers.

Comissió de Riscos

La Comissió de Riscos té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

- a) Supervisar la implantació del Marc Estratègic de Riscos.
- b) Determinar i proposar al ple del Consell els límits anuals d'inversió en el mercat immobiliari, així com els criteris i volums aplicables als diferents tipus d'inversió.
- c) Reportar al ple del Consell el desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb aquest article i altres disposicions legals o estatutàries que es puguin aplicar.
- d) Informar trimestralment en el ple del Consell dels nivells de risc assumits, de les inversions fetes i de la seva evolució, així com de les repercussions que es puguin derivar per als ingressos del grup de variacions en els tipus d'interès i la seva adequació als VaR aprovats pel mateix Consell.
- e) Fer el seguiment i detectar qualsevol superació dels límits de tolerància aprovats, vetllant per l'activació dels plans de contingència establerts a aquest efecte.
- f) Informar la Comissió de Retribucions sobre si els programes de retribució dels empleats són coherents amb els nivells de risc, capital i liquiditat del banc.

1.2. Model de negoci, principals objectius assolits i actuacions dutes a terme

El desenvolupament de l'entitat s'orienta al creixement rendible que generi valor per als accionistes, a través d'una estratègia de diversificació de negocis basada en criteris de rendibilitat, eficiència i qualitat de servei, amb perfil de risc conservador i dins el marc dels codis ètics i professionals i prenent en consideració els interessos dels diferents grups d'interès.

El model de gestió del banc s'enfoca en la permanència del client a llarg termini, mitjançant una activitat constant de fidelització de la cartera de clients fonamentada en la iniciativa i la proactivitat en la relació. El banc té una oferta global de productes i serveis, un equip humà qualificat, una plataforma tecnològica amb capacitat per al creixement i una orientació permanent a la recerca de la qualitat.

Des de l'inici de la crisi financera, el sector bancari espanyol s'ha vist immers en un procés de consolidació sense precedents. Més nivells de capital, requeriments més estrictes de provisió, la recessió econòmica i la pressió dels mercats de capitals han estat alguns dels factors que han forçat les entitats espanyoles a fusionar-se per guanyar escala, maximitzar l'eficiència i reforçar els seus balanços.

Durant els últims deu anys, Banc Sabadell ha expandit la seva presència geogràfica a Espanya i ha incrementat la seva quota de mercat a través d'un conjunt d'adquisicions. La més significativa és la de Banco CAM el 2012, que va permetre incrementar significativament la mida del seu balanç. El 2013, Banc Sabadell va ser capaç d'emprendre altres operacions corporatives en el marc de la reestructuració bancària en condicions econòmiques adequades. Després de les adquisicions de la xarxa de Penedès, Banco Gallego i Lloyds España el 2015, Banc Sabadell està ben posicionat per créixer orgànicament i beneficiar-se de la recuperació de l'economia espanyola i d'un futur increment en els tipus d'interès.

A través d'aquestes adquisicions i del creixement orgànic experimentat en els últims exercicis, Banc Sabadell ha reforçat la seva posició en algunes de les regions més riques d'Espanya (Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears) i ha incrementat la seva quota en altres àrees clau. Segons la informació més recent disponible, Banc Sabadell té una quota de mercat en l'àmbit nacional del 7,9% en crèdit i del 6,8% en dipòsits (novembre de 2017). A més a més, Banc Sabadell destaca en productes com el crèdit comercial, amb una quota del 9,8% (novembre de 2017); finançament a empreses, amb un 11,0% (setembre de 2017); fons d'inversió, amb un 6,3% (novembre de 2017); contractació de valors, amb un 12,2% (desembre de 2017), i facturació a través de TPV amb un 15,3% (setembre de 2017).

Així mateix, Banc Sabadell continua mantenint el seu diferencial de qualitat respecte al sector i se situa en primera posició en el rànquing que mesura l'experiència de client (*net promoter score*) per a grans empreses i pimes.

Pel que fa al negoci internacional, Banc Sabadell ha estat sempre un referent. El 2017 ha continuat sent així i Banc Sabadell ha continuat estant present en places estratègiques i acompanyant les empreses en la seva activitat internacional. Així mateix, ha assolit unes quotes del 32,1% i del 14,5% en crèdit documentari a l'exportació i a la importació, respectivament (desembre de 2017). En aquest sentit, durant aquests últims anys Banc Sabadell ha ampliat la seva presència internacional, i cal destacar com a fites principals: l'adquisició del banc britànic TSB i l'entrada en el mercat de Mèxic després d'obtenir la llicència per operar-hi com a banc comercial. D'altra banda, aquest any s'ha venut Sabadell United Bank, la filial de banca detallista als Estats Units, per 1.025 M d'USD, si bé es mantenen les activitats de Banca Corporativa i Banca Privada internacional a través de la *branch* americana a Florida. Així i tot, al desembre de 2017, el 31% del crèdit del grup es genera a l'exterior (25% al Regne Unit i el 6% a Amèrica i la resta).

TSB s'ha focalitzat en l'execució del seu pla de negoci, d'una banda, i en la migració i integració tecnològica, de l'altra. A partir d'ara, l'alta quota de mercat de Banc Sabadell en el sector de pimes a Espanya, juntament amb la seva experiència internacional, serà una sòlida eina de valor afegit per donar suport a TSB en el desenvolupament de serveis eficients i de qualitat per a les pimes també al Regne Unit.

Durant el 2017, el grup Banc Sabadell ha enfortit la posició del balanç mantenint la seva reeixida estratègia en l'evacuació d'actius problemàtics reduint-los a 3.400 milions d'euros, fet que li ha permès assolir una ràtio de cobertura de problemàtics del 49,8% sense incloure les provisions associades a les clàusules terra.

Banc Sabadell desenvolupa el seu negoci de forma ètica i responsable, orientant el seu compromís amb la societat per tal que l'activitat impacti de manera positiva en les persones i el medi ambient. Són totes les persones que integren l'organització qui apliquen els principis i les polítiques de responsabilitat social corporativa, a més de garantir la qualitat i transparència en el servei al client.

A més de complir amb les normes aplicables, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques, normes internes i codis de conducta que garanteixen aquest comportament ètic i responsable en tota l'organització i arriben a tota l'activitat del grup.

Dins del Marc Estratègic de Riscos, el control i seguiment d'aquestes qüestions es porta a terme a través de dos comitès. El Comitè d'Ètica Corporativa, que vetlla pel compliment en el grup de les normes de conducta del mercat de valors i del codi general de conducta, i l'Òrgan de Control Intern, en el qual estan representades totes les societats del grup que són subjectes obligats, i que vetlla pel compliment de la prevenció del blanqueig de capitals, el bloqueig al finançament del terrorisme i el control de les sancions internacionals.

Al seu torn, la Direcció de Compliment Normatiu té la missió d'impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués. A més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com de risc alt, entre els quals destaquen la prevenció del blanqueig de capitals, el bloqueig al finançament del terrorisme, el control de sancions internacionals, el control de pràctiques d'abús de mercat, el control de compliment del Reglament Intern de Conducta i el control de la normativa de protecció a l'inversor (MiFID)/consumidor.

A part de tot això, el 2016 es va constituir el Comitè de Responsabilitat Social Corporativa, presidit per la secretària general, que té com a funció impulsar i coordinar l'estratègia, les polítiques i els projectes d'RSC del grup orientats al compromís de Banc Sabadell amb els clients, els empleats, el medi ambient i la societat. En aquest sentit, el banc està adherit a diferents iniciatives internacionals i també ha obtingut diversos certificats i qualificacions.

2- EVOLUCIÓ I RESULTAT DELS NEGOCIS

2.1. Entorn econòmic i financer

L'exercici de 2017 ha estat condicionat per l'entorn polític i geopolític i els passos fets pels principals bancs centrals cap a la normalització monetària. L'any es va iniciar amb el canvi de govern als Estats Units, i posteriorment el focus es va situar a Europa, amb l'inici de les negociacions del Brexit i les eleccions a França, el Regne Unit i Alemanya. Per la seva banda, l'enfortiment de l'economia global i una inflació una mica més elevada que en anys anteriors van contribuir al fet que els bancs centrals de les principals economies desenvolupades confirmessin la seva intenció d'iniciar o continuar la reversió gradual de les polítiques extremadament acomodaticies adoptades en anys passats. En aquest escenari, els mercats financers han tingut un comportament positiu al llarg de l'any, en un context de complaença creixent.

Els esdeveniments polítics en les diferents regions han centrat l'atenció dels mercats financers, tot i que amb un impacte puntual i limitat sobre aquests.

Al Regne Unit, el govern va sol·licitar formalment al març abandonar la Unió Europea (UE) mitjançant la invocació de l'article 50. Les negociacions del Brexit es van iniciar al juny amb posicions allunyades, malgrat que el Regne Unit va accedir a la seqüència establerta per la UE. Així, es va acordar tractar en primer lloc l'acord de sortida, per després, en una segona fase, abordar la forma que ha de prendre la nova relació comercial entre el Regne Unit i la UE. L'executiu britànic va anar suavitzant la seva posició pel que fa als tres punts prioritaris de la primera fase de les negociacions: la factura de sortida, els drets dels ciutadans expatriats i la frontera d'Irlanda. Tot això va contribuir al fet que s'arribés a un principi d'acord de sortida i es permetés donar pas a la segona fase de negociacions. En l'àmbit domèstic, la capacitat de lideratge de la primera ministra Theresa May s'ha vist qüestionada per la pèrdua de la majoria absoluta en les eleccions generals anticipades del juny, el suport limitat dins del seu partit i gabinet, la dimissió de tres ministres per no haver respectat els codis de conducta i l'augment de la popularitat del líder del Partit Laborista, Jeremy Corbyn.

A la resta d'Europa, van destacar les eleccions a França i a Alemanya. A França, les eleccions presidencials van estar precedides de soroll polític, davant els escàndols de corrupció d'un dels principals candidats i la possibilitat que guanyés Marine Le Pen, la candidata del partit euroescèptic Front Nacional. Finalment, es va imposar el liberal Emmanuel Macron, amb un discurs proeuropeu. Pel que fa a Alemanya, el partit d'Angela Merkel va ser la força política més votada en les eleccions generals, però no va obtenir la majoria absoluta, fet que està dificultant la formació de govern. A Espanya, per la seva banda, el context polític es va tornar més complex arran del procés sobiranista a Catalunya. Finalment, en les eleccions autonòmiques celebrades al desembre, Ciutadans va ser el partit amb més vots i escons, alhora que es va revalidar la majoria parlamentària independentista.

Als Estats Units, Donald Trump ha mostrat un to menys agressiu i més pragmàtic que el que va presentar fins a arribar a la presidència. Així, no va continuar acusant la Xina de manipular divises ni va abandonar el NAFTA. Diverses de les polítiques més controvertides que pretenia implementar han estat paralitzades per la manca d'acord dins del seu propi partit o pel poder judicial, mentre que el principal èxit ha estat l'aprovació de la reforma fiscal. Alhora, s'ha fet evident la divisió interna del Partit Republicà, que a més va patir derrotes rellevants en les eleccions que es van celebrar en alguns estats al novembre i va reduir la seva ja estreta majoria al Senat. El soroll polític domèstic ha augmentat per la investigació per aclarir els vincles de Rússia amb la campanya electoral de Trump, cosa que va suposar la dimissió de diversos ministres i assessors. En l'àmbit geopolític, va ser destacat l'augment de la tensió entre els Estats Units i Corea del Nord en la segona meitat de l'any, tot i que amb un impacte en els mercats financers limitat i centrat en els actius asiàtics.

Pel que fa a l'activitat econòmica, el creixement ha passat a ser més robust i a estar més sincronitzat en les principals economies desenvolupades al llarg de l'any. A la zona euro, l'economia ha registrat taxes de creixement elevades, amb més equilibri entre els diferents components que en anys anteriors. Als Estats Units, l'activitat ha mantingut la seva solidesa, alhora que s'ha mostrat resistent als impactes dels huracans de l'estiu. D'aquesta manera, la taxa d'atur s'ha reduït fins a mínims des de principis dels anys 2000. Per la seva banda, al Japó l'economia ha mantingut un comportament favorable, gràcies a la bona situació econòmica a Àsia. L'excepció a aquest entorn ha estat el Regne Unit, amb un creixement econòmic modest, arrossegat per la incertesa relacionada amb les negociacions del Brexit.

Les economies emergents han deixat enrere la pitjor fase de l'ajust econòmic que han experimentat al llarg dels últims anys. El creixement a la Xina ha estat superior al que es va fixar en els objectius governamentals, alhora que les autoritats han posat èmfasi en el reforç regulador i la reducció dels riscos financers. Per la seva banda, Trump no ha implementat la seva amenaça de guerra comercial contra la Xina i, per contra, ha mostrat un cert acostament cap al país asiàtic a canvi de col·laboració en el conflicte de Corea del Nord. Al Brasil, l'ímpetu reformista ha animat l'inici de la recuperació econòmica. A Mèxic, el creixement del PIB ha estat millor que el que es va pronosticar després de l'arribada de Trump, gràcies, en gran part, al dinamisme del sector exterior. Mentrestant, els Estats Units, Mèxic i el Canadà han iniciat les converses per renegociar l'acord de lliure comerç existent entre els tres països, amb la intenció d'arribar a un acord abans de març de 2018.

Pel que fa a la inflació, aquesta s'ha situat per sobre dels registres de 2016 en les principals economies desenvolupades, tot i que encara per sota dels objectius de política monetària, amb l'excepció del Regne Unit, on es va situar clarament per sobre. En els primers mesos de l'any, la inflació va repuntar en totes les economies, emparada per l'efecte base favorable del preu del petroli, fins a arribar a màxims des de 2012-2013. Des de llavors, el comportament ha estat dispar. A la zona euro, la inflació va anar una mica a la baixa, alhora que als Estats Units va estar llastada per diversos factors transitoris. Al Regne Unit, per la seva banda, la inflació va continuar repuntant de manera significativa, gràcies la depreciació de la lliura derivada de les negociacions del Brexit i la debilitat política de May.

En relació amb el petroli, el seu preu va assolir màxims des de mitjans de 2015, encoratjat per l'extensió de les retallades de producció per part de l'OPEP i altres països productors fins a finals de 2018. A això es va unir un alentiment en l'increment de l'oferta de cru procedent dels Estats Units, la robustesa de les dades de demanda i la inestabilitat geopolítica a l'Orient Mitjà.

L'economia espanyola ha mantingut un important dinamisme, i ha tornat a destacar en positiu dins de la zona euro, amb un creixement de prop del 3,0% per tercer any consecutiu. En relació amb el mercat laboral, la taxa d'atur es va reduir fins a mínims des de finals de 2008. En l'àmbit exterior, la balança per compte corrent haurà acabat l'any en superàvit per cinquè exercici consecutiu. L'evolució dels comptes públics, per la seva banda, està sent compatible amb el compliment de l'objectiu del dèficit. Respecte al mercat immobiliari, aquest va confirmar la seva reactivació, encara que amb una destacada disparitat entre regions. Finalment, el context polític domèstic va suposar una revisió a la baixa de les previsions de creixement per al 2018 per part del govern.

Els mercats financers globals han tingut un comportament positiu en un context de creixent complaença, i només s'han vist arrossegats de manera puntual per certs episodis de tipus polític i geopolític. Els nivells de volatilitat s'han situat al voltant de mínims històrics en la major part dels actius. Les condicions financeres s'han mantingut relaxades malgrat les pujades del tipus rector de la Fed. En aquest context, diversos organismes internacionals han advertit d'un augment dels riscos, especialment fora del sector financer no bancari.

Els bancs centrals de les principals economies desenvolupades han continuat avançant cap a la normalització de les seves polítiques monetàries. El BCE va iniciar el canvi d'orientació de la seva política monetària al juny, en descartar noves baixades del tipus rector i mostrar menys preocupació sobre els riscos a l'activitat. A l'octubre va modificar el seu programa de compra d'actius. Així, va prolongar la durada del programa almenys fins al setembre de 2018, tot i que reduirà el ritme de compres de 60 a 30 mM d'euros mensuals a partir de gener de 2018. El BCE va insistir que mantindrà sense canvis els tipus d'interès per un període prolongat de temps i força més enllà de la fi del programa de compra d'actius. Al Regne Unit, el Banc d'Anglaterra va augmentar el tipus rector al novembre fins al 0,50% i va desfer així la baixada implementada després del referèndum del Brexit. El banc central va justificar la seva decisió a partir de l'elevada inflació i una taxa d'atur en mínims històrics. Als Estats Units, la Fed va pujar el tipus d'interès de referència en tres ocasions, fins a l'1,25-1,50%, i va mostrar la seva intenció de fer-ho tres vegades més el 2018. A més, va començar a reduir el seu balanç a l'octubre en línia amb els detalls del pla publicat mesos abans. També es va saber que Powell, actual membre del Board de la Fed, serà el nou governador, una vegada que Yellen abandoni el càrrec i el seu lloc en el Board al febrer de 2018. Finalment, el Banc del Japó ha anat reduint les compres de deute públic, tot i no haver fet un anunci formal del canvi.

Les rendibilitats del deute públic a llarg termini de les principals economies desenvolupades s'han mantingut en nivells reduïts i sense una tendència definida. Al llarg de l'any, els esdeveniments polítics, les actuacions dels bancs centrals i la inflació han estat els principals condicionants de l'evolució de l'actiu. Als Estats Units, el soroll polític, juntament amb les dificultats de Trump d'implementar el seu programa electoral, i la moderació i les sorpreses a la baixa de la inflació van ser els principals catalitzadors. En el tram final de l'any, l'aprovació de la reforma fiscal va suposar un repunt de la rendibilitat. Per la seva banda, la rendibilitat del deute públic d'Alemanya es va veure influïda pel soroll polític al voltant de les eleccions a França en la primera part de l'any i per la gestió del BCE dels primers passos en la normalització de la seva política monetària.

Les primes de risc en els països de la perifèria europea han continuat estant emparades per la política acomodaticia del BCE i, en particular, pel seu programa de compra d'actius. Els diferencials d'Espanya i Itàlia van repuntar en la primera meitat de l'any, influïts pel soroll polític relacionat amb les eleccions franceses. Un cop superada la cita electoral, el diferencial italià es va reduir encoratjat, a més, per la millora del ràting del seu deute públic. La prima de risc espanyola es va veure sotmesa a volatilitat a causa del context polític domèstic. Les primes de risc de Portugal i Grècia van caure de manera significativa, encoratjades per les millores del ràting del deute públic de cada país, el favorable context econòmic i, en el cas de Grècia, per les notícies positives sobre el seu programa de rescat. Aquest context ha possibilitat que el país hel·lè hagi realitzat la primera emissió de deute públic a llarg termini des de 2014. En el cas de Portugal, Standard & Poor's i Fitch van tornar a qualificar el deute públic del país com a grau d'inversió.

En els mercats de divises, l'exercici s'ha caracteritzat per l'apreciació de l'euro respecte al dòlar i a la lliura. En el seu encreuament amb el dòlar, l'euro va assolir nivells màxims des de finals de 2014, després de trencar el rang de fluctuació que havia mantingut durant els dos últims anys i mig. La divisa única va trobar suport, principalment, en el soroll polític als Estats Units i en la consolidació de la recuperació econòmica a la zona euro. La lliura esterlina, per la seva banda, s'ha depreciat respecte de l'euro fins a aconseguir mínims de 2011, arrossegada pels diferents esdeveniments polítics relacionats amb el Brexit i la política domèstica. La política monetària del Banc d'Anglaterra ha tractat de contenir la debilitat de la divisa. Finalment, el ien va mostrar una elevada volatilitat en l'encreuament amb el dòlar. La divisa nipona es va emparar en la favorable situació econòmica del país, el soroll polític nord-americà i l'augment de les tensions geopolítiques amb Corea del Nord a l'estiu.

En els mercats de renda variable, les borses han registrat importants revaloracions en les principals economies desenvolupades, algunes de les quals se situen en màxims històrics. A Itàlia i Espanya, la positiva evolució dels seus sectors bancaris va representar un suport. Els esdeveniments polítics i geopolítics han arrossegat només puntualment la favorable evolució de l'actiu, tenint en compte el context de creixent complaença en els mercats financers.

Finalment, els mercats financers dels països emergents han mostrat, en general, un comportament favorable al llarg de l'any. Les primes de risc s'han vist afavorides per: (i) la major tranquil·litat respecte a l'evolució de l'activitat a la Xina; (ii) la posició menys agressiva del discurs de Trump; (iii) la depreciació del dòlar; (iv) la perspectiva d'una normalització suau de la política monetària en els països desenvolupats, i (v) un preu del petroli que ha assolit els nivells més elevats en més de dos anys.

2.2. Indicadors fonamentals de caràcter financer i no financer

A continuació, es presenten les magnituds principals del banc, que inclouen indicadors de caràcter financer i no financer clau per a la direcció del banc:

	2017	2016	Variació (%) interanual
Compte de resultats (en milions d'euros) (A)			
Marge d'interessos	3.802,4	3.837,8	(0,9)
Marge brut	5.737,3	5.470,7	4,9
Marge abans de dotacions	2.612,1	2.411,5	8,3
Benefici atribuït al grup	801,5	710,4	12,8
Balanç (en milions d'euros) (B)			
Total actiu	221.348	212.508	4,2
Inversió creditícia bruta viva	137.522	140.557	(2,2)
Inversió creditícia bruta de clients	147.325	150.095	(1,8)
Recursos en el balanç	159.095	160.948	(1,2)
<i>Dels quals: Recursos dels clients en el balanç</i>	<i>132.096</i>	<i>133.457</i>	<i>(1,0)</i>
Fons d'inversió	27.375	22.594	21,2
Fons de pensions i assegurances comercialitzades	13.951	14.360	(2,8)
Recursos gestionats	204.420	201.554	1,4
Patrimoni net	13.222	13.083	1,1
Fons propis	13.426	12.926	3,9
Rendibilitat i eficiència (en percentatge) (C)			
ROA	0,38%	0,35%	
RORWA	1,03%	0,83%	
ROE	6,10%	5,59%	
ROTE	7,27%	6,72%	
Eficiència	50,15%	48,68%	
Gestió del risc (D)			
Riscos dubtosos (milions d'euros)	7.925	9.746	
Total actius problemàtics (milions d'euros)	15.318	18.781	
Ràtio de morositat (%)	5,14	6,14	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%) (excloent-ne clàusules terra)	45,7	47,3	
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) (excloent-ne clàusules terra)	49,8	47,4	
Gestió del capital (E)			
Actius ponderats per risc (APR) (en milions d'euros)	77.638	86.070	
<i>Common equity Tier 1 phased-in (%)</i> (1)	<i>13,4</i>	<i>12,0</i>	
Tier 1 phase-in (%) (2)	14,3	12,0	
Ràtio total de capital <i>phased-in (%)</i> (3)	16,1	13,8	
<i>Leverage ratio phased-in (%)</i>	4,97	4,74	
Gestió de la liquiditat (F)			
<i>Loan-to-deposit ratio (%)</i>	104,3	105,1	
Accionistes i accions (dades a fi de període) (G)			
Nombre d'accionistes	235.130	260.948	
Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.570	5.452	
Valor de cotització (en euros)	1.656	1.323	
Capitalització borsària (en milions d'euros)	9.224	7.213	
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)	0,14	0,13	
Valor comptable per acció (en euros)	2,41	2,37	
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	0,69	0,56	
PER (valor de cotització / BPA)	11,85	10,15	
Altres dades			
Oficines	2.473	2.767	
Empleats	25.845	25.945	

(A) En aquest apartat es mostren els marges del compte de resultats dels dos últims exercicis que es consideren més significatius.

(B) La finalitat d'aquest bloc de magnituds és oferir una visió sintetitzada de l'evolució interanual dels principals saldos del balanç consolidat del grup, i destacar especialment les magnituds relacionades amb la inversió i els recursos de clients.

- (C) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la rendibilitat i eficiència durant els dos últims exercicis.
 - (D) Aquest apartat mostra els principals saldos relacionats amb la gestió del risc del grup, així com les ràtios més significatives relacionades amb aquest risc.
 - (E) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la solvència durant els dos últims exercicis.
 - (F) El propòsit d'aquest apartat és mostrar una visió significativa de la liquiditat durant els dos últims exercicis.
 - (G) La finalitat d'aquest bloc és oferir informació relativa al valor de l'acció i altres indicadors i ràtios relacionats amb el mercat borsari.
- (1) Recursos *core capital* / actius ponderats per risc (RWA).
 - (2) Recursos de primera categoria / actius ponderats per risc (RWA).
 - (3) Base de capital / actius ponderats per risc (RWA).

2.3. Revisió financera

Evolució del balanç i del compte de resultats

Durant el 2017 el grup ha arribat a un acord per alienar el 100% de les accions de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros. A més, arriba a un acord de venda de les accions representatives del 100% del capital social de la filial Sabadell United Bank, N.A. a l'entitat nord-americana Iberiabank Corporation, i tanca la venda del 100% del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U. per part de la filial Hotel Investment Partners, S.L. El 2017 també es torna la cartera de *mortgage enhancement* (cartera diferenciada d'actius hipotecaris que va ser assignada a TSB per incrementar el seu benefici) a Lloyds després de complir el seu propòsit. L'èxit del model de negoci de TSB ha permès cancel·lar l'acord un any abans del que es va pactar.

Banc Sabadell i el seu grup van concloure l'exercici de 2017 amb un benefici net atribuït de 801,5 milions d'euros (711,2 sense considerar TSB).

La positiva evolució del negoci ordinari i el control dels costos d'explotació recurrents, juntament amb l'adequada gestió dels diferencials de clients i la contínua reducció dels actius problemàtics, van constituir un cop més els principals pilars sobre els quals es va assentar el desenvolupament de l'activitat de Banc Sabadell durant l'exercici de 2017.

Evolució del balanç

Al tancament de l'exercici de 2017, els actius totals de Banc Sabadell i el seu grup van totalitzar 221.348 milions d'euros (173.203 sense considerar TSB), respecte del tancament de l'any 2016 de 212.508 milions d'euros (168.787 milions sense considerar TSB).

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	26.363	11.688	125,5
Actius financers mantinguts per negociar	1.573	3.484	(54,9)
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	40	35	13,5
Actius financers disponibles per a la venda	13.181	18.718	(29,6)
Préstecs i partides a cobrar	149.551	150.384	(0,6)
Valors representatius de deute	574	919	(37,5)
Préstecs i bestretes	148.977	149.466	(0,3)
Inversions mantingudes fins al venciment	11.172	4.598	143,0
Inversions en negocis conjunts i associades	576	381	51,2
Actius tangibles	3.827	4.476	(14,5)
Actius intangibles	2.246	2.135	5,2
Altres actius	12.821	16.608	(22,8)
Total actiu	221.348	212.508	4,2
Passius financers mantinguts per negociar	1.431	1.976	(27,6)
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	40	35	13,5
Passius financers a cost amortitzat	204.045	192.011	6,3
Dipòsits	177.326	162.909	8,8
Bancs centrals	27.848	11.828	135,4
Entitats de crèdit	14.171	16.667	(15,0)
Clientela	135.307	134.415	0,7
Valors representatius de deute emesos	23.788	26.534	(10,3)
Altres passius financers	2.932	2.568	14,1
Provisions	318	306	3,7
Altres passius	2.293	5.097	(55,0)
Total passiu	208.127	199.425	4,4
Fons propis	13.426	12.926	3,9
Un altre resultat global acumulat	(265)	107	-
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	61	50	23,2
Patrimoni net	13.222	13.083	1,1
Total patrimoni net i passiu	221.348	212.508	4,2
Garanties concedides	8.727	8.529	2,3
Compromisos contingents concedits	24.079	25.209	(4,5)
Total comptes d'ordre	32.806	33.738	(2,8)

La inversió creditícia bruta viva tanca l'exercici de 2017 amb un saldo de 137.522 milions d'euros (102.119 milions d'euros sense considerar TSB). En termes interanuals, presenta un decrement del -2,2% (-3,9% sense considerar TSB), i la reducció dels actius dubtosos és del -18,7% (-18,8% sense considerar TSB). El component amb més pes dins dels préstecs i les partides a cobrar bruts són els préstecs amb garantia hipotecària, que el 31 de desembre de 2017 tenien un saldo de 84.267 milions d'euros i representaven el 61% del total de la inversió creditícia bruta viva.

Aïllant els impactes de Sabadell United Bank, Mediterráneo Vida i l'*early call de mortgage enhancement* de TSB, al tancament de l'any 2016 la inversió creditícia viva totalitzava 134.288 milions d'euros, de manera que el 2017 representa un increment interanual del 2,4%.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2016	Variació (%) interanual
Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	84.267	88.431	(4,7)	52.259	56.692	(7,8)
Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2.315	2.263	2,3	2.315	2.263	2,3
Crèdit comercial	5.802	5.530	4,9	5.802	5.530	4,9
Arrendament financer	2.316	2.169	6,8	2.316	2.169	6,8
Deutors a la vista i diversos	42.822	42.165	1,6	39.427	39.651	(0,6)
Inversió creditícia bruta viva	137.522	140.557	(2,2)	102.119	106.305	(3,9)
Actius dubtosos (clientela)	7.867	9.642	(18,4)	7.723	9.478	(18,5)
Ajustos per periodificació	(66)	(112)	(41,2)	(100)	(142)	(29,9)
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	145.323	150.087	(3,2)	109.742	115.640	(5,1)
Adquisició temporal d'actius	2.001	8	-	2.001	8	-
Inversió creditícia bruta de clients	147.325	150.095	(1,8)	111.743	115.648	(3,4)
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(3.727)	(4.921)	(24,3)	(3.646)	(4.835)	(24,6)
Préstecs i bestretes a la clientela	143.598	145.174	(1,1)	108.097	110.813	(2,5)

En el transcurs de l'any 2017 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius problemàtics. L'evolució trimestral d'aquests actius ex-TSB (dubtosos més actius immobiliaris no coberts per l'Esquema de Protecció d'Actius) és la següent:

En milions d'euros

	2017				2016			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Entrada neta ordinària	(261)	(541)	(203)	(339)	(457)	(969)	(333)	(474)
Variació immobles	(67)	(51)	(154)	(1.370)	(41)	71	(158)	(73)
Entrada neta ordinària + immobles	(328)	(592)	(357)	(1.709)	(498)	(898)	(491)	(547)
Fallits	178	61	152	66	213	70	144	101
Variació trimestral ordinària del saldo de dubtosos i immobles	(506)	(653)	(509)	(1.775)	(711)	(968)	(635)	(648)

La disminució mostrada dels saldos dubtosos va comportar que la ràtio de morositat se situés en el 5,14% al tancament de l'exercici de 2017, respecte d'un 6,14% en concloure l'any 2016 (-100 punts bàsics). La ràtio de cobertura dels actius dubtosos el 31 de desembre de 2017 va ser del 48,3%, respecte del 51,6% de l'any anterior.

Al tancament de l'any 2017, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 132.096 milions d'euros (97.686 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un saldo de 133.457 milions d'euros al tancament de l'any 2016 (99.123 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa una caiguda de l'1,0% (caiguda de l'1,4% sense considerar TSB). Aïllant els impactes de Sabadell United Bank, de Mediterráneo Vida i de l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB, al tancament de l'any 2016 els recursos de clients en el balanç totalitzaven 129.562 milions d'euros (95.229 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un increment interanual del 2,0% (2,6% sense considerar TSB).

El total de recursos de clients de fora del balanç puja a 45.325 milions d'euros i creix un 11,6% respecte a l'exercici precedent. Dins d'aquest capítol, van destacar en particular el creixement ininterromput del patrimoni en institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que el 31 de desembre de 2017 es va situar en 27.375 milions d'euros, cosa que va representar un increment del 21,2% en relació amb el tancament de l'any 2016, i la gestió de patrimonis, que es van elevar fins als 3.999 milions d'euros, fet que va representar un increment del 9,5% en relació amb el tancament de l'any 2016.

Els valors representatius de deute emesos (emprèstits i altres valors negociables i passius subordinats), al tancament de l'any 2017, totalitzen 23.788 milions d'euros (21.845 milions sense considerar TSB), respecte d'un import de 26.534 milions d'euros (22.618 milions sense considerar TSB) el 31 de desembre de 2016.

El total de recursos gestionats el 31 de desembre de 2017 puja a 204.420 milions d'euros (166.447 milions d'euros sense considerar TSB), respecte de 201.554 milions d'euros el 31 de desembre de 2016 (162.550 milions d'euros sense considerar TSB), fet que suposa un increment durant l'exercici de 2017 de l'1,4% (increment del 2,4% sense considerar TSB). Aïllant els impactes de Sabadell United Bank, de Mediterráneo Vida i de l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB, al tancament de l'any 2016 el total de recursos gestionats totalitzaven 197.469 milions d'euros (158.465 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un increment interanual del 3,5% (5,0% sense considerar TSB).

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2016	Variació (%) interanual
Recursos de clients en el balanç (*)	132.096	133.457	(1,0)	97.686	99.123	(1,4)
Dipòsits de la clientela	135.307	134.415	0,7	99.277	99.326	-
Comptes corrents i d'estalvi	98.020	92.011	6,5	68.039	62.624	8,6
Dipòsits a termini	32.425	40.154	(19,2)	27.996	35.207	(20,5)
Cessió temporal d'actius	4.750	2.072	129,2	3.119	1.303	139,4
Ajustos per periodificació i cobertura amb derivats	113	178	(36,6)	123	192	(36,0)
Emprèstits i altres valors negociables	21.250	24.987	(15,0)	19.764	21.555	(8,3)
Passius subordinats (**)	2.537	1.546	64,1	2.081	1.063	95,7
Recursos en el balanç	159.095	160.948	(1,2)	121.122	121.944	(0,7)
Fons d'inversió	27.375	22.594	21,2	27.375	22.594	21,2
FI de renda variable	1.929	1.313	46,9	1.929	1.313	46,9
FI mixtos	6.490	4.253	52,6	6.490	4.253	52,6
FI de renda fixa	4.488	4.773	(6,0)	4.488	4.773	(6,0)
FI garantit	3.829	4.057	(5,6)	3.829	4.057	(5,6)
FI immobiliari	125	88	42,0	125	88	42,0
FI de capital de risc	38	21	77,7	38	21	77,7
Societats d'inversió	2.192	2.065	6,1	2.192	2.065	6,1
IIC comercialitzades no gestionades	8.283	6.022	37,5	8.283	6.022	37,5
Gestió de patrimonis	3.999	3.651	9,5	3.999	3.651	9,5
Fons de pensions	3.987	4.117	(3,2)	3.987	4.117	(3,2)
Individuals	2.476	2.621	(5,5)	2.476	2.621	(5,5)
Empreses	1.498	1.481	1,1	1.498	1.481	1,1
Associatius	13	15	(13,0)	13	15	(13,0)
Assegurances comercialitzades	9.965	10.243	(2,7)	9.965	10.243	(2,7)
Recursos fora de balanç	45.325	40.606	11,6	45.325	40.606	11,6
Recursos gestionats	204.420	201.554	1,4	166.447	162.550	2,4

(*) Inclou dipòsits de clients (*ex-repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

(**) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.

Evolució del compte de resultats

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2016	Variació (%) interanual
Interessos i rendiments assimilats	4.839,6	5.170,1	(6,4)	3.605,9	3.820,5	(5,6)
Interessos i càrregues assimilades	(1.037,3)	(1.332,3)	(22,1)	(837,1)	(1.033,6)	(19,0)
Marge d'interessos	3.802,4	3.837,8	(0,9)	2.768,8	2.786,9	(0,6)
Rendiment d'instruments de capital	7,3	10,0	(27,7)	7,1	10,0	(29,7)
Resultats entitats valorades mètode participació	308,7	74,6	313,9	308,7	74,6	313,9
Comissions netes	1.223,4	1.148,6	6,5	1.127,8	1.022,8	10,3
Resultats operacions financeres (net)	614,1	609,7	0,7	504,5	556,2	(9,3)
Diferències de canvi (net)	8,4	16,9	(50,1)	8,4	16,9	(50,1)
Altres productes i càrregues d'explotació	(227,0)	(226,9)	0,1	(211,3)	(209,1)	1,1
Marge brut	5.737,3	5.470,7	4,9	4.514,0	4.258,3	6,0
Despeses de personal	(1.573,6)	(1.663,1)	(5,4)	(1.178,9)	(1.235,6)	(4,6)
Recurrents	(1.546,9)	(1.595,1)	(3,0)	(1.163,0)	(1.186,4)	(2,0)
No recurrents	(26,6)	(68,0)	(60,8)	(15,8)	(49,3)	(67,9)
Altres despeses generals d'administració	(1.149,4)	(1.000,3)	14,9	(614,8)	(581,0)	5,8
Recurrents	(1.116,7)	(981,2)	13,8	(614,8)	(581,0)	5,8
No recurrents	(32,7)	(19,1)	71,5	-	-	-
Amortització	(402,2)	(395,9)	1,6	(329,6)	(323,2)	2,0
Marge abans de dotacions	2.612,1	2.411,5	8,3	2.390,8	2.118,4	12,9
Dotacions per a insolvències i altres deterioraments	(1.225,2)	(550,7)	122,5	(1.136,4)	(522,5)	117,5
Altres dotacions i deterioraments	(971,1)	(876,5)	10,8	(971,1)	(876,5)	10,8
Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	432,6	35,1	-	425,9	39,5	-
Fons de comerç negatiu	-	-	-	-	-	-
Resultat abans d'impostos	848,3	1.019,4	(16,8)	709,1	758,9	(6,6)
Impost sobre beneficis	(43,1)	(303,6)	(85,8)	5,8	(222,4)	-
Resultat consolidat de l'exercici	805,2	715,9	12,5	714,9	536,5	33,2
Resultat atribuït a interessos minoritaris	3,7	5,4	(31,5)	3,7	5,4	(31,5)
Benefici atribuït al grup	801,5	710,4	12,8	711,2	531,1	33,9
Promemòria:						
Actius totals mitjans	214.356	206.265	3,9	168.418	163.326	3,1
Benefici per acció (en euros)	0,14	0,13		0,13	0,09	

El marge d'interessos de l'any 2017 totalitza 3.802,4 milions d'euros, un -0,9% per sota del marge d'interessos obtingut en l'exercici anterior. Excloent-ne TSB, el marge d'interessos arriba a 2.768,8 milions d'euros al tancament de l'exercici de 2017, cosa que suposa una caiguda del -0,6% respecte de l'exercici anterior. A perímetre constant, creix un 4,9% interanual (2,9% excloent-ne TSB).

En termes mitjans acumulats, el marge sobre actius totals mitjans se situa en l'1,77%, (1,86% el 2016). El decrement de la rendibilitat mitjana sobre els actius totals mitjans, tot i l'increment del marge de clients (conseqüència principal del menor cost de finançament dels dipòsits de clients), va ser degut a diversos factors, principalment a la menor rendibilitat de la renda fixa.

En milions d'euro

	2017			2016			Variació			Efecte	
	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus	Volum	Dies
Caixa, bancs centrals i EC	18.512.411	2.920	0,02	11.336.212	31.117	0,27	7.176.199	(28.192)	(33.404)	5.312	(100)
Crèdits a la clientela	136.937.930	4.102.112	3,00	138.202.184	4.361.287	3,16	(1.264.254)	(259.175)	(232.728)	(18.442)	(8.005)
Cartera de renda fixa	26.809.194	404.316	1,72	26.336.187	657.223	2,50	2.473.007	(162.907)	(187.182)	25.446	(1.171)
Subtotal	184.259.535	4.599.353	2,50	175.874.583	5.049.627	2,87	8.384.952	(450.274)	(453.314)	12.316	(9.276)
Cartera de renda variable	1.079.233	-	-	1.004.437	-	-	74.796	-	-	-	-
Actiu material i immaterial	4.268.271	-	-	4.030.891	-	-	237.380	-	-	-	-
Altres actius	24.749.190	88.612	0,36	25.355.276	84.242	0,33	(606.086)	4.370	-	4.370	-
Total inversió	214.356.229	4.687.965	2,19	206.265.187	5.133.869	2,49	8.091.042	(445.904)	(453.314)	16.686	(9.276)
Entitats de crèdit	26.553.497	(29.558)	(0,10)	18.046.159	(78.374)	(0,43)	10.507.338	48.816	44.696	33.947	(29.827)
Dipòsits a la clientela	138.258.332	(266.315)	(0,19)	134.792.258	(525.031)	(0,39)	3.466.074	258.716	226.128	1.423	31.165
Mercat de capitals	26.020.323	(386.895)	(1,40)	30.214.256	(585.750)	(1,94)	(4.193.933)	198.874	110.473	86.693	1.708
Subtotal	192.832.152	(682.758)	(0,35)	183.052.673	(1.189.164)	(0,65)	9.779.479	506.406	381.297	122.063	3.046
Altres passius	8.438.119	(202.837)	(2,40)	10.280.237	(106.953)	(1,04)	(1.842.118)	(95.884)	-	(95.884)	-
Recursos propis	13.085.958	-	-	12.932.277	-	-	153.681	-	-	-	-
Total recursos	214.356.229	(885.595)	(0,41)	206.265.187	(1.296.117)	(0,63)	8.091.042	410.522	381.297	26.179	3.046
Total ATM	214.356.229	3.802.370	1,77	206.265.187	3.837.752	1,86	8.091.042	(35.382)	(72.017)	42.865	(6.230)

Els ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, com a més significatius els ingressos de la TLTR0 II.

Els dividendes cobrats i els resultats de les empreses que consoliden pel mètode de la participació pugen en conjunt a 315,9 milions d'euros, respecte de 84,6 milions d'euros el 2016. Aquests ingressos engloben principalment els resultats aportats pel negoci d'assegurances i pensions i la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassurança amb Swiss Re Europe en el tercer trimestre de 2017.

Les comissions netes pugen a 1.223,4 milions d'euros (1.127,8 milions d'euros sense considerar TSB) i creixen un 6,5% (10,3% sense considerar TSB) en termes interanuals. Aquest creixement es manifesta com a conseqüència del bon comportament tant de les comissions de serveis, que creixen un 11,5% (16,2% sense considerar TSB), com de les comissions de gestió d'actius, que creixen un 8,6% respecte de l'exercici anterior.

Els resultats per operacions financeres totalitzen 614,1 milions d'euros (504,5 milions d'euros sense considerar TSB), incloent-hi l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB en el segon trimestre. En l'exercici de 2016, els resultats per operacions financeres van ascendir a 609,7 milions d'euros (556,2 milions d'euros sense considerar TSB), i destaquen 109,5 milions d'euros per la venda de la totalitat d'accions de Visa Europe.

Els resultats nets per diferències de canvi pugen a 8,4 milions d'euros, respecte d'un import de 16,9 milions d'euros l'any 2016.

Els altres productes i les càrregues d'explotació totalitzen -227,0 milions d'euros (-211,3 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -226,9 milions d'euros (-209,1 milions d'euros sense considerar TSB) l'any 2016. Dins d'aquest epígraf, destaquen particularment les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits, que inclou l'aportació de TSB al Financial Services Compensation Scheme, per un import de -98,3 milions d'euros (-94,9 milions d'euros en l'exercici anterior), la prestació patrimonial per conversió d'actius per impostos diferits en crèdit exigible davant de l'Administració Tributària Espanyola per -54,7 milions d'euros (-57,0 milions d'euros en l'exercici anterior), l'aportació al Fons Nacional de Resolució per un import de -50,6 milions d'euros (-47,7 milions d'euros en l'exercici anterior) i la contribució a l'impost sobre dipòsits de les entitats de crèdit (IDEC) per -28,1 milions d'euros (-27,6 milions d'euros en l'exercici anterior).

Les despeses d'explotació (personal i generals) de l'any 2017 pugen a 2.723,0 milions d'euros (1.793,6 milions d'euros sense considerar TSB), dels quals 59,3 milions d'euros van correspondre a conceptes no recurrents (15,8 milions d'euros sense considerar TSB). En l'exercici de 2016, les despeses d'explotació van totalitzar 2.663,3 milions d'euros (1.816,7 milions d'euros sense considerar TSB) i van incloure 87,1 milions d'euros de despeses no recurrents (49,3 milions d'euros sense considerar TSB). L'increment interanual correspon als costos extraordinaris de tecnologia de TSB ja previstos.

La ràtio d'eficiència de l'exercici de 2017 se situa en el 50,15% (42,10% sense considerar TSB) respecte del 48,68% (42,66% sense considerar TSB) de l'any 2016. Cal tenir en compte que el 2017 s'exclouen del marge brut els impactes de l'ingrés generat per l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB i la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassurança amb Swiss Re Europe.

Com a resultat de tot el que s'ha exposat anteriorment, l'exercici de 2017 conclou amb un marge abans de dotacions de 2.612,1 milions d'euros (2.390,8 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de 2.411,5 milions d'euros l'any 2016 (2.118,4 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un increment del 8,3% (12,9% sense considerar TSB), principalment per la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassurança amb Swiss Re Europe.

El total de dotacions i deterioraments totalitzen -2.196,4 milions d'euros (-2.107,6 milions d'euros sense considerar TSB) respecte d'un import de -1.427,1 milions d'euros l'any 2016 (-1.399,0 milions d'euros sense considerar TSB). Aquest augment el 2017 és degut principalment als resultats extraordinaris generats per les recents transaccions corporatives que s'han destinat a incrementar dotacions.

Les plusvàlues per vendes d'actius pugen a 432,6 milions d'euros (35,1 milions d'euros en l'exercici anterior) i inclouen principalment la plusvàlua neta per la venda de Sabadell United Bank, la venda de Mediterráneo Vida i la venda del 100 % del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U. per part de la filial Hotel Investment Partners, S.L. (HIP). En l'exercici de 2016, inclou principalment una plusvàlua bruta de 52 milions d'euros per la venda de la participació mantinguda a Dexia Sabadell.

Un cop aplicats l'impost sobre beneficis i la part del resultat corresponent a minoritaris, dona un benefici net atribuït al grup de 801,5 milions d'euros al tancament de l'any 2017, fet que suposa un increment del 12,8% respecte a l'exercici anterior. Sense considerar TSB, el benefici net atribuït al grup puja a 711,2 milions d'euros al tancament de 2017, un 33,9% per sobre del resultat obtingut en el mateix període de 2016.

2.4. Resultats per negocis

A continuació, es detallen les magnituds financeres principals associades a les unitats de negoci més rellevants del grup, d'acord amb la informació per segments descrita en la nota 39 d'aquests comptes anuals consolidats.

Negoci bancari Espanya

El benefici net al desembre de 2017 arriba als 1.566,1 milions d'euros, un increment interanual del 47,0% per l'increment del marge bàsic en un 3,8% i les vendes de negocis produïdes al llarg de l'any, si bé el marge brut del negoci també s'incrementa fins a arribar als 4.125,8 milions d'euros, de manera que representa un increment interanual del 8,1%.

El marge d'interessos és de 2.528,2 milions d'euros i creix un 0,6% respecte al mateix període de 2016.

Les comissions netes se situen en 1.075,9 milions d'euros, un 12,1% superior a l'any anterior a causa del bon comportament de comissions de serveis i de gestió d'actius.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi se situa en 541,1 milions d'euros.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -1.755,6 milions d'euros, un -1,5% menys que el mateix període de l'any passat.

Les provisions i els deterioraments arriben a -867,4 d'euros per les dotacions extraordinàries efectuades durant l'any.

Les plusvàlues per venda d'actius i altres resultats pugen a 383,7 milions d'euros, i recullen la plusvàlua per la venda de Mediterráneo Vida i Sabadell United Bank.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	2.528	2.513	0,6
Resultats pel mètode de la participació i dividends	313	82	279,9
Comissions netes	1.076	960	12,1
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	541	600	(9,8)
Altres productes/càrregues d'explotació	(332)	(340)	(2,4)
Marge brut	4.126	3.815	8,1
Despeses d'administració i amortització	(1.756)	(1.783)	(1,5)
Marge d'explotació	2.370	2.032	16,6
Provisions i deterioraments	(867)	(570)	52,2
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	384	40	864,5
Resultat abans d'impostos	1.887	1.502	25,6
Impost sobre beneficis	(321)	(431)	(25,6)
Resultat després d'impostos	1.566	1.071	46,2
Resultat atribuït a la minoria	(0)	5	(106,7)
Resultat atribuït al grup	1.566	1.065	47,0
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	17,8%	19,4%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	39,1%	43,4%	
Ràtio de morositat (%)	5,7%	6,6%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	45,6%	43,2%	

Els préstecs i les bestretes a la clientela (sense ATA) se situen en 93.394 milions d'euros i creixen un 1,5% interanual.

Els recursos de clients en el balanç creixen un 3,0% interanual, amb un increment significatiu en comptes a la vista, i els recursos de fora del balanç creixen un 11,8% amb un fort creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	142.521	130.092	9,6
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	93.394	92.059	1,5
Passiu	133.370	121.709	9,6
Recursos dels clients en el balanç	92.558	89.835	3,0
Finançament majorista mercat de capitals	20.168	20.930	(3,6)
Capital assignat	9.151	8.382	9,2
Recursos de clients fora del balanç	44.265	39.603	11,8
Altres indicadors			
Empleats	15.775	16.001	(1,4)
Oficines	1.880	2.119	(11,3)

Dins el negoci bancari a Espanya cal destacar els negocis més rellevants, sobre els quals es presenta informació de l'evolució dels resultats i magnituds principals.

Banca Comercial

La línia de negoci de més pes del grup és Banca Comercial, que centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes i comerços, particulars –banca privada, banca personal i mercats massius–, no residents i col·lectius professionals, amb un grau d'especialització que permet prestar atenció personalitzada als seus clients en funció de les seves necessitats, tant a través de l'expert personal de la seva xarxa d'oficines multimarca com mitjançant els canals habilitats per tal de facilitar la relació i l'operativitat a distància.

El benefici net al desembre de 2017 arriba als 886,0 milions d'euros, un increment interanual del 8,3% considerant les vendes de Mediterráneo Vida i Exel Broker, la comissió neta cobrada per BS Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe i per l'increment extraordinari de provisions i deterioraments. El marge brut de 3.202,4 milions d'euros s'incrementa un 9,4%. El marge bàsic de 3.120,2 milions d'euros s'incrementa un 2,2%, i a perímetre constant (sense considerar Mediterráneo Vida i Exel Broker) s'incrementa un 4,0%.

El marge d'interessos és de 2.278,9 milions d'euros i es queda estable respecte al mateix període de 2016. A perímetre constant creix un 1,7%.

El resultat pel mètode de la participació i dividends incorpora la comissió neta cobrada per BS Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe.

Les comissions netes se situen en 841,3 milions d'euros, un 10,5% superior a l'any anterior a causa del bon comportament de les comissions de comptes a la vista i targetes de crèdit.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi recull els impactes de vendes de carteres de morosos.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -1.467,6 milions d'euros, un -0,8% menys que el mateix període de l'any anterior.

Les provisions i els deterioraments arriben a -631,5 d'euros per les dotacions extraordinàries efectuades durant l'any.

La partida de guanys i pèrdues en baixa d'actius i altres incorpora les plusvàlues de Mediterráneo Vida i Exel Broker.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	2.279	2.292	(0,6)
Resultats pel mètode de la participació i dividends	304	52	484,6
Comissions netes	841	761	10,5
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(37)	20	(285,0)
Altres productes/càrregues d'explotació	(185)	(198)	(6,6)
Marge brut	3.202	2.927	9,4
Despeses d'administració i amortització	(1.468)	(1.480)	(0,8)
Marge d'explotació	1.734	1.447	19,8
Provisions i deterioraments	(632)	(317)	99,4
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	22	15	-
Resultat abans d'impostos	1.124	1.145	(1,8)
Impost sobre beneficis	(238)	(327)	(27,2)
Resultat després d'impostos	886	818	8,3
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	886	818	8,3
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	21,3%	18,2%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	45,0%	49,6%	
Ràtio de morositat (%)	6,4%	7,7%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	40,5%	39,7%	

La inversió creditícia neta creix un +0,5%; els recursos del balanç es queden estables, i els recursos fora del balanç, un +7,7%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	158.697	161.286	(1,6)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	75.121	74.760	0,5
Passiu	154.718	156.922	(1,4)
Recursos dels clients en el balanç	79.475	79.543	(0,1)
Capital assignat	3.979	4.365	(8,8)
Recursos de clients fora del balanç	23.691	21.989	7,7
Altres indicadors			
Empleats	11.427	11.865	-
Oficines	1.868	2.105	-

Banca Corporativa

Banca Corporativa ofereix solucions financeres i d'assessorament a grans corporacions i institucions financeres nacionals i internacionals. Agrupa les activitats de banca corporativa, finançament estructurat i *trade finance & IFI*.

El benefici net al desembre de 2017 puja a 139,5 milions d'euros, un increment interanual del 7,7%, principalment pel descens en provisions i deterioraments. El marge brut de 302 milions d'euros s'incrementa un 1,0%, i sense les vendes registrades en el resultat d'operacions financeres el 2016, l'increment seria del 5,0%. El marge bàsic de 309,0 milions d'euros s'incrementa un 6,8%.

El marge d'interessos de 192,3 milions d'euros s'incrementa interanualment un 9,1%.

Les comissions netes se situen en 116,7 milions d'euros, un 3,5% per sobre de l'any anterior a causa de majors comissions en préstecs sindicats.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi disminueix un -81,3% pel fet que el 2016 es van registrar resultats extraordinaris de vendes de carteres de préstecs.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -33,5 milions d'euros i es queden estables respecte al mateix període de l'any passat.

Les provisions i els deterioraments arriben a -68,6 milions d'euros, fet que suposa una reducció del -13,7%.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	192	176	9,1
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	-	-	-
Comissions netes	117	113	3,5
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	3	16	(81,3)
Altres productes/càrregues d'explotació	(10)	(6)	66,7
Marge brut	302	299	1,0
Despeses d'administració i amortització	(33)	(33)	-
Marge d'explotació	269	266	1,1
Provisions i deterioraments	(69)	(80)	(13,7)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	-	-
Resultat abans d'impostos	200	186	7,5
Impost sobre beneficis	(60)	(56)	7,1
Resultat després d'impostos	140	130	7,7
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	140	130	7,7
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	16,2%	15,4%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	11,1%	11,1%	
Ràtio de morositat (%)	4,1%	5,5%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	94,0%	75,5%	

La inversió creditícia neta disminueix un lleuger -0,9%; els recursos del balanç incrementen un 71% gràcies als comptes a la vista i dipòsits fixos, i els recursos fora del balanç, un +15,4% principalment per plans de pensions d'empreses.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	15.879	13.255	19,8
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	8.773	8.850	(0,9)
Passiu	15.069	12.377	21,8
Recursos dels clients en el balanç	5.555	3.526	57,5
Capital assignat	810	878	(7,7)
Recursos de clients fora del balanç	623	540	15,4
Altres indicadors			
Empleats	140	150	-
Oficines	2	2	-

Mercats i Banca Privada

Mercats i Banca Privada ofereix i dissenya productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, incrementar i diversificar la base de clients i assegurar la consistència dels processos d'inversió amb una anàlisi rigorosa i amb una gestió de qualitat reconeguda. Tot això portant el model de relació amb el client cap a la multicanalitat.

El benefici net al desembre de 2017 puja a 96,0 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 14,3%. El marge brut de 245,1 milions d'euros s'incrementa un 6,1%, i el marge bàsic de 245,8 milions d'euros s'incrementa un 9,8%.

El marge d'interessos de 57,8 milions d'euros s'incrementa interanualment un 28,9% pels bons resultats obtinguts en Tresoreria i Mercat de Capitals.

Les comissions netes se situen en 188 milions d'euros, un 5,6% superior a l'any anterior a causa de majors comissions en fons d'inversió i en valors.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -105,4 milions d'euros i es redueixen un -6,3%.

Les provisions i els deterioraments arriben a -2,7 milions d'euros.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	58	45	28,9
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	-	-	-
Comissions netes	188	178	5,6
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	1	10	(90,0)
Altres productes/càrregues d'explotació	(2)	(2)	-
Marge brut	245	231	6,1
Despeses d'administració i amortització	(105)	(112)	(6,3)
Marge d'explotació	140	119	17,6
Provisions i deterioraments	(3)	-	-
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	-	-
Resultat abans d'impostos	137	119	15,1
Impost sobre beneficis	(41)	(35)	17,1
Resultat després d'impostos	96	84	14,3
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	96	84	14,3
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	38,2%	37,8%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	42,5%	47,8%	
Ràtio de morositat (%)	0,5%	1,4%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	71,0%	41,7%	

La inversió creditícia neta creix un +17,4%, concentrat en els clients cotutelats; els recursos de clients en el balanç baixen un -7,5% pel transvasament cap a productes de recursos de fora del balanç, que creixen un +22,4%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	8.858	9.210	(3,8)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	2.175	1.853	17,4
Passiu	8.631	8.988	(4,0)
Recursos dels clients en el balanç	6.367	6.880	(7,5)
Capital assignat	227	222	2,3
Recursos de clients fora del balanç	17.213	14.064	22,4
Altres indicadors			
Empleats	531	533	-
Oficines	10	12	-

Negoci Bancari Regne Unit

El benefici net al desembre de 2017 arriba als 90,3 milions d'euros amb un descens interanual del -49,8% pel fet que el 2016 es compensaven les provisions i els deterioraments contra la pèrdua esperada constituïda en l'exercici preliminar de PPA (*purchase price allocation*) fins al quart trimestre. Tanmateix, el marge bàsic s'incrementa un 6,5% a tipus de canvi constant i sense *mortgage enhancement* (perímetre constant).

El marge d'interessos cau un -1,6% per l'evolució del tipus de canvi i l'*early call* del *mortgage enhancement*. A perímetre constant el creixement és del 10,4%.

Les comissions netes cauen un -24,0% principalment per les comissions pagades d'*aggregator accounts* en les comissions de serveis.

Els resultats d'operacions financeres inclouen el resultat de l'*early call* de la cartera de *mortgage enhancement*. El 2016 es va registrar la venda de les accions de Visa Europe.

El marge brut de 1.223,3 milions d'euros s'incrementa un 0,9%, i a perímetre constant creix un 7,3%.

Les despeses d'administració i amortització creixen un 9,0% i se situen en 1.002,0 milions d'euros pels costos extraordinaris de tecnologia previstos a TSB.

Provisions i deterioraments pugen a -88,8 milions d'euros, superiors a l'exercici anterior pel PPA de 2016.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	1.034	1.051	(1,6)
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	-	-	-
Comissions netes	96	126	(24,0)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	110	54	104,5
Altres productes/càrregues d'explotació	(16)	(18)	(11,6)
Marge brut	1.223	1.213	0,9
Despeses d'administració i amortització	(1.002)	(919)	9,0
Marge d'explotació	221	293	(24,6)
Provisions i deterioraments	(89)	(28)	-
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	7	(4)	-
Resultat abans d'impostos	139	261	(46,7)
Impost sobre beneficis	(49)	(81)	(39,9)
Resultat després d'impostos	90	180	(49,8)
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	90	180	(49,8)
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	5,8%	8,0%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	79,5%	69,8%	
Ràtio de morositat (%)	0,4%	0,5%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	55,9%	52,7%	

El crèdit a la clientela net se situa en 35.501 milions d'euros, un 3,3% interanual pel fort creixement en hipoteques i malgrat l'*early call* de la cartera de *mortgage enhancement* produït al juny. A perímetre constant és del 14,2% respecte a l'exercici anterior.

Els recursos de clients en el balanç són de 34.410 milions d'euros i creixen un 0,2%. A perímetre constant el creixement és del 3,9%.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	48.145	43.720	10,1
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	35.501	34.361	3,3
Passiu	46.597	42.200	10,4
Recursos dels clients en el balanç	34.410	34.334	0,2
Finançament majorista mercat de capitals	1.920	3.882	(50,5)
Capital assignat	1.548	1.521	-
Recursos de clients fora del balanç	-	-	-
Altres indicadors			
Empleats	8.287	8.060	2,8
Oficines	551	587	(6,1)

Altres geografies

Està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial.

El benefici net al desembre de 2017 arriba als 88,6 milions d'euros, i representa un descens interanual del -16,0% per la venda de Sabadell United Bank. Sense considerar aquesta venda, el benefici net creix un 25,4%.

El marge d'interessos de 292,7 milions d'euros baixa un -2,4%. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank, el creixement és del 21,8%, principalment pel creixement de Mèxic.

Les comissions netes retrocedeixen un -22,4%, per comissions inferiors de valors i fons d'inversió a BS Andorra i menys operacions de banca corporativa a Mèxic.

El marge brut de 358,0 milions d'euros disminueix un -9,1%. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank, el marge creix un 9,9%.

Les despeses d'administració i amortització baixen un -0,4%. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank, s'incrementen un 22,3%, principalment per les despeses d'expansió a Mèxic.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	293	300	(2,4)
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	3	3	(2,0)
Comissions netes	50	64	(22,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	9	23	(60,1)
Altres productes/càrregues d'explotació	3	3	-
Marge brut	358	394	(9,1)
Despeses d'administració i amortització	(205)	(206)	(0,4)
Marge d'explotació	153	188	(18,7)
Provisions i deterioraments	(24)	(29)	(14,6)
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	1	(0)	-
Resultat abans d'impostos	130	160	(18,5)
Impost sobre beneficis	(37)	(54)	(31,1)
Resultat després d'impostos	93	105	(12,1)
Resultat atribuït a la minoria	4	(0)	-
Resultat atribuït al grup	89	105	(16,0)
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	8,8%	13,2%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	54,5%	49,1%	
Ràtio de morositat (%)	0,9%	0,5%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	113,0%	174,8%	

La inversió creditícia neta se situa en 8.836 milions d'euros, un -26,9% a causa de la venda de Sabadell United Bank. Sense tenir en compte Sabadell United Bank, la inversió creix un 9,2% pel negoci de Mèxic.

Els recursos de clients en el balanç són de 5.024 milions d'euros i baixen en un -44,9% per la venda de Sabadell United Bank. Sense considerar Sabadell United Bank, els recursos disminueixen un -3,8%. Els recursos de fora del balanç de 1.033 milions d'euros creixen un 4,5%.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	15.298	20.740	(26,2)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	8.836	12.083	(26,9)
Exposició immobiliària (net)	23	22	3,5
Passiu	14.431	19.629	(26,5)
Recursos dels clients en el balanç	5.024	9.116	(44,9)
Capital assignat	866	1.111	(22,0)
Recursos de clients fora del balanç	1.033	988	4,5
Altres indicadors			
Empleats	765	1.059	(27,8)
Oficines	42	61	(31,1)

Transformació d'Actius Immobiliaris

Gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de participades immobiliàries, entre les quals destaca Solvia.

El benefici net al desembre de 2017 arriba als -943,4 milions d'euros, afectat per les provisions extraordinàries del trimestre anterior.

El marge d'interessos és -52,1 milions d'euros, inferior que l'any anterior per la caiguda de la cartera creditícia en *run-off*.

Els resultats d'operacions financeres recullen els impactes de vendes de carteres de morosos.

El marge brut se situa en 30,1 milions d'euros, un descens de -38,4%, inferior a l'any anterior.

Les despeses d'administració i amortització creixen un 7,6% interanual i se situen en -162,7 milions d'euros per l'expansió del *servicer* i l'increment en la cartera d'hotels que gestionava Hotel Investment Partnership.

Provisions i deterioraments pugen a 1.215,8 milions d'euros pels deterioraments extraordinaris realitzats.

El resultat per vendes se situa en -14,1 milions d'euros i millora una 85,4% respecte a l'exercici anterior. En els dos últims trimestres de l'any s'han registrat beneficis de 8,5 i de 5,1 milions d'euros per la venda d'immobles respectivament.

Plusvàlues per venda d'actius recull aquest trimestre principalment la venda de la filial HI Partners Holdco Value Added d'Hotel Investment Partners.

En milions d'euros

	2017	2016	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	(52)	(26)	98,8
Resultats pel mètode de la participació i dividendes	(1)	(1)	(49,9)
Comissions netes	2	(1)	-
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(37)	(50)	(25,7)
Altres productes/càrregues d'explotació	118	128	(7,6)
Marge brut	30	49	(38,4)
Despeses d'administració i amortització	(163)	(151)	7,6
Marge d'explotació	(133)	(102)	29,5
Provisions i deterioraments	(1.216)	(801)	51,9
<i>Resultats per vendes</i>	<i>(14)</i>	<i>(96)</i>	<i>(85,4)</i>
Guany/Pèrdues en baixa d'actius i altres	41	-	-
Resultat abans d'impostos	(1.307)	(903)	44,8
Impost sobre beneficis	364	263	38,3
Resultat després d'impostos	(943)	(640)	47,5
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	(943)	(640)	47,5
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	-	-	-
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	-	-	-
Ràtio de morositat (%)	32,2%	31,7%	
Ràtio de cobertura de dubtosos (%)	49,9%	54,2%	

Continua la bona gestió d'actius immobiliaris; la inversió creditícia neta baixa un -42,0% interanual, i l'exposició immobiliària neta es redueix en un -28,5%.

El finançament intragrup se situa en 12.627 milions d'euros, un -10,2% inferior a l'exercici anterior.

En milions d'euros			
	2017	2016	Variació (%) interanual
Actiu	15.384	17.956	(14,3)
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	3.865	6.663	(42,0)
Exposició immobiliària (net)	3.372	4.716	(28,5)
Passiu	13.728	15.886	(13,6)
Recursos dels clients en el balanç	104	172	(39,7)
Finançament intragrup	12.627	14.057	(10,2)
Capital assignat	1.656	2.069	(20,0)
Recursos de clients fora del balanç	27	15	83,0
Altres indicadors			
Empleats	1.018	825	23,4
Oficines	-	-	-

3 - QÜESTIONS RELATIVES AL MEDI AMBIENT I ALTRES QÜESTIONS SOCIALS

3.1.- Qüestions relatives al medi ambient

Polítiques, compromisos i aliances mediambientals

Banc Sabadell disposa d'una política ambiental que emmarca el seu compromís amb el medi ambient i la lluita contra el canvi climàtic. Aquesta política se centra a minimitzar els impactes ambientals dels processos, instal·lacions i serveis inherents a l'activitat, a gestionar adequadament els riscos i les oportunitats relatives al negoci, i també a promoure el compromís mediambiental de les persones amb què el banc es relaciona.

En aquest sentit, el banc també està adherit a diverses iniciatives i compromisos globals:

- Signant del Pacte Mundial de les Nacions Unides en el compromís de mantenir un enfocament preventiu que afavoreixi el medi ambient, fomentar les iniciatives que promoguin més responsabilitat ambiental i afavorir el desenvolupament de tecnologies respectuoses amb el medi ambient.
- Signant dels Principis de l'Equador: incorporació de riscos ambientals i socials (ESG, Environmental, Social and Governance) en el finançament de grans projectes.
- Signant del Carbon Disclosure Project (CDP): compromís d'acció contra el canvi climàtic i la publicació anual de l'inventari d'emissions corporatives verificades per un auditor extern d'acord amb la norma ISAE 3000.
- Adherit a la categoria de gestió d'actius als Principis d'Inversió Responsable (PRI, Principles for Responsible Investment) de les Nacions Unides: inclusió de criteris ambientals, socials i de bon govern en les polítiques i pràctiques d'inversió.
- Inclòs en els índexs borsaris de sostenibilitat, FTSE4Good Index Series, dissenyats per valorar el rendiment de les empreses que consoliden pràctiques ambientals, socials i de governança (ESG), mesurant, entre d'altres aspectes, l'evolució dels productes d'inversió sostenible.
- Sis seus corporatives certificades segons la norma internacional de sistemes de gestió ambiental (SGA) ISO 14001. El sistema de gestió ambiental està adaptat per a la resta del grup.
- Certificació LEED NC (Leadership in Energy & Environmental Design for New Construction) amb qualificació OR d'edificació sostenible obtinguda per a la seu corporativa de Sant Cugat del Vallès.
- Soci del programa europeu Greenbuilding, *partner* del programa europeu Greenbuilding per l'edificació sostenible del centre logístic i arxiu general del grup a Polinyà.
- Soci col·laborador de l'Associació de Productors d'Energia Renovable i membre de l'Associació Eòlica Espanyola.

Principals àmbits d'actuació mediambiental i la seva aplicació en la lluita contra el canvi climàtic

Des de les diferents àrees de l'organització, Banc Sabadell fa front als objectius i compromisos amb el medi ambient, contribuint a la lluita contra el canvi climàtic. En l'àmbit operatiu, les actuacions globals del grup es regeixen per les lleis relatives a la protecció del medi ambient, la seguretat i la salut del treballador. Durant l'exercici, Banc Sabadell no ha estat sancionat amb multes o sancions per incompliment de la legislació i normativa ambientals. En aquest sentit, Banc Sabadell tampoc no ha tingut reclamacions sobre impactes mediambientals.

A continuació, es detallen els principals resultats per àmbit d'actuació.

Línies de negoci que incideixen en el medi ambient

Banc Sabadell impulsa el desenvolupament d'un model energètic més sostenible a través del finançament de projectes i inversió directa en energia renovable.

Pel que fa al finançament, la cartera del banc comprèn des de projectes de generació d'energia renovable (eòlica, fotovoltaica, solar tèrmica, biomassa) fins a projectes de biocarburant, en els quals s'inclou assessorament i mediació, i el finançament d'instal·lacions d'eficiència energètica a través de productes de rènting que permeten finançar tant projectes d'enllumenat públic com instal·lacions de calderes de biomassa i instal·lacions de cogeneració.

Una altra línia de negoci relacionat amb la sostenibilitat i en creixement és el rènting de vehicles sostenibles (emissió inferior o igual a 120 grams de CO₂/km).

En relació amb la inversió, Banc Sabadell inverteix directament en capital de projectes de generació energètica mitjançant fonts renovables. Aquesta activitat es duu a terme, sobretot, a través de la filial participada al 100% Sinia Renovables. Així, des de 2016 i fins a 2019, Sinia Renovables ha iniciat un nou cicle inversor de 150 milions d'euros en capital per a aquest tipus d'actius seguint l'estratègia d'internacionalització del banc i preveient inversions a Espanya, Mèxic, el Regne Unit i altres països LATAM.

Principis de l'Equador (finançament de projectes estructurats i préstecs corporatius)

Des de 2011 Banc Sabadell està adherit als Principis de l'Equador, marc voluntari en la gestió del risc de crèdit, coordinat amb la Corporació Financera Internacional (IFC), agència que depèn del Banc Mundial, que té per objecte determinar, avaluar i gestionar els riscos ambientals i socials en les operacions de finançament de projectes estructurats i préstecs corporatius.

En aquesta línia, l'entitat continua amb l'aplicació voluntària dels Principis de l'Equador per a tots els nous projectes de finançament estructurat d'un import superior o igual a 10 milions de dòlars i préstecs corporatius a partir de 100 milions de dòlars. Així mateix, els projectes es categoritzen en funció del seu nivell de risc i impacte ambiental i social en A, B o C, que segueix l'estàndard desenvolupat per l'IFC. En tots aquells de categoria A i B es fa una avaluació social i ambiental revisada per un expert independent en què, a més d'abordar els riscos i impactes, es consideren les mesures per minimitzar, mitigar i compensar de manera adequada.

Anualment, Banc Sabadell publica un detall de cada un dels projectes vinculats als Principis de l'Equador, els quals són consultables a través de la pàgina web.

Infraestructura pròpia: sistema de gestió ambiental i mesures d'ecoeficiència

Banc Sabadell identifica de manera periòdica els aspectes significatius relatius a les seves instal·lacions per tal de minimitzar i mitigar possibles impactes ambientals. Any rere any es treballa en la millora de l'ecoeficiència de les instal·lacions i en la reducció de l'impacte ambiental del servei prestat als clients, en línia també amb la lluita contra el canvi climàtic. Així mateix, durant l'exercici, s'han continuat duent a terme els plans per al tractament de residus, el reciclatge de consumibles i l'estalvi d'energia.

En relació amb els sistemes de gestió i el seu respectiu marc d'aplicació, l'entitat disposa d'un sistema de gestió ambiental (SGA) implantat des de 2006 que segueix l'estàndard mundial ISO 14001:2004. Es disposa de sis seus certificades sota aquesta norma, i el sistema de gestió ambiental està adaptat per a la resta de centres de treball a Espanya.

Pel que fa a la infraestructura pròpia, tot seguit es detallen les principals línies d'actuació.

Reducció de les emissions de Co₂

- Inventari d'emissions de CO₂: el 2017 s'ha assolit una reducció del 94,71% d'aquestes emissions principalment per la contractació i el manteniment d'energia elèctrica amb origen renovable.

Gestió energètica

- Consum energètic elèctric: el consum total d'energia elèctrica a Espanya de l'exercici de 2017 ha disminuït un 8% (i s'han arribat als 82.824 MWh el 2017). Cal destacar que, en aquest exercici, el consum elèctric total del banc amb origen renovable ha estat d'un 99,96%, gràcies principalment al fet que es continua amb la contractació de Nexus Renovables, que subministra, amb garantia d'origen 100% renovable, un 99,93% del total de l'energia elèctrica consumida pel banc. Entre les actuacions principals, destaquen el fet de disposar d'un sistema centralitzat d'il·luminació i climatització; en àrees concretes dels centres corporatius s'han implantat sistemes d'il·luminació per detecció de presència i llums LED (*light emitting diode*), i les instal·lacions de climatització disposen de recuperació d'energia.

Gestió i reducció d'altres consums

- Consum de paper: servei 24 hores per a clients a través de canals remots i plataformes digitals, l'ús comercial de tauletes digitalitzadores que permeten capturar la signatura del client i l'ús de paper convencional que disposa dels certificats de producció sense clor, FSC (Forest Stewardship Council).
- Consum d'aigua: el consum d'aigua del grup en l'àmbit nacional es limita a un ús sanitari i de reg d'algunes zones enjardinades.

Gestió de residus

L'entitat manté un conjunt d'iniciatives per fomentar el reciclatge de paper, sistemes de recollida selectiva d'envasos, matèria orgànica i piles, reciclatge de tòners usats i la gestió dels seus residus tecnològics a través de gestors autoritzats.

A més a més, el material informàtic o el mobiliari en bon estat, sobrant d'oficines o de centres de treball en procés de tancament o fusió, és donat a ONG i a entitats sense ànim de lucre locals.

Pel que fa a la gestió de les aigües residuals, totes les instal·lacions i els centres de treball estan connectats a la xarxa de sanejament públic.

Contaminació i efectes sobre la salut i seguretat

La totalitat de les activitats de Banc Sabadell es duen a terme en entorns urbans. Així mateix, la totalitat dels residus generats per Banc Sabadell són gestionats per gestors externs de residus autoritzats.

Sensibilització ambiental

En l'àmbit de la formació i sensibilització ambiental, tota la plantilla té a la seva disposició un curs de formació en línia, obligatori per als empleats de les seues corporatives certificades. Des de la plataforma interna BS Idea, els empleats fan aportacions i suggeriments per millorar diferents àrees de l'organització, incloent-hi aspectes ambientals i lluita contra el canvi climàtic. Alguns exemples d'idees de sostenibilitat són les aportacions en l'estalvi total o parcial de paper i la digitalització (firma digital, contractes, informes virtuals, etc.), estalvi d'energia (implementació de panells solars en centres corporatius, etc.), o bé l'ampliació de vehicles elèctrics per a empleats (rènting, subvenció en compra, etc.). Es promou l'ús de la plataforma interna de cotxe compartit (*car pooling*).

En aquest sentit, també es fomenten les reunions per videoconferència, l'ús de videoconferència personal, pilots de teletreball, així com també la utilització de les comunitats virtuals per àmbits com el de l'aprenentatge i la formació contínua.

Cadena de valor

Banc Sabadell fa partícips tots els seus proveïdors de la política ambiental del grup i incorpora la responsabilitat ambiental i social en la seva cadena de subministrament mitjançant diferents mecanismes.

En els processos de compra en l'àmbit del grup, es valoren positivament les ofertes de proveïdors que disposen de certificacions ISO 9001, ISO 14001/EMAS i/o EFQM.

El contracte bàsic de Banc Sabadell amb proveïdors inclou clàusules ambientals, de respecte als drets humans i als deu principis del Pacte Mundial, així com l'acceptació del codi de conducta per a proveïdors. En especial, s'inclouen requisits ambientals en les especificacions dels productes o serveis que tenen un impacte ambiental significatiu.

3.2.- Altres qüestions socials

Críteris socials i ambientals en les línies d'inversió i finançament

Des de 2011 Banc Sabadell està adherit als Principis de l'Equador, marc voluntari internacional de polítiques, normes i guies que té per objecte determinar, avaluar i gestionar els riscos ambientals i socials en els projectes de finançament (vegeu l'apartat anterior).

Així mateix, tota la xarxa d'oficines disposa d'informació de suport per a l'avaluació del risc ambiental relacionat amb el sector o l'activitat de les empreses analitzades. Aquesta avaluació també s'inclou en l'expedient de les operacions i influeix en la presa de decisions.

En matèria d'inversió, tant l'entitat gestora de fons de pensions BanSabadell Pensiones, EGFP, S.A., com, des de 2016, Aurica Capital, societat de capital de risc amb participacions en companyies espanyoles amb projectes de creixement en el mercat exterior, estan adherides als Principis d'Inversió Responsable en la categoria de gestió d'actius. Aquests principis inclouen criteris socials, ambientals i de bon govern en les polítiques i pràctiques de gestió.

Banc Sabadell fomenta la inversió responsable i ofereix als seus clients addicionalment productes d'estalvi i inversió que contribueixen a projectes solidaris com ara el Fondo de Inversión Sabadell Inversión Ética y Solidaria, F.I., la societat d'inversió Sabadell Urquijo Cooperación, S.I.C.A.V, S.A., el pla de pensions BS Ético y Solidario, P.P. i el pla de pensions BanSabadell 21, F.P., així com als seus empleats a través del fons de pensions G.M. PENSIONES, F.P.

Habitatge i inclusió financera

Banc Sabadell gestiona, a través de Sogeviso (Solvía Gestora d'Habitatge Social), la problemàtica social de l'habitatge per tal d'abordar, de manera responsable, les situacions d'exclusió social dels seus clients hipotecaris més vulnerables.

En el seu segon any, Sogeviso continua incorporant a tots els nous lloguers socials el contracte social, un servei que ofereix un acompanyament específic per part d'un gestor social, adreçat a clients en risc d'exclusió. Aquest servei es vertebra, d'una banda, a través de la inserció laboral, connectant els clients en risc de vulnerabilitat amb els serveis públics i apoderant-los a través d'accions formatives, preparació d'entrevistes i *coaching* per obtenir una feina, i, de l'altra, mitjançant la col·laboració amb l'administració pública i les entitats del tercer sector. En aquest marc, el contracte social ja presenta una cobertura del 48% del parc total de lloguer social del banc.

Així mateix, el 2017 ha significat l'assentament del programa JoBS (inserció laboral), que des del seu inici a l'octubre de 2016 i fins al tancament de l'exercici ha registrat 2.464 persones beneficiàries, de les quals 646 han trobat feina. A més, a través d'aquest programa s'han signat tres convenis amb empreses de diferents sectors com ara Manpower, Mullor i Fundació Formació i Treball.

També, durant el 2017, amb l'objectiu de limitar els efectes del sobreendeutament i facilitar la recuperació dels deutors en risc d'exclusió social, el banc ha reiterat el seu compromís amb el Codi de bones pràctiques bancàries, i ha aprovat 198 operacions de reestructuració del deute hipotecari. A més i de manera voluntària, el banc ha fet 2.592 dacions en pagament.

Des de 2013, Banc Sabadell està adherit al Conveni del Fons Social de l'Habitatge (FSV), i hi ha contribuït amb 400 habitatges destinats majoritàriament a clients procedents de dacions o adjudicacions produïdes a partir de gener de 2008.

A més a més, el banc també té cedits 101 immobles a 48 institucions i fundacions diferents sense ànim de lucre, orientades a donar suport als col·lectius socials més desfavorits.

4.- INFORMACIÓ SOBRE RECURSOS HUMANS

Recursos Humans té com a missió donar suport a la transformació de l'organització des de les persones, formant part del dia a dia del negoci i del seu creixement. L'objectiu clau és maximitzar la creació de valor dels professionals que formen part de Banc Sabadell mitjançant el desenvolupament del seu talent, la gestió de les seves expectatives i el màxim aprofitament de les seves capacitats.

Durant el 2017 s'ha transformat l'estructura de la Direcció de Recursos Humans, amb l'objectiu d'enfortir i orientar la seva acció als grans reptes en la gestió del capital humà sota el pròxim pla estratègic:

- Planificació i anticipació a les necessitats futures de l'entitat en matèria de persones.
- Gestió proactiva orientada a la millora del capital humà.
- Evolució de la cultura i millora de la satisfacció dels empleats.

Dades bàsiques de personal

Nombre d'empleats i empleades

	2017	2016
Plantilla mitjana equivalent	26.171	26.022
Plantilla nacional en la data de tancament	16.764	16.771
Plantilla en la data de tancament	25.845	25.945
Rotació (%) (*)	1,57%	0,92%
Absentisme (%) (**)	2,71%	2,60%
Hores de formació per empleat (***)	32,98	32,68

La plantilla mitjana equivalent es calcula partint de la mitjana d'empleats en la data de tancament de cada mes.

(*) Rotació no desitjada: nombre de baixes i excedències voluntàries sobre la mitjana de plantilla x 100.

(**) L'índex fa referència a l'absentisme (jornades perdudes / jornades existents x 100).

(***) Sobre la plantilla nacional.

Nombre d'empleats i empleades

	Homes	Dones	Total
Plantilla nacional	8.275	8.489	16.764
Plantilla internacional	3.192	5.889	9.081
Distribució per gènere (%)	44,4%	55,6%	100,0%
Edat mitjana (*)	43,18	42,47	43,04
Antiguitat mitjana	16,14	15,78	16,19

Les dades s'han calculat sobre la plantilla del grup.

(*) Només es contracten persones de més de 18 anys.

Nombre d'empleats i empleades

	Homes	Dones	Total
Administratius	999	3.487	4.486
Tècnics	9.980	10.734	20.714
Direcció	488	157	645
Total	11.467	14.378	25.845

Les dades s'han calculat sobre la plantilla del grup.

Polítiques i principis de gestió de recursos humans

Els pilars de la política de recursos humans i de la política d'ètica i drets humans són el respecte per la dignitat de la persona, una retribució justa i competitiva, informació veraç i transparent i la cooperació duradora, d'acord amb els estàndards de l'Organització Internacional del Treball (OIT).

Política de selecció

Banc Sabadell disposa d'un procés de selecció de personal que garanteix l'aplicació de criteris objectius basats en la professionalitat i en l'adequació de les persones als llocs de treball i potencial de desenvolupament a l'empresa. El grup procura el màxim desenvolupament professional dels seus empleats, i fomenta l'esperit de superació i el reconeixement del seu esforç personal. Aquest compromís mutu es materialitza en el Codi de conducta del grup Banc Sabadell.

Al llarg d'aquest any 2017 s'ha estat treballant en diferents accions i projectes encaminats a reforçar i millorar el servei d'atracció i selecció del talent per afrontar més volum de contractació, nous perfils i la dispersió geogràfica. Aquests són els factors que demanen reformular i actualitzar els procediments, habilitats, capacitats i tecnologies utilitzades per atraure els millors candidats i oferir-los una experiència positiva.

En aquest sentit, a fi de dinamitzar el servei de selecció interna, de donar oportunitats de creixement professional i afavorir la mobilitat interna dels empleats i empleades del grup, s'han pres les mesures següents:

- Gestió proactiva de la mobilitat dels empleats. S'han llançat diferents iniciatives i projectes per acompanyar i reubicar internament professionals de Banc Sabadell a través de plans com el d'Ocupabilitat. Actualment, el Pla d'Ocupabilitat compta amb 160 participants.
- Comunicació i visibilitat del procés de selecció interna a l'empleat: s'ha participat en diferents *workshops* i sessions per presentar-lo i s'ha llançat un web específic sobre oportunitats professionals. D'aquesta manera s'ha donat a conèixer el procés en més detall per garantir-ne el coneixement i fomentar-hi la participació.

En l'exercici de 2017 s'han cobert 432 vacants, 280 internament i 152 externament.

Aquest any s'ha treballat en la consolidació dels programes de talent jove (Internship, Young Talent i Talent Graduate Programmes). Assegurant la integració, participació i formació dels empleats d'aquests col·lectius en la nostra organització a través d'un seguiment sistemàtic i permanent juntament amb els seus tutors i mentors.

Aquest any s'han incorporat 142 joves mitjançant aquests programes.

Així mateix, aquest any s'ha fet un gran esforç per estar present en els principals fòrums per atreure talent jove i estrènyer i reforçar la relació amb universitats i escoles de negoci considerades clau per a Banc Sabadell. S'ha participat en diferents activitats com ara sessions de *networking*, *stand* i presentacions a estudiants: AFI, BGSE, CUNEF, Deusto, ESADE, JOBarcelona, UEM, UPC i IDEC, entre d'altres.

A més a més, totes aquestes accions han redundat en una millora en els indicadors de reputació externa, i ha destacat l'èxit d'assolir, novament, una posició en el Top 25 de Merco Personas (21), un monitor de gran reputació a Espanya per mesurar l'atractiu com a ocupador.

Política d'igualtat, conciliació i integració

A Banc Sabadell es garanteix la igualtat de gènere i la igualtat d'oportunitats en totes les àrees d'actuació que afecten els seus treballadors i treballadores: selecció, formació, promoció i desenvolupament professional, retribució salarial, conciliació de la vida laboral amb la familiar i/o personal, etc. Aquests principis estan recollits en el Pla d'Igualtat, en la política de recursos humans i en el Codi de conducta del grup Banc Sabadell.

Igualtat

Amb el ferm compromís del banc, i seguint amb l'objectiu fixat en el Pla d'Igualtat que es va signar amb la representació dels treballadors i treballadores l'any 2010 (renovat al juny de 2016), aquest any han aconseguit una promoció 170 dones, que suposen un 37,8% de l'objectiu que es va acordar assolir el 2020 (450 promocions en l'àmbit nacional).

Així mateix, cal destacar l'èxit respecte a l'Acord de col·laboració amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, signat el 2014, que fixa un objectiu del 18% de dones en posicions directives el 2018. Aquest objectiu ha estat superat amb èxit abans de la data indicada amb un 22,27% de dones en posicions directives en l'àmbit nacional.

El nou Pla d'Igualtat, igual que el seu predecessor, té com a objectiu evitar qualsevol tipus de discriminació laboral entre dones i homes a l'empresa, i estableix noves línies d'actuació, amb sistemes perfeccionats de seguiment i avaluació d'objectius, en totes les àrees d'actuació de recursos humans.

	2017	2016
Promoció que són dones	50,35%	53,77%
Dones en llocs de direcció	24,34%	23,88%

Les dades s'han calculat sobre la plantilla del grup.

Diversitat i integració

El grup fomenta qualsevol tipus de diversitat i aposta per la integració de tots els seus col·laboradors i col·laboradores en l'àmbit laboral amb processos de selecció i desenvolupament professional orientats a la no discriminació.

El grup estableix accions d'adequació del lloc de treball en els casos de diversitat funcional que ho requereixin, d'acord amb els protocols d'especial sensibilitat del servei de medicina del treball. A més a més, l'entitat ofereix acompanyament en la sol·licitud de tràmits i gestions en l'àmbit municipal, autonòmic o estatal, que ajudin a millorar el benestar social d'aquest col·lectiu més enllà de l'àmbit estrictament professional. En compliment de la Llei general de la discapacitat, s'apliquen mesures alternatives per la via de contractació de serveis o subministraments amb centres especials d'ocupació.

El nombre d'empleats del grup amb alguna discapacitat al desembre de 2017 ha estat de 253 (al tancament de l'exercici de 2016 pujaven a 263).

La diversitat funcional no és l'única diversitat que es gestiona de manera diferencial en el grup. Les polítiques orientades al màxim aprofitament del talent multigeneracional han agafat un protagonisme especial durant l'últim any, a causa de l'evolució de la piràmide d'edat del grup.

En aquest sentit, s'ha dut a terme un exhaustiu estudi de la realitat generacional de la plantilla; s'ha identificat la complexitat d'experiències, habilitats, capacitats i formació de cadascuna de les generacions que la formen, i s'han dissenyat propostes de millora que tinguin en consideració els seus principals interessos, necessitats, expectatives i inquietuds.

Conciliació de la vida laboral i familiar

Els treballadors i treballadores tenen a la seva disposició un conjunt de beneficis socials pactats pel grup i els representants sindicals en l'acord sobre mesures de conciliació de la vida familiar i personal amb la laboral. Tots aquests beneficis han estat comunicats a la totalitat de la plantilla i estan recollits en el web intern de l'empleat, de manera que són àmpliament coneguts pels treballadors i treballadores, que els sol·liciten i en gaudeixen des de fa temps.

Els beneficis inclouen reducció de jornada (retribuïda, no retribuïda, per lactància), excedències (per maternitat, per cura de familiars), permisos especials (per estudis, per motius personals, per adopció internacional), ampliació de la llicència per naixement de fill i flexibilitat horària.

Així mateix, el grup ofereix un ampli ventall de mesures orientades a millorar la conciliació de la vida laboral i familiar i/o personal de la seva plantilla, mitjançant la contractació de serveis o compra de productes a través del portal per a empleats, que els ofereix no tan sols un estalvi econòmic, sinó també de temps, ja que reben els productes en el seu lloc de treball i s'estalvien el desplaçament o fer la gestió fora de l'horari laboral. I l'oferta de serveis per facilitar les seves gestions personals al personal de serveis centrals.

El 2017 s'han activat noves mesures de flexibilitat i millora de la conciliació familiar, entre les quals destaquen la possibilitat de comprar dies addicionals de vacances o el desplegament progressiu del teletreball.

Política de compensació

Durant el 2017 la política de compensació ha recollit els últims requeriments normatius en matèria de retribució, i s'ha establert:

- Política de remuneració del grup
- Política de remuneració a Espanya
- Política d'identificació i remuneració del col·lectiu identificat
- Política de remuneració de l'alta direcció

El model de compensació de Banc Sabadell es fonamenta en els principis d'equitat interna, competitivitat externa, transparència, diferenciació, flexibilitat, senzillesa, confidencialitat i comunicació, tal com s'estableix en la política de recursos humans.

La política de compensació es basa en el nivell de responsabilitat del càrrec i en l'evolució professional de cada persona. En aquesta línia s'estableixen les pràctiques d'increments de retribució fixa i retribució variable. El percentatge d'empleats de la plantilla nacional amb opció a remuneració variable és del 87,1% al desembre de 2017 (88,47% al tancament de l'exercici de 2016).

El banc ofereix als seus empleats un altre tipus de beneficis socials, entre els quals hi ha la concessió de préstecs a interès zero, beques de formació i d'ajuda escolar per als fills.

En aquest sentit, destaca el llançament, a l'octubre, d'un portal anomenat 'Els meus beneficis', en què tots els empleats i empleades amb el conveni de banca poden visualitzar, de manera personalitzada, tota la seva oferta de beneficis, amb una indicació de si ja n'estan gaudint o no.

Política de riscos laborals

El grup assumeix una política preventiva de millora contínua de les condicions de treball i salut dels empleats del grup.

D'acord amb la legislació vigent, el banc disposa d'un pla de prevenció que inclou les seves activitats preventives. Cada any es publica una memòria de les activitats preventives dutes a terme a l'empresa. La memòria està disponible en el web intern de l'empleat i en el web corporatiu.

Es duu a terme una avaluació inicial de riscos laborals per a cada nou centre de treball i en cas de reformes o modificacions. Així mateix, quan ha transcorregut un període des de la realització de l'avaluació, en totes les instal·lacions s'avaluen tant els llocs individuals de treball com les zones comunes, les instal·lacions i aspectes com ara temperatura, il·luminació, etc.

La totalitat del personal del grup i les noves incorporacions reben informació sobre prevenció de riscos laborals i fan la formació obligatòria de seguretat i salut a la feina a través d'un curs en línia. La formació es completa amb publicacions, fitxes d'ergonomia, manuals d'equips de treball, relacionades amb els riscos propis de l'activitat del banc.

Desenvolupament de les persones

Nou model d'aprenentatge

Aquest any 2017, el grup ha continuat donant impuls al model d'aprenentatge de l'entitat, llançat el 2016, amb la consolidació del Sabadell Campus i les seves diferents escoles i espais. Un projecte en què es materialitzen els eixos del model de formació de Banc Sabadell, basats en la innovació, la personalització de la formació, l'alineament al negoci i l'eficiència.

En aquest exercici la notorietat del Sabadell Campus ha crescut enormement amb més de 137.000 sessions en línia a què han accedit els empleats.

	2017	2016
Empleats que han rebut formació (%)	89%	98%
Inversió en formació per empleats (euros)	591,2	371,8

Les dades són d'abast nacional.

Consolidació de l'espai digital

Sabadell Campus posa a disposició de tots els seus empleats un espai de desenvolupament d'habilitats digitals que pretén ajudar a la transformació digital de tots els professionals de Banc Sabadell i que està tenint un gran èxit i participació.

Creixement de l'Escola Comercial

L'Escola Comercial, amb orientació total de la seva oferta formativa als reptes de la xarxa comercial, ha incrementat els seus continguts i temàtiques. Han accedit a aquesta escola més d'11.000 empleats.

Enfortiment de l'Escola de Management

L'Escola de Management és l'espai del Sabadell Campus on es poden trobar continguts orientats per assolir reptes professionals i personals mitjançant el desenvolupament de les habilitats, i és l'espai a què més accedeixen els empleats (més de 9.500 empleats aquest 2017).

A més, l'escola ha continuat impulsant el programa PCM, en què s'ha inclòs *networking* amb directius i foment de projectes, amb la finalitat que els guanyadors es puguin implantar en el banc.

Obertura de totes les aules de l'Escola Tècnica i Financera

L'Escola Tècnica i Financera té la missió de millorar la cultura financera de l'entitat, ofereix una oferta formativa especialitzada i posa a disposició de tots els empleats una oferta atractiva de continguts i metodologies d'aprenentatge.

Oferta de l'Espai d'Idiomes

Seguint amb l'objectiu de millorar el nivell de coneixement d'idiomes a l'entitat, es disposa del nou Espai d'Idiomes del Sabadell Campus. Un espai en què qualsevol empleat pot conèixer tota l'oferta formativa d'idiomes que ofereix el banc per a cada perfil i necessitat concreta.

Creixement de l'equip de formadors interns

Un dels grans pilars del nou model de formació de Banc Sabadell és el col·lectiu de formadors interns. Aquesta figura facilita la gestió del coneixement i el talent intern i permet fer arribar la formació a tots els territoris en el moment en què es necessita. Actualment, l'equip de formadors interns el componen un col·lectiu de gairebé 400 professionals, tots ells amb preparació com a formadors i una gran vàlua professional.

Gestió del lideratge

Des de la Direcció de Talent, s'ha consolidat el model de gestió amb l'objectiu de disposar de la millor informació sobre el nostre talent actual i el seu potencial, per assegurar una idònia presa de decisions, una gestió eficaç i eficient i el desenvolupament efectiu dels nostres directius i pre-directius.

El 2016 es va implementar un model comú de valoració de l'acompliment per a tots els empleats de l'entitat, mitjançant un procés més simple, ancorat a l'exercici actual i alineat al negoci, incorporant mecanismes (calibratge) per reforçar el rigor i reforçant la diferenciació. Aquest model ha servit de base per a la implantació el 2017 d'un nou model global d'acompliment per a totes les geografies (Global Performance Management).

S'han desplegat models i eines per mesurar tant l'acompliment actual com el potencial de futur. A través de processos multifont s'ha recollit informació per categoritzar els nostres professionals en diferents tipologies de talent. Els resultats s'han presentat en diferents comitès de persones per a la presa de decisions (multicontribuïda) d'assignació i desenvolupament. Tot això ha contribuït a transformar la cultura de gestió del talent a l'entitat.

S'ha llançat un nou programa d'*onboarding* per a nous directors corporatius i Top 300, amb l'objectiu de guiar-los en els desafiaments propis del nou rol de lideratge i preparar-los davant l'entorn canviant del negoci. Per aquest programa han passat 61 directius el 2017.

Comunicació, participació i voluntariat

Comunicació

Banc Sabadell disposa de múltiples canals de diàleg entre els diferents nivells de l'organització per tal de facilitar la comunicació interna i fer partícips els empleats del projecte del banc.

Banc Sabadell disposa de la plataforma BS Idea, que permet als empleats proposar idees de millora en tots els àmbits de l'organització. A més a més, la plataforma constitueix un excel·lent canal de comunicació en què els empleats poden transmetre dubtes i compartir experiències sobre processos o productes. Tant les idees més votades com les que aporten més valor a l'entitat són analitzades pels responsables dels processos afectats i pel Comitè de Decisió de l'entitat, que decideixen si s'implanten o no. D'altra banda, les idees més votades reben un premi econòmic.

Participació

Banc Sabadell respecta i garanteix els drets bàsics d'associació i negociació col·lectiva de tots els empleats, de conformitat amb la llei a Espanya. Aquests principis estan recollits en el Codi de conducta i en la política de recursos humans.

Els representants dels treballadors representen la totalitat de la plantilla i no tan sols els seus afiliats, per la qual cosa els acords socials són d'aplicació universal en l'àmbit de la negociació (sectorial, grup empresarial, empresa, etc.). En cas de canvis significatius, es comuniquen a tota la plantilla amb un mes d'antelació. Cada quatre anys es duen a terme eleccions sindicals. La direcció de Banc Sabadell es reuneix periòdicament amb els secretaris generals de les diferents representacions sindicals, i aquestes participen habitualment en diverses comissions de l'organització (Comitè Estatal de Seguretat i Salut, Comissió per a la Igualtat d'Oportunitats, Comissió de Formació i Comissió de Control del Pla de Pensions). Els centres de treball que compten amb més de 50 persones tenen un comitè d'empresa. Els centres d'entre 6 i 10 persones poden escollir un delegat sindical.

Durant el 2017 s'han desenvolupat un bon nombre d'accions fruit de les aportacions de la plantilla en resposta a l'enquesta de clima de 2015. En aquest sentit, es va dur a terme un premi *survey* a 4.570 empleats durant el mes d'abril de 2017 que va revelar signes clars de millora en la majoria dels pilars del model (credibilitat, imparcialitat, respecte i orgull) i un escenari pla en el pilar companyonia.

El mes de novembre, s'ha efectuat l'enquesta global a tots els empleats del territori nacional, i s'han observat millores en tots els pilars i, amb especial èmfasi, en els ítems referents a les quatre àrees de millora plantejades posteriorment a l'enquesta de 2015 (comunicació dels líders, sentiment d'unitat, conciliació i meritocràcia). El Trust Index, indicador clau del model Great Place to Work, s'ha elevat fins al 61% de la plantilla, que consideren Banc Sabadell com un lloc excel·lent per treballar.

Voluntariat

A través del portal Sabadell Life es difonen iniciatives d'acció social i voluntariat corporatiu. L'èxit obtingut any rere any ha fet que s'hagin incrementat substancialment tant el nombre de participants com el nombre d'activitats realitzades al llarg de 2017, moltes proposades pels mateixos empleats.

A continuació, detallem algunes de les activitats més rellevants del 2017:

- Participació dels empleats en les tres Oxfam Trailwalker 2017, que va suposar la mobilització de 384 participants i 79 voluntaris; es va aconseguir una recaptació global de 125 milers d'euros destinats a finançar projectes de proveïment d'aigua en desenvolupament.
- EFEC 2017
- 5a edició del programa d'Educació Financera a les Escoles de Catalunya, amb la participació d'un total de 179 voluntaris i que va incloure 321 escoles de tot Catalunya.
- AEB "Les teves Finances, el teu futur", amb la participació de 33 voluntaris que han pogut aportar coneixements bàsics de finances a alumnes de 2n i 3r d'ESO en escoles de tot el territori nacional (exceptuant Catalunya).

- Actitud Solidària. Sota el marc de l'acord entre Banc Sabadell i la *startup* WorldCoo s'han dut a terme set accions de recaptació de fons entre empleats amb un import total recaptat de 45 milers d'euros, que s'han destinat a accions com "Vèncer el càncer infantil", "Emergència a Mèxic" o "Missió Mediterrània", ajudant ONG.
- Programa BValue - Fundació Ship2B

Juntament amb la Fundació Ship2B i amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell, es llança el programa BValue, amb l'objectiu d'ajudar a professionalitzar i millorar la proposta de valor d'entitats sense ànim de lucre de qualsevol àmbit d'actuació.

Una trentena d'empleats de Banc Sabadell han col·laborat com a mentors en quatre *workshops* presencials que s'han dut a terme a Barcelona i Madrid.

- Feina amb cor

Servei d'acompanyament i ocupació liderat per Càritas que té com a objectiu incorporar al mercat laboral persones en atur de llarga durada, amb càrregues familiars i edat superior a 40 anys. Dins d'aquest programa s'han incorporat 14 persones a la xarxa d'oficines per desenvolupar tasques administratives i de servei al client, de les quals continuen en actiu 11. La resta han trobat una feina més estable.

5.- LIQUIDITAT I RECURSOS DE CAPITAL

5.1 Liquiditat

Els aspectes clau en l'evolució de la liquiditat en l'exercici del grup han estat:

- L'entitat ha continuat generant *gap* de liquiditat del negoci comercial, reduint el finançament total en els mercats majoristes.
- Durant el 2017 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada durant els últims anys. La ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup al tancament de desembre de 2017 se situa en el 104,3%.
- L'entitat ha continuat accedint normalment als mercats de capitals. Durant l'any s'han produït venciments en el mercat de capitals per un import de 3.206 milions d'euros. Per contra, Banc Sabadell ha realitzat emissions sota el Programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 3.044,6 milions d'euros. Concretament, Banc Sabadell va realitzar una emissió pública de cèdules hipotecàries a deu anys a l'abril per un import de 1.000 milions d'euros que va ser ampliada per 100 milions addicionals el mes d'octubre; una emissió de cèdules hipotecàries a vuit anys per un import de 500 milions d'euros subscrita íntegrament pel Banc Europeu d'Inversions (BEI), i sis emissions de deute sènior a un termini entre dos i cinc anys cadascuna d'elles per un import total de 1.444,6 milions d'euros. Així mateix, durant l'any, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750 milions d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017 es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400 milions d'euros a un tipus fix del 6,125%. Finalment, el 5 de desembre de 2017 Banc Sabadell va fer una emissió de deute sènior sota el seu Programa EMTN per un import de 1.000 milions d'euros a un termini de cinc anys i tres mesos.
- El 2017, el grup ha assolit de nou la categoria d'*investment grade* per part de totes les agències de ràting. El 27 de juny de 2017, S&P Global Ratings va pujar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB- des de BB+ i a curt termini a A-3 des de B, mantenint la perspectiva positiva. Amb aquesta pujada de ràting, Banc Sabadell torna a assolir el nivell d'*investment grade*. S&P Global Ratings ha valorat per a aquesta pujada que Banc Sabadell ha continuat enfortint la seva solvència i que continua progressant en l'evacuació de riscos del seu balanç. A més a més, S&P Global Ratings ha incrementat el ràting del deute subordinat i de les accions preferents de Banc Sabadell en dos esglaons, i l'ha situat en BB i B, respectivament.
- El 2017 Banc Sabadell ha participat en l'última subhasta de liquiditat del BCE a quatre anys amb objectiu específic (TLTRO II o *targeted longer-term refinancing operations* II) duta a terme el mes de març per un import de 10.500 milions d'euros, i s'ha sumat als 10.000 milions d'euros presos l'any anterior sota aquest mateix esquema.

- L'entitat ha mantingut un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per fer front a eventuals necessitats de liquiditat, i en aquest sentit l'entitat ha continuat optimitzant la seva base de col·laterals, en què ha destacat el llançament de dos nous fons de titulització.
- L'1 d'octubre de 2015 va entrar en vigor la *liquidity coverage ratio* (LCR) amb l'aplicació d'un període de *phased-in* fins al 2018. L'any 2017 el mínim exigible reguladorament era del 80%. Totes les unitats de gestió de liquiditat (UGL) de l'entitat han superat folgadamente aquest mínim. Pel que fa al grup, la ràtio LCR de l'entitat s'ha situat de manera permanent i estable al llarg de l'any àmpliament per sobre del 100%. En relació amb la *net stable funding ratio* (NSFR), que encara es troba en fase d'estudi i definició final, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells superiors al 100%.

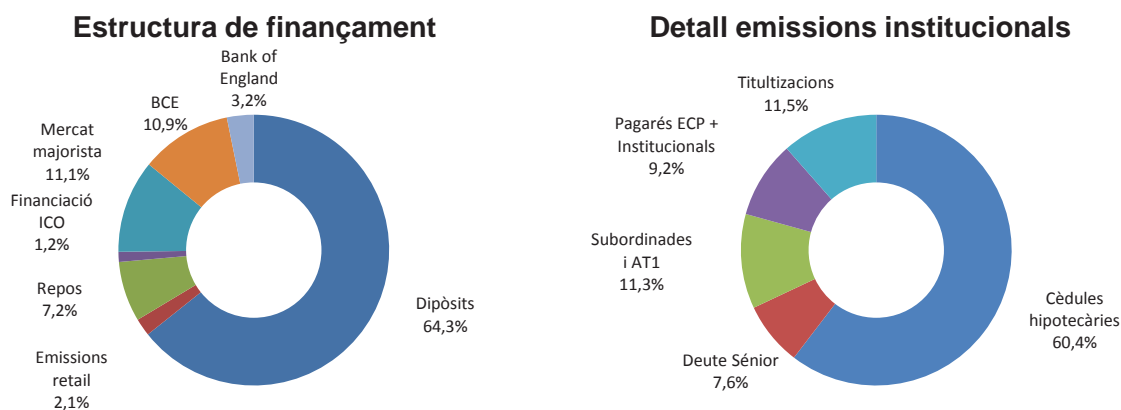
Les dades rellevants i ràtios bàsiques de liquiditat assolides al tancament d'exercici han estat:

En milions d'euros

	2017	2016	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2016
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	145.323	150.087	109.742	115.640
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(3.727)	(4.921)	(3.646)	(4.835)
Crèdits mediació	(3.835)	(4.900)	(3.110)	(4.900)
Crèdit net ajustat	137.761	140.266	102.986	105.905
Recursos dels clients en el balanç	132.096	133.457	97.686	99.123
Loan-to-deposit ratio ajustada (%)	104,3	105,1	105,4	106,8

El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8872 el 31/12/2017 i de 0,8562 el 31/12/2016.

El detall de les fonts principals de finançament al tancament de 2017, tenint en compte la naturalesa de l'instrument i la contrapartida, és el següent:

Per a més informació sobre la gestió de la liquiditat del grup, l'estratègia de liquiditat i l'evolució de la liquiditat en l'exercici vegeu la nota 4 "Riscos", apartat "Risc de liquiditat", de la memòria dels comptes anuals.

5.2. Recursos de capital

En la nota 5, "Recursos propis i gestió del capital", de la memòria consolidada del grup s'informa detalladament de la gestió de capital (marc regulador, dades en detall i actuacions de capital).

A continuació, es presenten les principals dades relatives a la gestió de capital:

En percentatge / milions d'euros

	2017	2016
CET1	13,4	12,0
Tier 1	14,3	12,0
Tier 2	1,8	1,8
Ràtio BIS	16,1	13,8
Base de capital	12.524	11.852
Recursos mínims exigibles	6.211	6.886
Actius ponderats per risc	77.638	86.070

En la nota 5 de la memòria s'expliquen les principals variacions respecte a l'exercici anterior en relació amb la regulació i evolució dels actius ponderats per risc i dels components principals dels recursos propis.

Banc Sabadell ha dut a terme en els darrers anys una gestió activa del capital, aspecte clau per al creixement de l'entitat. Així, els últims anys el banc ha incrementat la base de capital a través d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, tal com es mostra en la taula següent:

En milions d'euros

		Import	Impacte en capital
Febrer de 2011	Canvi <i>debt-for-equity</i> (<i>equity</i> a través d' <i>accelerated book building</i> i recompra de preferents i subordinades)	411	+68 pb de <i>core</i> Tier 1
Febrer de 2012	Canvi de preferents per accions	785	+131 pb de <i>core</i> Tier 1
Març de 2012	Ampliació de capital	903	+161 pb de <i>core</i> Tier 1
Juliol de 2012	Canvi d'instruments de deute preferents i deute subordinat de Banco CAM per accions	1.404	+186 pb de <i>core</i> Tier 1
Setembre de 2013	Col·locació accelerada d'accions i ampliació de capital amb drets	1.383	+178 pb de <i>core</i> Tier 1
Octubre de 2013	Emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles per canvi híbrids B. Gallego	122	+17 pb de <i>core</i> Tier 1
Abril de 2015	Ampliació de capital amb dret preferent de subscripció - TSB	1.607	+181 pb de <i>core</i> Tier 1

Nota: L'impacte en capital (en punts bàsics) està calculat amb les dades de tancament de cada exercici, xifres que han anat variant significativament per l'increment del perímetre del grup durant aquests últims exercicis.

6.- RISCOS

Al llarg de 2017 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

Es poden veure més detalls sobre la cultura corporativa de riscos, el Marc Estratègic de Riscos, l'organització global de la funció de riscos i els principals riscos financers i no financers en la nota 4, "*Gestió de riscos financers*", dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017.

Les principals fites d'aquest any relatives a la gestió del risc del grup han estat la millora del perfil de riscos del grup, l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc, així com millores en l'entorn de seguiment i en la gestió d'actius problemàtics, tal com s'explica amb més detall en l'esmentada nota 4 de la memòria.

7.- CIRCUMSTÀNCIES IMPORTANTS QUE S'HAN PRODUIÏT DESPRÉS DEL TANCAMENT DE L'EXERCICI

Amb posterioritat al 31 de desembre de 2017 no s'han produït fets significatius dignes d'esment.

8.– INFORMACIÓ SOBRE L'EVOLUCIÓ PREVISIBLE DE L'ENTITAT

Banc Sabadell adopta plans estratègics en què fixa els seus objectius per als pròxims anys d'acord amb el context macroeconòmic i regulador.

Després de l'èxit del Pla estratègic Triple, que es va desenvolupar durant el període comprès entre 2014 i 2016, Banc Sabadell va iniciar l'any 2017 un pla estratègic encara més ambiciós, seguint una estructura 1 + 3. L'any 2017 ha representat un any de transició en què s'ha aconseguit, entre d'altres objectius: reforçar el negoci bancari (marge d'interessos i comissions), construir una nova plataforma tecnològica per a TSB avantguardista en el sector, incrementar el ritme d'evacuació d'actius problemàtics, amb una reducció de més de 3.400 milions d'euros, i tancar amb èxit diverses operacions corporatives (Sabadell United Bank, Hotel Investment Partners, etc.) que han contribuït a reforçar provisions i incrementar el capital. Així mateix, les agències de qualificació creditícia han millorat el ràting de Banc Sabadell, que ha estat *investment grade* per part de les tres agències.

Després de l'any de transició, s'inicia un període amb més claredat en l'entorn macroeconòmic i en el sistema financer. Així, doncs, els programes estratègics establerts per a l'horitzó 2020 estan orientats a incrementar la rendibilitat a través del creixement del negoci, la millora de l'eficiència i la normalització dels actius problemàtics. En aquest sentit, el desenvolupament de la marca i l'experiència de client seran elements essencials per aconseguir-los. A més, les capacitats tecnològiques ofereixen una oportunitat per evolucionar la proposta de valor de Banc Sabadell, així com millorar l'eficiència i l'escalabilitat. Tot això emparat per la capacitat de captar i retenir talent, fet que acaba configurant un equip diferencial.

Així mateix, Banc Sabadell s'enfocarà a consolidar el procés d'internacionalització amb l'objectiu d'incrementar el valor de les franquícies del Regne Unit i Mèxic.

El compliment dels objectius estratègics permetrà continuar amb un camí creixent en rendibilitat i mantenir una sòlida posició de solvència i liquiditat.

9.– ACTIVITATS D'R+D+I

L'exercici de 2017 ha estat marcat pel projecte TSB, amb un fort impacte en l'organització tecnològica, que s'ha tornat a reestructurar per afrontar el projecte amb més garanties. En l'àmbit internacional també s'ha continuat amb el projecte a Mèxic d'una institució de banca múltiple per a empreses i particulars. En paral·lel s'ha dut a terme un pla de sistemes tan intensiu com en l'exercici anterior.

En l'àmbit de la transformació digital, s'ha iniciat el canvi de model cap a un model de gestió directa basat en la remotització i simplificació de processos i la creació de noves capacitats d'autoservei. D'aquesta manera es pretén donar, d'una banda, més autonomia al gestor dotant-lo d'eines que li permetin operar, i, de l'altra, autonomia al client per fer operatives a través de l'app (Sabadell Mòbil) i del web (BS Online). S'ha evolucionat Sabadell Wallet incorporant noves modalitats d'enviament de diners de mòbil a mòbil, per solucionar les necessitats quotidianes dels clients, i s'han potenciat els reintegraments a través de l'aplicació mòbil. S'ha estat treballant en una nova plataforma per facilitar la funció de relació amb els clients (CRM), amb una visió centrada en el client, de manera que permeti oferir els productes/serveis personalitzats en funció del seu perfil. El desplegament de l'eina està previst per al primer semestre de 2018. S'ha continuat desenvolupant el projecte de nova Alta de Client Compte, simplificant i optimitzant les operatives més freqüents. Aquesta aplicació està disponible tant en oficines com en tauletes per a gestors amb mobilitat (Proteo Mobile), i permet dur-ho a terme en *onboarding* de client 100% en mobilitat, sense necessitat que el client es desplaci a l'oficina gràcies a la incorporació de la firma biomètrica.

S'ha treballat per millorar la conversió de les vendes i l'experiència de client a través de la creació de nous esdeveniments (comercials i operacionals) i per aconseguir la millor experiència digital dels clients en les funcionalitats impactades per la implantació de nous requeriments normatius.

En l'àmbit de mercats s'han desenvolupat totes les noves capacitats tecnològiques que es requereixen per complir amb les noves exigències reguladores de la Reforma de mercat de valors fase II i del projecte MiFID II. A més, s'ha implantat una nova plataforma per a tota la generació de Reporting totalment integrada amb els circuits de gestió de BS i capacitat multicanal.

Pel que fa a sistemes d'assegurances, s'ha implantat un multisimulador que, a partir de la informació de captura mínima del client, és capaç de generar una proposta en l'àmbit de cinc productes: Auto, Llar, Salut, Vida i Decessos, i presenta una oferta conjunta i amb unes condicions optimitzades, de manera que permet interactuar amb la proposta generada durant la negociació que es mantingui amb el client, i fa molt dinàmica la gestió comercial de l'operació. Així mateix, s'ha posat en marxa una nova plataforma de gestió de *ticketing* amb les oficines que permet vincular els tiquets amb el transaccional vinculat a la seva resolució.

10.– ADQUISICIÓ I ALIENACIÓ D'ACCIONS PRÒPIES

En relació amb la informació sobre l'adquisició i alienació d'accions pròpies, vegeu la nota 23 de la memòria.

11 – ALTRES INFORMACIONS RELLEVANTS

a) Informació borsària

A continuació, es presenten un conjunt d'indicadors en relació amb l'evolució borsària del banc:

	2017	2016	Variació (%) interanual
Accionistes i contractació			
Nombre d'accionistes	235.130	260.948	(9,9)
Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.570	5.452	2,2
Contractació mitjana diària (milions d'accions)	27	30	(9,2)
Valor de cotització (en euros)			
Inici	1,323	1,635	-
Màxima	1,960	1,810	-
Mínima	1,295	1,065	-
Tancament	1,656	1,323	-
Capitalització borsària (en milions d'euros)	9.224	7.213	-
Ràtios borsàries			
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)	0,14	0,13	-
Valor comptable per acció (en euros)	2,41	2,37	-
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	0,69	0,56	-
PER (valor de cotització / BPA)	11,85	10,15	-

Durant l'exercici de 2017 el preu de l'acció del banc ha presentat un augment del +25,17%, superior a la del conjunt de bancs espanyols cotitzats (+13,18%), mentre que la de l'IBEX 35 ha estat del +7,40%.

b) Política de dividends

La política de retribució als accionistes del banc, d'acord amb el que estableixen els estatuts de l'entitat, se sotmet cada exercici a l'aprovació de la Junta General d'Accionistes.

En l'exercici de 2016, el banc va retribuir els seus accionistes amb 0,05 euros per acció a través d'una remuneració completament en efectiu. Aquesta distribució es va dur a terme mitjançant un dividend a compte de 0,02 euros per acció i un dividend complementari de 0,03 euros per acció. Aquest import va representar una rendibilitat sobre la cotització al tancament de l'exercici del 3,8%.

El Consell d'Administració va acordar el 26 d'octubre de 2017 la distribució d'un dividend a compte del resultat de 2017 per un import total de 111.628 milers d'euros (0,02 euros bruts per acció), pagat el 29 de desembre de 2017.

A més a més, el Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes que acordi la distribució d'un dividend brut per acció de l'exercici de 2017 de 0,07 euros per acció.

Per als pròxims exercicis, Banc Sabadell preveu mantenir els pagaments en efectiu com a forma de retribució als seus accionistes.

c) Gestió de qualificació creditícia

El 2017, les tres agències que avaluen la qualitat creditícia de Banc Sabadell són S&P Global Ratings, Moody's i DBRS. A continuació, es detallen els ràntings actuals i l'última data en què s'ha fet alguna publicació reiterant aquest rànting:

	Llarg termini	Curt termini	Perspectiva	Última revisió
DBRS	BBB (<i>high</i>)	R-1 (<i>low</i>)	Estable	21.12.2017
S&P Global Rating	BBB-	A-3	Positiva	27.06.2017
Moody's Investors Service (*)	Baa3 / Baa2	P-3 / P-2	Positiva/Estable	23.11.2017

(*) Correspon a deute sènior i dipòsits, respectivament.

El 27 de juny de 2017, S&P Global Ratings va pujar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB- des de BB+ i a curt termini a A-3 des de B, mantenint la perspectiva positiva. Amb aquesta pujada de rànting, Banc Sabadell torna a assolir el nivell d'*investment grade*. S&P Global Ratings ha valorat per a aquesta pujada que Banc Sabadell ha continuat enfortint la seva solvència i que continua progressant en l'evacuació de riscos del seu balanç. A més a més, S&P Global Ratings ha incrementat el rànting del deute subordinat i de les accions preferents de Banc Sabadell en dos esglaons, i l'ha situat en BB i B, respectivament.

El 23 de novembre de 2017, Moody's Investors Service (Moody's) va confirmar el rànting de dipòsits a llarg termini de Banc Sabadell de Baa2 amb perspectiva estable i el de deute sènior a llarg termini de Baa3 amb perspectiva positiva. L'agència valora la millora del risc de crèdit malgrat l'elevat volum d'actius problemàtics, la millora en la capacitat d'absorció de pèrdues durant l'exercici i l'adequada liquiditat tenint en compte la situació política de Catalunya.

El 21 de desembre de 2017, DBRS va confirmar el rànting de Banc Sabadell, mantenint-se en BBB (*high*) a llarg termini i en R-1 (*low*) a curt termini amb perspectiva estable. L'agència destaca el creixement dels ingressos *core* tot i la contínua pressió dels baixos tipus d'interès, la reducció dels actius problemàtics encara que continuen en nivells elevats si es compara amb la mitjana europea i la sòlida posició financera emparada en els seus clients d'Espanya i el Regne Unit. A més, valora el bon nivell de capital gràcies a la millora en la generació de capital intern i la recent emissió d'instruments de capital.

Al llarg de 2017, Banc Sabadell s'ha reunit amb les tres agències. En aquestes visites o teleconferències s'han discutit temes com ara l'estratègia del banc, l'evolució de TSB, els resultats, el capital, la liquiditat, els riscos i la qualitat creditícia, i la gestió d'actius problemàtics.

d) Xarxa de sucursals

Banc Sabadell va concloure l'any 2017 amb una xarxa de 2.473 oficines (551 oficines de TSB), amb una variació neta de -294 oficines respecte al 31 de desembre de 2016 (-258 oficines sense considerar TSB), a causa principalment de l'optimització de la xarxa d'oficines.

Del total de la xarxa d'oficines de Banc Sabadell i el seu grup, 1.404 oficines operen com a Sabadell (amb 30 oficines de banca d'empreses i 2 de banca corporativa); 109 com a Sabadell Gallego (amb 3 de banca d'empreses); 143 oficines com a Banco Herrero a Astúries i Lleó (amb 3 de banca d'empreses); 112 oficines com a SabadellGuipuzcoano (amb 5 de banca d'empreses); 10 oficines com a SabadellUrquijo; 102 oficines corresponen a Solbank, i 593 oficines configuren la xarxa internacional, de les quals 7 oficines pertanyen a Banc Sabadell d'Andorra, 551 oficines a TSB i 15 oficines a Mèxic. El desglossament de les oficines a Espanya per comunitat és el següent:

Comunitat	Oficines	Comunitat	Oficines
Andalusia	135	C. Valenciana	326
Aragó	31	Extremadura	6
Astúries	112	Galícia	109
Balears	57	La Rioja	8
Canàries	31	Madrid	184
Cantàbria	5	Múrcia	126
Castella - la Manxa	23	Navarra	15
Castella i Lleó	59	País Basc	92
Catalunya	559	Ceuta i Melilla	2

El grup està present en els països següents:

País	Sucursal	Oficines de representació	Societats filials i participades
Europa			
Andorra			•
França	•		
Polònia		•	
Regne Unit	•		•
Turquia		•	
Amèrica			
Brasil		•	
Colòmbia		•	•
Estats Units	•	•	
Mèxic			•
Perú		•	
República Dominicana		•	
Veneçuela		•	
Àsia			
Xina		•	
Emirats Àrabs Units		•	
Índia		•	
Singapur		•	
Àfrica			
Algèria		•	
Marroc	•		

Govern corporatiu

De conformitat amb el que estableix l'article 540 de la Llei de societats de capital, el grup Banc Sabadell ha elaborat l'informe anual de govern corporatiu relatiu a l'exercici de 2017, que forma part, segons el que estableix l'article 49 del Codi de comerç, d'aquest informe de gestió i que s'annexa com a document separat, en el qual s'inclou un apartat que fa referència al grau de seguiment del banc de les recomanacions de govern corporatiu existents a Espanya.

La informació de govern corporatiu està disponible en la pàgina web corporativa del grup (www.grupbancosabadell.com), accedint directament a la pestanya "Govern Corporatiu i política de remuneracions" que figura en la pàgina d'inici (*homepage*).

Glossari de termes sobre mesures de rendiment

El grup, en la presentació dels seus resultats al mercat i per al seguiment del negoci i presa de decisions, utilitza mesures del rendiment d'acord amb la normativa comptable generalment acceptada (NIIF-UE) i també utilitza altres mesures no auditades comunament utilitzades en el sector bancari (mesures alternatives de rendiment o MAR), com a indicadors de seguiment de la gestió dels actius i passius, i de la situació financera i econòmica del grup, fet que facilita la comparabilitat amb altres entitats.

Seguint les directrius de l'ESMA sobre les MAR (ESMA/2015/1415 d'octubre de 2015), la finalitat de les quals és promoure la utilitat i transparència de la informació per protegir els inversors a la Unió Europea, el grup presenta a continuació per a cada MAR la seva definició, càlcul i conciliació.

Conciliació de MAR (dades en milions d'euros, excepte percentatges).

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	2017	2016
Conciliació (expressat en milions d'euros)			
ROA	Resultat consolidat de l'exercici / actius totals mitjans. Considerant l'annualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any. Els actius totals mitjans són la mitjana mòbil ponderada de l'actiu total al·listant els últims dotze mesos naturals.	214.356 805 0,38	206.265 716 0,35
ROE	Benefici atribuït al grup / fons propis mitjans. Considerant en el numerador l'annualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	13.143 801 6,10	12.717 710 5,59
RORWA	Benefici atribuït al grup / actius ponderats per risc (APR).	77.638 801 1,03	86.070 710 0,83
ROTE	Benefici atribuït al grup / fons propis mitjans. Considerant en el numerador l'annualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any. En el denominador s'exclou l'import dels fons de comerç.	11.025 801 7,27	10.570 710 6,72
Eficiència	Despeses de personal i altres despeses generals d'administració / marge brut. Per al càlcul d'aquest ràtio, s'han considerat els resultats per operacions financeres de caràcter recurrent sobre la base de la millor estimació del grup, així com alliant la comissió cobrada per Banc Sabadell Vida pel contracte de reassurança amb Swiss Re Europe i l'ingrés generat per l'early call del mortgage enhancement de TSB. El denominador inclou periodificació lineal de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	3.802 7 55 309 (254) 1.223 560 614 (54) 8 (227) 5.430 (2.723) 50,15	3.838 10 75 75 - 1.149 610 610 - 17 (227) 5.471 (2.663) 48,68

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	2017	2016
Altres productes i càrregues d'exploitació	Es compon de les partides comptables de: altres ingressos i altres despeses d'exploitació, així com ingressos d'actius i despeses de passius emparats per contractes d'assegurança o reassurança.	338 (546)	287 (467)
		67	106
		(86)	(213)
		(227)	(227)
Altres dotacions i deterioraments	Es compon de les partides comptables de: deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades, deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers, les inversions immobiliàries dins l'epígraf de guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions, netes, i els guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes sense tenir en compte les participacions.	(1)	(4)
		(799)	(598)
		(139)	(315)
		(17)	-
		(15)	-
		(971)	(876)
Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	Es compon de les partides comptables de: guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers i participacions, nets, sense tenir en compte les inversions immobiliàries i les participacions dins l'epígraf de guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes.	401	35
		17	-
		15	-
		433	35
Marge abans de dotacions	Es compon de les partides comptables: marge brut més les despeses d'administració i amortització.	5.737 (2.723) (1.574) (1.149) (402)	5.471 (2.663) (1.663) (1.000) (396)
		2.612	2.411

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	2017	2016	2016 (*)
Marge de clients	<p>És la diferència entre el rendiment i els costos dels actius i passius relacionats amb clients, és a dir, la contribució al marge d'interessos de l'operativa exclusiva amb clients. En el seu càlcul es considera la diferència entre el tipus mitjà que el banc cobra pels crèdits als seus clients i el tipus mitjà que el banc paga pels dipòsits dels seus clients. El tipus mitjà del crèdit a clients és el percentatge anualitzat entre l'ingrés financer comptable del crèdit a clients en relació amb el saldo mitjà diari del crèdit a clients. El tipus mitjà dels recursos de clients és el percentatge anualitzat entre els costos financers comptables dels recursos de clients en relació amb el saldo mitjà diari dels recursos de clients.</p>	136.938	138.202	
		4.102	4.361	
		3.00	3.16	
		138.258	134.792	
		(266)	(525)	
		(0.19)	(0.39)	
		2.81	2.77	
		374	535	
		48	1	
		6.861	7.056	
		2.976	4.437	
		2.562	4.579	
		12.821	16.608	
		1.004	1.106	
		(5)	64	
		532	779	
		741	935	
		21	2.213	
		2.293	5.097	
		84.267	88.431	83.481
		2.315	2.263	2.263
		5.802	5.530	5.526
		2.316	2.169	2.169
		42.822	42.165	40.850
		137.522	140.557	134.288
		7.867	9.642	9.631
		(66)	(112)	(120)
		145.323	150.087	143.799
		2.001	8	8
		147.325	150.095	143.807
		(3.727)	(4.924)	(4.784)
		143.598	145.174	139.026

(*) Sense considerar SUB, Mediàneo Vida i mortgage enhancement.

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	
		2017	2016 2016 (*)
		204.045	192.011
		185.853	185.853
		(71.949)	(58.554)
		(27.848)	(11.828)
		(14.171)	(16.667)
		(26.999)	(27.491)
		(2.992)	(2.566)
		132.096	133.457
		159.095	160.948
		156.863	156.863
		27.375	22.594
		3.999	3.651
		3.987	4.117
		9.965	10.243
		45.325	40.606
		204.420	201.554
		197.469	197.469
		7.867	9.642
		7.867	9.642
		58	104
		7.925	9.746

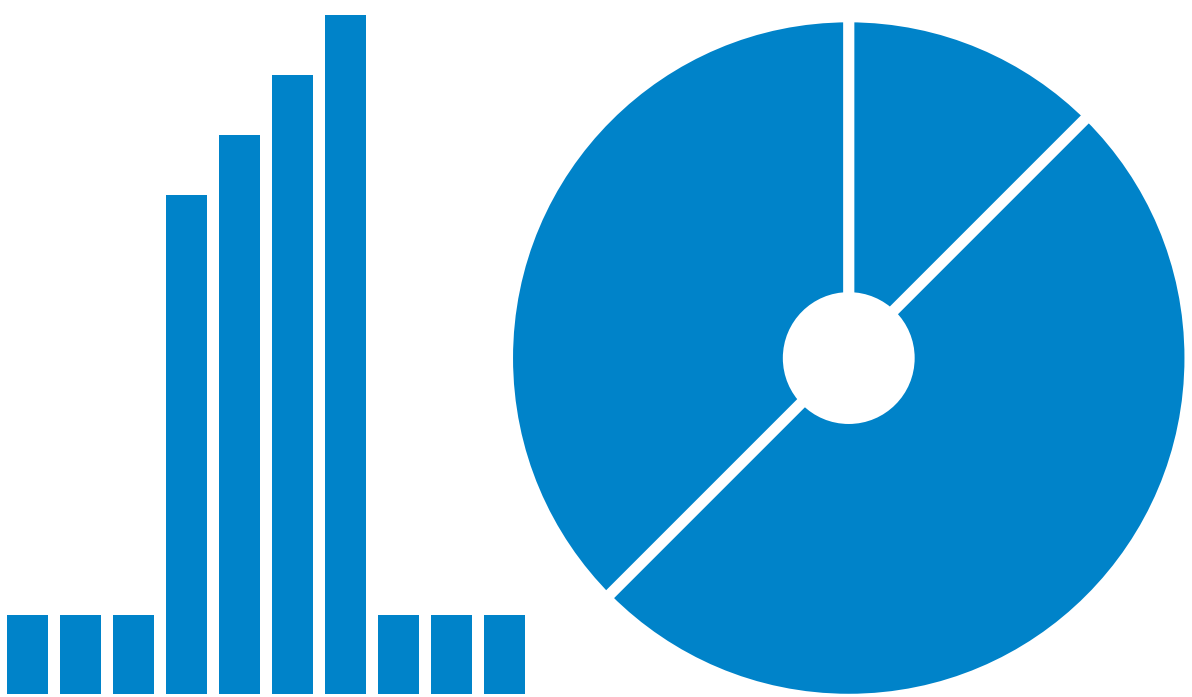
(*) Sense considerar SUB, Mediàneo Vida i mortgage enhancement.

(**) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	2017	2016 2016 (*)
Ràtio de cobertura de dubtosos	Mostra el percentatge de riscos dubtosos que està cobert per provisions. El càlcul es compon del quocient entre el fons de deteriorament dels préstecs i bestretes a la clientela (incloent-hi els fons dels riscos contingents) / total de riscos dubtosos (incloent-hi els riscos contingents dubtosos).	Riscos dubtosos Provisions Ràtio de cobertura de dubtosos Provisió clàusules terra Ràtio de cobertura de dubtosos incloent-hi clàusules terra	7.925 3.625 45.7% 201 3.825 48.3%	9.746 4.614 47.3% 410 5.024 51.5%
Ràtio de cobertura d'immobles	El càlcul es compon del quocient entre els fons per deteriorament d'actius immobiliaris adjudicats / total d'actius immobiliaris adjudicats. L'import d'actius immobiliaris adjudicats inclou els immobles classificats en la categoria d'actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.	Actius immobiliaris Provisions Ràtio de cobertura d'immobles	7.393 3.998 54.1%	9.035 4.297 47.6%
Actius problemàtics	Es la suma dels riscos dubtosos juntament amb els actius immobiliaris adjudicats.	Riscos dubtosos Actius immobiliaris Actius problemàtics Provisions de riscos dubtosos Provisions d'actius immobiliaris Provisions d'actius problemàtics Ràtio de cobertura d'actius problemàtics Provisió clàusules terra Provisions incloent-hi clàusules terra Ràtio de cobertura d'actius problemàtics incloent-hi clàusules terra	7.925 7.393 15.318 3.625 3.998 7.623 49.8% 201 7.824 51.1%	9.746 9.035 18.781 4.614 4.297 8.911 47.4% 410 9.321 49.6%
Ràtio de morositat	Es el percentatge de riscos dubtosos sobre el total de risc concedit a la clientela. Tots els components del càlcul es corresponen amb partides o subpartides dels estats financers comptables. El càlcul es compon del quocient entre els riscos dubtosos incloent-hi els riscos contingents dubtosos / préstecs a la clientela i riscos contingents. Vegeu en aquesta taula la definició dels riscos dubtosos. Els riscos contingents inclouen les garanties concedides i els compromisos contingents concedits.	Riscos dubtosos Préstecs a la clientela i riscos contingents Ràtio de morositat	7.925 154.060 5.14%	9.746 158.617 6.14%
Loan-to-deposit ratio	Préstecs i partides a cobrar netes sobre finançament detallista. Per calcular-les es resten del numerador els crèdits de mediació. En el denominador, es considera el finançament detallista o els recursos de clients, definits en aquesta taula.	Préstecs i bestretes a la clientela Adquisició temporal d'actius Crèdits mediació Crèdit net ajustat Recursos de clients en el balanç Loan-to-deposit ratio	143.598 (2.001) (3.835) 137.761 132.096 104.3%	145.174 (8) (4.900) 140.266 133.457 105.1%

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	2017	2016-2016 (*)
Capitalització borsària	És el producte del valor de cotització de l'acció i el nombre d'accions mitjanes en circulació la data de tancament del període.	5.570 1.656 9.224	5.452 1.323 7.213
Benefici net atribuït per acció (BPA)	És el quocient del benefici net atribuït al grup entre el nombre d'accions mitjanes en circulació la data de tancament del període. En el numerador es considera l'annualització lineal del benefici obtingut fins ara ajustat per l'import del cupó de l'Additional Tier 1, després d'impostos, registrat en fons propis, així com ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	5.570 801 (23) 778 0.14	5.452 710 - 710 0.13
Valor comptable per acció	És el quocient entre el valor comptable / nombre d'accions mitjanes la data de tancament del període. Per valor comptable es considera la suma dels fons propis, considerant l'annualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució, a excepció del tancament de l'any.	5.570 1.656 13.449 13.426 23 2.41	5.452 1.323 12.926 12.926 - 2.37
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	És el quocient entre el preu o valor de cotització de l'acció / valor comptable.	0.14 0.69	0.13 0.56
PER (valor de cotització / BPA)	És el quocient entre el preu o valor de cotització de l'acció / benefici net atribuïble per acció.	11.85	10.15

Contacte

Contacte

Gabinet de premsa

+34 937 485 019
BSpress@bancsabadell.com

Relació amb Inversors

The Leadenhall Building
Level 37
122 Leadenhall Street
London EC3V 4AB
+44 (0) 2071 553 888
InvestorRelations@bancsabadell.com

Servei de Relacions amb Accionistes

+34 937 288 882
accionista@bancsabadell.com

Servei d'Atenció al Client

Centre Banc Sabadell
Sena, 12
08174 Sant Cugat del Vallès
+ 34 902 323 000
sac@bancsabadell.com

Direccions territorials

Direcció Territorial Catalunya

Av. Diagonal, 407 bis
08008 Barcelona
+34 902 030 255

Direcció Territorial Centre

Velázquez, 50
28001 Madrid
+34 913 217 159

Direcció Territorial Est

Pintor Sorolla, 6
46002 València
+34 965 906 979

Direcció Territorial Nord-oest

Fruela, 11
33007 Oviedo
+34 985 968 020

Direcció Territorial Nord

Ercilla, 24
48011 Bilbao
+34 944 224 062

Direcció Territorial Sud

Martínez, 11
29005 Màlaga
+34 952 122 350

Domicili social de Banc Sabadell

Av. Óscar Esplà, 37
03007 Alacant

Centres corporatius

Torre Banc Sabadell
Av. Diagonal, 407 bis
08008 Barcelona

CBS Sant Cugat
Sena, 12
08174 Sant Cugat del Vallès

CBS Madrid
Isabel Colbrand, 22
Las Tablas
28050 Madrid

CBS Aigua Amarga
Av. d'Elx, 178
03008 Alacant

Informació general

+34 902 323 555
info@bancsabadell.com
www.grupbancsabadell.com

facebook.com/bancosabadell

@bancsabadell

Junta General d'Accionistes 2017

Aquest informe anual està disponible al web del grup (www.grupbancsabadell.com), on també hi ha el document en la versió completa i la resta d'informes i polítiques corporatives. Si disposa de telèfon intel·ligent o tauleta, pot accedir-hi capturant el codi QR des del seu dispositiu.

La denominació legal de l'emissor és Banco de Sabadell, S.A., i la denominació comercial, Banc Sabadell. Figura inscrit en el Registre Mercantil d'Alacant, en el tom 4070, foli 1, full A-156980 i té el seu domicili social a Alacant, avinguda Óscar Esplà, 37.

Crèdits

Direcció creativa

Mario Eskenazi

Disseny

Gemma Villegas

Marta Claverol

Fotografia

Elena Claverol

Pàgines 4 i 16

Sixeart (Sergio Hidalgo Paredes)

Crisi numèrica 2012

Esprai sobre mur

255 × 1.730 cm

Col·lecció Banc Sabadell

